

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیه السلام

www.

www.

www.

www.

Ghaemiyeh

.com

.org

.net

.ir

اسْتِغْنَاكَ

الْحَمْدُ

جلد دهم

سیدنا ابوالحسن
علیؑ

۴۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

موسوعة الامام الخميني قدس سره الشريف المجلد 32 إلى 41 استفتاءات امام خميني (س)

نويسنده:

آيت الله العظمى سيد روح الله موسى خميني قدس سره

ناشر چاپي:

موسسه تنظيم و نشر آثار امام خميني رحمه الله عليه

ناشر دييجيتالي:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۱۳	موسوعه الامام الخميني قدس سره الشريف المجلد ۴۱ استفتائات امام خميني (س) جلد ۱۰
۱۳	مشخصات کتاب
۱۴	اشاره
۱۷	فهرست اجمالی
۱۸	فهرست مطالب
۳۵	کتاب قضا
۳۶	شرطیت عدالت در قاضی
۳۹	شرطیت اجتهاد در قاضی
۴۱	جواز تعدد در خصوص قاضی مأذون
۴۲	ممانعت از اجرای حکم قاضی
۴۲	عمل قاضی به علم خودش
۴۳	اختیار قاضی در قبول شهادت شهود
۴۵	عدم حجیت اسناد کتبی برای قاضی
۴۶	انصراف از دعوا و استرداد مدارک
۴۶	وحدت رویه در احکام قضا
۴۷	لزوم مطابقت حکم قاضی با شرع و مقررات
۴۷	تشخیص اهمیت قضاوت
۴۸	دادن هدیه و رشوه به قاضی
۴۸	اعتراض به حکم قاضی و رسیدگی مجدد
۴۹	صلاحدید قاضی برای رفع اختلاف
۴۹	شرایط شنیدن دعوا
۵۴	جواب مدعی علیه به انکار
۵۶	احکام قسم

۵۶	احکام ید
۶۸	احکام تقاص
۸۲	کتاب شهادات
۸۲	احکام شهادات
۸۵	اقسام حقوق
۸۶	کتاب حدود
۸۶	جنس وسیله اجرای حد
۸۹	زنا
۸۹	حرمت زنا
۹۱	اکراه به زنا
۹۱	تحقق احصان در زنا
۹۲	راه های ثبوت و سقوط حد زنا
۹۵	اقسام حد زنا (قتل، رجم، جلد)
۹۸	تأخیر در اجرای حد
۹۹	کیفیت واقع ساختن حد زنا
۱۰۰	مطالبه حد یا تعزیر
۱۰۵	حد لواط
۱۰۷	حد قذف
۱۰۸	سب و ناسزا گفتن به ائمه معصومین علیهم السلام
۱۰۹	احکام تعزیرات
۱۱۳	حبس تعزیری و اشتغال زندانیان
۱۱۴	حد سرقت (دزدی)
۱۱۵	حد محارب
۱۱۷	حد ارتداد
۱۲۴	حرمت استمناء
۱۲۸	احکام اهل ذمه

۱۲۹	ورود کفار به مساجد
۱۳۱	کتاب قصاص
۱۳۱	قصاص نفس
۱۳۵	خودکشی و اعتصاب غذا
۱۳۶	علم اجمالی به قاتل بودن یکی از دو نفر
۱۳۷	احکام قسامه
۱۳۷	کیفیت استیفاء قصاص
۱۴۵	قصاص کمتر از نفس
۱۴۷	کتاب دیات
۱۴۷	اشاره
۱۴۹	اقسام قتل
۱۵۵	مقدار دیات
۱۶۱	تغلیظ دیه
۱۶۲	موجبات ضمان دیه در قتل شبه عمد و خطئی
۱۶۲	۱- ضمان دیه بر مباشر در قتل
۱۶۲	اشاره
۱۶۵	ضمان دیه بیمار بر طیب
۱۶۶	ضمان دیه در تنبیه بدنی
۱۷۰	۲- ضمان دیه بر سبب در قتل
۱۷۷	۳- حکم دیه در صورت اجتماع سبب و مباشر
۱۷۷	اشاره
۱۷۷	دیه اعضا و جوارح
۱۷۷	دیه افضاء
۱۷۸	دیه شکستگی استخوان
۱۸۰	جراحی سر و سایر جراحی ها
۱۸۸	سقط جنین و دیه آن

۱۹۹	دیه قطع اعضای میت مسلمان
۲۰۰	پرداخت دیه توسط عاقله
۲۰۵	جنایت بر حیوان
۲۰۶	کفاره قتل
۲۰۸	مسائل مستحدثه
۲۰۸	بی
۲۱۶	سفته
۲۱۷	فروش سفته و چک
۲۲۳	احکام چک
۲۲۵	سرقفلی
۲۶۵	بانک ها
۲۶۵	اشتغال در بانک ها و حقوق و مزایای دریافتی
۲۷۷	معامله با بانک ها
۲۸۰	ربا و بهره پول از طرف بانک و غیر آن
۳۷۵	جریمه و بهره دیرکرد
۳۸۳	اعطای جوایز از طرف بانک ها
۳۸۵	احکام عین مرهونه نزد بانک
۳۸۷	کارمزد دریافتی از سوی بانک و غیر آن
۴۱۰	هزینه وصول وام و بهره آن
۴۱۲	تعیین شرایط، مبلغ و محل مصرف وام
۴۱۴	صندوق داری و حکم کسورات و اضافات در آن
۴۱۸	بلیط های بخت آزمایی
۴۱۹	تلقیح و تولید مصنوعی
۴۲۲	تشریح و ترقیع
۴۲۲	تشریح (کالبد شکافی)
۴۲۶	ترقیع (پیوند اعضا)

۴۳۴	جراحی زیبایی
۴۳۶	انتقال خون
۴۳۷	ذبح حیوانات با دستگاه
۴۳۸	مالکیت معنوی
۴۳۸	حق تألیف
۴۴۲	حق اختراع
۴۴۴	رادیو و تلویزیون و مانند آن ها
۴۴۴	خرید و فروش و تعمیر رادیو و تلویزیون
۴۴۶	جواب سلام گویندگان رادیو و تلویزیون
۴۴۶	حکم آهنگ ها و سرودهای پخش شده از صدا و سیما
۴۷۵	غیبت کردن از مجری برنامه تلویزیون
۴۷۶	تماشای تصاویر و فیلم های تلویزیونی
۴۸۳	قوانین و مقررات دولتی
۴۸۳	انجام فریضه نماز در ادارات
۴۸۸	رعایت مقررات در ادارات، مراکز آموزشی و درمانی
۵۰۲	استفاده از اموال و امکانات عمومی و دولتی
۵۴۰	جمع آوری دست فروش ها در خیابان
۵۴۱	مصرف آب و برق
۵۴۴	اطاعت از مسئولین و ولایت اداری
۵۴۶	انعام دادن برای تسریع در امور
۵۴۷	حقوق و مزایای دریافتی از دولت
۵۶۴	استخدام و فعالیت افراد غیر مسلمان در ادارات دولتی
۵۶۴	قانون واگذاری اراضی موات شهری و مقررات دولتی در باب زمین
۵۷۴	تعیین شروط الزامی از طرف دولت
۵۷۷	تعریض جاده و خسارات وارده به افراد
۵۷۸	تحصن و اعتصاب در ادارات

۵۷۸	تصرف اموال گروه های معاند و فراری
۵۷۹	تقلّب در امتحانات و گرفتن مدرک
۵۸۱	قانون کار و دستمزد کارگران
۵۸۲	کاهش ارزش پول کشور
۵۸۳	مالکیت ارز حاصل از فروش نفت برای دولت
۵۸۴	قوانین و مقررات گمرک
۵۸۶	شرکت در احزاب و گروه های سیاسی
۵۸۶	اخذ اجرت برای انجام کارهای خلاف مقررات
۵۸۷	هیأت های تحقیق در ادارات و ارگان ها
۵۹۲	تخلف از مقررات دولتی
۵۹۶	جریمه های دولتی
۶۰۲	راهنمایی و رانندگی
۶۰۶	مقررات نیروهای مسلح
۶۱۲	استفاده از لباس و وسائل شخصی اهدایی از طرف نیروهای مسلح
۶۲۰	خرید و فروش اسلحه
۶۲۳	خرید و فروش و تقسیم اجناس سهمیه ای
۶۵۸	خرید و فروش اجناس قاچاق
۶۶۵	مالیات و عوارض
۶۷۴	عزاداری
۶۷۴	اشاره
۶۸۰	تعزیه و شبیه خوانی
۶۹۴	قمه زدن
۶۹۶	رضایت والدین
۷۳۴	مسائل اجتماعی بانوان
۷۳۴	اشاره
۷۳۴	شرکت بانوان در اجتماعات و فعالیت در ارگان های اسلامی

۷۳۷	شرکت بانوان در جبهه
۷۳۸	کار کردن بانوان در مراکز و ادارات
۷۴۲	تحصیل و تدریس بانوان
۷۴۹	رانندگی بانوان
۷۵۵	شرکت بانوان در مسابقات ورزشی
۷۵۵	مشورت با بانوان
۷۵۶	آرایش بانوان
۷۶۱	مسابقات ورزشی
۷۶۴	حل کردن جدول
۷۶۸	معارف و مسائل اسلامی
۷۷۹	قرآن مجید و مسائل مربوط به آن
۷۸۴	دعا خواندن
۷۸۶	تمثال های منتسب به معصومین
۷۸۹	استخاره
۷۹۲	حجیت خواب و تعبیر آن
۷۹۵	معنای زهد و پارسایی
۷۹۵	اختیار عزلت و گوشه گیری
۷۹۶	رعایت نوبت
۷۹۶	سطح زندگی خانواده مسلمان
۷۹۷	پرهیز از اختلاف
۷۹۷	اعتقادات باطل و خرافات
۷۹۸	گدایی کردن
۷۹۸	خواندن زیارتنامه در حرم امامزادگان
۷۹۹	مدرک استنباط احکام شرعی
۷۹۹	ترک درس طلبگی
۸۰۰	تشخیص و تعیین اهم

- ۸۰۵ تنظیم عریضه و شکایت نامه برای دیگران
- ۸۰۵ تقلید صدای دیگران
- ۸۰۵ شکل لباس و کلاه
- ۸۰۶ مراجعه به پزشک ضد انقلاب
- ۸۰۶ حجیت اطمینان
- ۸۰۷ خطاب کردن افراد به برادر و خواهر
- ۸۰۷ نحوه تدوین توضیح المسائل
- ۸۰۹ مسائل امنیتی و کشورهای بیگانه
- ۸۱۰ رعایت قوانین کشورهای بیگانه
- ۸۱۴ معاملات با سایر ملل
- ۸۱۵ ولایت فقیه
- ۸۱۹ تصرف در اموال حکومت های ظالم
- ۸۲۱ درباره مرکز

مشخصات کتاب

سرشناسه : خمینی، روح الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، 1279 - 1368.

عنوان و نام پدیدآور : موسوعة الامام الخميني قدس سره الشريف المجلد 41 استفتانات امام خميني (س) جلد 10 / تحقيق موسسه تنظيم و نشر آثار امام خميني (س).

مشخصات نشر : تهران : موسسه تنظيم و نشر آثار امام خميني (س)، 1396.

مشخصات ظاهري : 10 ج.

فروست : موسوعه الامام الخميني (س).

شابک : 1-368-212-964-978

وضعیت فهرست نویسی : فاپا (چاپ دوم)

یادداشت : ج. 2 - 10 (چاپ اول: 1392) (فپیا).

یادداشت : چاپ دوم.

مندرجات : ج. 1. احکام تقلید، طهارت. - ج. 2. نماز (از ابتدا تا شرایط شکسته شدن نماز). - ج. 3. نماز (از قواطع سفر تا انتها)، روزه، زکات. - ج. 4. خمس. - ج. 5. حج، امر به معروف و نهی از منکر، مکاسب محرمه. - ج. 6. بیع (خرید و فروش). - ج. 7. وقف و نظایر آن، وصیت، یمین و نذر، کفارات. - ج. 8. صید و ذباحت، خوردنی ها و آشامیدنی ها. - ج. 9. نکاح (از اولیای عقد تا انتها). - ج. 10. قضا، شهادت، حدود، قصاص ...

موضوع : فقه جعفری -- رساله عملیه -- پرسش ها و پاسخ ها

Islamic law, Ja'fari -- Handbooks, manuals, etc. -- Questions and answers*

فتواهای شیعه -- قرن 14

Fatwas, Shiites --- 20th century

شناسه افزوده : موسسه تنظيم و نشر آثار امام خميني (س)

شناسه افزوده : Institute for Compilation and Publication of Imam Khomeini's Works

رده بندی کنگره : BP183/9/خ8الف47 1396

رده بندی دیویی : 297/3422

شماره کتابشناسی ملی : 3421059

اطلاعات رکورد کتابشناسی : فاپا

آدرس سایت : <https://www.icpikw.ir>

خیراندیش دیجیتال : مرکز خدمات حوزه علمیه اصفهان

ویراستار: محمد علی ملک محمد

ص: 1

اشاره

جلد اول احکام تقلید، طهارت

جلد دوم نماز (از ابتدا تا شرایط شکسته شدن نماز)

جلد سوم نماز (از قواطع سفر تا انتها)، روزه، زکات

جلد چهارم خمس

جلد پنجم حج، امر به معروف و نهی از منکر، مکاسب محرمه

جلد ششم بیع (خرید و فروش)، شفعه، صلح، اجاره، جعاله، عاریه، ودیعه، مضاربه، شرکت، مزارعه، مساقات، دین و قرض، رهن، حجر، ضمان، حواله و کفالت، وکالت، اقرار، هبه

جلد هفتم وقف و نظائر آن، وصیت، یمین و نذر، کفارات

جلد هشتم صید و ذباحت، خوردنی ها و آشامیدنی ها، غضب، احیای موات و مشترکات، لقطه، نکاح (از ابتدا تا احکام عقد ازدواج)

جلد نهم نکاح (از اولیای عقد تا انتها)، طلاق، خلع و مبارات، ظهار، مواریث

جلد دهم قضا، شهادت، حدود، قصاص، دیات، مسائل مستحدثه (بیمه، سفته، سرقتی، بانک ها، بلیط های بخت آزمایی، تلقیح مصنوعی، تشریح و ترقیع، رادیو و تلویزیون، مقررات دولتی، راهنمایی و رانندگی، خرید و فروش و تقسیم اجناس سهمیه ای، خرید و فروش اجناس قاچاق، مالیات و عوارض، عزاداری، رضایت والدین، مسائل اجتماعی بانوان، مسابقات ورزشی، معارف و مسائل اسلامی، مسائل امنیتی و کشورهای بیگانه، ولایت فقیه)

کتاب قضا

- شرطیت عدالت در قاضی *** 3
- شرطیت اجتهاد در قاضی *** 4
- جواز تعدد در خصوص قاضی مأذون *** 6
- ممانعت از اجرای حکم قاضی *** 7
- عمل قاضی به علم خودش *** 7
- اختیار قاضی در قبول شهادت شهود *** 8
- عدم حجیت اسناد کتبی برای قاضی *** 10
- انصراف از دعوا و استرداد مدارك *** 11
- وحدت رویه در احکام قضات *** 11
- لزوم مطابقت حکم قاضی با شرع و مقررات *** 12
- تشخیص اهمیت قضاوت *** 12
- دادن هدیه و رشوه به قاضی *** 13
- اعتراض به حکم قاضی و رسیدگی مجدد *** 13
- صلاحدید قاضی برای رفع اختلاف *** 14
- شرایط شنیدن دعوا *** 14
- جواب مدعی علیه به انکار *** 19

احکام قسم *** 21

احکام ید *** 21

احکام تقاص *** 33

کتاب شهادات

احکام شهادات *** 49

اقسام حقوق *** 50

کتاب حدود

جنس وسیله اجرای حد *** 53

زنا *** 54

حرمت زنا *** 54

اکراه به زنا *** 56

تحقق احصان در زنا *** 56

راه های ثبوت و سقوط حد زنا *** 57

اقسام حد زنا (قتل، رجم، جلد) *** 60

تأخیر در اجرای حد *** 63

کیفیت واقع ساختن حد زنا *** 64

مطالبه حد یا تعزیر *** 65

حد لواط *** 69

حد قذف *** 71

سب و ناسزا گفتن به ائمه معصومین *** 72

احکام تعزیرات *** 73

حبس تعزیری و اشتغال زندانیان *** 77

حد سرقت (دزدی) *** 78

حد محارب *** 79

حد ارتداد *** 81

حرمت استمناء *** 88

احکام اهل ذمه *** 92

ورود کفار به مساجد *** 93

کتاب قصاص

قصاص نفس *** 97

خودکشی و اعتصاب غذا *** 99

علم اجمالی به قاتل بودن یکی از دو نفر *** 100

احکام قسامه *** 101

کیفیت استیفاء قصاص *** 101

قصاص کمتر از نفس *** 109

کتاب دیات

اقسام قتل *** 113

مقدار دیات *** 119

تغلیظ دیه *** 125

موجبات ضمان دیه در قتل شبه عمد و خطئی:

1- ضمان دیه بر مباشر در قتل *** 126

ضمان دیه بیمار بر طیب *** 129

ضمان ديه در تنبيه بدنى *** 130

2- ضمان ديه بر سبب در قتل *** 134

3- حكم ديه در صورت اجتماع سبب و مباشر *** 141

ديه اعضا و جوارح *** 141

ديه افضاء *** 141

ديه شكستگى استخوان *** 142

جراحت سر و ساير جراحت ها *** 144

سقط جنين و ديه آن *** 151

ديه قطع اعضاى ميت مسلمان *** 162

پرداخت ديه توسط عاقله *** 163

جنایت بر حيوان *** 168

كفارة قتل *** 169

مسائل مستحدثه

بي *** 173

سفته *** 179

فروش سفته و چك *** 180

احكام چك *** 186

سرقلى *** 188

بانك ها *** 228

اشتغال در بانك ها و حقوق و مزايای دريافتی *** 228

معامله با بانك ها *** 240

ربا و بهره پول از طرف بانک و غیر آن 243

ص: 8

- جریمه و بهره دیرکرد *** 337
- اعطای جوایز از طرف بانک ها *** 345
- احکام عین مرهونه نزد بانک *** 347
- کارمزد دریافتی از سوی بانک و غیر آن *** 349
- هزینه وصول وام و بهره آن *** 372
- تعیین شرایط، مبلغ و محل مصرف وام *** 374
- صندوق داری و حکم کسورات و اضافات در آن *** 376
- بلیط های بخت آزمایی *** 380
- تلقیح و تولید مصنوعی *** 381
- تشریح و ترقیع *** 384
- تشریح (کالبد شکافی) *** 384
- ترقیع (پیوند اعضا) *** 388
- جراحی زیبایی *** 396
- انتقال خون *** 398
- ذبح حیوانات با دستگاه *** 399
- مالکیت معنوی *** 400
- حق تألیف *** 400
- حق اختراع *** 404
- رادیو و تلویزیون و مانند آن ها *** 406
- خرید و فروش و تعمیر رادیو و تلویزیون *** 406
- جواب سلام گویندگان رادیو و تلویزیون *** 408

حکم آهنگ ها و سرودهای پخش شده از صدا و سیما *** 408

ص: 9

- 436 *** غیبت کردن از مجری برنامه تلویزیون
- 437 *** تماشای تصاویر و فیلم های تلویزیونی
- 444 *** قوانین و مقررات دولتی
- 444 *** انجام فریضه نماز در ادارات
- 449 *** رعایت مقررات در ادارات، مراکز آموزشی و درمانی
- 463 *** استفاده از اموال و امکانات عمومی و دولتی
- 500 *** جمع آوری دست فروش ها در خیابان
- 501 *** مصرف آب و برق
- 504 *** اطاعت از مسئولین و ولایت اداری
- 506 *** انعام دادن برای تسریع در امور
- 507 *** حقوق و مزایای دریافتی از دولت
- 524 *** استخدام و فعالیت افراد غیر مسلمان در ادارات دولتی
- 524 *** قانون واگذاری اراضی موات شهری و مقررات دولتی در باب زمین
- 534 *** تعیین شروط الزامی از طرف دولت
- 537 *** تعریض جاده و خسارات وارده به افراد
- 538 *** تحصن و اعتصاب در ادارات
- 538 *** تصرف اموال گروه های معاند و فراری
- 539 *** تقلب در امتحانات و گرفتن مدرک
- 541 *** قانون کار و دستمزد کارگران
- 542 *** کاهش ارزش پول کشور
- 543 *** مالکیت ارز حاصل از فروش نفت برای دولت

قوانین و مقررات گمرک *** 544

شرکت در احزاب و گروه های سیاسی *** 546

ص: 10

546 *** اخذ اجرت برای انجام کارهای خلاف مقررات

547 *** هیأت های تحقیق در ادارات و ارگان ها

552 *** تخلف از مقررات دولتی

556 *** جریمه های دولتی

562 *** راهنمایی و رانندگی

566 *** مقررات نیروهای مسلح

572 *** استفاده از لباس و وسائل شخصی اهدایی از طرف نیروهای مسلح

580 *** خرید و فروش اسلحه

583 *** خرید و فروش و تقسیم اجناس سهمیه ای

618 *** خرید و فروش اجناس قاچاق

625 *** مالیات و عوارض

634 *** عزاداری

640 *** تعزیه و شبیه خوانی

654 *** قمه زدن

656 *** رضایت والدین

694 *** مسائل اجتماعی بانوان

694 *** شرکت بانوان در اجتماعات و فعالیت در ارگان های اسلامی

697 *** شرکت بانوان در جبهه

698 *** کار کردن بانوان در مراکز و ادارات

702 *** تحصیل و تدریس بانوان

709 *** رانندگی بانوان

- مشورت با بانوان *** 715
- آرایش بانوان *** 716
- مسابقات ورزشی *** 721
- حل کردن جدول *** 724
- معارف و مسائل اسلامی *** 726
- قرآن مجید و مسائل مربوط به آن *** 736
- دعا خواندن *** 741
- تمثال های منتسب به معصومین *** 743
- استخاره *** 745
- حجیت خواب و تعبیر آن *** 748
- معنای زهد و پارسایی *** 751
- اختیار عزلت و گوشه گیری *** 751
- رعایت نوبت *** 752
- سطح زندگی خانواده مسلمان *** 752
- پرهیز از اختلاف *** 753
- اعتقادات باطل و خرافات *** 753
- گدایی کردن *** 754
- خواندن زیارتنامه در حرم امامزادگان *** 754
- مدرك استنباط احكام شرعی *** 755
- ترك درس طلبگی *** 755
- تشخیص و تعیین اهم *** 756

تنظیم عریضه و شکایت نامه برای دیگران *** 761

تقلید صدای دیگران *** 761

ص: 12

شکل لباس و کلاه *** 761

مراجعه به پزشک ضد انقلاب *** 762

حجیت اطمینان *** 762

خطاب کردن افراد به برادر و خواهر *** 763

نحوه تدوین توضیح المسائل *** 763

مسائل امنیتی و کشورهای بیگانه *** 765

رعایت قوانین کشورهای بیگانه *** 766

معاملات با سایر ملل *** 770

ولایت فقیه *** 771

تصرف در اموال حکومت های ظالم *** 775

ص: 13

[سؤال 11267] 6540

2. در قاضی عدالت شرط است. آیا در قاضی مأذون و منصوب از طرف حاکم شرع، مثل قضات غیر جامع شرایط امروز، که از شورای عالی قضایی مأذون هستند، عدالت شرط است یا نه؟

بسمه تعالی، شرط است.

[سؤال 11268] 6540

3. احراز عدالت در قاضی برای مراجعین و غیر خود او کافی است یا نه؟ و اگر قاضی فی نفسه، عدالت خود را احراز نکرده باشد یا عادل نباشد، ولی کسان دیگر او را عادل می دانند، یا نظر دیگران معلوم نیست، آیا می تواند قضاوت کند یا نه؟

بسمه تعالی، قاضی باید عادل باشد و اگر خود را عادل نمی داند، نباید متصدی قضا شود.

بسمه تعالی

خدمت حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دام ظلّه

1. آیا فقیهی که حکم ولایتی دارد، می تواند به کسی که به درجه اجتهاد نرسیده است ولیکن فاضل است و طبق تحریر به خوبی می تواند قضاوت کند وکالت بدهد و در صورت جواز، آیا می تواند مثل قاضی جامع الشرایط به علم خود عمل کند؟

بسمه تعالی، قاضی باید مجتهد جامع الشرایط باشد و نیابت غیر مجتهد در اجرای احکام و حدود معینه مانع ندارد.

2. کسی که مقلد مجتهدی است که می تواند امام نماز جماعت شود ولیکن اکثر مأمومین مقلد کسی هستند که جایز نمی دانند چنین شخصی امام جماعت شود، آیا می تواند پیشنهاد شود؟

بسمه تعالی، کسی می تواند اقتدا کند که او را عادل بدانند.

3. در صورتی که زناکار و غیره، قبل از قیام بیّنه و اقرار، توبه کرده باشد؛ حد بر او جاری می شود. توبه او به چه چیز ثابت می شود؟

بسمه تعالی، اگر بعد از گرفتاری، مدعی توبه است، تا توبه خود را ثابت نکند، رها نمی شود.

4. کسی که جنون ادواری دارد و در حال عقل زنا کرده، اگر حد بخورد خوف آن است که برای همیشه دیوانه شود؛ آیا می شود حد را بر او جاری کرد؟

بسمه تعالی، به نحوی که در تحریر مذکور است، حد زده می شود.

بسمه تعالی

محضر حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

آیا قضاوت کردن برای کسی که شرایط قاضی بودن در او موجود نیست بلکه از مقدمات قضاوت هم محروم است مجاز می باشد؟ شیخ موصوف، قضاوت در بین

مردم جاری و ساری می نمایند و دعوا را فیصله می دهد، چنان فیصله ای که مطابق فتوای حضرت عالی نیست، بلکه مطابق باقی مجتهدین موجود یا گذشته هم نیست، به نام شرع مبین فیصله می نماید و در شهود آن چه معتبر است آن را شرط می داند، با این اوصاف فیصله ما بین مردم می نماید با وجود علمایی که در قضاوت آنچه معتبر است و در شهود آنچه شرط است معتبر می دانند. اگر شیخ مذکور با آن اوصافی که بالا ذکر نمودیم فیصله ای به نام شرع بنماید صحیح است یا نه؟

خداوند طول عمر به امام امت تا ظهور حضرت مهدی مرحمت بفرماید.

بسمه تعالی، شرایط قضا در رساله مذکور است و چنانچه غیر واجد شرایط با ارشاد و نصیحت و صلح، نزاع را فیصله دهد مانع ندارد.

[سؤال 11271] 6473

بسمه تعالی

محضر مبارك سماحة آیت الله العظمی الامام الخمينی، دام ظلّه العالی

کسی که از طرف حضرت عالی وکیل تام در امور حسبیه باشد، قاضی تحکیم برای این شخص جایز است یا نه؟ و بر فرض عدم جواز، استجازه می نمایم از حضرت عالی؛ چون که در بلاد بعیده اگر قاضی تحکیم نباشد، مقلدین حضرت عالی به عسر و حرج مبتلا می شوند. ایام عزت مستدام

بسمه تعالی، اجازه تصدی در امور حسبیه کفایت نمی کند.

[سؤال 11272] 6540

4. در شرایط فعلی قضات اگر اجتهاد و اعلیت من فی البلد را نداشته باشند، ولی از طرف شورای عالی قضایی یا هر مقام دیگر که برای گزینش قضات نصب شده است، مجاز باشند، قضاوت آن ها شرعاً صحیح است یا نه؟ و گرفتن حقوق ماهانه، به نحو معمول چگونه است؟

بسمه تعالی، مطابق مقررات جمهوری اسلامی اشکال ندارد.

ص: 5

بسمه تعالی

حضرت آیت الله العظمی امام خمینی - دام ظلّه العالی - چون بعض دوستان، با توجه به کتاب تحریر الوسیله از پذیرفتن پست قضاوت شرعی خودداری می کنند، از این جهت جواب سؤال زیر مورد نیاز است: آیا در قاضی شرع دادگاه های انقلاب اسلامی، اجتهاد شرط است و یا هر کس که صلاحیت علمی و عملیش احراز شود - ولو این که مجتهد نباشد - می تواند متصدی قضاوت گردد؟

بسمه تعالی، در این موقع، می تواند از طرف مجتهد منصوب شود.

5. هل يشترط في حاكم الشرع (القاضي) أن يكون مجتهداً؟

بسم الله تعالی، يعتبر الاجتهاد، ويجوز في مثل الوقت الحاضر، تصدّي القضاء لغير المجتهد إذا كان عارفاً بالمسائل - ولو تقليداً - بإذن وليّ الأمر.

جواز تعدد در خصوص قاضی مأذون

بسمه تعالی

محضر مقدس حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دامت برکاته

1. به نظر حضرت عالی در محاکم قضایی، قاضی صاحب رأی حتماً باید يك نفر باشد یا بیش از يك نفر هم به نحو اکثریت و شورا می توانند قضاوت کنند و در صورت عدم جواز، آیا محاکمی که قضات آن ها قضات مأذون هستند و مجتهد مطلق نیستند، هم حکم چنین است؟

بسمه تعالی، در مورد قضات مأذون مانع ندارد که متعدد باشند و با مشورت عمل کنند.

2. اگر یکی از طرفین یا هر دو طرف به حکم قاضی اعتراض داشته باشند در محکمه دیگر می توان مجدداً حکم را رسیدگی کرد یا خیر؟
ادام الله ظلکم الشریف

بسمه تعالی، در مورد قضات مأذون مانع ندارد که يك مرتبه تجدید شود نزد مجتهد مطلق.

ممانعت از اجرای حکم قاضی

[سؤال 11276] 6476

بسمه تعالی 1363/5/7

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دام ظلّه العالی

بعد التّحیه، در مواردی که وزیر یا عالی ترین مدیر و مقام مسئول، در اجرای حکمی تشخیص حرج بدهند، آیا اجازه می فرمایید، دادستان کل کشور با رعایت دقیق موازین شرعی مجاز بر توقیف اجرا باشد؟ الامر الیکم. دادستان کل کشور: یوسف صانعی

بسمه تعالی، در مواردی که مدیر و مقام مسئول، تشخیص حرج دادند، با تشخیص و تصویب اکثریت شورای عالی قضایی، دادستان کل کشور می تواند از اجرای حکم جلوگیری کند.

عمل قاضی به علم خودش

[سؤال 11277] 6477

بسمه تعالی 1361/12/20

محضر مبارك حضرت امام خمینی، ادام الله ظلّه العالی

احتراماً استفتایی از حضرت عالی شده که آیا قاضی منصوب غیر مجتهد می تواند به علم خود عمل کند و در جواب مرقوم داشته اید نمی تواند و باید مطابق مقرراتی که برای آن نصب شده عمل کند. فعلاً سؤال این است که اگر قاضی منصوب غیر مجتهد از طرق و اسباب متعارفه که برای نوع اشخاص علم حاصل می شود علم پیدا کند، می تواند حکم کند یا خیر؟ والسلام

ص: 7

بسمه تعالی، قاضی غیر مجتهد نمی تواند به علم خود حکم کند، ولی اگر به طرق و اسباب متعارفه و مطابق مقررات حکم کرده صحیح و نافذ است.

[سؤال 11278] 4626

2. قاضی منصوب که مجتهد نباشد به علم خود می تواند در امور قضایی عمل کند یا خیر؟

بسمه تعالی، نمی تواند و باید مطابق مقرراتی که برای آن نصب شده، عمل کند.

[سؤال 11279] 6478

بسمه تعالی 1361 / 10 / 21

محضر مبارك رهبر عالی قدر، آیت الله العظمی امام خمینی، متّع الله المسلمین بطول بقائه، احتراماً؛ معروض می دارد: امید است که مسأله ذیل را جواب مرقوم فرمایید.

همان طوری که علم قاضی برای او در مقام قضا حجت می باشد؛ آیا اطمینان او هم حکم علم را دارد و قاضی براساس آن می تواند حکم کند یا نه؟ و فرقی در این جهت بین اطمینان حاصل از استفاضه در مثل انساب و اوقاف و مناكح با سایر موارد هست یا خیر؟

بسمه تعالی، قاضی منصوب باید بر طبق مقرراتی که برای آن نصب شده عمل کند.

اختیار قاضی در قبول شهادت شهود

[سؤال 11280] 6479

بسمه تعالی 1361 / 10 / 23

قم، دفتر استفتای امام خمینی

موقراً؛ نظر بر این که در رابطه با حرفه وکالت، طبقه وکلای دادگستری، با استقرار

ص: 8

جمهوری اسلامی، در دعاوی مطروحه ای که مداخله دارند با مواردی روبه رو می گردند که پاسخ شرعی آن مشخص نیست، استدعا دارد به سؤالات ذیل پاسخ مرقوم فرموده و مشکلات شرعی را حل و فصل فرمایید.

1. در قوانین عرفی ایران، شهادت شهود فقط تا پنجاه تومان معتبر است. آیا در اسلام، قاضی می تواند ادعای مالی بیش از پنجاه تومان را به شهادت شهود استماع کند یا خیر؟ و آیا قاضی ملزم به شنیدن اظهارات شهود در چنین مواردی هست یا باید به قانون فعلی ایران توجه کند؟

بسمه تعالی، در قبول شهادت، مقدار خاصی معتبر نیست، ولی قضات منصوب باید مطابق مقررات جمهوری اسلامی عمل کنند.

2. اگر کسی خانه ای را طی قولنامه به کسی تصرف داد و مقرر شد بعداً سند رسمی تنظیم شود، هرگاه در قولنامه ذکر شده باشد که هر یک منصرف شد، معادل مبلغ بیعانه به دیگری بدهد، آیا وصول این مبلغ شرعاً جایز است؟ و آیا اگر مالک منصرف شد دادگاه می تواند او را ملزم به تنظیم سند رسمی نماید؟

بسمه تعالی، با فرض تمام شدن معامله، شرط مذکور که در ضمن آن بوده نافذ است و اگر صرف مقاوله بوده، شروط صحیح نیست.

3. اگر در قولنامه شرط انصراف برای طرفین نباشد، امتناع مالک از حضور در دفترخانه جهت انتقال، دادگاه را مجاز به صدور حکم محکومیت بر انتقال می نماید یا خیر؟

بسمه تعالی، در فرض مرقوم، لازم است رسماً خانه را انتقال دهد و با تخلف، دادگاه شرعی می تواند او را اجبار کند؛ این در صورتی است که شرط در ضمن عقد باشد.

4. اگر با تنظیم قولنامه ملک به تصرف خریدار داده شد، پس از انصراف مالک و عدم رضایت او بر فروش، تصرف خریدار شرعاً جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، در صورتی که معامله تمام شده، اگر شرط شده که با انصراف مالک، معامله منفسخ باشد، پس از آن تصرف خریدار باید با رضایت فروشنده باشد.

5. اگر به جهت امتناع مدیون نسبت به ادای دین، یا بر اثر امتناع متعهد از انجام تعهد، متعهدله با گرفتن وکیل، متحمل خسارات دادرسی - از جمله: حق الزحمه کارشناس، دادخواست و مدارک و حق الوکاله - شود، آیا وصول این مبالغ از متعهد، شرعاً جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، ضامن نیست.

6. اگر وکالت در دعاوی زناشویی به منظور ثبوت حقانیت یکی از طرفین، منجر به صدور حکم طلاق شد، وکیل شرعاً مسئولیتی در مفارقت دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر طلاق، با وکالت از طرف شوهر باشد صحیح است و در غیر این صورت، باطل است.

7. اگر دادگاهی در رژیم سابق، حکم به محکومیت کسی داده باشد، در صورتی که امروز حسب مقررات اسلامی ذی حق باشد، آیا دادگاه باید مجدداً دعوی او را بشنود یا خیر؟

بسمه تعالی، با وجود شرایط مقرّره، دعوی او مسموع است.

8. آیا قضات، شرعاً ملزم به متابعت از فتاوا هستند یا فتوا باید به صورت قانون درآید؟ و اگر کسی قانوناً محکوم شود ولی حسب مقررات شرعی و فتوا ذی حق باشد، تکلیف چیست؟

بسمه تعالی، قضات نمی توانند برخلاف شرع حکم کنند، و در احکام موافق شرع هم باید مطابق مقررات جمهوری اسلامی عمل کنند، در صورتی که خلاف شرع نباشد.

9. آیا وکیل دادگستری باید عادل و مجتهد باشد یا خیر؟

بسمه تعالی، معتبر نیست.

10. نظر بر استقرار حکومت اسلامی، با توجه به این که حق الوکاله ای که از موکل وصول می شود - حسب توافق - با موکل است و تمبر مالیاتی، بر اساس حق الوکاله قانونی دریافت می شود، آیا پرداختن مابه التفاوت مالیات (اختلاف مالیات قانونی و مالیات وجه دریافتی از موکل)، موجب مسئولیت شرعی است یا خیر؟

بسمه تعالی، بستگی به مقررات جمهوری اسلامی دارد.

عدم حجیت اسناد کتبی برای قاضی

[سؤال 11281] 4072

6. آیا اسناد رسمی مملکتی و یا نوشته های عادی که به امضای علمای بزرگ و با مهر آن ها ممهور باشد، در فصل خصومت می تواند مثل شاهد حجّت باشد؟ و یا فصل خصومت منحصر به علم و اقرار و بیّنه و یمین است و به غیر این ها نمی شود فصل خصومت کرد؟

بسمه تعالی، اسناد کتبی حجّیت شرعیه ندارند، مگر آن که برای قاضی موجب علم باشد.

[سؤال 11282] 6480

بسمه تعالی 1361 / 11 / 7

اجازه می‌خواهم با کمال ادب و احترام تقاضای جواب شرعی مسأله زیر را از آن امام بزرگوار بنمایم.

در صورتی که شخص شاکی، کتباً خواهان استرداد دعوی خود و مدارك پیوستی آن باشد و به هر عللی، از اقامه دعوا منصرف گردد، آیا دادگستری جمهوری اسلامی شرعاً مجاز است که اسناد و فتوکپی مدارك را، که توسط شاکی و مخارج خود او شخصاً تهیه گردیده و چه بسا مدارك فوق، حاوی اسرار خانوادگی و شغلی و مالی باشد، به عنوان مدارك و اموال و اسناد دولتی، ضبط و نگهداری نماید.

از خداوند متعال، توفیق و عمر بیشتر امام را مسئلت دارم.

بسمه تعالی، پس از تقدیم مدارك و شکواییه به دائره مربوطه، باز گرداندن آن تابع مقررات اداره مربوطه است.

وحدت رویه در احکام قضات

[سؤال 11283] 6481

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، رهبر کبیر انقلاب و بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران، مدّ ظلّه العالی

نظر به این که اکثریت قریب به اتفاق آقایانی که برای قضاوت تعیین می‌شوند، مجتهد مطلق نیستند و سابقه قضاوت هم ندارند. و احیاناً صاحب ذوق و سلیقه هم نیستند. لذا اکثراً در مقام تعیین کیفر، در مواردی که شرعاً معین نشده است، تناسب

ص: 11

جرم و مجازات مراعات نمی شود. و در موارد جرم های مشابه که وحدت رویه ضروری به نظر می رسد، اختلاف فاحش دیده می شود و این خود موجب بروز اختلاف و تشنج می گردد. برای جلوگیری از این وضع، راهی به نظر نمی رسد؛ جز این که اشخاصی بنشینند و کیفرهای مناسب در نظر بگیرند و به شکل مواد در بیاورند و از اول اجازه قضاوت را به این شرط بدهند که طبق کیفرهای تعیین شده قضاوت نمایند. این عمل به نظر حضرت عالی جایز است یا نه؟ بیان فرمایید. ادام الله ظلکم الشریف عبدالکریم موسوی اردبیلی

بسمه تعالی، در وضع کنونی، جمعی از فقها موارد مذکور را بررسی نمایند و نظر بدهند، مانع ندارد. لکن به طور موقت است تا ان شاء الله تعالی وضع قضاوت درست شود.

لزوم مطابقت حکم قاضی با شرع و مقررات

[سؤال 11284] 6479

8. آیا قضات، شرعاً ملزم به متابعت از فتاوا هستند یا فتوا باید به صورت قانون درآید؟ و اگر کسی قانوناً محکوم شود ولی حسب مقررات شرعی و فتوا ذی حق باشد، تکلیف چیست؟

بسمه تعالی، قضات نمی توانند برخلاف شرع حکم کنند، و در احکام موافق شرع هم باید مطابق مقررات جمهوری اسلامی عمل کنند، در صورتی که خلاف شرع نباشد.

تشخیص اهمیت قضاوت

[سؤال 11285] 4477

2. برای يك روحانی که در دارالعلم قم درس خارج می رفته و الآن مشغول تربیت

ص: 12

طلاب است، آیا اشتغال به قضا در محاکم قضایی بر او واجب است یا خواندن درس و تعلیم و تربیت؟

بسمه تعالی، تشخیص اهمیت، موکول به نظر خود شخص است.

دادن هدیه و رشوه به قاضی

[سؤال 11286] 2545

4. إنَّ المشكلة التي نعاني منها هنا، هي تغشّي الرشوة، فالإنسان لا تسير أموره إلا بتقديم الهدايا أو ما شاكل لمسؤولي المؤسسات، فهل تقديم الهدية يعتبر رشوة، أعاذنا الله؟

بسمه تعالی، الرشوة المحرّمة، هي ما تعطى لأن يحكم القاضي - على تفصيل مذكور في تحرير الوسيلة - وأما ما يعطى لتسهيل بعض الأمور أو تعجيله، فليس من الرشوة.

اعتراض به حکم قاضی و رسیدگی مجدد

[سؤال 11287] 6475

2. اگر یکی از طرفین یا هر دو طرف به حکم قاضی اعتراض داشته باشند در محکمه دیگر می توان مجدداً حکم را رسیدگی کرد یا خیر؟

بسمه تعالی، در مورد قضاات مأذون مانع ندارد که يك مرتبه تجدید شود نزد مجتهد مطلق.

[سؤال 11288] 6479

7. اگر دادگاهی در رژیم سابق، حکم به محکومیت کسی داده باشد، در صورتی که امروز حسب مقررات اسلامی ذی حق باشد، آیا دادگاه باید مجدداً دعوی او را بشنود یا خیر؟

بسمه تعالی، با وجود شرایط مقرّره، دعوی او مسموع است.

ص: 13

[سؤال 11289] 6482

بسمه تعالی 1361 / 6 / 3

حضور محترم حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

توقیراً به استحضار عالی می رساند: برای انجام کارهای ساختمانی، فیما بین شرکتی با کارفرمایی گروه نوسازی به صورت قراردادی منعقد می گردد، ولی پس از اتمام کار، موضوع به اختلاف منجر می شود و دعوا به دادگاه عمومی جمهوری اسلامی ایران محول می گردد. دادگاه برای روشن شدن موضوع و رفع اختلاف، به کارشناس متدین و قسم خورده مراجعه می نماید. آیا شرعاً قیمت گذاری کارهای ساختمانی مورد اختلاف، بایستی به قیمت زمان انجام کار ارزیابی شود، یا به قیمت تاریخ زمان رسیدگی (الحال)؟

والسلام علی من اتبع الهدی

بسمه تعالی، برای رفع اختلاف، به هر نحو حاکم شرع صلاح ببیند، قیمت تعیین می شود.

شرایط شنیدن دعوا

[سؤال 11290] 6483

بسمه تعالی

شخصی در گذشته بهره داده است، و تنها مدرک او چک و سفته است که نزد بانک ها است ولی آن ها (به استناد این که ده سال از واگذاری چک یا سفته می گذرد) از ارائه مدرک خودداری می نمایند، به همین علت حق بهره دهنده ضایع می شود. آیا شخصی که بهره داده است می تواند با قسم خوردن به حق خود برسد؟ یا قسم خوردن

ص: 14

منحصر به رباخوار و مدعی علیه می باشد؟

بسمه تعالی، کسی که ادعاء دادن بهره می کند مدعی است، و باید دعوای خود را با بیینه شرعیه اثبات کند.

[سؤال 11291] 3478

4. در صورتی که طرفین در مدت خیار فسخ اختلاف کنند - با توجه به نوشته آن ها - وظیفه قاضی چیست؟

بسمه تعالی، کسی که دعوای زیاده زمان خیار را می کند، مدعی شناخته می شود.

[سؤال 11292] 3508

9. مرور زمان که در يك روایت وارد است آیا به نظر حضرت عالی معمول به است یا نه؟

بسمه تعالی، مرور زمان اثری ندارد.

[سؤال 11293] 6484

بسمه تعالی 1361 / 10 / 27

پیشگاه زعیم عالی قدر حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مرجع عالی مقام دین اسلام روحی فداک، بعد از حمد خداوند عالم، طول عمر برای آن زعیم بزرگوار خواهانم. در ضمن يك مسأله شرعی هست که به حضور آن مقام والا عرض می کنم.

دو سال پیش يك مرد پیر در قلعه هرسم زندگی و دهقانی می کرده، يك نفر از پسرهای او عازم کویت بوده، رفته برای تهران که پاسپورت تحویل اداره گذرنامه بدهد، تا این پسرش از تهران برگشته خانه خودش در قلعه هرسم 12 روز طول کشیده، پسر که وارد خانه شده به او گفتند که پدرت تصادف کرده با ماشین، دو نفر او را برده اند مریض خانه اسلام آباد غرب و ماشین هم در رفته است. پسر گفته که به پاسگاه اطلاع داده اید، گفتند نه او را برده ایم مریض خانه، حالش خوب است. بعد از

ص: 15

بیست روز مرد فوت کرده، پسرش به خیال این که ماشین به پدرش زده و رفته دیگر هیچ نگفته تا الآن مردم دهکده می گویند پدرت را ماشین زده است، یک نفر پدرت را زیر سم اسب انداخته است. ما به تو نگفتیم برای این که گفتیم شاید خوب شود. الآن دو سال از این حادثه می گذرد، آیا حق خون پدر دارد طبق دستور دین اسلام، یا ندارد؟ امید است طبق دستور قرآن کریم زیر این نامه امضا شود.

بسمه تعالی، تا ثابت نشود که مردن او مستند به چه کسی است، کسی را نمی توانند متهم کنند.

[سؤال 11294] 6631

2. آیا در انشای لفظی حکم، حضور مدعی یا مدعی علیه پس از محاکمه حضوری یا غیابی لازم هست یا خیر؟

بسمه تعالی، بعد از مطالبه حکم، حضور طرفین در وقت انشای حکم لازم نیست.

[سؤال 11295] 6485

بسمه تعالی 1363/4/7

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی

رهبر کبیر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، دام ظلّه العالی، موارد تخلفات قانونی، مانند: تخلف قوانین رانندگی، قوانین گمرک، مقررات اداری و غیره، آیا جزو تخلف در حقوق الله است و باید شرعاً در حین محاکمه متهم در محکمه حاضر شود یا نه؟ لطفاً نظر مبارك را بیان فرمایید. عبدالکریم موسوی اردبیلی

بسمه تعالی، مواردی که مرقوم شده است از حقوق الله نیست.

[سؤال 11296] 6006

2. اگر مدعی در جلساتی حضور پیدا کرد و اقامه بیّنه نمود، ولی منکر حضور پیدا نکرد که دلایل خود را اقامه کند و حرف خود را بزند، آیا قاضی می تواند حکم غیابی

ص: 16

صادر کند؟ و اشاره بفرمایید که موارد حکم غیابی کجا است؟

بسمه تعالی، بعد از اعلام به منکر مانع ندارد.

[سؤال 11297] 6486

بسمه تعالی

1. در مواردی که مدعی به، مال معین یا غیر معین باشد و مدعی بترسد در طول محاکمه مدعی علیه مال مدعی به را اتلاف کرده و از بین ببرد یا خود را به صورت مفلس در بیاورد، آیا می تواند از محکمه درخواست توقیف آن مال معین یا مال دیگر مدعی علیه را بنماید یا خیر؟

بسمه تعالی، در هر دو فرض، اگر شواهد و قراینی بر محق بودن مدعی است و نیز قراینی است بر این که مدعی علیه در صدد اتلاف عین یا افلاس خود است، تأمین مذکور مانع ندارد. لکن با شرط بر مدعی که اگر از ناحیه تأمین ضرری بر مدعی علیه وارد شد، جبران نماید.

[سؤال 11298]

2. آیا شخصی که در محکمه، حاکم شده، ولی در راه احقاق حقتش خساراتی و هزینه هایی را متحمل شده می تواند از محکوم که سبب خسارت او شده بگیرد یا خیر؟

بسمه تعالی، حق ندارد بگیرد.

[سؤال 11299] 6487

بسمه تعالی 13 / 3 / 1363

محضر مبارك حضرت آيت الله العظمى امام خمينى، دام ظلّه العالى

بعد التحيّه، نظر به اين كه حسب مقررات و ضوابط موجود، توقيف اموال مجرم يا مالى كه در رابطه با جرم است، توسط دادستان و باز پرس انجام مى گيرد - و در عرف قضايى به آن قرار تأمين مى گویند - تا در نهايت، تعيين تكليف توسط قاضى محكمه صورت پذيرد. با توجه به اين كه حضرت عالى در فرمان هشت ماده اى سال 1361،

ص: 17

توقیف اموال را منوط به حکم حاکم شرع فرموده اید. و با توجه به این که فرمان، بعد از مصوباتی است که در این رابطه است. این مصوبات یا توسط مجلس شورای اسلامی تصویب شده و یا مقررات سابق است که خلاف شرع بودن آن ها توسط شورای نگهبان اعلام نشده است.

آیا نظر حضرت عالی بر این است که الزاماً توقیف اموال که قرار تأمین است و قرار نهایی نیست؛ باید توسط حاکم شرع انجام شود یا حسب موازین قضایی جاری عمل شود؟ دادستان کل کشور: یوسف صانعی

بسمه تعالی، مقصود آن است که بدون مقررات شرعی نباشد اگر شورای نگهبان یا شورای عالی قضایی چیزی را مخالف شرع نمی دانند عمل به آن مانع ندارد.

[سؤال 11300] 6548

2. در جرایم عمومی یا خصوصی، گاهی وقوع جرم از طریق مقامات رسمی یا غیر رسمی گزارش می شود، ولی کیفیت جرم و شخص مجرم معین نیست و گاهی گزارشات می رسد، ولی حتی خود جرم هم محقق نیست. آیا برای قاضی و محکمه، لازم است موضوع را پی گیری نموده و مشغول تعقیب و تحقیق شود یا نه؟ مثلاً اگر گزارش برسد یا شاکی بگوید: قتلی، حریق، تخریبی، سرقتی اتفاق افتاده و می خواهد دستگاه قضایی مسأله را تعقیب و تحقیق کند، آیا برای محکمه لازم است چنین کاری بکند یا نه؟

بسمه تعالی، لازم نیست، مگر در صورتی که در معرض توطئه برای به هم زدن نظم یا براندازی جمهوری اسلامی باشد.

[سؤال 11301] 6488

بسمه تعالی 13 / 10 / 1361

از قانیدی که از قادات افضل است و نایب بر حق حضرت قائم است، از فقیهی که

ص: 18

والا تر از فقها و حامی فقرا است، از خلف مرد غدیر خم، از خمینی، خم کننده قامت ستمگران (خدایش خمیده ننماید و خاموش نگرداند تا حضرت مهدی علیه السلام را زیارت نماید)، از خلیل مستضعفان جهان، از خلیفه ای که خود را طلبه ای بیش نمی داند، استفتا می نمایم.

آیا دولت جمهوری اسلامی ایران مسئولیتی برای پرداخت حقوقی که به ناحق در رژیم ستم شاهی در سال 1354 از اشخاص حقیقی و یا حقوقی در اداره بنادر و کشتیرانی خر مشهر و امثالهم تضییع گردیده است (پس از اثبات آن ها در دادگاه های صالحه) به عهده دارد یا خیر؟ و آیا آن بزرگوار اجازه طرح این گونه دعاوی را در دادگاه های کنونی خواهند فرمود؟ حاشا که من غیر از فتوای آن رهبر کاری انجام دهم.

بسمه تعالی، اگر کسانی که حقوق را تضییع کرده اند موجود باشند، می توانند بر علیه آن ها ادعا کنند و حقوق را از ایشان مطالبه نمایند.

جواب مدعی علیه به انکار

[سؤال 11302] 6489

بسمه تعالی 18 / 9 / 1361

مسئول محترم استفتانات حضرت امام خمینی، مدّ ظلّه العالی، پس از ابلاغ سلام

در این مسأله که شخصی ملکی را فروخته، در حالی که سند و جواز کسب به نام فروشنده بوده و فروشنده ملك فوت نموده است بعد از این، پدر متوفی مدعی شده اند که ملك برای من بوده و بیّنه هم ندارد. خریدار که منکر مالکیت پدر متوفی می باشد، اگر قسم بخورد دعوا تمام می شود یا نه؟ یا این که مدعی - پدر فروشنده - نیز باید قسم بخورد؟ آیا بعد از قسم خوردن منکر، محلی برای قسم خوردن مدعی می باشد یا نه؟ مرقوم فرمایید.

بسمه تعالی، در فرض مسأله، خریدار منکر محسوب است و با قسم او - با شرایط معتبره - دعوی ختم می شود.

ص: 19

بسمه تعالی

در پاره ای از احکام اسلام که اثبات آن محتاج به اقامه شهود از طرف مدعی می باشد اکثر شهود شرایط مقررّه در فقه اسلامی را ندارند، و اکثر افراد به جهت لایابالی بودن به یمین منکر راضی نمی شوند، و اعتماد به چنین یمین هم مشکل است. با توجه به این مطالب، وظیفه حقیق و امثال این جانب درباره احکام و حدود اسلامی چه می باشد؟

بسمه تعالی، بدون شرایط معتبره در شهود دعوی ثابت نمی شود، و قضاوت باید بر طبق موازین شرعیّه باشد.

2. جهیزیه زن در منزل شوهرش بوده و هر دو در منزل زندگی می کردند، بعدها بین آنان مرافعه شده خواسته اند جهیزیه زن را تحویل بگیرند، بعضی از ارقام جهیزیه در خانه موجود نیست، زن می گوید شوهرم برده و مرد هم می گوید خودش یعنی زن و اقوام او برده اند و هیچ گونه شاهد در کار نیست، آیا مرد به صرف این که جهیزیه در خانه او بوده ضامن شناخته می شود یا خیر؟

بسمه تعالی، ضامن نیست و ادعای زن باید ثبوت شرعی پیدا کند.

2. اگر مدعی اقامه بیّنه نکند و تقاضای قسم هم نکند و دعوا هم طوری باشد که با عدم اقامه بیّنه، و عدم تقاضای قسم مدعی موقوف نشود؛ مثل موردی که مدعی ادای دین باشد، که با عدم اقامه بیّنه و عدم تقاضای حلف، منکر ادای دین، خواهان طلبش هست. در این موارد دعوا چگونه باید فیصله پیدا کند؟ آیا حاکم می تواند مدعی را الزام به مطالبه یمین کند و یا خودش منکر را قسم دهد و یا راه دیگری هست؟

بسمه تعالی، حاکم می تواند در مورد مزبور، خودش منکر را قسم دهد.

[سؤال 11306] 5652

2. اگر در ترافع، مدعی بینه شرعیه نداشته باشد و ارجاع امر به یمین شود، آیا در حضور قضات مجاز هم اجرای یمین کافی است یا این که باید در حضور مجتهد جامع الشرایط باشد؟

بسمه تعالی، قضات منصوب باید مطابق مقررات نصب عمل کنند.

[سؤال 11307] 6491

بسمه تعالی

زمینی است که برخی از مردم می گویند ملك جدّ بنده است و برخی دیگر می گویند يك بار جدّ من در آن تصرف زراعتی نموده است، اکنون طبقات وارث آن را فروخته اند و سهم الارث مرا فرستاده اند، چون ملکیت جدم برای من مشکوک است تکلیف مرا بیان فرمایید؟

بسمه تعالی، در صورتی که زمین در «ید» مورث بوده و احتمال ملکیت او را بدهید نسبت به سهم خود مالکید.

[سؤال 11308] 6492

بسمه تعالی

حضور محترم حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، ادام الله ظله العالی

محترماً به استحضار می رساند در سنوات 1340 الی 1345 شخصی قطعه زمین بسیار بزرگی را به ثبت رسانده و به قطعات دو الی پنج هکتاری تفکیک نموده و به معرض فروش گذارده و عده زیادی از اهالی یزد نسبت به خرید این زمین ها که در آن

ص: 21

زمان خارج از محدوده شهر بوده و محل سکنا نبوده و وی روی آن هم مقداری کار کرده بوده است؛ یعنی شخم زده بوده و جدول بندی کرده بوده، خریداری نموده اند.

از جمله این جانب که قطعه زمینی از ایشان در سال 1344 خریداری کرده ام، آنچه را که این جانب خریده ام دارای شخم و دیوار کشی بوده است. در سال 1356 در زمین فوق شروع به کشاورزی نموده ام و در چند سال گذشته مرتباً در آن زراعت نموده ام و زمین مذکور زیر کشت گندم، و شلغم بوده است. در مورد زمین فوق هیچ کس از من طلبی یا شکایتی ندارد. اداره کشاورزی و عمران روستایی یزد از زمین های مذکور بازدید به عمل آورده و آن ها را مزروعی معرفی نموده است. بعضی می گویند این زمین ها را باید برای خانه مستضعفین از شما بگیرند. بعضی می گویند در جمهوری اسلامی نمی شود مالک دو هکتار زمین زراعتی باشید. خواهشمند است بیان فرمایید با توجه به مراتب فوق این جانب صاحب زمین هایی که دوازده سال قبل از انقلاب خریداری نموده ام و روی آن ها سرمایه گذاری کرده ام و آن ها را زیر کشت برده ام می باشم یا نه؟ و اگر عده ای در آن تصرف نمایند بدون رضایت من، شرعاً تصرفات آن ها جایز است یا نه؟
اجرکم علی الله

بسمه تعالی، تا مدعی به وجه شرعی اثبات حق خود نکند زمین ملک شما شناخته می شود و اگر نزاعی در بین است به محاکم صالحه مراجعه کنید.

[سؤال 11309] 5192

2. در حدود 36 سال پیش زمینی از پدر به من انتقال داده شده است که در این مدت بلامعارض بوده و نسبت به عمران و آبادی و احیا آن اقدام کرده ام. حالیه شخصی قباله ای عادی به دستخط بعضی از طلبه های منطقه که هیچ کدام از آن ها در حیات نیستند ارائه داده و ادعای زمین مزبور را می نماید. حکم الله را بیان نمایید.

بسمه تعالی، سند عادی دلیل شرعی نیست و تا به طریق شرعی ادعای خود را ثابت نکرده حقی ندارد.

ص: 22

بسمه تعالی

محضر مقدس حضرت نایب الامام، امام خمینی، دام ظلّه العالی

زمین هایی که در اطراف بعضی شهرستان ها - من جمله قم - الآن آباد شده و صاحبان این زمین ها اول متری یک ریال - مثلاً - خریده و با خرج دولت جاده کشیده شده، مدرسه ساخته شده، بیمارستان و سایر وسایل رفاهی. صاحب این زمین ها اول زمین را مجانی بین افرادی تقسیم و کم کم قیمت گذاری و قیمت بالا می رود تا جایی که زمین متری یک ریال خریده شده به 6000 ریال فروخته شده در سنوات اندک پس از مطرح نمودن طرح زمین در مجلس شورای اسلامی. صاحب زمین قطعه هایی را به عنوان وقفی به افرادی سپرده با رضایت مجاناً؛ البته سند دست افراد نمی دهد و نه قولنامه، با توجه به این مطلب که افراد تصرف کننده اگر قدرت مالی داشتند هرگز چنین چیزی را قبول نمی کردند، اکنون این سؤالات مطرح می شود.

1. تصرف در این گونه زمین ها که معلوم نیست صاحبش واقعاً مالک است یا نه از نظر شرعی چه حکمی دارد، با توجه به این که تحقیق در مالک حقیقی مشکل است؟

بسمه تعالی، در ظاهر شرع، حکم به مالکیت متصرف می شود؛ مگر آن که خلاف آن ثابت گردد.

2. نماز خواندن در این زمین ها چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، اگر مالک معلوم دارد منوط به اجازه مالک است؛ ولی اگر علم به غصب بودن ندارند تصرف اشکال ندارد.

[سؤال 11311]

3. با توجه به این که این زمین ها نه سند و نه قولنامه دارد، آب و برق از همسایه استفاده کردن جایز است؟

بسمه تعالی، در استفاده از آب و برق واجب است مقررات دولت اسلامی مراعات شود.

ص: 23

4. اگر بنیاد مسکن سند مالکیت صادر کند برای شخص متصرف، مورد قبول خواهد بود یا فقط صاحبش باید سند بدهد؟

بسمه تعالی، چنانچه طبق موازین شرعی رفتار کنند مانع ندارد.

5. اگر ادعا نماید که من زمین ندادم به کسی؛ چرا که نه قولنامه به او داده ام و نه سند؛ از نظر شرعی ادعای او صحیح خواهد بود و زمین از تصرف بیرون می رود؟ ضمناً تکلیف ساختمان چه می شود؟

بسمه تعالی، اگر زمین مالک شرعی داشته باشد مدعی انتقال تا به طریق شرعی دعوی خود را ثابت نکند، حقی در آن زمین ندارد و اگر بدون اجازه مالک، ساختمان بنا کرده حکم غصب دارد، باید زمین را از ساختمان تخلیه کند، به مالک برگرداند.

بسمه تعالی دوم محرم الحرام 1403 ق

محضر شریف رهبر عظیم الشأن، روح الله، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، متّع الله المسلمین بطول بقائه الشریف، خداوند متعال ظلّ مبارك را بر قاطبه مسلمین جهان مستدام بدارد. چون نیاز فوری به پاسخ مسأله می باشد، مستدعی است امر و مقرر فرمایید پاسخ مربوطه را هرچه زودتر با توجه به مسائل مندرجه تحت عنوان (القول في أحكام الید) رساله شریفه تحریر الوسيله ارسال فرمایند.

بالاخانه ای است (یعنی يك اتاق فوقانی) جزء خانه زید و در تصرف کامل زید و آبا و اجدادش نسلاً بعد نسل بوده و می باشد. تحتانی این اتاق، جزء خانه مجاور به ملکیت عمرو و در تصرف عمرو و مالکین قبلی آن خانه بوده و می باشد. درب ورودی این اتاق فوقانی، در خانه زید متصرف و هیچ گونه درب یا پنجره یا

کوچک ترین روزنه و سوراخی به خانهٔ عمرو ندارد. در پروندهٔ ثبتی و اسناد مالکیت صادره از ادارهٔ ثبت، هیچ گونه ذکر از بالاخانه یا تحتانی آن یا سقف فاصل بینهما نگردیده، ولی از حدود مندرجه در سند مالکیت ممکن است استفاده گردد که بالاخانه، جزء خانهٔ عمرو، که متصرف آن نمی باشد (نه خود او، نه آیدای قبلی) به ثبت رسیده است. متقاضی ثبت خانهٔ زید و همچنین ورثه اش اگر اطلاعی از اشتباه ثبتی داشتند، تا کنون در رفع اشتباه اقدام نموده بودند. از طرف دیگر، مالکین قبل از عمرو که خانهٔ عمرو را مالک و متصرف بوده اند هیچ گونه ادعایی نسبت به بالاخانه ننموده اند. اکنون عمرو که خانهٔ خود را اخیراً خریداری نموده، به استناد حدود مندرجه در سند مالکیت آیا می تواند مدعی مالکیت بالاخانه و تصرف غاصبانۀ زید گردد یا خیر؟ والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، مجرد سند، اعتبار شرعی ندارد و ید، امارهٔ ملکیت است، مگر آن که خلاف آن به طریق شرعی اثبات شود.

[سؤال 11315] 6495

بسمه تعالی 1361/9/27

حضور مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، رهبر کبیر انقلاب ایران، مدّ ظلّه، به شرف عرض می رساند:

قریه کماسی از قراء گرگان است. یکی از مالکین جزء، حسب ارث و ایتبای متجاوز از شصت سال است که در سهم خود در قریه مزبوره تصرفات مالکانه داشته و با دسترنج خود مزرعه ای به وجود آورده است. در چهل سال قبل مزرعه را به شخصی اجاره می دهد و مستأجر در مدت شش سال اجاره نمی دهد. مالک مزرعه را پس می گیرد و الآن خود متجاوز از سی و پنج سال است در مزرعه مشغول زراعت است و در آن احداث تأسیسات و غرس اشجار می کند. آیا با وجود حقانیت و سیره تصرفات مالکانه و زارغانه و وجود درختان کهن چنین کس را می توان غاصب قلمداد کرد یا

ص: 25

خیر؟ مستدعی است حکم شرعی را بیان فرموده تا دعاگو باشیم.

بسمه تعالی، ذی الید اگر سابقه غصب در بین نباشد مالك شناخته می شود و اگر نزاعی در بین است به محاکم قضایی مراجعه نمایند.

[سؤال 11316] 6496

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت امام خمینی، دامت برکاته، به عرض می رساند:

زمینی است تحت تصرف شخصی، و دیگری دعوای ملکیت آن زمین را می نماید، آیا حق دارد از تصرف و ید ذی الید بگیرد، بدون این که مدرک شرعی داشته باشد یا خیر؟

بسمه تعالی، تا مدعی ملکیت دعوای خود را در محاکم صالحه به طریق شرعی اثبات نکند، حق مزاحمت ذی الید را ندارد.

[سؤال 11317] 2132

6. مالی که ارثاً از جد به پدر و از پدر به پسر رسیده، پس از 140 سال، آیا می توان آن مال را بدون مدرک، مخلوط به حرام دانست و دو خمس و یک زکات (پنجاه درصد از کل) برای آن قائل شد؟

بسمه تعالی، گرچه به ظاهر ید، قول ذی الید پذیرفته است ولی نزاع باید در محکمه شرعیه حل و فصل شود.

[سؤال 11318] 6497

بسمه تعالی 1358 / 8 / 24

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی آقای امام خمینی، رهبر انقلاب اسلامی

احتراماً برای روشن شدن امر بفرمایید آیا به مجرد ادعای شخص یا اشخاص نسبت به ملک که از صد سال بیشتر در ید تصرف شخص یا اشخاصی بوده و اسناد مالکیت آن با طی مراحل به نام آن ها صادر شده است مؤثر است، چون در این موقع

ص: 26

بعضی از عناصر درصدد ایزاء و اذیت مردم برآمده و ادعای واهی و بدون مدرک و استنادی را طرح می کنند و در مقام تهمت و افترا به اشخاص برآمده و قصد توهین یا اعمال نظریات شخصی دارند، آیا ادعای موهوم و بدون مدرک قابل قبول می باشد یا باید با ادله و براهین و مدرک لازم به اثبات مدعای خود برآیند، تمنا دارد امر شود پاسخ مسأله شرعی داده شود تا مطلب شرعی بیشتر روشن گردد. ادام الله بقانك بسمه تعالی، ذوالید مالک شناخته می شود مگر مدعی خلاف به طریق شرعی دعوی خود را در محاکم صالحه اثبات نماید.

[سؤال 11319] 6498

بسمه تعالی 1361 / 8 / 8

حضور محترم حضرت آیت الله العظمی و رهبر عظیم الشان مسلمانان ایران و جهان اسلام جناب آقای روح الله الموسوی الخمینی، مدّ ظله، سلام و درود فراوان بر روان شهدای اسلام و با درود خالصانه که از اعماق قلب سرچشمه می گیرد نثار خاک پای رهبری که از وصف خارج است باد. ای امام امت! می دانم خسته ای ولی چاره ای ندارم که در چند مورد از نظر دینی سؤالی دارم و دوست دارم که خود آن جناب با خط زیبای خود به عنوان یادگار مسائل را برای این حقیر جواب گویند.

1. يك باب حیاط به مساحت 2000 متر مربع از پدرم برای 2 برادر و 2 خواهر به ارث رسیده و این حیاط طی قبالة عادی خریداری گردیده، با توجه به این که مساحت قید نشده فقط چهار جهت نوشته شده، و 2000 متر مربع که نوشتم طبق نقشه برداری رژیم سابق می باشد که طبق گفته مادرم بیش از نصف حیاط فوق الذکر می باشد و بقیه را پدرم همین طور به تصرف خودش درآورده چون صاحب نداشته و حال به دست ما رسیده است. و پدرم هم در سال 1340 یعنی 21 سال پیش فوت نموده و در زمان حیات وی کسی بابت بقیه ادعایی نکرده است. و هم اکنون که 38 سال می باشد و بنده هم 35 سال دارم و از سن 5 سالگی هرچه یاد می دهم کل این حیاط را به یاد می آورم.

ص: 27

از نظر شرعی می خواهیم به وظیفه دینی خود عمل نمایم و می خواهیم کل اموال بنده پاك شود که در فردای قیامت شرمنده نشوم. خواهشمند است جواب در ظهر همین نامه بنویسند. در ضمن 5/3 هکتار زمین دیم هم داریم.

بسمه تعالی، اگر یقین به غصب بودن ندارید و زمین در دست پدر شما بوده و از او به شماها ارث رسیده حکم به ملك ورثه می شود و ارثیه خمس ندارد و برای بررسی و تصفیة حساب به یکی از وکلای مسلم الوکاله این جانب مراجعه نمایید.

2. خود من يك معلم هستم و يك ساختمان در همین زمین ساخته ام و مبلغ 130 هزار تومان هم بدهکار هستم، در ضمن با دختری ازدواج نموده ام که پدرش ثروتمند بوده و مقداری پول به عنوان ارثیه به ایشان رسیده که آن مبلغ را برای ساختمان خرج کرده ام از نظر شرعی پول ایشان چه تکلیفی پیدا می کند. در ضمن پدر نامبرده مالش را پاك نکرده و خمس و سهم نداده و حج هم رفته و در سال 57 فوت نموده.

حالا با تمام این اوضاع و احوال من که يك معلم هستم و می خواهیم به وظیفه شرعی خود عمل کنم و پدرم را اگر در گذشته زیر دین بوده لااقل با این عمل بتوانم شاید ذره ای از گناهانش را کم کنم که آن هم با خداوند است.

خواهشمند است تکلیف را به طور کلی و جداگانه برای این حقیر روشن نمایند تا از شك و تردید خلاص شوم و بتوانم با سربلندی در راه اسلام قدم بردارم، در ضمن ای امام امت خودم در اواخر مرداد ماه سال گذشته آمدم و نامه هم نوشته بودم که به حضورتان تقدیم کنم و تا زیر آن دو چنار در میان کوچه آمدم ولی نگهبانان نگذاشتند و فرمودند ملاقات ندارند و ناامید برگشتم.

بسمه تعالی، اگر یقین دارد اموالی که به وی بابت ارث منتقل شده در آن خمس وجود دارد باید

خمس آن را بپردازد.

[سؤال 11320] 6499

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت مستطاب آیت الله العظمی سید روح الله موسوی خمینی، دام ظلّه العالی

ملاحسین زمین خود را با محمد علی معاوضه کرده است و در این باره تحریری

ص: 28

نوشته است و سه شاهد و نویسنده آن، همه فوت شده اند چون که در سال 1340 نوشته شده است و در این تحریر مرز چهار طرف زمین هر دو مشخص شده است و هکذا نوشته اند به این که این معاوضه در حال وجود تمام شرایط در طرفین انجام گرفته و صیغه مبادله و معاوضه نیز صحیح بوده است و طرفین قبض و اقباض هم کرده اند و نوشته اند که هیچ کس از طرفین حق دعوا ندارد و باطل است و آن کس که دعوا کند ملعون است و سه پشت بر همین منوال گذشت و طرفین طبق این تحریر عمل می کرده اند و اکنون ورثه ملاحسین دعوا می کنند که زمین محمد علی را که عوضاً به آن ها داده بود در حدود جنوبی آن اسم نهری را برده است که این اسم يك لفظ مشترك است و بر دو نهر موجود در آن جا صدق می کند - البته به نظر عرف این لفظ مشترك نیست، بلکه فقط اسم يك نهر است که از اول طبق همان نهر زمین را به او داده بود و تا کنون به همین منوال هست، که به نسبت يك نهر مساحت زمین كوچك می شود که از اول تا الآن به حساب همین نهر زمین به دست او (ورثه ملاحسین) است و نسبت به نهر دیگر مساحت زمین بزرگ تر می شود، و اگر فرضاً این لفظ مشترك باشد و بر هر دو نهر اطلاق شود باز هم اولاً، زمینی را که محمدعلی به ملاحسین داده است هنگام دادن آباد بود و برعکس زمینی را که ملاحسین به محمدعلی داده است در آن وقت غیر آباد بوده و اگر مراد نهر دوم باشد زمینی را که محمدعلی به ملاحسین داده و آباد بوده و هست از زمینی که ملاحسین به محمدعلی داده و غیر آباد بوده به مقدار معتدبه بزرگ تر می شود، در حالی که ظاهراً باید برعکس باشد - دوم این که زمین محمد علی تا نهر اول به دست ورثه ملاحسین بوده و بقیه (که الآن دعوا دارد) تا نهر دوم به دست ورثه محمد علی بوده، آیا این حالت سابقه ید محسوب می شود؟ چون که تا کنون بدون هیچ اختلافی قبل از زمان معاوضه این زمین (یعنی زمین متنازع فیه) به دست محمد علی و ورثه او بوده و هست.

و هکذا دعوا دارد که این تحریر اصلاً ارزش شرعی ندارد، چون که هبه نیست و فقط یادی از این معاوضه می باشد، لذا یا زمین خودم را پس بدهید یا همین زمین را

قبول می‌کنم، اگر تا نهر دوم (بقیه که به دست ورثه محمد علی است) را به من بدهید.

لذا حکم اختلاف در مساحت و مرز زمین چیست؟ (که اگر فرضاً لفظ مشترك باشد) و حکم این دعوا که می‌گویند این تحریر ارزش شرعی ندارد چیست؟

بعد از چندین سال وراثت طرف حق فسخ را دارند یا نه؟ در حالتی که در تحریر نوشته شده است که حق ندارند هرکه رد کند به او لعنت گفته شده است.

بسمه تعالی، هر يك نسبت به مقدار زمینی که در دست دارند در ظاهر شرع مالك شناخته می‌شوند و چنانچه نزاعی در بین باشد به محاکم صالحه مراجعه کنند.

[سؤال 11321] 6500

بسمه تعالی

يك قطعه زمین تقریباً سه قفیز هست که در مدت شصت و پنج سال که از عمر من می‌گذرد از دوره زنده بودن پدر تا حال که دو سال و نیم است که فوت کرده در این مدت در آن زمین ناصاف که با بیل و کلنگ صاف کردم و کشاورزی مشغول بودم کار می‌کردم تا این که چند سال قبل دور زمین را سیم کشی و درخت سیب و تبریزی آوردم و حال شنیده‌ام زمین را يك کسی که از محل دور است ادعای مالکیت آن را می‌کرده و من خیلی کوچک بودم دیدم پدرم به آن شخص مقداری جو داد و دیگر آن مرد را ندیدم، جو یا شدم گفتند آن مرد مدتی است که فوت کرده و من جو یا شدم آیا وارثی دارد، ولی معلوم نیست کجا است زنده است یا خیر و من به يك آقای روحانی که رئیس کمیته است شرح حال را در میان گذاشتم، ایشان گفتند چون صاحب آن زمین معلوم نیست، يك سوم فروش قیمتش را به دفتر امام بدهید و من سه سال است این عمل را انجام می‌دهم آیا حکم شرعی این است یا خیر؟ بیان فرمایید.

بسمه تعالی، چنانچه محرز نباشد که زمین ملك دیگری است تصرف شما در آن اشکال ندارد.

ص: 30

آیت الله اعظم و اعلم به شرف عرض عالی می‌رساند: شخصی ملکی دارد که عبور آب در آن است. درختان حاشیه جوی آب، ملك مالك و زارع است، ولی جوی، ملك شخصی سائل است. دو نفر بدون مجوز درختی را که تغذیه از ملك مالك زمین زراعی و جوی می‌شود و ضرر و زیان دارد و مانع رشد محصول زارع و مالك ملك است، ادعا می‌کنند آیا درخت مال مالك ملك و زارع است و یا آن دو نفر مدعی؟ تقاضا دارد در این مسأله شرعی تکلیف را مرقوم فرمایید، که مورد حاجت است عندالله و عند الرسول پهلوی خداوند ضایع نخواهد بود.

بسمه تعالی، درخت محکوم به ملکیت است برای کسی که بر آن ید دارد مگر این که دیگری ادعای خود را به طریق شرعی اثبات نماید.

با عرض تشکر از محضر مبارك آیت الله خمینی، دامت برکاته

زنی صاحب زمینی بوده و قبل از فوتش وصیت کرده که زمین مذکور را باید سه قطعه کرد و ثلث اول برای شخص تعیین شده و نیابتاً برای انجام حج واجب باشد و ثلث دوم از شوهرش برای انجام واجبات دینیة كالصوم و الصلاة باشد و ثلث سوم از وارثین یعنی دخترهایش باشد. بعد از فوت این موصی، مادرش که در حالت وصیت و حیاتش ساکت بوده، نزاع کرده و می‌گوید که نصف تمام این زمین را پدر زن وصیت کننده عوض مهریه برایم داده بود و در ادعای خود شاهد هم ندارد. آیا این دعوا شنیده و حقی ثابت می‌شود یا نه؟ وظیفه موصی له بعد از انجام حج یا قبل از انجام حج چیست و شوهر و دخترها چه کار خواهند کرد؟

بسمه تعالی، اگر زمین تحت ید موصی بوده تا مدّعیه به طریق شرعی

دعوای خود را ثابت نکند حقی ندارد و وصیت نسبت به ثلث مجموع ترکه میت نافذ است.

[سؤال 11324] 6503

بسمه تعالی 1358 / 11 / 8

دفتر امام خمینی، دامت برکاته، با کمال تشکر و امتنان

این جانب ملکی از مادرم به ارث رسیده و بین خود و برادرم تقسیم کردیم. قطعه زمین اکنون متعلق به فرزندان برادرم می باشد که در سال گذشته فوت شد؛ اما دو ماه قبل بود که پسر داییم اظهار داشت: مادر شما وصیت نمود که این ملک را بعد از من وقف کنید. مدت 35 سال است که این موضوع را نگفته و اجاره زمین را هم همیشه به برادرم می داد. حتی خود برادرم برای یک بار هم که شده باشد اظهار نکرد که زمین وقف است و در تقسیم سهم وی قرار گرفته. لطفاً نظریه آن مرجع بزرگ و بزرگ رهبر جهان اسلام را در ذیل ورقه مرقوم فرمایید.

بسمه تعالی، در فرض مذکور زمین محکوم به ملکیت است برای ورثه، و تا دعوای وصیت به طریق شرعی ثابت نشود وقف کردن زمین لازم نیست.

[سؤال 11325] 6504

بسمه تعالی

محضر مبارک رهبر عالی قدر انقلاب ایران، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، محترماً به عرض می رساند:

این جانب قطعه زمینی در سال 1322 خریداری نموده ام و زمین مزبور در سال های قبل در اثر کمبود آب هر چند سال یک مرتبه کشت می شده ولی در حدود 8 سال پیش در اثر زیاد شدن آب تمام زمین دیوارکشی و درخت کاری شده و تماماً همه ساله کشت و زرع می شود، عده ای در حال حاضر بدون هیچ گونه مدرکی ادعا می کنند که زمین متعلق به ما می باشد و دائماً مزاحمت فراهم نموده و اخیراً به زمین مداخله

ص: 32

نموده و تمام دیوارها را خراب نموده و درخت ها را کنده و تمام کشت گندم را از بین برده اند،

حال مستدعی است نظر مبارك خود را در مورد این زمین بیان فرمایید.

بسمه تعالی، زمین ملك کسی است که در تحت ید و تصرف اوست مگر آن که دیگری دعوای مالکیت خود را به طریق معتبر اثبات کند و نزاع باید در محکمه صالحه حل و فصل گردد.

[سؤال 11326] 6505

بسمه تعالی 1361 / 11 / 24

محضر رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران، حضرت امام خمینی، دامت برکاته

شخصی حدود 92 سال قبل، مقداری از مزرعه ای را برای چرای حیواناتش خریده و مبلغش را پرداخته است و در ظرف این مدت، مزرعه مذکوره در اختیار بایع و وارثانش بوده است و فعلاً به جز يك سند عادی، سند دیگری ندارد. آیا بدون اقامه دلیل شرعی، کسی حق جلوگیری از آن را - به جرم نداشتن سند محضری - دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، سند محضری یا غیر آن میزان نیست و ذی الید مالک شناخته می شود و کسی که ادعا دارد ملك را خریده، تا در محضر دادگاه، به وجه شرعی ادعای خود را ثابت نکند، حق مزاحمت ذی الید را ندارد.

احکام تقاص

[سؤال 11327] 6506

بسمه تعالی

1. شخصی در کنار مرز شوروی ساکن بوده است و به خاطر این که گاو و گوسفند یا مانند آن، از وی توسط مرزداران آن ها کشته شده بوده است، به تقاص این کار - مثلاً - شتری که آبکش بوده از آن ها دزدیده و با چند نفر، که محتاج و فقیر بوده اند، گوشت آن را خورده اند. با توجه به این که در کناره مرز سرخس و شوروی، اکثر ساکنین در

ص: 33

شوروی، مسلمان اهل سنت هستند و یا اجمالاً در وقت سرقت نامبرده مسلمان بوده اند - ترکمنستان شوروی - و نامبرده هم دستش تهی است؛ اکنون به فکر افتاده به صورتی این موضوع را حل کند و دست توکل به سوی آن جناب دراز نموده تا تعیین فرمایند که چه باید کند؟ تکلیف نامبرده را مرقوم فرمایید.

بسمه تعالی، در فرض سؤال، نمی توانند تقاص کنند.

2. در مورد شخصی که شتر را دزدیده است، خواهشمند است بفرمایید وظیفه اش چیست؟ آیا وجه شتر مسروقه را، به پول زمان سرقت، یا به پول حالا حساب نماید؟ و اگر قادر به پرداخت فوری نیست، آیا می تواند هر وقت برایش ممکن شد، بدهد؟ یا این که در صورت عدم قدرت، باید به موارد دیگر، از قبیل صدقه به هر مقدار که می تواند، و یا اگر نمی تواند، به استغفار اکتفا نماید؟ امید است از این که مزاحم اوقات شریف می شوم، مرا ببخشید، چون شخص مزبور، مکرراً به این جانب مراجعه می نماید و لازم است که جوابش داده شود.

بسمه تعالی، در فرض سؤال، می تواند به هر نحو که مقدور است، تدریجاً وجه آن را - به عنوان صدقه - به قیمت امروز به فقرا بپردازد.

[سؤال 11328] 6507

بسمه تعالی

حضور محترم مسئول دفتر امام سلام عرض نموده، سلامت و صحت حضرت عالی را از درگاه خداوند کریم خواهانم. مسأله ای مرا رنج می دهد؛ لطفاً راهنمایی فرمایید.

مسأله ای که ذکر می شود از مرجع عالی قدر حضرت آیت الله العظمی امام خمینی سؤال شود و به وسیله نامه مرا مطلع فرمایید. از لطف شما قبلاً تشکر می نمایم.

حقیر، مدت نه سال در شرکت ایران یاس کار می کردم و برای گرفتن حق و حقوق واقعی خود هرچه اعتراض نمودم، کسی از مسئولین جوابی به من نمی داد و یا حقوق مرا زیاد نمی کردند و پول های گزافی بابت رشوه و یا حق حساب و یا به حساب چیزهای دیگر به دیگران داده می شد و خیلی هم دزدی در بین رؤسا رواج داشت. چند قلم هم که من توانستم شناسایی کنم، مرا از کار برکنار نمودند. لذا به خاطر خیانت

ص: 34

آن ها، من مجبور شدم بابت حق خودم، مقداری گزوییل به خارج از کارخانه منتقل کنم که حدوداً مبلغ سی و پنج هزار تومان می باشد. این مسأله بعد از انقلاب مرا آزرده خاطر نموده. چون قبلاً مقلد امام بودم و فعلاً هم هستم؛ لطفاً مرا راهنمایی کنید که چگونه می توانم این پول را به صاحب آن برگردانم. باید به عرض برسانم که صاحبان کارخانه فعلاً فراری هستند و کارخانه زیر نظر صنایع ملی کار می کند. دیگر عرضی ندارم.

بسمه تعالی، اگر حقوق شما را کاملاً نمی داده اند و به مقدار مبلغ مرقوم، از آن شرکت طلبکار هستید، می توانید به جای طلب خودتان حساب کنید و در غیر این صورت باید به همان محل برگردانید.

[سؤال 11329] 6508

بسمه تعالی

آیا سودی که بانک های دولتی بابت پس انداز می پردازند، می شود بابت مالیات یا بهره ای که خودش یا پدرش و یا پسرش مجبوراً به دولت یا بانک ها پرداخته اند، - اجازه بستگان مذکور - تقاصاً اخذ کند یا خیر؟

بسمه تعالی، سود پول حرام است. لیکن تقاص بابت طلب قانونی خودش یا طلب دیگران، با وکالت از طرف صاحب طلب، اشکال ندارد.

[سؤال 11330] 6509

بسمه تعالی

1. بانک به کسی بهره می دهد و از دیگری بهره می گیرد. آیا شخص اول می تواند بهره را از بانک بگیرد و به شخص دوم به حساب بهره ای که بانک از او گرفته، بدهد یا خیر؟

بسمه تعالی، نمی تواند از بانک بگیرد و اگر گرفته، نمی تواند به دیگری بدهد. بلی، می تواند قبل از گرفتن وکیل شود برای تقاص، و تقاص کند.

ص: 35

2. مردی زنش را طلاق داده اما زن در عده با مرد دیگری که جاهل به قضیه بوده ازدواج کرده است. بعداً ولدی از این زن به دنیا آمده که صلاحیت دارد از اولی یا از دومی باشد. ولد به کدام ملحق است؟ اگر به دومی ملحق باشد با جهل زن به حکم، ولد شبهه است یا زنا؟ بسمه تعالی، اگر در عده رجعیه بوده، مورد قرعه است. و اگر در عده بائنه بوده، ملحق به دوم است و با جهل، ولد شبهه است.

3. در رژیم سابق در محضرهای اسناد و املاک قیمت ملک را کم می گفتند که کمتر مالیات به آن متعلق شود. فعلاً این عمل چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، مانع ندارد؛ ولی باید از دروغ احتراز کند.

4. کسی که چند سهم از بانك صادرات را خریده و قصدش هم این بوده که دست هژبر از این بانك کوتاه شود، فعلاً تکلیف او چیست؟ آیا معامله صحیح بوده یا باطل؟ بر فرض بطلان، سهام خریداری شده را به کی واگذار کند؟ پولی که داده، از دستش رفته یا قابل جبران است؟

بسمه تعالی، معامله صحیح است.

[سؤال 11331] 6510

بسمه تعالی

با سلام حضور مبارك حضرت بقیه الله، ارواحنا فداه و نایب بر حقش امام امت، حضرت امام خمینی، دامت برکاته و درود بر رزمندگان اسلام و شهدای انقلاب اسلامی ایران.

1. اگر زید در بانکی سپرده ای داشته و بهره ای برای او منظور شده باشد و عمر و به بانك دیگر بهره داده است (با آن که هر دو از يك دولت است)، آیا در این صورت می تواند برای عمر و تقاصاً بگیرد؟

بسمه تعالی، مورد تقاصّ نیست.

2. از مصر سؤال شده است که نظر مبارك امام در صحت نماز جماعت با اهل سنت آیا برای حفظ وحدت و مقصور به حج است یا مطلقاً صحیح است؟ و آیا برای عدم بروز تشاجر و احیاناً اختلافات و درگیری لفظی، برای حفظ وجاهت و وحدت می توان بر فرش های غیر حصیر سجده کرد؟ و در هر دو صورت، آن نماز احتیاج به اعاده دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، مقصور به حج نیست و در هر مورد تقیه باشد، نماز صحیح است.

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت آيت الله العظمى امام خمينى مدّ ظلّه، لطفاً به دو سؤال ذيل پاسخ مرقوم فرماييد:

سؤال اول اين كه: غير از امسال هيچ پولى دستم نبوده؛ هرچه خريده ام اقساطى خريده و به تدريج پرداخت نموده ام. اين سرمايه كه دستم است كفاف كار نمى شود بنا بر اين؛ چون هميشه ناراحتم تقاضا دارم تكليف مرا نسبت به پرداخت خمس مالم كه تميز باشد و در نزد خدا شرمنده نشوم، روشن فرماييد.

در ضمن، اگر بخوام خانه ام را بفروشم و يك مغازه و يك خانه كوچك بخرم تكليف شرعى چيست؟ و ضمناً جهت اثاث خانه ام كه اقساطى خريده ام، به آن ها هم خمس تعلق مى گيرد يا نه؟ در ضمن، ساختمانى كه فروختم 20 درصد درآمد آن را اداره، سال گذشته در ماليات گرفتند؛ آيا آن ها از خمس حساب مى شود يا نه؟

دوم: با يك نفر شريك بودم. چون تلفن شركتى خريده بوديم و پولش را نصف داده بوديم در موقع فروش چون تلفن به نام ايشان بود حقم را به من نداد. حدود نه هزار تومان از حق خودم نداد. در مقابل اين، حدود چهار هزار و يك صد تومان در مال من دارد كه او خبرى ندارد؛ آيا آن را از آن حساب مى شود كسر كرد يا نه؟ در اين موقع تكليف چيست؟ تلفن را به خانه خودش برده و ديگر نمى دهد.

بسمه تعالی، 1 و 2، اگر از او طلب داريد و نمى دهد، مى توانيد از مبلغ مزبور تقاضا كنيد و در مورد سؤال خمس، به يكي از وكلاى مسلّم الوكاله اين جانب مراجعه و تصفيه حساب كنيد.

بسمه تعالی 1361 / 10 / 4

دفتر استفتائات امام خمينى، مدّ ظلّه العالی، خواهشمند است در صورت امكان، به سؤالات زير پاسخ داده شود:

ص: 37

1. شخصی از بانک وامی می‌گیرد برای خرید منزل یا تعمیر منزل مسکونی، ولی به عللی آن وام برای منظورهای فوق مصرف نمی‌شود و وام‌گیرنده پول را در حساب پس‌انداز خودش می‌گذارد. حال با توجه به این که بانک حدود 4% بابت کارمزد و بهره روی وام کشیده است و اکنون هم که وام‌گیرنده، پول وام را به حساب پس‌انداز خودش در همان بانک گذاشته است، بانک مبلغی به عنوان بهره به صاحب پول پرداخت می‌کند، این مسأله از نظر شرعی چه حالتی دارد؟ (بهره‌ای که بانک گرفته است بدین وسیله پس گرفته می‌شود).

بسمه تعالی، بیش از مبلغی که به بانک می‌دهد، حق ندارد از بانک بگیرد.

2. در مورد وام فوق، با توجه به این که وام‌گیرنده هر ماه، مبلغی بابت اقساط وام به بانک پرداخت می‌کند و با توجه به این که مقداری از وام را از حقوق خود یا درآمد کسب به طور اقساط ماهیانه به بانک پرداخت کرده، ولی تمام مبلغ وام را دارد و خرج نکرده، حال وقتی که سر سال رسید و بخواهد خمس خود را حساب کند، چه صورتی دارد؟

بسمه تعالی، هر مقدار از وام را که ادا کرده خمس دارد.

3. بهره‌ای که بانک از وام‌گیرنده گرفته و بهره‌ای که بانک به وام‌گیرنده پرداخت کرده، از بابت همان وام که در حساب پس‌انداز گذاشته بود، از نظر خمس چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، بیش از آنچه بانک از او می‌گیرد، حق ندارد از بانک بگیرد و آنچه را به بانک می‌دهد، مقابل آن خمس دارد.

4. اگر وام‌گیرنده به عللی نتوانسته باشد که آن وام را برای خرید یا تعمیر منزل خرج کند و به مصرف برساند و با آن وام، تعدادی سکه طلا - مثل بهار آزادی یا سکه‌هایی که در زمان طاغوت به علل مختلف ضرب می‌شد - خریداری نماید و با توجه به این که هر ماه اقساط وام را از حقوق یا از درآمد کسب پرداخت می‌کند، سر سال از نظر خمس و زکات چه مسأله‌ای دارد؟

بسمه تعالی، گذشت که هر مقدار از وام را ادا کرد، مقدار مقابل آن خمس دارد و با وجود شرایط، زکات هم تعلق می‌گیرد.

الف. آیا به سکه‌های طلا که در رابطه با وام فوق خریداری شده، خمس یا زکات تعلق می‌گیرد؟

بسمه تعالی، سکه‌ها نسبت به مقداری از وام که ادا شده خمس دارد و با وجود شرایط، زکات هم دارد.

ب. اگر تعلق می‌گیرد، بر مبنای خرید سکه باید خمس و زکات داده شود یا به قیمت روز؟

بسمه تعالی، به قیمت روز.

ج. آیا می‌تواند سکه‌های فوق را به بچه‌های خود ببخشد؟

بسمه تعالی، مانع ندارد؛ ولی اگر زاید بر شوون یا برای فرار از خمس باشد خمس ساقط نمی‌شود.

د. اگر سکه‌ها را به بچه‌های خود ببخشد، با توجه به سؤال قبلی، وضع او از نظر خمس و زکات چه می‌شود؟ (چون بدهی به بانک را جزو بدهی کل حساب کرده، ولی با پولی که جزو دارایی بود، سکه خریده و به بچه‌های خود بخشیده).

بسمه تعالی، گذشت که اگر برای فرار از خمس بخشیده یا بخشش زاید بر شوون او باشد، باید خمس بدهد.

5. آیا می‌شود تمام آنچه مازاد بر خرج سال است - مثل پول نقد و مازاد مصرف مواد غذایی و وامی که در فوق به آن اشاره شد - همه را به پول حساب کند و جزو دارایی باشد؛ بعد بیاید آنچه بدهی دارد - مثلاً بدهی به اشخاص و بدهی به بانک از بابت وام فوق که مصرف نکرده - را هم جمع بزند و جمع آن را که بدهی حساب می‌شود، از دارایی کم کند و هرچه می‌ماند، خمس آن را بدهد؟ مثلاً هزار تومان مازاد مواد غذایی در منزل دارد و ده هزار تومان پول نقد دارد و صد هزار تومان پول وامی که گرفته است، جمعاً یک صد و یازده هزار تومان دارایی حساب کند؛ بعد حساب کند نود هزار تومان به بانک بدهکار است و پنج هزار تومان به یک نفر دیگر بدهکار است، جمعاً نود و پنج هزار تومان بدهکار است و خالص آن شانزده هزار تومان برایش مانده که خمس آن را حساب کند و بدهد.

بسمه تعالی، بدهی اقسامی دارد که در رساله ذکر شده است و برای تصفیة حساب می‌تواند نزد یکی از وکلای این جانب مراجعه کنند.

[سؤال 11334] 1641

3. کسی که در زمان طاغوت به علت وام گرفتن از بانک‌ها، مبلغی به عنوان بهره و سود به بانک‌ها داده، اگر بانک‌ها به وجوه ثابت یا پس انداز او سودی اضافه بکنند، آیا به میزان همان سودهای داده شده از طرف او به بانک‌ها، می‌تواند بهره دریافت کند؟

بسمه تعالی، از خصوص همان شعبه، به همان مقدار بهره که داده، می‌تواند به عنوان تقاص دریافت کند.

ص: 39

بسمه تعالی

محضر حضرت آیت الله العظمی خمینی، مدّ ظلّه العالی

یک نفر یک نفر دیگر را مزدور می گیرد، قرار می گذارد تا مدت یک سال کار کند و این نفر مزدور در خانه ارباب مدت هشت ماه کار می کند، بعداً ارباب شروع می کند به بد رفتاری کردن و مزدور هم از کار به کنار می رود و ارباب هم حق کار هشت ماه را نمی دهد، برای مزدور جایز است که حق هشت ماه خود را از مال ارباب دزدی کند چون رو به روزورش نمی رسد؟ شما امر بفرمایید.

والسلام علی من اتبع الهدی

بسمه تعالی، می تواند حق خود را از او بگیرد و اگر ممکن نیست می تواند از مال او تقاصّ کند.

[سؤال 11336] 2002

2. ارباب ظالم که همیشه رعیت را جریمه می کند به ناحق مال رعیت را غصب می کند، حالا هر رعیتی که مالش غصب شده آیا می تواند از ارباب غاصب اندازه مال خود از مال او دزدی کند؟ شما بیان فرمایید.

بسمه تعالی، اگر تمکن ندارد که مال خود را از او بگیرد می تواند به مقدار آن از مال او تقاصّ کند.

[سؤال 11337] 6810

2. کسی پولی در بانک مسکن می گذارد و بداند که بهره روی آن می آید و بخواهد بعداً وام از بانک بگیرد، آیا می تواند بهره پول گذاشته شده را، به جای بهره ای که بانک از او می گیرد، بدهد.

بسمه تعالی، از همان محلی که از او بهره گرفته اند، می تواند بهره را تقاصّاً بگیرد.

2. برادری می گفت مدت نه سال است که در شرکتی مشغول به کار هستم و با کوشش خستگی ناپذیری - چه در شهرستان ها و چه در مرکز - برای آن شرکت زحمت کشیده ام و اکنون آن شرکت در حال انحلال است و بنده مقداری جنس - لوازم یدکی لوازم منزل - که حدود ده هزار تومان است را در نزد خود نگه داشته؛ چرا که در طی این نه سال، حقوق قابل توجهی نداده و اکنون می خواهند با مبلغی ناچیز بنده را به خاطر انحلال شرکت بازخرید کنند. البته بایستی گفته شود که نظیر من 300 نفر دیگر هم هستند که در حال اخراج و بازخرید هستند. حالا بفرمایید: آیا می توانم این مقدار جنس را به عنوان حق ضایع شده خود بدانم، یا این که به هر شکل که هست به صاحبش برگردانم؟

بسمه تعالی، اگر حقوق قراردادی به شما داده شده، حق تقاص ندارید و باید مال را به شرکت رد کنید.

3. اگر فردی که از دولت حقوق می گیرد، بنا به عللی، حقوق يك ماه و یا قسمتی از حقوق او پرداخت نشود و در اثر يك اشتباه، در لیست، در جای دیگری پولی اضافه به این فرد پرداخت شود، آیا این فرد می تواند این پول را به حساب آن مقدار قبلی که از دولت دریافت ننموده، حساب نماید و تصرف کند و دیگر به دنبال آن پول پرداخت نشده نرود یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر طلب ثابت باشد و نتواند وصول کند، مانع ندارد به عنوان تقاص بابت طلب خود از پولی که به دستش آمده بردارد.

3. اگر کسی چیزی از ما ببرد و ما بدانیم که مال خودمان است، آیا از نظر اسلام اشکالی ندارد آن را برداریم؟

بسمه تعالی، اگر یقین دارید، اشکال ندارد.

بسمه تعالی

1. اگر شخصی فوت کند و ورثه او قیمت اعیانی که سهم زن شخص متوفی می باشد را نمی دهند و یا گاهی به زبان بگویند که هر وقت حصر وراثت شد می دهیم و چون باید مالیات بدهند، حاضر نمی باشند که حصر وراثت کنند که آن هم نتیجه ندادن را دارد؛ و در این صورت آن زن یا وکیل زن می تواند حق خود را تقاص کند یا خیر؟ و بر فرض جواز تقاص، اگر جوری باشد ناچار باید زیادت از حق خود را تقاص کند؛ ولی زیادت را نمی خواهد و بر می گرداند به ورثه؛ ولی برای تقاص مبلغی باید خرج کند تا بتواند تقاص کند، بعد که آن زیادی را برمی گرداند به ورثه، مخارجی که کرده، حق مطالبه دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، در فرض سؤال تقاص جایز است؛ ولی مبلغی را که خرج می کند حق مطالبه ندارد.

2. اگر حاکم شرع یا مجاز از قبیل او قیمی برای دیوانه ادواری نصب کند، این دیوانه موقعی که حالش خوب است که علی الظاهر قیم احتیاج ندارد؛ مرتبه دوم و سوم و هکذا که دیوانه می شود و خوب می شود همان نصب و جعل اول کافی است برای حالات بعد یا در هر مرتبه احتیاج به نصب و جعل جدید دارد؟

بسمه تعالی، تابع کیفیت نصب حاکم شرع است.

پاسخ استفتا: [نقل از صحیفه امام، ج 20، ص 387]

زمان: 26 شهریور 1366 / 23 محرم 1408

مکان: تهران، جماران

موضوع: پاسخ استفتای اجاره بهای منازل مصادره شده

مخاطب: رمضانی (سرپرست دادسرای انقلاب اسلامی تهران - امور اقتصادی)

[1142/66/11 - مورخ 1366/6/21 - محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی

سلام علیکم، تعدادی از منازل طاغوتیان و فراریان به خارج از کشور از بدو انقلاب در اختیار نهادهای انقلاب (سپاه - بنیاد مستضعفان - کمیته انقلاب اسلامی - بنیاد جنگ زدگان)، اشخاص و نیازمندان قرار گرفته و در منازل مذکور سکنا نموده اند. و از بدو امر با آن ها قرارداد اجاره منعقد نگردیده و اجاره بهایی اخذ نشده است. استدعا دارد نظر مبارک خود را اعلام فرمایید که آیا:

اولاً، اجاره بهای منازل مذکور از تاریخ عقد قرارداد اجاره باید دریافت گردد یا از تاریخ سکونت ساکنین در منازل.

ثانیاً، چنانچه از تاریخ انعقاد قرارداد، این قبیل مستأجرین قادر به پرداخت اجاره بها نباشند، آیا می توان آن ها را از پرداخت اجاره بها معاف نمود؟

سرپرست دادرسی انقلاب اسلامی تهران - امور اقتصادی - رمضان]

بسمه تعالی

چون غالباً اموال آنان از غصب و حرام تهیه شده است و ظاهراً اکثر قریب به اتفاق آنان مالیات های شرعی را نپرداخته اند، دولت مجاز است اجاره بها را از حال قرارداد اخذ کند.

و از اشخاصی که ضعیف هستند اجاره بها نگیرد.

و چنانچه پس از تحقیق معلوم شد بعضی از فراریان اموالشان از راه حلال بوده و مالیات های شرعی را به طور کامل پرداخته اند، دولت از موارد خیرات عمومی جبران نماید.

26 شهریور 66 - روح الله الموسوی الخمینی

[سؤال 11343] 6516

پاسخ استفتا: [نقل از صحیفه امام، ج 19، ص 129]

زمان: 8 بهمن 1363 / 6 جمادی الاول 1405

مکان: تهران، جماران

ص: 43

موضوع: دریافت خمس و وجوه شرعی از متهمان مشمول عفو

سؤال کننده: صانعی، یوسف (دادستان کل کشور)

[محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی الامام خمینی - دام ظلله العالی

محترماً به عرض می رساند، پرونده هایی در دادگاه های انقلاب اسلامی مستقر در چهار راه شهید قدوسی مطرح است که یا از جهت مجازات مشمول عفو حضرت عالی می باشند و یا حسب مقررات مجازات کیفری که در مورد اموال آنان برای حکام محترم شرع محرز است که آن ها يك خمس از باب خمس ارباح مکاسب و بعضاً دو خمس از باب اختلاط حرام به حلال بدهکار می باشند. آیا اجازه می فرمایید که دادگاه های مذکور با موافقت دادستان آن دادگاه از آن ها خمس گرفته و در حساب دادستانی کل در امور دادرسی انقلاب اسلامی واریز و صرف اموری که نمی توان از بودجه عمومی استفاده نمود، گردد. بدیهی است چنانچه وجهی زیاد آید به حساب قطعی دولت واریز می گردد.

یوسف صانعی - دادستان کل کشور]

بسمه تعالی، باید تمام امور مرقومه با تشخیص و صلاحدید جناب عالی که دادستان کل کشور هستید باشد و لازم است طریق احتیاط ملحوظ شود و تا به دلیل شرعی احراز موضوع نشود امری انجام نگیرد.

8 بهمن 63 - روح الله الموسوی الخمينی

[سؤال 11344] 6517

پاسخ استفتا: [نقل از صحیفه امام، ج 3، ص 311]

زمان: اواخر سال 1356 هـ. ش. / اوایل سال 1398 هـ. ق

مکان: نجف

موضوع: سود سهام بانك

[قراین قطعی دلالت دارد هژبر یزدانی بهایی است و شاید کمتر از نصف سهام

ص: 44

بانك صادرات و على المذكور بعض بانك هاى ديگر مربوط به اوست؛ و آيا به محافل كمك مى نمايد، شايد قطعى نباشد. بعضى سود از بانك مزبور گرفته و يا در دفتر طلبكار هستند. آيا در اين صورت از اين بانك سود را تماماً بگيرند و به فقرا بدهند يا خير؟ چون كمتر از نصف مربوط به هژبر يزدانى است]

بسمه تعالى، مانع ندارد بگيرند و به فقرا بدهند.

[سؤال 11345] 6518

بسمه تعالى

لطفاً بفرمايد نظر حضرت على در رابطه با مصادره اموال چيست، آيا موافق مصادره است يا مخالف؟ اگر موافق است علت فقهي آن را با استناد به احكام شرع و قرآن بيان فرمايد، و اگر مخالف است مجوز تصاحب اموال هزاران نفر از مردم را كه با رأى دادگاه هاى اسلامى و به استناد قانون اسلام صورت گرفته بيان فرمايد؟

بسمه تعالى، در اسلام استرداد مال مردم و اموال بيت المال مسلمين كه بغير وجه شرعى اخذ شده جهت صرف در مصارف شرعيه آن لازم است، و با تلف عين مال مثل يا قيمت آن بايد گرفته شود، و جنائت بعض جنائتكاران به حدى است كه اگر تمام آنچه در اختيار آن ها است پس گرفته شود باز بدهكارند، و كسانى كه مقدارى از اموال آن ها از مردم است همان مقدار گرفته مى شود.

[سؤال 11346] 6519

بسمه تعالى 1361 / 11 / 20

محضر شريف رهبر كبير انقلاب اسلامى و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

با درود فراوان و آرزوى سلامتى و طول عمر براى آن حضرت، به عرض على مى رساند: اگر شخصى مورد تظلم شخص ديگر واقع شود و در دادگاه نيز حكم به نفع

ص: 45

ظالم صادر شود. در این صورت مظلوم می تواند شخصاً از ظالم تقاض نماید یا خیر؟ تقاضا دارم، نظر مبارکتان را در مورد فوق، مرقوم فرمایید. والسلام علیکم ورحمة الله

بسمه تعالی، در فرض مرقوم جایز نیست.

[سؤال 11347] 3668

3. اگر شخصی مدرکی که برای استفاده معلومه ای مقرر کرده اند بخرد و از او تلف شود آیا جایز است آن استفاده را بدون آن مدرک ببرد مثلاً بلیط قطار و هواپیما و ماشین و تمبر بخرد و پیش او بسوزد آیا می تواند بدون بلیط و تمبر مسافت معهوده را و نامه را يك مرتبه طی کند و بفرستد و یا اگر از راه دیگر می تواند تحصیل کند جایز است؟

بسمه تعالی، در صورت تلف شدن مانع ندارد به همان مقدار استفاده کند.

[سؤال 11348] 6479

5. اگر به جهت امتناع مدیون نسبت به ادای دین، یا بر اثر امتناع متعهد از انجام تعهد، متعهدله با گرفتن وکیل، متحمل خسارات دادرسی - از جمله: حق الزحمه کارشناس، دادخواست و مدارک و حق الوکاله - شود، آیا وصول این مبالغ از متعهد، شرعاً جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، ضامن نیست.

ص: 46

كتاب شهادات

احكام شهادات

ص: 47

بسمه تعالی

محضر مبارك آیت الله العظمی سید روح الله موسوی خمینی، دامت برکاته

شخصی به دیگری هبه معاوضه می دهد به شرطی که واهب از موهوب به تا زندگی می تواند استفاده و صرف نماید یا برای معیشت خود مقدار معینی به او بدهد. به حضور شاهدین، هبه نامه و شرط نامه نوشته شد و اکنون شهدا هبه نامه و شرط نامه را اقرار می کنند، ولی شهدا کلامی خلاف مضمون شرط نامه اضافه می کنند. در این صورت آیا شرط نامه حجت است یا قول شهدا؟

بسمه تعالی، اگر شهود واجد شرایط هستند، شهادتشان معتبر است؛ ولی نزاع باید در محکمه شرعیه مطرح و حل و فصل شود.

بسمه تعالی 1361 / 11 / 7

محضر مقدس حضرت آیت الله العظمی و رهبر عالی قدر، حضرت امام خمینی، دام ظلّه العالی، به استحضار عالی می رساند پس از تقدیم مراتب اخلاص و تحیت، استدعا دارد نظریه مبارک را درباره دو مسأله زیر مرقوم، و امر به ارسال فرماید:

ص: 49

1. اگر مدعی برای اثبات دعوی خود، از افراد مطلع طلب شهادت نماید، شهادت دادن بر آنان واجب است یا خیر؟

بسمه تعالی، واجب است.

2. آیا تبعیض در تقلید را جایز می دانید یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر اعلمیت ثابت یا محتمل نباشد، جایز است.

[سؤال 11351] 4428

4. اثبات عقد دائم یا انقطاعی به شهادت چه افراد با نبودن مدرک رسمی حاصل می گردد؟

بسمه تعالی، شرایط سایر موارد شهادت را دارد و عقد محکوم به دوام است مگر آن که به وجه شرعی انقطاع ثابت شود.

اقسام حقوق

[سؤال 11352] 6601

2. ضابطه «حق الله» و «حق الناس» چیست و موارد این دو کدام است؟

بسمه تعالی، تفصیل آن در کتاب تحریر الوسیله مذکور است.

ص: 50

کتاب حدود

جنس وسیله اجرای حد

ص: 51

محضر مبارک رهبر عظیم الشان انقلاب اسلامی ایران، حضرت آیت الله العظمی، سید روح الله موسوی الخمینی، دامت برکاته، احتراماً؛
به استحضار می‌رساند پس از ابلاغ سلام استدعا دارم از مقام معظم له این چند مسأله را جواب مرقوم فرمایید:

1. در اجرای حدود، طول تازیانه و قطر آن را بیان فرمایید.

2. تازیانه از قسم چوب باشد یا آهن یا شلاق چرم پوست گاو یا پلاستیک یا کابل و یا شیلنگ؟ بیان فرمایید.

بسمه تعالی، 1 و 2، احتیاط آن است که از چرم باشد.

3. قصاص را ولیّ مقتول می‌خواهد خودش انجام دهد، ولی حاکم شرع به شخص دیگر واگذار نموده است، آیا کفایت می‌کند یا نه؟ بیان فرمایید و اگر چنانچه کفایت نکرد قاضی قاتل است یا نه؟ بیان فرمایید.

بسمه تعالی، اختیار با قاضی است، هر چند باید با مطالبه ولیّ مقتول باشد.

4. شخص را به وسیله کارد یا چاقو و یا شمشیر یا چوب و یا سنگ یا لگد و یا مشت کشتند؛ ولی

قصاص را به وسیله گلوله انجام می‌دهند. آیا کفایت می‌کند یا نه؟ اگر کفایت نمی‌کند قاضی مسئول

است یا شلیک کننده به دستور قاضی؟ بیان فرمایید.

بسمه تعالی، کفایت می کند.

[سؤال 11354] 4028

5. آلتی که با آن حد و تعزیر اجرا می شود چه شیئی باید باشد؟

بسمه تعالی، با سوط - یعنی تازیانه - باید باشد که نحوه متعارف آن از چرم است.

زنا

حرمت زنا

[سؤال 11355] 6523

بسمه تعالی

محضر حضرت آیت الله العظمی خمینی، مدّ ظلّه العالی

1. شخصی مردی ندارد و زنش هم طلاق می خواهد این شخص راضی است که خادمش با زنش رابطه داشته باشد زنش طلاق نگیرد آیا برای خادم گناه دارد یا ندارد؟ شما امر بفرمایید.

بسمه تعالی، حرام است.

2. شخصی می رود سربازی و افسری او را می برد در منزل خود به خدمت می گذارد همسر او سرباز را مجبور می کند که یا باید با من عمل منافی عفت انجام دهی یا به تو تهمت می زنم که افسر تو را اذیت کند، کتک بزند، زندان کند، سرباز مجبور می شود و انجام می دهد، آیا سرباز گناه کرده یا نه؟ شما امر بفرمایید.

بسمه تعالی، تا اکراه محقق نشده ارتکاب این عمل جایز نیست.

3. بچه که هنوز بالغ نشده به دختری نابالغ که هر دو تا شهوت ندارند بلکه به عنوان بازی دخول کند بر آن ها غسل واجب است هیچ کدام آب منی و عشق ندارند فقط به همدیگر دخول کرده چیز دیگری

نبوده؟ شما امر بفرمایید.

ص: 54

بسمه تعالی، هر دو جنب می شوند لکن قبل از بلوغ غسل واجب نیست.

4. اگر دیوانه ای به دیوانه دیگر دخول کند مرد و زن هر دو تا دیوانه باشند به آن ها غسل واجب است یا نه؟

بسمه تعالی، هر دو جنب می شوند لکن تا دیوانه است غسل واجب نیست.

[سؤال 11356] 6524

بسمه تعالی 1361 / 3 / 13

حضور محترم رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران، امام خمینی، اگر کسی با زنی زنا کند و بعد از زنا، از شوهرش رضایت بگیرد، آیا گناه مرد زناکار بخشیده خواهد شد یا خیر؟ در ضمن این که، مرد زناکار زن نداشته باشد.

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، این عمل از گناهان کبیره است و با تحصیل رضایت از شوهر گناه بخشیده نمی شود و باید توبه نماید.

[سؤال 11357] 4031

10. اگر کسی با وجود داشتن همسر، در دوره طاعت با زن دیگری بوده باشد حکمش چیست؟

بسمه تعالی، معصیت کبیره است، باید بین خود و خدا توبه نماید و چنانچه نزد حاکم شرع ثابت شود، بر حسب اختلاف نحوه رابطه، حد یا تعزیر دارد.

[سؤال 11358] 3311

2. کسی که به مریضی شهوت مبتلا است زن ندارد، دکتر گفته اگر زن نگیری می میری، شخص مریض پول ندارد زن بگیرد جایز است به قدر رفع مرض زنا کند یا نه باید بمیرد؟

بسمه تعالی، جایز نیست.

ص: 55

[سؤال 11359] 6525

بسمه تعالی

محضر حضرت آیت الله العظمی امام خمینی رهبر عظیم الشان، دامت برکاته

چه می فرمایید در این مسأله که مرد محصن با زن محصنه اجباراً و اکراهاً عمل منافی عفت به جا آورد و همچنین شخصی غیر محصن با زن محصنه همان عمل منافی عفت را به طور اجبار و اکراه انجام دهد؟ لطفاً جواب مسألتین را به طور واضح بیان فرمایید.

بسمه تعالی، کسی که اکراه شده، حکم ندارد. و مرد اگر زن را به زنا اکراه و اجبار نموده پس از ثبوت نزد حاکم شرع حکم او قتل است و در این صورت بین محصن و غیر محصن فرقی نیست.

[سؤال 11360] 6523

2. شخصی می رود سربازی و افسری او را می برد در منزل خود به خدمت می گذارد همسر او سرباز را مجبور می کند که یا باید با من عمل منافی عفت انجام دهی یا به تو تهمت می زنم که افسر تو را اذیت کند، کتک بزند، زندان کند، سرباز مجبور می شود و انجام می دهد، آیا سرباز گناه کرده یا نه؟ شما امر بفرمایید.

بسمه تعالی، تا اکراه محقق نشده ارتکاب این عمل جایز نیست.

تحقیق احصان در زنا

[سؤال 11361] 6526

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی الامام الخمينی، مدّ ظله العالی

با تقدیم سلام متمنی است جواب مسائل ذیل را مرقوم فرمایید.

ص: 56

1. از شرایط احصان در زنا «أن يكون متمكناً من وطى الفرج يغدو عليها ويروح» می باشد، حال اگر شخصی با اتومبیل یا هواپیما مثلاً چهار فرسخ و یا بیشتر از همسرش دور شد و زنا کرد که عرفاً صادق است تمکّن از وطی دارد آیا زنايش محصنه است یا نه؟ و خلاصه آیا تمکّن عرفی مضر است یا شرعاً حدی دارد؟

بسمه تعالی، حکم احصان ندارد.

[سؤال 11362]

2. آیا حائض بودن و یا نفساء بودن همسر، مانع از احصان است یا نه؟

بسمه تعالی، حد احصان ثابت نیست.

3. در تحریر الوسيله جلد 2، ص 510 این چنین آمده: «الخامس - كل من ترك واجباً أو ارتكب حراماً فلإمام عليه السلام ونائبه تعزيره بشرط أن يكون من الكبائر» و در جلد 2، ص 514 ذیل مسأله چهار چنین آمده: «ولو ارتكب شيئاً من المحرمات غير ما قرّر الشارع فيه حدّاً عالمّاً بتحريمها لا مستحلاً عزّز، سواء كانت المحرمات من الكبائر أو الصغائر» جمع بين دو عبارت چگونه است و کدام صحیح است؟

بسمه تعالی، مورد مسأله دوم محرماتی است که بر تحریم آن اجماع است.

راه های ثبوت و سقوط حد زنا

[سؤال 11363] 6527

بسمه تعالی

استفتا از محضر مبارك حضرت امام خمینی

آیا می توان جهت اقرار و اعتراف گرفتن از افراد زانی و زانیه و لواط کننده با شیوه هایی از قبیل تهدید و بلوف زدن عمل کرد یا خیر؟ البته بدون کوچک ترین شکنجه و فحاشی، نظر شرع مقدس اسلام را بیان فرمایید.

از خداوند متعال، توفیق و عمر بیشتر امام کبیر را مستلت دارم

بسمه تعالی، جایز نیست.

ص: 57

بسمه تعالی

اگر بعضی شهود حاضر شدند و شهادت به زنا دادند و بعضی دیگر نیامدند طبق فتوا باید این بعضی را که شهادت دادند حد بزنند اگر این بعضی طوری شد که حد نخوردند مثلاً یا فرار کردند یا قاضی غفلت کرد یا مسامحه ای شد که حد به آن بعضی نزدند بعداً بقیه شهود با این بعضی با هم حاضر شدند و شهادت دادند آیا آن حد که بر آن بعضی واجب بود آن و جوب باقی و آن بعضی باید حد بخورند یا خیر؟ و آیا اگر از حد خوردن که لازم بود او را حد بزنند فرار کرد مضر به عدالت او است یا خیر؟ و بر فرض مضر بودن اگر او فرار نکرده قاضی غفلت کرده یا مسامحه کرده ولی او متوجه بوده که باید حد بخورد و تذکر نداده در این صورت هم مضر به عدالت است یا خیر؟

بسمه تعالی، فرض مذکور شبهه است و حد قذف ثابت نیست و حد زنا مشروط است به ثبوت آن و اگر شهود قبلاً عادل بوده اند تا یقین به فسق آن ها پیدا نشود احکام عدالت مترتب است.

بسمه تعالی 1361 / 7 / 3

محضر مبارك رهبر بزرگوار، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، ادام الله تعالی ظله العالی، مستدعی است مسائل ذیل را جواب مرقوم فرمایید:

1. در مواردی که حد و یا تعزیر به خاطر توبه ساقط است، اگر شك در توبه و یا ظن به احدالطرفین باشد، آیا جای استصحاب عدم توبه است و یا از مصادیق شبهه بوده و حد ساقط خواهد بود. و در صورتی که شخص متهم ادعای توبه نماید چه صورتی دارد.

بسمه تعالی، مجرد احتمال که در هر مورد هست موجب سقوط حد نمی شود، ولی چنانچه خصوصیتی در بین باشد که موجب شبهه شده، ثبوت حد، محل اشکال است.

ص: 58

2. ملاك در صغیره بودن و کبیره بودن گناه چیست؟ و آیا تخلف از مقرراتی همانند مقررات راهنمایی و رانندگی که دولت برای حفظ سلامت نظام قرار داده گناه کبیره است یا صغیره؟

بسمه تعالی، تخلفات ذکر شده کبیره نیستند و در رسائل عملیه اشاره به گناهان کبیره شده است.

3. اگر به خاطر عدم مراعات قوانین راهنمایی و رانندگی، قتلی پیش آید که اگر مراعات می شد چه بسا چنین پیشامدی نمی شد؛ آیا این قتل باز هم خطایی است و یا شبه عمد است.

بسمه تعالی، با فرض این که تخلف از قوانین راهنمایی تقریباً نسبت به قتل محسوب است، حکم شبه عمد را دارد.

4. در فرع خامس از فروعی که دنبال بحث حد قذف در تحریر آمده است، چنین است: «كَلَّ مِنْ تَرْكٍ وَاجِبًا أَوْ ارْتِكَبَ حَرَامًا فَلِلْإِمَامِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَنَائِبِهِ تَعْزِيرُهُ بِشَرْطِ أَنْ يَكُونَ مِنَ الْكِبَائِرِ». ولی در ذیل مسأله چهار از لواحق که دنبال بحث حد شرب مسکر در تحریر آمده، چنین است: «ولو ارتكب شيئاً من المحرمات - غير ما قرّر الشارع فيه حدّاً - عالماً بتحريمها لا مستحلاًّ عزّر سواءً كانت المحرمات من الكبائر أو الصغائر». کدام يك از دو عبارت صحیح است؟

بسمه تعالی، موضوع مسأله دوم محرماتی است که تحریم آن اجماعی است.

[سؤال 11366] 6538

6. در صورتی که به شهادت يك شاهد و یا بیشتر، برای قاضی علم به جرم حاصل شود، آیا باز شهودی که شرایط شهادت در آنان جمع نیست، باید حد قذف بخورند یا نه؟

بسمه تعالی، در فرض مذکور، حد قذف ساقط است.

[سؤال 11367] 6538

5. اگر برای قاضی علم حاصل شد که کسی زنا و امثال آن را کرده است، آیا می تواند او را عفو کند، همان طور که در صورت اقرار می تواند؟

بسمه تعالی، عفو صحیح نیست، مگر در مواردی که فقیه مصالح اسلام را در عفو تشخیص کند.

ص: 59

3. در صورتی که زناکار و غیره، قبل از قیام بینه و اقرار، توبه کرده باشد؛ حد بر او جاری می شود. توبه او به چه چیز ثابت می شود؟

بسمه تعالی، اگر بعد از گرفتاری، مدعی توبه است، تا توبه خود را ثابت نکند، رها نمی شود.

13. اگر شخصی بعد از ارتکاب زنا با محارم - یعنی با خاله یا با عمه که مادر همسرش می باشد - توبه نماید، باز هم حدود الهی به این شخص در این دنیا جاری می شود یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر قبل از قیام بینه توبه کند حد شرعی ساقط می شود.

اقسام حد زنا (قتل، رجم، جلد)

بسمه تعالی 19 / 5 / 1361

محضر مبارک رهبر عظیم الشأن اسلام، حضرت آیت الله العظمی الامام خمینی، مدّ ظلّه العالی، با درود و سلام و التحية والثناء جسارتاً؛ عرایضات که ذیلاً مسطور است به محضر مبارک اعزام، و جواب آن ها را طالب می باشم، که مطابق شرع انور و برابر قانون مقدس اجرا و انجام گردد.

1. اگر پسری اجباراً از دختری ازاله بکارت نماید، حد شرعی پسر متجاوز چیست؟

بسمه تعالی، اگر به وجه شرعی، نزد حاکم شرع ثابت شود که با دختر به عنف و اکراه زنا کرده، کیفر زانی علاوه بر ضمان ارش بکارت، قتل است.

2. در این باب در مقابل این کردار شنیع، پسر بدون این که تلافی جرم به عمل آید ازدواج کرده، بدون تلافی مشغول به زندگی بوده و دختر بیچاره از نظرها ساقط گردد و متجاوز تنبیه نگردد آیا خلاف قانون مقدس اسلام است یا نه؟

بسمه تعالی، برای بررسی و احقاق حق و کیفر متجاوز در این گونه امور باید به محاکم قضایی مراجعه نمایند.

[سؤال 11372] 6531

بسمه تعالی

حضور محترم حضرت مستطاب آیت الله العظمی امام خمینی، دامت برکاته

پس از تقدیم عرض سلام، چه می فرمایید: در مورد زنایی که به اقرار طرفین واقع شده و زن ادعا می کند باکره بوده و مرد انکار می کند و یا اظهار بی اطلاعی می کند؟ آیا راجع به ازاله بکارت، غرامت مالی به عنوان ارش و یا دیه به عهده زانی می آید؟ و در صورتی که زن، شوهر نکرده باشد، نسبت به ازاله بکارت مدعی شناخته می شود یا منکر؟

بسمه تعالی، اگر نسبت به زن اکراه و اجبار محقق نشده، هیچ گونه استحقاقی ندارد؛ و در فرض اکراه و اجبار که دعوی اثر دارد و زن به مرد نسبت ازاله بکارت می دهد، زن مدعی و مرد منکر شناخته می شود.

[سؤال 11373] 6532

بسمه تعالی

دفتر حضرت امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

محترماً؛ در جلد 2 تحریر الوسیله در مورد زنا با اکراه عبارت زیر ذکر شده است: «و کذا یقتل من زنی بامرأة مکرهاً لها». آیا این عبارت شامل فردی که با دختر صغیره ای اجباراً و اکراهاً زنا کند نیز می شود؟ به عبارت دیگر اگر مرد غیر محصن با اکراه و اجبار

ص: 61

با دختر صغیره زنا کند، حکم او چیست قتل یا جلد؟

بسمه تعالی، اگر ثابت شود که صغیره را اکراه نموده و با او عمل شنیع انجام داده، علاوه بر ضمان ارش جنایت [بکارت]، حد او قتل است.

[سؤال 11374] 6533

بسمه تعالی

1. مردی در شهری دارای همسر می باشد و از نظر روابط جنسی هیچ مانعی بین آن ها وجود ندارد. این مرد در همان شهر با زن شوهرداری زنا می کند. جرم و جزای این زن و مرد زناکار را از نظر شرع بیان فرمایید.

بسمه تعالی، اگر شرایط مزبور در زن هم هست، زناى هر دو محصنه است و حکم در هر دو نفر رجم است، با وجود سایر شرایط مقرره.

[سؤال 11375]

2. مردی در شهری دارای همسر بود و از نظر روابط جنسی هیچ مانعی بین آن ها وجود ندارد. این مرد در همان شهر با زنی که شوهر ندارد زنا می کند. جرم و جزای این زن و مرد زناکار را از نظر شرع بیان فرمایید.

بسمه تعالی، با وجود شرایط مقرره، حکم مرد، رجم و حکم زن، جلد است.

[سؤال 11376] 6534

بسمه تعالی 1361 / 11 / 22

حضرت امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

با ابلاغ سلام به عرض مبارك عالی می رساند: زانیه ای است که در حال عده و فوات عالمّاً عامداً زنا می دهد، اولاً: حدی که بر زانی جاری می شود و حکمی که برایش هست چیست؟ ثانياً: آیا زانیه باید حد زناى محصنه بخورد یا حد زناى غیر محصنه؟

ص: 62

و در صورتی که به نظر مبارکتان احیاناً برای زانیه حد نیست و تعزیر است (که نسبت به بعضی فقها داده اند) عتت را بفرمایید. زیاده مزاحمت است. از خداوند متعال عزت و غلبه اسلام را بر جنود کفر و نفاق و الحاد خواستاریم. والسلام علیکم

بسمه تعالی، در فرض سؤال شرط احصان محقق نیست و در صورت ثبوت زنا در محضر حاکم شرع و حکم او، حد زانیه غیر محصنه بر او جاری می شود.

تأخیر در اجرای حد

[سؤال 11377] 6535

بسمه تعالی

حضور آیت الله العظمی امام خمینی

با احترام فراوان، استدعا می شود: فتوای خود را نسبت به سؤال زیر اعلام فرمایند: چنانچه زنی به اتهام رابطه نامشروع «زنا» محکوم به اعدام گردد و زن حامله بوده و حمل نیز نامشروع باشد؛ آیا اجرای حکم بلافاصله صحیح است یا بایستی پس از وضع حمل و پایان ایام رضاع، حکم اجرا گردد؟

بسمه تعالی، اجرای حکم اعدام باید تأخیر بیفتد تا بعد از وضع حمل و خروج از نفاس و در صورتی که مرضعه ای برای بچه پیدا نشود تا بعد از تمام شدن ایام رضاع.

[سؤال 11378] 254

2. آیا اگر زنی از حزب و گروه های مخالف، حکم اعدامش درآید و حامله باشد تکلیف بچه اش چیست؟ مثلاً زن و شوهری را گرفتند. در يك جا زن 8 ماهه حامله است و در جای دیگر زن 3 یا 4 ماهه حامله است.

بسمه تعالی، باید تا وضع حمل اجرای حکم اعدام را به تأخیر اندازند.

ص: 63

[سؤال 11379] 6536

بسمه تعالی

مسئولین محترم دفتر امام؛ ضمن عرض سلام و آرزوی موفقیت برای شما؛ خواهشمند است به سؤال زیر جواب دقیق را به فتوای امام بنویسید تا مورد استفاده قرار گیرد:

1. دستور زدن حد را بنویسید. موقع زدن حد، دست باید چه اندازه بالا رود؟ آیا اگر جوری زد که کبود شده و یا زخم شود اشکال دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، در تحریر الوسیله مذکور است.

2. شخصی که منزلش در زنجان است و محل کارش در سرچشمه، 60 کیلومتری زنجان و خانه ای برای سکونت در سرچشمه به او داده اند اما ایشان همه روزه با سرویس به سرچشمه می رود و عصر بر می گردد، آیا روزه نامبرده درست است یا نه؟ و نماز او شکسته است یا کامل؟

بسمه تعالی، در بین راه و محل کار در فرض مرقوم، حکم مسافر دارد.

[سؤال 11380] 6538

2. پیرمردی که طاقت حد خوردن ندارد و می دانیم اگر بزنیم می میرد، آیا می شود حد زد؟ و به طور کلی از کجا بدانیم طاقتش را ندارد؟

بسمه تعالی، در تحریر ذکر شده است.

[سؤال 11381] 6471

4. کسی که جنون ادواری دارد و در حال عقل زنا کرده، اگر حد بخورد خوف آن است که برای همیشه دیوانه شود؛ آیا می شود حد را بر او جاری کرد؟

بسمه تعالی، به نحوی که در تحریر مذکور است، حد زده می شود.

[سؤال 11382] 3381

5. اگر کسی حد شرعی گردن او باشد، می تواند به دستور حاکم، دیگری را حد

بزند یا خیر حد خود او مانع از این عمل است؟

بسمه تعالی، مانع ندارد؛ ولی بهتر است چنین شخصی متصدی اجرای حد نشود.

[سؤال 11383] 2797

4. آیا اجرای هر حد و تعزیری مثل حد زنا، باید در حضور جمعی از مؤمنین باشد؟ حکم آن از نظر وجوب و استحباب و غیرهما چیست؟

بسمه تعالی، حدود مختلف است.

مطالبه حد یا تعزیر

[سؤال 11384] 6537

بسمه تعالی

وله الحمد والسلام علی اوصیائه، محضر مبارک حضرت امام خمینی، ادام الله ظله العالی، با عرض سلام، مستدعی است جواب دو سؤال زیر را مرقوم فرمایید:

1. ذیل مسأله چهار لواحق باب زنا از تحریر الوسیله، جلد 2 چنین آمده: «... وأما حقوق الناس فتتقف إقامتها على المطالبة، حدّاً كان أو تعزيراً، فمع المطالبة، له العمل بعلمه». و نیز در مسأله سه لواحق باب سرقة آمده است: «لو أُقيمت البيّنة عند الحاكم أو أقرّ بالسرقة عنده أو علم ذلك، لم يقطع حتّى يطالبه المسروق منه، فلو لم يرفعه إلى الحاكم، لم يقطعه...». حال مراد از مطالبه چیست؟ و آیا در مطالبه، لازم است خود حد و یا تعزیر را مطالبه نماید و یا همین که از نامبرده شکایت داشته باشد و شکایت نموده باشد، کافی است؟ و آیا مراد از، رفع إلى الحاكم مجرد شکایت به حکومت، مثلاً ولو به کلانتری است و یا باید رفع إلى القاضي، نماید.

بسمه تعالی، مراد، مطالبه حد یا تعزیر است از حاکم شرع.

2. در مسأله چهار لواحق باب سرقت آمده است: «لو أخرج السارق المال من حرزه ثم أعاده إليه فإن وقع

ص: 65

تحت يد المالك ولو في جملة أمواله لم يقطع». حال آیا لازم است که اعاده به اختیار خود سارق باشد و یا حتی اگر مسروق منه با قهر و غلبه هم مالش را از سارق بگیرد مانع قطع می باشد؟

بسمه تعالی، در فرض مزبور قطع ثابت نیست.

[سؤال 11385] 6538

بسمه تعالی 1358 / 11 / 4

خدمت حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دام ظلّه العالی

1. آیا ارتکاب صغایر هم تعزیر دارد و در تحریر در صفحه 510 تحت عنوان (الخامس) استفاده می شود ندارد و از صفحه 514 - مسأله چهار در می آید که دارد.

بسمه تعالی، در صورت صلاح دید حاکم شرع، تعزیر می شود.

2. پیرمردی که طاقت حد خوردن ندارد و می دانیم اگر بزنیم می میرد، آیا می شود حد زد؟ و به طور کلی از کجا بدانیم طاقتش را ندارد؟
بسمه تعالی، در تحریر ذکر شده است.

3. دینار مسکوک در زمان حاضر چیست که در نصاب سرقت معتبر است؟

بسمه تعالی، از بازار تحقیق کنید.

4. يك شخص در يك نماز می شود هم امام شود و هم مأوم؟

بسمه تعالی، اگر منظور این است که کسی که در ابتدای نماز مأوم بوده و به علتی منفرد شده، در بقیه نماز به او اقتدا شود، مانع ندارد.

5. اگر برای قاضی علم حاصل شد که کسی زنا و امثال آن را کرده است، آیا می تواند او را عفو کند، همان طور که در صورت اقرار می تواند؟

بسمه تعالی، عفو صحیح نیست، مگر در مواردی که فقیه مصالح اسلام را در عفو تشخیص کند.

6. در صورتی که به شهادت يك شاهد و یا بیشتر، برای قاضی علم به براءت متهم حاصل شود، آیا شهودی که شرایط شهادت در آنان جمع نیست، باید حد قذف بخورند یا نه؟

بسمه تعالی، در فرض مذکور، حد قذف ساقط است.

[سؤال 11386] 6529

4. در فرع خامس از فروعی که دنبال بحث حد قذف در تحریر آمده است، چنین است: «كلّ من ترك واجباً أو ارتكب حراماً فلإمام عليه السلام ونائبه تعزيره بشرط أن يكون

ص: 66

من الكبائر». ولی در ذیل مسأله چهار از لواحقى كه دنبال بحث حد شرب مسكر در تحرير آمده، چنین است: «ولو ارتكب شيئاً من المحرمات - غير ما قرّر الشارع فيه حدّاً - عالماً بتحريمها لا مستحلاًّ عزّر سواء كانت المحرمات من الكبائر او الصغائر». کدام يك از دو عبارت صحيح است؟

بسمه تعالى، موضوع مسأله دوم محرماتى است كه تحريم آن اجماعى است.

[سؤال 11387] 6526

3. در تحرير الوسيله، جلد 2، ص 510 اين چنین آمده: «الخامس - كلّ من ترك واجباً أو ارتكب حراماً فلإمام عليه السلام ونائبه تعزيره بشرط أن يكون من الكبائر» و در جلد 2، ص 514 ذيل مسأله چهار چنین آمده: «ولو ارتكب شيئاً من المحرمات غير ما قرّر الشارع فيه حدّاً عالماً بتحريمها لا مستحلاًّ عزّر، سواء كانت المحرمات من الكبائر أو الصغائر» جمع بين دو عبارت چگونه است و کدام صحيح است؟

بسمه تعالى، مورد مسأله دوم محرماتى است كه بر تحريم آن اجماع است.

[سؤال 11388] 1050

7. آیا در جامعه اسلامی اگر از فردی در ملاء عام حرکات غیر عادی صادر شود و دهانش بوی شراب دهد، مسلمانان می توانند وی را به محاکم قضایی و یا اجرایی ببرند؟ و یا باید حتماً با اذن قاضی باشد؟ و یا قاضی نیز حق جلب ندارد؟
بسمه تعالى، بدون مطالبه حاکم شرع از او جایز نیست؛ مگر با موافقت مقررات کشور اسلامی.

[سؤال 11389] 6539

بسمه تعالى 11 / 3 / 1361

محضر رهبر عظیم الشأن، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

محترماً؛ اگر بر فرض کسی به نظر افرادی مجرم و مهدورالدم شناخته شده باشد،

ص: 67

آیا آن افراد می توانند - بدون اجازه حاکم شرع و یا حکم دادگاه دولت اسلامی - به اسم حزب الله او را مضروب و یا اعدام نمایند؟ و چنانچه اقدام به چنین اعمالی نمودند، آیا در پیشگاه عدل الهی در دنیا و آخرت، محکوم و مسئولند و باید به مجازات عمل خود برسند یا نه؟

بسمه تعالی، موقوف است به نظر محاکم صالحه در دولت اسلامی.

[سؤال 11390] 2241

2. اگر افرادی کسی را مجرم شناخته اند، آیا خود آن ها بدون حکم قاضی شرع یا دادگاه دولت اسلامی می توانند او را مورد ضرب و شتم قرار دهند؟ و یا به نام حزبی او را محکوم به اعدام نمایند یا نه؟

بسمه تعالی، جایز نیست؛ باید دادخواه به دادگاه مراجعه کند و بدون اجازه حق ندارد متعرض دیگران شود.

[سؤال 11391] 6540

بسمه تعالی

حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه

1. اگر کسی گناهی کرده که حد شرعی دارد، آیا لازم است خود را به دادگاه معرفی کند، تا حد جاری شود یا مخفی باشد؟

بسمه تعالی، لازم نیست، بلکه در بعض موارد جایز نیست.

2. در قاضی عدالت شرط است. آیا در قاضی مأذون و منصوب از طرف حاکم شرع، مثل قضات غیر جامع شرایط امروز، که از شورای عالی قضایی مأذون هستند، عدالت شرط است یا نه؟

بسمه تعالی، شرط است.

3. احراز عدالت در قاضی برای مراجعین و غیر خود او کافی است یا نه؟ و اگر قاضی فی نفسه، عدالت خود را احراز نکرده باشد یا عادل نباشد، ولی کسان دیگر او را عادل می دانند، یا نظر دیگران معلوم نیست، آیا می تواند قضاوت کند یا نه؟

بسمه تعالی، قاضی باید عادل باشد و اگر خود را عادل نمی داند، نباید متصدی قضا شود.

ص: 68

4. در شرایط فعلی قضات اگر اجتهاد و اعلیت من فی البلد را نداشته باشند، ولی از طرف شورای عالی قضایی یا هر مقام دیگر که برای گزینش قضات نصب شده است، مجاز باشند، قضاوت آن ها شرعاً صحیح است یا نه؟ و گرفتن حقوق ماهانه، به نحو معمول چگونه است؟

بسمه تعالی، مطابق مقررات جمهوری اسلامی اشکال ندارد.

[سؤال 11392] 6541

بسمه تعالی

محضر حضرت آیت الله العظمی خمینی، مدّ ظلّه العالی

شخص زناکار فاسق که آشکار معصیت می کند، تمام مردم را فاسد و به عمل خود آلوده می کند، از عمل خود توبه نکند، حرف عالم را قبول نکند، در عمل خود باقی باشد، اگر کسی آن را بکشد در قیامت سؤال و جواب می شود از قاتل یا نمی شود؟ شما امر بفرمایید.

بسمه تعالی، قتل او جایز نیست و در حکم قتل کسی است که فاسق نبوده.

حد لواط

[سؤال 11393] 6542

بسمه تعالی 1361 / 11 / 7

خدمت پدر مهربان و ارجمند و رهبر گرامی انقلاب اسلامی و مرجع تقلید شیعیان جهان، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دامت توفیقاته، سلام علیکم، ضمن استدعای صحت و سلامتی آن وجود ذی مقدار شریف از ساحت با عظمت خداوند بزرگ و با پوزش از محضر حضرتش و به عنوان یکی از مقلدین کوچک شما، ضمن التماس دعا، تقاضا دارم در پاسخ به سه مسأله فوق عنایتی بفرمایید:

1. چنانچه شخص مسلمانی مبتلا به مرض «هموسکسوتل» باشد و در جهت کنترل غریزه اش ناتوان باشد و به واسطه همین، کسی با او نزدیکی کرده و به گونه ای دیگر هم از او لذت برده باشد، حکم در مورد ادامه این عمل شیطانی چگونه است و

ص: 69

حکم در صورت توبه کردن چیست؟

بسمه تعالی، عمل شنیع لواط از گناهان کبیره است و حد شرعی آن در صورت ثبوت نزد حاکم شرع قتل است؛ ولی اظهار آن برای حاکم شرع واجب نیست. اگر بین خود و خدا توبه جدی نماید خداوند مَنّان آمرزنده است.

2. چنانچه شخصی ضمن استحمام در حمام بیرون، لباس های خود را در آن جا (حمام) بشوید و پولی بابت آب مصرفی پرداخت نکند و یا این که صاحب آن را در جریان نگذارد، آیا امورات شرعیّه واجب مانند نماز و غسل او صحیح است؟

بسمه تعالی، اگر عمل مزبور متعارف باشد و صاحب حمام به اصل ورود در حمام راضی باشد غسل صحیح است؛ ولی نسبت به تصرفات اضافی مدیون صاحب حمام است.

3. چنانچه شخصی در دوران زندگی اش دزدی کرده است و منجر به مثلاً دستگیری وی نشده است آیا می تواند به عنوان (ردّ مظالم) در مقابل آنچه دزدیده مبلغی پرداخت نماید؟ طریقه پرداخت چگونه باشد؟

بسمه تعالی، اگر طلبکار را می شناسد باید به هر نحو شده مال را به او برگرداند و در صورتی که صاحب مال را به هیچ نحو شناسد، باید از طرف او به فقرا صدقه بدهد.

[سؤال 11394] 6543

بسمه تعالی 1362 / 8 / 1

محضر مبارک رهبر کبیر انقلاب اسلامی و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، حضرت امام خمینی، دام ظلّه العالی، سلام علیکم، با آرزوی سلامت برای آن امام عزیز و پیروزی و موفقیت برای همه دست اندرکاران نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران، خاطر مبارک را تصدیع می دهد به این که:

شخصی بی سواد نسبت به طفل پنج ساله ای مرتکب عمل شنیع لواط گردیده، که ارتکاب جرم از طریق اقرار مجرم در دادگاه ثابت و حکم به اجرای حد «اعدام» در مورد وی داده شده است، که این حکم مورد بررسی دادگاه عالی انقلاب اسلامی واقع و اجرای حد لاطی بر وی را منطبق با موازین شرعی تشخیص داده اند، لیکن با توجه

ص: 70

به فقر فرهنگی شدید حاکم بر این منطقه نامبرده فردی جاهل بوده و یقیناً به درجه قبح عمل ارتكابی خود واقف نبوده است و از طرف دیگر مشارالیه که پدر و مادرش فوت نموده اند تنها سرپرست و نان آور دو خواهر کوچک خود نیز می باشد. لذا از آن جا که ارتكاب جرم از ناحیه وی بنا به اقرار خودش ثابت گردیده و بارها نیز طی نامه هایی که برای دادگاه ارسال نموده، مراتب توبه خود را اعلام کرده است و با عنایت به مسأله هشت بحث لواط تحریر الوسیله حضرت عالی، از پیشگاه آن رهبر عزیز برای وی تقاضای عفو می گردد. با آرزوی طول عمر و سلامت برای آن رهبر عزیز، و موفقیت و پیروزی برای رزمندگان اسلام.

بسمه تعالی، به ترتیبی که نوشته اید مشمول عفو قرار دادم.

[سؤال 11395] 2872

4. خوابیدن دو مرد یا دو زن با هم در يك رختخواب چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، اگر مفسده نداشته باشد جایز است.

حد قذف

[سؤال 11396] 6544

بسمه تعالی

استفتا از دفتر رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران، امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

خواهشمند است حکم کسی که بدون دلیل به عیال خود - که سالیان دراز است در منزل او در حال زحمت کشیدن می باشد - تهمت های ناروا از قبیل زانی و غیره می زند را از نظر شرعی مشخص نموده و جرم آن را معلوم دارید که مورد احتیاج مبرم برای این جانب می باشد. أجزکم عند الله

بسمه تعالی، جایز نیست و اگر نزد حاکم شرع ثابت شود که نسبت زانی به او داده و نتواند اثبات کند، حد شرعی دارد.

ص: 71

محضر مبارك حضرت آيت الله العظمى امام خمينى، ادام الله بقاءه على رؤوس المسلمين، احتراماً؛ به شرف عرض مى رساند مسأله ذيل را محبت فرموده جواب عنایت فرمایید، که مورد لزوم است.

اگر شخصی بر اثر ناراحتی زیاد در کتابت، به زیدی فحش بدهد، مثلاً در نامه بنویسد: فلان تخم حرام ولدالزنا به من ظلم کرده است، و قصد آن شخص هم این نبوده که زید بفهمد. آیا این چنین فحشی از نظر شرع مقدس، باعث قذف و یا تعزیر می شود یا خیر؟

بسمه تعالی، در فرض سؤال، تنها کتابت قذف محسوب نیست و حد یا تعزیر ندارد.

2. اگر کسی عمل خلاف شرعی را به کسی نسبت بدهد و دلیلی یا شهودی بر گفتارش نداشته باشد و بعد فهمیده بشود که آن شخص تهمت زده است، آیا این فردی که تهمت زده است حد شرعی دارد یا خیر؟ اگر دارد چند ضربه تازیانه می باشد؟

بسمه تعالی، تهمت، تعزیر دارد مگر به حد قذف برسد که حد شرعی دارد و تعزیر یا حد باید به نظر حاکم شرع باشد.

سب و ناسزا گفتن به ائمه معصومین علیهم السلام

2. اگر سنی به دین شیعه ناسزا بگوید جایز است آن را بکشد یا نه؟

بسمه تعالی، اگر رجوع به ناسزا به ائمه اطهار علیهم السلام نکند نباید او را بکشند.

پاسخ استفتا: [نقل از صحیفه امام، ج 19، ص 472]

زمان: 16 بهمن 1364 / 25 جمادی الاول 1406

مکان: تهران، جماران

موضوع: قلمرو احکام سلطانیه و تعزیرات شرعی

سؤال کننده: موسوی اردبیلی، سید عبدالکریم (رئیس دیوان عالی کشور)

[بسمه تعالی. محضر انور حضرت آیت الله العظمی امام خمینی - ادام الله ظله

پس از عرض سلام مستدعی است مسائل زیر را جواب فرمایید. در هیأت بررسی تعزیرات مورد نیاز است:

1. حبس، نفی بلد، تعطیل محل کسب، منع از ادامه خدمت در ادارات دولتی، جریمه مالی و به طور کلی هر تنبیهی که به نظر برسد موجب تنبه و خودداری از ارتکاب جرایم می گردد جایز است به عنوان تعزیر تعیین شود، یا در تعزیرات به مجازات های منصوص باید اکتفا کرد؟

2. برای اداره امور کشور، قوانینی در مجلس تصویب می شود، مانند قانون قاچاق، گمرکات و تخلفات رانندگی، قوانین شهرداری، و به طور کلی احکام سلطانیه؛ و برای این که مردم به این قوانین عمل کنند برای متخلفین مجازات هایی در قانون تعیین می کنند. آیا این مجازات ها از باب تعزیر شرعی است و احکام شرعی تعزیرات از نظر کم و کیف بر این ها بار است یا قسم دیگر است و از تعزیرات جدا هستند، و اگر موجب خلاف شرع نباشد باید به آن ها عمل کرد؟

3. در موارد تعزیرات، حسب نظر حضرت عالی «قضات مأذون» نمی توانند تعیین تعزیر کنند. آیا مانند قضات واجد شرایط که در موارد تعزیرات حق عفو دارند، آن ها

نیز حق عفو دارند یا مانند اصل قضاء، استفاده از حق عفو، احتیاج به اجازه دارد؟

64/11/16 - ادام الله عمرکم الشریف - عبدالکریم موسوی اردبیلی]

بسمه تعالی

[پاسخ سؤال 1:] در تعزیرات شرعیه احتیاط آن است که به مجازات های منصوصه اکتفا شود، مگر آن که جنبه عمومی داشته باشد. مثل احتکار و گرانفروشی که با مقررات حکومتی داخل در مسأله دوم می باشد.

بسمه تعالی

[پاسخ سؤال 2:] در احکام سلطانیه که خارج است از تعزیرات شرعیه، در حکم اولی است، متخلفین را به مجازات های بازدارنده به امر حاکم یا وکیل او می توانند مجازات کنند.

بسمه تعالی

[پاسخ سؤال 3:] حق عفو ندارند، مگر به اذن فقیه جامع شرایط.

روح الله الموسوی الخمینی

[سؤال 11401] 6547

حکم: [نقل از صحیفه امام، ج 19، ص 423]

زمان: 28 آبان 1364 / 6 ربیع الاول 1406

مکان: تهران، جماران

موضوع: تشکیل هیأت برای تعیین حدود تعزیرات

مخاطب: یزدی، محمد (رئیس کمیسیون امور قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی)

[محضر مبارک رهبر عظیم الشان انقلاب اسلامی و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران حضرت آیت الله العظمی امام خمینی - مدّ ظلّه

پس از عرض سلام و آرزوی طول عمر پر برکت آن حضرت به عرض می رسانیم:

ص: 74

نظر به این که قسمت عمده قوانین جزایی را بخش تعزیرات تشکیل می دهد و همچنین اکثر دعاوی مطروحه در محاکم دادگستری مشمول این بخش می باشد. و از سوی دیگر در شرایط قبلی با کمبود یا نبودن قاضی مجتهد، محاکم را قضاتی که دارای لیسانس قضایی یا لیسانس الهیات رشته منقول یا لیسانس دانشکده علوم قضایی و اداری یا کسانی که دارای مدرک قضایی از مدرسه عالی قضایی قم هستند و یا طلابی که حداقل دو سال خارج قضا را دیده اند تشکیل می دهند. مجلس شورای اسلامی به منظور مراعات وحدت رویه در محاکم جمهوری اسلامی که امری است ضروری و جزء وظایف دستگاه قضایی (اصل 161) و رعایت اصل مسلم فقهی (ما یراه الحاکم) نوع تعزیر را معین و مقدار آن را بین حداقل و حداکثر قرار داده تا بین اقل و اکثر در اختیار قاضی قرار گیرد، و این مصوبات هم تا کنون مورد تأیید شورای محترم نگهبان بوده است، و در محاکم دادگستری بر اساس این قوانین عمل می گردد. ولی اخیراً شورای محترم نگهبان نظری داده است مبنی بر این که تعیین نوع و مقدار تعزیر غیر شرعی است و لازم است به نظر قاضی واگذار شود تا نوع و مقدار آن را به هر میزان معین نماید. به نظر می رسد چنانچه در قوانین، نوع و مقدار تعزیر مشخص نگردد، علاوه بر این که تصویب قانون معنی نخواهد داشت، مشکلاتی را نیز در بر خواهد داشت.

اولاً عدم وحدت رویه قضایی و تفاوت فاحش در احکام صادره به وجود خواهد آمد و هر دادگاه برای يك جرم نوعی مجازات معین خواهد کرد که سیستم قضایی را متزلزل ساخته و نظام قضایی را دگرگون خواهد ساخت.

ثانیاً، مصوبات گذشته مجلس با این استظهار سست شده و دستگاه قضایی متزلزل می گردد. بدون تردید راهنمایی های آن بزرگوار در حل این مشکل راهگشا بوده و موجب امتنان خواهد شد.

64 / 8 / 24 کمیسیون امور قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی - محمد یزدی]

بسمه تعالی

در این موقع که اکثریت قاطع متصدیان امر قضا واجد شرایط شرعی

ص: 75

قضاوت نیستند، و از باب ضرورت اجازه به آنان داده شده است، حق تعیین حدود تعزیر را بدون اجازه فقیه جامع شرایط ندارند. بنابراین لازم است با تعیین هیأتی مرکب از جناب عالی و حجت الاسلام آقای اردبیلی و دو نفر از فقهای شورای محترم نگهبان به انتخاب فقهای مذکور نگهبان، حدود تعزیرات را تعیین کنند که در آن چهارچوب اجازه داده شود، و حق تخطی از آن نداشته باشند. و البته این امر موقتی و اضطراری است تا ان شاء الله قضات جامع شرایط تعیین گردند.

28 آبان 64 - روح الله الموسوی الخمینی

[سؤال 11402] 6548

بسمه تعالی 8 / 12 / 1360

بنیان گذار جمهوری اسلامی حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، ادام الله ظلکم الشریف، پس از عرض ارادت، به نظر و رأی حضرت عالی در مسائل ذیل در تهیه لوایح قانونی نیاز است:

1. در موارد قصاص نفس و قصاص اطراف، اگر از طرف مجنی علیه شکایت نشود یا شکایت شده، ولی در ازای گرفتن مبلغی رضایت دهد یا بدون گرفتن چیزی، عفو کند. آیا حاکم شرع، برای حفظ نظم جامعه و جلوگیری از وقوع جرایم نظیر آن می تواند به نحوی آن شخص را از جنبه حق الله تعزیر کند یا نه؟

بسمه تعالی، اگر برای حفظ نظم لازم می داند یا آن که از قرائن به دست می آید که اگر تعزیر نشود جنایت را تکرار می کند، باید تعزیر شود.

2. در جرایم عمومی یا خصوصی، گاهی وقوع جرم از طریق مقامات رسمی یا غیر رسمی گزارش می شود، ولی کیفیت جرم و شخص مجرم معین نیست و گاهی گزارشات می رسد، ولی حتی خود جرم هم محقق نیست. آیا برای قاضی و محکمه، لازم است موضوع را پی گیری نموده و مشغول تعقیب و تحقیق شود یا نه؟ مثلاً اگر گزارش برسد یا شاکی بگوید: قتلی، حریق، تخریبی، سرقتی اتفاق افتاده و می خواهد دستگاه قضایی مسأله را تعقیب و تحقیق کند، آیا برای محکمه

ص: 76

لازم است چنین کاری بکند یا نه؟

بسمه تعالی، لازم نیست، مگر در صورتی که در معرض توطئه برای به هم زدن نظم یا براندازی جمهوری اسلامی باشد.

[سؤال 11403]

3. در موارد اقدام به جرم، اگر مجرم همه مقدمات جرم را به جا آورده، ولی به دلیل يك امر غیر اختیاری، جرم واقع نشده است، آیا می توان عامل را تعقیب و تعزیر نمود یا نه؟

بسمه تعالی، اگر اقدام برای به هم زدن نظم یا براندازی جمهوری اسلامی باشد، باید تعقیب شود.

[سؤال 11404] 2075

2. گفته می شود که اگر کسی 3 روز تظاهر به روزه خواری بکند و علنی روزه خود را بخورد قتلش واجب است، آیا این مطلب مورد تأیید می باشد؟ راه توبه برای این چنین فردی باز است یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر جداً توبه کند قبول است و تا نزد حاکم شرع ثابت نشده حد ندارد و مسأله به این نحو که ذکر شده خلاف واقع است.

حبس تعزیری و اشتغال زندانیان

[سؤال 11405] 6549

پاسخ استفتا: [نقل از صحیفه امام، ج 20، ص 460]

زمان: 13 بهمن 1366 / 13 جمادی الثانی 1408

مکان: تهران، جماران

موضوع: اشتغال زندانیان در کارهای مفید، با دریافت حق الزحمه

سؤال کننده: انصاری، مجید

ص: 77

[محضر مبارك مرجع عظیم الشان و رهبر كبر انقلاب اسلامي، حضرت آيت الله العظمى امام خميني - دام ظلّه العالی - با عرض سلام و آرزوی طول عمر توأم با پیروزی برای آن امام بزرگوار. احتراماً، به استحضار می‌رساند، از آن جا که بیکاری زندانیان در مدت تحمل کیفر و تراکم آنان در محیط‌های در بسته زندان‌ها موجب توسعه جرایم و آلودگی بیشتر آن‌ها به انواع بیماری‌های جسمی و روحی و اخلاقی می‌گردد و طبعاً بعد از آزادی مشکلات بیشتری را برای خود و جامعه فراهم می‌نمایند. و به تجربه ثابت شده است که بهترین راه برای بازپروری مجرمین خصوصاً افراد معتاد، اشتغال روزمره آنان به کارهای سالم و مفید است، لذا سازمان زندان‌ها که قانوناً عهده دار اداره زندان‌ها و اصلاح و ارشاد زندانیان است کارگاه‌های وسیعی در داخل و خارج از محیط زندان‌ها ایجاد و یا در دست احداث دارد و به زندانیان شاغل، مبلغی حق الزحمه می‌پردازد. اینک این شبهه پیش آمده است که آیا خروج زندانی از زندان و اشتغال او در این گونه مراکز منافات با حکم صادره (حبس تعزیری) ندارد؟ لذا تقاضا دارد این سازمان را در مورد سؤال زیر ارشاد و راهنمایی فرمایید:

«آیا سازمان زندان‌ها می‌تواند با رعایت کامل جوانب حفاظتی و امنیتی زندانیان را در کارگاه‌ها و مراکز اشتغال داخل و یا خارج از زندان به کار مشغول نماید یا خیر؟»

با تشکر: رئیس سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور مجید انصاری]

بسمه تعالی، مانعی ندارد.

روح الله الموسوی الخمينی

حد سرقت (دزدی)

[سؤال 11406] 6315

2. اگر بچه نابالغ چیزی دزدی کند و تلف کند جایز است آن مبلغ را از پدر بچه بگیرند؟ شما امر بفرمایید.

بسمه تعالی، پدر ضامن نیست.

ص: 78

3. دینار مسكوك در زمان حاضر چیست که در نصاب سرقت معتبر است؟

بسمه تعالی، از بازار تحقیق کنید.

2. در مسأله چهار لواحق باب سرقة آمده است: «لو أخرج السارق المال من حرزه ثم أعاده إليه، فإن وقع تحت يد المالك، ولو في جملة أمواله، لم يقطع...». حال آیا لازم است که اعاده به اختیار خود سارق باشد و یا حتی اگر مسروق منه با قهر و غلبه هم مالش را از سارق بگیرد، مانع قطع می باشد.

بسمه تعالی، در فرض مزبور، قطع ثابت نیست.

حد محارب

بسمه تعالی

محضر مقدس حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دامت برکاته

شخصی که سلاح خود را در دست می گیرد برای تهدید اشخاص و قصد او این بود که اموال آن ها را سرقت کند و البته این عمل دائمی نبوده بلکه يك یا دو مرتبه بوده، آیا همچون شخصی محارب و مفسد فی الارض است یا خیر و بر فرض این که صدق نکند که محارب است اگر در حین تهدید تیر هوایی خالی کند برای تهدید و کسی کشته شود در این صورت محارب و مفسد فی الارض است یا خیر؟

بسمه تعالی، در هر دو فرض صدق محارب می کند.

حکم: [نقل از صحیفه امام، ج 20، ص 397]

زمان: 9 مهر 1366 / 7 صفر 1408

ص: 79

مکان: تهران، جماران

موضوع: حکم اعدام شخص مفسد

مخاطب: موسوی اردبیلی، سید عبدالکریم (رئیس دیوان عالی کشور)

[بسمه تعالی. حضرت آیت الله العظمی امام خمینی - دام عزه

اعدام شخص مفسد که در نظر مبارك مورد احتیاط است به نظر آیت الله منتظری جایز است و این مسأله در محاکم قضایی مورد احتیاج است. اگر اجازه می فرمایید در مراجع قضایی طبق نظر ایشان عمل شود. ادام الله عمرکم الشریف.

[66/7/9 - عبدالکریم موسوی]

بسمه تعالی، مجازید بر طبق نظر شریف ایشان عمل نمایید.

روح الله الموسوی الخمينی

[سؤال 11411] 389

3. محارب در صورتی که مجبور به ارعاب و محاربه بوده، ولیکن آدم نکشته، چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، موارد مختلف است و موکول به دادگاه های اسلامی است.

[سؤال 11412] 6176

2. محارب و مفسد فی الارض فقط کسانی هستند که تجرید و تجهیز سلاح می کنند برای ترساندن مردم و ایجاد فساد در زمین یا اگر اشخاصی هم بدون تجهیز سلاح در کشور افساد می کنند - مثل قطاع الطريق و آن ها که سوء قصد نسبت به بعضی مقامات می کنند و آن ها که مردم را تحریک می کنند که بر ضد انقلاب اسلامی عملی انجام دهند - محارب محسوب می شوند؟

بسمه تعالی، محارب و مفسد دو موضوع است و تشخیص آن با محاکم صالحه است.

ص: 80

5. اگر کسی هم شرایط دزدی برایش صادق است و هم محارب، حدش چیست؟

بسمه تعالی، اگر سارق بوده، اولاً حد سرقت و بعد از آن، حد محارب بر او جاری می شود، ولی در لَصّ یعنی راهزن اگر محارب بوده، فقط حد محارب دارد.

4. آیا فقیه می تواند در صورت اثبات حکم محارب به واسطه علم یا بیّنه، حد آن را عفو کند؟

بسمه تعالی، عفو صحیح نیست، مگر در مواردی که فقیه مصلحت اسلام را در عفو ببیند.

حد ارتداد

بسمه تعالی

محضر حضرت آیت الله العظمی خمینی، مدّ ظلّه العالی

1. اگر شخصی مرتد شود کسی که اقارب او نیست جایز است او را بکشد یا نه؟

بسمه تعالی، جایز نیست.

2. اگر سنی به دین شیعه ناسزا بگوید جایز است آن را بکشد یا نه؟

بسمه تعالی، اگر رجوع به ناسزا به ائمه اطهار علیهم السلام نکند نباید او را بکشند.

3. شخصی آدم کشته بعداً پشیمان شود و نتواند به وارث او ابلاغ کند، پول هم ندارد که دیه آن را بدهد، در دنیا چه کار باید کرد که شخص مقتول از قاتل راضی شود؟

بسمه تعالی، باید توبه کند و ذمه او مشغول است و در صورت تمکّن باید ورثه را راضی کند.

4. شخصی حاجی در راه مکه معظمه با زن اجنبی که حاجیه است زنا می کند، در مکه که رسید توبه می کند، خانه خدا را طواف می کند، حج آن ها درست است؟

بسمه تعالی، اگر در حال احرام نبوده مضر به حج آن ها نیست و اگر بوده تفصیل آن در مناسک است.

5. شخصی احرام بسته است نصف عمل حج را به جا آورده زنا می کند، غسل می کند نصف عمل باقیمانده را به جا می آورد، درست است یا نه دوباره از سر بگیرد، یا این که حج آن ها باطل است؟

بسمه تعالی، اگر در احرام عمره بوده باطل نمی شود و باید عمل را تمام کند و کفاره بدهد و اگر در احرام حج قبل از وقوف به عرفات بوده حج او باطل است بلا اشکال و اگر قبل از وقوف به مشعر بوده بنا بر اقوا باطل است و در این دو صورت باید عمل را تمام کند و کفاره بدهد و سال بعد حج به جا آورد و اگر بعد از وقوف به مشعر بوده حج او صحیح است لکن اگر قبل از تجاوز از نصف طواف نساء بوده باید کفاره بدهد و کفاره در همه صور يك شتر است.

[سؤال 11416]

6. پدر اگر مرتد شد پسر می تواند بکشد یا نه؟

بسمه تعالی، جایز نیست.

[سؤال 11417] 6553

بسمه تعالی 1361 / 5 / 31

محضر مبارك مرجع عالی قدر و رهبر مسلمین جهان، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی، بعد از ادای احترام و سلام، صحت و سلامت وجود آن رهبر عظیم الشان را از درگاه حضرت باری تعالی خواهانم.

امام عزیز و رهبر عالی قدر، در مورد کودتای ننگین کمونیست ها و انقلاب اسلامی ملت مسلمان افغانستان مستحضر هستید، امیدوارم از رهنمودهای پدرانۀ خود در موارد بعضی مسائل شرعی، که دامنگیر مجاهدین مسلمان است راهنمایی بفرمایید.

1. در ابتدا و جریان انقلاب اسلامی افغانستان يك تعداد افراد زیادی که اعضای اصیل حزب حاکم خلق و پرچم بوده و اکثر آن ها را قشر جوان تحصیل کرده تشکیل می دهد خود را از حزب خلق و پرچم مجزا نموده یا ملحق به مجاهدین شده و یا از مسائل سیاسی کناره گیری نموده اند. تکلیف مجاهدین از نگاه شرع مقدس اسلام در

ص: 82

مورد آن ها چه می باشد؟

2. يك تعداد دیگری که در اثر تبلیغات و مکر و حیلۀ حزب خلق و پرچم به آن ها پیوسته اند و بعد از چندی دوباره از آن ها جدا شده یا با مجاهدین اعلام همکاری نموده اند یا گوشه گیری اختیار کرده اند، تکلیف مجاهدین در مورد همچو اشخاص چیست؟ در صورتی که اینطور اشخاص (اعضای اصیل و سازمانی خلق و پرچم) در ظاهر سخت اظهار ندامت و پشیمانی می نمایند همچنین ظاهراً دستورات دین مقدس اسلام (نماز، روزه...) اجرا می نمایند.

بسمه تعالی، 1 و 2، تا کفر و ارتداد آن ها به وجه شرعی ثابت نشود، حکم سایر مسلمین را دارند و در صورت ثبوت ارتداد، گرچه توبه آن ها قبول می شود، ولی حکم ارتداد با توبه ساقط نمی شود.

3. در نقاط آزادشده تحت تصرف مجاهدین مسلمان، تعداد دیگری که می توان گفت از طریق مائوئیست ها و گروه های مخالف اسلام حمایت می شوند، بعضی اوقات با مجاهدین، درگیر و حتی اعلام جنگ مسلحانه می نمایند، در صورتی که اکثر آن ها مسلمان هستند؛ اما به واسطه بعضی ها اجیر شده اند؛ که نه تبلیغ در آن ها اثر می گذارد و نه دعوت به وحدت؛ و مکرراً اظهار می نمایند که هیچ گاه با مجاهدین مسلمان سازش نخواهیم کرد. در این مورد تکلیف مجاهدین چه می باشد؟

بسمه تعالی، باید با دقت و مراقبت از اسلام و مسلمین در مقابل آن ها دفاع شود.

4. در امر جهاد که یکی از فرائض اسلام است. اگر پدر، مادر، خواهر و برادر رضایت نداشته باشند، تکلیف افرادی که بدون اجازه والدین خویش جهاد می نمایند چه می باشد؟

بسمه تعالی، در دفاع واجب از اسلام و مسلمین، اجازه والدین شرط نیست.

[سؤال 11418] 6554

بسمه تعالی

دفتر امام، محترماً؛ خواهشمند است در مورد سؤال زیر، با استفتای نظر حضرت امام خمینی - مدّ ظلّه العالی - این هیأت را راهنمایی فرمایند:

اگر شخص مسلمانی از دین خود برگشته و عضویت فرقه ضالّه صهیونیستی بهائیت و یا هر مرامی که بنای آن بر نفی ادیان الهی است را قبول کرده و حقوق بگیر

ص: 83

بیت المال نیز باشد؛ آیا دوباره می تواند توبه کند و مسلمان شود و همچنان از بیت المال استفاده کند، و بعد از توبه، آیا باز هم حکم مرتد درباره این گونه افراد جاری است؟

بسمه تعالی، مرتد فطری، گرچه توبه اش قبول می شود، ولی احکامی که بر ارتداد وی مترتب شده - از قبیل باطل شدن ازدواج و انتقال اموال وی به ورثه و کیفر ارتداد - با توبه ساقط نمی شود و پرداخت حقوق به چنین شخصی از بیت المال، تابع مقررات دولت اسلامی است.

[سؤال 11419] 6555

بسمه تعالی

محضر مبارک زعیم عالی قدر جهان تشیع، حضرت آیت الله العظمی جناب آقای حاج آقا روح الله خمینی، دامت برکاته، پس از ابلاغ سلام؛ امیدوارم وجود مبارک از تمام بلیات سماوی و ارضی مصون باشد. امید است به سؤالات ذیل جواب مرقوم فرمایید:

1. مرتد کیست؟

بسمه تعالی، اگر مسلمانی انکار خدا یا رسول یا یکی از ضروریات دین را بنماید، محکوم به ارتداد است.

2. اموال مرتدین چه تکلیفی دارد؟

بسمه تعالی، اموال مرتد فطری که تا وقت ارتداد دارد به ورثه مسلمان او منتقل می شود و اموال مرتد ملی باقی بر ملک او است.

3. طهارت مرتدین چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، مرتد نجس است.

4. اشخاصی که پدر و مادرشان مسلمان، اما فرزندان بهایی شده و چند بار توبه و بازگشت به بهائیت داشته اند و یا این که بهایی زاده می باشند، از نظر اموال و طهارت و معامله، نظر خود را مشروحاً توضیح دهید.

بسمه تعالی، از هرگونه معامله با فرقه ضالّه بهاییه باید اجتناب شود.

ص: 84

محضر مبارك حضرت آيت الله العظمى، رهبر كبير انقلاب اسلامى ايران، امام خمينى، با تقديم احترام و سلام، سلامتى و سعادت آن مرجع على قدر را از درگاه خداوند متعال خواستاريم. پس از تقديم سلام چند سؤالى پيش آمده، از آن مرجع محترم تقاضا داريم ما را راهنمايى فرمايند.

1. شخصى از پدر و مادر مسلمان و خود هم مسلمان باشد و به مسائل اسلامى آشنا باشد. بعد از مدتى كافر يا مشرك گردد و دوباره مسلمان شود، يعنى توبه نمايد، آيا توبه اين شخص از نظر اسلام قبول است يا خير؟

بسمه تعالی، توبه او قبول می شود ولی احکام ارتداد که بر او مترتب شد به قوت خود باقی است.

2. اين جانب کارگر يك سازمان هستم. هر روز به استثنای روزهای تعطیلی از منزل تا محل کار بيست و سه كيلومتر و نهصد متر عرفی راه طى می کنم، به سر کار می روم و بعد از ظهر هم از همان راه بر می گردم. اولاً: نماز و روزه اين جانب شکسته می شود يا خير؟ ثانياً: اگر شکسته باشد نماز هر روز را در محل کار اول وقت به جا آورم بهتر است يا آخر وقت بر می گردم به منزل كامل به جا آورم بهتر است؟

بسمه تعالی، اگر فاصله بين محل کار و وطن مسافت شرعى است، در محل کار حکم مسافر داريد و نماز اول وقت افضل است.

3. بنده کارگر هستم و برای معاش زندگى مجبورم از در منزل تا محیط کار هر روز بيست و دو و نيم كيلومتر راه بروم و همان قدر هم برگردم (يعنى جمعاً می شود 45 كيلومتر عرفی) آيا نماز و روزه اين جانب شکسته است يا خير؟

بسمه تعالی، حکم همان است که در بالا ذکر شد.

4. اين جانب حقوق بگير ماهانه دولت می باشم. حقوقم فقط به اندازه خرج زندگى اهل بيت می باشد و چون مهریه همسر واجب می باشد و بنده هم نقداً ندارم بپردازم در يك صندوق قرض الحسنه حسابی به اسم خودم باز کردم و در دل نيت نمودم که ماهی صد تومان به اين حساب اضافه نمايم تا به مبلغ بيست هزار تومان رسيد آن پول را بگيرم به مهریه همسرم بدهم و فعلاً به مبلغ بيست و شش

هزار ریال رسیده و سر سالم نزدیک است؛ آیا به این پول یاد شده بالا خمس و سهم امام علیه السلام تعلق می گیرد یا خیر؟
بسمه تعالی، خمس دارد.

5. مسلمانی به فرد مسلمان دیگر، مبلغی پول قرض الحسنه می دهد. موقع پس دادن پول، فرد دوم مبلغی به آن اصل پول اضافه می کند و به صاحب اصلی برمی گرداند. این پول اضافی چه صورتی دارد؛ حرام یا حلال است، در صورتی که قصد ربا نداشته باشد؟
بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است و بدون تبانی و قصد ربا اگر ببخشد اشکال ندارد.

6. ما عده ای از کارگران سازمان صنایع دفاع ملی مدت چند سال است در این سازمان کار می کنیم. صبح ساعت هفت به سر کار می آییم و ساعت سه بعدازظهر به خانه مراجعت می کنیم. در زمان رژیم سابق این جا نهار و غذا به ما می دادند؛ بعد از انقلاب به عللی دیگر نهار نمی دهند و ما از منزل با خود غذا می آوریم و برای گرم کردن غذا مجبوریم از برق بیت المال استفاده کنیم؛ چه صورتی دارد، مجاز هستیم یا خیر؟

بسمه تعالی، با اجازه مسئولین مربوطه مانع ندارد.

7. ظرف هایی در معرض خرید و فروش است با عکس هایی از آقایان رجال مملکتی و بعضی ها هم با عکس های زننده، مثل عکس های مینیاتوری یا غیره، آیا در داخل این ظرف ها می شود غذا خورد یا خیر؟ و اصولاً خرید و فروش این ها جایز است؟ در ضمن، نوعی صابون های خارجی که در روی جلد آنان عکس تبلیغاتی زن وجود دارد، خرید و فروش یا استفاده آن حلال یا حرام است؟
بسمه تعالی، خرید و فروش و استفاده مانع ندارد.

8. از چند سال اخیر تا به حال حلقه و یا انگشتری زنانه و همچنین مردانه از پلاتین درست می کنند و در طلا فروشی ها به نام طلای سفید می فروشند. بعضی ها می گویند چون در صدر اسلام معروف به طلا نبوده استفاده آن برای آقایان اشکال ندارد، بعضی ها هم می گویند فعلاً چون به اسم طلا به فروش می رسد استفاده از آن برای آقایان حکم طلای زرد را دارد؛ خواهشمند است بفرمایید چه صورتی دارد؟
بسمه تعالی، اشکال ندارد.

9. فرد مسلمانی که دارای همسر می باشد به خاطر خدا بچه ای را از سر راه یا بچه یتیمی را می آورد منزل بزرگ می کند. این بچه اگر پسر باشد بعد از چند سال به حد بلوغ می رسد؛ تکلیف محرم یا نامحرم بودن این بچه به همسر فرد مسلمان چه صورتی دارد؟ آیا مرد می تواند همسر خود را با آن بچه در منزل بگذارد و به سر کار برود؟ آیا راهی دارد که با همسر این فرد مسلمان نوعی محرمیت پیدا کنند که بشود اعتماد نمود؟

بسمه تعالی، پسرخوانده بر زن محرم نیست ولی اگر مادر آن زن بلا مانع باشد و به عقد پسر درآید یا اگر زن، دختر یا نوه داشته باشد و پسر او را عقد کند، زن بر او محرم می شود.

10. سؤال بعدی مربوط به دختر بچه است؛ اگر دختر بچه را بیاورد منزل بزرگ نماید، تکلیف مرد با این دختر بچه چه می شود؟ آیا این دختر بچه که قبل یا بعد از حد بلوغ در این منزل است آیا با بودن مرد این خانواده منافات با اسلام ندارد؟ چه راهی دارد که بشود از طریق اسلام محرم باشد؟ و با دیدن مثلاً موی سر این دختر بچه، مرد مرتکب فعل حرام نمی شود؟ آیا می تواند این دختر بچه را به صیغه خود درآورد، مثلاً برای 13 سال و بعد از 13 سال او را شوهر دهد به میل خود دختر؟

بسمه تعالی، دخترخوانده بر مرد محرم نیست مگر این که به عقد مرد یا پدر یا پسر یا نوه او در آید و در هر صورت، زندگی کردن با رعایت حجاب شرعی اشکال ندارد.

11. فرد مسلمانی سؤال می کند درباره خانه و زمین هایی که بنیاد مسکن در اختیار افراد مستضعف می گذارد یا به آن ها می فروشد؛ آیا خریدن این خانه ها و یا زمین ها و نماز و روزه در آن ها درست است یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر متصرف و خریدار احتمال می دهد که مسئولین به وجه شرعی اقدام کردند و زمین را در اختیار او گذاشتند مانع ندارد.

12. مسأله ای را سؤال کردند که در رساله توضیح المسائل نیافتیم، مجبوریم از حضرت آیت الله جواب را بخواهیم؛ ان شاء الله که می بخشید و سؤال این است: اگر شخصی بعد از ازدواج و بعد از نزدیکی با همسر خود که دختر خاله و یا دختر عمه اش می باشد، با مادر همسرش - یعنی با عمه اش یا خاله اش که مادر همسرش می باشد - زنا کند، آیا همسرش به خودش حرام می شود یا خیر؛ یعنی عقدشان باطل می شود یا نه، فقط مرد گناهکار است؟

بسمه تعالی، زنا بعد از عقد موجب بطلان عقد نمی شود.

13. اگر شخصی بعد از ارتکاب زنا با محارم - یعنی با خاله یا با عمه که مادر همسرش می باشد - توبه نماید، باز هم حدود الهی به این شخص در این دنیا جاری می شود یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر قبل از قیام بینه توبه کند حد شرعی ساقط می شود.

14. آیا بیست و یک کیلومتر و ششصد متر محاسبه شده دقیق، چهار فرسخ شرعی می باشد یا چهار فرسخ شرعی بیست و دو و نیم کیلومتر می باشد؟

بسمه تعالی، فرسخ شرعی دوازده هزار ذراع است و برای محاسبه با کیلومتر خودتان حساب کنید و تقریباً کمی بیشتر از بیست و دو کیلومتر معادل چهار فرسخ است.

بسمه تعالی

شخصی است کم طاقت، پسرش می میرد یا پدرش، او صبر نمی تواند، کفر می گوید مرتد می شود یا نه؟

بسمه تعالی، در حال مستی یا دیوانگی یا عصبانیت به حدی که توجه و التفات را از دست بدهد اگر کلمات کفرآمیز یا ناسزا بر زبانش جاری شود آثار کفر و ارتداد بر آن مترتب نیست.

بسمه تعالی 1361 / 10 / 20

محضر مقدس رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دامت برکاته

پس از اهدای سلام به پیشگاه آن رهبر عزیز و نور دیده میلیون ها انسان مستضعف، معروض می دارد که سطح آگاهی مذهبی بعضی از مردم پایین است؛ لذا هنگام عصبانی شدن، حتی روی کوچک ترین مسائل و مناقشات، نعوذ بالله به خدا و پیامبران و امامان علیهم السلام و امام زادگان ناسزا می گویند. آیا این دشنام دادن و ناسزا گفتن باعث ارتداد می شود یا خیر؟ لطفاً، چون جواب مسأله خیلی ضروری است، مخصوصاً برای ما طلبه ها که در دهات تبلیغ می کنیم، هرچه زودتر بفرستید.

بسمه تعالی، مجرد ناسزا گفتن موجب ارتداد نمی شود.

حرمت استمناء

بسمه تعالی

این جانب به عمل زشت استمناء مبتلا شده ام و پس از لحظات و یا ساعتی نفس لوامه مرا سرزنش می کند که وای بر تو چگونه تاب مقاومت در برابر عذاب موعود

ص: 88

خداوند خواهی داشت و در روز قیامت جواب خدا را چه خواهی داد و... از این گونه سرزنش ها و گاهی این ملامت ها باعث می شود که در گوشه ای نشسته و بگیریم و خلاصه اش اماما نمی دانم عاقبت چه خواهیم شد و می ترسم که اگر این کار (گناه) ادامه پیدا کند فردا خداوند پرده از کار بردارد و در بین خواص و عوام رسوا شوم. امام عزیز قبل از این که آبرویم برود ای رهنما راهم بنما که چه کنم تا دیگر نفس آماره نتواند بر من غالب شود. دستم را بگیرید و از سقوط حتمی نجاتم دهید. ای نور مرا از تاریکی برهان. امام عزیز من ازدواج هم کردم اما ثمری نداشت شما يك راهی جلویم بگذارید.

بسمه تعالی، از خدا بترسید و دست از معصیت او بردارید که اگر ادامه پیدا کند توبه مشکل می شود.

[سؤال 11424] 6560

بسمه تعالی

پس از عرض سلام قبل از هر چیز باید چند مطلب را بگویم. به عرض شریفتان می رسانم که من آلوده به گناه شده ام، چطور می توانم آن طور که باید و شاید در امر الهی جوابگوی باشم، از روی ناراحتی یا علل دیگری دیوانه شده ام، شك های زیادی می کنم فکر و خیال های زیادی می کنم و به وسوسه های شیطان افتاده ام مبتلا به استمناء شده ام، استمنا کار گناهی است که مسئولیت این گناه را بایست پدر و مادرم جوابگو باشند پناه به ذات پاك تو، خداوند ما را شفا عاجلاً عنایت گرداند که بتوانم جبران حاصل کنم، مزاحمتی ایجاد کردم ما را راهنمایی کنید، اگر در ضمن با ازدواج کردن حل شدنی است بنویسید یا اگر از این که غیر از این مطلب با کتاب ها و حرف زدن ها تأثیر می گذارد بگویند خدا نگهدار، خداوند سلامتتان بدارد.

آیا درباره این که در پیش خدای تبارك و تعالی مورد بخشش قرار بگیریم امیدی هست، ان شاء الله ما را ببخشید، نادان بودیم؟

بسمه تعالی، استمناء حرام است و باید ترك کنید و اگر ممکن نیست مگر به ازدواج، باید ازدواج نمایید.

ص: 89

سلام بر امامان، سلام بر روحمان، سلام بر امید مستضعفین، سلام بر خمینی کبیر، سلامی به عظمت کوه ها و روحیه خانواده شهدا، سلامی با معنویت و اخلاص، همچون اخلاص شب زنده داران از خوف خدا و سلامی به عظمت سربازانش. امیدوارم سلام بسیار خالصانه ام را که از راه های بسیار دور می فرستم به حضور مبارکشان حتماً برسانید و سلام مرا نیز ایشان بپذیرند.

اما بعد، خواستم نظر آن بزرگ مرجع عالم تشیع و بزرگ مرجع شیعه را راجع به عمل استمناء بدانم؟ خدایا، خدایا، تا انقلاب مهدی، خمینی را نگهدار

بسمه تعالی، استمناء حرام است.

خدمت علمای بزرگوار مسئول دفتر رهبر انقلاب اسلامی

پس از عرض سلام مجدد بر امام و شما خواهشمندم جواب چند مسأله بنده را بفرمایید رعایت اختصار را نموده وقت عزیزتان را زیاد نمی گیرم.

1. آیا کسی که در خواب بعضی مواقع بدون هیچ گونه توجهی، با خود کاری کند که از وی منی خارج شود، حکم کار او چیست؟ آیا این عمل حرام است یا نه؟ و آیا این عمل جزو گناهان است یا نه؟ اگر به صورت تکرار در آید تکلیف چیست؟ و وضع آن چگونه است؟

بسمه تعالی، چنانچه توجه و التفات و اختیاری از او نباشد، فقط عمل مزبور در حال خواب از او سر می زند، چیزی بر او نیست.

2. آیا اگر کسی در خواب با خود کاری کند نزدیک به حالت احتلام بشود و بیدار

بشود و یا تحت تأثیر جوّ درونی به عمل خود ادامه داده تا جنب شود، این چه صورتی پیدا می کند؟

بسمه تعالی، اگر پس از بیداری به حالت خود تا جنب شدن ادامه دهد استمنا محسوب است و حرام است.

3. می خواستم از محضر رهبر کبیر انقلاب سؤال شود در رساله احکام منصوب به ایشان در مسأله 2443 ذکر شده است که اگر کسی به واسطه نداشتن زن به حرام می افتد، واجب است زن بگیرد؛ آیا این واجب به مثابه واجب بودن نماز است؟ و اگر هست، تکلیف آن هایی که امکانات ازدواج از هر جهت (مالی - شغلی - سلیقه) و غیره را ندارند تکلیف آن ها چه می شود؟ آیا ترك واجبی کرده اند؟ و یا این که افرادی تقریباً توانایی دارند ولی جوّ خانواده و مسائل روز - از جمله سربازی و غیره - مانع است؛ وضع مسأله چطور است؟ با توجه به این که اکثریت قریب به اتفاق به حرام می افتند.

بسمه تعالی، واجب مزبور برای نجات از حرام است و برای کسی است که تمکّن از ازدواج دارد و در هر صورت باید از حرام خودداری کند.

4. اگر کسی به پدر و مادر خود بگوید من زن می خواهم و یا فلانی را می خواهم و آن ها به عللی نه چندان استوار به خواسته پسرشان جواب نمی دهند، وضع او چگونه است؟ و آیا پدر و مادر در گناهان بعد از درخواست وی شریک هستند یا نه؟ و چرا رهبر انقلاب با توجه به فتوایی که در این مورد صادر کرده اند، در مورد این مسأله سخنی نمی فرمایند تا این رسوم و افکار پوچ از بین برود؟

بسمه تعالی، خوب است والدین در صورت توانایی، وسایل ازدواج فرزند را فراهم کنند. ولی در هر صورت، گناه گناهکار بر عهده خودش است و باید از آن اجتناب نماید.

[سؤال 11428] 6563

بسمه تعالی 13 / 10 / 1361

حضور محترم رهبر کبیر انقلاب اسلامی، حضرت آیت الله العظمی الامام روح الله خمینی، ضمن عرض سلام فراوان خدمتتان

در بیمارستان ها برای این که بفهمند انسان بچه دار می شود یا نه، منی مرد را از راه جلق زدن می خواهند؛ آیا جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، حرام است.

ص: 91

2. اگر کسی با دست یا چیز دیگر کاری کند که منی از او خارج شود حکمش چیست؟

بسمه تعالی، عمل مزبور حرام است.

[سؤال 11430] 1579

2. آیا از نظر شما استمناء حرام است؟

بسمه تعالی، حرام است.

احکام اهل ذمه

[سؤال 11431] 6564

بسمه تعالی 3 / 11 / 1361

محضر مبارک آیت الله العظمی امام خمینی، دام ظلله العالی علی رؤوس المسلمین

بعد التحية والسلام، تقاضا می شود جواب سؤال ذیل را مرقوم فرمایید: آیا غیر مسلمانان که در مملکت ایران زندگی می نمایند - از اهل کتاب یا غیر آن ها - اگر مرتکب جرمی بشوند که حد یا تعزیر دارند مانند سرقت و زنا یا جاسوسی یا افساد یا محاربه یا قیام علیه حکومت و همانند این ها، آیا مانند مسلمانان باید مجازات شوند یا این که مجازات آن ها در مانند جاسوسی به بعد که احتیاج به اشتراط ترك دارد و یا آن که چون با مثل جاسوسی، حربی شوند به مانند کفاری که به شرایط ذمه عمل نکنند، با آنان معامله گردد. یعنی برگرداندن به مأمّن و یا تخیر حاکم، بین قتل یا فدیة یا استرقاق که حضرت عالی در تحریر الوسیلة، ج 2، ص 478، مسأله 8، در تخیر اشکال فرمودید.

از طرف شورای عالی قضایی، ابوالفضل میر محمدی

بسمه تعالی، کفار مزبور در پناه اسلام هستند و احکام اسلام مانند

ص: 92

مسلمان های دیگر، درباره آن ها جاری است و محقون الدم بوده و مالشان محترم است.

[سؤال 11432] 6565

بسمه تعالی 1361 / 3 / 25

محضر مبارك رهبر كبير انقلاب اسلامي، حضرت آيت الله العظمى امام خميني، مدّ ظلّه العالی

بيان فرماييد اگر چنانچه اهل كتاب در امور خود به محاكم اسلامي مراجعه نمايند، آيا بايد طبق مقررات اسلام بين آن ها حكم كرد، يا بايد طبق مذهب خودشان بين آن ها قضاوت نمود؟

سلامتي و سعادت مندي جناب عالی را در خدمت به اسلام و مسلمين از خداوند متعال خواستاريم. والسلام على عباد الله الصالحين
بسمه تعالی، بايد طبق مقررات اسلام عمل نمايند.

ورود كفار به مساجد

[سؤال 11433] 6566

بسمه تعالی

حضور مبارك حضرت آيت الله العظمى امام خميني، پس از ابلاغ سلام و عرض ارادت، همواره سلامتي وجود آن رهبر عالی قدر را از پروردگار عالم مسئلت دارم. مطلبي كه لازم است عرض كنم اين است كه:

چه مي فرماييد راجع به داخل شدن يهودی در مسجد مسلمانان؟ آيا جايز است يا خير؟ نظر مبارك را بيان فرماييد كه مورد لزوم است.

والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته

بسمه تعالی، اگر موجب هتك يا تلویت مسجد نباشد، مانع ندارد.

ص: 93

محضر مبارك حضرت امام خمینی، دام ظلّه العالی

اقلیت های مذهبی (به طور کلی غیر مسلمانان) حق دخول در مساجد را دارند یا نه؟ و آیا ما وظیفه داریم از آن ها جلوگیری کنیم؟

خداوند سایه پر برکت حضرت امام را بر سر جهان اسلام مستدام بدارد.

بسمه تعالی، اگر موجب هتک یا تنجیس مسجد نشوند اشکال ندارد و کسی نباید از آن ها جلوگیری کند.

كتاب قصاص

قصاص نفس

ص: 95

[سؤال 11435] 6568

پاسخ استفتا: [نقل از صحیفه امام، ج 19، ص 163]

زمان: 27 بهمن 1363 / 25 جمادی الاول 1405

مکان: تهران، جماران

موضوع: حق الله و حق الناس

سؤال کننده: صانعی، یوسف (دادستان کل کشور)

[بسمه تعالی. محضر مبارک حضرت آیت الله العظمی الامام خمینی - دام ظلّه علی رؤوس المسلمین

بعد التحية، تقاضا می شود به سؤال ذیل پاسخ مرقوم فرماید:

آیا حبس «ممسک در قتل» مانند «قصاص»، «حق الناس» است مربوط به اولیای دم تا با گذشت از بین برود (که مستفاد از ظاهر تعلیل، بلکه اشعار وحدت سیاق روایات، مؤید به «فحوی» و «اولویت» می باشد) یا «حد» است و «حق الله»؟

دادستان کل کشور، یوسف صانعی - 63 / 11 / 24]

بسمه تعالی، با گذشت آنان رها می شود و حق الناس است.

روح الله الموسوی الخمينی

ص: 97

پیشگاه مبارک رهبر انقلاب اسلامی، امام خمینی، دام ظلّه العالی، در این مسأله چه می فرمایید: بچه محصلی روی مستضعفی پدر، پس از پایان تحصیل به تهران می رود و در کارخانه سنگ بری مدت بیش از يك ماه نزد کارفرما کار می کند و شخص کارفرما کارگر را اغفال می نماید و به حمل مواد مخدر وا می دارد، و خود کارفرما به يك مأمور گزارش می دهد که کارگر را دستگیر نماید و مأمور نیز بدون حکم از مقام مسئول، می رود کارگر را دستگیر، و به قتل می رساند. آیا کارفرما در این قتل، مسئول و مقصر است یا خیر؟ حکم الله را بیان فرمایید.

بسمه تعالی، نسبت به قتل اگر دخالت نداشته، چیزی بر او نیست، ولی نسبت به اغفال، مقصر است و رسیدگی به آن موکول به محاکم قضایی است.

4. آیا برای گرفتن اقرار از عیال متهم می توان آن را به شدت مضروب کرد و چنانچه مضروبه به حال اغما بیفتد و ضارب آن را از بالا به پایین بیندازد که منجر به فوت او گردد، حکم ضارب چیست؟

بسمه تعالی، جایز نیست و قاتل محسوب است و رسیدگی موکول به دادگاه های اسلامی است.

7. هرگاه پسر، که جوانی در حدود 16 - 17 ساله بوده و به دستور مادر چنین کاری را مرتکب شده و بعداً هم پشیمان بوده آیا تخفیفی دارد یا خیر.

بسمه تعالی، قتل عمدی علاوه بر آن که کیفر دارد گناه است و قاتل باید از گناه توبه کند و خداوند منان وعده داده که توبه را می پذیرد.

[سؤال 11439] 311

2. آیا کسانی که به علل سیاسی یا بیماری های شدید جسمی و روحی دست به اعتصاب غذا می زنند، کارشان درست است؟ اگر بمیرند چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، اگر اعتصاب، منجر به قتل نفس شود، حرام است و حکم خودکشی دارد.

[سؤال 11440] 169

10. پانزده سال پیش بر اثر ناراحتی ها و امراض روحی و خانوادگی که به مرض روحی دچار شدم، دست به خودکشی زدم اما خدای بزرگ مرا از مرگ نجات داد ولی فلج و زمین گیر شدم.

افراد خانواده ام یعنی مادرم به واسطه پیری، همیشه به من غر می زند، نفرینم می کند، بد و بیراه نثار من و خدا و پیر و پیغمبر می کند.

برادر مادری ام نیز علاوه بر این که اهل قمار و مشروب خواری بوده، مردی فاسد و خلاصه خیلی عیب ها داشته و دارد؛ کفر و چرند زیاد می گوید؛ خیلی بد اخلاق و فتنه انگیز است؛ پیوسته دعوا راه می اندازد؛ کتک می زند و خیلی عیوب دیگر.

و من در کودکی پس از یتیم شدن، زیر دست این برادر و این مادر افتادم و تا مدت ده - یازده سال سختی ها را، نگرانی ها را، کتک ها را، ناراحتی ها را تحمل کردم اما به مرض روحی دچار شده، از زندگی بیزار گشته، دست به خودکشی زدم. می دانم خودکشی عمل زشتی است اما ناچار بوده ام، ولی امروز با این که پانزده سال است وضعم بدتر از گذشته است؛ مادر همان مادر است، برادر همان برادر و برادر ناچیز کارش در مورد من این است که خرجی گاهی می دهد گاهی هیچ نمی دهد، جلو کمک دیگران را هم می گیرد، نمی گذارد کسی به عیادت بیاید، از مادرم بیزار است که چرا از

من پرستاری می‌کند و نمی‌گذارد من بمیرم. مادرم نیز بر اثر خستگی خیلی مرا غیظ و تعرض می‌کند و نفرینم می‌کند اما من تا آن جا که می‌توانم همه را حوصله می‌کنم و صبر و شکیبایی می‌نمایم و نه تنها دوباره خودکشی نمی‌کنم (زیرا مادرم می‌گوید: خودکشی کن. برادرم می‌گوید: جلو همه را می‌گیرم، غذا نمی‌دهم تا دق کند و بمیرد) بلکه بر خودکشی گذشته نیز سخت پشیمانم و ناراحتی شدیدی نسبت به عذاب آخرت دارم.

آیا ممکن است سختی‌ها را که تحمل می‌کنم جبران خودکشی گذشته را بنماید؟

آن خودکشی که منجر به فلج شدنم شده چه حکمی دارد؟ حد شرعی آن را بفرمایید. تکلیف من در جبران آن‌ها چیست تا خود را از این گناه عظیم پاک نمایم؟

11. آیا خودکشی کردن که از مرگ نجات پیدا کند با خودکشی که به مرگ منجر شود گناهش یکسان است؟ و آیا جزء قتل نفس محسوب می‌شود؟

بسمه تعالی، 10 و 11، خودکشی حرام است نه مقدمات آن، و نسبت به گذشته توبه نمایید، خداوند قبول می‌فرماید.

علم اجمالی به قاتل بودن یکی از دو نفر

[سؤال 11441] 6570

بسمه تعالی

اگر دو نفر متهم به قتل باشند و هر کدام ادعا کند که دیگری کشته است چه باید کرد؟

بسمه تعالی، با گفته يك نفر قاتل بودن ثابت نمی‌شود و در صورت علم اجمالی به قاتل بودن یکی از دو نفر معین اگر حجت شرعی بر قاتل بودن یکی معین قائم نشود و نوبت به دیه برسد دیه را با قید قرعه از یکی می‌توان گرفت.

ص: 100

3. هرگاه قاتل بر قتل عمد مردد بین دو نفر یا زیادتر باشد، آیا می توان قاتل را به قرعه معین نمود - که معروف است نظر مبارک چنین است - یا نمی توان؟ و بر فرض دوم، وظیفه چه می باشد؟ آیا به پرداخت دیه اکتفا باید کرد که طبعاً قتلی انجام گرفته و کسی هم مجازات نشده و یا راه دیگری دارد؟ توضیحاً اگر به دیه اکتفا شود، امکان زیاد شدن قتل عمدی و سوء استفاده وجود دارد.

بسمه تعالی، در فرض مزبور بهتر است روی دیه تفاهم کنند و آن را نیز با قرعه تعیین نمایند و این موافق با احتیاط است.

احکام قسامه

2. هرگاه قتل خطئی محض با قسامه ثابت گردد، دیه بر جانی است یا بر عاقله؟

بسمه تعالی، در مورد اعتبار قسامه، دیه بر عاقله ثابت می شود.

3. در باب قسامه، آیا زن به عنوان شاکی می تواند قسم واحد را که به عهده شاکی است، جاری کند یا نمی تواند؟

بسمه تعالی، با فرض این که زن مدعی است، می تواند قسم بخورد.

کیفیت استیفاء قصاص

بسمه تعالی

محضر مقدس حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دام ظلّه العالی، پس از سلام، به عرض عالی می رساند:

اگر قتلی به طور عمد واقع شود و قاتل هم به طور یقین شناخته شود، ولی دم به گردن قاتل حقی دارد یا نه؟ اگر دارد چیست؟

بسمه تعالی، ولی دم حق دارد به مقامات صالحه مراجعه و درخواست قصاص کند و می تواند با رضایت جانی دیه بگیرد. و اگر جانی راضی به دیه نشود، ولی نمی تواند او را الزام به دیه کند و فقط حق قصاص دارد.

[سؤال 11446] 6572

بسمه تعالی 1361 / 11 / 22

محضر مبارك حجت الاسلام والمسلمین، رهبر گرام، امام خمینی، دامت برکاته

در این مسأله شرعیه چه می فرمایید: مادرم در سال 1324 به ضرب گلوله شخصی به قتل رسیده و قاتل، دارای نفوذ و قدرت بوده و هرچند به مقامات طاغوتی شکایت می نمودیم - چون رشوه می داد - به شکایت ما رسیدگی نمی گردید و از دیه مادرم يك دینار به ما نداده است. آیا از نظر شرع اسلام ما می توانیم دعوی نماییم یا خیر؟

بسمه تعالی، تا ولی دم، حق خود را ولو به مصالحه اسقاط نکرده، حق مراجعه به محکمه شرعیه و طلب حق خود را دارد.

[سؤال 11447] 6573

بسمه تعالی 1361 / 3 / 2

محترماً به عرض می رساند این جانب دختری داشتم شاگرد دبیرستان، يك نفر قاتل که راننده تاکسی بوده است چند نوبت آمده و تقاضای ازدواج کرده است، چون که من دختر بزرگ تر داشتم گفتم نمی توانم دختر کوچک تر به شما بدهم، نمی دانم خلاصه گفت من عاشق شدم، چندین مرتبه به دادگاه مراجعه و التزام از ایشان در دادگاه و کمیته جمهوری اسلامی از ایشان گرفتم که مزاحمت برای دخترم و خانواده ام نکنند. مع الوصف او را با تهدید و زور در ماشین خودش در راه مدرسه گذاشته و در جاده خاکی او را برده و قصد تجاوز به او داشته ولی دخترم ممانعت کرده او را با کارد

ص: 102

کشته و جسد بی جان دخترم درب منزل آورده و قصد کشتن من با برادرش را نموده بود که از طریق کلانتری با ماشین غرق در خون دستگیر شد، چه در کلانتری و چه در دادگاه اظهار داشته چون که به من ندادند او را کشتم که به یکی دیگر ندهند و پس از يك سال و بعد از سه دوره تشکیل دادگاه طبق قانون طاغوت با يك درجه تخفیف به حبس ابد محکوم شده است در صورتی که آیت الله شیرازی نوشته اند دادگاه بایستی این شخص را محکوم به قصاص می نمود و گواهی نامه حسن اخلاق فرزندم در دبیرستان گرفته ام به دادگاه ارائه دادم، خواهش دارم حکم شرعی درباره قصاص درباره شخص قاتل ذیلاً مرقوم دارید. خواهش دارم که پرونده را انتقال دهند به کمیته جمهوری اسلامی.

بسمه تعالی، اگر قتل عمدی به وجه شرعی ثابت شود ولی مقتول حق مطالبه قصاص دارد و چنانچه نزاعی در بین باشد به محاکم صالحه مراجعه شود.

[سؤال 11448] 6574

بسمه تعالی

شخصی، دیگری را به قتل می رساند به ناحق، ورثه مقتول را راضی می کند، وارث، خون مقتول را می بخشد اگر ببخشد خون از گردن قاتل به کلی رفع می شود دیگر در قیامت مقتول حق ندارد به قاتل حرف بزند؟ شما بیان فرمایید.

بسمه تعالی، باید توبه نماید و حساب او در قیامت با کرام الکاتبین است.

[سؤال 11449] 6575

بسمه تعالی

در جریان يك نزاع خانوادگی در تاریخ 24 / 9 / 1358 قتلی واقع شده، مقتول در زمان فوت دارای مادر و برادر و خواهرانی بوده، بعد از مدتی مادر مقتول به مرگ طبیعی فوت می نماید. هم اکنون فرزندان مادر یعنی خواهران و برادر مقتول تقاضای

ص: 103

قصاص کرده اند، با عنایت به اینکه مقتول دارای فرزند پسر صغیر هم هست و مدعی هستند که حق قصاص به آن ها به ارث می رسد، آیا می توانند چنین تقاضایی داشته باشند یا خیر؟

بسمه تعالی، در فرض سؤال احوط آن است که در اجرای قصاص صبر نمایند تا فرزند صغیر به حدّ بلوغ برسد.

[سؤال 11450] 6576

بسمه تعالی

در مورد قتل عمدی که در اثر اختلافات و نزاع محلی واقع شده، اگر بعضی اولیای دم صغیر هستند و کبار از آن ها مطالبه قصاص می نمایند و وضع محل هم طوری است که بدون قصاص آرام نمی شود، قصاص جایز است یا نه؟ و در این صورت، اگر کبار از اولیای دم تعهد کنند و حتی سند بدهند که اگر صغیر بعد از بلوغ مطالبه دیه کند، کبار که حق قصاص را استیفا نموده اند، حق صغیر را از دیه بپردازند، آیا استیفای قصاص جایز است یا نه؟ در صورتی که تمام اولیای دم صغیر هستند و صلاح منطقه در قصاص باشد، آیا با مطالبه ولی شرعی صغار و یا بزرگان خانواده و تعهد ادای دیه در صورت مطالبه اولیای دم بعد از بلوغ، قصاص جایز است یا نه؟

لازم به تذکر است که ضد انقلاب، از عدم استیفای قصاص و تأخیر آن بهره برداری نموده و موجبات تحریک و تشنج را در منطقه ایجاد می نمایند.

بسمه تعالی، در فرض مذکور، قصاص نمایند.

[سؤال 11451] 6577

بسمه تعالی

محضر مقدس حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران، دام مجده العالی، خواهشمند است مسأله ای را که ذیلاً معروض می گردد پاسخ فرمایید:

ص: 104

شخصی به جرم قتل عمد محکوم به قصاص گردیده، اولیای دم صغیر هستند و طبق نظر حضرت عالی احتیاطاً بایستی تا کبیر شدن صغار، اجرای حکم به تأخیر بیفتد و پس از بلوغ، صغار شخصاً خواستار قصاص گردند.

بیان فرمایید آیا در فرض مذکور می توان تا زمان کبیر شدن صغار، قاتل را در زندان بازداشت نمود، یا نمی توان؟

بسمه تعالی، صرف محکومیت به قصاص مجوز حبس محکوم علیه تا زمان بلوغ و اظهار نظر وارث صغیر نیست، ولی اگر خوف فرار محکوم علیه در بین باشد، مانع ندارد کفیل یا وثیقه نقدی یا غیرنقدی اخذ نمایند و در صورت خوف فرار محکوم علیه، اگر مدت انتظار بلوغ صغار کوتاه باشد، حبس اشکال ندارد.

[سؤال 11452] 6578

بسمه تعالی

حضرت امام خمینی، رهبر انقلاب اسلامی، روحی له الفداء

در پرونده ای که موضوع آن ایراد ضرب منتهی به فوت است، برادر این جانب متهم پرونده می باشد. ولیّ دم، پدر مقتول که شخصی افغانی است، تا کنون اظهار می داشته که مقتول، وارث دیگری به جز خودش ندارد، و با گرفتن مبلغ معتناهی - یک صد هزار تومان - از خانواده فقیر و مستضعف متهم به قتل رضایت داده است. ولی فعلاً اظهار می دارد که مقتول مادری هم دارد که در افغانستان می باشد. با این که پدر مدعی است و معلوم نیست که واقعاً مادری برای مقتول هست یا خیر و به فرض بودن، با توجه به وضع موجود، رفتن به افغانستان ممکن نیست. دادگاه مربوطه هم اظهار می دارد حاکم شرع باید از ولی فقیه اجازه بگیرد با توجه به این که قریب 5/2 سال است که متهم زندانی است و از عمل خود نادم، و خانواده اش بی سرپرست و از ولیّ دم هم رضایت گرفته، ذیلاً مرقوم فرمایید که در این قضیه، تکلیف شرعی چیست؟

بسمه تعالی، اگر ولیّ موجود که مطالبه حق کرده، رضایت داده و ولیّ دیگر

ص: 105

بر فرض وجود، مطالبه حق نکرده، نمی توانند او را زندانی کنند و باید او را رها نمایند.

[سؤال 11453] 6579

بسمه تعالی

محضر مقدس رهبر عالی قدر، حضرت آیت الله العظمی خمینی

پس از سلام، عرض می شود: شخصی قتلی انجام داده و این مقتول دارای اولاد صغاری می باشد و صغار، ولی شرعی - که عبارت باشد از جد - دارند و ولی شرعی ایشان مطالبه قصاص می کند. آیا از نظر شرع مقدس اسلام باید صبر کرد تا صغار کبیر بشوند و یا این که بر طبق مطالبه ولی که جد باشد، می شود قصاص کرد؟

بسمه تعالی، احوط آن است که صبر کنند تا صغیر بالغ شود و درباره قصاص یا گذشت نظر دهد، مگر آن که تأخیر قصاص موجب مفسده باشد و یا آن که خلاف مصلحت صغیر باشد، که در این صورت می توانند، ولی کبیر مطالبه قصاص نمایند.

[سؤال 11454] 6580

بسمه تعالی 1362 / 8 / 22

محضر مبارك آیت الله العظمی امام خمینی، دام ظلّه، بعدالتحیه

آیا پدر می تواند نسبت به فرزند صغیرش که مجروح شده، هم از دیه بگذرد و هم از قصاص و مجاناً صرف نظر نماید، یا چنین حقی ندارد؟ چون هیچ مصلحتی برای طفل در نظر گرفته نشده و در باب قصاص، فتوا و قانون بر این است که ولی صغیر حق ندارد قاتل را مجاناً عفو نماید. دادستان کل کشور، یوسف صانعی

بسمه تعالی، در فرض مزبور احوط آن است که صبر کنند تا صغیر بالغ شود و در قصاص یا غیر آن، خودش تصمیم بگیرد و ولی صغیر در فرض مذکور، گذشتش صحیح نیست.

ص: 106

محضر مبارك آيت الله العظمى الامام خمينى، دام ظلّه على رؤوس المسلمين

بعد التحية والسلام، لطفاً به سؤال ذيل پاسخ مرقوم فرماييد:

اگر بعضی از اولیای دم که ولی بقیه اولیای غیربالغ می باشد، خواستار قصاص باشند، لکن قاضی تشخیص می دهد که ولی، غبطه آن ها را در نظر نگرفته و با فقر صغار و رضایت قاتل به پرداخت پولی در حدود يك و نیم میلیون تومان، باز درخواست قصاص می نماید.

آیا اولاً چنین حقی را دارد، یا باید به نحوی صبر کرد تا صغار بالغ گردند؟

و ثانیاً اگر حق دارد، آنچه باید برای آن ها منظور نماید سهم آن ها از دیه است، همانند اختلاف کبار، یا سهم آن ها از مقدار پولی است که قاتل حاضر است بپردازد؟

و ثالثاً اگر به مقدار سهم از دیه باید بپردازد، یا در مورد اختلاف کبار، انتخاب دیه به عهده کسی از اولیاء است که قصاص نمی خواهد، یا به عهده کسی است که خواستار قصاص است؟ دادستان کل کشور، یوسف صانعی

بسمه تعالی، در فرض مرقوم، حق قصاص برای بعض ورثه ثابت نیست، تا صغار بالغ شوند و همگی مجتمعاً تصمیم بگیرند.

حضرت آيت الله العظمى امام خمينى، مدّ ظلّه العالی

فردی خاطی تحت تعقیب قرار می گیرد و در دادگاه انقلاب یکی از شهرستان ها، به اعدام محکوم می گردد و حکم جهت تأیید به شورای عالی قضایی ارسال می گردد. خاطی که در سپاه پاسداران آن شهر بازداشت بوده، در این هنگام مبادرت به فرار می نماید. پاسداران به تعقیب او می پردازند، وی سنگر می گیرد و به طرف پاسداران

تیراندازی می کند که در نتیجه، فرمانده سپاه به شهادت می رسد و محکوم فراری نیز بعد از چند دقیقه، توسط بقیه پاسداران به هلاکت می رسد. علیهذا آیا دیه فرمانده سپاه را باید از اموال قاتل هلاک شده پرداخت یا خیر؟ حکم الله را بیان فرمایید.

از خداوند بزرگ، موفقیت و سلامتی شما را آرزومندم.

بسمه تعالی، در مورد مرقوم دیه ثابت نیست.

[سؤال 11457] 6635

2. دو نفر محکوم به قتل يك نفر گردیده اند؛ اولیای دم می خواهند با پرداخت نصف دیه هر يك از محکومین، هر دو نفر را قصاص نمایند. در فرض مذکور انتخاب نوع دیه با کیست؟ با اولیای دم است یا با ورثه محکومین؟

بسمه تعالی، انتخاب نوع دیه در این مورد هم با کسی است که تکلیف به پرداخت دیه می شود؛ یعنی با اولیای دم که می خواهند قصاص نمایند.

[سؤال 11458] 6522

3. قصاص را ولیّ مقتول می خواهد خودش انجام دهد، ولی حاکم شرع به شخص دیگر واگذار نموده است، آیا کفایت می کند یا نه؟ بیان فرمایید. و اگر چنانچه کفایت نکرد قاضی قاتل است یا نه بیان فرمایید.

بسمه تعالی، اختیار با قاضی است، هر چند باید با مطالبه ولیّ مقتول باشد.

[سؤال 11459] 6522

4. شخص را به وسیله کارد یا چاقو و یا شمشیر یا چوب و یا سنگ یا لگد و یا مشت کشتند؛ ولی قصاص را به وسیله گلوله انجام می دهند. آیا کفایت می کند یا نه؟ اگر کفایت نمی کند قاضی مسئول است یا شلیک کننده به دستور قاضی؟ بیان فرمایید.

بسمه تعالی، کفایت می کند.

ص: 108

2. آیا در جایی که جرح و نقص عضو، جرم باشد، یعنی عن عمد انجام گرفته و قابل قصاص نمی باشد، می شود برای مرتکب مجازات تعزیری قائل شد یا تنها دیه جنبه ضمان و حقوقی و ضرر و زیان داشته باشد که لازمه طبع دیه است و در روایات هم ظاهراً نص بر جزا بودن آن نمی باشد تنها استدلال به سکوت ائمه علیهم السلام می شود یا همان دیه ضمان و جزا هر دو است؟ توضیحاً این که مجازات به محض دیه، باعث تجری بر جرم خواهد شد و آمار جرائم را بالا خواهد برد.

بسمه تعالی، زاید بر دیه چیزی ثابت نیست.

کتاب دیات

اشاره

ص: 111

5. آیا در رساله امام احکام دیه موجود است؟ و اگر موجود است، در چه منبعی است؟ و آیا پرداخت دیه اجباری است؟ و آیا می توان با رضایت طرف یا زدن به طور عوض، آن را حل کرد؟ و حکم کسی که دیه را ندارد بدهد چیست؟

بسمه تعالی، در تحریر الوسيله مذکور است و دیه حکم سایر دیون را دارد.

اقسام قتل

بسمه تعالی

تهران، دفتر رهبر عظیم الشان اسلامی تمام جهان

حجت الاسلام والمسلمین، پدر مستضعفین و معلولین، حضرت آقای امام خمینی

این جانب عاجزانه به عرض می رسانم: در 16 / 4 / 1360 نزاعی در قریه ای به وقوع پیوست، ولی قتلی واقع نشد. مأمورین ژاندارمری محل ما را به زندان آوردند، و شب در زندان بودیم. روز 17 / 4 / 1360 شخصی با دوازده نفر مسلحانه از چند کیلومتری، به قصد غارت به قریه می آید و در بین راه درگیری به عمل می آید و دو نفر به قتل می رسند؛ آیا مهاجم حق دیه دارد یا ندارد؟

ناگفته نماند که مهاجمین فقط به قصد غارت از قریه خسروخانی آمده بودند.

بسمه تعالی، رسیدگی موکول است به دادگاه های مربوطه در دولت اسلامی.

[سؤال 11463] 6584

بسمه تعالی 1361/4/8

دفتر محترم امام، محترماً؛ خواهشمندم حکم شرعی سؤالی را که در ذیل عنوان می کنم، بفرمایید:

برادر این جانب که به همراه دوست خود به وسیله یک اتومبیل از آبادان عازم اصفهان بودند، به وسیله یک کامیون کشته شده و پس از اظهارات راننده کامیون، که ادعا نموده خواب بوده و نیز تشخیص پلیس راه، مقصر راننده کامیون تشخیص داده شده است. لذا دادگاه اهواز نظر و حکم شرعی دفتر امام را در این مورد خواسته اند.

بسمه تعالی، تقصیر راننده، غیر از عمدی بودن قتل است، و مرجع تشخیص، دادگاه های صالحه است.

[سؤال 11464] 6585

بسمه تعالی 1362/11/2

محضر مبارک آیت الله العظمی امام خمینی، دام ظلّه، بعد التّحیّه، تقاضا می شود به سؤال ذیل پاسخ مرقوم فرمایید: در استفتایی که از حضرت عالی شده، درباره رانندگانی که به خاطر عدم رعایت مقررات راهنمایی و یا در اثر عدم مهارت، باعث قتل افراد به خاطر تصادف می شوند؛ در جواب چنین مرقوم فرمودید: با فرض این که تخلف، تقریبت نسبت به نفس است؛ حکم شبه عمد را دارد. آیا این حکم به طور مطلق است؟ یعنی نظر مبارک بر تقریبت بودن است یا تشخیص به عهده محکمه می باشد و حضرت عالی با فرض موضوع حکم فرمودید.

دادستان کل کشور، یوسف صانعی

بسمه تعالی، تشخیص موضوع با این جانب نیست.

ص: 114

بسمه تعالی دهم ربیع الثانی 1402 ق

حضور مبارك رهبر كبير و عظیم الشان، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

در جاده ها بدون اختیار راننده، ماشین چپ می شود و یا ترمز می برد و ماشین به جایی سقوط می کند. در این تصادفات احیاناً اشخاصی کشته و یا مجروح می شوند؛ آیا این تصادف ها قتل خطایی محسوب می شود و راننده و یا عاقله راننده ضامن دیه هستند یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر در رانندگی کوتاهی کرده، به طوری که کشته شدن یا مجروح شدن مسافری مستند به او باشد، خطایی است و دیه بر عاقله است و در غیر این صورت، دیه بر کسی نیست.

بسمه تعالی

حضور مبارك امام بزرگ، حضرت آیت الله العظمی خمینی، دام عزّه العالی

بعد التحية، بین راننده مینی بوس و کشاورزی به دلیل مشکلی که کشاورز با ماشین کشاورزی کندروی خود در مسیر جاده ایجاد می نماید، نزاعی در می گیرد که منجر به فحش های رکیک و کتک کاری می گردد، تا این که راننده مینی بوس از فرصت استفاده کرده به وسیله بیلی که در تیلر کشاورز بوده با پشت بیل - نه تیغه آن - به سر کشاورز می زند و بدون این که ظاهر سرش را شکافته باشد، در اثر خونریزی مغزی، کشاورز می میرد. آیا این قتل از نوع قتل عمد محسوب می شود و موجب قصاص - اعدام - می گردد؟ در حالی که طرفین قصد کشتن یکدیگر را نداشتند، فقط احساسات در حین درگیری به صورت تصادف، منجر به مرگ گشت.

بسمه تعالی، حکم شبه عمد را دارد و دیه بر خود او است.

3. اگر به خاطر عدم مراعات قوانین راهنمایی و رانندگی، قتلی پیش آید که اگر مراعات می شد چه بسا چنین پیشامدی نمی شد؛ آیا این قتل باز هم خطایی است و یا شبه عمد است.

بسمه تعالی، با فرض این که تخلف از قوانین راهنمایی تقریب نسبت به قتل محسوب است، حکم شبه عمد را دارد.

2. شخصی که فاقد گواهینامه است، در هنگام رانندگی غیر مجاز، مرتکب قتل می گردد و در این قتل، نه قصد کشتن کسی را داشته و نه نسبت به عمل ارتكابی، قاصد بوده است. آیا این قتل خطئی محض است یا شبه عمد؟

بسمه تعالی، اگر در فرض مزبور تقریب در رانندگی نموده، حکم شبه عمد مترتب است وگرنه حکم خطای محض را دارد و صرف نداشتن گواهینامه، موجب صدق عمد یا شبه عمد نیست.

بسمه تعالی 1361 / 10 / 2

دفتر مقدس حضرت امام، روحی له الفداء، السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بر هر فرد مسلمان و تابع ولایت فقیه، واجب است مشکلات خود را با ولی عادل فقیه زمان در میان بگذارد و جواب بشنود. حضرت امام - روحی له الفدا - این ذخیره پربرکت خداوند تبارک و تعالی برای رفاه امت حضرت رسول الله، که فتوای ایشان راه گشای امت است، مرا بر آن داشت تا سؤال زیر را نموده و درخواست جواب نمایم.

فرزندم که پسر بچه ای دوازده ساله و دانش آموزی مسلمان و پیرو ولایت فقیه بود، به وسیله راننده ای از خدا بی خبر و بی توجه به جان مردم، بر اثر تصادف به لقاء الله پیوست. کاردان فنی نظریه داد که راننده صددرصد مقصر است. شرعاً مجازات راننده

چه می باشد؟ در انتظار جواب می باشم. خداوند توفیقتان دهد، ان شاء الله.

بسمه تعالی، اگر راننده قصد زدن و زیرگرفتن طفل را نداشته و تصادفاً بر اثر برخورد با طفل، قتل اتفاق افتاده، فقط دیه ثابت است که به وارث مقتول می رسد و قتل اگر از روی خطای محض باشد، دیه را باید عاقله قاتل بپردازد.

[سؤال 11470] 6589

بسمه تعالی 12 / 8 / 1358

محترماً؛ به عرض می رساند که در اثر برخورد کامیون با پسر بچه ای نه ساله که لال بوده و راننده هم متوجه نشده و خطاً منجر به کشته شدن بچه شده است. لطفاً حکم شرعی آن را بیان فرمایید و از نظر قوانین مملکتی هم حکمش را بیان فرمایید که بعداً اشکالی برخورد نکند و درد سر ایجاد نشود. ضمناً راننده دارای گواهینامه می باشد.

بسمه تعالی، دیه دارد و دیه قتل خطایی بر عاقله است.

[سؤال 11471] 6590

بسمه تعالی 14 ربیع المولود 1403 ق

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

با تقدیم سلام، چه می فرمایید در این مسأله شرعیه که مورد ابتلا شده و طرفین با کمال میل حاضرند مطابق فتوا عمل نموده و فصل خصومت بنمایند.

راننده، ماشین خود را به طور مجاز در کنار خیابان نگه داشته و خود پیاده نشده و ماشین را هم خاموش نکرده، در این حال بچه سه یا چهار ساله رفته خود را زیر ماشین پنهان کرده، وقت حرکت ماشین از بین رفته، طبق گواهی کارشناس و افسر راننده هیچ تقصیری نکرده، آیا راننده ضامن دیه بچه می باشد یا نه؟ السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، راننده ضامن نیست و دیه قتل خطایی بر عاقله است.

ص: 117

3. راننده، اتومبیل خود را به تمام معنا از لحاظ ترمز و چرخ تجهیز می نماید، ولی موقع رانندگی، چرخ ماشین در می آید و ماشین چپ می شود و شخصی کشته می شود. آیا راننده باید دیه پردازد یا خیر؟

بسمه تعالی، در فرض مسأله، مصالحه نمایند علی الاحوط.

بسمه تعالی

محضر مقدس حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران، دام مجده العالی، با عرض سلام احتراماً؛ خواهشمند است مسائلی را که ذیلاً معروض می گردد پاسخ فرمایید:

1. هرگاه قتل خطئی محض با علم قاضی ثابت شود، دیه بر جانی است یا بر عاقله؟

بسمه تعالی، در فرض سؤال، در موردی که علم قاضی معتبر است، دیه بر عاقله است.

2. هرگاه قتل خطئی محض با قسامه ثابت گردد، دیه بر جانی است یا بر عاقله؟

بسمه تعالی، در مورد اعتبار قسامه، دیه بر عاقله ثابت می شود.

3. در باب قسامه، آیا زن به عنوان شاکی می تواند قسم واحد را که به عهده شاکی است، جاری کند یا نمی تواند؟

بسمه تعالی، با فرض این که زن مدعی است، می تواند قسم بخورد.

8. هر گاه پسر قصد کشتن پدر را نداشته، بلکه قصدش ترساندن پدر بوده آیا چون با بیل زده قتل عمدی حساب می شود یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر در مقام دفاع نبوده و ضربه به نحوی بوده که عادتاً کشنده است قتل عمدی محسوب است وگرنه قتل عمدی محسوب نیست.

[سؤال 11475] 6592

بسمه تعالی 12 / 8 / 1358

رهبر عالی قدر شیعیان جهان حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دامت برکاته

پاسخ سؤال زیر را به این حقیر بیان فرمایید: شخصی افسر ژاندارمری بوده، در تظاهرات، بر علیه اسلام، به تظاهرکنندگان بی دفاع حمله نموده، سه نفر را به قتل رسانیده و چند نفر را با تیر مجروح نموده و معلوم نیست خودش بوده یا مأموران دیگر. حالیه، قریب يك سال است، متواری است و مقداری از اموال دولت سرقت نموده. فامیل های شخص قاتل می خواهند دیه مقتولین را بدهند. آیا می شود از این شخص قاتل دفاع کرد یا خیر؟ دیه در رساله حضرت عالی ذکر نشده و نرخ حیوانات خیلی زیاد شده، وجه پول را از دیه بیان فرمایید.

بسمه تعالی، دیه مقتول یکی از امور مذکوره در رساله است که از جمله آن ها ده هزار درهم یا هزار دینار است.

[سؤال 11476] 6593

بسمه تعالی

در رابطه با تعیین دیات شرعیه برای به دست آوردن قیمت درهم شرعی مراجعه به اهل خبره ثقه نمودم و چنین به دست آمد که: نقره غیر مسکوک عیار (100) مثقالی (400 ریال)، نقره مسکوک عیار (60) مثقالی (400 ریال) با توجه به اینکه چنین نقره مسکوک فقط عبارت است از پول های نقره قدیم. نقره مسکوک (50) عیار مثقالی (200) ریال با توجه به اینکه چنین نقره مسکوک فقط عبارت است از آخرین سکه های نقره ای رژیم طاغوت که البته فعلاً پول رایج نیست چون ارزش آن بیش از پول رایج فعلی است. در نتیجه فعلاً پول نقره ای رایج در کشور ما وجود ندارد شاید

ص: 119

در سایر کشورها هم وجود نداشته باشد. ظروف و وسایل دیگر نقره ای (50) عیار مثقالی (200) ریال.

با توجه به گزارشات فوق حال کسی که بخواهد در دیه درهم شرعی بپردازد باید معادل وزن درهم شرعی از کدام نوع از نقره های مذکور و به چه قیمتی بپردازد؟

بسمه تعالی، میزان در عیار مقداری است که صدق پول نقره نماید و خلیط به مقدار متعارف در ساختن پول نقره ضرر ندارد و اگر خلیط به مقداری باشد که صدق غش کند مضر است و در پرداخت قیمت باید قیمت سکه نقره غیر مغشوش را منظور نمایند.

[سؤال 11477] 6594

پاسخ استفتا: [نقل از صحیفه امام، ج 19، ص 242]

زمان: 9 اردیبهشت 1364 / 8 شعبان 1405

مکان: تهران، جماران

موضوع: استفتا در مورد پرداخت دیه نقدی

سؤال کننده: صانعی، یوسف (دادستان کل کشور)

[2592 / 1 / 3 مورخ 9 / 2 / 1364 محضر مبارك آیت الله العظمی الامام خمینی، دام ظلّه العالی علی رؤوس المسلمین. بعد التحیة، لطفاً به سؤال ذیل پاسخ مرقوم فرماید:

آیا مقدار دیناری که در موارد زیاد از جراحت ها تعیین شده، دارای خصوصیت است که حتماً باید «جانی» دینار بپردازد، یا مانند شتر که فتوا بر عدم موضوعیت آن داده اید، موضوعیت ندارد و به نسبت مقدار دینار در دیه اخذ می شود؟

[6 / 2 / 64 - دادستان کل کشور - یوسف صانعی]

بسمه تعالی، موضوعیت ندارد و می تواند قیمت عادلّه آن را بدهد.

روح الله الموسوی الخمینی

ص: 120

4. در پرداخت دیه باید قیمت امروز را حساب کرد، یا قیمت روزی - مثلاً شش یا هفت سال قبل - را که عمل سقط جنین انجام گرفته است؟ و اگر طلا و یا نقره قیمت های متفاوت داشته باشد، مثلاً نوعی نقره با قیمت ارزان تر و نوعی نقره با قیمت گران تر، کدام قیمت را می توان اختیار کرد؟

بسمه تعالی، میزان قیمت روز پرداخت است و قیمت عادلۀ سکه متعارف میزان است.

2. یکی از چیزهایی که می فرمایید می تواند دیۀ قتل باشد، ده هزار درهم است. بفرمایید: به پول امروز چند تومان است؟

بسمه تعالی، ده هزار درهم معادل است با پنج هزار و دویست و پنجاه مثقال بیست و چهار نخودی نقرۀ مسکوک به سکه رواج معامله، و قیمت عادلۀ روز آن را باید در بازار تعیین نمایند.

5. آیا پول های نقره ای سلاطین سابق، و یا مثل بهار آزادی را می توان درهم و دینار دانست و دیه را براساس آن و یا با تصالح، قیمت آن را قرارداد، و یا لازم است که بر اساس سایر اقسام دیه مقدر شود؟

بسمه تعالی، درهم و دینار مقدار معین نقره و طلای مسکوک است - به سکه رائج و لوقبلاً - و با تعذر یا غیر آن، قیمت کافی است.

محضر مجاهد اعظم، قائد کبیر، نایب الامام، الامام خمینی، رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، مدّ ظلّه العالی، سلام علیکم

انتخاب دینه قتل در اثر تصادف غیر عمد (بی مبالاتی قاتل) توسط قاتل، با توجه به اختلاف ناچیزی که در صدر اسلام بین موارد مختلف دیه بوده است و اختلاف فاحشی که هم اکنون موجود است، چگونه می باشد؟ اگر قاتل مرد باشد، چگونه؟ اگر قاتل زن باشد، چگونه؟
بسمه تعالی، حکم مذکور در شرع مقدس اسلام، اختصاص به زمان خاصی ندارد.

[سؤال 11482] 6307

3. آیا می شود از انواع دیه، مثلاً نقره یا طلا و یا لباس به دلخواه یکی را که قیمت آن کمتر، است پرداخت؟ و اگر فعلاً وسع مالی به هیچ کدام از آن ها نرسد، چه باید کرد؟

بسمه تعالی، در موارد تخییر مانع ندارد.

[سؤال 11483] 6596

بسمه تعالی 1364 / 11 / 16

محضر مبارک حضرت امام خمینی مدّ ظلّه العالی

بعد التّحیه، استدعا می شود نظر مبارک خود را در مورد ذیل اعلام تا محاکم در موارد مبتلا به، نسبت به صدور حکم شرعی اقدام نمایند.

در مواد 110، 122، 126، 128، 129، 130، 137، 145، 189، 190، 194، 201 قانون دیات در خصوص شکستگی دندان، فك، دست، ستون فقرات، دنده، قطع انگشتان، جراحات، سقط جنین و جنایات بر مرده، مجازات مترتب بر جانی دینار تعیین شده است. آیا دینار مندرج در مواد مذکور قابل تبدیل به درهم می باشد یا خیر.

بسمه تعالی، به نحو کلی در هر مورد که دینه عضوی به حساب دیه کامله انسان به تعدادی دنانیر ذکر شده مانند دیه دندان ها و دست ها و پاها و انگشتان و مانند آن دینار موضوعیت ندارد بلکه به حساب یکی از امور

ص: 122

شش گانه در ديه انسان است و در اين گونه موارد اختيار درهم يا يكي ديگر از امور شش گانه اشكال ندارد.

[سؤال 11484] 6597

بسمه تعالی

محضر مبارك آيت الله العظمی، زعيم الامة الاسلاميه وقائدها الاعظم، امام خميني، مدّ ظلّه العالی، بعد السلام و التحيات، به شرف عرض عالی می رساند:

در باب ديات در مواردی که دينار يا درهم به عنوان ديه از يکی از امور ششگانه انتخاب می شود و يا در بعض موارد خاصه، دينار يا درهم به عنوانه، بابت ديه تعيين می شود، آیا حاکم دادگاه - که حکم به پرداخت ديه می نماید - می تواند پيش خود و بدون جلب موافقت محکوم عليه و محکوم له، ارزش دينار يا درهم را به قيمت عادلۀ روز بازار، از نقد رایج کشور تعيين نماید و يا اين که تبديل دينار يا درهم به نقد رایج کشور، به توافق محکوم له با محکوم عليه بر چنين مبادله ای نیاز دارد؟

بسمه تعالی، بدون توافق مشکل است.

[سؤال 11485] 6598

بسمه تعالی 1361 / 8 / 1

دفتر استفتای امام، محضر مبارك امام خمینی

اگر راننده ای پسریچه ای را به غیر عمد به قتل برساند، حکمش چیست و چقدر ديه دارد؟

بسمه تعالی، در قتل خطایی ديه بر عاقلۀ قاتل است و مقدار ديه، هفتصد و پنجاه مثقال صيرفی طلاي رایج در بازار است.

[سؤال 11486] 6599

بسمه تعالی

مرجع عالی قدر الامام الخمينی مدّ ظلّه العالی، محترماً معروض می دارد:

ص: 123

شوهر بنده راننده اتوبوس خط تهران مسافری داشت که خواهش کرد مرا پیاده کن و چند متری مانده به ایستگاه پیاده کرد و بعد حرکت کرد معلوم شد خانم که از درب عقب پیاده شده چادرش لای درب اتومبیل گیر کرده و خانم کشیده شده زیر لاستیک و مرده است مدت دو ماه است در زندان است، ما بی سرپرست و شوهر زن رضایت داده اما بچه كوچك دارد در نظر شرع اسلام وظیفه شوهرم چیست؟ و از آن طرف ما خرجی نداریم و قتل غیر عمد بوده است. با يك دنيا معذرت.

بسمه تعالی، اگر ثابت است که قتل عمدی نبوده ديه دارد و ديه آن با عاقله است.

[سؤال 11487] 6600

بسمه تعالی 1361 / 10 / 8

حضور محترم دفتر حضرت امام، احتراماً؛ به عرض مبارکتان می رساند:

در تاریخ 14 / 1 / 1361 دو نفر از اهالی روستای ما می خواستند در زمین شرعی و قانونی پدرم مبادرت به درست کردن ساختمان نمایند، که پدرم جهت اعتراض پیش آن ها رفت، ولی آن ها به جای دست کشیدن از عمل غیراسلامی و انسانی خود، با گلوله به پدرم حمله کردند و خواهرم که می بیند می خواهند پدرم را به قتل برسانند، خود را به روی پدرم می اندازد، که آن ها ابتدا با گلوله خواهرم را مجروح، و بعد پدرم را به قتل می رسانند. بعد از چهل روز از این موضوع، طرف مقابل ما به خانه های ما حمله می کنند و اموال عده ای از ما را به غارت می برند و ما هم به تعقیب آن ها پرداختیم، که اموال خود را پس بگیریم، و در این میان سه نفر از آن ها و يك نفر از ما به قتل رسیدند، که تمام مدارك در گروهان ژاندارمری موجود می باشد و طرف مقابل ما به وسیله یکی از اهالی روستا که به دزدی و غارتگری در تمام منطقه مشهور می باشد - که دارای باندي جانی می باشد - هر روز به ما حمله می کردند، که ما مجبور شدیم تمام اموال خود را در روستا به جا گذاشته و به شهر پناه ببریم و الآن نمی توانیم امرار معاش کنیم و

ص: 124

مجبور به خون صلح شدیم. خواهشمندیم اگر امکان دارد این عریضه را به حضرت امام نشان دهید که برای ما روشن شود که آیا در مورد این سه نفر که به قتل رسیده اند، دیه تعلق می گیرد یا خیر؟ و اگر دیه تعلق می گیرد، مبلغ آن چقدر می باشد؟ چون می خواهیم ظرف این ده روز خون صلح کنیم، خواهشمندیم در صورت امکان در جواب این عریضه تسریع فرمایید.

بسمه تعالی، رسیدگی به مطلب، موکول به دادگاه های صالحه در دولت اسلامی است.

[سؤال 11488] 5429

2. من شخصی سپاهی هستم و در درگیری که خانه تیمی می گرفتیم، با عده ای از برادران داخل خانه شده ام؛ ولی عده ای از برادران پاسدار به خیال این که من منافق هستم، دنبال من کرده و من سایه ای دیدم و اسلحه کشیدم و یک پیرزن ارمنی کشته شد، ولی من قصد کشتن او را نداشته ام. تکلیف من چیست؟

بسمه تعالی، دیه زن ارمنی کشته شده را که چهارصد درهم باشد، باید به ولی او پردازد [ید].

تغلیظ دیه

[سؤال 11489] 6601

بسمه تعالی

محضر مقدس حضرت آیت الله العظمی امام خمینی رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران، دام مجده العالی

با عرض سلام احتراماً، خواهشمند است مسائلی را که ذیلاً بیان می گردد پاسخ فرمایید:

1. در ماه های حرام و در حریم مکه معظمه که به دیه کامله به عنوان تغلیظ اضافه می گردد آیا این تغلیظ در تمام عناوین قتل (عمد - شبه عمد - خطای محض) است یا

ص: 125

این که در قتل خطئی محض دیه تغلیظ نمی گردد؟ بر فرض تغلیظ در خطئی محض اضافه از دیه کامله به عهده چه کسی است؟ عاقله یا جانی، کدام يك؟

بسمه تعالی، تغلیظ در دیه به حساب زمان یا مکان وقوع قتل در قتل خطئی محض ثابت نیست.

2. ضابطه «حق الله» و «حق الناس» چیست و موارد این دو کدام است؟

بسمه تعالی، تفصیل آن در کتاب تحریر الوسیله مذکور است.

3. ضابطه کبیره و صغیره بودن گناه چیست؟ و از چه طریقی می توان فهمید گناهی کبیره است، یا صغیره؟

بسمه تعالی، تعدادی از گناهان کبیره و ضابطه آن در کتاب تحریر الوسیله مسطور است.

موجبات ضمان دیه در قتل شبه عمد و خطئی

1- ضمان دیه بر مباشر در قتل

اشاره

[سؤال 11490] 6602

بسمه تعالی

محضر حضرت آیت الله العظمی خمینی، مدّ ظلّه العالی

1. آهنگر وقتی که کار می کند اگر آهن از زیر چکش پیرد به بدن کسی بخورد بمیرد یا جایی از بدن آن شخص بشکند آهنگر ضامن دیه است یا ضامن نیست؟ شما بیان فرمایید.

بسمه تعالی، موجب ضمان است.

2. بچه ای بچه ای را هل می دهد از روی بام به زمین یا از زمین میان چاه یا میان حوض یا میان دریا و یا از سر درخت یا از سنگ بلند بیندازد و بچه بمیرد، آیا ولی بچه ضامن است یا نه؟ شما بیان فرمایید.

بسمه تعالی، ولی ضامن نیست و دیه مقتول بر عاقله است و تفصیل عاقله در رساله ذکر شده است.

3. شخص شکسته بند هر جای آدم که شکست آن را می بندد اگر جای شکستگی پوسیده آن آدم مرد، شکسته بند ضامن است؟ شما بیان فرمایید.

بسمه تعالی، اگر مردن مستند به فعل شکسته بند نباشد ضامن نیست و الا ضامن است.

4. شخصی تله می گذارد به زمین برای گرفتن شکار گرگ یا روباه یا آهو اگر اتفاقاً حیوان کسی در تله افتاد مرد یا پای آن حیوان شکست صاحب تله ضامن است یا نه؟ شما بیان فرمایید.

بسمه تعالی، اگر تله را در جایی گذاشته که محل رفت و آمد حیوانات است که در معرض این است که حیوانی در آن بیافتد ضامن است و در غیر این صورت ضامن نیست.

5. کسی لباسی را کرایه کند برای نماز خواندن، نماز که خوانده شد کرایه ندهد آن نماز صحیح است؟ شما بیان فرمایید.

بسمه تعالی، در صورتی که از اول قصد ندادن اجرت نداشته نماز صحیح است.

[سؤال 11491] 6603

بسمه تعالی 1361 / 11 / 26

محضر مبارك رهبر كبير انقلاب، امام خمینی، روحی له الفداء

حسب نظر مبارك در تحریر، جلد 2، در جریان تصادف وسائط نقلیه، طرفین ضامن نصف ديه و نصف قیمت وسیله نقلیه یکدیگر می باشند. در این فرض چنانچه یکی از طرفین یا هر دو مصدوم شوند، آیا در خصوص هزینه معالجات و نیز اگر یکی از مصدومین یا هر دو فوت کنند؛ هزینه کفن و دفن نیز به همین نسبت است یا در این دو مورد ضامن نیست؟

بسمه تعالی، نسبت به مخارج معالجات و یا مصارف کفن و دفن و یا تعمیر وسیله نقلیه، ضامن ثابت نیست.

[سؤال 11492] 6604

بسمه تعالی

محضر حضرت آیت الله العظمی خمینی، مدّ ظلّه العالی

يك چشمه آب است، روی چشمه اتاقلک درست کرده برای حفظ مردم که در آن جا غسل می کنند، يك مرد رفت به چشمه برای غسل کردن در تاریکی شب و زن همسایه هم رفت غسل کند و این مرد که در میان آب بود دید زن همسایه می آید از

ص: 127

میان چشمه صدا کرد مادر فلانی نیا؛ چون شب و تاریک بود، این زن از صدای این ترسید یا مریضه شد و مرد یا حامله بود بچه سقط کرد و شوهر زن یقه این مرد را گرفت که باید تاوان زن یا بچه را بدهی جایز است؟

بسمه تعالی، ضامن نیست.

[سؤال 11493] 6552

3. شخصی آدم کشته بعداً پشیمان شود و نتواند به وارث او ابلاغ کند، پول هم ندارد که دیه آن را بدهد، در دنیا چه کار باید کرد که شخص مقتول از قاتل راضی شود؟ شما بیان فرمایید.

بسمه تعالی، باید توبه کند و ذمه او مشغول است و در صورت تمکن باید ورثه را راضی کند.

[سؤال 11494] 2517

6. شخصی اظهار می دارد در سن بین چهارده تا شانزده سالگی برای یکی - دو ساعت از برادر صغیر خود که بعد از پدر به دنیا آمده بود، حدود شش تا هفت ماهه بود، محافظت می نموده، ولی از گریه ساکت نمی شد و به خیال این که بتواند او را از گریه ساکت کند، یک سیلی به آن طفل می زد. متأسفانه پس از دو - سه روز دیگر، طفل نامبرده جان را به جان آفرین تسلیم می نماید؛ آیا این شخص قاتل می باشد، با این که هیچ گونه اثر کبودی و یا غیر آن ملاحظه نشده؟

بسمه تعالی، اگر واقعاً شك دارد که سیلی او سبب مردن بچه شده یا نه، حکم قاتل را ندارد.

[سؤال 11495] 3360

2. اگر به شخصی مشکوک شوند و او بفهمد و از ترس پا به فرار بگذارد و اشخاص پاسدار خیال کنند او منافق است که با دیدن شخص یا ماشین پاسدار فرار کرده و به سوی او تیراندازی کنند و او کشته شود و بعد معلوم شود که آن شخص

ص: 128

کاره ای نبوده؛ آیا در این میان کسی گناهکار است؟ خواهشمندم کاملاً توضیح دهید.

بسمه تعالی، اگر بر طبق موازین قانونی عمل کرده، کسی گناهکار نیست؛ ولی دیه بر بیت المال ثابت است.

ضمان دیه بیمار بر طیب

[سؤال 11496] 6605

بسمه تعالی

محضر حضرت آیت الله العظمی خمینی، مدّ ظلّه العالی

1. کسی است که کمردرد یا پادرد یا استخوان درد دارد، يك نفر است داغ می گذارد، اگر در بدن مریض داغ گذاشت و از اثر داغ آن شخص مرد آیا عامل ضمان است؟ شما بیان فرمایید.

بسمه تعالی، ضمان است.

[سؤال 11497]

2. شخصی است که تخم حیوان را می کشد، اگر به رضایت صاحب حیوان تخم حیوان را کشید و آن حیوان مرد شخص عامل ضمان است؟ شما بیان فرمایید.

بسمه تعالی، اگر از حد متعارف و اذن صاحب آن تجاوز نکرده ضمان نیست.

3. صیغه نذر را چگونه باید خواند؟ شما بیان فرمایید.

بسمه تعالی، باید صیغه نذر مشتمل باشد بر کلمه لله علی یا معنی آن به هر لغتی باشد.

[سؤال 11498]

4. کسی معروف باشد به نیشتر زدن که دمل یا دنبلان کسی را نیشتر زده آن کس مرد شخص عامل ضمان است؟ شما بیان فرمایید.

بسمه تعالی، اگر معلوم است که مردن مستند به نیشتر زدن مزبور است ضمان است.

5. کسی است که عادت دارد فصل بهار از جبین خود خون می گیرد، کسی که جبین او را سوراخ می کند برای خون رفتن اگر خون زیاد رفت این نفر مرد شخص عامل ضامن است؟ شما بیان فرمایید.

بسمه تعالی، اگر مردن مستند به این عمل است ضامن است.

[سؤال 11500] 6602

3. شخص شکسته بند هر جای آدم که شکست آن را می بندد اگر جای شکستگی پوسیده آن آدم مرد، شکسته بند ضامن است؟ شما بیان فرمایید.

بسمه تعالی، اگر مردن مستند به فعل شکسته بند نباشد ضامن نیست و الا ضامن است.

ضمان ديه در تنبيه بدني

[سؤال 11501] 6606

بسمه تعالی

اگر پدر، فرزند خود را برای تأديب بزند و موجب جراحت یا سیاهی یا قرمزی پوست شود، آیا ديه دارد؟ و اگر برای تشفی خاطر و در اثر غضب بزند، آیا ديه دارد؟

بسمه تعالی، با فرض این که موجب جرح یا سیاهی یا قرمزی شود ديه دارد.

[سؤال 11502] 6607

بسمه تعالی

1. اگر در يك درگیری چند رقم جراحت به صورت و بدن دیگری وارد کرد مثلاً يك سیلی به يك طرف صورت زد سیاه شد، یکی هم به آن طرف صورت زد قرمز شد

یا سیاه شد، دو دیه باید بدهد یا یک دیه و اگر یک دیه کافی باشد، در صورتی که اثر سیلی مختلف باشد دیه اشد را باید بدهد یا دیه اثر ضعیف، و همچنین در بدن آیا با صورت فرق دارد در این جهت که ذکر شد یا خیر؟

بسمه تعالی، هر جنایتی دیه مخصوص به خود را دارد و تداخل نمی شود و فرقی بین اجزای بدن در این جهت نیست.

2. اشغال کردن مسجد به این که مقداری از مسجد را کتابخانه کنند یا این که برای غیر نماز اجتماع کنند در مسجد به طوری که مزاحم مصلین باشند چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، کتابخانه کردن مقداری از مسجد و مزاحمت نمازگزاران جایز نیست ولی می توانند تعدادی کتاب بدون مزاحمت مصلین در مسجد قرار دهند.

[سؤال 11503] 6608

بسمه تعالی 1361 / 11 / 23

حضور محترم حضرت امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

1. تنبیه بدنی دانش آموزان از روی دلسوزی در صورتی که تشخیص داده شود از لحاظ تصحیح اخلاقی و فعّال تر نمودن آن ها از لحاظ درسی مؤثر است، چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، در صورتی که به طور متعارف باشد به طوری که موجب جرح و صدم نشود جایز است بر مسئولین مربوطه.

[سؤال 11504]

2. آیا بر عامل تنبیه دیه واجب می شود؟

بسمه تعالی، اگر موجب آن شود باید دیه بدهند.

3. آیا می توان کفاره خوردن یک روزه ماه رمضان (60 مد طعام) را به یک نفر داد؟ یا به یکی از حساب های جنگ زدگان، رانده شدگان از عراق و افغانستان واریز نمود؟

بسمه تعالی، باید کفاره را به شصت مسکین بدهند و دادن به یک نفر یا به حساب کفایت نمی کند.

ص: 131

بسمه تعالی

با عرض سلام و تشکر از محضر امام

آیا تنبیه بدنی کودکان در خانه یا مراکز آموزشی مجاز است یا خیر؟ خواهشمند است در این مورد توضیحات لازم را مبذول فرمایید.

بسمه تعالی، تأدیبه به نحو متعارف به طوری که بدن را سرخ یا کبود یا مجروح نکند مانع ندارد.

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، پس از عرض سلام

این جانب شغلم دبیر دبیرستان می باشد و با دانش آموزانی سر و کار دارم که به واسطه بی فرهنگی درس نمی خوانند و در کلاس حرکاتی انجام می دهند که محلّ نظم می باشد و با ارشاد هم اصلاح نمی گردند؛ آیا تنبیه بدنی آن ها به قصد اصلاح مانعی ندارد؟ بنده مقلد جناب عالی هستم و خواهشمندم حقیر را ارائه طریق فرمایید.

بسمه تعالی، با نظر مسئولین دبیرستان عمل کنید و تنبیه بدنی باید به طوری نباشد که خلاف متعارف باشد یا در بدن تأثیر کند.

بسمه تعالی

دفتر رهبر کبیر انقلاب، حضرت امام خمینی، مستدعی است مرقوم فرمایید:

فتوای حضرت امام و تکلیف شرعی اولیای مدرسه یعنی مدیر و ناظم و معلمین در مورد تنبیه بدنی دانش آموزان با منظور داشتن شرایط ذیل چیست؟

1. وجود انحرافات جنسی در بین بعض دانش آموزان؛

2. فقر مادی و نتیجتاً اشاعه خلاف های اخلاقی نظیر دزدی و....؛

3. پایین بودن سطح فرهنگ و نتایج آن اعم از فحاشی و دروغ و نظیر این ها؛

4. عدم انجام تکالیف درسی به دلایل مختلف؛

5. تراکم بیش از حد دانش آموزان و مشکلاتی از قبیل کمبود فضا در مدارس، و احیاناً مسائلی دیگری که آقایان مستحضرید.

لطف فرموده و جواب را در ذیل نامه به آدرس مدرسه ارسال نمایید. با تشکر و درود فراوان، و آرزوی طول عمر با عزت برای رهبر کبیر انقلاب اسلامی

بسمه تعالی، تنبیه بدنی به نحو متعارف که موجب اثر در بدن نشود و به حد دیه نرسد مانع ندارد.

[سؤال 11508] 1861

3. جهت اداره کلاس و آموزشگاه، پس از ارشاد، موعظه و ارائه طریق آیا می توان به تنبیه بدنی متوسل گردید؟

بسمه تعالی، جایز نیست؛ مگر در موارد ضروری به طوری که موجب جرح و صدم نشود.

[سؤال 11509] 6612

بسمه تعالی

اگر معلمی برای تأدیب، شاگردی را تنبیه نمود و این تنبیه به حدی بود که موجب دیه یا قصاص است، آیا در این مورد موجب دیه و قصاص می شود؟

بسمه تعالی، در صورتی که به حد موجب دیه برسد، دیه دارد هر چند برای تأدیب باشد و در نقص عضو، چنانچه عمدی نباشد قصاص نیست.

[سؤال 11510] 4951

2. اگر پدر، فرزند خود را بزند جایی از بدن بشکند دیه دارد؟ شما بیان فرمایید.

بسمه تعالی، دیه دارد.

ص: 133

[سؤال 11511] 6613

بسمه تعالی

محضر حضرت آیت الله العظمی خمینی، مدّ ظلّه العالی

1. چند نفر جمع می شوند زیر درخت توت يك نفر را می فرستند بالای درخت توت تا که توت را تکان بدهد توت بریزد این ها بخورند اگر این نفر از بالای درخت توت افتاد به زمین مرد یا جایی از بدن آن شکست اشخاصی که او را بالا فرستاده اند ضامن هستند یا نه؟ شما بیان فرمایید.

بسمه تعالی، ضامن نیست.

2. بچه که میت را مس کرده اگر بالغ شد کسی به او گفت غسل مس میت بر تو واجب است در بچگی تو میت را مس کرده بودی اگر بچه گفت من برای آن زمان غسل نمی کنم نماز این بچه باطل است؟ شما بیان فرمایید.

بسمه تعالی، اگر به حجّت شرعی بر او ثابت باشد که غسل بر ذمه او است بدون غسل نماز او صحیح نیست.

[سؤال 11512]

3. چند تا بچه می روند به دریا آب بازی می کنند، یکی از بچه ها را آب می برد می کشد، بقیه بچه ها ضامن هستند یا چند تا مرد رفتند به دریا آب بازی کردند یکی از آن را آب کشت بقیه مردها ضامن هستند؟ شما بیان فرمایید.

بسمه تعالی، ضامن نیستند.

[سؤال 11513]

4. چند تا دختر یا چند تا زن می روند به دریا آب بازی می کنند، یکی از آن ها را آب می کشد، بقیه از آن ها ضامن هستند؟ شما بیان فرمایید.

بسمه تعالی، ضامن نیستند.

[سؤال 11514] 6614

بسمه تعالی 1361 / 12 / 1

دفتر استفتای امام امت در قم

راننده لودری در مؤسسه راه سازی مکرر به مسئول مؤسسه گزارش می دهد که لودر خراب است و ترمز ندارد؛ مسئول می گوید: آن قدر کار کن که گیر پاچ کند و از طرفی اگر راننده، لودر را می خوابانید منجر به اخراجش می شد؛ لذا با همان وضع به کار ادامه داد، تا این که لودر منحرف شده و راننده کشته می شود. آیا مسئول مؤسسه را می شود سبب قتل دانست یا خیر؟

بسمه تعالی، سبب قتل محسوب نمی شود.

[سؤال 11515] 6615

بسمه تعالی

محضر حضرت آیت الله العظمی خمینی، مدّ ظلّه العالی

1. دو تا بچه نادان نزدیک خرمن با آتش بازی می کنند يك دفعه باد می زند خرمن آتش می گیرد و می سوزد. صاحب خرمن می تواند از پدران بچه ها قیمت خرمن خود را بگیرد، خرمن گندم یا جو یا هیزم یا چلمه یا خاشه یا علف؟ شما امر بفرمایید.

بسمه تعالی، ولی ضامن نیست.

2. کسی خوراك حلال ندارد به حرام مخلوط است، نمی تواند از هم سوا کند، در ماه مبارك رمضان روزه می گیرد، روزه اش صحیح است یا باطل است؟ شما امر بفرمایید.

بسمه تعالی، به صحت روزه ضرر ندارد.

[سؤال 11516] 6616

بسمه تعالی

استفتا از محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، روحی له الفداء

کسی ماده منفجره حمل می کرد و نمی دانسته این ماده منفجره است؛ شخص بالغ و

ص: 135

عاقل دیگری خودش ولی با رضای حامل، آن را برداشته و با آن ور می رفته؛ ناگهان در دستش منفجر شد و دستش قطع گردید. حکمش چیست؟

بسمه تعالی، اگر تسبیبی از دیگری در بین نبوده، کسی ضامن نیست.

[سؤال 11517] 6617

بسمه تعالی

عده ای دامدار و مالکین حیوانات از قبیل شتر و گاو و گوسفند تعمداً حیوانات خود را آزاد گذاشته و موجب تعدی به کشت و زرع دیگران شده و صاحبان کشت هم به آن ها اعلام کرده که حیوانات آن ها به زرع های آن ها خسارت وارد می کند، اگر صاحبان حیوانات اعتنایی نکرده و آن ها را آزاد گذاشتند و داخل کشت یا باغ مردم شده و خسارت وارد آوردند، آیا صاحبان باغ حق دارند آن ها را با تیر یا سنگ یا آلت دیگری به قتل رسانند. و اگر چنانچه رسانند ضامن قیمت آن ها هستند یا خیر؟

از درگاه خدای تبارک و تعالی، طول عمر آن رهبر عظیم الشان اسلام و مسلمین را خواستارم.

بسمه تعالی، حق ندارند و اگر حیوانات را بکشند ضامنند لکن صاحب حیوانات ضامن خسارات هستند.

[سؤال 11518] 6618

بسمه تعالی

اگر چنانچه صاحبان باغ کشت و زرع خود را سمّ پاشی نموده یا در باغ، خرما یا مسموم گذاشتند و به صاحبان حیوانات هم ابلاغ نمودند، ولی آن ها اعتنایی نکرده و حیوانات خود را آزاد گذاشتند تا در نتیجه وارد باغ شده و از خرما یا زرع مسموم خوردند و مردند، آیا در این صورت صاحبان باغ یا زرع ضامن قیمت آن حیوانات می باشند یا خیر؟

بسمه تعالی، در این صورت ضامن نیست.

ص: 136

بسمه تعالی

محضر حضرت آیت الله العظمی خمینی، مدّ ظلّه العالی

مسافر از کنار دهی عبور و شب در کنار آن ده می ماند و حیوان خود را محکم به طناب می بندد، این حیوان شب طناب را پاره می کند یا میخ کنده می شود می رود زراعت را خراب می کند، به صاحب زراعت جایز است خسارت را از صاحب حیوان بگیرد یا نگیرد؟ شما امر بفرمایید.

بسمه تعالی، اگر کوتاهی در حفظ حیوان خود نکرده ضامن نیست.

بسمه تعالی 1361 / 4 / 27

سرپرست محترم دفتر امام خمینی، مدّ ظلّه العالی، احتراماً؛ در این مسأله شرعی چه امری می فرمایید:

فردی در چند ماه قبل، قاطر خود را جهت چرا به صحرا روانه می کند. سپس برای این که قاطر مزبور از گزند درنده محفوظ بماند، دو خواهر خود را به منظور بازپس آوردن قاطر، روانه صحرا می نماید، ولی چون می داند خواهرانش قادر به کشانیدن افسار قاطر نیستند، بلافاصله فرزندم را اجباراً به کمک دختران گسیل می دارد و هنگامی که پسرم به نزدیک قاطر می رسد، یکی از دختران ریسمان یا طناب افسار قاطر را به دور کمر پسرم می بندد. در نتیجه این حیوان آن قدر بیچاره ام را روی زمین می کشاند، تا فوت می نماید. آیا شخص مزبور که فرزندم را اجباراً دنبال قاطر روانه نموده، شرعاً موظف است خون بها را پرداخت نماید یا خیر؟ ذیلاً حکم شرعی اعلام دارید، که مورد حاجت است.

السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، بر شخص نامبرده، دیه و خون بها واجب نیست.

بسمه تعالی

محضر حضرت آیت الله العظمی خمینی مدّ ظلّه العالی

يك مسافر وارد می شود به يك دیار يك حیوان دارد و این حیوان را در آن جایی که معمول است می بندد و خودش می رود برای خود یا حیوان خود خوراك تهیه کند، يك کسی از عقب این عبور کرد این حیوان زد يك آدم را کشت، تاوان این آدم به صاحب حیوان است یا به خودش است و این حیوان عادت نداشت کسی را بزند؟ شما امر بفرمایید.

بسمه تعالی، در فرض مذکور صاحب حیوان ضامن است.

بسمه تعالی

محضر حضرت آیت الله العظمی خمینی، مدّ ظلّه العالی

يك مسافر از کنار يك دیار عبور می کند، از میان این ده يك سگ بیرون می آید این مسافر را گاز می گیرد و زخمی می کند، این مسافر می تواند چیزی از صاحب سگ بگیرد زخم بدن خود را مداوا کند یا نه؟ شما امر بفرمایید.

بسمه تعالی، اگر باز بودن سگ متعارف بوده یا آن که صاحب سگ در حفظ آن کوتاهی نکرده ضامن نیست.

بسمه تعالی

محضر حضرت آیت الله العظمی خمینی، مدّ ظلّه العالی

يك زن از کنار يك دیار می گذرد، این دیار سگ دارد، این سگ می دود زن را گاز بگیرد و صاحب سگ جلوی سگ را می گیرد نمی گذارد سگ زن را گاز بگیرد و این زن از سگ می ترسد، حامله است بچه سقط می کند و پدر بچه از صاحب سگ ادعای

خون دارد، حق دارد یا ندارد؟ شما امر بفرمایید.

بسمه تعالی، اگر در حفظ سگ کوتاهی نکرده ضامن نیست.

[سؤال 11524] 2593

2. اسب کسی در زمینش بسته بود و اسب شخص دیگری آمد و ضربه ای به آن وارد کرد، به طوری که دست حیوان شکست و صاحب اسب مضروب با توجه به ناامید بودن بهبودی، اسب را از بین برد. در این مسأله اولاً، بفرمایید می تواند عوض حیوان را بگیرد یا خیر؟ ثانیاً، اگر می تواند؛ عوض نقص عضو را تنها باید بگیرد یا کل اسب را؟ ثالثاً، عوض اسب یا به عبارت دیگر دیه آن، مقدارش معین است یا همان قیمت خود اسب می باشد؟

بسمه تعالی، اگر صاحب اسب دوم که ضربه وارد کرده، در نگهداری اسب خود کوتاهی کرده باشد، ضامن خسارت وارده بر اسب اول است و ضامن در فرض مسأله، نسبت به عضو است نه کل و مقدار مضمون، تفاوت دو قیمت صحیح و دست شکسته اسب است.

[سؤال 11525] 6624

بسمه تعالی

محضر حضرت آیت الله العظمی خمینی، مدّ ظلّه العالی

يك حیوان، حیوان دیگر را خفه می کند و می کشد یا در آبادی یا در صحرا مثل گاو و شتر و اسب و قاطر و خر و سگ و مرغ ولی در آن جا کسی نیست که آن ها را از همدیگر جدا کند و حیوان ها ما بین خود جنگ می کنند، این ها تاوان دارد که صاحب هایشان از همدیگر می گیرند؟ شما امر بفرمایید.

بسمه تعالی، اگر صاحب حیوان در حفظ آن کوتاهی نکرده ضامن نیست وگرنه ضامن است مگر آن که حیوانی که بر آن هجمه شده حیوانی را که بر آن هجمه کرده از بین ببرد.

ص: 139

بسمه تعالی

محضر حضرت آیت الله العظمی خمینی، مدّ ظلّه العالی

يك کسی سگ دارد به خانه خود ولی این سگ عادت ندارد که حیوان را بخورد مثل گوسفند بره و بزغاله و مرغ ولی يك روز ناگهان يك حیوان را خورد. صاحب حیوان می تواند از صاحب سگ تاوان بگیرد، جایز است؟ شما امر بفرمایید.

بسمه تعالی، اگر صاحب آن در حفظ آن کوتاهی نکرده ضامن نیست.

4. شخص فرماندهی در يك موقعیت قرار می گیرد و تصمیم می گیرد که عده ای از افراد زیردست خود را به منطقه ای بفرستد، ولی بعد از شهید شدن عده ای از آن ها، می فهمد که دستور غلطی داده. آیا از نظر شرعی آن فرمانده مقصر است در صورتی که در آن موقع که دستور داده، به نظرش درست می آمده؟

بسمه تعالی، تابع مقررات نظامی است.

3. جوانی در استخر شنا غرق گردیده؛ اولیای دم مسئول استخر را که در هنگام وقوع حادثه در محوطه استخر نبوده، قاتل معرفی می کنند. مسئول استخر می گوید: استخر نجات غریق داشته، اگر مسئولیتی هم باشد با آن ها است، نه با من. نجات غریق ها هم اظهار می دارند: ما در ساعت وقوع حادثه مسئولیتی نداشته ایم، مقتول بدون اجازه در ساعت تعطیلی وارد استخر شده و خودش مسئول است. آیا در فرض مذکور می توان مسئول استخر و یا نجات غریق ها را قاتل شناخت و یا نمی توان؟

بسمه تعالی، اگر غریق، بالغ عاقل بوده و به اختیار خود رفته در استخر شنا کرده، کسی ضامن دیه او نیست.

اشاره

[سؤال 11529] 6626

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت مستطاب آيت الله العظمى آقاى خمينى، دام ظلّه العالى، به عرض محترم عالى مى رساند:

در تاريخ 26 صفر المظفر 1399 عده اى از اهالى قريه سورانى به وسيله اشخاصى به دعوت ژاندارمرى جهت جشن پشتيبانى شاه در محل ژاندارمرى اجتماع مى کنند، در ضمن مجاهدین پل دختر با آمادگی و افتخار سدّ راه آنان شده حتى نمى گذارند نام شاه را به زبان جارى کنند. در نتیجه فرمانده گروهان ژاندارمرى از شکست خود به خشم آمد با يك يورش ناجوانمردانه به روى تظاهرات کنندگان آتش گشوده سه نفر را به شهادت مى رساند. مستدعى است حکم الله را بيان فرماييد. آيا اوليای مقتولين از قاتل مزبور خون بگيرند و يا از اشخاص فوق الذکر؟

والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته

بسمه تعالی، رجوع شود به دادگاه انقلابى اسلامى.

دیه اعضا و جوارح

دیه افضاء

[سؤال 11530] 6627

بسمه تعالی

محضر محترم مسئول دفتر امام خمينى، مدّ ظلّه العالى، پس از ابلاغ عرض سلام، به عرض مى رساند:

اگر چنانچه يك فرد جوانى با يك دختر نابالغى، عمل زنا انجام دهد و آن دختر

ص: 141

افضاء شود، از نظر شرعی وظیفهٔ پسر و دختر چیست؟

بسمه تعالی، باید دیهٔ افضاء را به دختر بدهد و دیهٔ افضاء همان دیه نفس است، که نصف دیه مرد می باشد و با ثبوت نزد حاکم شرع، بر پسر حد جاری می شود.

دیه شکستگی استخوان

[سؤال 11531] 6628

بسمه تعالی

محضر مبارك رهبر عالی قدر حضرت آیت الله العظمی مجاهد اکبر امام خمینی، دامت برکاته العالی

چنانچه شخصی به دیگری حمله کند و ضربه بزند که در نتیجه استخوان بینی مضروب بشکند و همچنین در صورتی که استخوان انگشت وسطی دست راست بشکند و مبتلا به نقص عضو شود یعنی انگشت به صورت منحنی (کج) باقی بماند متمنی است دیه هر يك را به وجه رایج فعلی ایران بیان فرمایید.

بسمه تعالی، دیه شکستگی هر عضو خمس دیه آن عضو است مگر آن که علاج شود به نحوی که بدون عیب باشد و در این صورت چهار پنجم دیه شکستگی آن است بنابراین در شکستگی بینی اگر علاج نشود 200/000 دینار و اگر علاج شود 160 دینار و در شکستگی بند انگشت در صورت عدم علاج 6 دینار و در صورت علاج 5 دینار است و هر دینار يك مثقال شرعی مسكوك است که 18 نخودی است و برای تعیین قیمت رایج آن باید به اهل خبره بازار رجوع شود.

[سؤال 11532] 6654

3. پای انسان و همین طور دست انسان، هر يك، از دو استخوان به نام های

ص: 142

درشت نی و نازك نی - زند اعلى و زند اسفل - تشکیل شده است. هرگاه در يك محل، هر دو استخوان مذکور بشکند، آیا این شکستگی یکی محسوب می شود یا دو شکستگی؟

بسمه تعالی، در فرض مزبور، يك شکستگی محسوب است، مگر آن که به تدریج و جدا جدا بشکند که ظاهراً دو شکستگی محسوب است و در هر دو صورت، احتیاط به مصالحه شود.

[سؤال 11533] 6654

4. هرگاه در پا و یا دست انسان از دو محل جداگانه استخوان بشکند، آیا شکستگی یکی به حساب می آید یا به تعداد هر شکستگی در محل های جداگانه، شکستگی دیگری محسوب می شود؟

بسمه تعالی، اگر شکستگی در عضد و ساعد دست یا ران و ساق پا پیدا شود، هر يك جداگانه حساب می شود، ولی اگر در هر يك از عضد و ساعد و ران و ساق از دو جا بشکند، بیش از يك دیه مقدر ثابت نیست و در زاید بر آن، نوبت به حکومت می رسد؛ در این مسأله نیز باید احتیاط به مصالحه شود.

[سؤال 11534] 6654

5. حسب فتوای حضرت عالی دیه هاشمیه سر و صورت، ده شتر به عنوان دیه تعیین گردیده، آیا می شود از باب این که نسبت دیه پا و یا دست به دیه کامله نصف دیه دست در شکستگی استخوان جانی به پرداخت پنج شتر محکوم گردد؟

بسمه تعالی، عضوی که دارای دیه مخصوص مقدر است، در شکستگی استخوان آن عضو يك پنجم دیه آن عضو است و اگر شکستگی بدون عیب التیام پیدا کند، دیه آن چهار بیست و پنجم دیه آن عضو است.

ص: 143

[سؤال 11535] 6629

بسمه تعالی 1362 / 11 / 7

محضر مبارك آيت الله العظمى الامام خمينى، دام ظلّه على رؤوس المسلمين

بعد التحية والسلام؛ لطفاً به سؤال هاى ذيل پاسخ مرقوم فرماييد:

1. در بعضى از جراحی ها كه شتر به عنوان ديه تعيين شده، مانند شجاج كه گاه ديه به پانزده شتر مى رسد و زيادتر از اصل ديه نفس است كه جاني در ديات انتخاب مى نمايد، همانند ده هزار درهم، آيا شتر موضوعيت دارد يا نسبت به ديه است؟ يعنى يك صدم ديه در جايى كه يك شتر ديه است، كه صاحب جواهر هم بر اين عقیده مى باشد.

بسمه تعالی، شتر موضوعيت ندارد و بالنسبة از ديه نفس حساب مى شود، هر چند در صورت امكان، احتياط در مصالحه است.

2. آيا در جايى كه جرح و نقص عضو، جرم باشد، يعنى عن عمد انجام گرفته و قابل قصاص نمى باشد، مى شود براى مرتكب مجازات تعزيرى قائل شد يا تنها ديه جنبه ضمان و حقوقى و ضرر و زيان داشته باشد كه لازمه طبع ديه است و در روايات هم ظاهراً نص بر جزا بودن آن نمى باشد، تنها استدلال به سكوت ائمه عليهم السلام مى شود يا همان ديه ضمان و جزا هر دو است؟ توضيحاً اين كه مجازات به محض ديه، باعث تجرى بر جرم خواهد شد و آمار جرائم را بالا خواهد برد.

بسمه تعالی، زايد بر ديه چيزى ثابت نيست.

3. هرگاه قاتل بر قتل عمد مردد بين دو نفر يا زيادتر باشد، آيا مى توان قاتل را به قرعه معين نمود - كه معروف است نظر مبارك چنين است - يا نمى توان؟ و بر فرض دوم، وظيفه چه مى باشد؟ آيا به پرداخت ديه اكتفا بايد كرد كه طبعاً قتلى انجام گرفته و كسى هم مجازات نشده و يا راه ديگرى دارد؟ توضيحاً اگر به ديه اكتفا شود، امكان زياد شدن قتل عمدى و سوء استفاده وجود دارد.

بسمه تعالی، در فرض مزبور بهتر است روى ديه تفاهم كنند و آن را نيز با قرعه تعيين نمايند و اين موافق با احتياط است.

دادستان كل كشور: يوسف صانعى

ص: 144

بسمه تعالی

محضر حضرت آیت الله العظمی خمینی، مدّ ظلّه العالی

1. دو نفر با همدیگر دعوا می کنند و یک نفر بی غرض از ضربات این ها زخمی می شود دیه دارد؟

بسمه تعالی، دیه دارد.

2. ملکی که به کسی میراث می رسد پشت در پشت مانده معلوم نیست خمس داده شده یا نه این زمین خمس دارد یا نه؟

بسمه تعالی، خمس ندارد.

3. کسی درخت کاشته میوه دار و غیر میوه دار این ها اگر به ثمر رسید خمس دارد یا نه؟

بسمه تعالی، خمس دارد.

4. پوست روباه و پلنگ که حیوان حرام گوشت هستند و از آن پوستین درست می کنند آیا نماز با آن جایز است؟

بسمه تعالی، صحیح نیست.

5. خرمن گندم مال دو نفر است هنوز تقسیم نکردند به حساب زکات رسیده اگر تقسیم کند از حساب کم می شود این خرمن زکات دارد

یا ندارد؟

بسمه تعالی، زکات ندارد.

6. شخصی خوابیده عمداً نماز را قضا می کند می گوید حالا خواب دارم هر وقت بلند شدم قضای نماز را می خوانم این طور نماز ادا می

شود؟

بسمه تعالی، این کار جایز نیست لکن نمازی را که قضا کرده صحیح است.

بسمه تعالی 1361 / 11 / 9

مستدعی است سؤال ذیل را برحسب فتوای حضرت امام خمینی، دامت برکاته

لطف فرموده جواب فوری مرقوم فرمایید؛ پرونده هایی در انتظار حکم، موقوف مانده است.

1. در مورد دیات که نام بعیر و دینار در جروح و تغییر رنگ و کسر منافع و قطع اعضا ذکر شده است، آیا خصوصیتی دارد، یا نسبت به دیه کامله از هر يك از شش چیز مورد تخییر جانی باید ملاحظه شود، که يك بعیر یعنی دیه کامله مثلاً و شش دینار یعنی دیه کامله؟
بسمه تعالی، آنچه در موارد مذکوره به عنوان دیه نام برده شده، خصوصیت دارد.

2. آیا در انشای لفظی حکم، حضور مدعی یا مدعی علیه پس از محاکمه حضوری یا غیابی لازم هست یا خیر؟
بسمه تعالی، بعد از مطالبه حکم، حضور طرفین در وقت انشای حکم لازم نیست.

[سؤال 11538] 6632

بسمه تعالی 22 جمادی الثانی 1397 ق

حضور مبارك حضرت مستطاب حجت الاسلام والمسلمین آیت الله العظمی خمینی، متّع الله المسلمین بطول بقائه الشریف، السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته، دوام ظل مبارك را از خداوند متعال مسئلت داشته و ملتمس دعا از وجود شریف هستم.

1. در منازعه دو طفل، سر یکی از آن ها به وسیله پرتاب سنگ دیگری مجروح شده و مقداری هم خون آمده است. اولاً: به نظر حضرت عالی دیه اش چقدر است؟ ثانیاً: اگر ولیّ طفل مزبور عفو کرد رفع تکلیف از ولیّ ضارب می شود یا خیر؟
بسمه تعالی، دیه آن دو شتر است و بر عاقله است و مال طفل مجروح است، ولیّ او حق عفو ندارد؛ مگر آن که مصلحت طفل در عفو باشد.

[سؤال 11539]

2. در مفروض فوق و با عدم رفع تکلیف با عفو، اگر ولیّ طفل مجروح بگوید: «من ضامنم که بعد از بلوغ دیه را به او بدهم و یا رضایت او را جلب نمایم»؛ آیا این گفته در اسقاط تکلیف طرف مقابل کافی است یا نه؟

ص: 146

بسمه تعالی، با وعده جلب رضایت طفل بعد از بلوغ، بدهی دیه و تکلیف از طرف ساقط نمی شود؛ لکن اگر ولیّ ما فی الذمه طرف مقابل را برای طفل ضامن شود کفایت می کند.

3. در وام هایی که مشروط به زیادی است و می فرمایید: «اگر گیرنده شرط را به طور جدّ قبول نداشته باشد، گرفتن چنین وامی بلامانع است»؛ آیا شرعاً این حکم در مورد بانك ها و مؤسساتی هم که پول مال متصدیان نیست، جاری است و از آن ها با این کیفیت می توان وام گرفت؟

بسمه تعالی، با مجاز بودن متصدیان در دادن وام فرقی نیست.

4. گلی که سگ از بین آن عبور کرده و یا در آن بول می نماید و بعد هم به هم زده شده و در ساختمان مصرف شده؛ آیا از تمام آن گل باید اجتناب کرد یا خیر؟ همچنین آنچه از آلات و ابزار آلوده شده، باید تطهیر شود یا خیر؟ زیرا موجب آلودگی ساختمان های دیگر هم می شود! در ضمن چون ملاقات قسمت های زیاد گل مزبور با عین نجس و یا با گل های متنجس مع قلة الوسائط معلوم نیست و به طهارت خود باقی هستند؛ آیا مع لحاظ العلم الاجمالي، تمام قشرهای روی کار که محل ابتلاء است و همچنین آلات و ابزار بنا هم پاك است یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر گل به هم زده شده و به صورت ملات در ساختمان به کار رفته است، تمام آن گل و ابزاری که با آن ملاقات نموده محکوم به نجاست است؛ لکن قشر روی بنا اگر سرایت رطوبت ملات لای آجرها به آن معلوم نباشد محکوم به طهارت است و باید از وسوسه اجتناب کرد.

5. رفت و آمد و سایر تصرفات آقایان اهل علم را به قراء معلوم الحال جهت نشر احکام مقدسه اجازه می فرمایید یا خیر؟ و همچنین استفاده از آب های آن ها را؟

بسمه تعالی، رفت و آمد در مرافق عمومی مانع ندارد و از انهار کبار نیز استفاده به مقدار متعارف مانع ندارد و در منازل اشخاص با عدم علم به غصبیت مانع ندارد و رفت و آمد در اراضی وسیعه مانع ندارد.

[سؤال 11540] 6647

2. مردی زن خود را می زند سرش می شکند، یا دستش می شکند یا بدنش سیاه می شود. دیه دارد؟ شما امر بفرمایید.

بسمه تعالی، دیه دارد.

ص: 147

بسمه تعالی

اگر گلوله ای از يك طرف پا وارد و از طرف دیگر خارج شود و باعث فلج آن پا گردد و قصاص هم ممکن نباشد آیا در ديه جائفه است یا ديه فلج و یا هر دو هر چند که مجموع مقادير از ديه کامله بیشتر باشد.

بسمه تعالی، ظاهراً ديه فلج باید بدهد و احوط نسبت به جائفه تصالح است.

4. در صورتی که شوهر، زن را بزند - سرخ یا کبود شود - و زن راضی نباشد یا دهان پر از خون شود، مقدار ديه چیست؟

بسمه تعالی، به رساله عملیه مراجعه نمایید.

5. در صورت ديه دادن، ديه به چه کسی می رسد؟

بسمه تعالی، ديه به مضروب می رسد.

بسمه تعالی

1. ديه اعضا که لا تقدیر لها اگر بخواهند از ارش بدهند فعلاً که عبدی در کار نیست که قيمت او را بسنجد تا قيمت آن عضو معلوم شود به چه طریق باید میزان قيمت را به دست آورد؟

بسمه تعالی، در فرض مرقوم به کیفیتی مصالحه کنند.

2. بعضی کلمات قرآن که به تنهایی معنایی ایفا نمی کند جایز است که در نماز به قصد قرآنیت بخوانند یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر صدق قرآن بکند اشکال ندارد.

بسمه تعالی

محضر مقدس حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران، دام مجده العالی، با عرض سلام، احتراماً؛ خواهشمند است مسائلی را که ذیلاً معروض می گردد، پاسخ فرمایید:

1. منظور از ارش و حکومت چیست؟ اگر هدف تقویم انسان صحیح و معیب، و اخذ مابه التفاوت است، در جهان امروز، بالأخص در ایران اسلامی مملوکی نیست، تا این که انسان حرّ را مملوک فرض کنیم و سپس مابه التفاوت را بگیریم، و اگر منظور چیز دیگری است و یا هم اکنون نیز فرض مذکور متصور است، با توضیح بیشتر مسأله را بیان فرمایید.

بسمه تعالی، در هر موردی که تقدیر شرعی برای جنایت نباشد، در آن جا ارش ثابت است که عبارت از مقداری از دیه نفس به نسبت تفاوت بین قیمت صحیح و معیب است؛ و حکومت در این موارد به همان معنی ارش است، و اگر با فرض کردن حرّ را عبد نتوان تفاوت قیمت صحیح و مجروح را به دست آورد، باید قاضی با امر به تصالح، یا با تعیین مقدار مالی به عنوان دیه، یا با تعزیر جانی، نزاع را خاتمه بخشد و غائله فساد را از بین ببرد.

2. دو نفر محکوم به قتل يك نفر گردیده اند؛ اولیای دم می خواهند با پرداخت نصف دیه هر يك از محکومین، هر دو نفر را قصاص نمایند. در فرض مذکور انتخاب نوع دیه با کیست؟ با اولیای دم است یا با ورثه محکومین؟

بسمه تعالی، انتخاب نوع دیه در این مورد هم با کسی است که تکلیف به پرداخت دیه می شود؛ یعنی با اولیای دم که می خواهند قصاص نمایند.

3. جوانی در استخر شنا غرق گردیده؛ اولیای دم مسئول استخر را که در هنگام وقوع حادثه در محوطه استخر نبوده، قاتل معرفی می کنند. مسئول استخر می گوید: استخر نجات غریق داشته، اگر مسئولیتی

هم باشد با آن‌ها است، نه با من. نجات غریق‌ها هم اظهار می‌دارند: ما در ساعت وقوع حادثه مسئولیتی نداشته ایم، مقتول بدون اجازه در ساعت تعطیلی وارد استخر شده و خودش مسئول است. آیا در فرض مذکور می‌توان مسئول استخر و یا نجات غریق‌ها را قاتل شناخت و یا نمی‌توان؟

بسمه تعالی، اگر غریق، بالغ عاقل بوده و به اختیار خود رفته در استخر شنا کرده، کسی ضامن دینه او نیست.

[سؤال 11546] 5185

2. اگر شخصی در سن تکلیف، به هنگامی که زخمی یا جوشی در بدنش ایجاد شده، در زمانی که این جوش یا زخم در حال التیام یافتن و خوب شدن است، پوست جدید و نازک روی آن را بکند و باز زخم شروع به ترمیم کند، اما این شخص باز به بدن خویش رحم نکرده و روی این زخم را دوباره بکند (به مدت چهار سال) به طوری که منجر به حساسیت پوستی برایش بشود، اما پس از این مدت زمانی که گذشت، شخص به بیهودگی این عمل و ظالم بودن خویشتن پی ببرد و از این کار خود بی‌نهایت پشیمان شود و بخواهد توبه کند، پس از توبه برای پاک شدن از این گناه، آیا دینه لازم است؟ پرداخت دینه به چه شکل است؟ آیا از طریق دادن وجه معینی، این دینه پرداخت می‌شود؟ اگر به این صورت باشد، این مبلغ به کجا باید پرداخت شود؟

بسمه تعالی، دینه ندارد.

[سؤال 11547] 4072

3. در جلد 2 تحریر الوسیله آمده است: «من لا ولی له، فالحاكم ولیه فی هذا الزمان» اولاً آیا مراد از حاکم، ولی امر است یا قاضی؟ و ثانیاً مصرف دینه چیست؟ آیا لازم است که به ولی امر پرداخت شود، و یا پرداخت به دولت اسلامی کافی است؟

بسمه تعالی، مراد ولی امر است و دینه نیز نظیر سایر موارد ارث من لاوارث له، به ولی امر می‌رسد و اگر وارثی هست باید به او داده شود.

ص: 150

[سؤال 11548] 6636

بسمه تعالی

آیا بعد از انعقاد نطفه از بین بردن آن جایز است یا نه؟

بسمه تعالی، بعد از انعقاد نطفه جایز نیست.

[سؤال 11549] 6637

بسمه تعالی 1361 / 5 / 31

به نام او که هستی از او است، برادران و خواهران پوینده راه حق را در همه زمان ها و مکان ها سلام می گویم.

پزشکی هستم که تازه فارغ التحصیل شده ام. خانم ها مراجعه می کنند و از قطع قاعدگی - که دلیل بر حاملگی باشد - صحبت می کنند و دارو می خواهند که قاعده شوند؛ به قصد این که اگر انسانی در حال شکل گرفتن است، سر به نیستش کنند. سؤال داشتم که آیا چند روز بعد از تشکیل تخم، این کار جایز است؟

بسمه تعالی، بعد از انعقاد نطفه جایز نیست.

[سؤال 11550] 6638

بسمه تعالی 1361 / 6 / 11

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی، امام خمینی، رهبر عالی قدر انقلاب اسلامی

محترماً، با توجه به این که در شرایط خاصی که ذیلاً به عرض می رسد، از نظر پزشکی و درمانی می توان نسبت به سقط جنین اقدام نمود، خواهشمند است ارشاد فرمایید که انجام سقط درمانی، در چنین شرایطی از نظر شرعی چه صورتی خواهد داشت:

ص: 151

1. انجام سقط به منظور حفظ جان مادر، در مواردی که ادامه حاملگی، سلامت و حیات مادر را به مخاطره خواهد انداخت؛

2. به منظور پیشگیری از تولد نوزادی که احتمالاً معلول و ناسالم به دنیا خواهد آمد؛

3. به منظور پیشگیری از تولد نوزادی که قطعاً معلول و ناسالم به دنیا خواهد آمد.

بسمه تعالی، اگر جنین دارای روح شده، سقط جایز نیست، ولی پیش از دمیده شدن روح، اگر جان مادر در خطر باشد، سقط مانع ندارد.

[سؤال 11551] 5782

6. سقط بچه ای که آلت تناسلی اش نشان دهنده پسر بودنش باشد، از روی عمد، چه دیه ای به پول ایران دارد؟ و اگر بعد از 10 روز از عدّه ماهانه گذشته باشد، سقطش به پول ایران چقدر است؟

بسمه تعالی، دیه نطفه پانزده مثقال طلای مسكوك است و اگر خلقت طفل کامل شده و روح در او دمیده، دیه اش مثل انسان بزرگ است.

[سؤال 11552] 6639

بسمه تعالی

اگر يك زن مسلمان به وسیله يك مرد اجنبی مورد تجاوز قرار گیرد و از این جریان بچه ای درست شود و زن، بچه را به هیچ وجه نمی خواهد، قرصی هست که اگر در عرض 48 ساعت خورده شود اگر نطفه ای درست شده باشد از بین می رود آیا در چنین موقعیتی که زن اصلاً بچه را نمی خواهد و بچه حرام زاده و پدر معلوم نیست سقط جنین ایراد دارد یا نه؟

از خداوند متعال، توفیق و عمر بیشتر امام کبیر را مسئلت دارم

بسمه تعالی، اگر یکی از زن و مرد مسلمان باشد سقط در فرض سؤال، جایز نیست.

ص: 152

بسمه تعالی

خدمت امام بزرگوارمان خمینی عزیز و رهبر شیعیان جهان سلام عرض می کنم.

غرض از مزاحمت این است که اول از همه، سلام تمام مسلمینی را که بنده می شناسم - چه شیعی و سنی - را در این مملکت به ایشان برسانم؛ و دیگر این که به تازگی قرصی در این مملکت به وسیله دکترها کشف شده که بعد از نزدیکی با زن و صبح بعد از نزدیکی آن قرص را اگر زن بخورد، بچه دار نمی شود؛ چون این مسأله ممکن است برداشت بر این بشود که مثل سقط جنین باشد، چون بعد از این که نزدیکی شده است این قرص را می خورند و جلوگیری می شود که نطفه بسته بشود یا این که نطفه را می کشد؛ حالا سؤال این است که آیا این از نظر اسلامی و فقهی صحیح هست یا نه؟ حلال است یا حرام؟ چون برادران شیعه در این شهر (کاونتری) هستند، حقیر می تواند به آن ها این مسأله را بگوید. خداوند تبارک و تعالی پیروزی نهایی را برای مسلمین و رزمندگان اسلام هرچه نزدیک تر بگرداند، و خدا امام امت را تا ظهور حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) حفظ بفرماید.

بسمه تعالی، اگر یقین به حمل نداشته باشد مانع ندارد.

بسمه تعالی

دفتر محترم امام خمینی، رهبر عزیز انقلاب اسلامی

با آن که اطلاع دارم که سقط جنین در تمام دنیا و در تمام ادیان نفی شده است، لیکن به موردی برخورد کرده ام که مورد سؤال می باشد: پدران و مادرانی می باشند که فرزندان آن ها ممکن است ناقص الخلقه باشند و در میان هر چند فرزند ناقص، يك فرزند سالم به دنیا آورند. از نظر علم پزشکی، این جانب که متخصص زنان می باشم، به اطلاع می رسانم که قادر هستیم جنین را در داخل شکم تشخیص بدهیم که آیا سالم و

یا این که ناقص می باشد. در صورت تشخیص ناسالم بودن، قادر خواهیم بود که جنین را سقط و اجازه دهیم که مادر هرچه زودتر مجدداً حامله شود و این امر چندین بار که انجام شد، امکان آوردن نوزاد سالم خیلی زیادتر می شود؛ بدین معنا که مثلاً پس از سه یا چهار بار نوزاد ناقص، امکان نوزاد سالم در بین آن ها هست؛ لذا می توان این مادران و پدران را از داشتن فرزند ناقص الخلقه که هر روز بر روی دست آن ها باشد و از این دکتر به آن دکتر بروند، بر حذر و در داشتن فرزندان سالم کمک نمود. البته این امر، به کمک وسایل علمی موجود و آزمایشات لازمه که در ایران هم موجود است، به خوبی قابل تشخیص می باشد. لهذا تکلیف شرعی در این مورد چیست؟ و بسیار خوشوقت خواهیم بود که حضوراً نیز توضیح لازم را بدهم. با عرض تشکر و امتنان

بسمه تعالی، سقط جنین در مفروض سؤال هم جایز نیست.

[سؤال 11555] 6642

بسمه تعالی

زنی برای سقط جنین نزد دکتر می رود و دکتر دوا می دهد و سقط جنین می شود. دیه را باید زن بدهد یا دکتر یا هر دو؟ اگر شوهر زن هم دخالت داشته، به این معنا که به زن امر کرده نزد دکتر برود یا این که هر دو با زن به دکتر سفارش کرده اند که دوا بدهد، دیه را باید سه نفری بدهند یا خیر؟

بسمه تعالی، دیه بر مباشر است نه بر آمر. چنانچه زن مباشر استعمال دوا بوده، دیه بر زن است.

[سؤال 11556] 6643

بسمه تعالی 1360 / 5 / 28

محضر مقدس حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دام بقاؤه، پس از عرض سلام و اظهار ادب، از خداوند متعال مسئلت می نماید که سایه آن حضرت را بر سر ما مستدام فرماید. محترماً؛ به عرض می رساند:

ص: 154

با توجه به این که هرگونه اقدام پزشکی باید با موازین اسلامی مطابقت داشته باشد، بدین وسیله فتوای حضرت امام خمینی در مورد سقط جنین، بستن لوله های منوی و تخمدان در بیماران روانی تقاضا می شود. عده ای از مردم ازدواج را احتمالاً تنها درمان جنون می دانند و در بعضی موارد، قبل از مراجعه به پزشک، اقدام به ازدواج برای بیمار نموده و در نتیجه مشکلاتی برای خود، خانواده و جامعه ایجاد می نمایند.

توصیه قطع ارتباط، استفاده از روش پیشگیری عزل و قرص های جلوگیری از بارداری، به علت جنون با واقعیت عملاً سازگار نیست. علی هذا استدعا می نماید، در موارد زیر تعیین تکلیف فرمایند:

1. چنانچه زنی که مبتلا به جنون است آبستن شود و با توجه به معیارهایی که در دست می باشد بتوان پیش بینی نمود که بیماری نامبرده پیش رونده است، با توجه به امکان انتقال بیماری های روانی به جنین و همچنین عدم امکان مراقبت بیمار از فرزند خود، سقط جنین جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، جایز نیست.

[سؤال 11557]

2. در مورد جنون های پیش رونده، آیا جلوگیری از حاملگی به وسیله اعمال جراحی مانند بستن لوله های منی در مرد و لوله های تخمدان در زن جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر موجب قطع نسل است جایز نیست.

[سؤال 11558]

3. در مواردی که به علت عقب ماندگی هوشی (حمق، سفاهت یا ضعیف بودن) مادر قادر به اداره فرزند نخواهد بود و همچنین از نظر احتمال انتقال علائم عقب ماندگی هوشی، در صورت آبستن شدن سقط جنین جایز است یا خیر؟ در همین مورد آیا جلوگیری از حاملگی به وسیله بستن لوله های تخمدان در زن و در صورت

ص: 155

ابتلائی مرد، بستن لوله های منوی جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، حکم دو مسأله قبل را دارد.

[سؤال 11559]

4. در مواردی که جنون ادواری است و فواصل بهبود در فاصله وجود دارد، سقط جنین در صورت حاملگی در یکی از دوران های جنون چه صورت دارد؟ در همین مورد نیز بستن لوله های تخمدان در زن و در صورت ابتلائی مرد، بستن لوله های منوی در مرد، به منظور جلوگیری از انتقال بیماری چه صورت دارد؟ توضیح آن که با بستن لوله های تخمدان در زن و لوله های منوی در مرد، تمام اعمال زناشویی کماکان ادامه خواهند داشت و از لحاظ زناشویی اشکالی به وجود نمی آید.

بسمه تعالی، در حکم مسائل قبل است.

[سؤال 11560] 5468

2. بیان فرماید کورتاژ در صورتی که متخصصین و شورای پزشکی تشخیص دهند که آبستن بودن و وضع حمل برای زن خطر جانی دارد چه صورتی دارد؟

بسمه تعالی، اگر خطر جان زن در بین باشد با اجتناب از محرّمات خارجی اشکال ندارد مگر آن که طفل زنده باشد که اجازه نمی دهم.

[سؤال 11561] 6644

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی، حضرت امام خمینی، دام ظلّه

محترماً؛ معروض می دارد: زنی حامله شده است و تقریباً يك ماه و نیم او است و دکترها می گویند: برای مادر خطر جانی دارد، و موجب فلج شدن مادر است. آیا جایز است بچه را سقط نماییم یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر ضرر و خطر جانی برای مادر دارد، قبل از دمیده شدن روح در جنین، اسقاط جایز است.

ص: 156

بسمه تعالی

ادام الله ظلکم علی رؤوس المسلمین، با تقدیم سلام و آرزوی سلامت و عافیت حضرت مستطاب عالی، به عرض می رسد: فرع ذیل مورد ابتلای دانشکده های پزشکی می باشد؛ لطفاً نظر شریف را مرقوم فرمایید.

طبق تشخیص متخصص اگر حاملگی ادامه پیدا کند، خطر فساد عضو برای مادر وجود دارد. آیا اسقاط جنین در این صورت جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، در فرض مذکور، با تجویز دکتر مورد وثوق، قبل از ولوج روح، سقط مانع ندارد.

[سؤال 11563] 769

7. امرأة حملت بالعقد المنقطع أو بالزنا وتخاف على نفسها القتل من أهلها أو الفضيحة بين الناس فهل يجوز لها الإجهاض؟

بسم الله تعالی، لا يجوز لها الإجهاض.

[سؤال 11564] 769

8. امرأة حملت وتخاف على نفسها حين الولادة لولادتها غير الطبيعية وقد جرى لها عدّة عمليات وقد حذرها الطبيب من ذلك فهل يجوز لها الإجهاض؟

بسم الله تعالی، إن كانت تخاف على نفسها جاز لها الإجهاض ما لم تولج الروح في الحمل.

[سؤال 11565] 5484

2. سقط جنین (ده روز عقب افتادگی قاعدگی) در صورت داشتن فرزند زیاد چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، جایز نیست.

ص: 157

2. زنی از زنا حمل پیدا کرد و طفل را بعد از مدت 6 ماه عمداً سقط جنین نمود، دیه این فرزند را چه کسی باید بدهد؟

بسمه تعالی، اگر خود مادر مباشر سقط بوده باید بدهد.

بسمه تعالی

حضور محترم دفتر امام، دام ظلّه، پس از سلام و آرزوی طول عمر و سلامتی برای امام عزیز؛ غرض از مزاحمت، پرسش در مورد مسائلی است که ذیلاً شرح می دهیم و تقاضا دارم در این مورد با راهنمایی های خود مرا از ناراحتی وجدان نجات دهید:

1. حدود 30 سال قبل اگر زنی حامله، کاری کرده باشد که بچه سقط شود، مسلماً مطابق رساله دیه ای به آن تعلق می گیرد؛ سؤال چنین است: آیا این دیه باید مطابق 30 سال قبل پرداخت شود یا حالا؟ و از طرف دیگر، کسی که چنین کاری مرتکب شده به این مسأله جاهل بوده، یعنی این کار را گناه نمی دانسته و آیا جهل به مسأله موجب تخفیف دیه و گناه نمی شود؟ و اگر وارث دیه - که پدر بچه بوده - الآن در قید حیات نباشد مسلماً وارث دیگر، بچه های او هستند، آیا این پول را مادر - که اکنون در قید حیات است - به وارث تقسیم کند یا این که بعد از فوت خودش، که به طریق ارث به آن ها خواهد رسید؟

بسمه تعالی، اگر مباشر سقط بوده باید دیه را یا عیناً یا به قیمت فعلی به ورثه پدر بچه سقط شده بپردازد.

2. منزلی فروخته و خمس آن را داده اند و با پول آن، زمینی خریده اند. بعد از مدتی، با مبلغی منفعت، آن زمین را فروخته اند، ولی خمس منفعت را نداده و بلافاصله خانه ای خریده اند. آیا آن منفعت خمس داشته یا نه، در صورتی که کسی که چنین کاری کرده، فاقد خانه بوده است؟

بسمه تعالی، اگر برای تجارت نبوده، ترقی قیمت خمس ندارد.

بسمه تعالی

1. مرد زن خود را می زند بچه سقط می کند دیه دارد یا ندارد. شما امر بفرمایید.

بسمه تعالی، دیه دارد.

2. مردی زن خود را می زند سرش می شکند، یا دستش می شکند یا بدنش سیاه می شود. دیه دارد؟ شما امر بفرمایید.

بسمه تعالی، دیه دارد.

3. کسی زن خود را مجبور کند به کار صحرائی مثل چوپانی یا دهقانی یا درو کردن یا گلیم بافی یا قالی بافی، آیا زن می تواند از شوهر خود مزد بگیرد؟ شما امر بفرمایید.

بسمه تعالی، حق دارد اجرت بگیرد.

بسمه تعالی 10 / 8 / 1358

حضور محترم امام خمینی سلام عرض می کنم. بدین وسیله به اطلاع حضرت عالی می رسانم که:

این جانب در سال گذشته، یعنی تیرماه پنجاه و هفت که چهار فرزند داشتم، خانمم حامله شد. چون در حاملگی بیش از حد ناراحتی می کشید؛ اصرار زیاد نمود که باید کورتاژ کنم، ولی من راضی نشدم و خیلی هم خودداری نمودم که این کار را انجام ندهم. اما سرانجام بر اثر گریه و زاری همسرم از يك طرف و فشار زندگی از طرف دیگر و رشد و نمو فساد و آلودگی محیط در دوران طاغوت سبب شد که سرانجام با بی میلی راضی شدم. اما در تمام این مدت که عرض شد دقیقاً می دانم و حتی يك روز را هم اشتباه نمی کنم که از روزی که غسل حیض نمود تا روزی که کورتاژ نمود بیش از دو ماه و نیم طول نکشید. اما از آن جایی که من جاهل این مسأله نبودم از آن روز تا کنون آسایش روحی و فکری و وجدانی ندارم. بارها تصمیم گرفتم که از رحمت الهی مأیوس شوم و دست از هر کار خیری بردارم، برای این که خداوند می فرماید: (مَنْ

قَتَلَ

نَفْسًا بَغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا) به هر حال همواره سرگردانم! چه کنم؟ اشتباهی بود که کردم. اما این نکته را هم باید یادآور شوم که در مدت انقلاب اسلامی به طور جدی کوشش نموده و می‌کنم و حتی در سپاه پاسداران و اخیراً هم در جهاد سازندگی صمیمانه و بدون توقع از دل و جان کمک می‌کنم. لکن از موضوع فوق به سختی رنج می‌برم. و خانمم نیز بسیار بسیار ناراحت است. حضرت آیت الله، خواهشمندم چنانچه حدی یا دستور دیگری است؛ مرا تکلیف فرمایید؛ که بی‌صبرانه منتظر جواب جناب عالی هستم. ولی این جواب را خواهشمندم با دست خط مبارك خودتان در پای همین نامه بنویسید چون من مقلد شما هستم و جواب و یا نوشته هیچ‌کسی را قبول ندارم؛ یعنی نمی‌توانم راضی شوم. از تقدّم شما سپاس گزارم.

بسمه تعالی، از عمل خود توبه کنید و دیه بر عهده کسی است که مباشر سقط جنین بوده است.

[سؤال 11570] 5825

2. شوهری با پافشاری زنش در چند سال قبل، نطفه 35 یا 40 روزه را ساقط یا کورتاژ می‌کنند و بعد می‌فهمند که باید طلا دیه بدهند. اولاً چند مثقال طلا باید دیه بدهند؟ ثانیاً فقر مالی و گرانی طلا را چه بکنند و آیا ارفاقی درباره آن‌ها می‌کنید؟

بسمه تعالی، دیه بر مباشر سقط است و در فرض مذکور که علقه نیست دیه، 15 مثقال رایج طلا است.

[سؤال 11571] 252

2. اگر خدای نخواست در حال حیض نطفه ای منعقد شد، آیا می‌شود آن بچه را سقط کرد؟

بسمه تعالی، نمی‌تواند بچه را اسقاط کند.

[سؤال 11572] 6307

2. مبلغ آن برای جنین يك ماهه و دو ماهه، به قیمت امروز چقدر می‌شود؟ با

ص: 160

تفكيك هر يك از مرحله های فوق، با پول رایج امروز بیان نماید.

بسمه تعالی، در تعیین مقدار دیه جنین، به رساله مراجعه شود.

[سؤال 11573] 5457

4. در مورد مادران بیماری که ادامه حاملگی آن ها با حیاتشان مغایرت پیدا می کند و سنّ جنین از چهار ماه بیشتر است، لیکن جنین از نظر سنّی در وضعیتی است که امکان ادامه حیات وی خارج از رحم مادر وجود ندارد و بعد از مرگ مادر او هم فوت خواهد نمود، آیا می توان به منظور نجات حد اقلّ يك نفر؛ (یعنی مادر) به حاملگی خاتمه داد؟

بسمه تعالی، باید تا آخرین ساعات امکان حفظ حیات مادر منتظر بمانند، چنانچه در آن هنگام جنین در وضعی باشد که امکان ادامه حیاتش نیست سقط او جهت حفظ حیات مادر مانعی ندارد.

[سؤال 11574] 5457

6. در مواردی که امکان وجود نقایص مادرزادی جسمی و عقلی و روانی، به طور سرشتی یا اکتسابی در جنین هست (مثل انواع بیماری های ارثی یا ناشی از تأثیر موادّ و داروها و اشعه ایكس و غیره...) آیا می توان به سقط جنین مبادرت نمود؟ و آیا از این نظر تفاوتی بین جنین زیر و یا بالای چهار ماه وجود دارد؟ و آیا در صورتی که وجود نقص مزبور اثبات شود سقط جنین جایز است؟

بسمه تعالی، سقط جایز نیست و فرق نمی کند.

[سؤال 11575] 5457

7. آیا سقط درماني (در مورد بیماران پیشرفته ای که ادامه حاملگی آنان برایشان خطر جانی دارد) با سنّ جنینی زیر چهار ماه مجاز است؟

بسمه تعالی، اگر خوف خطر جانی هست با تشخیص دکتر مورد وثوق قبل از ولوج روح مانع ندارد.

ص: 161

[سؤال 11576] 6649

بسمه تعالی

هیأت محترم استفتائیه دفتر امام خمینی، پس از عرض سلام و آرزوی توفیق و طول عمر هرچه بیشتر برای رهبر بزرگوار انقلاب اسلامی، با توجه به این که این جانب که دانشجوی رشته دندانپزشکی هستم، در ابتدای تحصیل، در درس تشریح عملی، در تشریح دست، پا و قسمتی از صورت، در کلاس عملی شرکت داشته ام - بریدن و برداشتن پوست، احتمالاً قطع عضله، بدون قطع استخوان و عضو - و تا آن جا که به خاطر دارم، در تلاش جهت جداسازی یک مفصل از استخوان ترقوه نیز شرکت داشته ام، خواهشمند است به سؤالات شرعی زیر پاسخ فرمایید:

1. آیا به موارد فوق، دیه تعلق می گیرد؟ چقدر؟

بسمه تعالی، دیه دارد و تفصیل آن در تحریر الوسیله است.

[سؤال 11577]

2. با یأس از پیدا کردن صاحب جسدهای مذکور، مبلغ دیه را به چه کسی و تحت چه عنوانی باید داد؟ مثلاً آیا می توان آن را از طرف صاحب میت، به عنوان صدقه به حساب مربوط به جنگ واریز کرد؟

بسمه تعالی، می توانند در مطلق وجوه خیر صرف کنند و صرف در مخارج جنگ مانع ندارد.

3. خرید تلویزیون، و نیز خرید دستگاه های صوتی استریو، شامل ضبط صوت و تقویت کننده نسبتاً قوی که مورد استفاده معمول آن در زمان طاغوت، پخش موسیقی بوده است، اگر در آن زمان به اصرار شخص و توسط والدین او صورت گرفته باشد، چه صورتی دارد؟ آیا مالکیت حاصل نمی شود؟ و نمی تواند از این وسایل اکنون در جهت صحیح - مثل پخش و ضبط قرآن و سخنرانی ها - استفاده نمود؟ در این صورت با این وسایل چه باید کرد؟

بسمه تعالی، مالک شده است و می تواند استفاده نماید.

ص: 162

[سؤال 11578] 6650

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی، نایب الامام، آقای حاج آقا سید روح الله الموسوی الخمینی، ادام الله ظلّه العالی

در دیه قتل خطایی که عاقله متحمل آن می باشد. آیا عاقله و عصبه بر پسرعموهای پدر قاتل و فرزندان آن ها صدق می کند یا خیر؟ و دیه بین همه افراد عاقله بالسویه تقسیم می گردد یا نه؟ والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، مراد از عصبه کسی است که از طرف پدر و مادر یا از طرف پدر با قاتل خویشی داشته باشد، مانند برادران و فرزندان آنان و عموها و فرزندان آنان و پدر و اجداد پدری، و همچنین فرزندان قاتل هم جزو عصبه محسوبند؛ و در صورت وجود طبقات مترتبه در ارث، باید به ترتیب طبقات ارث عمل شود و در بین يك طبقه، بین افراد بالسویه تقسیم می شود.

[سؤال 11579] 6651

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی نایب الامام، جناب آقای حاج آقا روح الله موسوی خمینی، مدّ ظلّه العالی

1. شخصی در خیابان به وسیله موتور سیکلت، خطایی و تصادفی به دیگری برخورد کرده است و آن شخص به علت مزبور فوت کرده و قاتل و خویشان او به علت عدم امکان مالی، قدرت دادن دیه و خون بها را ندارند و شخص قاتل عائله مند و فقیر و حتی به شام شب محتاج است و اهل فرار و گریز هم نیست و تسلیم است.

ص: 163

تکلیف او چیست؟ باید زندان برود یا خیر؟

بسمه تعالی، در قتل خطا دیه ثابت است و دیه بر عاقله است و قاتل خطایی مورد تعقیب و مطالبه قرار نمی گیرد.

2. یکی از چیزهایی که می فرمایید می تواند دیه قتل باشد، ده هزار درهم است. بفرمایید: به پول امروز چند تومان است؟

بسمه تعالی، ده هزار درهم معادل است با پنج هزار و دویست و پنجاه مثقال بیست و چهار نخودی نقره مسکوک به سکه رواج معامله، و قیمت عادلانه روز آن را باید در بازار تعیین نمایند.

[سؤال 11580] 6652

بسمه تعالی

محضر حضرت آیت الله العظمی خمینی مدّ ظلّه العالی

در يك دیار هر وقت که عروسی باشد مردم آن دیار جمع می شوند يك چیزی را نشان می گذارند هدف گلوله تفنگ قرار می دهند، هر کسی این نشانه را با تفنگ بزند ده تومان جایزه می گیرد، ولی يك دفعه تفنگ کج می شود به آدم می خورد این آدم کشته می شود، وارث این کشته صاحب تفنگ را قاتل می گیرد این را ده سال در زندان می اندازد بر وارث جایز است؟ شما امر بفرمایید.

بسمه تعالی، قتل خطئی است و دیه آن بر عاقله است و حق زندان کردن قاتل را ندارد.

[سؤال 11581] 6653

بسمه تعالی

محضر مقدس حضرت آیت الله العظمی امام خمینی رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران دام مجده العالی، با عرض سلام احتراماً، خواهشمند است مسأله ای را که ذیلاً بیان می گردد پاسخ فرمایید:

شخصی به اتهام قتل خطئی دستگیر و در محضر دادگاه، مورد از جمله موارد لوٹ تشخیص داده شده است. اولیاء دم حاضر به انجام قسامه نشده اند و انجام قسامه را به

ص: 164

متهم محول کرده اند، متهم نیز از انجام قسامه امتناع کرده است، در فرض مذکور دیه بر عاقله است یا بر جانی؟

بسمه تعالی، در فرض مزبور ثبوت دیه بر عاقله بعید به نظر می رسد.

[سؤال 11582] 6654

بسمه تعالی

محضر مقدس حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران، دام مجده العالی، با عرض سلام احتراماً؛ مقتضی است مسائلی را که ذیلاً معروض می گردد پاسخ فرمایید:

1. هرگاه با جرح خطئی محض با عناوین مختلف (حارصه، دامیه، متلاحمه، سمحاق، موضحه، هاشمه، منقله، مأمومه، دامغه) در سر و صورت و یا دیگر اعضای بدن، با علم قاضی ثابت شود، آیا دیه بر عاقله است یا بر جانی؟

بسمه تعالی، در موضحه، هاشمه، منقله، مأمومه، دامغه در مواردی که در صورت ثبوت با بیّنه، دیه بر عاقله است، اگر در آن موارد با علم قاضی ثابت شود، دیه بر عاقله خواهد بود.

2. شخصی که فاقد گواهینامه است، در هنگام رانندگی غیر مجاز، مرتکب قتل می گردد و در این قتل، نه قصد کشتن کسی را داشته و نه نسبت به عمل ارتكابی، قاصد بوده است آیا این قتل خطئی محض است یا شبه عمد؟

بسمه تعالی، اگر در فرض مزبور تفریط در رانندگی نموده، حکم شبهه عمد مترتب است وگرنه حکم خطای محض را دارد و صرف نداشتن گواهینامه، موجب صدق عمد یا شبهه عمد نیست.

3. پای انسان و همین طور دست انسان، هر يك، از دو استخوان به نام های درشت نی و نازك نی - زند اعلی و زند اسفل - تشکیل شده است. هرگاه در يك محل، هر دو استخوان مذکور بشکند، آیا این شکستگی یکی محسوب می شود یا دو شکستگی؟

بسمه تعالی، در فرض مزبور، يك شکستگی محسوب است، مگر آن که به تدریج و جدا جدا بشکند که ظاهراً دو شکستگی محسوب است و در هر دو صورت، احتیاط به مصالحه شود.

4. هرگاه در پا و یا دست انسان از دو محل جداگانه استخوان بشکند، آیا شکستگی یکی به حساب

می آید یا به تعداد هر شکستگی در محل های جداگانه، شکستگی دیگری محسوب می شود؟

بسمه تعالی، اگر شکستگی در عضد و ساعد دست یا ران و ساق پا پیدا شود، هر يك جداگانه حساب می شود، ولی اگر در هر يك از عضد و ساعد و ران و ساق از دو جا بشکند، بیش از يك دیه مقدر ثابت نیست و در زاید بر آن، نوبت به حکومت می رسد؛ در این مسأله نیز باید احتیاط به مصالحه شود.

5. حسب فتوای حضرت عالی دیه هاشمیه سر و صورت، ده شتر به عنوان دیه تعیین گردیده، آیا می شود از باب این که نسبت دیه پا و یا دست به دیه کامله نصف دیه دست در شکستگی استخوان جانی به پرداخت پنج شتر محکوم گردد؟

بسمه تعالی، عضوی که دارای دیه مخصوص مقدر است، در شکستگی استخوان آن عضو يك پنجم دیه آن عضو است و اگر شکستگی بدون عیب التیام پیدا کند، دیه آن چهار بیست و پنجم دیه آن عضو است.

[سؤال 11583] 6655

بسمه تعالی

محضر مقدس حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

پسر بچه چهارده الی پانزده ساله به وسیله پرتاب قوه رادیو چشم پسر بچه چهار ساله را معیوب نموده است، البته شهود ادعا می کنند که عمد بوده و هدف گیری شده است، نظر خود را مرقوم فرمایید.

بسمه تعالی، دیه دارد و اگر ضارب به حد بلوغ نرسیده، دیه آن بر عاقله است.

[سؤال 11584] 6602

2. بچه ای بچه ای را هل می دهد از روی بام به زمین یا از زمین میان چاه یا میان حوض یا میان دریا و یا از سر درخت یا از سنگ بلند بیندازد و بچه بمیرد آیا ولی بچه ضامن است یا نه؟ شما بیان فرمایید.

بسمه تعالی، ولی ضامن نیست و دیه مقتول بر عاقله است و تفصیل عاقله در رساله ذکر شده است.

ص: 166

2. زنی حامله به جنین هفت ماهه بوده، در اثر تصادف با ماشین خودش بلافاصله و جنینش پس از دو ساعت تلف شده اند. ورثه آن زن شوهرش و فرزند صغیر هشت ساله و چهار ساله (غیر از جنین فوت شده) می باشد. آیا بر راننده قاتل به قتل خطئی دو ديه است یا فقط ديه زن بر عهده او است؟ تکلیف ديه جنین که پسر بودن و دختر بودن او معلوم نیست، چه می شود؟ و در هر حال مقدار این ديه از لحاظ پول کشور چقدر است؟ و جواز مطالبه جنین دینی مانند سایر دیون در صورتی است که قاتل زاید از مستثنیات دین چیزی داشته باشد یا نه؟

بسمه تعالی، باید اضافه بر ديه زن، ديه جنین هم داده شود. و اگر پسر بودن و دختر بودن جنین مشتبه است، باید نصف مجموع ديه پسر و دختر را بدهند. و تعیین قیمت آن با عرف بازار است. و از جهت مستثنیات دین، حکم سایر دیون را دارد و ديه قتل خطایی بر عاقله است.

بسمه تعالی چهارم شوال 1402 ق

حضور انور رهبر کبیر انقلاب اسلامی، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دام ظلّه العالی

پسریچه با سن تقریباً هشت ساله با پرتاب سنگ، يك چشم پسریچه تقریباً هفت ساله را مجروح کرده است و بعد از مراجعات به پیش اطبای متخصص چشم و تحمّل زحمات و خسارات، نظریه قطعی داده شده است که چشم بچه به طور کلی ضایع شده و بینایی خود را از دست داده است. استدعا دارم حکم شرعی مسأله را به طور روشن بیان فرمایید که ديه این چشم به عهده کیست؟ و اگر فرضاً به عهده پسریچه ضارب بوده باشد، با چه شرایطی و چه قراردادی باید تأمین بشود؟

بسمه تعالی، ديه بر عاقله طفل ضارب است.

محضر مبارك رهبر عالی قدر، حضرت امام خمینی، مدّ ظلّه العالی، پس از سلام و درود به آن رهبر عزیز و گرامی، تقاضای پاسخ به سؤال زیر را دارم:

شخصی است در جهاد سازندگی مشغول کار است و خطری هم او را تهدید نمی کند، ولی اسلحه ای کمربندی برای خود تهیه کرده و در یکی از روزها به محض ورود به منزل، اسلحه را کف اتاق می گذارد و پسر بچه پنج ساله اش اسلحه را برمی دارد و در غیاب پدر، به سوی خواهر ده ساله اش شلیک می کند و او را می کشد. تکلیف این شخص از نظر شرع اسلام چیست؟ مقتضی است پاسخ این سؤال را کتباً بفرمایید.

بسمه تعالی، قتل مزبور دیه دارد که بر عاقله طفل قاتل است، و پدر اگر در نهادن سلاح در دسترس طفل مقصّر نبوده، مجازات ندارد.

جنایت بر حیوان

محضر حضرت آیت الله العظمی خمینی، مدّ ظلّه العالی

1. اگر حیوان رفت بالای زراعت کسی صاحب زراعت گوش حیوان ببرد، صاحب حیوان چه اندازه می تواند حیوان خود را بگیرد؟ شما امر بفرمایید.

بسمه تعالی، مقدار نقص وارد را ضامن است.

2. گاو رفت بالای زراعت به سه من یا چهار من گندم خسارت می زند، صاحب زراعت می زند پای گاو را می شکنند، گاو که پانصد قیمت دارد نقله می شود می میرد، برای صاحب گاو جایز است تاوان بگیرد یا نه؟ شما امر بفرمایید.

بسمه تعالی، قیمت گاو را ضامن است.

4. شخصی تله می گذارد به زمین برای گرفتن شکار گرگ یا روباه یا آهو اگر اتفاقاً حیوان کسی در تله افتاد مرد یا پای آن حیوان شکست صاحب تله ضامن است یا نه؟ شما بیان فرمایید.

بسمه تعالی، اگر تله را در جایی گذاشته که محل رفت و آمد حیوانات است که در معرض این است که حیوانی در آن بیافتد ضامن است و در غیر این صورت ضامن نیست.

2. گربه خراب کار که جوجه مرغ می خورد آن را بکشد گناه دارد یا ندارد؟ شما امر بفرمایید.

بسمه تعالی، تا ممکن است این کار را نکند و جلو ضرر را از راه های دیگر بگیرد.

2. آیا کشتن موجودات از قبیل مورچه، مگس، پشه و غیره که به وسیله سم ها و مواد کشنده مثل پیف پاف و غیره کشته می شود از نظر شرعی اشکال ندارد؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

کفاره قتل

2. اگر کسی در جبهه، قتل غیر عمدی انجام دهد و خانواده مقتول هم رضایت دهند، مسئولیت شرعی دیگری هم دارد؟ و اگر کفاره دارد، باید شصت روز روزه را به طور متوالی بگیرد؟

بسمه تعالی، چیزی بر او نیست.

[سؤال 11594] 6659

بسمه تعالی

حضور محترم رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران، امام خمینی، دامت برکاته

آیا حق بیمه از نظر شرعی در تعمیرگاه های کوچک که دارای دو یا سه کارآموز می باشد. بیمه نمودن آن ها بدون قرارداد طرفین و تعیین مدت و مبلغ با استاد کار یک طرفه اجباری صحیح است یا خیر؟

بسمه تعالی، صحت عقد بیمه منوط به تعیین مدت و حق بیمه و نوع بیمه با توافق طرفین است و اگر در ضمن عقد لازم شرط نشده که استادکار کارگر را بیمه کند اجبار او صحیح نیست.

[سؤال 11595] 6660

بسمه تعالی 1361 / 7 / 10

با درود فراوان به روان پاک شهیدان اسلام و سلام به رهبر کبیر انقلاب، امام خمینی محضر مبارک دفتر امام خمینی مستقر در جماران، پس از عرض سلام و تشکر و قدردانی از زحمات بی دریغ برادران، محترماً به عرض می رساند:

این جانب 27 ساله هستم. مدت دوازده سال است که در بازار تهران در شرکتی - که متعلق به عمویم و شخص دیگری می باشد - مشغول به کار می باشم. از بدو ورود به

ص: 173

شرکت، به مدت چهار سال صاحبان شرکت فوق اعلام می کردند: کارگرانی که ادعای بیمه خدمات درمانی بنمایند، به درد شرکت ما نمی خورند و ما نیز در آن موقع در سنی نبودیم که از قوانین سر در بیاوریم. پس از چهار سال هم، در برابر درخواست بیمه کارکنان می گفتند: چون دولت و حکومت شاه یک رژیم غیر شرعی و قانونی می باشد، پس تکلیف ما است که از دادن هرگونه وجهی به این دولت خودداری کنیم و به این طریق از بیمه نمودن خودداری کردند. پس از پیروزی انقلاب اسلامی، بدون درخواست ما خود ایشان می گفتند: چون دولت اسلامی می باشد وظیفه ما است که شما را بیمه کنیم و طبق قوانین دولت اسلامی عمل کنیم و مدت چهار سال هم با این کلام ما را سر دوانیده اند.

حالا که ما ادعای بیمه دوازده ساله خود را می کنیم، در جواب می گویند اصلاً بیمه یک چیز غیر شرعی است و ادعای شما خلاف شرع و اسلام است. با توجه به این که قانون سابق و فعلی پس از دو ماه کارکرد، کارفرما را موظف به بیمه کردن کارگران می داند. با توجه به این مطالب - چون خود بنده و کارفرمایان ذکر شده همگی خود را مقلد امام خمینی می دانیم - تقاضا داریم نظر امام را در مورد بیمه صریحاً اعلام بدارید تا خدای ناکرده عملی خلاف شرع مقدس اسلام صورت نگیرد. و آیا شرعاً من می توانم تقاضای دوازده سال بیمه را بنمایم یا نه؟

بسمه تعالی، مطالبه حق بیمه، تابع قرارداد بین کارمند و کارگر و صاحب کار است و مقررات دولت اسلامی باید مراعات شود.

[سؤال 11596] 6661

بسمه تعالی

شرکت های بیمه، عملیات متعدد و متنوعی را انجام می دهند و لذا تصور خطر و ضرر برای آن ها در مجموع عملیات آن ها وجود ندارد، اگر چه در هر عمل واحدی چنین احتمالی وجود دارد، با وجود این می شود تمام درآمد ناشی از عملیات بیمه را متعلق به شرکت بیمه دانست؛ حتی اگر این درآمد، به مراتب بیشتر

ص: 174

از کار مزد متعارف عملیات بیمه باشد؟

بسمه تعالی، قرارداد بیمه اگر طبق ضوابط شرعی انجام گرفته مانع ندارد.

[سؤال 11597] 6662

بسمه تعالی 1361 / 6 / 15

حضور محترم حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

پس از عرض سلام و ابلاغ تحیات، در مرغ داری این جانب عده ای از برادران افغانی به کار مشغولند که حق بیمه آن ها را بیمه های اجتماعی دریافت می کنند. در مقابل چون افغانی هستند، هیچ گونه خدماتی - مطابق کارگران ایرانی - به آن ها نمی دهد. با توجه به این که این کارگران، هیچ گونه خدماتی دریافت نمی کنند، می گویند که شرعاً راضی نیستیم حق بیمه از ما کسر شود و در مقابل آن عوضی یا خدمتی داده نشود. با توجه به این که مجبورم قسمتی از سهم بیمه را از این کارگران دریافت کنم، از حضور مبارك استفسار می کنم: با علم به عدم رضایت، پرداخت آن به اداره بیمه صورت شرعی دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، در پرداخت حق بیمه و عرضه کردن خدمات به بیمه شدگان، باید طبق مقررات عمل شود.

[سؤال 11598] 6663

بسمه تعالی 1361 / 12 / 18

رهبر کبیر انقلاب، حضرت مستطاب سید العلماء والمجاهدین، رئیس الملة والدين، آیت الله العظمی و مولانا الاعظم، امام خمینی، یطول بقاء وجوده الشریف

در سال 1359 الی حال که مدت دو سال و نیم است با سازمان گوشت کشور قراردادی جهت حمل گوشت به وسیله کانتینرهای یخچالدار از بنادر کشور به تهران و سایر شهرستان های مختلف نموده و تا کنون به قرارداد خود عمل نموده و همه ماهه طبق صورت حساب تنظیم شده، به سازمان ارائه، وجه آن را دریافت و تصفیه نموده. حال پس از گذشت دو سال و نیم، سازمان گوشت مبالغی به عنوان بیمه می خواهد

ص: 175

کسر نماید، در صورتی که در قراردادی که بین طرفین منعقد گردیده، اسمی از بیمه برده نشده است، آیا شرعاً جایز می دانید این مبلغ را به عنوان بیمه کسر نمایند یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر قرارداد مبنی بر کسر یا پرداخت مبلغی به عنوان بیمه واقع شده، کسر آن مبلغ جایز است، هرچند در قرارداد، اسم برده نشده باشد.

[سؤال 11599] 6664

بسمه تعالی

محضر مبارک مرجع عالی قدر، حضرت آیت الله العظمی جناب آقای خمینی، مدّ ظلّه العالی علی رؤوس الانام، لطفاً به دو سؤال ذیل پاسخ فرمایید.

1. شخصی از جهت وضع مالی در مضیقه می باشد، اجازه می فرمایید در مواقع ضرورت که احتیاج به دکتر و دارو دارد از دفترچه بیمه دیگری استفاده نماید.

بسمه تعالی، جایز نیست.

[سؤال 11600]

2. شخصی مبالغی جهت بیمه پرداخت کرده و از دفترچه خود به آن مقدار استفاده نکرده و از مؤسسه بیمه بستانکار است، اجازه می فرمایید به عنوان تقاص از دفترچه بیمه شخص بستانکار استفاده شود.

بسمه تعالی، جایز نیست و طلبی ندارد.

[سؤال 11601] 6665

بسمه تعالی

حضرت آیت الله! آیا می شود برای تضمین کاری، غیر از وجهی که برای درست کردن یا تعمیر آن دریافت شده، وجه دیگری مطالبه کرد؟ و آیا می شود این وجه را ماهیانه بابت ضمانت کالا دریافت کرد؟ مقصود از تضمین کالا این است که در مدت تعیین شده، هر وقت این کالا خراب شد، بدون گرفتن دست مزد، رفع عیب شود؟

بسمه تعالی، در صورتی که مطابق مقررات دولت اسلامی باشد، مانع ندارد.

ص: 176

حضور محترم رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی، حضرت امام خمینی، دام ظلّه العالی، محترماً پس از عرض سلام و دست بوسی، امیدواریم که در این ماه، به برکت دعاهای آن جناب و مقربان درگاهش، هرچه زودتر به این جنگ تحمیلی خاتمه دهد. لطفاً به مسأله زیر، جواب مرحمت فرمایید:

این جانبان - دو برادر - در حدود 30 سال است که با هم، در یک مغازه پارچه فروشی مشغول کسب می باشیم و معمولاً شهرداری، پروانه کسب را به نام یک نفر صادر می کند. اداره بیمه می گوید: برادر شما یک نفر کارگر است؛ در صورتی که بالمناصفه شریک هستیم. اداره بیمه از اول سال 1358، 3500 ریال بابت حق بیمه، اظهارنامه صادر کرده؛ در صورتی که نه بنده و نه برادرم، یک ریال در این 40 ماه استفاده نموده ایم؛ بلکه دفترچه بیمه هم صادر نشده. آیا شرعاً پول بیمه بدهکاریم و باید بپردازیم یا خیر؟

بسمه تعالی، بیمه را باید بپردازید؛ مگر اثبات کنید که بدهکار آن نیستید.

دفتر محترم حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دام ظلّه العالی، لطفاً بفرمایید:

1. همچنان که می دانید بیمه ها اکثراً اجباری است. این گونه بیمه ها چگونه است؟ و شاغلین در این اداره چه وضعی دارند و تکلیف آن ها چیست؟

بسمه تعالی، اگر طبق مقررات استخدامی است و در ضمن عقد شرط می شود، جایز است و شاغلین وظیفه ای ندارند.

2. پول نقدی که قبل از عقد جهت تهیه جهازیه به خانواده زن داده می شود چگونه است و از آن کیست؟ گاهی پدر داماد می گوید که این مبلغ را برای ما هرچه می شود بخرید. با این قید، این پول مال کیست؟

بسمه تعالی، اگر پول را به کسی نبخشیده، باقی بر ملک مالک اول است.

بسمه تعالی

محضر مقدس رهبر عالی قدر و زعیم بزرگوار آیت الله العظمی امام خمینی دامت افاضاته

به عرض عالی می رسد اداره تأمین اجتماعی در رژیم گذشته مقدار 20% مزد کارگر را در هر ماه از کارفرما به عنوان بیمه با توسل به زور و اعمال قدرت می گرفت. اکنون که بعد از انقلاب است با اطمینان به این که این دولت شرعی و اسلامی می باشد بیمه همان وجه را مطالبه دارد.

آیا چنین وجهی جنبه شرعی داشته و پرداخت آن واجب است یا خیر؟

لطفاً جواب را صریح مرقوم فرموده که مورد حاجت می باشد.

بسمه تعالی، اگر استخدام کارگر بر طبق این، قرار می شود مانع ندارد و باید بر طبق آن عمل شود.

[سؤال 11605] 7416

5. کالاهایی هستند که در شرکت های بیمه کفار بیمه می باشند. حال آن کالاها بر اثر حوادث از بین رفته اند. آیا می شود مبلغی بیشتر از ارزش آن کالا از شرکت های بیمه دریافت کرد.

بسمه تعالی، جایز نیست.

[سؤال 11606] 273

2. مؤسسه بیمه از کارفرما وجوهی فوق العاده بابت حق بیمه کارمندان و کارگران می گیرد، و چه بسا این حقوق گزاف، برای رئیس مؤسسه غیر قابل تحمل باشد و بعضاً موجب تعطیل محل کار می شود. آیا این کار شرعی است یا نه؟

بسمه تعالی، بیمه اجباری صحیح نیست؛ ولی اگر استیجار کارگر مبنی بر این باشد که بیمه آن ها را کارفرما بدهد عمل به آن لازم است.

ص: 178

محضر مبارك حضرت آيت الله العظمى امام خمينى، مدّ ظلّه العالى

فروشنده اى كه نمايندگى شركت ناز نخ را داشته، در حدود هفتصد و هشتاد هزار تومان سفته در مقابل نخ، از متعهد تهرانى دريافت مى كند و به شركت ناز نخ مى دهد؛ شخص واگذار كننده، يعنى فروشنده فرار كرده و متعهد، قبل از فرار او، در حدود نود هزار تومان آن را پرداخت نموده و رسيد از بابت سفته ها دريافت داشته و فروشنده كه طلبكار اصلى مى باشد، وجه دريافتى را به شركت ناز نخ داده است. در حال حاضر، شركت ناز نخ مطالبه كليۀ سفته ها را مى نمايد و رسيد وجه پرداخت شده را قبول ندارد؛ و همچنين آن شركت، مبلغى در حدود دويست و چهل هزار تومان مطالبه نزول مى كند.

اولاً: آيا وجهى كه به طلبكار اصلى، يعنى فروشنده داده شده و رسيد دريافت گرديده را مى تواند مطالبه كند يا خير؟

ثانياً: شركت، حق گرفتن نزول يا بهره يا ديركرد سفته ها را دارد يا خير؟

در انتظار ابلاغ فتاوى مرجع بزرگ جهان و رهبر كبير و نور چشمان ملت ستمديده ايران و جهان مى باشم.

بسمه تعالى، سفته اگر در مقابل بدهى واقعى بوده، پول آن را شخص ضامن است، بايد بپردازد؛ و پولى كه به وكيل داده، اگر مشارالیه در زمان دريافت پول، وكيل بوده، دهنده دوباره ضامن نيست و بهره ديركرد را ضامن نيست؛ و اگر نزاعى در بين است، به محاكم صالحه مراجعه كنيد.

بسمه تعالی دهم محرم الحرام 1400 ق

محضر مقدس مرجع عالی قدر جهان اسلام، رهبر عظیم الشان انقلاب اسلامی، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی با عرض سلام و ادای تحیات و ادعیه خالصانه، استدعا دارد امر و مقرر فرمایید. رأی مبارك و فتوای شریف آن حضرت را در مسأله ذیل مرقوم فرمایند.

این جانب در رشته معاملات پشم و خامه، به حق العمل کاری اشتغال دارم و از فروش جنس به عنوان حق العمل، تومانی چهار شاهی عاید می شود. طبق معمول معاملات بازار، جنس را به مدت چهار ماه می فروشم، با توجه به این که صاحب جنس از مدت آگاهی و اطلاع دارد و بعد از انجام معامله، بعضی از خریداران مدت مزبور را «اسکنت» می نمایند و پول جنس را نقداً می پردازند و بعضی دیگر از خریداران سفته می دهند. ضمناً چون صاحب جنس پول جنس را به علت احتیاج نقداً مطالبه می نماید، این جانب تا آن جا که امکان داشته باشد، سفته های جنس را در بازار به اشخاص می فروشم. حال در صورتی که قسمتی از سفته ها فروش نرود، آیا بر حسب اختیار و وکالتی که صاحب جنس به این جانب - حق العمل کار - داده است و با رضایت وی، طبق معمول بازار، از طرف صاحب ذمه اگر سفته ها را به خودم بفروشم، چه صورت دارد؟ با توجه به این که اگر هر يك از سفته های مزبور سوخت شود، طبق قرارداد، سوخت به عهده حق العمل کار می باشد.

قبلاً از عنایات مبذوله آن مرجع عالی قدر در بیان فتوای شریف که مورد ابتلای عده ای در بازار می باشد ابراز امتنان دارم.

بسمه تعالی، فروش سفته به کمتر، به خود بدهکار مانع ندارد؛ و به غیر او ربا و حرام است.

بسمه تعالی

دفتر امام خمینی، رهبر عزیز و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، سلام علیکم، با تقدیم احترام، بدین وسیله حلال یا حرام بودن معامله زیر را برای این حقیر مشخص کنید.

اگر شخصی مقداری سفته یا چک بانکی به مبلغ مثلاً بیست هزار تومان داشته باشد و راضی باشد که آن ها را به کاسب یا تاجری بدهد که پس از بیست ماه، هر ماه هزار تومان به وی بپردازد، ولی در آغاز معامله، از طرف شخص کاسب مبلغ هجده هزار تومان به صورت نقد دریافت دارد، این اختلاف دو مبلغ فوق (دو هزار تومان) برای شخص کاسب، حلال یا حرام می باشد؟

بسمه تعالی، ربا است و فروش سفته یا چک به شخص ثالث باطل و حرام است.

بسمه تعالی

در احکام قرض، در توضیح المسائل حضرت آیت الله گلپایگانی (مسأله 2297): اگر در مقابل طلبی که کسی دارد، سفته یا براتی داشته باشد و بخواهد طلب خود را پیش از وعده آن به کمتر از آن بفروشد، اشکال ندارد. سؤال می شود: امام در این باره چه می فرماید؟ توضیح این مسأله را مرقوم فرمایید، مورد احتیاج است.

بسمه تعالی، اگر سفته یا برات را به خود بدهکار بفروشد به کمتر مانع ندارد. ولی فروش آن به غیر مدیون به کمتر، ربا و حرام است.

بسمه تعالی 1358/9/3

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی، متمنی است،

ص: 181

پاسخ دو سؤال را ذیل ورقه مرقوم فرمایید.

1. اگر شخصی چك یا سفته حقیقی مدت دار - که در مقابل جنس فروخته شده می باشد - طلب آن شخص را خریداری و بابت مدت آن، مقداری کسر نموده و وجه آن را بپردازد؛ از نظر شرع مقدس اسلام چه صورتی دارد؟

بسمه تعالی، چنانچه چك یا سفته را خود طلبکار بردارد و مقداری کسر نماید، اشکال ندارد. ولی اگر شخص ثالث بردارد جایز نیست.

[سؤال 11612]

2. فروش چك یا سفته مدت دار که انسان برای حفظ آبروی خود مجبور باشد به غیر بفروشد و کسر نماید، چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، فروش سفته به شخص ثالث به کمتر؛ ربا و حرام است.

[سؤال 11613] 6674

بسمه تعالی 1362 / 1 / 24

در مجله پاسدار اسلام، شماره 10 در جواب این سؤال که: «هرگاه کسی چك موعدی را به مبلغی کمتر از مبلغ قید شده در چك بخرد، چه حکمی دارد؟ و همچنین فروش سفته موعدی به مبلغ کمتر جایز است یا خیر؟» جواب فرموده اید: «فروش چك یا سفته به شخص ثالث به مبلغ کمتر، ربا و حرام است» و حال آن که در توضیح المسائل مسأله 2839 و 2842 طور دیگر عنوان شده، توضیح مطلب چگونه است؟

بسمه تعالی، فروش چك یا سفته به کمتر به شخص ثالث، ربا و حرام است.

[سؤال 11614] 6675

بسمه تعالی 1362 / 1 / 24

دفتر مبارك حضرت امام خمینی، مدّ ظلّه، سلام علیکم، احتراماً به عرض می رساند:

ص: 182

كسبه اعتباری در بانك دارند؛ بنابر این است كه سفته شخص ثالثی را به بانك سپرده، پولی دریافت می دارند كه بانك مبلغی بابت كارمزد و بهره از اصل سفته كسر نموده، پول می پردازد. اگر گیرنده وجه، مبلغی را كه بانك بابت كارمزد یا بهره برمی دارد، با توجه به این كه نظام را اسلامی می داند، آن مبلغ را به بانك ببخشد و مصالحه كند، آیا جایز است؟ خواهشمند است حكم شرعی را بیان فرمایید.

بسمه تعالی، فروش چك یا سفته به كمتر از مبلغ آن، ربا و باطل است و گیرنده پول از بانك بیش از آنچه را گرفته ضامن نیست.

[سؤال 11615] 6676

بسمه تعالی 1361 / 12 / 4

پس از عرض سلام به حضور آن پدر عزیزم امام خمینی، مدّ ظلّه العالی، امیدوارم كه حال مبارك خوب باشد و از این كه این پسر كوچك شما چند لحظه ای از وقت شما را می گیرد عذر می خواهد.

در رساله احكام شما در مسأله 2840 بخش معاملات راجع به سفته این طور نوشته شده است: «خرید و فروش سفته و چك تضمینی به كم یا زیاد اشكال ندارد». چند سؤال زیر برای من مطرح است:

1. آیا این مسأله شامل چك های بانکی کنونی كه هم اکنون در دست مردم است می باشد یا نه؟

بسمه تعالی، فروش چك یا سفته به شخص ثالث به كمتر، ربا و حرام است.

[سؤال 11616]

2. آیا می شود چك های بانکی برای مدت دو ماه آینده یا بیشتر را به قیمت كمتر نقداً خرید یا نه؟

بسمه تعالی، حكم آن معلوم شد.

ص: 183

3. آیا می شود به طرفی که می خواهد چك حقوقی آینده را بفروشد، بگوییم: «فلان مقدار بنویس تا من آن را به این مقدار پول حاضر بخرم».

بسمه تعالی، در حکم دو مسأله قبل است.

4. آیا می شود پول نو را به قیمت بیشتر پول کهنه خرید؟

بسمه تعالی، اگر ربا و فرار از ربا نباشد، مانع ندارد.

بسمه تعالی

حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

هرگاه کسی چك موعدی بخرد به کمتر از مبلغ در چك، مثلاً شخصی طلب دارد از شخص دیگری به مدت پنج ماه، يك صد هزار ریال، سومی می خرد از دارنده چك به مبلغ نود هزار ریال نقد که به اصطلاح تجار گاهی «اسکنت» گفته می شود؛ جایز است و ربا نیست؟ بیان فرمایید. و همچنین سفته موعدی؟

بسمه تعالی، فروش چك یا سفته به شخص ثالث به کمتر، ربا و حرام است.

بسمه تعالی

استفتا از محضر مبارک رهبر عالی قدر حضرت امام خمینی، سلام الله علیه:

شخصی برای تهیه پول از زید سفته ای به امضای او به مبلغ يك صد هزار تومان می گیرد که دو ماه دیگر وصول شود. دادن این سفته ها عرفاً دلالت دارد بر این که صاحب سفته به این شخص این مبلغ را مدیون است. این شخص سفته های زید را خودش نیز امضا می کند و به صراف به 90 هزار تومان نقد می فروشد و وجه آن را دریافت می کند و خرج می نماید. اینك دو سؤال مطرح است:

1. اگر این سفته ها صوری باشد، یعنی زید به شخص دینی واقعاً نداشته و فقط به منظور تهیه پول از صراف این سفته را داده، این معامله چه صورت دارد؟ آیا حقیقت آن يك قرض ربوی است یا فروش اوراق بهادار؟

2. بر فرض این که زید صاحب سفته واقعاً مدیون به شخص بوده و سفته ها را در برابر دین خود داده باشد؛ آیا شخص می تواند صد هزار تومان مافی الذمه زید را به صراف، به نود هزار تومان نقد بفروشد و سفته ها را به صراف به عنوان سند معامله تسلیم کند یا این معامله شرعی نیست و حقیقت آن يك قرض ربوی است و معامله اوراق بهادار به این صورت باطل است؟

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، در هر دو صورت محکوم به حکم ربا است.

[سؤال 11620] 4946

3. زید از عمرو طلب دارد و عمرو در مقابل طلب زید، چک می دهد که شش ماه دیگر نقد شود. اگر زید چک را نزد خود عمرو یا غیر او تنزیل کند، مثلاً چک ده تومانی را که شش ماه مدت دارد به عمرو یا غیر عمرو بدهد و نقد هشت تومان بگیرد، جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر کسی طلبی از غیر دارد که موعد آن نرسیده می تواند از يك مقدار آن گذشت کند و بقیه را وصول نماید و این تنزیل است که اگر حيله برای فرار از ربا نباشد مانع ندارد، و اما در فروش سفته به کمتر، که پول از کسی می گیرد و به او سفته می دهد که در موعد به او بیشتر داده شود، ربا و حرام است و مربوط به تنزیل نیست.

[سؤال 11621] 6679

بسمه تعالی

هرگاه کسی، چک موعدی را به مبلغی کمتر از مبلغ قید شده در چک بخرد، چه

ص: 185

حکمی دارد؟ و همچنین فروش سفته موعدی به مبلغ کمتر جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، فروش چک یا سفته به شخص ثالث به مبلغ کمتر ربا و حرام است.

[سؤال 11622] 3657

2. کسی سفته ای به برادرش می دهد امضا کند و به اقساط يك سال به شخص ثالثی می فروشد به کمتر، البته برادرها با هم شريك هستند؛ برای خریدار و فروشنده چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، جایز نیست.

[سؤال 11623] 3657

5. کسی سفته دوستانه می دهد امضا کنند و به شخص ثالثی می فروشد، بفرمایید چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، فروش چک و سفته به شخص ثالث به کمتر، ربا و حرام است.

احکام چک

[سؤال 11624] 6680

بسمه تعالی

محضر مبارك رهبر محترم و عظیم الشان انقلاب اسلامی ایران، حجت الاسلام والمسلمین حضرت آیت الله العظمی آقای امام خمینی، مدّ ظله العالی

دو قطعه چک بانکی که صادر کننده و دریافت کننده با هم برادر هستند. یکی از برادرها اشیایی خریداری و دو قطعه چک نامبرده را که امضاکننده آن برادرش می باشد، بابت بدهی خود به فروشنده ظهرنویس منتقل نموده است و قرار شده در سررسید آن پرداخت نماید. در سررسید مربوطه، به بانک مراجعه نمود، ولی متأسفانه

ص: 186

به علت عدم موجودی چك ها برگشت می شود. با اطلاع از برگشت چك ها؛ صادر کننده و چك دهنده متفقاً به فروشنده مراجعه و تقاضای مهلت کرده که مورد موافقت قرار می گیرد. پس از سررسید مهلت مقرر فروشنده متوجه می گردد که منظور آقایان از تقاضای مهلت این بوده که به موجب قانون طاغوتی چنانچه چکی در رأس موعد، بلا محل باشد و دارنده چك از ظهرونیس شکایت نکند. حق او از بین رفته و بایستی از صادر کننده مطالبه وجه آن را بنماید. خلاصه فرد مذکور با سازش و هم دستی با برادرش به منظور کلاه برداری مبادرت به این عمل نموده اند. و نیز صادر کننده دو قطعه چك نامبرده، قبلاً از طلبکار مذکور، يك قطعه زمین برای ساختمان منزل خریداری و بابت قسمتی از وجه آن، چك مدت دار به فروشنده داده است. در سر رسید بلامحل بوده و صادر کننده به عذر این که دست تنگ و فعلاً بی پول می باشم و به محض خاتمه ساختمان منزل، منزل را فروخته و بدهی خودم و نیز وجه دو قطعه چك برادرم را به شما انتقال داده و می پردازم، ولی مدتی معطل نموده و در این اثنا منزل را به فرزند صغیرش منتقل نمود و سپس منزل مذکور را به شخص دیگری فروخته و سند فروش به نام پسرش تنظیم و پول آن را دریافت می کند. با توجه به هم دستی برادران فوق الذکر و محرز بودن کلاه برداری آنان؛ استدعا دارد؛ حکم الله را بیان فرمایید که شرعاً صادر کننده دو قطعه چك بدهکار است یا انتقال دهنده چك ها که در قبال آن ها اشیا را خریداری نموده است.

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، چك پول نیست و کسی که چك را بابت بدهی به طلبکار تسلیم کرده، مبلغ بدهی را ضامن است و اگر نزاعی در بین است، به محاکم صالحه مراجعه نمایید.

[سؤال 11625] 6681

بسمه تعالی

محضر مبارك زعيم عظيم الشأن، حضرت آيت الله العظمى نايب الامام امام خميني، دامت برکاته

ملکی است که مدت 24 سال به اجاره داده شده و در اجاره نامه صریحاً قید گردیده مستأجر بابت سرقفلی هیچ گونه وجهی نپرداخته و از این بابت هم حقی برای او در آینده ایجاد نخواهد شد. با این که خودش می خواهد تخلیه کند آیا شرعاً حق گرفتن وجهی به عنوان سرقفلی از مالکین دارد یا نه؟ ادام الله ظلکم علی رؤوس العالمین

بسمه تعالی، در فرض سؤال مستأجر حق گرفتن سرقفلی ندارد.

[سؤال 11626] 6682

بسمه تعالی 1361 / 12 / 8

پیشگاه مبارك حضرت امام خميني، سلام عليكم

خواهشمند است حکم مسأله زیر را در صورت امکان بفرمایید:

1. مستأجری مغازه ای را بدون سرقفلی اجاره نموده است. آیا هنگام تخلیه حقی بابت سرقفلی یا غیره به او تعلق می گیرد یا خیر؟

بسمه تعالی، حق ندارد.

[سؤال 11627]

2. مستأجری مغازه ای را بدون سرقفلی اجاره نموده است و شرط شده است که مستأجر هنگام تخلیه حق مطالبه حقی یا وجهی بابت سرقفلی را نداشته باشد، لیکن دادگستری حکم می کند که موجر باید سرقفلی به مستأجر بدهد و این شرط در دادگاه

ص: 188

پذیرفته نمی شود، حکمش چیست؟

بسمه تعالی، حکم در مسأله قبل ذکر شد.

[سؤال 11628] 6683

بسمه تعالی 1362 / 1 / 20

محضر محترم نماینده حضرت امام خمینی، دام عمره العالی، محترماً به عرض عالی می رساند:

آیا شخصی که مغازه ای را اجاره کرده و چیزی به عنوان سرقفلی پرداخت نکرده، می تواند از صاحب دکان مطالبه سرقفلی بکند؟ و آیا بعد از وفات مستأجر، ورثه او می توانند از صاحب مغازه مطالبه سرقفلی بکنند؟

بسمه تعالی، اگر مستأجر حق سرقفلی را مالک نشده او و یا ورثه او حق ندارند چیزی بابت سرقفلی از مالک مغازه مطالبه کنند.

[سؤال 11629] 6684

بسمه تعالی

محضر مبارک حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دامت برکاته، سلام علیکم، به استحضار امام بزرگوار می رساند:

بنده حقیر کارمند ساده وزارت بهداری، يك باب مغازه در سال 1349 به بانك صادرات با اجاره اندکی اجاره داده ام و اکنون در حدود 4 سال است مغازه مذکور تخلیه و مورد استفاده بانك نمی باشد. لهذا کلید مغازه را تحویل ننموده و ادعای مبلغ قابل توجهی به عنوان سرقفلی را از این جانب نموده، در حالی که در ابتدای اجاره هیچ گونه وجهی این جانب از بانك دریافت ننموده ام. و از طرفی، وزارت دارایی هم نسبت به مبلغ مذکور ادعای مالیات می نماید. لذا از آن حضرت تقاضا دارد بفرماید مبلغ مورد ادعای بانك از این جانب شرعاً جایز بوده یا خیر؟

بسمه تعالی، در فرض مزبور حق مطالبه سرقفلی یا مالیات آن را ندارند.

ص: 189

دفتر معظم حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دامت برکاته

با کمال احترام به عرض می رساند: يك باب مغازه که دارای دو دهنه می باشد در شهرستان اهواز در سال 1352 به بانک تجارت (بانک پارس سابق) طبق قرارداد - که فتوکپی آن به پیوست تقدیم می گردد - به اجاره واگذار نموده ام. از طرف آن بانک مبلغ شش صد هزار ریال به عنوان ودیعه پرداخت نمودند جهت سپرده ساختمان.

چون مدتی است که بانک ها در یکدیگر ادغام شده اند و آن بانک احتیاج به محل مذکور ندارد مسئولان بانک تصمیم گرفته اند که ملک مورد اجاره را با دریافت سرقتی، آن هم به مبلغی بیش از پنج برابر اجاره ای که تا کنون پرداخته اند، به مالک واگذار نمایند. لذا از آن محضر مبارک استفسار می نماید: ساختمانی را که با چنین شرایطی به عنوان اجاره در اختیار آن بانک قرار داده و اکنون هم مورد احتیاج آن ها نیست، شرعاً باید سرقتی دریافت کنند و شرع مقدس اسلام این عمل را تأیید می نماید یا خیر؟ تقاضا مندم است راهنمایی فرمایید. اوامر آن دفتر محترم مورد اطاعت این جانب خواهد بود.

بسمه تعالی، اگر در وقت واگذاری به بانک، شرط سرقتی برای مستأجر نشده، حق مطالبه سرقتی ندارند.

محضر مبارک زعیم عالی قدر و رهبر کبیر انقلاب، حضرت امام خمینی، دامت برکاته

با اهدای عرض ارادت و بندگی؛ امید است از کافه آفات و بلیات ارضی و سماوی مصون و محروس بوده باشید. تلواً غرض از تصدیع آن که فدوی چند مسأله شرعی داشتم که ذیلاً قید شده، جوابش را کتباً اعلام فرمایید تا وظیفه قطعی و شرعی خود را دانسته و عمل نمایم، ان شاء الله:

1. شخصی در زمانی که قانون سرقتی نبوده مغازه ای را از مالکش با موجودی اجناسش با منافع خریداری و اجاره می نماید، آیا به این شخص در حال حاضر سرقتی تعلق می گیرد یا نه؟

بسمه تعالی، بعد از تمام شدن مدت اجاره، مالک می تواند از مستأجر مطالبه سرقتی کند؛ ولی مستأجر در فرض مرقوم، استحقاق سرقتی ندارد.

2. شخصی در زمان طاغوت مغازه ای را از مالکش با موجودی اجناسش با منافع خریداری و اجاره می نماید و شرط می کند که مغازه را به کسی واگذار ننماید. هر موقع خواست مغازه را ترك کند. مغازه را با همان شرطی که خریداری کرده به صاحبش واگذار نماید و مالک هم قولاً این شرط را قبول می نماید؛ آیا از نظر شرع مقدس اسلام این شرط درست است یا نه؟

بسمه تعالی، مانع ندارد.

3. مالکی مغازه ای را طبق قراردادنامه ای با گواهی چند نفر که زیر قراردادنامه را امضا کرده اند، به کسی در قبال ماهی فلان مبلغ اجاره می دهد و مستأجر از روی این قراردادنامه اجاره هر ماه را طی چك به نام خود مالک پرداخته و مالک آن ها را وصول می نماید. حال مالک از موقعیت اسلامی سوء استفاده نموده و شکایت نموده و ادعا می کند که من راضی نیستم و شما به غصب در مغازه من نشسته ای. آیا شکایت و ادعای مالک با در نظر گرفتن دریافت اجاره بها از نظر شرع مقدس اسلام درست است یا نه؟

بسمه تعالی، اگر شکایت و ادعایی دارد، می تواند در دادگاه های شرعی مطرح کند.

4. مستأجری حدود بیست و پنج سال با داشتن اجاره نامه در مغازه ای نشسته و در آن جا کاسبی می نماید و اجاره اش را ماه به ماه پرداخت می نماید؛ حال به صرف این که مالک می گوید من راضی نیستم و باید مغازه را تخلیه نمایی، آیا در اسلام حکمی یا قانونی نسبت به مستأجر بیان شده یا نه؟

بسمه تعالی، بعد از تمام شدن مدت اجاره، مالک می تواند از مستأجر مطالبه تخلیه نماید.

[سؤال 11632] 6687

بسمه تعالی 1361 / 7 / 4

محضر محترم حضرت امام خمینی، دامت برکاته، محترماً به استحضار می رساند که:

این جانب در سال 1347 شمسی شش دانگ زمین، شامل چهارباب مغازه و يك گاراژ، واقع در شهرستان اهواز را در مقابل مبلغ سی هزار ریال در رهن شخصی قرار

ص: 191

دادم. در سال 1348 شمسی ملك فوق را با انعقاد اجاره نامه عادی پنج ساله از قرار ماهیانه پنج هزار ریال به نام برده واگذار نمودم. در سال 1354 از طریق مراجع قضایی جهت تخلیه ملك اقدام نمودم و در آن زمان متوجه شدم که مستأجر، ملك را بدون اطلاع و اجازه، به شخص دیگری واگذار کرده است و دادگاه نیز به همین علت رأی به تخلیه ملك صادر نمود. ولی موجر را مکلف به پرداخت سرقتی به مستأجر نموده است. در ضمن، مستأجر از سه سال پیش تا کنون اجاره بها را پرداخت نکرده است. نظر به این که در ابتدا ملك فوق در اجاره بوده و سرقتی نیز از مستأجر دریافت نشده است و در حال حاضر نیز این جانب توانایی پرداخت مبلغی به عنوان سرقتی ندارم، خواهشمند است نظر خود را در مورد پرداخت سرقتی به مستأجر مذکور اعلام فرمایید.

بسمه تعالی، در فرض سؤال، حق سرقتی ثابت نیست.

[سؤال 11633] 6688

بسمه تعالی 1361 / 9 / 3

رهبر کبیر انقلاب و مرجع تقلید شیعیان جهان

افرادی که در ملك شخصی کسب می نمایند و دیناری سرقتی نپرداخته اند آیا حالا پس از ده سال که مجموع اجاره پرداختی در حدود سی هزار تومان است، می توانند يك صد و سی هزار تومان به عنوان سرقتی از شخص دیگری به نفع خود دریافت نمایند.

بسمه تعالی، در مفروض سؤال حق واگذاری ملك به غیر مالك و نیز حق گرفتن سرقتی از کسی ندارد.

[سؤال 11634] 6689

بسمه تعالی 1361 / 6 / 10

«با تمام گرفتاری هایی که داریم، با جهان برخورد مکتبی می کنیم». (امام خمینی)

ص: 192

ضمن سلام و درود فراوان بر امام امت و شهدای به خون خفته اسلام و روحانیت مبارز و آگاه در خط اصیل اسلام و امام؛ تقاضا داریم جواب شرعی مسأله زیر را در پای همین ورقه مرقوم فرمایید.

این نامه، چهارمین نامه تقدیمی می باشد؛ چون سه تای اول بی جواب مانده است؛ ما از محضر امام منتظر جواب هستیم و طول عمر امام امت و کلیه خدمتگزاران به اسلام را از درگاه احدیت خواستاریم.

اگر کسی از کسی یا شخصی از مؤسسه ای یا سازمانی یا این که مؤسسه یا سازمانی از شخصی، خانه ای یا مغازه ای را بدون پرداخت هیچ وجهی به هیچ عنوانی - اعم از سرقفلی و حق کسب و پیشه و وام و غیره - برابر شرع اسلام برای مدت معینی با وجه اجاره ماهیانه معینی جهت استفاده شرعی اجاره نماید پس از اتمام مدت اجاره که در قرارداد قید و ثبت شده، ملک مذکور برای مستأجر لازم نیست و حاضر است آن را برای موجر که فاقد خانه و زندگی است جهت استفاده شرعی و شخصی تحویل دهد، ولی مستأجر برابر ماده 19 قانون «مالک و مستأجر» مبلغ هنگفتی به نام حق و کسب و پیشه بابت ترقی ملک مذکور از موجر مطالبه می کند؛ ولی موجر که از طبقه مستضعف واقعی جامعه می باشد قادر و حاضر به پرداخت هیچ وجهی نیست و مستأجر در ملک مذکور سرمایه گذاری هم نکرده است و برابر قرارداد فی ما بین، مستأجر حق انتقال به غیره هم ندارد.

با توجه به مراتب بالا، آیا برابر شرع مقدس اسلام و با الهام از فرمایشات تاریخی امام امت مبتنی بر ملغابودن کلیه قوانین خلاف شرع سابق و اجرای صحیح و سریع کلیه قوانین نجات بخش اسلام در تمام امورات مملکتی، اجرای ماده 19 قانون «مالک و مستأجر» شرعی و جایز می باشد یا خیر؟ منتظر جواب کتبی.

اگر موجر حاضر به پرداخت وجه درخواستی مستأجر نباشد، مستأجر می تواند ملک مذکور را به دیگری واگذار کند؟

بسمه تعالی، با پایان یافتن مدت اجاره، تصرف مستأجر در ملک موجر

بدون اجازه مالك، غصب و حرام و موجب ضمان است و اگر مستأجر حق سرقتی به نحو مشروع ندارد و در ضمن عقد اجاره، شرط خاصی به نفع او نشده، حق ندارد در برابر تخلیه ملك و تسلیم آن به مالك، چیزی از مالك درخواست نماید.

[سؤال 11635] 6690

بسمه تعالی 1361/7/8

خدمت رهبر و امام امت اسلامی، آیت الله العظمی الخمينی، اطال الله عمره الشریف، سلام علیکم

این جانب در سال 1350 يك باب خانه دارای مغازه خریداری نموده ام و چون فروشنده خانه، سرقتی از مستأجر اخذ نکرده بود این جانب مغازه را از مستأجر مطالبه نموده ام؛ البته امتناع ورزید و آن وقت به استناداری اطلاع دادم (چون ما از معاودین عراقی هستیم) و آن ها گفتند ورقه بنویسید و ما او را بیرون می کنیم؛ ولی خوفم از خدا مانع این کار گشت. و سه سال پیش دوباره حقیر مغازه را از مستأجر مطالبه نموده ام؛ البته ایشان ممانعت کرد و بنده پیشنهاد کردم نزد امام جماعت مسجد محل رفته و رأی او را بخواهیم. امام جماعت فرموده اند که اقامت ایشان در مغازه بدون رضایت شما مجاز نیست. حقیر با شکایت به محاکم، پس از پیگیری، حکم آخر صادر کردند مبنی بر پرداخت يك میلیون و پانصد هزار ریال در وجه مستأجر، مقابل تخلیه مغازه. مبلغ مذکور را به حساب دادگاه واریز نمودیم؛ ولی با دستور آن حضرت در مورد احکام قضایی، حکم صادره معلق و به اجرا درنیامد و قاضی پرونده منتظر دستور فقهی این امر می باشد. آیا پرداخت مبلغ 1/500/000 ریال بابت سرقتی این مغازه جایز است، در حالی که نرخ متعارف در منطقه حدود 000/600 ریال می باشد؟

بسمه تعالی، در صورتی که حق سرقتی به مستأجر واگذار نشده و مدت اجاره سرآمده، با مطالبه مالك شرعی، واجب است مستأجر ملك را تخلیه و حق مطالبه سرقتی ندارد.

ص: 194

بسمه تعالی

محضر مبارك بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، مرجع عالی قدر، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دامت برکاته، خواهشمندم پرسش ذیل را پاسخ فرمایید:

در صورتی که مستأجری در موقع اجاره محل، پولی به عنوان سرقفلی پرداخت نکرده باشد آیا حق در خواست سرقفلی دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، در فرض مرقوم، حق سرقفلی ندارد.

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت مستطاب، آیت الله العظمی امام خمینی، ادام الله ظلّه الشریف محترماً به عرض می رساند: شخصی نه سال قبل دکانی را چهار ساله به اجاره داده، بدون این که يك ریال غیر از مال الاجاره از مستأجر بگیرد. ولی به واسطه قانون ملیسپوی امریکایی ملعون - که قانون کشور در آن وقت بود - در اجاره نامه شرطی بدین عبارت شده: «بعد از انقضای مدت اجاره چنانچه مستأجر، دکان مورد اجاره را تخلیه و به موجر مسترد نمود، موجر بر حسب دید و نظریه دو نفر کارشناس یا کسبه محل آنچه سرقفلی بر حسب عرف تعیین شد، نصف آن را موجر به مستأجر بدهد؛ یعنی بیخشد که از نظر شرع انور مباح و حلال باشد».

پنج سال قبل که مدت اجاره تمام شده موجر پیشنهاد تخلیه به مستأجر نمود. مستأجر امتناع از تخلیه نمود و گفت: ممکن نیست تخلیه نمایم و اکنون پنج سال غضباً و عدواناً در دکان مذکور نشسته. آیا با شرط موقت فوق که «بعد از انقضای مدت اجاره چنانچه تخلیه نمود...» و حالا هم به حکم دادگاه شرع باید تخلیه کند، آیا بر موجر حقی دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، در فرض مرقوم، بر صاحب ملك حقی ندارد.

بسمه تعالی

دفتر استفتای حضرت امام خمینی، استدعا دارم در پاسخ استفتای ذیل حکم شرع انور اسلام را به بنده ابلاغ فرمایند تا تکلیف شرعی خود را بدانم و به علت عدم آگاهی برای یک مسلمان یا احیاناً برای خود ایجاد زحمتی نکنم:

قضیه این است که این جانب و خواهرم مغازه ای داریم که آن را به یک نفر اجاره داده ایم. البته سرقتی از مستأجر نگرفته ایم و حق انتقال به غیر به او نداده ایم. اکنون مدت اجاره منقضی شده است. چون مستأجر به این مغازه احتیاج ندارد کسب خود را از آن برچیده و مدت دو سال و چند ماه است که آن را مقفول و بلااستفاده گذارده و مکرر به من اعلام می کند که سرقتی به او پردازم تا مغازه را در اختیار من قرار دهد.

البته در این مدت که مغازه تعطیل و مقفول است، مال الاجاره به این جانبان می پردازد.

حال آیا ماها که سرقتی از مستأجر نگرفته ایم و حق انتقال به غیر به او نداده ایم و او هم کسب خود را از مغازه ملکی ما برچیده است، باید شرعاً سرقتی به او پردازیم یا خیر؟ استدعای ابلاغ حکم شرعی را در این باره دارم.

بسمه تعالی، در فرض مرقوم، حق مطالبه سرقتی ندارد.

بسمه تعالی 1361 / 6 / 28

محضر محترم حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، رهبر عالی قدر اسلامی ایران، دامت برکاته، با نهایت احترام؛ استدعا می شود مقرر فرمایید جواب مسأله را که ذیلاً مرقوم گردیده در پایین این پرسش مرقوم فرمایید؛ شرعاً مورد حاجت است:

مغازه ای در سال 1355 بدون این که وجهی از بابت سرقتی یا حق کسب و پیشه دریافت شده باشد، به منظور لوله کشی به اجاره واگذار شده و در تیرماه 1358 با توافق طرفین موجر و مستأجر و با پرداخت مبلغ چهارصد هزار ریال از طرف موجر به

ص: 196

مستأجر از بابت امتیاز کسب و سرقفلی و امتیاز برق و امتیاز تلفن، پرداخت شده، سند اجاره فسخ و مغازه تحویل موجر گردیده است. اینک مستأجر به تحریک اتحادیه صنف آهن کاران مطالبه حق کسب و پیشه نموده. سؤال این است:

1. آیا با توجه به این که در موقع تنظیم سند اجاره و تحویل مغازه به مستأجر، وجهی از هیچ بابت از مستأجر دریافت نشده و سند اجاره پیوست حاکی از این مطلب است و خدا را ناظر و شاهد می دانم که هیچ گونه وجهی از بابت سرقفلی از مستأجر دریافت نداشته ام، آیا پرداخت وجهی از بابت سرقفلی یا حق کسب و پیشه شرعاً جایز است یا خیر؟

2. با توجه به این که به موجب قرارداد منعقد شده مبلغ چهارصد هزار ریال از بابت امتیاز و سرقفلی و امتیاز برق و تلفن به مستأجر پرداخت شده و مغازه تخلیه و تحویل موجر گردیده، آیا مطالبه وجهی دیگر به عنوان حق کسب و پیشه شرعاً جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، پس از پایان مدت اجاره اگر مستأجر به وجه شرعی حق سرقفلی در آن محل ندارد، باید محل را تخلیه کند و به مالک تسلیم نماید، و حق مطالبه چیزی از این بابت از مالک ندارد.

[سؤال 11640] 6695

بسمه تعالی

محضر مبارک حضرت امام خمینی دام ظلّه العالی، ضمن عرض سلام و آرزوی توفیق هرچه بیشتر جناب عالی و موفقیت رزمندگان اسلام بر علیه ابر جنایتکاران غرب و شرق احتراماً از آن حضرت خواستارم نظر خود را در مورد مسأله زیر بیان فرمایند.

دو باب مغازه مجزا از منزل مسکونی خود را مدت مدیدی پیش (حدود بیست سال) به عنوان اجاره به شخصی داده ام و از نامبرده حتی یک ریال به عنوان سرقفلی و

ص: 197

یا غیر آن، مگر مال الاجاره دریافت نکرده ام و مدت اجاره آن به پایان رسیده و حدود 10 سال است که عدم رضایت خود را مبنی بر باقی ماندن بر روی ملک به او اعلام کرده ام ولی نامبرده حاضر به تخلیه آن نیست و با توجه به این که دو فرزندم بیکارند که یکی از آن ها مدت دو سال است در جبهه های نبرد علیه صدامیان کافر به خدمت مقدس سربازی مشغول است و عن قریب باز می گردد و جهت کسب و امرار معاش آن ها، مغازه های فوق را لازم دارم خواهشمندم بفرمایید.

1. آیا نامبرده فوق حق دارد که ملک مزبور را تخلیه نکند؟

2. آیا حق مطالبه سرقتی با توجه به این که قبلاً چیزی به این عنوان نپرداخته است دارد؟

بسمه تعالی، بعد از تمام شدن مدت اجاره و مطالبه مالک، مستأجر باید عین مورد اجاره را تخلیه کند و اگر از طرف مالک حق سرقتی به او داده نشده حق مطالبه سرقتی ندارد.

[سؤال 11641] 6696

بسمه تعالی

حضور مبارک حضرت آیت الله العظمی آقای خمینی، دامت برکاته، با نهایت احترام؛ استدعا دارد مقرر فرمایید دفتر آن جناب، در مورد معضل زیر، به این جانب پاسخ بدهند.

این جانب حدود ده سال قبل محلی را برای افتتاح شعبه یکی از بانک ها که فعلاً منحل گردیده است، به اجاره واگذار نموده ام و در سند رسمی نیز قید شده است که سرقتی اخذ نموده ام و در هنگام تخلیه و انقضای مدت، مستأجر نیز نبایستی سرقتی از این جانب دریافت نماید؛ آیا شرعاً مستأجر حق دریافت سرقتی دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، در فرض مرقوم، مستحق سرقتی نیست.

ص: 198

بسمه تعالی

محضر مقدس نایب الامام و رهبر عالی قدر آیت الله العظمی خمینی کبیر، مدّ ظلّه العالی و ارواحنا فداه

آیا حق اولویت و تقدم، در تمديد و يا تجديد اجاره برای مستأجر موقوفه که خلفاً عن سلف تا سه نسل و تا کنون که بیش از هشتاد سال است به عنوان اجاره، برطبق مدارك موجوده، در اختیار و تصرف داشته و دارند ثابت می شود یا خیر؟

بسمه تعالی، صرف سابقه مستأجر بودن، موجب حق اولویت نیست و تصرف در وقف، موقوف است به اجازه متولی شرعی وقف.

بسمه تعالی

احتراماً؛ مستدعی است نظریه آن جناب را در مقابل سؤال ذیل کتباً مرقوم فرمایید؛ زیرا مورد احتیاج است:

این جانب دارای يك باب مغازه هستم که در دست فردی متمکن است و دارای چندین باب دکان بوده و هیچ گونه اجاره نامه عادی و رسمی هم از حقیر نداشته و ندارد و حتی مدت اجاره نامه موجر قبلی هم چند سال است به اتمام رسیده. چون بیکارم و قصد کسب در دکان مزبور را دارم و به جز این دکان جای دیگری را هم نداشته و ندارم؛ لذا به متصرف دکان مراجعه و تقاضای تخلیه را جهت استفاده شخصی خود نمودم. اما به عذر این که در بدو تصرف در چندین سال پیش، به مستأجر قبلی مبلغ دو هزار تومان سرقتی داده ام، می گوید: حال بایستی شما مبلغ چهارصد هزار تومان سرقتی بدهید تا دکان را تخلیه نمایم و رضایت شما شرعاً جایز نیست.

نسبت به این موضوع مذاکره شد و مقرر گردید از آن جناب سؤال شود. باتوجه به

این که حقیر فاقد سرمایه و زندگی هستم و با عنایت به مطالب فوق به هر نحو که آن جناب شرعاً خود را مسئول و موظف می دانید نظریه را اعلام و مرقوم فرمایید که «آیا پرداخت مبلغ ذکر شده به عنوان سرقتی به متصرف جنبه شرعی دارد یا خیر و یا این که ایشان استحقاق دریافت سرقتی را دارد یا خیر؟»

بسمه تعالی، مستأجر پس از سر آمدن مدت اجاره باید محل را تخلیه و به مالک تسلیم نماید و تصرف در ملک مشروع غیر، بدون اجازه مالک، غصب و حرام و موجب ضمان است و مستأجر اگر مدعی مالکیت سرقتی محل به وجه مشروع باشد، تا دعوی خود را به وجه شرعی در محاکم صالحه ثابت نکند حق مطالبه پولی بابت سرقتی ندارد.

[سؤال 11644] 6699

بسمه تعالی

1. از نظر شرع مقدس، چنانچه محلی را در قبال سرقتی و اجاره ماهیانه معینی واگذار نمایند آیا مالک حق دارد پس از مدتی اجاره را اضافه کند؟ چنانچه مالک بتواند درخواست اضافه اجاره بها کند، آیا از نظر شرعی میزان آن به هر مقدار مجاز است؟

2. در پاسخ به سؤال فوق این نکته را اضافه می نمایم که در بسیاری از موارد، مالکین معادل تمام پول سرمایه گذاری برای ساختمان و یا حتی بیشتر از آن را از محل فروش سرقتی به دست می آورند و در طول مدت، چیزی به ملک اضافه نمودند و مستأجر در ملک مذکور خرج می کند و هر ساله نیز این هزینه تکرار می شود. در چنین مواردی چنانچه مالک، ملک را به شخص دیگری بفروشد آیا مالک جدید حق دارد اجاره بها را اضافه کند؟

بسمه تعالی، 1 و 2. مالک شرعی می تواند بعد از تمام شدن مدت اجاره، مطالبه مال الاجاره بیشتری نماید و تعیین مقدار، موقوف به رضایت طرفین است.

ص: 200

3. اساساً مسأله سرقفلی که سابقاً قانونی نبود که ملك ها را طبقه یا به صورت تفکیکی به فروش برسانند و به جای آن سرقفلی می پرداختند با توجه به نکته ای که در قسمت مقدم بند دوم بالا عنوان شد، از نظر رساله عملیه امام چیست؟ نظر حضرت امام نسبت به سرقفلی چه می باشد؟

بسمه تعالی، گرفتن سرقفلی برای مالك شرعی یا کسی که سرقفلی از جانب مالك به او واگذار شده مانع ندارد.

بسمه تعالی

حضور محترم حضرت امام خمینی

پس از عرض سلام و ابراز ارادت و التماس دعا و آرزوی همیشگی مبنی بر سلامتی شما رهبر بزرگوار، قلب همیشه تپنده ملت؛ بدین وسیله کسب تکلیف شرعی مبنی بر مشکل زیر می نمایم:

زنی هستم که خرج خودم و فرزندانم را می دهم و مدت 8 سال پیش منزلی به قیمت 217 هزار تومان - که اکثر آن قرض بود - خریدم که چون چهار دستگاہ 70 متری بود از اجاره بهای آن، قسط خانه را پرداخت می کردم. بعد از مدتی خودم ساکن این محل شدم که از آن روزی که این خانه را خریدم متوجه شدم گاراژ این خانه به مدت يك سال از طریق صاحب خانه قبلی به نام انبار الکتریکی، به اجاره آقای درآمده که ماهی 45 تومان مبلغ اجاره آن است. با صاحب خانه قبلی مطرح کردم. گفت: این مرد، مؤمن است و من به او گفته ام این خانم بچه دار است؛ سرپرست ندارد؛ گاراژ را تخلیه کن و او این کار را می کند. از آن روز به بعد من به این آقا گفتم مدت يك سال به سر رسیده؛ در ضمن از صاحب خانه قبلی اجاره کرده ای و من راضی به ماندن نیستم و خانه من 70 متر است؛ می خواهم اسباب و اثاثیه ام را در گاراژ بگذارم و در ضمن رفت

و آمده‌ایت آسایش را از ما گرفته و این جا منزل است نه محل کار؛ این انبار 3×5/3 متری را تخلیه کن.

و حالا هشت سال است که من به او می گویم و او که می بیند من سرپرستی ندارم، توجهی نمی کند. 4 سال قبل اجاره را به 1000 تومان رسانید؛ اما من به دلیل عدم رضایت، اجاره را نگرفتم و او اجاره را به بانک برد. بعد به وسیله دامادم گفتیم شکایت کنیم. اما وکیلی گفت که شما تا ابد کاری نمی توانید بکنید و دلیل آن این است که به اسم انبار اجاره داده شده. بعد از این مسأله تصمیم گرفتم بروم اجاره را بگیرم. اما بانک گفت اجاره را به دلیل این که اجاره نامه به نام صاحب خانه قبلی است و از شما اجاره نکرده به شما نمی دهیم.

و حالا سیزده - چهارده ماه است اجاره نمی گیرم و می گوید: به شرطی تخلیه می کنم که 100 هزار تومان به من بدهی؛ در صورتی که من امکان دادن 5 هزار تومان را هم ندارم. بدین وسیله از حضرت امام کسب تکلیف شرعی می نمایم که:

1. آیا درخواست 100 هزار تومان پول - که این آقا از من خواسته است - جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، با سر آمدن مدت اجاره، مستأجر حق تصرف در ملک، بدون اجازه مالک ندارد و تصرف او غصب و حرام و موجب ضمان است.

[سؤال 11647]

2. آیا عدم تخلیه این آقا و اعمال ایشان مطابق فتوای شما شرعی است یا خیر؟ و ماندن ایشان در ملک من و درآمدی که از این محل دارند حلال است؟ تکلیف شرعی من چیست و من از نظر شرع چگونه بایستی عمل کنم؟

بسمه تعالی، با تمام شدن مدت اجاره، مستأجر مکلف است محل را تخلیه کند و به مالک تحویل نماید، بدون این که شرعاً حق داشته باشد چیزی از بابت تخلیه ملک و تسلیم به مالک از مالک مطالبه کند.

ص: 202

بسمه تعالی 25 رمضان 1402 ق

محضر مبارك حضرت آيت الله العظمى امام خمينى، مدّ ظله العالى

محترماً به عرض می‌رساند: شخصی دکانی را به منظور کسب، اجاره نموده به ماهی دوپست تومان؛ ولی مدت اجاره اصلاً معین و ذکر نشده است و پس از چند سال صاحب دکان می‌گوید: خودم می‌خواهم کاسبی کنم، دکان را تخلیه کن. آیا مستأجر به اصطلاح می‌تواند شرعاً پولی از صاحب دکان برای تخلیه بگیرد یا نه؟ و مخفی نماند که در قرارداد فی‌مابین قید شده است که مستأجر يك سفته ده هزارتومانی به موجر بدهد که اگر خالی نکرد مستأجر آن دکان، موجر حق داشته باشد آن ده هزارتومان را وصول کند. آیا اسم این عمل و قرارداد سرقفلی است یا نه؟ حکم الله را بیان فرمایید.

بسمه تعالی، با فرض این که مدتی برای اجاره تعیین نشده، هر وقت مالك مطالبه نمود مستأجر باید محل را تخلیه کند و به مالك برگرداند.

بسمه تعالی 4 / 6 / 1361

دفتر محترم امام خمینی، امید مستضعفان، دام ظلّه، محترماً؛ به عرض می‌رسانم:

1. دو باب مغازه در سال 1341 به مدت يك سال اجاره دادم و بعد از این که مدت اجاره تمام شد چندین بار مراجعه کردم و تقاضای تخلیه نمودم و گفتم: «راضی نیستم از این ملك استفاده کنی» و ایشان ترتیب اثری ندادند. اجاره نامه محضری نیز موجود است.
2. در سال 1356 بدون اطلاع و رضایت این حقیر، با این که در اجاره نامه محضری قید شده که حق انتقال به غیر نداری به مدت يك سال اجاره داد و من بعداً از این جریان مطلع شدم.
3. از ایشان خواستم مغازه را تخلیه کند و ایشان گفتند: «باید 2000000 ریال به

عنوان سرقفلی به من بدهی». در صورتی که بدون سرقفلی به او اجاره دادم و تمام مدارک موجود است. خواهشمند است در این سه مورد حکم شرعی را مرقوم فرمایید.

بسمه تعالی، مستأجر پس از سرآمدن مدت اجاره مکلف است ملک را تخلیه کند و به مالک برگرداند و حق ندارد از مالک مطالبه سرقفلی نماید و یا آن که ملک را بدون اجازه مالک تصرف کند و یا به دیگری اجاره دهد.

[سؤال 11650] 6703

بسمه تعالی 1361 / 6 / 4

محضر مبارک حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه

احتراماً؛ این جانب که در یک شرکت ساختمانی سهام بودم، حدود یک سال و نیم قبل، در مورد دریافت سهم خود با شرکا اختلاف مالی داشته، که با مراجعه به دادگستری موافقت شد مبلغی طی سه قطعه چک، به این جانب پرداخت گردد و در حضور بازپرس و با موافقت او، رسیدی در مورد دریافت سه قطعه چک دادم، که یکی از چک ها به تاریخ همان روز وصول شده، ولی دو قطعه دیگر که موعد آن یازده روز بعد بود، پرداخت نگردید. با شکایت مجدد این جانب، در پاسخ کتباً اعلام کردند به استناد رسید مذکور، پرداخت شده است، در حالی که تاریخ دو قطعه چک، یازده روز بعد از تاریخ رسید می باشد و رسید مذکور مربوط به دریافت چک بوده نه مبلغ آن، و بازپرس هم حاضر و ناظر بوده است. خواهشمند است فتوای مسأله فوق را صادر فرمایید.

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، رسید دریافت چک به تنهایی رسید دریافت طلب نیست و تا مبلغ طلب وصول نشود، بدهی بدهکار به حال خود باقی است و فیصله نزع موکول به محاکم صالحه است.

ص: 204

محضر مبارك امام امت و امید مستضعفان جهان، مدّ ظلّه العالی، سلام علیکم

احتراماً؛ به استحضار می‌رساند: بانک ملت در سال 1345 محلی به مساحت تقریبی 158 متر مربع، بدون پرداخت سرقتی و با پرداخت مال الاجاره، ماهیانه به مبلغ 38000 ریال بدون این که حق انتقال به غیر را داشته باشد، اجاره می‌نماید.

در سال 1351 مال الاجاره طی توافق به مبلغ 8000 ریال تغییر یافته و نیز طی سند رهنی، مبلغ 4200000 ریال وام بدون بهره از طرف بانک به موجر اعطا می‌شود که تا این لحظه در اختیار نامبرده بوده و هنوز پرداخت نشده است.

حالیه موجر تقاضای تخلیه محل مورد اجاره، بدون پرداخت حق کسب و پیشه را دارد. با عنایت به این که مبلغ قابل توجه 38000 ریال مال الاجاره در سال 1345 با توجه به عدم پرداخت سرقتی تعیین گردیده بود، و نیز استفاده از مبلغ 4200000 ریال وام بدون بهره و کارمزد به مدت ده سال از طرف موجر، و این که حق کسب و پیشه محل مذکور هم اکنون حدود پنج میلیون ریال برآورد شده است، متمنی است نظر مبارك را اعلام فرمایید. ومن الله التوفیق و علیه التکلان

بسمه تعالی، در فرض مرقوم، با مطالبه مالک باید مورد اجاره تخلیه شود و آنچه را مالک وام گرفته، ضامن است و باید بپردازد، و بیش از آن چیزی بدهکار نیست.

حضور محترم بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دام ظلّه العالی

احتراماً؛ این جانب در سال 1347 يك مغازه در خیابان مسجد سید اصفهان اجاره

نمودم؛ البته با موافقت مالك مبلغ شش هزار تومان به مستأجر قبلی دادم و از مالك اجاره رسمی نمودم؛ پس از ده سال که گذشت، مالك اظهار نمود که خودم مغازه را می خواهم؛ در صورتی که احتیاج به مغازه شخصی نداشتم و در دانشگاه تدریس می نمودم و چند مغازه دیگر را هم به همین عنوان از مستأجرین گرفته و مبالغ زیادی سرقتی گرفته و اجاره داده است، با این که اجاره را اضافه نموده بود؛ پس از شکایات زیاد بنده در این مدت، دادگاه تعیین نمود که مبلغ يك صد و بیست هزار تومان سابقه محل بگیرم، که در حدود بیست هزار تومان آن بابت مالیات و مخارج دیگری که به آن تعلق می گیرد صرف می شود؛ در صورتی که جنب همین مغازه، هفتصد هزار تومان سرقتی معامله نموده اند؛ بنده ناچارم با همین مبلغ، محل دیگری جهت شغل و امرار معاش تهیه نمایم، اما با این وصف، مالك اظهار می دارد: همین مبلغی را هم که دادگاه تعیین نموده، راضی نیستم پردازم. خواهشمندم تکلیف شرعی این حقیر را روشن فرمایید.

بسمه تعالی، اگر در ضمن قرارداد اجاره، شرطی به نفع مستأجر نشده، پس از پایان مدت اجاره، تصرف بدون اجازه مالك، غصب و حرام است و حق ندارد در تخلیه ملك و برگرداندن آن به مالك، چیزی از وی مطالبه کند.

[سؤال 11653] 6706

بسمه تعالی

دفتر محترم حضرت امام ارواحنا فداه

محترماً به عرض می رساند دکانی در سه سال پیش به شرکت سیمرغ اجاره داده، اجاره منقضی شده مطابق تعهد کتبی پیوست خواهشمند است با مشاهده اجاره نامه و تعهد رسمی پیوست چون دیناری راجع به سرقتی و غیره دریافت نشده دستور فرمایید رأس موعد مغازه را تحویل دهد، مدیر عامل وقت ادعای سرقتی و حق برای

ص: 206

شرکت می کند لطفاً نظریه خود را مرقوم فرمایند.

بسمه تعالی، بعد از انقضای مدت اجاره و مطالبه مالک، مستأجر باید عین مورد اجاره را تخلیه کند و حق مطالبه سرقتی ندارد مگر این که از مالک حق سرقتی به او داده شده باشد.

[سؤال 11654] 6707

بسمه تعالی 1361 / 3 / 1

محضر مبارک رهبر انقلاب حضرت امام خمینی بعد از ابلاغ عرض سلام

این جانب مغازه ای به يك شخص به مدت دو سال اجاره داده ام که اکنون مدت هفت ماه هم از مهلت مقرر گذشته. هرچه می گویم، مغازه ام را تخلیه نمی کند. خودم هم نیاز شدید به مغازه دارم. در عرض این دو سال فقط هفت هزار تومان به بنده اجاره بها داده است حالا می گوید باید پنجاه هزار تومان بدهید تا مغازه را تخلیه نمایم.

آیا این از نظر شرعی صحیح است؟ بنده مغازه را خریده ام فقط به خاطر مغازه تا این که رفع احتیاجات مادی خود بنمایم. خواهشمندم هرچه به نظر شرع مقدس اسلام می باشد مرقوم فرمایید.

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، در پایان مدت اجاره با مطالبه مالک، مستأجر باید مورد اجاره را تخلیه کند و اگر شرط سرقتی در ضمن عقد برای مستأجر نشده حق مطالبه سرقتی ندارد.

[سؤال 11655] 6708

بسمه تعالی

دفتر حضرت آیت الله العظمی الامام موسوی الخمینی، خواهشمند است فتوای مبارک امام امت را در مورد مسأله ذیل استفسار فرموده و عین مرقومه را ارسال فرمایند.

ص: 207

اگر مغازه ای به مدت پنج سال از مالک با اجاره نامه رسمی فقط اجاره شود و هیچ گونه مبلغی به عنوان سرقتی از طرف مستأجر پرداخت نشود پس از انقضای مدت پنج سال سرقتی مغازه مال کیست مالک یا مستأجر؟

بسمه تعالی، مربوط به مالک است و مستأجر در فرض مرقوم حق ندارد.

[سؤال 11656] 6709

بسمه تعالی 1361/6/7

دفتر محترم امام خمینی

این جانب مالک دو باب مغازه می باشم که حدود دوازده سال قبل به شخصی به مدت یک سال، بدون سرقتی اجاره دادم و ایشان تا به حال تخلیه نکرده و می گوید: حدود صد هزار تومان بدهید تا تخلیه کنم. حدود شش ماه پیش هم از طرف دادگاه آمده اند و گفته اند: باید یک صد و سی هزار تومان بدهید تا حکم تخلیه صادر شود. آیا ایشان شرعاً می توانند در صورتی که سرقتی نداده اند و حتی کرایه ناچیزی می دهند، سرقتی بگیرند؟

بسمه تعالی، اگر سرقتی به وجه شرعی به مستأجر منتقل نشده، باید پس از تمام شدن مدت اجاره، محل را تخلیه کند و به مالک تحویل دهد و هیچ گونه حقی در این باره بر مالک ندارد.

[سؤال 11657] 6710

بسمه تعالی

محضر مبارک حضرت مستطاب آیت الله العظمی و بنیان گذار انقلاب اسلامی ایران، جناب آقای خمینی، مدّ ظلّه العالی، به شرف عرض می رساند:

شخصی از زیدی دکانی را به مدتی اجاره نموده است. اما پس از انقضای مدت اجاره از تخلیه آن خودداری می کند و مدتی است که بدون اجازه مستأجر در تصرف دارد و می گوید: «باید سرقتی بدهی». در غیر این صورت حاضر به تخلیه نیست. آیا

ص: 208

جایز است از صاحب دکان سرقفلی بگیرد یا خیر؟ والسلام علیکم

بسمه تعالی، مالک اگر سرقفلی را به مستأجر منتقل نکرده، مستأجر حق مطالبه سرقفلی ندارد و پس از تمام شدن مدت اجاره مجاز در تصرف در محل بدون اجازه مالک نیست.

[سؤال 11658] 6711

بسمه تعالی

در سال 1350 مرحوم پدرمان محلی را بدون اخذ سرقفلی که در سند رسمی قید گردیده، با اجاره بهای نازل در اختیار بانک رفاه ساری قرار داده است. بعد از انقلاب اسلامی بانک به علت عدم احتیاج، محل را تخلیه نموده، ولی از تحویل مغازه خودداری نموده است. لذا از دادگاه تقاضای تحویل محل گردید. بانک مذکور ادعای دریافت سرقفلی را می نماید. آیا پرداختن سرقفلی در حالی که فقط اجاره ماهیانه دریافت شده است و از طرفی در سند رسمی کاملاً ذکر گردیده که بانک باید بدون ادعای سرقفلی محل را به موجر واگذار نماید، از نظر شرع مقدس اسلام چه صورتی دارد؟ به استحضار می رساند که وراثت هیچ گونه ممر عایدی جهت تأمین زندگی ندارند.

بسمه تعالی، اگر اختیار سرقفلی از مالک به مستأجر داده نشده، مستأجر حق مطالبه سرقفلی ندارد.

[سؤال 11659] 6712

بسمه تعالی

محضر مبارک حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، زید عزّه العالی، پس از تقدیم عرض سلام

شخصی در حدود 25 سال پیش مغازه ای را از شخصی گرفته و در آن زمان، سرقفلی به طور کلی رواج نبوده و نداده است. فعلاً آن مغازه مبلغی سرقفلی دارد. مغازه هم خرید و فروش شده و دیگری صاحب آن می باشد. بفرمایید آیا آن آقای که

ص: 209

در مغازه است، شرعاً می تواند ادعای سرقتی بنماید؟ و اگر مبلغی گرفت در صورت راضی نبودن صاحب مغازه و تحویل صاحبش داد، در حالی که سرقتی نداده است، برای شخص گیرنده این پول چه صورتی دارد؟

بسمه تعالی، اگر از طرف مالك حق سرقتی به او داده نشده، حق مطالبه سرقتی ندارد.

[سؤال 11660] 6713

بسمه تعالی 1361 / 10 / 10

محضر مبارك آيت الله العظمى امام خمينى، دامت برکاته

آيا كسى كه زمينى را به مدت دو سال اجاره کرده و مدت اجاره سال ها گذشته و متعهد شده بدون مطالبه سرقتی محل را تحویل دهد، فعلاً حق مطالبه سرقتی دارد يا خير؟

بسمه تعالی، به ترتیبی كه نوشته ايد چنین حقی ندارد.

[سؤال 11661] 6714

بسمه تعالی 1361 / 1 / 30

محضر مبارك حضرت آيت الله العظمى امام خمينى، مدّ ظله العالی

پس از تقدیم عرض سلام به شرف عرض عالی می رساند: مالکی مغازه ای را بدون دریافت دیناری سرقتی به مستأجری اجاره داده و مستأجر هم در سند قبول نموده كه دیناری بابت سرقتی نداده و موقع تحویل حق تقاضای سرقتی ندارد و همچنین متعهد شده حق واگذاری مورد اجاره را به غیر بدون موافقت كتبی موجه نداشته، اینك مستأجر به محل دیگری انتقال و می خواهد عین مورد اجاره را بدون رضایت و موافقت مالك به دیگری واگذار و سرقتی دریافت دارد آیا حق واگذاری و گرفتن سرقتی را به غیر شرعاً دارد يا خير؟

بسمه تعالی، در فرض مسأله حق واگذاری به غیر و گرفتن سرقتی ندارد.

ص: 210

بسمه تعالی

محضر رهبر کبیر انقلاب اسلامی و امید تمامی مستضعفین جهان، حضرت امام خمینی

پس از تقدیم عرض سلام و دست بوسی؛ این جانب مغازه ای را از صاحب سرقفلی آن به ماهی پنج هزار تومان اجاره نمودم و اجاره صاحب ملك را هم از قرار ماهی يك صد و بیست تومان پرداخت نمایم و تا به حال در حدود دویست هزار تومان به صاحب سرقفلی پرداخت نموده ام. حال صاحب سرقفلی می خواهد این جانب را از مغازه بیرون نماید؛ در صورتی که پولی را که این جانب به صاحب سرقفلی پرداخت نموده ام، طبق فرموده آن امام بزرگوار در رساله مبارک خود، پول به صاحب سرقفلی بابت سرقفلی به حساب می آید و مستأجر اول که پول دریافت نموده، نمی تواند مستأجر دومی را بیرون نماید.

حال می خواستم نظر مبارک خود را بفرمایید:

1. پولی را که به صاحب سرقفلی پرداخت نموده ام بابت سرقفلی حساب می شود یا خیر؟

2. آیا مستأجر اولی این جانب را می تواند از مغازه بیرون نماید یا خیر؟

بسمه تعالی، اجاره مزبوره باطل است و متصرف باید رضایت مالک شرعی را تحصیل کند و مستأجر سابق اگر شرعاً حق سرقفلی داشته، تنها حق سرقفلی را می تواند مطالبه کند.

بسمه تعالی 10 / 7 / 1361

ضمن سلام و درود بیکران بر امام امت و شهدای اسلام و روحانیت مبارز و آگاه در خط اصیل اسلام و امام، تقاضا داریم جواب شرعی مسأله زیر را به طور واضح مرقوم

ص: 211

و ارسال فرمایید، تا روح قوانین نجات بخش اسلام برای همه روشن گردد.

آیا اجرای ماده 19 قانون مالک و مستأجر - یعنی گرفتن مبلغی به نام حق کسب و پیشه هنگام تحویل مغازه یا خانه استیجاری به صاحبش، پس از انقضای مدت قرارداد، بابت ترقی ملک مذکور، توسط مستأجر از موجر - شرعی و جایز می باشد یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر در ضمن عقد اجاره، شرط گرفتن مبلغی از موجر هنگام تخلیه شده، عمل به شرط لازم و صحیح است.

[سؤال 11664] 6717

بسمه تعالی

دفتر رهبر کبیر انقلاب حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، زیده عزه العالی

محترماً متمنی است به مسائلی که در زیر نوشته شده جواب مرحمت فرمایید:

1. شخصی با پرداخت سرقفلی به مالک، دکانی را بدون تعیین مدت اجاره یا مبلغ مال الاجاره یا هر دو به عنوان اجاره متصرف است، آیا مالک می تواند بعد از گذشتن مدتی از تاریخ تصرف، محل اجاره را به عنوان عدم صحت اجاره (باطل بودن اجاره) تخلیه کند یا خیر؟ در صورت محق بودن مالک نسبت به تخلیه محل، سرقفلی پرداختی متصرف قابل استرداد است یا خیر؟ چنانچه سرقفلی قابل استرداد است به میزان اولیه باید مسترد شود یا به قیمت روز؟

بسمه تعالی، سرقفلی به قیمت روز قابل استرداد است مگر این که حق سرقفلی در ضمن عقد اجاره فاسده به مستأجر واگذار شده که در این صورت سرقفلی هم منتقل به مستأجر نشده.

[سؤال 11665]

2. مستأجر دکانی را با پرداخت سرقفلی و شرط عدم حق واگذاری به غیر، اجاره کرده، در صورت تخلف از شرط در مدت و یا بعد از انقضای مدت اجاره، مالک به

ص: 212

عنوان تخلف از شرط حق تخلیه مورد اجاره را دارد یا خیر؟ در صورت محقق بودن مالک، سرقتی پرداختی مستأجر قابل استرداد است یا خیر؟ و به میزان اولیه قابل پرداخت است یا به قیمت روز؟

3. مالک، دکانی را با دریافت سرقتی اجاره داده، پس از انقضای مدت اجاره، مالک می تواند مستأجر را مجبور به تجدید تنظیم سند اجاره و یا اضافه نمودن اجاره بنماید یا خیر؟ و در صورت استتکاف مستأجر، مالک حق تخلیه محل را دارد؟ و در صورت محقق بودن مالک، سرقتی پرداختی چه وضعی پیدا می کند؟

بسمه تعالی، 2 و 3، با فرض تخلف شرط، مالک حق فسخ اجاره را دارد و در صورت انقضای مدت اجاره، مالک حق تخلیه دارد و بدون رضایت مالک تصرف جایز نیست و حکم سرقتی در ذیل سؤال اول ذکر شد.

[سؤال 11666]

4. هرگاه مستأجر اجاره خود را با مطالبه مالک نپردازد، مالک می تواند مورد اجاره را تخلیه نماید؟ در صورتی که سرقتی پرداخته باشد وضع سرقتی چه صورتی پیدا می کند؟

بسمه تعالی، حکم سرقتی قبلاً معلوم شد و مالک نمی تواند تخلیه نماید و بر مستأجر واجب است که مال الاجاره را بپردازد.

[سؤال 11667] 6718

بسمه تعالی 1361 / 4 / 8

محضر مقدس حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، رهبر عالی قدر

توقیراً از محضر مقدس عالی جناب موضوع ذیل استفتا می گردد:

قطعه زمینی موقوفه به موجب سند رسمی اجاره گردیده و در اجاره نامه قید شده که مستأجر حق دارد در زمین مذکور احداث اعیانی و تهیه مسکن نماید. در زمین مزبور مستأجر شش باب مغازه بنا نموده و اعیانی آن را به ثبت رسانیده و اداره اوقاف

ص: 213

نیز نظارت داشته و از سال 1347 تا کنون مدت 14 سال می باشد از آن اعیانی استفاده شده و اجاره زمین طبق اجاره نامه به متولی موقوفه پرداخت شده و نیز در اجاره نامه هم قید گردیده در صورتی که مستأجر نخواهد اعیانی خود را به دیگری واگذار نماید باید معادل ده درصد از قیمت اعیانی که برابر مقررات متعلق به موقوفه است به اداره اوقاف بپردازد. بنابر این صدی ده متعلق به اداره اوقاف و صدی نود متعلق به مستأجر خواهد بود.

آیا با وجود این که اعیانی به وسیله مستأجر و با مخارج شخصی مستأجر در زمین مزبور احداث گردیده و مدت 14 سال هم از اعیانی زمین موقوفه استفاده کرده فعلاً متولی اداره اوقاف حق دارد مطالبه سرقفلی مغازه ها را بنماید یا خیر؟

استدعا دارد حکم موضوع را اعلام و ارشاد فرمایند تا مستأجر به تکلیف شرعی خود عمل نماید. والسلام علی من اتبع الهدی

بسمه تعالی، در فرض سؤال مطالبه سرقفلی مورد ندارد، ولی پس از تمام شدن مدت اجاره، متولی شرعی می تواند هنگام تجدید اجاره، مال الاجاره را طبق مصلحت وقف بالا ببرد.

[سؤال 11668] 6719

بسمه تعالی 1361 / 11 / 30

بعد از عرض سلام، امیدوارم حال آن جناب خوب بوده و در راه اسلام بتوانید به خوبی قدم بردارید.

این جانب مدتی است که به دنبال خرید يك باب مغازه هستم و چند روزی هست که مغازه ای پیدا کردم و صاحب مغازه که چند سال پیش سرقفلی مغازه را به مستأجر کنونی فروخته و حال، صاحب مغازه می گوید که من به دلیل این که سرقفلی حرام است مایل نیستم که مستأجر من سرقفلی مغازه را به شما بفروشد. حال به این دلیل من در هیچ کجای تهران نمی توانم مغازه بخرم، به دلیل این که همه مغازه های تهران

ص: 214

سرقفلی دارد. در ضمن نظر شما بستگی دارد به خرید این مغازه، زیرا صاحب مغازه می گوید که فتوای امام مهم است و هرچه ایشان بگویند مهم است. حال از محضر آن جناب خواستارم که ما را راهنمایی کنید. به امید موفقیت لشکریان اسلام بسمه تعالی، گرفتن سرقفلی از طرف مالک شرعی و یا کسی که مالک به او حق سرقفلی را واگذار نموده جایز است.

[سؤال 11669] 6720

بسمه تعالی

استفتا از جناب آقای روح الله امام خمینی، سلام علیکم

این جانب مغازه ای را از شخصی در 8 سال قبل سرقفلی کردم و با اجاره ماهی شصت تومان برای دو سال و هشتاد تومان برای بقیه ایام؛ یعنی برای تمام سال ها بوده. این شخص پس از مدت حدوداً 4 سال منزل را که ساختمان کرده بود به شخص ثانی فروخت و به وی گفت که مقدار اجاره دکان 80 تومان است و بایستی به او - یعنی مالک فعلی - پرداخت شود و این شخص ثانی قبول کرد. هر ماه اجاره را می گرفت و رسید می داد.

شخص ثانی ملک را به شخص ثالثی فروخت و با همان شرایط و گفت که مغازه سرقفلی شده و اجاره اش ماهی 80 تومان است.

شخص ثالث مدتی آن جا بود بعداً ملک را به شخص رابعی فروخت و باز شرایط را به او گفت که مغازه را بنده سرقفلی کردم و اجاره اش ماهی 80 تومان است. ولی این شخص بعد از یکی دو ماه شروع به آزار و اذیت ما کرد که شرح آن مفصل است و تا کنون بنده را به عوامل مختلف به دادگاه و دادسرا و اداره بهداشت و منزل یکی از علمای مشهد و شورای محل و پیشنماز محل برده و با آب ریختن، مزاحم کار بنده - که رنگ آمیزی چوب می باشد - می شود. البته چون بنده به شما اعتقاد دارم و تا کنون هم اعتقاد را ثابت کرده ام و فرزندم را دوبار به جبهه فرستاده ام و هردو بار هم مجروح برگشته و اکنون با تن مجروح به بنده در کارم کمک می کند تا خرج 6 سرعائله ام را

ص: 215

دریابورم، امیدوارم که هرچه زودتر جواب نامه ما را بدهید و هرچه زودتر ما تکلیف شرعی خودمان را به طور صحیح انجام بدهیم.

البته بنده در قبل از صدور فرمان شما راجع به دادگستری، در دادگاه محکوم به خالی کردن محل شدم. ولی سایر مراجع گفتند: چون شما زودتر این محل را خریده اید حق با شما می باشد و نباید او مزاحم شما شود. والسلام علیکم

بسمه تعالی، در فرض مرقوم، تصرف مستأجر در مغازه باید با رضایت مالک جدید باشد ولی برای تخلیه و تحویل مغازه می تواند به قیمت فعلی مطالبه سرقفلی نماید.

[سؤال 11670] 6721

بسمه تعالی 1362 / 1 / 27

دفتر محترم استفتای امام خمینی، ارواحنا فدا، پس از سلام، استفتا و استعلام می گردد در این باره که:

صاحب ملکی در موقع اجاره دادن محل کسب به این جانب مبلغی نیز به عنوان سرقفلی محل به دلخواه خود دریافت نموده؛ آیا حالا من مستأجر حق واگذاری سرقفلی را دارم یا نه؟ و آیا مالک می تواند ادعا کند از سرقفلی که می گیرید، باید مبلغی را هم به من بدهید؛ در صورتی که ذکر کردیم سرقفلی محل را قبلاً به ما فروخته است؟

بسمه تعالی، اگر اختیار سرقفلی از طرف مالک به شما داده شده، اختیار واگذاری آن با شما است و نمی تواند ادعایی داشته باشد.

[سؤال 11671] 6722

بسمه تعالی 1362 / 3 / 31

محضر مبارک سماحة الإمام، آیت الله العظمی الخمينی، دام بقاؤه الشریف، لطفاً بفرمایید:

در مورد مستأجری که مغازه ای با پرداخت سرقفلی اجاره کرده و بعد از گذشت

ص: 216

سال ها موجد می خواهد تخلیه کند، آیا مستأجر همان مبلغ پرداختی را باید بگیرد و بیشتر حق ندارد؛ در حالی که سرقفلی محل، در حال حاضر خیلی بیشتر می ارزد؟

بسمه تعالی، با فرض این که اختیار سرقفلی از طرف مالک به مستأجر داده شده، مستأجر حق دارد به قیمت فعلی سرقفلی بگیرد.

[سؤال 11672] 6723

بسمه تعالی

حضور محترم رهبر معظم انقلاب اسلامی ایران، حضرت آیت الله العظمی جناب آقای خمینی، دامت برکاته، با کمال احترام؛ استدعا دارد به مسأله شرعیة ذیل پاسخ فرمایید.

مالک يك باب دكان، منافع شش دانگ را به مدت سه سال به اجاره داده و مستأجر بدین منظور که در مدت اجاره، اجاره بهای کمتری بپردازد، مبلغی به عنوان سرقفلی به مالک پرداخته؛ با این که مدت سه سال از انقضای مدت اجاره گذشته، مستأجر حاضر به تجدید اجاره نشده؛ در این صورت تکلیف مالک چیست؟ و آیا می تواند از مستأجر بخواهد که مورد اجاره را تخلیه و تحویل دهد. والسلام علیکم

بسمه تعالی، مالک حق مطالبه تخلیه را دارد؛ ولی با فرض این که سرقفلی دکان را به مستأجر واگذار کرده، مستأجر حق دارد مطالبه سرقفلی نماید.

[سؤال 11673] 6724

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، رهبر انقلاب اسلامی ایران، زید عزّه العالی، با تقدیم عرض سلام معروض می دارد:

مالک و یا مالکین يك باب مغازه با دریافت مبلغی به عنوان سرقفلی و تنظیم اجاره نامه، بدون هیچ قید و شرط عدم واگذاری به غیر، آن را در اختیار مستأجری می گذارند. مستأجر، حق پرداخت سرقفلی و اجاره را با مبلغی بیشتر از پرداختی خود

ص: 217

به دیگری واگذار می نماید. آیا از نظر مبارک، وی با رضایت طرفین مجوز شرعی نسبت به دریافت مازاد وجه - که واگذار کننده می گیرد - دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، در فرض سؤال، واگذار کردن مستأجر حق سرقفلی خود را به دیگری به مازاد، مانع ندارد. ولی اجاره دادن دکان به اجرتی بیشتر از اجرت اول، بدون احداث خصوصیتی در آن، جایز نیست.

[سؤال 11674] 6725

بسمه تعالی نهم جمادی الاولی 1398 ق

حضرت آیت الله العظمی خمینی، دام ظلّه العالی

دکانی از مالک آن با دادن سرقفلی به او بدون مدت اجاره نموده ام به مبلغ ماهی هفتصد و پنجاه تومان و اکنون می گوید یا بایستی اجاره را سه هزار و پانصد تومان کنی و یا سرقفلی اولیه را بگیری و بروی، در صورتی که سرقفلی ترقی نموده است خواهشمند است تکلیف شرعی این جانب را بیان فرمایید.

بسمه تعالی، تعیین مبلغ اجاره سالانه اگر قبلاً در ضمن عقد صحیح لازم مقرر نشده منوط به توافق مالک و مستأجر است و سرقفلی را اگر به وجه صحیح شرعی از مالک نخریده و مالک نشده است بیش از مبلغی را که به حساب آن پرداخته استحقاق ندارد و حق سرقفلی در این صورت برای او ثابت نیست و اجاره نسبت به مدتی که مبلغ مال الاجاره و مدت اجاره یا یکی از آن دو تعیین نشده بود باطل است و مستأجر اجرت المثل دکان را در مدتی که متصرف بوده ضامن است.

[سؤال 11675] 6726

بسمه تعالی

محضر مبارک زعیم عالی قدر و رهبر کبیر انقلاب، امام خمینی، دامت برکاته

در مورد این مسأله شرعیه چه می فرمایید؟ شخصی محل کسبی را با لوازم و ابزار

ص: 218

کار از شخصی اکتیاع نموده و پس از مدتی محل کار مذکور را با مقداری از ااث مذکور به بیع صحیح شرعی به دیگری فروخته، و مدارك بیع هم موجود است؛ آیا این معامله مطابق با رأی مبارك صحیح است یا خیر؟

بسمه تعالی، اختیار فروش ملك، با مالك است؛ ولی اگر سرقفلی محل را به دیگری منتقل ساخته، در صورتی انتقال صحیح است که شرعاً حق سرقفلی را مالك باشد.

[سؤال 11676] 6727

بسمه تعالی

1. مغازه یا محل کسب که اشخاصی از مالك اجاره می کنند مثلاً به مدت دو سال یا بیشتر و مالك از آن ها علاوه بر مال الاجاره مبلغی به عنوان سرقفلی می گیرد و آن ها بدون این که با مالك شرط کنند که بعد از تمام شدن مدت حق داشته باشند به دیگری اجاره دهند به دیگری اجاره می دهند و مبلغی سرقفلی می گیرند این سرقفلی حلال است یا خیر؟ و در هر صورت این سرقفلی که از شخص ثالث می گیرند شخص ثالث بعد از دادن سرقفلی به مستأجر اول خمس آن را باید بدهد یا خیر و بر فرض وجوب خمس آیا فرقی هست بین این که این شخص ثالث جاهل باشد به این که با توافق مالك به اصل اجاره باید بعد از تمام شدن مدت محل را باید تخلیه کند و بین این که عالم به مسأله باشد یا خیر؟

بسمه تعالی، کسی که حق سرقفلی به نحو شرعی به او منتقل شده می تواند حق خود را به دیگری در مقابل مبلغی پول واگذار نماید و حق مذکور جزء سرمایه محسوبست که خمس دارد و فرقی بین علم و جهل خریدار نیست.

2. در صورتی که خود مالك محل را با مدت طولانی اجاره دهد و سرقفلی هم بگیرد ولی مستأجر با مالك شرط نکند که بعد از تمام شدن مدت، اگر مالك خودش خواست ملك را تحویل بگیرد، مستأجر حق داشته باشد از مالك سرقفلی بگیرد؛ در این صورت سرقفلی ای که اول به مالك داده خمس دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، خمس دارد.

ص: 219

دفتر محترم حضرت امام خمینی، دام بقاؤه، لطفاً به چند سؤال زیر پاسخ فرمایید.

1. مغازه ای را حدود سی سال پیش اجاره نمودیم. این مغازه را از بنیان با اجازه مالک (متولی موقوفه) خراب نموده و تجدید بنا کردم و اخیراً تجدید اجاره نموده، حدود شش سال به پایان اجاره باقی می باشد. آیا واگذار نمودن این مغازه با دریافت سرقتی مجاز می باشد یا خیر؟

بسمه تعالی، اختیار با متولی شرعی است و اگر در وقت اجاره، اختیار سرقتی به مستأجر داده شده، می تواند سرقتی بگیرد.

2. قسمتی از شغل این جانب، فروش روزنامه باطله می باشد، با توجه به این که در جمهوری اسلامی حتماً کلمه الله و یا نام امامان علیهم السلام در روزنامه ها نوشته می شود، آیا فروش روزنامه مجوز دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، مانع ندارد.

3. سرمایه گذاری در شرکت های خصوصی و یا شرکت های تعاونی، با علم به این که يك یا چند نفر از سهام داران سهم امام و سادات را نمی پردازند، چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، اگر وجوه خود را بپردازد، با اجازه حاکم شرع مانع ندارد.

4. کمیته ای به نام فروش اجناس متروکه در تهران می باشد که اجناس بلا صاحب را که از خارج آمده و صاحبانشان رجوع نکرده و یا فراری می باشند جمع کرده است. خرید اجناس از این کمیته چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، با احتمال این که روی موازین شرعی فروخته می شود اشکال ندارد.

بسمه تعالی

دفتر امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

چنانچه متولی موقوفه ای در قسمتی از زمین موقوفه با پول خود مبادرت به احداث دکان نماید؛ به هنگام واگذاری دکان به شخص غیر آیا سرقتی که گرفته

می شود متعلق به متولی است یا به موقوفه؟

بسمه تعالی، متولی باید مطابق صلاح وقف آن را واگذار کند و چنانچه وقف، عرفاً سرقفلی دارد؛ باید به حساب وقف هم سرقفلی بگیرد.

[سؤال 11679] 6730

بسمه تعالی

این جانب چندین مغازه به سرقفلی واگذار کرده ام. موقع فروش، حدود يك پنجم را قبلاً تقدی دریافت کرده ام و بقیه را به اقساط سه سال الی چهار سال چك یا سفته ماهانه داده اند و قولنامه کرده ایم و مغازه را تحویل داده ایم و آن ها نیز مشغول داد و ستد شده اند. حالیه پنج نفر از آقایان از دادن اجاره و اقساط ماهانه سرقفلی خودداری می نمایند. این جانب هم عرض کرده ام که هرچه داده اید برمی گردانم تا از ملك این جانب خارج شده و بروید و تا امروز هم هرچه داد و ستد کرده اید، حلال شما باشد. ولی قبول ندارند و این جانب و شریکم ابداً راضی به سکونت و داد و ستد آقایان مذکور در ملك خود نمی باشیم. تقاضا دارد تکلیف شرعی بنده و آقایان را مرقوم و روشن فرمایید.

بسمه تعالی، مالك حق دارد مال الاجاره و بدهی بابت سرقفلی را از مستأجر مطالبه کند و تا مدت اجاره سر نیامده، حق مطالبه تخلیه محل را ندارد.

[سؤال 11680] 6731

بسمه تعالی

محضر مقدس زعیم عالی قدر شیعه، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی، پس از ابلاغ سلام، موردی پیش آمده است که به عرض امام می رساند:

سرفقلى يك باب مغازه در اختیار این جانب است و در موقع خرید در سند قید شده است که حق فروش، یعنی واگذاری سرفقلى مغازه به شخص دیگری، با دارنده

ص: 221

سرقفلی است. اکنون بنده این مغازه را می خواهم به شخص دیگری واگذار کنم و در سند مالکیت باید امضای صاحب ملک نیز باشد. اکنون که برای امضای سند به صاحب ملک مراجعه می کنیم می گوید که بنده 20% قیمت فروش را از شما مطالبه می کنم تا سند را امضا کنم. از حضور آن امام بزرگوار تقاضا می کنم که وظیفه شرعی بنده را دستور فرماید که آیا مالک شرعاً حق چنین ادعایی را دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر متعارف این است که صاحب ملک که اختیار واگذاری را به مستأجر داده، باید سند را مجاناً امضا کند، حق مطالبه چیزی ندارد.

[سؤال 11681] 6732

بسمه تعالی

دفتر محترم حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، استفتا می شود:

اگر شخصی مغازه را با دادن سرقفلی اجاره نمود و مدت مدیدی در اجاره همین مستأجر می باشد، متمنی است بیان فرمایید آیا موجر می تواند اجاره را اضافه نماید؟

بسمه تعالی، پس از پایان عقد اجاره اول، در تجدید قرارداد اجاره، تعیین مال الاجاره موکول به توافق طرفین است.

[سؤال 11682] 6733

بسمه تعالی

محضر مقدس حضرت آیت الله العظمی الامام الخمينی، مدّ ظلّه العالی علی رؤوس الانام

احتراماً معروض می دارد بر این که در اول سال 1358 جمعی از مؤمنین با همکاری استاندار و شهردار وقت زمین مرا که از خیریه های فرح بوده است برای بهزیستی اراک و به صورت مزبله شهر بیرون آمده بود پاکسازی کرده و اقدام به احداث میدان تره بار نمودند که از جهاتی به نفع شهروندان تمام شده است و در همان حین اعلام کردند که

ص: 222

هر کس می خواهد مغازه های ساخته شده داشته باشد فلان مبلغ پول به حساب این میدان واریز کند مشروط به شرایط ذیل:

1. این که هر سه سال يك مرتبه هیئت امنای میدان با نظر کارشناس در تجدید اجاره و اجاره بها تجدید نظر کنند.

2. هیچ مغازه داری حق واگذاری مغازه خود را به غیر ندارد مگر با اجازه هیأت امنای.

3. هر موقع مغازه دار نخواست یا نتوانست کسب کند و خواست تخلیه کند و برود همان پولی را که داده است بگیرد و برود و به چیز دیگری اضافه حق ندارد مگر آن که برابر مقررات میدان، خود احداث عملی کرده باشد که با نظر هیأت امنای پول آن را بگیرد و برود. با این که معلوم است پول بدون عمل ساختمان نمی سازد هیأت امنای به طور رایگان و برای خدا با وجود کمبود آهن و مصالح دیگر فعالیت کردند تا این میدان به صورت مطلوبی ساخته شد و بازاری به وجود آورد و در اساسنامه میدان هم قید شده است که از درآمد میدان و اضافه پولی که در صندوق مانده است برای همان بچه های بی سرپرست که تحت پوشش بهزیستی بوده اند خانه ساخته شود که تحت شرایطی به آن ها واگذار گردد و وام قرض الحسنه یا کمک به پسران و دختران بی بضاعت که از ازدواج معمولی هم عاجزند بشود. سوم هر کار خیری که به نظر هیأت امنای و عالم مورد اطمینان اراک اولی بود بعد از آن ها انجام شود و درصدی هم صرف تبلیغات و... گردد اینک مغازه داران محترم نظر به وضع بازار خود کرده و ترقی سرفقلی را مشاهده کرده اند، می گویند این مغازه ها از پول ما ساخته شده و زمین هم که مال دولت است. این قدر ارزش اجاره ندارد و زحمات هیأت امنای را نادیده گرفته و می خواهند مثل همه ما اختیار مغازه با خودشان باشد. نظر مبارك را بیان فرمایید حق دارند یا نه؟

بسمه تعالی، امر زمین و مغازه های ذکر شده با دولت اسلامی است.

بسمه تعالی

پس از عرض سلام تقاضا داریم که به سؤالات ذیل پاسخ عنایت فرمایید:

1. اگر مکان هایی را که وقف مدرسه یا مسجد یا جهات دیگر است در زمانی که اجاره آن ها مثلاً ماهی سی تومان بوده تصرف نموده، بعداً اجاره بالا رفته (به طوری که اگر تخلیه کند متولی یا حاکم شرع می تواند ماهی سیصد تومان اجاره بگیرد) آیا جایز است که تخلیه نکند و اجاره کمتر بدهد؟

بسمه تعالی، باید بعد از انقضای مدت اجاره، محل را تخلیه و یا تجدید اجاره از متولی شرعی نماید.

[سؤال 11684]

2. در صورت عدم جواز، آیا نسبت به آنچه در زمان طاغوت کمتر داده به متولی یا حاکم شرع بدهکار است؟

بسمه تعالی، اگر بدون تجدید اجاره کمتر از اجرة المثل داده ضامن بقیة اجرة المثل است.

[سؤال 11685]

3. آیا متولی شرعی یا حاکم شرع می تواند به کمتر از اجرة المثل اجاره بدهد؟

بسمه تعالی، جایز نیست مگر در صورتی که مصلحت وقف در آن باشد.

[سؤال 11686]

4. آیا آنچه در زمان طاغوت بابت اجاره به اداره اوقاف داده (نه به متولی شرعی یا حاکم شرع) اجاره محسوب می شود؟

بسمه تعالی، محسوب نمی شود و باید مال الاجاره را به متولی شرعی داد.

[سؤال 11687]

5. آیا بر کسی که می داند پدرش مدت ها از این قانون طاغوتی استفاده کرده (کمتر

از اجرة المثل به متولی شرعی یا حاکم شرع رسانده، یا اصلاً نرسانده) واجب است در صورتی که از پدر مالی به ارث رسیده جبران کند؟

بسمه تعالی، آنچه از اجرة المثل پرداخته دین است، و باید از ترکه پرداخت شود.

[سؤال 11688] 6735

بسمه تعالی 1361/9/17

تهران، دفتر امام خمینی، ضمن عرض سلام حضور امام امت و بوسیدن دست ایشان؛ لطفاً در مورد زیر این جانب را راهنمایی فرمایید:

حدود 7 الی 8 سال قبل این جانب از مغازه های گاراژ برادرم يك باب مغازه به طور شش دانگ به سرقتی گرفتم. بعد از مدتی با رضایت طرفین، ایجاب نمود که سه دانگ آن را به بنده واگذار نماید و پس از گذشت مدت زمانی دیگر، ایجاب نمود که دودانگ آن را به بنده واگذار نماید و این جانب به این امر رضایت دادم و با مشارکت برادرم و خودم و يك نفر دیگر، بر اساس هر نفر دو دانگ به شغل آزاد و حلال ادامه دادیم. حدود 6 سال شراکت ما ادامه داشت تا از یکدیگر جدا شدیم و با آن ها تسویه حساب نمودم.

نظر به این که این جانب از روز اول که مغازه را به طور شش دانگ به سرقتی گرفته بودم، تا روزی که از همدیگر جدا شدیم، با برادرم دارای حساب کتابی معاملاتی با همدیگر بودیم، لذا فکر می کردیم که سرقتی مغازه را من پرداخت نموده ام و ایشان دریافت داشته است، لیکن پس از جدایی شراکت متوجه شدیم که این وجه رد و بدل نگردیده. با توجه به مراتب فوق و این که در خلال مدت شراکت مرتباً کرایه مغازه پرداخت گردیده، تقاضامند است که فتوای امام را در ذیل همین ورقه درج نماید که محق به دریافت سرقتی دو دانگ مغازه مذکور که پس از جدایی در اختیار برادرم می باشد و ایشان هم يك دانگ آن را پس از جدایی با من، در اختیار شريك خود

ص: 225

گذاشته و يك دانگ ديگر را براي خود نگه داشته، مي باشم يا خير؟

بسمه تعالی، اگر اختيار سرقتی دکان به شما واگذار شده، می توانید به تفاوت قیمت سرقتی سابق و سرقتی فعلی به اورجوع نمایید.

[سؤال 11689] 6992

3. شخصی مغازه ای را ده ساله به زید نامی اجاره داده است و طرفین موافقت نموده اند که سرقتی آن متعلق به مستأجر باشد، در صورتی که مالک در موقع عقد قرارداد چیزی جز حق الاجاره نگرفته است و مدت ده سال تمام شده است. فعلاً مالک ادعای تخلیه نموده و مستأجر از تخلیه امتناع می نماید و اظهار می دارد که باید سرقتی مغازه را به من بدهی تا آن را تخلیه نمایم؛ آیا حق گرفتن سرقتی از مالک را دارد یا خير؟

بسمه تعالی، اگر در ضمن عقد لازم، سرقتی به مستأجر واگذار شده یا عقد مبنی بر آن بوده، حق سرقتی دارد.

[سؤال 11690] 2248

2. مغازه ای اجاره کردم، بعد از مدتی که هنوز مدت اجاره اولی باقی بود، صاحب مغازه فوت کرد؛ بعد از مدت اجاره از یکی از ورثه صاحب مغازه اجاره کردم يك ساله و قبل از تمام شدن يك سال، این مغازه را دادم به شخص دیگری و مبلغ پانصد هزار تومان سرقتی گرفتم؛ این سرقتی حلال است یا خير؟

بسمه تعالی، اگر حق واگذاری به غیر را داشته اید سرقتی مذکور حلال است.

[سؤال 11691] 799

4. گرفتن سرقتی از مستأجر خانه یا دکان، شرعی است یا نه؟

بسمه تعالی، گرفتن سرقتی برای مالک یا کسی که از جانب مالک حق سرقتی به او داده شده مانع ندارد.

ص: 226

3. در تحریر الوسیله، جلد 2، مسأله 7 از مسائل سرقفلی چنین آمده است: «لو شرط علی الموجر فی ضمن العقد أن لا یوجر المحلّ من غیره ویوجره منه سنویاً بالإجارة المتعارفة فی کلّ سنة فله أخذ مقدار بعنوان السرقفلیة لإسقاط حقّه أو لتخلیة المحلّ» آیا با این شرط می شود مستأجر را بعد از انقضای مدت اجاره بدون جلب رضایت از محل کسب بیرون کرد یا به هر حال، جلب رضایت لازم است؛ به اعتبار شرط و قرارداد در ضمن عقد اجاره که خود عقد لازم است؟ به علاوه که ظاهر امر انتقال حق السلطنة مالک است به مستأجر. مخصوصاً در مواردی که مستأجر مبلغی را به عنوان سرقفلی به موجر داده باشد.

بسمه تعالی، شرط مذکور الزام آور است و با رفع امر به حاکم شرع، موجر را الزام می کند به عمل به آن و با امتناع، حاکم ولایت دارد که محل را با اجاره به نرخ روز به مستأجر واگذار کند.

4. مستأجر حدود بیست و پنج سال با داشتن اجاره نامه در مغازه ای نشسته و در آن جا کاسبی می نماید و اجاره اش را ماه به ماه پرداخت می نماید؛ حال به صرف این که مالک می گوید من راضی نیستم و باید مغازه را تخلیه نمایی، آیا در اسلام حکمی یا قانونی نسبت به مستأجر بیان شده یا نه؟

بسمه تعالی، بعد از تمام شدن مدت اجاره، مالک می تواند از مستأجر مطالبه تخلیه نماید.

4. چند مغازه خریداری شده است که به زمین مسجد اضافه شود. آیا مستأجرین برای تخلیه مغازه ها حق مطالبه وجهی (بابت حق پیشه یا سرقفلی) دارند؟ با توجه به این که با مالک قبلی قراردادی در این خصوص نداشته اند.

بسمه تعالی، در فرض مسأله حق سرقفلی ندارند.

[سؤال 11695] 6736

بسمه تعالی 14 / 10 / 1361

با درود فراوان به منجی عالم بشریت، حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) و رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران و با سلام به شهیدان گلگون کفن انقلاب اسلامی و با عرض سلام به برادران زحمتکش دفتر امام و با عرض معذرت از این که وقت برادران را می گیرم.

برای این که برادران عزیز با زندگی این جانب به طور مختصر آشنا شوند تا بتوانند قضاوت عادلانه نمایند، زندگی هفت ساله بعد از ازدواج خود را به طور مختصر برای شما می نویسم. در سال 54 با فردی که کارمند بانک بود ازدواج کردم. زندگی ما از طریق حقوق ماهانه ای که از بانک دریافت می کردیم می گذشت. اما لازم است در این جا اضافه کنم که تنها پولی که می گرفتیم، مربوط به حقوق ماهانه می شد و هیچ گونه رشوه یا خلافی در کار ایشان مشاهده نشده. پول بانک هم که بر محور ربا می چرخد و ربا هم که حرام است. ثمره این ازدواج، دو فرزند می باشد و اینک بعد از خواندن این آیه کریمه، سؤالاتی برایم پیش آمده که ممکن است سؤال چندین هزار تن از افراد مسلمان ایرانی نیز باشد. خواهشمند است در صورت امکان، جواب سؤالات را از طریق ائمه جمعه و جماعات و یا از طریق رسانه های گروهی بیان کنید.

1. آیا وسایل زندگی مثل خانه که تا کنون خریده ایم حلال است؟

2. آیا لازم است که تمام موجودیت مادی خود را بفروشیم و پولش را به واجدین شرایط بدهیم و کار و کسبی دیگر برای خود دست و پا کنیم و اگر این چنین است، تکلیف دو فرزند ما چیست؟

3. آیا لازم می بینید که من دو فرزندم را رها کنم و از وی طلاق بگیرم؟

ص: 228

بسمه تعالی، شما اگر یقین ندارید که در مال مورد ابتلای خودتان مال حرامی هست، می توانید در آن تصرف کنید و بر شما چیزی نیست و لازم نیست تحقیق نمایید.

[سؤال 11696] 6737

بسمه تعالی 1361 / 4 / 20

حضور محترم رهبر عظیم الشان انقلاب اسلامی و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران و مرجع عالی قدر شیعیان جهان، حضرت امام روح الله موسوی خمینی

پس از سلام و دعای فراوان بر امام امت، خمینی بت شکن، خواهشمند است اعلام نمایند: حقوق دریافتی کارکنان بانک ها مخصوصاً (بانک مسکن) در نظام جمهوری اسلامی ایران، به رهبری زعیم عالی قدر، امام خمینی، از نظر شرعی چگونه می باشد؟
بسمه تعالی، حقوق در قبال انجام کارهای مشروع، حلال است.

[سؤال 11697] 6738

بسمه تعالی 1358 / 7 / 12

محضر مبارك قائد اعظم، رهبر بزرگ اسلام، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دامت افاضاته العالی، سلام علیکم تمنا دارم، دست خط مبارك را در ذیل این سؤال شرعی مرقوم فرمایید:

اکنون که دولت ایران اسلامی و بانک ها ملی گردیده، مسائل شماره 2853 و 2855 توضیح المسائل و سایر مسائل مربوط به آن، به قوت خود باقی است یا خیر؟

بسمه تعالی، مسائل مذکوره به قوت خود باقی است.

[سؤال 11698] 6739

بسمه تعالی 1361 / 12 / 21

حضرت امام خمینی، دام ظلّه العالی، با سلام و آرزوی توفیق الهی در راه خدمت به اسلام و مسلمین و امید به پیروزی انقلاب اسلامی در سرتاسر جهان

ص: 229

به اطلاع می‌رساند که این جانب در سال 1356 پس از 21 سال خدمت، از بانک صادرات ایران استعفا نمودم ولی در آبان ماه سال 1361 از طرف مقامات بانکی تکلیف و دعوت به کار شدم و حدود چهار ماه است در بانک استان اصفهان مشغول هستم؛ با توجه به این که هنوز معاملات عقود اسلامی در بانک‌ها پیاده نشده است و در آینده به تدریج اجرا خواهد شد، وضعیت حقوق بنده چه صورت دارد؟
بسمه تعالی، حقوقی که در مقابل کارهای حلال بگیریید بر شما حلال است.

[سؤال 11699] 6740

بسمه تعالی 1361 / 4 / 1

حضور محترم رهبر کبیر انقلاب، امام خمینی، دام ظلّه العالی

با نهایت احترام و عرض ارادت خالصانه؛ به اطلاع می‌رساند: این جانب کارمند بانک سپه، چندی پیش از دفتر استفتائات آن حضرت در قم راجع به وضعیت شرعی کار کردن در بانک و حقوق گرفتن از آن سؤال نمودم؛ در جواب فرمودند: «آن قسمت از حقوقی که در مقابل کار ربوی گرفته اید حرام است؛ منتها بعد از پیروزی انقلاب مسائل آن مربوط می‌شود به ولی امر». لذا استدعای عاجزانه دارم در مورد سه سؤال ذیل حکم الهی را روشن فرمایند به نحوی که با انجام آن، رفع گناه شده، به گونه‌ای که در فزع اکبر از غضب الهی بی‌پناه نباشم:

1. آیا کار کردن در بانک بعد از پیروزی انقلاب شرعاً اشکال دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، تصدی کارهای مشروع اشکال ندارد.

[سؤال 11700]

2. حقوق دریافتی این بنده از زمان حاکمیت یافتن جمهوری اسلامی با توجه به این که نزدیک به کارم در بانک، حسابداری ربوی بوده است شرعاً چه وضعیتی پیدا می‌کند؟

ص: 230

بسمه تعالی، به نسبت کارهای ربوی، حقوق دریافتی حلال نیست.

[سؤال 11701]

3. با توجه به تأکید مسئولین بر این که اعضای انجمن های اسلامی بر تجربیات خود در کارهای اداری بیفزایند، آیا می شود با در نظر گرفتن وجود کارهای ربوی در بانک به منظور کسب تجربه در کلیه امور بانک دخالت داشت؟

بسمه تعالی، تصدی کارهای ربوی جایز نیست.

[سؤال 11702] 6741

بسمه تعالی

محضر مبارک بزرگ رهبر عالم اسلام و یگانه مرجع عالی قدر دنیای تشیع، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، ادام الله بطول بقائه الشریف

با کمال ادب و احترام، به عرض می رساند:

1. این جانب مدت بیست و سه سال است که در بانک رهنی ایران مشغول انجام وظیفه می باشم. البته در بدو استخدام از مرحوم آیت الله حاج سید علی بهبهانی (رامهرمزی) اجازه استخدام گرفته ام و بعدها به علت رجوع به مرحوم آیت الله حکیم، ادامه خدمتم را نیز از ایشان اجازه گرفتم که فتوکپی آن به پیوست تقدیم می گردد. اینک چون مدتی است، شغلم عوض شده و رئیس بانک شده ام. همان طور که استحضار دارند کلیه امور شعبه بایستی با نظر این جانب انجام شود از طرفی مدت ها است که به آن جناب رجوع کرده ام. لذا میل داشتم نظر مبارک آن مرجع عالی قدر را نسبت به ادامه خدمتم در بانک بدانم. مضافاً، مشتریانی که برای دریافت وام مراجعه می کنند، با ایشان درباره بهره پرداختی به بانک مصاحبه می کنم و آن ها اضافه پرداختی (بهره) را به بانک می بخشند.

بسمه تعالی، نسبت به اموری که مربوط به ربا است، تصدی جایز نیست و حقوق آن حرام است.

ص: 231

2. چنانچه مجاز نباشم به خدمت ادامه دهم، آیا می توانم با همان اجازه آیت الله حکیم قدس سره باز هم در بانک بمانم؟

بسمه تعالی، حکم همان است که ذکر شد و اجازه نامه و اجازه نه لازم است و نه مفید.

3. همان طور که اطلاع دارند به کارمندان بانک نیز مثل کارمندان دیگر ادارات دولتی در زمان بازنشستگی حقوقی پرداخت می کنند که در توضیح المسائل به آن اشاره فرموده اید. آیا در صورت بازنشسته شدن مجاز به اخذ و صرف حقوق مربوطه از بانک می باشم یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر فقط برای عمل حرام استخدام شده باشد، حقوق بازنشستگی هم حرام است، ولی اگر برای عمل حلال یا مشترک بین حلال و حرام استخدام شده حقوق بازنشستگی حلال است.

4. بانک در شهرستان هایی که ساختمان از خودش دارد، يك منزل مسکونی هم برای رئیس شعبه درست کرده و در اختیار او می گذارد. در مقابل بیست درصد حقوق را به عنوان کرایه محل، از حقوقش کسر می کند. بنده نیز مشمول این موضوع هستم و به موجب دستور حضرت آیت الله خویی ده درصد کرایه پرداختی را نیز به اشخاص مستحق پرداخت می کنم، آیا باز هم به نظر مبارک لازم است به همین کیفیت عمل کنم یا لازم نیست ده درصد کرایه پرداختی را به شخص مستحق بدهم؟

بسمه تعالی، این عمل لازم نیست.

خداوند بر عمر و سلامت و عزت آن رهبر عظیم و مرجع تقلید شیعیان جهان بیفزاید، ان شاء الله.

جناب مستطاب، حضرت آیت الله العظمی آقای سید روح الله الموسوی الخمینی، دامت برکاته و طال عمره

محترماً؛ این جانب حدود ده سال است که در بانک صادرات استخدام شده ام و از این مؤسسه حقوق دریافت نموده ام. ابتدای امر متوجه حرمت عمل و اشکال در حقوق آن نبودم. زمانی تحریم آن به بنده ثابت شد که خانواده ای را تحت تکفل داشتم و این تنها منبع درآمد بوده و هست. اکنون با توجه به ملی شدن بانک ها بر خود واجب دانسته از محضر مبارک سؤال نمایم:

1. اشتغال در بانک و دریافت حقوق از آن چه صورتی دارد؟

2. آیا این حقوق و اموال و اثاثیه خریداری شده از آن، مال حلال مخلوط به حرام است؟ و با دادن خمس و زکات حلال می شود یا خیر؟

3. در شرایط مذکور انجام فرائض دینی (نماز - روزه - خمس - زکات و غیره) برای این جانب و خانواده تحت تکفلم چگونه است؟

بسمه تعالی، اگر در امور مربوط به ربا کار نمی کنید، حقوق آن حلال است؛ وگرنه نسبت به مقدار کاری که مربوط به ربا است، حق اجرت ندارید و اگر گرفته اید، در صورتی که مقدار آن معلوم است و مایوس از مالکش هستید، باید از طرف صاحبانش با اذن حاکم شرع علی الاحوط صدقه بدهید. و اگر معلوم نیست و در مال مخلوط شده، حکم مال مختلط به حرام را دارد و عبادت در آن، حکم عبادت در غضب را دارد.

بسمه تعالی

به حضور حضرت امام خمینی رهبر عالی قدر انقلاب اسلامی، دام ظلله العالی

پس از عرض سلام، این جانب معروض می دارد که در تاریخ آذر ماه 1353، جهت

ص: 233

شغل تحویل داری به استخدام بانک ملی درآمد. آیا حقوقی که در این مدت از بانک گرفته ام، حلال است یا خیر؟ در صورت حلال نبودن، تکلیف این جانب را معین فرمایید. لازم به تذکر است که در این مدت خانه خریده و زن اختیار کرده ام و مقداری جنس و پول موجود دارم. با آرزوی پیروزی رزمندگان اسلام و سلامتی و سعادت امام از خداوند متعال.

بسمه تعالی، کارهای واگذاری به شما، اگر مشروع بوده، حقوق دریافتی در مقابل آن حلال است.

[سؤال 11708] 6744

بسمه تعالی

سلام علیکم ورحمة الله وبرکاته، حضور مبارک امام امت، دام عزه

احتراماً؛ به استحضار می رساند: این جانب حدود 10 سال و سه ماه؛ یعنی از اواخر سال 1345 تا فروردین سال 1356 به عنوان کارمند در یکی از بانک های ایران مشغول انجام وظیفه بوده ام. چون از گرفتن پول بانک ناراحت بودم در مشهد به حضور مرحوم آیت الله میلانی رفتم و گفتم که مقلد حضرت امام خمینی هستم. ایشان نظر دادند که ماهیانه به ازای هزاری، ده تومان به عنوان رد مظلمه پردازید و حتی نامه برای حضرت آیات عظام گلپایگانی و نجفی مرعشی نوشتم و به آن ها نیز گفتم که مقلد حضرت آیت الله خمینی هستم. آن ها هم نظر آقای میلانی را تأیید کردند؛ ولی به خاطر ناراحتی از پول بانک از فروردین سال 1356 استعفا داده و از بانک خارج شده ام و هنوز فکرم ناراحت است و با خود می گویم: ممکن است نظر حضرت امام خمینی غیر از فتوای حضرات آیات عظام فوق الذکر باشد، لذا تمنا دارد در این مورد نظر امام عزیزمان را بفرمایید؟ با تشکر فراوان

بسمه تعالی، اگر کار شما در بانک مربوط به معاملات ربوی نبوده چیزی بر شما نیست، و الا به مقداری از حقوق که در مقابل کارهای مربوط به ربا گرفته اید ضامنید و باید به بانک برگردانید.

ص: 234

حضور مبارك حضرت حجت الاسلام پسندیده، دامت برکاته

محترماً؛ با عرض ادب به استحضار می‌رساند: این جانب مقلد حضرت آیت الله العظمی نایب الامام، امام خمینی می‌باشم و چون نامه ای در تاریخ 16 / 3 / 1358 با پست سفارشی جهت آن جناب به منظور اخذ اجازه کار و حقوقم تقدیم داشته‌ام که تا کنون جواب دریافت نداشته‌ام. و به قرار اطلاع، نامه به رؤیت خود امام نمی‌رسد. از طرفی برای پول در مضیقه هستم. با عرض پوزش از گستاخی که می‌نمایم؛ تمنا دارد این نامه حقیر به نظر نایب الامام برسد و جواب آن مرقوم و برایم پست فرماید. از تاریخ 20 / 7 / 1351 در بانك تعاون کشاورزی کازرون استخدام شده و اکنون با سمت رئیس دایره وصول مطالبات بانك، اشتغال به کار دارم و وظایفم عبارت است از:

1. تنظیم اخطار چاپی یادآوری جهت بدهکاران، حدود يك ماه قبل از سررسید مبنی بر آن که بدهی خود را در سررسید پرداخت نمایید.
2. هرگاه بدهکار در سررسید بدهی خود را نپرداخت، اخطارهای چاپی مجددی جهت او و ضامنش، مبنی بر تسریع در پرداخت بدهی به انضمام دیرکرد مربوطه.
3. در صورت عدم مراجعه و اعلام ناداری و گرفتن مهلت، پس از مدتی اجراییه صادر می‌گردد.

چون طبق مرقومه حضرت آیت الله نایب الامام، امام خمینی - که الآن هم در دست نیست - در صورت مباح بودن کار، حقوق هم مباح دانسته‌اند. متمنی است مرقوم فرمایند، با توجه به قسمت های سه گانه فوق، کار و حقوق فدوی حلال است یا حرام و به فرض حرام بودن کار، تکلیف چیست؟ ضمناً اگر نامه سفارشی مورخ 16/3/1358 به دست نایب الامام رسیده، جواب هر دو را مرحمت فرمایند نهایت سپاس دارم.

بسمه تعالی، اگر بدهکار متمکن از پرداخت بدهی خود هست و ادا نمی‌کند اخطار به او و اصدار اجراییه نسبت به اصل بدهی مانع ندارد.
ولی نسبت

به بهره جایز نیست. و حقوقی که در مقابل تنظیم اخطار و اصدار اجراییه گرفته می شود بالنسبه حساب می شود؛ نسبت به اصل بدهی حلال و نسبت به بهره حرام است.

[سؤال 11710] 6746

بسمه تعالی

در شرایط حاضر که هنوز نظام بانکی اسلامی به اجرا در نیامده است و بانک ها مشغول عملیات ربوی می باشند تکلیف کارکنان بانک ها چیست؟ آیا اگر حقوقشان حرام است می توانند ترك خدمت کنند؟

بسمه تعالی، حقوقی که در مقابل کارهای مربوط به ربا داده می شود حرام است و نسبت به کارهای دیگر مانع ندارد.

[سؤال 11711] 6747

بسمه تعالی 1361 / 3 / 20

دفتر امام خمینی

سؤال شرعی: چون در توضیح المسائل حضرت آیت الله العظمی امام خمینی در قسمت معاملات بانکی، اکثر معاملات بانک حرام می باشد، خواهشمند است در خصوص حقوقی که بانکی ها می گیرند مسأله را روشن بفرمایید؛ آیا استعفا دادن جایز است یا خیر؟ در صورتی که درآمدی غیر از حقوق بانکی نداشته باشند.

بسمه تعالی، کارهای مربوط به ربا و حقوقی که در مقابل آن کارها است حرام است.

[سؤال 11712] 6748

بسمه تعالی 1361 / 12 / 4

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مرجع عظیم جهان تشیع احتراماً؛ چند نفر از برادران جدید الاستخدام بانک کشاورزی شعبه ابرقو، با توجه

ص: 236

به تعهدی که به اسلام فقاهتی دارند و به قصد خدمت به اسلام و جمهوری اسلامی، خدمت در این بانک را پذیرفته اند. با توجه به این که در وام داده شده توسط این بانک و تمام بانک های کشور در سررسید، مبلغی مازاد - با در نظر گرفتن مبلغ وام و مدت آن - از مشتری دریافت می شود و با توجه به تأکید صریح قرآن مجید و روایات متعدده و فتوای حضرت عالی، این شبهه برای ما پیش آمده است که آیا طریقه کار بانک ها بر اساس سیستم ربوی می باشد یا خیر؟ و در مورد ادامه کار در این شغل و منزه بودن و یا حرمت حقوق دریافتی انتظار راهنمایی داریم.

بسمه تعالی، اگر اشتغال به کارهای مربوط به ربا نداشته باشید و علم به بودن مال حرام در پولی که به شما داده می شود، ندارید حقوق شما حلال است.

[سؤال 11713] 6749

بسمه تعالی

محضر مبارک امام امت رهبر کبیر انقلاب، امام خمینی دام ظلّه العالی

این جانب کارمند بازنشسته بانک صادرات در مدت کارم به ترتیب به کارهای زیر اشتغال داشته ام (تحویله داری، معاون شعبه، رئیس شعبه، رئیس (خدمات) کارپردازی. هم اکنون به فکر افتاده ام آنچه که از بابت حقوق به دستم رسیده و آنچه تا کنون مصرف کرده ام و اضافه بر این تعدادی سهام که خود بانک به این جانب داده است و تعداد دیگری را که به من فروخته و پول آن را از سود خود آن سهام کم کرده است. نظرتان راجع به موارد زیر چیست؟

1. حقوق از اول استخدام تا پایان بازنشستگی.

بسمه تعالی، حقوقی که در مقابل کار گرفته می شود حلال است، مگر آنچه در مقابل کارهای مربوط به ربا باشد.

[سؤال 11714]

2. حقوق بازنشستگی فعلی.

بسمه تعالی، مانع ندارد.

ص: 237

3. سهامی که بلاعوض بانك به این جانب داده.

بسمه تعالی، اشكال ندارد.

4. سهامی که پول آن را از سود سالانه خود آن سهام برداشته.

بسمه تعالی، حرام است و جایز نیست گرفتن آن.

با توجه به این که هم اکنون طرف ما در بانك، دولت اسلامی است و این مسأله مربوط به این جانب تنها نیست، بلکه شامل همه کارمندهای متدین بانك می شود لطفاً نظر مبارکتان را مرقوم فرمایید.

[سؤال 11715] 6750

بسمه تعالی 19 / 3 / 1361

دفتر حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

احتراماً این جانب مدت هشت سال است که در بانك ملی به سمت تحویل‌داری مشغول به کار هستم، ولی نسبت به این کار رضایت چندانی نداشتم تا این که تصمیم گرفتم استعفا دهم و چون این مسأله فاصله چندانی تا شروع انقلاب نداشت، لذا تا انقلاب ادامه پیدا کرد و من هم به امید این که بانك، اسلامی خواهد شد و تحت نظر حکومت اسلامی خواهد بود از استعفا منصرف گردیدم، ولی هنوز دچار شبهه هستم. لذا می خواهم بدانم آیا امام اجازه می فرمایند به کارم در بانك ادامه دهم یا این که استعفا نمایم؟

بسمه تعالی، ادامه شغل مذکور مانع ندارد.

[سؤال 11716] 6751

بسمه تعالی

محضر مبارک حضرت امام خمینی، رهبر کبیر انقلاب اسلامی دامت توفیقاته

ضمن تقدیم عرض سلام، چون عده ای از کارمندان بانك در مورد حقوق خود که از طریق دریافت بهره و کارمزد تأمین می شود در شبهه می باشند بنابراین لازم دیدیم از آن مرجع بزرگ سؤال نمایم که:

آیا گرفتن حقوق از بانك حلال است یا حرام؟

ص: 238

در صورت حرام بودن آیا در این برهه از زمان جایز است کارمندان متعهد از بانک بیرون رفته و شغل آزادی را انتخاب نمایند؟

سوم این که آیا پرداختن خمس و داشتن حساب سالانه باعث حل این مسأله می شود یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر در مقابل کارهای مربوط به ربا حقوقی می گیرد مقداری که در مقابل آن ها است حرام است و با داشتن حساب سال حلال نمی شود.

[سؤال 11717] 6752

بسمه تعالی 1361 / 10 / 29

محضر مبارك حضرت آیت الله - رهبر انقلاب اسلامی - امام خمینی

خواهشمند است نظر خود را در مورد سؤال ذیل اعلام فرمایید. حقیر کارمند یکی از بانک های کشور هستم، بهره گیری سفته های نزولی را انجام می دهم آیا این عمل حرام است؟

بسمه تعالی، جایز نیست.

[سؤال 11718] 6825

2. حقوق کارمندانی که در قسمت ربوی بانک کار می کنند مباح است یا خیر؟ اگر جواب منفی است، تکلیف این چنین کارمندان چه می شود؟

بسمه تعالی، حقوقی که در مقابل کار حرام گرفته می شود حلال نیست.

[سؤال 11719] 6825

3. ضمناً حقوق کارمندانی که در قسمت غیرربوی کار می کنند، بیشتر از همان کارمندان بانک تأمین می شود. حقوق آن ها مباح است یا خیر؟

بسمه تعالی، تا علم نداشته باشند که در حقوقی که به آن ها داده می شود حرام موجود است مباح است.

ص: 239

[سؤال 11720] 6753

بسمه تعالی 1361 / 2 / 28

محضر مبارك مرجع عالی قدر، آیت الله العظمی امام خمینی دام ظلّه العالی

پس از اهدای سلام و تحیات و استدعای دوام عمر و عزّت آن وجود ذی جود از حضرت باری تعالی؛ از آن مرجع عالی قدر در خصوص مسائل شرعی ذیل استفتا می نماید:

1. در جمهوری اسلامی، وضعیت فعلی بانک‌ها چگونه است، آیا شرعی هستند و داد و ستد پول با آن‌ها مجاز است یا خیر؟ با علم به این که هنوز مسأله بهره در این داد و ستدها منتها با نرخ خیلی کمتر و با اسم کارمزد، وجود دارد.

بسمه تعالی، اصل بانک شرعی است، ولی بهره پول ربا و حرام است.

2. بانک مسکن برای دایر کنندگان حساب پس انداز و سپرده ثابت، امتیازی قائل شده و آن دادن وام خرید خانه، یا تکمیل ساختمان، پس از مدت معین و با شرایط معین است، که البته بهره ای با نرخ گویا 4% به این وام تعلق می گیرد. گرفتن و استفاده از این وام در صورت ضرورت و احتیاج (خرید خانه یا تکمیل ساختمان)، و غیر ضرورت؛ و مصرف آن در محل تعیین و مشخص شده، و یا در غیر محل معین شده منتها در صورت ضرورت و احتیاج چگونه است؟ متشکرم

بسمه تعالی، قرض گیرنده مبلغی را که به قرض گرفته مالک شده و می تواند تصرف در آن بنماید و بهره پول ربا و حرام است.

[سؤال 11721] 6754

بسمه تعالی 1360 / 11 / 17

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دامت برکاته، با کمال احترام به عرض مبارك می رساند:

این جانب از سال 1330 به کارهای تولیدی به اتفاق برادرانم مشغول بودم. در تمام

ص: 240

دوران زندگی ام فردی مسلمان و متعهد به اجرای احکام اسلامی بوده و هستیم؛ تا کنون دیناری مال حرام وارد زندگی من نشده و از بدو شروع به کسب، همه ساله وجوهات شرعی خود را پرداخت نموده ام. در سال 1348 از برادرانم جدا شدم و چون سرمایه من تبدیل به مقداری ماشین آلات شده بود اجباراً در سال 1354 کارخانه ای را در شهر ساوه تأسیس نمودم. برای راه اندازی این کارخانه مجبور شدم مبالغی از بانک قرض نمایم. به گواهی بانک طلبکار کلیه اقساط بدهی در سررسید آن پرداخت می شده و بانک طلبکار تا کنون بهره خود را دریافت نموده.

آیا از نظر شرع مقدس اسلام طلبکار می تواند با توجه به این که بهره خود را دریافت نموده، از بدو تأسیس کارخانه بدون رضایت این جانب، در مال من شریک شود و به زور اختیار اداره کارخانه را از من سلب نماید یا نه؟ متمنی است جواب آن را مشروحاً مرقوم و مزین فرمایید تا موجب ارشاد مؤمنین گردد.

بسمه تعالی، اگر قرار شرکت در بین نبوده و طلبکار پول را بابت وام پرداخته، غیر از وامی که داده چیزی حق ندارد و چنانچه نزاعی در بین باشد برای فیصله آن به محاکم صالحه مراجعه شود.

[سؤال 11722] 6755

بسمه تعالی 14/7/1358

محضر مبارک حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دامت برکاته

1. سالیانه کمکی از طرف بانک کشاورزی به این منطقه می شود، ولی صدی هشت به عنوان بهره دریافت می نمایند. آیا اجازه می فرمایند یا خیر؟

بسمه تعالی، گرفتن پول از بانک مانع ندارد و بهره را ضامن نیستند.

[سؤال 11723]

2. داد و ستدها (معاملات) با بانک های فعلی کشور (در حکومت اسلامی) چه صورت دارد؟

ص: 241

بسمه تعالی، مانع ندارد، ولی از ربا باید اجتناب شود.

[سؤال 11724] 6509

4. کسی که چند سهم از بانک صادرات را خریده و قصدش هم این بوده که دست هژیر از این بانک کوتاه شود، فعلاً تکلیف او چیست؟ آیا معامله صحیح بوده یا باطل؟ بر فرض بطلان، سهام خریداری شده را به کی واگذار کند؟ پولی که داده، از دستش رفته یا قابل جبران است؟

بسمه تعالی، معامله صحیح است.

[سؤال 11725] 644

7. پول هایی که در بانک های نظام جمهوری اسلامی گذاشته شده و گرفته می شود، مشمول ربای شرعی هست یا خیر؟

بسمه تعالی، معاملات بانکی اشکال ندارد. بهره پول رباست و دادن و گرفتن آن جایز نیست.

[سؤال 11726] 2381

2. اکنون بانک ها ملی شده اند و زیر نظر دولت اسلامی اداره می شوند اما هنوز بهره معمولی دریافت می کنند، حکم معامله با آن ها و کار کردن در آن ها را بیان فرمایید.

بسمه تعالی، معامله و کار کردن در صورتی که ارتباطی به ربا نداشته باشد مانع ندارد و از کارها و معاملاتی که مربوط به ربا است باید اجتناب شود.

[سؤال 11727] 6749

3. سهامی که بلاعوض بانک به این جانب داده چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

ص: 242

[سؤال 11728] 6756

بسمه تعالی

چند کلمه عرایض خدمت حضرت آیت الله خمینی دارم که برای آن سرور عزیز شرح می دهم تا جناب عالی به عرایض بنده رسیدگی کامل بفرمایید. عرایض بنده از این قرار می باشد:

یک سال پیش، عیال بنده از بالای بام خانه افتاد و دچار بیماری سختی شد که هنوز هم به طور کامل خوب نشده است. و هر چیزی که داشتم خرج خانواده خود کردم. در همان زمان، شخصی از این جانب مبلغ ده هزار تومان طلب داشت که از آن مدت تا به حال مرتب از بنده مدرک ربا در ربا گرفته است که آن مبلغ ده هزار تومان، حالا 178000 تومان شده است. می خواهم بینم جناب عالی در این مورد چه فتوایی می فرمایید. هر فتوایی که آن سرور بفرمایند، بنده عمل کنم. امیدوارم که در پناه خداوند یکتا به سلامت باشید. و حالا، یک دستگاہ قالی دارم که، اگر خدا بخواهد، مدت چهار ماه دیگر پایین می آید. و چند طلبکار دیگر هم دارم که یکی از آن ها مبلغ شش هزار تومان و دیگری دو هزار تومان و دیگری سه هزار تومان می باشد.

بسمه تعالی، اصل قرض، واجب الاداء است و زیاده حرام است.

[سؤال 11729] 6757

بسمه تعالی 11 / 6 / 1358

ریاست محترم دفتر امام خمینی، محترماً؛ به عرض می رساند:

این جانب خدمت شما سلام عرض می کنم و امیدوارم در پناه امام زمان مصون و محفوظ باشی. سؤالی از شما دارم:

شغل من در زمان طاغوت قالی بافی بوده و مدت چند سال، پول از پسر عمه خود

ص: 243

می گرفتیم و بهره آن را از من می گرفت. او مرده است و مقدار 2500 تومان از من طلبکار است. برادر و پسر نامبرده، اختیاردار مال و املاک او هستند. سرمایه او، چه از پول، چه از قالی و چه از زمین، خیلی زیاد است. من تقریباً حساب کرده ام، مقدار هفت الی هشت هزار تومان از من بهره پول گرفته است. من به اختیاردار او گفته ام: اگر می خواهی من رضایت داشته باشم، باید از این پول صرف نظر کنی، و گرنه من رضایت ندارم. و گفتم این زمان دیگر نمی شود زور گفت. حال از شما تقاضا می کنم، تو را به جان آقای امام خمینی، مرا راهنمایی کنید که آیا می توانم این پول را بدهم یا نه؟ من در روز پنجاه تومان می گیرم و خرج هشت نفر به عهده من است.

بسمه تعالی، اگر مقدار دین را ادا کرده باشید، زیادتر از آن مدیون نیستید. و چنانچه بهره ای از شما گرفته؛ می توانید در مقابل آن، طلب او را ندهید.

[سؤال 11730] 6758

بسمه تعالی 1361 / 12 / 22

سروران عزیز، مسئولین محترم دفتر استفتانات حضرت امام خمینی، مدّ ظلّه العالی، سلام علیکم

ان شاء الله در خدمت به اسلام و مکتب اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام همواره موفق و مؤید باشید. خواهشمند است، فتوای حضرت امام را جهت آگاهی حقیر و دیگر برادران مسلمانان بفرمایید.

چون شهریه دانشگاه ها اغلب بسیار زیاد هستند، برای عده ای و به خصوص کسانی که علاوه بر تحصیل، برای کسب مخارج آن مجبور به کار هستند و حقوق خود را ماهیانه دریافت می دارند، امکان پرداخت يك جای وجه شهریه به ندرت میسر است. لذا مجبورند این مبلغ را به اقساط پردازند که در نتیجه آن کارمزدی به آن تعلق خواهد گرفت. برای مثال اگر شهریه يك دوره تحصیلی مجموعاً 1260 دلار باشد، در صورتی که دانشجو بخواهد آن را در سه قسط پردازد، می بایست هر ماه 483 دلار

ص: 244

پرداخت نماید که در نتیجه وجه پرداختی 1449 دلار خواهد شد؛ آیا می شود به این کار مبادرت کرد؟

بسمه تعالی، اگر ناچار به پرداخت باشند، مانع ندارد؛ ولی در دادن بهره، قصد بهره نکنند.

[سؤال 11731] 6759

بسمه تعالی 1358/6/2

حضور مبارك رهبر بزرگ انقلاب اسلامی ایران حضرت نایب الامام حاج آقا روح الله خمینی مَّعَ اللّٰهِ المسلمین بطول بقائه الشریف، ضمن عرض سلام و تقدیم درود و تحیت شایسته مشکلی در معامله به شرح زیر برای فدوی پیش آمده که برای رفع آن احتیاج به نظر مبارك آن جناب است.

شخصی به عنوان دلال، کامیونی متعلق به این جانب را از جهرم به شیراز برده که در آن جا بفروشد و کامیون دیگری در عوض برایم خریداری نماید، چنانچه در شیراز مبادرت به فروش و خرید نماید، مبلغ پنج هزار تومان و اگر در تهران این عمل را انجام دهد، مبلغ ده هزار تومان حق الزحمه بگیرد. شخص دلال در شیراز مبادرت به فروش کامیون متعلق به این جانب و خرید کامیون دیگری برای این جانب نموده و به اعتراف خود او مشارالیه مبلغ پنج هزار تومان از خریدار و فروشنده مربوطه وصول نموده و اظهار داشت که از این بابت به این جانب حقی ندارد لکن مبلغ هشتاد هزار تومان پول از خودش برای خرید کامیون داده به این معنا که کامیون مرا به دویست هزار تومان فروخته و کامیون دیگر را به مبلغ دویست و هشتاد هزار تومان خریداری نموده و در مقابل هشتاد هزار تومان اضافی، اسنادی به مبلغ یکصد و پانزده هزار تومان از من گرفته که می بایست سی و پنج هزار تومان اضافه بر هشتاد هزار تومان به دلال مذکور پرداخت نمایم به عنوان بهره و سود.

ص: 245

استدعا دارم نظر عالی را نسبت به این معامله که چه صورتی دارد و آیا مبلغ سی و پنج هزار تومان مازاد مرقوم، مشروع است که پردازم یا خیر که اگر بدهکار باشم، اقدام به پرداخت کنم و اگر شرعاً بدهکار نباشم عمل حرامی انجام نداده باشم منتظر اوامر مبارک مطاع آن جناب. در ضمن به عرض عالی می‌رساند که در این تاریخ سهم مازاد پول را از من گرفته است آیا حق مطالبه و اخذ آن مبلغ را دارم یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر ماشین را برای شما خریده و بهره پول گرفته جایز نبوده و می‌توانید مقدار بهره را مطالبه کنید.

[سؤال 11732] 6760

بسمه تعالی دهم شعبان المعظم 1402 ق

حضرت آیت الله العظمی امام خمینی دام ظلّه العالی، بعد التحیة والسلام

محترماً معروض می‌دارد که مستضعفانی بودند اکثراً در روستاها که از متمولین وام مطالبه می‌کردند و ملکی را به وام دهنده با خیار شرط به ردّ ثمن تا یک سال می‌فروختند با قیمت نازل تر از قیمت معمولی، و مجدداً همان ملک را از خریدار اجاره می‌کردند با اجاره ای که معادل بود با ربح سالیانه پول مطلوب، آیا این دو معامله از نظر مبارک در حکم ربا، حرام و باطل می‌باشد یا نه؟ بیان فرمایید که مورد حاجت است. ضمناً در بعضی موارد همین مبیع قبل انقضای مدت خیار و یا بعد از آن به ثبت هم رسیده می‌شده یعنی به نام مشتری. دام ظلکم علی رؤوس المستضعفین

بسمه تعالی، این نحو معامله محکوم به حکم ربا و باطل است.

[سؤال 11733] 6761

بسمه تعالی 10 / 11 / 1361

محضر مبارک زعیم بزرگوار و قائد اعظم، رهبر کبیر انقلاب، حضرت امام خمینی، دامت برکاته، با تقدیم عرض سلام و آرزوی سلامت و طول عمر برای آن رهبر عزیز، خواهشمند است نظر آیت الهی را در مورد سؤال زیر بیان فرمایید:

ص: 246

در بعضی از ادارات (به غیر بانک ها) به بهانه این که هنوز طبق قانون رژیم گذشته عمل می کنند، هنگام محاسبه امور مالی نسبت به گذشت زمان دین 12% سود و بهره حساب می کنند؛ متمنی است نظر آیت الهی را در صدر ورقه امر به ابلاغ فرمایید.

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است.

[سؤال 11734] 6762

بسمه تعالی 1361 / 9 / 23

محضر مبارک حضرت امام خمینی مدّ ظلّه العالی، السلام علیکم ورحمة الله

این جانبان کشاورزان روستای سلطان از توابع شهرستان فومن اعضای شرکت تعاونی روستایی از سال 1357 که سال به ثمر رسیدن انقلاب اسلامی به رهبری آن بزرگوار است مبالغی از شرکت یاد شده به عنوان وام دریافت داشته بودیم و سال 1358 نیز مبالغی به همین عنوان دریافت نمودیم بدون این که وام قبلی را باز پس گیرند. در سال های 1359 و 1360 هیچ اقدامی جهت دریافت وام مذکور به عمل نیامد. اما امسال طبق اختطاریه ای از کشاورزان خواستند که اصل وام دریافتی را به اضافه دوازده درصد سود به مدت 15 روز حاضر کرده و به شرکت پردازند و تصفیه حساب دریافت دارند. با عرض اصل موضوع علاوه بر این که این جانبان کشاورزان قدرت پرداخت همه وام را در امسال نداریم و اگر نه قادر به ادامه زندگی کشاورزی نیستیم از محضر مبارک حضرت امام استفتا می شود.

1. آیا بهره دوازده درصد از قوانین طاغوتی نبوده و مغایر با حکم اسلام نیست؟ در حالی که مطابق فتوای مسأله 2844 رساله حضرت امام بهره دیرکرد تحریم شده است.

2. از محضر امام بزرگوار استدعا داریم چنانچه عرایض ما با موازین شرعی دین مقدس اسلام مغایر و مخالف است و یا پرداخت اصل پول به اضافه دوازده درصد بهره مجاز است به صورت دستورالعمل به ارگان های دولتی مخصوصاً سازمان تعاون و امور روستاها ابلاغ فرمایند تا این عده که تولید کننده ارزاق هستند و متکی به بازوی

ص: 247

خود و به هیچ وجه وبال گردن دولت نیستند از فشار پرداخت بهره مغایر با اسلام خلاص شوند.

بسمه تعالی، بیش از مبلغی که به قرض گرفته اید را ضامن نیستید و 12% مرقوم ربا و حرام است.

[سؤال 11735] 6763

بسمه تعالی

پس از سلام و درود بر قائد بزرگ، امام خمینی و مسئولین محترم دفتر آن حضرت؛ شخصی مقدار پولی به کارفرمای یک کارگاه خصوصی - که خود نیز در همان کارگاه مشغول به کار است - به عنوان کمک می دهد و کارفرما درصد سودی نسبت به پول آن شخص روی تولیدات روزانه قرار می دهد و چون تولیدات بعضی از روزها کم و بعضی از روزها زیاد است کارفرما و شخص (صاحب پول) تعداد ثابتی را برای هر ماه مقرر می کنند که تقریباً همان تولیدات واقعی کارگاه است؛ مثلاً برای هر ماه 100 عدد تولید و برای هر یک عدد 50 ریال. لطفاً بفرمایید از نظر شریعت اسلام مسأله فوق چگونه است؟

بسمه تعالی، پول را اگر به صاحب کارگاه قرض داده تنها عین همان پول را استحقاق دارد و زیادی - هرچه باشد - ربا و حرام است و اجرت کار جداگانه برای او محفوظ است. ولی اگر به مقدار پول خود در کارگاه شریک شده، پس از کسر مصارف، به نسبت پول خود در سود و زیان شریک است.

[سؤال 11736] 6764

بسمه تعالی 1361 / 12 / 18

دفتر حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دامت افاضاته، با درود و سلام به پیشگاه رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران، محترماً؛ با توجه به مطالب ذیل خواهشمند

ص: 248

است به سؤالات ذکر شده پاسخ فرمایید:

شرکت کفش بلا در سال 1361 با کوشش و همت کارگران شریف و مسلمان، افزایش تولید بسیار خوبی داشته است و بنابر قرارداد وزارت کار باید در مقابل این افزایش تولید، به کارگران پاداشی پرداخت گردد. ولی متأسفانه چون سهام داران قبلی شرکت در زمان قبل از انقلاب اسلامی با گرفتن اعتبارات وام های کلان، بدهی هنگفتی برای شرکت باقی گذاشته اند، در نتیجه مسئولین با احتساب بهره وام های فوق، پاداش افزایش تولید برای کارگران منظور نمی نمایند.

1. منظور نمودن بهره وام های دریافتی قبل از انقلاب اسلامی سهام داران فراری در محاسبات افزایش تولید، شرعی است یا خیر؟

2. در صورتی که بهره وام های قبل از انقلاب غیرشرعی است، باید به کارگرانی که افزایش تولید داشته اند طبق قرارداد شرعاً پرداخت نمود یا خیر؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است.

[سؤال 11737] 6765

بسمه تعالی 3 / 11 / 1361

محضر مبارك امام خمینی، با سلام و آرزوی طول عمر برای کلیه خدمتگزاران

عده ای در جامعه ما مطالبی را جدیداً عنوان می کنند مبنی بر این که باتوجه به حرمت ربا در دین اسلام - ولی ادعا دارند که - حکومت اسلامی می تواند از مردم ربا بگیرد؛ ولی مردم نمی توانند از حکومت به عنوان سود پس اندازشان در بانک، ربا دریافت دارند. و استدلالشان این است که حکومت چون مردمی است و این سود را به نفع مردم در صندوق دولت می ریزد، خرج امور مملکت می کند. لذا استدعا دارد صحت و سقم مطلب فوق را برای ما مرقوم دارید.

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، ربا حرام است و فرقی بین اشخاص حقیقی و حقوقی نیست.

ص: 249

بسمه تعالی

دفتر محترم حضرت امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

ضمن درود فراوان به رهبر کبیر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران

چنانچه شخصی احتیاج مبرم به وام داشته باشد و پولی را با نزول قرض نماید، لیکن به واسطه موقعیتی که پیش می آید، علاوه بر پرداخت اصل مبلغ، بتواند مبلغی از نزول را کمتر بدهد، آیا در مقابل نزول دهنده بابت مابه التفاوت مبلغ نزول مسئول می باشد یا خیر؟ و یا اصولاً می تواند چنانچه توانست هر مبلغ از نزول را ندهد؟

بسمه تعالی، نزول و بهره پول، ربا و حرام است؛ وام گیرنده ضامن این نیست.

بسمه تعالی پانزدهم رمضان 1402 ق

حضور محترم حضرت آیت الله خمینی

این جانب مبلغی پول به یکی از بستگانم داده ام تا با آن کار کند و ماهانه مبلغ معینی به من بپردازد و بعد از يك یا دو سال یا بیشتر، عین پول را به بنده بدهد. آیا این پول ماهانه حرام است یا حلال و در صورت حرام بودن، به چه طریقی باید عمل کنم؟

بسمه تعالی، اگر پول را قرض داده، بیش از اصل پول چیزی حق ندارد و بهره پول ربا و حرام است.

بسمه تعالی

محضر مقدس رهبر و ولی فقیه، امام خمینی، ادام الله ظلّه العالی

این جانب به دستور مجتهدی که از او تقلید می کردم مقداری پول به یکی از تجّار بازار داده بودم و ایشان با این پول کار می کردند و مقداری ماهانه به من می پرداختند.

لازم به تذکر است که این پول ماهانه هر ماه - چه آن بازاری کار می کرد و چه کار نمی کرد - یکسان بود. البته مجتهدی که من از ایشان تقلید می کردم در جواب سؤال من که این پول ماهانه چه صورت دارد، کتباً برای بنده نوشته بودند که اگر شما خود را طلبکار ندانید و آن آقای بازاری با رضایت خود این ماهانه را بدهد و اگر چنانچه ماهی نداد شما مطالبه نکنید، اشکال ندارد. من هم روی فتوای ایشان سال ها با این آقای بازاری به این معامله به نوعی که عرض شد ادامه می دادم؛ تا این که به دستور دوخبره از ایشان برگشتم و به شما رجوع کردم.

امام امت تقاضا دارم که بفرمایند تکلیفم چیست؟ با توجه به این که سه پسر دارم و یک دختر سادات 12 ساله. این سه پسر یکی سپاه پاسداران و دیگری در کمیته و یکی دیگر دانشجوی بیکار و خود و دخترم هستیم. منزل مسکونی از خودمان است ولی حقوق پسر پاسدار و کمیته اییم فقط برای مخارج خودشان است و من و آن دختر و آن پسر دانشجو از ماهانه همین پول استرزاق می کنیم؛ در نتیجه امروز که از امام تقلید می کنم تقاضای راهنمایی و فتوا دارم.

در ضمن، از اندوخته همین ماهانه مبلغ 20 هزار تومان هم برای مکه داده ام و شوهرم هم سال ها پیش فوت کرده.

بسمه تعالی، اگر بابت بهره پول باشد ربا و حرام است، گرفتن آن جایز نیست.

[سؤال 11741] 6769

بسمه تعالی

محضر محترم حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، با عرض سلام؛ استغاثه ای دارم که تقاضا می نمایم در مورد آن فتوا بفرمایید.

شخصی جهت تهیه یک اتومبیل سواری به شخص دیگری که مغازه ای دارد و اجناس خانگی را که در بازار آزاد یافت نمی شود، به صورت قاچاق به مردم عرضه

ص: 251

می کند، مراجعه می نماید. شخص مغازه دار به متقاضی اتومبیل آدرس چند بنگاه را می دهد و می گوید: برو در این بنگاه ها ماشین مورد نظرت را پیدا کن تا من برایت بخرم. متقاضی اتومبیل می رود و ماشین مورد نظر را در یکی از بنگاه هایی که تعیین شده بود پیدا می کند و دوباره به شخص مغازه دار مراجعه می نماید و با هم به بنگاه می روند. قیمت اتومبیل شصت و پنج هزار تومان بود که شخص مغازه دار از متقاضی بیست هزار تومان می گیرد و یک چک شصت و پنج هزار تومانی به موعده هفتاد روز بعد به فروشنده اتومبیل می دهد و اتومبیل را مستقیماً از نام فروشنده به نام خریدار (متقاضی) تبدیل می نماید و سپس علاوه بر بیست هزار تومانی که اول معامله گرفته بود، هفتاد هزار تومان دیگر هم سفته به قرار ماهی سه هزار تومان در 23 ماه می گیرد؛ یعنی این اتومبیل برای خریدار به مبلغ نود هزار تومان تمام شده و مغازه دار برای چهل و پنج هزار تومانی که داده است برای مدت بیست و سه ماه، بیست و پنج هزار تومان استفاده می گیرد. آیا این معامله از نظر شرعی درست است؟ و اگر درست نیست، چه نام دارد؟ التماس دعا دارم.

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است.

[سؤال 11742] 6770

بسمه تعالی 1361 / 7 / 22

محضر رهبر کبیر انقلاب اسلامی و امید مستضعفان، حضرت امام خمینی، با سلام و درود بی پایان به آن رهبر عزیز، بدین وسیله به استحضار می رساند: این جانب کارگر شرکت صنعتی پارس مینو، در سال 1356 موفق شدم با کمک وام شرکت و فروختن اثاثیه منزل، خانه کوچکی را قولنامه کنم. متأسفانه به علت عدم پرداخت وام از طریق بانک رفاه کارگران و به علت عدم تکافوی پولم، به توصیه بنگاه داری، از نزول خوار معروف غرب تهران مبلغ 1/800/000 ریال پول به شرایط ذیل: 200/000 ریال بهره به اضافه 200/000 ریال بابت تضمین، در صورت عدم پرداخت

ص: 252

به مدت شش ماه، دریافت داشتیم.

متأسفانه باز به علت عدم دریافت وام از بانک نتوانستم پول وی را در موعد مقررّه پرداخت کنم و ایشان بدون توجه به امکاناتم، سند منزل را که در گرو وی بوده به مبلغ 2/200/000 ریال به علاوه مبلغ دو بیست هزار ریال به اجرا گذاشته است.

با پیگیری مداوم در شهریور ماه 1357 موفق به اخذ وام از بانک شدم که این زمان مصادف با اوج گیری انقلاب شکوهمند اسلامی مان بوده و ایشان (رباخوار) از ترس مکافات، متواری گردیده است و من نیز موفق به دریافت وام و فسخ قرارداد نشدم.

با مراجعات و پیگیری زیاد به ثبت اسناد و املاک اعلام داشته است که جهت فسخ اجراییه باید علاوه بر مبالغ فوق، مبلغ 1/200/000 ریال بابت نیم عشر دولتی که در رژیم گذشته برای حمایت و پشتیبانی این گونه افراد تدوین شده است، پرداخت دارم.

لذا با توجه به مراتب فوق خواهشمند است به سؤالات ذیل که از محضر آن امام گرامی استفسار می شود، پاسخ مرقوم فرمایند:

1. آیا این گونه پرداخت (نیم عشر) منطبق با اصول و موازین اسلامی می باشد؟

2. با توجه به مدارک و اسناد بسیار و شناخت مسئولین ادارات ثبت و اسناد و املاک از گذشته و عملکرد این گونه افراد - که با مکیدن جان و مال و بی خانمان نمودن آن ها، به ثروت هنگفتی رسیده اند - آیا پرداخت بهره و ضرر و زیان از طریق اداره ثبت و اسناد و املاک جمهوری اسلامی به رباخواران جامعه، با موازین شرع مقدس اسلام منطبق بوده یا خیر؟

3. با در نظر گرفتن مسأله فقهی شماره 2277 رساله آن حضرت و عدم کمک و مساعدت مسئولین امر، تکلیف افرادی چون حقیر چگونه خواهد بود؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است و نیم عشری که برای بهره ها گرفته می شود جایز نیست.

ص: 253

بسمه تعالی

حضور محترم برادران دفتر امام خمینی، مدّ ظلّه، با توجه به پذیرفتن مرجعیت امام خمینی و رعایت دستورات و احکام صادره از ایشان، تقاضامندم که به سؤالات این جانب پاسخ بفرمایید:

1. اگر انسان پولی به کسی قرض دهد و ماهیانه مقداری را مازاد بر اصل دریافت دارد و این مقدار مازاد را تماماً صرف کمک به مستضعفین نماید، این پول حلال است و گرفتنش جایز می باشد یا خیر؟ و چنانچه این مازاد از بانک دریافت گردد، چگونه خواهد بود؟

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است و گرفتن آن جایز نیست؛ و در این حکم، بین شخص یا بانک فرقی نیست.

2. با توجه به پیروزی انقلاب اسلامی و شکل حجاب رایج میان زنان، آیا حضرت امام حجاب را خارج از شکل چادر و به صورت لباس گشاد و روسری قبول دارند یا خیر؟

بسمه تعالی، در حجاب واجب برای زن، لباس خاصی معتبر نیست؛ به هر نحو و با هرگونه لباس که خود را از دید نامحرم بپوشاند، کفایت می کند و پوشاندن وجه و کفین واجب نیست.

بسمه تعالی 1361 / 11 / 30

دفتر امام، با سلام و توفیق روزافزون برای شما:

می خواستم بدانم بهره ای که روی وام گرفته می شود آیا از نظر شرعی درست است؟

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است.

بسمه تعالی 1361 / 7 / 8

سلام علیکم، مسأله ای برای ما پیش آمده بدین قرار:

توضیح آن که مبلغ 180 هزار تومان پول به عنوان قرض الحسنه به شخصی بازاری داده و بنده خود، شغل اداری دارم. بعد از ظهرها از ساعت 3 الی 6 به مغازه شخص مذکور می روم و این مدت ساعت را در آن جا کار می کنم. ایشان روزی 150 تومان به من به عنوان مزد می دهد و حتی روزهای تعطیل که نمی روم، می دهد - توضیح آن که آن شخص پدر زن بنده می باشد - می خواهم بدانم این پول طیب و طاهر است یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر بهره پول به شما نمی دهد اشکال ندارد.

[سؤال 11746] 6774

بسمه تعالی

حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دامت برکاته، با عرض سلام

این جانب که مقلد آن جناب می باشم، نظرتان را در مورد جریان معروضه ذیل تقاضا نمودم:

این جانب در زمان طاغوت حدود دو سال قبل، از شرکت میلارد سه دستگاه ماشین مستعمل خریداری نمودم و با شرط آن که ماشین های مذکور تعمیر و تحویل گردد، پرداخت نزول اقساط معوقه خریدار قبلی را که حدود پنج میلیون ریال می باشد، تعهد نموده ام؛ ولی شرکت میلارد ضمن این که به تعهد خود مبنی بر تعمیر ماشین آلات عمل ننموده، به استناد سفته هایی که از این بابت اخذ نموده است، از طریق مقامات دولتی اقدام به توقیف منزل مسکونی این جانب نموده است. اینک از حضورتان استدعا دارم اعلام نظر فرمایید که آیا این جانب این مبلغ را که کلاً بابت نزول تأخیر پرداخت اقساط معوقه خریدار قبلی می باشد، شرعاً و قانوناً مدیون بوده و بایستی پرداخت نمایم یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر نزول بوده، ضامن نیستید و خانه برای ادای دین فروخته نمی شود.

ص: 255

محضر مقدس حضرت آیت الله العظمی حاج سید روح الله الامام الخمينی دام عزه العالی فی رؤوس المؤمنین

امیدوارم از حضرت احدیت که سایه بلند پایه آن پدر بزرگوار و نجات دهنده دنیا و آخرت را از سر این جان نثار و همه این مؤمنین کم و کوتاه نفرماید به حق محمد صلی الله علیه و آله و در ضمن این جان نثار معروض می دارم در زمان طاغوتی، از سال 1341 به این طرف پولی از بانک به ما می دادند از قرار هر 100 تومانی 6 تومان پول، اول آن شش تومان را کسر می نمودند و پول به ما می دادند و همه ساله این پول را می گرفتیم به این طریق، و موعد مقرر این پول را با همین سود از ما می گرفتند و اینک در سال 1356 باز به همین ترتیب پول به ما دادند. در موعد سر رسید - الحمد لله والمنة - انقلاب اسلامی بر پا شد و موفقیت حاصل شد و کسی نبود که این پول را مطالبه بنماید و اینک آمده اند برای گرفتن پول ها و هر صد تومانی مبلغ 12 تومان ادعا می نمایند غیر از شش تومان اول که برداشته اند که هر صد تومانی فعلاً سود آن 18 تومان می شود و اگر می فرمایید که این ربا نمی شود بپردازیم و اگر ربا می شود عین پول را بپردازیم و در خاتمه بقای عمر و عزت آن پدر بزرگوارمان را از خداوند متعال خواستاریم.

بسمه تعالی، ربا است و بیش از آنچه گرفته اید ضامن نیستید.

بسمه تعالی

دفتر امام خمینی، خواهشمند است به سؤالات زیر پاسخ گوید:

1. اگر هزار تومان پول را با يك بسته چای سی ریالی، به مدت يك سال به هزار و سیصد تومان بفروشیم، معامله درست است یا نه؟

بسمه تعالی، باطل است.

[سؤال 11749]

2. اگر در سال دیگر همین پول را که از سال قبل - با مبلغ ذکر شده مانده باشد - با جنس دیگری مانند يك كيلو قند به قیمت هزار و هفتصد تومان بفروشیم، معامله درست است یا نه؟

بسمه تعالی، باطل است.

[سؤال 11750]

3. آیا اسکناس با قیمت ارزان تر یا گران تر از ارزشش، خرید و فروش می شود یا نه؟

بسمه تعالی، فروش اسکناس به گران تر که نتیجه ربا را دارد؛ محکوم به حکم ربا و باطل است. ولی در صورتی که واقعاً خرید و فروش باشد مثل فروش اسکناس درشت به ریز یا به عکس که نقد انجام می شود مانع ندارد.

[سؤال 11751] 6777

بسمه تعالی

هرگاه کسی به دیگری قرض ربوی بدهد، مثلاً: هفت هزار تومان بدهد و ده هزار تومان بگیرد. و بعد قرض دهنده در مقام توبه برآید و یا قرض گیرنده با مراجعه به دادسرای انقلاب اسلامی یا کمیته بخواد حق خود را پس بگیرد، آیا همان سه هزار تومان اضافه را و یا تمام ده هزار تومان را پس بگیرد. خواهشمند است جواب مرقوم فرمایید.

بسمه تعالی، فقط زیاده ای را که داده می تواند مطالبه کند.

[سؤال 11752] 6778

بسمه تعالی 18 / 2 / 1361

تهران، جماران، قائد اعظم امام خمینی

با سلام، می پرسند آیا می شود سود پس اندازی که بانک داده به فقرا داد؟

ص: 257

بسمه تعالی، سود پس انداز را نباید بگیرند و اگر گرفتند باید از طرف صاحبانش به فقیر صدقه دهند.

[سؤال 11753] 6779

بسمه تعالی 1361 / 3 / 20

محضر مبارك حضرت آیت الله آقای خمینی، مدّ ظلّه العالی

ضمن عرض تحیات وافره و آرزوی سلامتی و طول عمر وجود مقدس عالی، استدعا دارم استفتای ذیل را امر به جواب بفرمایید:

این جانب قبل از انقلاب به علت گرفتاری های مالی که داشتم، اجباراً مبلغی از یکی از صرّاف های بازار به عنوان قرض گرفته بودم که در مقابل آن، اسنادی بابت اصل و بهره های آن به طرف مزبور دادم. پس از انقلاب جمهوری اسلامی که مقرر شد بهره های قرض ها پرداخت نشود، ضمن گفت و گو و تفاهم که با نماینده صراف مزبور انجام شد باقی مانده اصل طلب آن پرداخت گردید و بهره های آن را بخشیده و اسناد مربوط به بهره ها را هم به این جانب مسترد نمود و دیگر هیچ گونه سندی نزد او ندارم و حتی نماینده در یادداشتی اعتراف نموده که کلیه حساب ها تصفیه و یکدیگر را حلال نمودیم. آیا با چنین وضعی این جانب دیگر بدهی به آن شخص دارم یا خیر؟

بسمه تعالی، با پرداخت اصل وام چیزی بر شما نیست.

[سؤال 11754] 6780

بسمه تعالی

دفتر محترم حضرت امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

ضمن درود فراوان به رهبر کبیر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران

مستدعی است از محضر مبارك حضرت امام راجع به سؤال زیر استفسار فرموده و مراتب را اعلام فرمایید.

چنانچه شخصی احتیاج مبرم به وام داشته باشد و پولی را با نزول قرض نماید؛

ص: 258

لیکن به واسطه موقعیتی که پیش می آید، علاوه بر پرداخت اصل مبلغ، بتواند مبلغی از نزول را کمتر بدهد، آیا در مقابل نزول دهنده، بابت ما به التفاوت مبلغ نزول، مسئول می باشد یا خیر؟ و آیا اصولاً می تواند - چنانچه توانست - هر مبلغ از نزول را ندهد؟

بسمه تعالی، نزول و بهره پول، ربا و حرام است؛ وام گیرنده ضامن این نیست.

[سؤال 11755] 6781

بسمه تعالی 1358 / 9 / 24

محضر مقدس حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دامت برکاته، با ابلاغ سلام و تقدیم ادعیه خالصه، مستدعی است مسائل شرعی ذیل را مرقوم و به خاتم مبارک مزین فرمایید:

1. در حرمت بهره و رباخواری فرقی بین افراد و اشخاص و مؤسسات دولتی و ملی هست یا خیر؟ و در نتیجه اگر اصل بدهی که شخصی به مؤسسات و بانک های دولتی دارد بپردازد، بهره آن را هم ضامن است یا خیر؟

بسمه تعالی، فرقی در بین نیست و گیرنده قرض، بهره را ضامن نیست.

2. اگر شخص مفلس و ورشکسته مالی داشته باشد، آیا بایستی بین همه غرما به نسبت تقسیم شود یا بانک ها مقدمند؟ و آیا بانک ها حق دارند بستانکاری خود را تمام و کمال، حتی با فرع و بهره بگیرند و سایر طلبکاران را محروم سازند یا خیر؟

بسمه تعالی، همه غرما در يك مرتبه هستند، مگر عین مال یکی از آن ها موجود باشد، و همچنین در مال مرهون که نزد یکی از طلبکارها باشد، مرتبهن احق از دیگران است در استیفای حقش از آن.

3. در استثنای منزل مسکونی در باب مطالبه دیون از بدهکار، آیا بین بدهکاری که حکم به افلاس او شده، و بین بدهکاری که محکوم به افلاس نیست فرقی هست؟

بسمه تعالی، فرقی نیست.

ص: 259

بسمه تعالی

محضر مبارک رهبر عالی قدر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، حضرت امام خمینی، سلام علیکم

شرکت ملی فولاد مبلغی را به عنوان وام مسکن به کارکنان با بهره 4% پرداخت می نماید که به محض انتقال کارکنان به یکی از نهادهای دیگر دولتی بهره وام مذکور به 10% افزایش می یابد. خواهشمند است از نظر شرعی چگونگی بهره دریافتی 10% را بفرمایید.

بسمه تعالی، بهره وام ربا و حرام است.

بسمه تعالی 1361 / 11 / 19

حضور رهبر عظیم الشان حضرت آیت الله العظمی امام خمینی دام توفیقه

بانک ها قبلاً جهت توسعه کسب - یا کشاورزی یا خرید خانه یا... به مردم وام می دادند با نرخ مشخصی که نزول یا بهره نامیده می شد از 6 تا 12 درصد در سال بهره می گرفتند که حد وسط نه درصد در سال می شد. مثلاً اگر یک میلیون تومان وام به مدت یک ماه می دادند با سپردن چک یا سفته با ضمانت یا وثیقه، هفت هزار و پانصد تومان بهره می گرفتند، ولی حالا بانک ها به عنوان مضاربه پول را به شرکت یا فردی با سفته یا چک یا وثیقه جهت خرید جنسی می دهند. اول سؤال می کنند سود آن چقدر و چگونه است؟ وقتی سود مشخص شد مدت را سؤال می کنند، فرد یا شرکت می گوید سود آن مثلاً سه درصد در یک ماه است با کلیه مخارج، بانک می گوید کلیه مخارج خرید و فروش و ضرر به عهده خودت من یک میلیون تومان را به شما به مدت یک ماه می دهم و پانزده هزار تومان سود می خواهم اگر جنس فروش نرفته و خواستی یک ماه بیشتر شود سود هم بیشتر می شود و اگر جنس در بین یک ماه فروش نرفته حق

ص: 260

مضاربه با آن را ندارید. قراردادی نوشته و آماده می شود، به طوری که شخص یا شرکت بر اثر احتیاج مجبور است امضا نماید.

آیا مضاربه طبق نوشته بالا شرعی است یا خیر؟ و بعد در بین مدت، کسی که پول را گرفته می تواند با آن معامله ای انجام دهد یا نمی تواند؟ چون پولی را به مدت یک ماه با سود معین گرفته.

بسمه تعالی، به این کیفیت مضاربه نمی شود و بهره پول ربا و حرام است.

[سؤال 11758] 6784

بسمه تعالی

محضر مقدس حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دامت برکاته

شخصی در سال 1352 در برابر گروه گذاشتن خانه خود مبلغی وام گرفته است که پس از سه ماه بدهی خود را مسترد و خانه خود را آزاد نماید. البته برای این منظور با رضایت خاطر مبلغی هم به وام دهنده بابت بهره پرداخت کرده و در سال 1354 سند خود را با رضایت طرفین فسخ و خانه خود را آزاد نموده است.

اینک که چندین سال از تاریخ فسخ معامله می گذرد، مطالبه بهره پرداختی را می نماید و بستانکار می گوید: حاضرم بهره دریافتی را مسترد دارم، مشروط بر این که بدهکار، بدهی خود را به ارزش روز دریافت کند و طبق آمار بانک مرکزی پرداخت نماید. به عبارت دیگر، اگر فرضاً شاخص هزینه زندگی در سال 1352 و هنگام دریافت وام رقم 100 و در سال 1354 هنگام استرداد، رقم 150 بوده است تفاوت را که در واقع در اثر تورم، ارزش پول طلبکار کاهش یافته است، بدهکار پرداخت نماید. استدعا دارد نظر آن مرجع عالی را ذیلاً مرقوم فرمایند.

والسلام علی عباد الله الصالحین

بسمه تعالی، ربا گیرنده باید مقداری را که ربا گرفته پس بدهد و کم و زیاد شدن ارزش پول اثر ندارد.

ص: 261

دفتر محترم رهبر عالی قدر انقلاب اسلامی ایران، امام خمینی

محترماً؛ چون این جانب از مقلدین امام هستم؛ استدعا دارم نظر معظم له را نسبت به مسأله زیر مرقوم فرمایید:

یکی از دوستان این جانب در دو سال قبل مراجعه و تقاضای مبلغی وام از بنده نموده که انجام تقاضای نامبرده برایم میسر نبود. ایشان پیشنهاد نمود که این جانب مبلغ مورد تقاضای ایشان را از بانک ملی قرض نموده و به ایشان بدهم. و علاوه بر کارمزد و بهره بانکی که 14% می شد، یک درصد هم به عنوان حق العمل به این جانب بپردازد. چون بانک ملی سفته ایشان را قبول نمی کرد؛ چکی بابت تضمین بدهی خود به این جانب داد و این جانب بر حسب خواسته ایشان، سفته های دیگری را به بانک فروخته و وجه خالص دریافتی از بانک را به نامبرده داده ام. و یک درصد هم بر طبق توافق در حساب بدهکاری ایشان نوشته ام. چون این جریان استمرار پیدا کرد و بانک ها از گرفتن سفته و تنزیل آن خودداری می نمودند؛ ناچاراً حساب بانک را که در واقع ایشان بدهکار بود، پرداخت نمودم و قرار شد ایشان بدهی خود را به اقساط و بدون بهره به این جانب بپردازد. حالیه، اظهار می دارد که در پرداخت بهره های بانکی شریک دیگری داشته که بهره های پرداختی به بانک را قبول ندارد و به همین جهت از پرداخت کلیه طلب های این جانب خودداری می نماید. علی هذا، چون دخالت این جانب در مراجعه به بانک و گرفتن قرض و پرداخت بهره به بانک، بر حسب پیشنهاد ایشان بوده و بیش از یک درصد هم حق العمل نگرفته ام؛ خواهشمندم تکلیف شرعی بنده را ذیلاً تعیین فرمایید.

بسمه تعالی، بهره را بدهکار نیست. بلی چنانچه جداً شما واسطه قرض کردن از بانک برای او بوده و حق الزحمه ای تعیین کرده اید؛ حق الزحمه

خود را استحقاق دارید. ولی اگر برای خودتان قرض گرفته و به او قرض داده اید، بیش از مبلغی که قرض داده اید حق ندارید.

[سؤال 11760] 6786

بسمه تعالی

خدمت نور چشم ملت ایران امام خمینی سلام، امیدوارم که سلام این جانب را بپذیرید. لطفاً به دو سؤال ذیل پاسخ مرقوم فرمایید:

1. من زنی هستم چهل و پنج ساله، هفت سال است که با سختی کار می‌کنم، مریض هستم و خیلی هم ناتوان شده‌ام و دیگر نمی‌توانم کار کنم. صد هزار تومان پول جمع کرده و داخل بانک به صورت سپرده گذاشته‌ام تا سودش را بگیرم و خرج کنم. با توجه به این که من نان آوری ندارم آیا گرفتن سود این پول حرام است یا نه؟

بسمه تعالی، بهره پول حرام است.

2. مبلغ چهل هزار تومان بابت رهن خانه به صاحب خانه داده‌ام تا با آن کار کند و کرایه خانه را بگیرد ولی آن طور که از رساله جناب عالی استفاده می‌شود رهن جور دیگری است، به این صورت که باید پول پیش صاحب خانه گرو بماند و اگر مستأجر کرایه را نداد صاحب خانه از آن پول بابت اجاره خانه بردارد حال با توجه به مطالب فوق الذکر آیا این کار حلال است یا نه؟

بسمه تعالی، این معامله ربا است و شما اجرت خانه را به او ضمانتید.

[سؤال 11761] 6787

بسمه تعالی 12 / 9 / 1361

محضر مبارک آیت الله العظمی خمینی، دام بقاؤه العالی

محترماً؛ خانه ای که در گرو شخص یا بانک می‌باشد، به علت عدم پرداخت بهره و نزول می‌تواند به مالکیت شخص یا بانک درآورد؟

بسمه تعالی، بهره را حق ندارند و نمی‌توانند در مقابل آن خانه را تملک نمایند.

ص: 263

محضر مبارك حضرت آيت الله العظمى امام خمينى

لطفاً پاسخ سوالات ذيل را مرقوم فرماييد:

1. افردى در گذشته به بانك ها بدهكار بوده اند كه اصل آن را پرداخته و بر اساس امر آن رهبر عالى قدر از پرداخت سود و بهره خوددارى نموده اند.

از طرفى قوانين و مقررات بانك هنوز لغو نشده و فشار در اين مورد، ممكن است موجب تضعيف دولت مورد تأييد امام شود. بانك هم تا تصفيه حساب (اعم از اصل و بهره) نمى تواند اسناد مرهونه را فك نمايد. مستدعى است، ارشاد و هدايت فرماييد كه افردى كه حاضر هستند مبلغ بهره را به عنوان ديگرى به بانك پرداخت كنند كه هم به صندوق دولت كمك شود و هم ملك آنان فك گردد آيا جايز است يا نه؟

بسمه تعالى، اگر مجبور در پرداخت باشند و قصد بهره نكنند مانع ندارد، ولى بانك حق ندارد بگيرد.

[سؤال 11763]

2. پس انداز در بانك ها و بهره آن چه صورتى دارد؟

بسمه تعالى، پس انداز مانع ندارد و گرفتن بهره جايز نيست.

[سؤال 11764] 6789

بسمه تعالى

محضر رهبر كبير انقلاب و مرجع عالى قدر، حضرت امام خمينى، مدّ ظله العالى

پيرو دستخط شريف كه وظيفه شرعى اين جانب را روشن نموده و امر بر رد دين به خاطر ضامن بودن فرموده بوديد؛ چون خود چيزى جز مقدارى لوازم منزل، در يك خانه اجاره اى ندارم و مى توانند در اين مورد تحقيق نمايند، با پيشنهاد كمك از طرف دوستان و اقوام به خاطر آبرو و حيثيت خود، به بانك مراجعه، و تقاضاى تقسيط

ص: 264

بدهی ای که روح من از پول آن خبر ندارد، نمودم، ولی بانک، غیر از اصل بدهی، بهره تأخیر نیز از من می خواهد. در این مورد اخیر - یعنی بهره - حکم شرعی من چیست؟

در پایان سلامتی آن وجود شریف را از خداوند متعال خواهانم.

بسمه تعالی، بهره پول را ضامن نیستید.

[سؤال 11765] 6790

بسمه تعالی

با درود فراوان به رهبر کبیر انقلاب اسلامی، محترماً به عرض مبارک می رسانم:

این جانب با وامی که گرفته بوده ام از بانک بعد از پرداخت وام درخواستی، آیا دادن سود آن وام که در شرایط کنونی با توجه به این که وضع مالی خوبی ندارم، حرام نیست؟ آیا از نظر شرعی درست است یا خیر؟ اگر طبق موازین اسلامی باشد، این جانب متقبل می شوم و اگر هم سود آن حرام است که پرداخت کنم، از این جانب پرداخت نمی گردد.

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است.

[سؤال 11766] 6791

بسمه تعالی 1361 / 10 / 4

دفتر محترم حضرت امام امت، دام بقاؤه، السلام علیکم ورحمة الله، با عرض سلام به حضور مبارک امام، دام بقاؤه؛ استدعا دارد از حضرت ایشان چند مسأله زیر را پرسش نموده و جواب مرحمت بفرمایید:

این جانب یکی از کسبه دزفول هستم که در چند سال قبل دچار ورشکستگی شده و مبلغی بدهکاری داشتم که در همان زمان هرچه مایملک و دارایی داشتم در اختیار طلبکاران گذاشتم و چون کفاف بدهی را نمی داد، هر کدام مبلغی از طلب خود را - چه از عین اموال و چه از فروش آن ها - دریافت کرده اند و بقیه مانده اند و در حال حاضر که امکان پرداخت را دارم به تدریج می پردازم. سؤال ها:

ص: 265

1. عده ای از طلبکاران ضمانت در بانک ها کرده اند که در همان زمان چون قدرت پرداخت نداشتند از بانک ها گرفته که الزاماً به بانک بهره داده اند، آیا این بهره را شرعاً از من طلبکار هستند؟

بسمه تعالی، بهره را کسی ضامن نیست و خصوصیات سؤال روشن نشد.

2. یکی از طلبکاران بقیه طلب خود را با یکی از حضرات مجتهدین محلی به عنوان سهم مبارك امام علیه السلام دست به دست کرده، اینک که بنده استطاعت پرداخت دارم آیا شرعاً این مبلغ را باید پردازم؟ و در صورت وجوب، به چه کسی بدهم؟

بسمه تعالی، اگر حواله ای را شما قبول نکرده اید و ضمانتی ننموده اید شما باید بدهی خود را به طلبکار پردازید و طلبکار، قرض خودش را بابت سهم امام به حاکم شرع پردازد.

3. حقوق خمس و سهم مبارك امام علیه السلام را می توانم به تدریج پردازم؟ و به چه حسابی واریز کنم؟

بسمه تعالی، نسبت به پرداخت تدریجاً، باید از حاکم شرع اجازه بگیرید و می توانید وجوه خود را به حساب شماره هزار مؤسسه تعاون اسلامی قم حواله نمایید.

4. مبلغی از خمس را پرداخت کرده ام، آیا بقیه را می توانم شخصاً پردازم؟ آیا اجازه دارم مبلغی از سهم امام علیه السلام را خودم پردازم؟

بسمه تعالی، مجازید سهم سادات خودتان را به سادات فقیر و متدین پردازید.

[سؤال 11767] 6792

بسمه تعالی

خواهشمندیم به این چند مسأله جواب بدهید:

1. بهره بانکی، در صورتی که پول را برای حفاظت در بانک بگذارند حلال یا حرام است؟ خمس دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است.

2. پولی که زن از مخارج خانه اضافه می زند پس انداز می کند، خمس دارد یا خیر؟ اگر به شوهر خود بدهد و شوهر جزء سرمایه حساب کند خمس دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر از درآمد کسب است و زاید بر مؤونه، آخر سال، باقیمانده خمس دارد.

3. سوغاتی که برای زن و فرزند خود از جایی آورده باشد، آیا بعد از گذشت يك یا چند سالی خمس دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر دیگران برای او هدیه آوردند خمس ندارد، ولی اگر خودش از درآمد کسب تهیه کرده خمس دارد.

4. ساختمانی که قبلاً داشته ای حالا- اگر با وام بانکی روی آن را یک طبقه دیگر بسازی به طبقه ای که می سازی خمس تعلق می گیرد یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر برای سکونت شخصی خودش نباشد هر مقدار که قسط بدهی آن از درآمد کسب ادا شده، خمس دارد.

5. بنده کسب خود را با حضرت ابوالفضل شریک هستم و سالی مقداری پول به او تعلق می گیرد که برای او در راه خدا خرج می کنم و مقداری ظروف برای او خریده ام که قبلاً در جایی نگهداری می شد و حالا جا برای آن ندارم، آیا با پول خودش می توانم انباری در خانه خودم برای ظروف بسازم؟ و اگر می توانم، بعد از مرگ من که خانه مال وراثت می شود و شراکت من تمام می شود، پولی که برای ساختن انبار خرج شده چطور می شود؟ جزء کرایه برای نگهداری ظروف حساب می شود یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر به صورت نذر صحیح لازم الوفاء بوده مانع ندارد از پول نذری جا برای نگهداری ظروف تهیه نمایید و در پایان زمان نذر قیمت جا باید صرف در جهت نذر شود.

[سؤال 11768] 6793

بسمه تعالی 1361 / 12 / 25

محضر مبارک رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، دامت برکاته

محترماً در پایان نامه حضرت امیر المؤمنین علی علیه السلام به مالک اشتر فرماندار مصر چنین آمده: کوچک ترین خلاف که عمال تو مرتکب شدند تو مسئول و مؤاخذه خواهی شد، در نظام جمهوری اسلامی ایران چنین نیست که مسئولین امور در مملکت ما هر رفتاری بکنند، کسی از رده های بالا مسئول نباشد، مثلاً در یکی از بانک های مرکز با ادای حرف هایی مانند دولت در مضیقه مالی است و ما مأمور و معذوریم و شغل بانک ها نزول خواری است و دیگر حرف هایی که از گفتن آن معذورم، تا چه حد نزول دریافت می کنند و به مبانی قرآن و دین مبین اسلام اهانت می کنند. در نامه ای که به دست مشتری وام داده اند در تاریخ 1361/7/25 چنین نوشته اند اصل بدهی تا پایان 1357 = 10319030 ریال بهره تأخیر تا پایان اسفند سال

ص: 267

1357 = 643679 ریال، بهره تأخیر تا روز 15 آبان 1361 = 4779137 ریال جمعاً = 15/741/846 ریال، آیا مطالبه چنین وجهی در حدود 50% درصد نزول با چه حکمی جایز و اسلامی است؟ خواهشمند است در پاسخ نامه فوق که هم شرعاً و هم عرفاً لازم و واجب است مبادرت فرمایید که موجب مزید امتنان و تشکر است.

بسمه تعالی، بهره پول و بهره تأخیر ربا و حرام است.

[سؤال 11769] 6794

بسمه تعالی 14 / 11 / 1361

به نام الله پاسدار حرمت خون شهیدان و با درود فراوان به امام امت خمینی کبیر

پس از عرض سلام و تبریک به خاطر سالگرد عزیمت امام عزیز به سوی ایران، این جانب ایجاد مزاحمت نموده و با کسب اجازه دو سؤال دارم که امید است با رهنمودهای شما، شك من برطرف شود.

1. اما ما! اگر کسی مقداری پول در بانک (ملی) داشته باشد و مقداری پول دیگر (بهره) روی آن بیاید آن پول حلال و یا حرام است؟ اگر حرام است این پول را باید چه کار کرد؟

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است، گرفتن آن جایز نیست.

2. آیا می شود امام جماعت زن باشد؟ مثلاً مدرسه دخترانه که نماز ظهر و عصر و یا نماز وحدت را در دزفول معلم زن می خواند، منظور امام جماعت زن است، البته برای دخترها.

بسمه تعالی، امامت زن برای زن ها صحیح نیست علی الاحوط.

[سؤال 11770] 6795

بسمه تعالی 14 / 9 / 1361

دفتر محترم امام خمینی، دامت برکاته، با درود فراوان به عرض می رساند:

1. چون در گذشته مسأله بانک به صورتی بود که وقتی يك شخص در بانکی پس انداز می کرد، پس از مدتی بانک مقداری پول به عنوان سود به حساب آن شخص

ص: 268

واریز می کرد و این سود طبق فتوای امام حرام بود؛ ولی امروز در حکومت جمهوری اسلامی هم این مسأله وجود دارد. با وجودی که این جانب پول خود را جهت محافظت پس انداز کرده ام و قصدی جهت سود بردن نداشتم آیا این مقدار پول حرام است یا خیر؟ و در صورت حرام بودن، آیا می توانم به جبهه بدهم؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است و نباید بگیری و اگر گرفتید، با یأس از شناسایی صاحبش، از طرف او به فقیر صدقه دهید.

2. مسأله وام از بانک را هم مشخص فرمایید؛ بدین صورت که شخصی مقداری پول (وام مسکن یا وام ضروری) از بانک می گیرد (البته وام ضروری از صندوق بازنشستگی است) و بانک در قبال این پول 4% به آن اضافه کرده و به عنوان تنزیل از آن شخص، طی قسط های چند ساله وصول می کند؛ آیا با این پول که خانه ای می سازد، می تواند در آن خانه نماز بخواند؟ و آیا این اضافه پولی که به بانک می دهد حرام نیست؟ لطفاً در این موارد - که مسأله مربوط به تمام مردمی است که با بانک سر و کار دارند - توضیحات لازم مبذول فرمایید. توضیح این که وام های ذکر شده، از صندوق های پس انداز و بازنشستگی کارکنان ذوب آهن ایران استفاده می شود.

بسمه تعالی، پولی که از بانک می گیرد حلال است و مالک آن می شود و خانه ای که با آن تهیه کرده را نیز مالک می شود و چنانچه در دادن اضافه، قصد بهره نکند برای او اشکال ندارد.

[سؤال 11771] 6796

بسمه تعالی 11 / 2 / 1361

خواهشمند است نظر حضرت امام را در رابطه با بهره بانکی که بر حساب های پس انداز موجود در بانک ها که در طول سال تعلق می گیرد، بفرمایید با عنایت به این که پول حاضر در بانک ها را کد نمی ماند و آن ها با این پول سرمایه گذاری ها می نمایند و سودها می برند آیا بهره فوق الذکر نزول و ربا تلقی می گردد و یا جایزه و پاداش؟

متمنی است فتوای ایشان را مرقوم فرمایید مزید تشکر و امتنان است.

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است.

ص: 269

ضمن عرض سلام، خواهشمند است، قبول زحمت فرموده و به چند سؤال بنده پاسخ فرمایید.

حضرت عالی در رساله شرعیه فرموده اید: بهره بانکی حرام است. بنده سال های گذشته در اثر ناآگاهی از این موضوع درآمدم را جهت محافظت در بانک ملی پس انداز می کردم. حضرت عالی بفرمایید:

1. بهره سال های گذشته که از بانک ملی دریافت می داشته ام، حلال است یا حرام؟

2. بهره بانکی در حال حاضر چه صورتی دارد؟ آیا حلال است یا حرام؟

3. اگر بهره بانکی سال های گذشته حرام است، آیا مبنی بر این که پدر و مادر من که به سختی زندگی می کنند و در خانه محقری زندگی می کنند. حتی امکان این که پشت بام خانه را کاه گل کنند، ندارند. می توانم این بهره را به آن ها بدهم؟

4. اگر به پدر و مادرم نمی توانم بدهم، آیا بهتر است در شهر خودمان به مصارف خیریه برسد یا به حساب بنیاد مستضعفین واریز شود؟ در هر حالت، فتوای حضرت عالی هرچه هست بفرمایید. از زحمات آن سرور گرامی متشکرم.

بسمه تعالی، گرفتن بهره جایز نیست. و فرقی بین زمان سابق و زمان حاضر نیست. و آنچه گرفته اید را با فرض یأس از مالککش، باید از طرف او صدقه بدهید. و اگر پدر و مادر شما فقیر باشند، می توانید به ایشان بدهید که در غیر نفقه خودشان که بر شما واجب است صرف کنند.

حضرت امام خمینی، دام ظلّه

شما دستور داده اید که «مردم پول های خود را به بانک های دولتی بسپارند تا چرخ های اقتصادی راه بیفتد»؛ اما تا کنون قوانین بانک ها عوض نشده است، و در

مقابل پول، منفعت می دهند. آیا گرفتن این منفعت جایز است یا خیر؟ چون بعضی از افراد، از دستور شما چنین استفاده می کنند که اگر پول بانک ربوی باشد، امام چنین اجازه ای نمی فرمایند. حکم شما در این مورد چیست؟

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، پول گذاشتن بی اشکال است؛ ولی بهره را نگیرند.

[سؤال 11774] 6799

بسمه تعالی

محضر مقدس آیت الله العظمی، نایب الامام، امام خمینی، ادام الله ظله

1. راجع به بهره ای که بانک می دهد، اگر کسی گرفت، در جواب يك سؤال فرموده اید: «اگر صاحب واقعی آن شناخته نشود به فقیر بدهند» و بعضی از حضرت عالی نقل می کنند که «به خود بانک رد کنند؛ چون صاحبش بانک است»، آیا وظیفه کدام است؛ به بانک رد کنند یا به فقیر برای صاحبش؟

بسمه تعالی، از طرف صاحبش به فقیر صدقه دهند.

2. در جواب سؤالی راجع به این که اگر مالی را که به ارث مالک شده بفروشد، فرموده اید: «خمس ندارد» و در بعضی چاپ ها توضیح دارد: «اگر ارث را بفروشند، از ترقی آن باید خمس بدهد»؛ آیا تکلیف واقعی چیست؟

بسمه تعالی، ترقی آن خمس ندارد؛ حتی بعد از فروش.

[سؤال 11775] 6800

بسمه تعالی

محضر رهبر کبیر انقلاب، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، ادام الله ظله العالی

1. پولی در بانک به عنوان پس انداز می گذاریم و بانک، بدون شرط قبلی، مبلغی به عنوان بهره به صاحب پول می دهد؛ آیا این پول مورد اشکال می باشد یا خیر؟ و در صورت اشکال، چه باید کرد؟ پول در بانک نگذارد یا بهره را نگیرد یا به حساب

ص: 271

مستضعفین یا دیگر حساب های دولت واریز نماید؟

بسمه تعالی، بهره را نباید بگیرد و اگر گرفت، با یأس از شناسایی صاحبش، از طرف او به فقیر صدقه دهد و پول گذاشتن در بانک مانع ندارد.

2. خلف وعده از گناهان است یا خیر؟ و در صورتی که از گناهان باشد، آیا يك مرتبه آن موجب نقض عدالت می شود یا با اصرار و تکرار؟ بیان فرمایید.

بسمه تعالی، حرام نیست اگرچه عمل خلافی است.

3. صاحبان کارخانه بافندگی، نخ از اطاق بازرگانی دریافت می کنند، ولی پارچه ها را به تجار می فروشند به سه برابر قیمت تمام شده؛ مثلاً يك كيلو نخ را که 40 تومان می خریم و پارچه او به پنجاه تومان تمام می شود، به مبلغ يك صد و پنجاه تومان می خرند. آیا این سود سرشار، حلال است یا خیر؟ و در صورت اشکال، چه باید کرد؟ در صورتی که جز به تجار به کسی دیگر نمی توان فروخت و پارچه را تجار به بزازها می فروشند و آن ها به دست مصرف کننده می رسانند.

بسمه تعالی، لازم است طبق مقررات دولت اسلامی عمل کنند و اجحاف نکنند.

4. بعضی ها نخ را که از اطاق بازرگانی می خرند، در بازار آزاد بدون هیچ عملی که روی آن انجام دهند، به دو برابر قیمت می فروشند، آیا جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، چنانچه خلاف مقررات باشد جایز نیست.

5. از سهم امام یا سهم سادات می توان از برای جنگ کمک کرد یا خیر؟

بسمه تعالی، عجالتاً اجازه نمی دهم.

6. کسی که وضو می گیرد - چه در وقت چه قبل از وقت - و هیچ غایتی را در نظر ندارد، فقط می خواهد

با وضو باشد، آیا با این وضو می توان نماز خواند یا خیر؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

7. کسی که متمکن است و برادر دینی او به اورجوع می کند درباره احتیاجی که دارد و شخص متمکن او را رد می کند، با علم به احتیاج این برادر، آیا این گناه است یا خیر؟ و در صورت گناه بودن، از کبایر است یا از صغایر؟ بیان فرمایید.

بسمه تعالی، موارد مختلف است.

از آن حضرت تقاضا دارم در این جهت دستورات لازم را بیان فرمایید، به امید پیروزی رزمندگان اسلام بر کفر صدامی

حضرت آیت الله العظمی امام خمینی - روحی له الفداء - لطفاً به سؤالات شرعی زیر پاسخ دهید:

1. با توجه به این که بهره هایی که در بانک ها داده می شود حکم ربا دارد و حرام هستند و از سوی دیگر با برداشتن پول خود از بانک، ضربه بزرگی به اقتصاد مملکت اسلامی وارد می شود، در این جا تکلیف انسان چیست؟

بسمه تعالی، پول گذاشتن در بانک مانع ندارد و بهره را نباید بگیرد.

2. اگر دو نفر قبل از ازدواج در مورد يك مسأله (مثلاً فعالیت زن در اجتماع با شرایط صحیح) به توافق برسند ولی بعد از ازدواج یکی از طرفین (مثلاً مرد) مسأله به توافق رسیده شده را زیر پا بگذارد و خلاف آن عمل کند و دستور دهد، در این جا تکلیف طرف مقابل (مثلاً زن) چیست؟

بسمه تعالی، اگر در ضمن عقد، شرط نشده و عقد مبنی بر آن نبوده، وفا واجب نیست.

3. صحبت کردن دختر و پسر قبل از ازدواج برای به توافق رسیدن، بدون اطلاع خانواده دختر، صحیح است یا خیر؟ (در صورتی که تمام شرایط اسلام برای صحبت کردن و ارتباط دو نامحرم رعایت شود).

بسمه تعالی، با مراعات وظایف شرعی و نبود مفسده مانع ندارد.

4. در صورتی که در روی لباس، لکه کم رنگی از خون حیض باشد که با چند بار شسته شدن از بین نرود، آیا نماز خواندن با این لباس صحیح است یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر رنگ است نه خون، صحیح است.

5. اگر در نماز جماعت به علت فاصله زیاد با امام، صدای خواندن حمد و سوره امام شنیده نشود، تکلیف چیست؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

1. با توجه به این که مقامات مسئول محترم جمهوری اسلامی به مردم سفارش

می کنند که پول ها را به بانک بسپاریم، در پایان سال، بانک مبلغی اضافه بر مبلغ اصلی به دفترچه پس انداز می نویسد، آیا این وجه ربا و حرام است یا نه؟ در صورت ربا و حرام بودن، تکلیف چیست؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است؛ گرفتن آن جایز نیست و گذاشتن پول در بانک اشکال ندارد.

2. آیا حسابی به نام مبارک امام جهت واریز کردن وجوهات شرعی (خمس) در یکی از بانک ها هست؟

بیان فرمایید و یا به چه وسیله به دفتر امام ارسال نماییم؟

بسمه تعالی، به یکی از نمایندگان مسلم الوکاله این جانب مراجعه نمایید و یا به حساب شماره

هزار مؤسسه تعاون اسلامی قم حواله نمایید.

[سؤال 11778] 6803

بسمه تعالی 1361 / 5 / 19

پس از تقدیم عرض سلام؛ سلامتی و طول عمر آن جناب را از درگاه خداوند متعال خواهانم. سؤالی داشتم که تقاضای جواب دارم و آن این است:

بهره ای که الآن در حساب پس انداز هست، حلال است یا حرام؟ ضمناً بنده حساب پس اندازی دارم که با قصد بهره بازش نکرده ام، فقط برای جمع کردن پول هایم است، آیا بهره ای که به پول هایم تعلق می گیرد حلال است؟ اگر نیست، چه کارش باید بکنم؟ اگر هست، اگر آن را برای خودم بگذارم اشکال دارد؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است؛ گرفتن آن جایز نیست؛ ولی پس انداز کردن پول در بانک اشکال ندارد.

[سؤال 11779] 6804

بسمه تعالی 1361 / 12 / 7

محضر مبارک حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران

اکنون که بحمدالله در طلیعه پنجمین بهار در سایه جمهوری اسلامی ایران می باشیم و این مملکت، زیر نظر فقیه اداره می شود، خواهشمند است به سؤال زیر

ص: 274

به طور صریح پاسخ فرمایید:

پولی که در سپرده ثابت بانک ملی گذارده می شود چه صورتی دارد؟ و بهره ای که به آن تعلق می گیرد حلال است یا حرام؟

بسمه تعالی، سپردن پول در بانک مانع ندارد؛ ولی بهره پول، ربا و حرام است.

[سؤال 11780] 6805

بسمه تعالی 1361 / 4 / 23

خدمت حضرت آیت الله، آقای حاج آقا روح الله موسوی خمینی، دام اقباله، محترماً، پس از عرض سلام، مستدعی است پاسخ چندین سؤال ذیل را مرقوم دارید که مورد احتیاج این جانب می باشد.

1. به فتوای حضرت عالی آیا بهره سپرده در بانک ها حرام است یا خیر؟

2. به فتوای حضرت عالی آیا بهره پس انداز در بانک ها حرام است یا خیر؟

3. به فتوای حضرت عالی آیا بهره پس انداز را صرف کمک به جبهه های جنگ نمودن، برای پرداخت کننده اجری دارد یا خیر؟

4. به فتوای حضرت عالی آیا بهره پس انداز را جهت کمک به افراد بی بضاعت نمودن، برای پرداخت کننده اجری دارد یا خیر؟

5. به فتوای حضرت عالی آیا بهره پس انداز را جهت کمک به دختران بی بضاعت نمودن، برای پرداخت کننده اجری دارد یا خیر؟

6. به فتوای حضرت عالی آیا بهره پس انداز را صرف هزینه های غیرضروری و اجباری؛ از قبیل چشم روشنی و منزل مبارکی و غیره نمودن، برای پرداخت کننده اجری دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است؛ گرفتن آن جایز نیست، اگر گرفت و از برگرداندن به صاحب واقعی آن مأیوس است از طرف او به فقرا صدقه بدهد.

ص: 275

7. به فتوای حضرت عالی آیا سهم سادات را می توانیم خودمان به صاحبانش رد کنیم یا خیر؟

بسمه تعالی، سهم سادات متعلق به مال خودتان را مجازید به سادات فقیر عقیف متدین بدهید.

8. به فتوای حضرت عالی آیا از خوارویار سالیانه منزل که يك مرتبه خمس آن پرداخت شده، در سال های بعد، چنانچه مقدار آن کم یا زیاد شد، باید برای مقدار اضافه آن، خمس پرداخت گردد؟

بسمه تعالی، آنچه که یکبار خمس آن داده شده، دوباره خمس ندارد.

[سؤال 11781] 6806

بسمه تعالی

بعد السلام والتحیات، زید پولی را در بانک قرار داده است و طبق مقررات بانک، بهره آن پول به حساب زید واریز شده است. در این شرایط، زید مبلغی را از کسی قرض گرفته و در مقابل، چک داده است. قرض دهنده وقتی به بانک مراجعه کرده تا چک را وصول کند، بانک چون حساب زید را خالی دیده؛ از بهره سابق الذکر چک را پرداخت کرده است. در این مسأله، وظیفه فعلی زید چیست؟ آیا از جهت قرضش بریء الذمه شده است؟ وظیفه اش نسبت به بانک و بهره بانکی چیست؟ والسلام

بسمه تعالی، در فرض مذکور ادای دین زید نشده و باید دین را به طلبکار پردازد. و نسبت به بانک وظیفه ای ندارد. و آنچه به عنوان بهره گرفته شده، اگر صاحبانش معلوم نیست، باید صدقه داده شود.

[سؤال 11782] 6807

بسمه تعالی

انجمن حمایت از زندانیان جهت خانواده زندانیان و سایر امور رفاهی محبوسین حسابی دولتی در بانک باز نموده که هیچ گونه برداشت و استفاده شخصی انجمن از آن مقدر نیست و بانک نیز خواه و ناخواه برابر مقررات و ضوابط خود به مبلغ فوق بهره ای را به موقع به این حساب واریز می کند. لذا انجمن در اجلاس اخیر خود مصمم گردید که در صورت عدم وجود موانع شرعی این مبلغ (سود متعلقه) را نیز بر

ص: 276

سرمایه امانتی ثابت افزوده و به منظور سرمایه گذاری بیشتر و کسب بهره های افزون تر بعدی که کلاً از اصل و فرع علاوه بر تأمین ترفیع و کمک به عائله زندانیان مستمند از این وجوه کارگاه ها و تأسیسات صنعتی و فنی و آموزشی و اصلاحی و ارشادی در داخل زندان ها جهت اشتغال و کارآموزی و بازسازی و کسب فن و فیض و درآمد و رفع بیکاری و بطالت زندانیان ایجاد و احداث بنماید. به همین لحاظ در تطبیق نیت و مقاصد و آرمان های این انجمن با نحوه استفاده از این بهره های بانکی در مورد حلیت و شرعیت نفس عمل؛ یعنی پذیرش بهره سال جاری و تداخل و اختلاط و امتزاج آن در اصل سرمایه و استفاده از بهره های بعدی تا مصروف داشتن آن ها که فقط و اختصاصاً در مقاصد خیر و عام المنفعه و امر به معروف و نهی از منکر است و یا هر طریق صواب و مشروعی که اصلاح می باشد. کسب نظریه و فتوا می نمایم.

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است گرفتن آن جایز نیست.

[سؤال 11783] 6808

بسمه تعالی 1361 / 5 / 23

محضر پر برکت و مقدس رهبر، پیشوا، مجتهد جامع الشرایط شیعیان جهان حضرت آیت الله العظمی نایب امام زمان، امام خمینی، تصدقت گردم ضمن تقدیم خالصانه ترین سلام و درود به پیشگاه اقدس سؤال زیر را برایم روشن فرمایید تا مرتکب گناه نگردم و از نگرانی بیرون آیم.

1. بانک های ملی و صادرات هر ساله برابر مقررات بانکی مبلغی به صاحب حساب دفترچه پس انداز می پردازد آیا اشکال شرعی ندارد، حرام نیست در حالی که قصد دریافت سود نیست ولی می دانیم - مبلغی که درست نمی دانیم و تحقیق نکرده ایم چقدر است - همه ساله بانک به صاحب حساب می پردازد چه باید بکنیم؟

2. در سال گذشته در حد هزار تومان به همین عنوان یاد شده به دفترچه بنده اضافه نمود با این مبلغ چه کنم، آیا می توانم از آن استفاده نمایم اگر نمی توانم چه کنم چون

ص: 277

بانك برابر مقررات به حكم جبر می پردازد. استدعا دارم از نگرانی بیرونم آورید.

بسمه تعالی، بهره را نباید بگیرید و اگر گرفتید با یأس از شناسایی صاحبش از طرف او به فقیر صدقه دهید.

[سؤال 11784] 6809

بسمه تعالی

با نهایت احترام؛ به عرض می رساند: شخصی پولی در بانك ملی و صادرات گذاشته تا پس انداز شود. شرط هم نکرده که ماهی چند مبلغ بگیرد. آقای خوبی اجازه فرمودند و جایز می دانند که بهره را بگیرند، ولی گویا حضرت نایب الامام جایز نفرموده اند. بعد موکول به دستگردان کردم. مبلغ صد تومان به فقرا داده شد به نیابت صاحب این پول که بهره گرفته بودم. آن فقیر به من بهره را بخشید و در این مدت سه دفعه این امر را انجام دادم و فقیر نمی بخشید. آیا بهره آن پول جایز است یا نه؟

بسمه تعالی، گرفتن بهره پول جایز نیست و اگر گرفته اید، در صورتی که مأیوس از پیدا شدن مالک آن باشند، باید از جانب صاحبش صدقه بدهید و چنانچه با فقیر تباری کرده باشد که آنچه را به او می دهد برگرداند، جدّ به تصدق حاصل نیست و صدقه محسوب نمی شود.

[سؤال 11785] 6810

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت امام، سلام علیکم، چند مسأله برایم مشکل بود و به نظریه شما نرسیدم. خواهشمند است، نظریه خود را اعلام فرمایید.

1. کسی پولی را در بانك مسکن بگذارد تا در آینده برای ساختن خانه بتواند وام بردارد. ولی نمی دانسته که بهره روی پولی که گذاشته می آید. آیا می تواند از این بهره استفاده کند.

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است و فرقی بین دو صورت علم و جهل نیست.

ص: 278

2. کسی پولی در بانک مسکن می گذارد و بداند که بهره روی آن می آید و بخواهد بعداً وام از بانک بگیرد، آیا می تواند بهره پول گذاشته شده را، به جای بهره ای که بانک از او می گیرد، بدهد.

بسمه تعالی، از همان محلی که از او بهره گرفته اند، می تواند بهره را تقاصاً بگیرد.

خدایا، خدایا تا انقلاب مهدی خمینی را نگهدار، از عمر ما بکاه و به عمر او بیفزای

[سؤال 11786] 6811

بسمه تعالی

پولی را در بانک می گذاریم و می دانیم که بهره روی آن می آید، آیا این بهره را می توان در جهت خدماتی مثل، آسفالت کوچه و کارهای عمومی استفاده کنیم.

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، نباید بهره را بگیرند و اگر گرفتند با یأس از شناسایی صاحبش از طرف او باید به فقیر صدقه دهند.

[سؤال 11787] 6812

بسمه تعالی

آیا بهره بانکی را می توان دریافت کرد و به جنگ زدگان کمک نمود؟

بسمه تعالی، گرفتن بهره پول جایز نیست و اگر گرفت و از شناسایی صاحب آن مأیوس است، باید به فقیر صدقه دهد.

[سؤال 11788] 6813

بسمه تعالی

مبلغی به عنوان بهره به يك بانک پرداخت نموده ام؛ آیا می توانم معادل همان مبلغ، بهره ای که از همان بانک به من تعلق گرفته دریافت نمایم؟

از خداوند متعال طول عمر و پیروزی امت اسلام را به رهبری شما خواهیم.

بسمه تعالی، در این فرض مانع ندارد.

ص: 279

بسمه تعالی

با عرض سلام و به امید طول عمر امام عزیزمان و پیروزی رزمندگان اسلام

پولی که ما در بانک های جمهوری اسلامی می گذاریم، وقتی می گیریم مقداری رویش رفته؛ آن مقدار چه صورت دارد؟ والسلام؛ ملتمس دعا

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است.

بسمه تعالی

1. کسی برای محافظت پولش، مقداری پول را در حساب پس انداز بانک ها می گذارد و تیش این نیست که در سال، مقداری پول به او بدهند و اگر پولی هم به او ندهند حرفی نمی زند؛ آیا اگر در آخر چیزی به او بدهند، می تواند بگیرد یا نه؟ و آیا اضافه ای که به پول او تعلق می گیرد چه صورت دارد و با آن پول در زمان حکومت اسلامی چه کند؟

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است، گرفتن آن جایز نیست؛ و اگر گرفت و از مالک واقعی آن مأیوس است، از طرف او به فقرا صدقه بدهد.

2. آیا انسان بعد از فرارسیدن وقت نماز ظهر و عصر می تواند وضویی را که برای نماز ظهر و عصر می گیرد، به نیت استحباب، یعنی به نیت مستحبی وضو بگیرد و نماز ظهر و عصر را هم بخواند؟

بسمه تعالی، به نیت استحباب هم مانع ندارد.

3. کسی که قرض دارد و می داند آخر سال چیزی زیاد نمی آورد، آیا باید حساب سال داشته باشد و حساب کند یا خیر؟

بسمه تعالی، در فرض سؤال، لازم نیست.

بسمه تعالی 6 / 11 / 1359

رهبر امت مسلمان، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، به علت این که در بازار

مسلمین دو مسأله ذیل مورد پرسش است، تقاضا می شود جهت روشن شدن این نوع معاملات بانکی، به سؤالات زیر پاسخ مرقوم فرمایید. سلامت و توفیق آن رهبر را از خداوند متعال خواستاریم.

1. سود بانکی ربا محسوب می شود یا خیر؟

بسمه تعالی، سود پول ربا و حرام است.

[سؤال 11792]

2. مقدار پولی که بانک ها به عنوان کارمزد می گیرند، چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، ربا حرام است و با تغییر اسم حلال نمی شود.

[سؤال 11793] 6817

بسمه تعالی

جعلت فداك؛ با عرض سلام و تقدیم ارادت و دست بوسی، صحت و سلامت وجود مبارك و عظمت و اعتلای کلمه آن یگانه زعیم عالی قدر را از خداوند متعال خواستارم، و با کمال معذرت و عرض ادب استدعای پاسخ مسائل ذیل می نمایم:

1. شخصی بدون توجه مبلغی پول در بانک می گذارد. بانک موقع استرداد مبلغی را به عنوان سود اضافه می کند و پس می دهد. این شخص اگر بخواهد مبلغ سود را برگرداند یا بانک قبول نمی کند و یا آن که قطعاً به مؤسسه بانک برنمی گردد و نصیب کارمندان می شود. تکلیف او در این مورد چیست؟

بسمه تعالی، سود پول حرام است و حق ندارد بگیرد و اگر گرفت باید برگرداند و اگر راهی برای برگرداندن ندارد از طرف مالک واقعی به فقیر شرعی صدقه بدهد.

2. معلمی ندانسته از پول تغذیه بچه ها در مدارس استفاده نموده است. مبلغ مزبور را چه کند؟

بسمه تعالی، مبلغ مزبور را ضامن است باید به هر نحو که میسر است برگرداند.

3. گوسفندان منطقه فارس در ایام سال به چرا می روند؛ لکن در فصل زمستان مالک دو سه ماه شب ها

ص: 281

کمیبود خوراک را به وسیله کاه و جو و امثال آن از بودجه خود تأمین می نماید. با تحقق سایر شرایط، آیا به این گوسفندان زکات تعلق می گیرد یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر در مدت مزبور گوسفندان با چریدن در بیابان سیر نمی شوند و برای سیر کردن و نگاه داری آن ها احتیاج به تکمیل کمیبود خوراک است، زکات تعلق نمی گیرد.

4. خطیب در آخر خطبه دوم نماز جمعه، موعظه و بحث های لازم را به زبان مستمعین بیان می نماید؛ آیا وظیفه ادا می شود یا آن که لازم است در هر دو خطبه بحث به زبان مستمعین بشود؟

بسمه تعالی، احوط آن است که در هر دو خطبه مطالب راجع به شنوندگان را به زبان آن ها بیان کند.

5. فردی احتیاج به مسکن دارد و خانه ای را به طور اقساط می خرد یا پول آن را قرض می نماید و در ظرف چند سال می پردازد. آیا به پولی که هر سال در بین سالش ادا می نماید خمس تعلق می گیرد یا خیر؟

بسمه تعالی، پولی که در هر سال بابت بدهی مسکن مورد حاجت پرداخت می شود از مؤونه همان سال محسوب است و خمس ندارد.

6. حجاج در بین سال از ارباب مکاسب پول به کاروان می دهند؛ اما حرکت برای حج پس از سال آن ها واقع می شود. به این پول خمس تعلق می گیرد یا خیر؟

بسمه تعالی، مبالغی را که بر حسب قرارداد و تعارف لازم است از قبل بپردازند، جزء مؤونه سال پرداخت محسوب است و خمس ندارد.

[سؤال 11794] 6818

بسمه تعالی

حضور محترم مسئولین دفتر تبلیغات اسلامی، پس از عرض سلام، موفقیت شما را در پیشبرد اهداف انقلاب اسلامی، از درگاه خداوند تعالی خواستارم. از حضور محترمتان چند سؤال دارم:

1. آیا این سخن صحیح است که امام جدیداً فتوا داده اند بهره ای که بانک ها برای پس انداز مقرر کرده اند، حلال است؟

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است، گرفتن آن جایز نیست.

ص: 282

2. اگر کسی یادش نباشد که در چه زمانی بالغ شده است (با توجه به دانستن شرایط بلوغ که در رساله امام آمده است)، در مورد نماز و روزه های گذشته چه باید بکند؟

بسمه تعالی، اگر یقین ندارد، چیزی بر او نیست.

[سؤال 11795] 6819

بسمه تعالی 1360 / 5 / 18

1. بهره ای که بانك ها خودشان می دهند گرفتن آن جایز است یا خیر؟ بر فرض عدم جواز، اگر کسی متوجه نبود و گرفت، باید در صورت امکان به بانك برگرداند یا این که مخیر است بین برگرداندن به بانك و بین صدقه دادن برای صاحبش؟

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است و گرفتن آن جایز نیست. و اگر گرفت و از برگرداندن آن به مالک واقعیش مأیوس است، باید از طرف او به فقرا صدقه بدهد.

2. شخصی صغیر، غنی است و قیّم شرعی هم دارد؛ اما مادر این صغیر فقیر است و گاه گاهی هم حالات جنونی پیدا می کند. آیا برای قیّم صغیر غنی جایز است که از مال صغیر، نفقه این مادر فقیر را بدهد یا خیر؟ و آیا فرقی بین این که در فقر سالم باشد یا گاهی حال جنونی داشته باشد وجود دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، صغیر تکلیف ندارد و وجوب انفاق از او ساقط است.

[سؤال 11796] 6820

بسمه تعالی

اگر شخصی در سابق، بهره بانکی حساب پس انداز را دریافت و در آن تصرف کرده است و الآن مقدار آن را نمی داند، تکلیف شرعی او فعلاً چیست؟

بسمه تعالی، در صورتی که تصرف به استناد تقلید صحیح نبوده است، مقدار آن را ضامن است و باید از طرف مالک واقعی به فقرا صدقه بدهد و در صورت جهل به مقدار، قدر متیقن را به فقرا صدقه بدهد کفایت می کند.

ص: 283

قم، دفتر معظم فتاوی مبارکه امام

احتراماً؛ در توضیح المسائل مبارک حضرت آیت الله العظمی امام خمینی - روحی فداه - (قسمت احکام و سؤالات) سؤال و جوابی به شرح زیر مطرح و چاپ شده است:

سودی را که بانک های دولتی بابت پس انداز می پردازند آیا جایز است بابت مالیات یا بهره ای که خود شخص یا بستگانش مجبوراً به دولت یا بانک ها پرداخته اند تقاصاً اخذ کند یا خیر؟

جواب مرقوم فرموده اید: «سود پول حرام است؛ لکن تقاص بابت طلب قانونی خودش یا طلب دیگران با وکالت از طرف صاحب طلب اشکال ندارد».

تقاضامند است چنانچه حکم آن مخصوصاً درباره وکالت تغییر نیافته است و مورد تأیید می باشد، جواباً اطلاع فرمایید.

ضمناً چنانچه در مورد وکالت در حال حاضر حکم آن تغییر یافته است؛ آیا می توان براساس آن نسبت به بهره های واصل شده مربوط به دوران قبل از انقلاب اسلامی که ظاهراً رأی در آن زمان داده شده است عمل کرد یا خیر؟

بسمه تعالی، این مسأله مربوط به بانک های فعلی در جمهوری اسلامی نیست و مالیات اگر مطابق مقررات دولت اسلامی بوده، تقاص نمی شود.

بسم الله الرحمن الرحيم

سماحة آية الله العظمى الإمام الخميني دام ظله، سلام عليكم ورحمة الله

أرجو أن تعطونا رأيكم في المال المدّخر في البنك والذي نهاية السنة يحصل على فائدة في بنوك الجمهورية الإسلامية إلا أن هذا المال عندما ادّخر في البنك لم يدّخر

على أساس الفائدة اعلمونا أطل الله بقائكم.

بسمه تعالی، ما يعطى بعنوان فائدة المال المدخر في البنك يكون من الربوا المحرم و يحرم أخذه واستلامه.

[سؤال 11799] 6823

بسمه تعالی 1361 / 6 / 15

دفتر محترم امام! چند سال پیش مبلغ سیصد هزار ریال به عنوان سپرده ثابت در بانک ملی گذاشتم تا بعد از مدتی مبلغ سه میلیون ریال روی آن سپرده ثابت، وام مسکن از بانک ملی دریافت کنم. اما بعد از مدت مقرر از بانک وام نگرفته؛ ولی وقتی خواستم سپرده خود را از بانک پس بگیرم علاوه بر سپرده، مبلغ سی و شش هزار ریال و خورده ای سود به آن تعلق گرفت که آن را از بانک گرفته و به حساب این که این پول مباح است، آن را با پول های دیگر قاطی کرده و با آن پول مخلوط منزل مسکونی خریداری کرده ام؛ ولی هنوز آن منزل را تحویل نگرفته ام. حال جواب دهید:

1. وضع سود پول بعد از این چه خواهد بود؟

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است. گرفتن آن جایز نیست.

[سؤال 11800]

2. زندگی و نماز خواندن در آن منزل مسکونی بعد از تحویل گرفتن منزل چه خواهد بود؟

بسمه تعالی، باید معادل بهره پول که در خرید منزل پرداخت شده، از طرف صاحب واقعی آن به فقرا صدقه بدهید.

[سؤال 11801] 6824

بسمه تعالی

محضر مبارک نایب الامام، حضرت امام خمینی مدّ ظلّه و دام بقاؤه، السلام علیکم، ان شاء الله الرحمن، وجود مبارک در صحت و تندرستی بوده باشد. مستدعی است،

ص: 285

نظر مبارك را در مسائل ذیل بیان بفرمایید:

1. سودی که صندوق پس انداز ملی به حساب ها می پردازد چگونه است؟

بسمه تعالی، حرام است.

2. در بازار مرسوم است: جنسی به مدتی خریداری می شود. خریدار و فروشنده با هم توافق کرده به قول معروف اسکنت کرده مبلغی از آن قرار کسر و مابقی نقداً پرداخت می شود. این چگونه است؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

3. در معاملات تجاری نقدی معمولاً در بازار، صدی يك کسر می شود. این چگونه است؟ البته با رضایت طرفین می باشد. و یا این که قبلاً موضوع بیان می شود. نظر حضرتتان چگونه است؟

بسمه تعالی، مانع ندارد.

[سؤال 11802] 6825

بسمه تعالی 1361 / 2 / 27

محضر مبارك نایب الامام، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، رهبر کبیر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران و امید مستضعفان جهان، خواهشمند است با جواب به این مسائل، ما را هدایت فرمایند.

1. پولی که در بانک، به عنوان پس انداز و به خاطر این که جای امنی است گذاشته می شود، نه به خاطر گرفتن سود و بهره، ولی خود بانک به این پس انداز طبق مقررات بانک، مقداری به نام سود اضافه می کند، نظر مبارك درباره این پولی که بانک به نام سود به پس انداز می دهد چیست؟

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است.

2. حقوق کارمندی که در قسمت ربوی بانک کار می کنند مباح است یا خیر؟ اگر جواب منفی است، تکلیف این چنین کارمندان چه می شود؟

بسمه تعالی، حقوقی که در مقابل کار حرام گرفته می شود حلال نیست.

3. ضمناً حقوق کارمندی که در قسمت غیرربوی کار می کنند، بیشتر از همان کارمندیهای بانک تأمین می شود. حقوق آن ها مباح است یا خیر؟

بسمه تعالی، تا علم نداشته باشند که در حقوقی که به آن ها داده می شود حرام موجود است مباح است.

بسم الله الرحمن الرحيم

حضرة صاحب السماحة إمام الأمة وقائدها المظفر، آية الله العظمى السيد روح الله الموسوي الخميني، دام ظله العالی

بعد تقديم ما يليق بمقامكم العالی القدر من فروض الاحترام، أعرض سيدي الجليل: جئت إلى الجمهورية الإسلامية بقصد زيارة سيدي ومولاي وإمامي الثامن، الرضا سلام الله عليه، ولقد وفقْتُ لهذا، ولله الحمد والشكر.

ولقد حاولت التشرّف بزيارتكم بمناسبة حلول عيد 22 بهمن فلم أوفى، ولقد أرسلت لسماحتكم رسالة تبريك في تلك المناسبة السعيدة.

سيدي، صاحب السماحة، الإمام المفدي! أطال الله عمركم إلى ظهور الإمام المهدي أرواحنا له الفداء. أتقدّم إليكم بهذا الاستفتاء راجياً التكرّم بالإفادة والله المستعان.

سيدي الجليل! استلقت مبالغ من بنك ملي إيران وبنك صادرات إيران في دبي مضطراً غير باغ، والآن يطالباني البنكان المذكوران بدفع الفوائد المترتبة على الدين المذكور. فهل يجوز لي شرعاً دفع الفوائد المذكورة إلى البنكين أم لا؟

أفتونا مأجورين. والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته

بسمه تعالی، أخذ الربا ودفعه حرام، فلا يقصد الربا حين الدفع لو كان مضطراً إلى الدفع.

بسمه تعالی 16 / 12 / 1361

حضور محترم مرجع عالی قدر و رهبر عظیم الشأن انقلاب اسلامی و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، حضرت امام خمینی، دامت برکاته

بعد از تقدیم سلام و آرزوی طول عمر و سلامتی برای آن رهبر کبیر از درگاه حضرت احدیت، استدعا دارم به چند سؤال ذیل جواب بفرمایید:

ص: 287

1. این جانب مبلغی پول جهت نگهداری به بانک جمهوری اسلامی سپرده، بعد از مدتی که جهت دریافت سپرده خود به بانک مراجعه کردم، بانک مبلغی به عنوان سود، بدون قرار قبلی به حساب این جانب منظور نموده، آیا این مبلغ ربا محسوب می شود یا خیر و اگر ربا محسوب می شود تکلیف بنده چیست؟ چون اگر وجه را در بانک نگهداری کنم بانک سود می دهد و اگر در بانک نگهداری نکنم بر خلاف خواسته دولت جمهوری اسلامی است.

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است، ولی پول گذاشتن در بانک مانع ندارد و نوشتن در حساب شما تکلیفی برای شما نمی آورد.

[سؤال 11805]

2. مدتی پول بنده در بانک بود و بانک نزدیک به دو هزار تومان سود به حساب بنده منظور نمود. من خواستم از گرفتن آن امتناع کنم، ولی مسئول بانک گفت این مبلغ را باید بگیرید والا همیشه با سود این مبلغ به حساب شما منظور می شود. من وجه را گرفته و به حساب 222 به حساب جنگ زدگان واریز نموده ام. اگر این سود ربا محسوب شود، آیا با پرداخت آن به حساب فوق مسئولیت از گردن بنده برداشته شده یا خیر؟

بسمه تعالی، گرفتن بهره پول جایز نیست و اگر گرفته شد باید از جانب صاحبش به فقیر صدقه داد.

[سؤال 11806] 6828

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی خمینی، دام ظلّه العالی، مستدعی است بیان فرمایید که:

با توجه به این که مراکز تهیه و توزیع کالا وابسته به وزارت بازرگانی - مثلاً تهیه و توزیع منسوجات که يك سازمان وابسته به دولت است - برای گشایش اعتبار و امثال

ص: 288

آن از بانك وام گرفته و در مقابل، سود نیز می پردازد؛ همکاری با این گونه سازمان ها و دریافت حقوق آن ها شرعاً چه صورتی دارد؟ البته قبلاً سود مذکور را به عنوان سود تضمین شده و اخیراً به نام کارمزد گشایش اعتبار، لیکن به همان طریق و با همان محاسبات و... دریافت می دارند. طول عمر شریف و مزید توفیقات آن رهبر بزرگوار را تحت عنایات خاصه حضرت بقیة الله الاعظم - ارواحنا فداه - از خدای بزرگ مسئلت داریم.

بسمه تعالی، بهره وام، ربا و حرام است؛ گرفتن آن جایز نیست. ولی همکاری در غیر کارهای ربوی و دریافت حقوق اشکال ندارد.

[سؤال 11807] 6829

بسمه تعالی 1361 / 3 / 20

قم، دفتر حضرت امام خمینی، مدّ ظلّه العالی، احتراماً؛ به اطلاع می رساند که:

بانك ها برای گشایش امور تجارتي مشتری ها، حساب اعتباری تخصیص می دهند، مشروط به این که مشتری ها معادل مبلغ اعتبار، نزد بانك سپرده ثابت (به مدت 366 روز) داشته باشند. ضمن سال هر موقع که مشتری از حساب اعتباری استفاده نماید، بانك از آن ها بهره می گیرد و به مانده سپرده ثابت بهره می دهد؛ این داد و ستد ادامه دارد تا آخر سال. تفاوت بهره گرفته شده یا داده شده توسط بانك یا به نفع مشتری است و یا به نفع بانك (بسته به میزان استفاده از حساب اعتباری). در صورتی که موردی باشد که بهره داده شده بانك به مشتری زیادتر باشد (به علت این که کمتر از

حساب اعتباری استفاده نموده است) آیا استفاده از این بهره از نظر شرعی جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است؛ گرفتن آن جایز نیست و چنانچه بهره ای بانك از او گرفته باشد، می تواند به همان مقدار بهره پرداختی به بانك، از همان بانك بهره را دریافت کند و به حساب بهره پرداختی تقاص نماید.

ص: 289

بسمه تعالی

حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دام ظلّه العالی

بنده هزار روپیه در بانک گذاشته بودم و بنا بود که سالیانه 12% (یعنی هر صد روپیه، دوازده روپیه) به عنوان بهره سالیانه به ما بپردازند؛ امسال هفت صد و پنجاه روپیه پرداخته اند؛ آیا از نظر شرعی جایز است که این بهره را بگیرم یا خیر؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است و چنانچه از کافر حربی گرفته شود مانع ندارد.

بسمه تعالی 11 / 8 / 1361

حضور مبارک مرجع عالی قدر، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، رهبر عظیم الشان انقلاب اسلامی، مدظلّه العالی، محترماً به استحضار می رساند:

برای سپرده ای که در فاصله سال های 1327 تا 1361 در چند بانک داشته ام، مجموعاً مبلغ 695 / 037 ریال بابت بهره و سود بانکی از 4 بانک معین و چند بانک مختلف و نامشخص دریافت داشته ام که به منظور استخلاص از جنبه ربویّت آن، به شرح زیر عمل کرده ام:

1. مبلغ 187 / 577 ریال را با تقاص مالک شده ام.

2. مبلغ 182 / 200 ریال را با وکالت از دو نفر دیگر که حق تقاص داشته اند، گرفته ام.

3. مبلغ 100 / 000 ریال را یکی از صاحبان تقاص که وکالت داده بودند برای خود برداشته و دریافت داشته است.

4. مبلغ 220 / 332 ریال را به نیت صدقه از طرف صاحبان اصلی آن ها که ناشناخته بوده اند و یا بانک های آن ها ابتدائاً معین نبوده و یا از پس گرفتن وجه بهره امتناع نموده اند (بانک ها امتناع نموده اند) به مستحقین تقدیم شده است.

ص: 290

5. مبلغ 4/928 ریال از بانك وصول نشده و در حقیقت، برگشت شده است.

جمع کل: 695/037 ریال

در مورد ردیف چهارم (مستحقین) ابتدا بدون در نظر گرفتن بانك ها - یعنی بانك های معین و نامعین - و یا رقم بهره دریافتی از آن ها، به طور اعم شروع به پرداخت صدقه کرده ام؛ ولی بعد از مدتی که بیشتر برای تفکیک حساب بانك ها کوشش کردم که مشخص و معین کنم از چه بانکی چه مبلغ بوده و تا حدی معین نمودم چه مبلغ و از چه بانکی دریافت شده، به میزان دریافتی ها از هر بانك، پرداخت های قبلی و همان زمان را نیز تفکیک و از نظر اقلام پرداختی با اقلام دریافتی مطابقت نموده ام.

برای مثال، جمعاً معادل 126/167 ریال تدریجاً به نیت اعم و کلی صاحبان اصلی بهره ها بوده؛ ولی بعداً که محاسبه و تحقیق و کوشش کردم تا رقم دقیق دریافتی هر بانك را حساب کنم، آن رقم کل را بین مثلاً سه بانك: بانك تهران سابق 20/816 ریال، بانك های متفرقه نامشخص 38/351 ریال، صندوق پس انداز ملی 67/000 ریال در حساب های خود یادداشت و توزیع کرده ام تا ارقام پرداختی با ارقام دریافتی مطابقت عددی داشته باشد.

البته تقاص با وکالت در حال حاضر مورد تأیید نیست، ولی این مسأله مربوط به دوران قبل از انقلاب است که در آن تاریخ، مورد تأیید بوده و اجازه داده شده است. اینک چون با زحمات زیاد و صرف وقت، روی تقسیم و تطبیق این بهره ها کار کرده ام، تقاضا دارم نحوه عملکرد، مخصوصاً درباره ردیف (4) را که اول پرداخت ها کلی بوده و بعداً بر اساس دریافتی هر بانك، تفکیک و توزیع رقمی شده، جواب مرقوم فرمایید.

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است و نباید بگیرید و اگر گرفته اید، با یأس از شناسایی صاحبش، از طرف او صدقه دهید. بلی در صورتی که همان شعبه ای که از آن ربا گرفته اید قبلاً از شما ربا گرفته باشد، می توانید تقاص کنید.

ص: 291

بسمه تعالی

محضر آیت الله العظمی نایب الامام، امام خمینی، دامت برکاته الشریف، محترماً معروض می دارم:

این جانب پولی طبق قرارداد در بانک مسکن (رهنی) با دفترچه پس انداز برنامه ای گذاشتم که از وام آن، خانه بخرم؛ بعداً منصرف شده، پول را پس گرفتم. بانک مبلغی به عنوان بهره به من داد. در صورتی که قبلاً وام از بانک های دولتی گرفته و تبعاً بهره داده ام - که مقدار آن کاملاً معلوم نیست - استفاده از مبلغ بهره فوق الذکر چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است.

2. خانه ای را فروختیم که بعد از مدتی جست و جو نتوانستیم خانه ای تهیه نماییم و سال مالی سر رسید که در این مدت با این پول، هیچ معامله انجام نشده، آیا خمس یا سهم امام علیه السلام به آن تعلق می گیرد؟ مقصود از سال مالی، حساب سال است.

بسمه تعالی، خانه اگر از درآمد کسب تهیه شده پول فروش آن خمس دارد؛ مگر آن که با پرداخت خمس، نتواند خانه مناسب مورد حاجت با بقیه پول تهیه کند.

بسمه تعالی

حضور محترم رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران، امام خمینی، پس از تقدیم عرض سلام، خواهشمند است به سؤال ذیل پاسخ دهید.

این جانب مبلغ پنجاه هزار تومان از بانک بهره گرفته ام و مبلغ صد هزار تومان به بانک بهره بدهکارم. آیا می توانیم بهره گرفته شده را بابت بهره بدهکاری خود به بانک پرداخت نماییم؟ لطفاً پاسخ را کامل بدهید.

بسمه تعالی، نمی توانید به بابت مذکور بپردازید و باید بهره ای را که گرفته اید، با یأس از شناسایی صاحبش به فقیر صدقه دهید.

حضور محترم مسئولین دفتر استفتای حضرت امام، دام بقاؤه، محترماً؛ دستور مسائل ذیل را به این جانب مرحمت نمایید:

1. شخصی مدت سه سال است مریض و مبتلا به سردرد و پادرد و کمردرد می باشد، خانه نشین است و قادر به کسب کردن نیست. جهت کمک کردن به جمهوری اسلامی سرمایه خود را در اختیار دولت جمهوری، به وسیله دفترچه پس انداز، قرار داده؛ چنانچه در آخر هر سال هر مقدار وجهی به دفترچه اضافه از طرف بانک می نمایند، حضرت اجازه می دهد این وجه را دریافت و به مخارج یومیه خود مصرف نماید، در صورتی که هیچ گونه درآمدی ندارد؟

بسمه تعالی، بهره بانک، ربا و حرام است و نباید بگیرند.

2. سهم امام علیه السلام را به حساب صد امام می توان داد؟ اگر ممکن نیست، شماره ای را که برای حساب سهم امام علیه السلام می باشد، معین کنید.

بسمه تعالی، می توانند به شماره هزار مؤسسه تعاون اسلامی قم حواله نمایند.

3. اگر طلبی از اشخاصی دارد، می تواند به جای ردّ مظالم حساب نماید؛ در صورتی که شخص مدیون ورشکسته شده و فراری از وطن است؟

بسمه تعالی، مظالم باید به فقیر صدقه داده شود و طلب، بابت آن محسوب نیست بنا بر احتیاط.

با سلام به محضر علمای عالی قدر شورای استفتائات امام، تقاضا دارم فتوای امام را در موارد زیر بیان کنید:

1. پولی که بانک ها به حساب پس انداز می دهند - با توجه به این که منظور از این حساب، پس انداز کردن پول در يك مكان امن است - آیا گرفتن آن جایز است یا خیر؟

و اگر جایز نیست، آیا می توان آن را به مصارف خیریه، مانند جبهه ها رساند؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است و گرفتن آن جایز نیست.

2. در احکام ارث، قرآن و انگشتر و شمشیر و لباس میت، مال پسر بزرگ تر است. آیا امروز که دیگر از شمشیر و زره استفاده نمی شود، شمشیر و زرهی که به حالت تجملی است، نیز مال پسر بزرگ تر است یا خیر؟ و اگر میت تفنگ شکاری داشته باشد، آیا آن نیز مال پسر بزرگ تر است؟

بسمه تعالی، تفنگ و زره از پسر بزرگ تر نیست، و شمشیر میت مختص به او است و فرق نمی کند.

3. امروزه متداول است که دختر و پسر برای ازدواج خود، باید همسر خود را بپسندند. آیا معاشرت دختر و پسر، به قصد آشنایی برای ازدواج جایز است یا خیر؟ و اگر جایز است، چنانچه بعداً ازدواج نکنند، چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، با حفظ حجاب و موازین شرعی، مانع ندارد.

[سؤال 11814] 6836

بسمه تعالی

استفتای گروهی از طلاب حوزه علمیه قم به محضر مبارک پدر روحانی و عزیزشان حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دامت افاضاته

1. اگر طلاب علوم دینی جهت خرید مسکن، مقداری پول در بانک مسکن یا بانک رهنی بگذارند که مقدار بیشتری بگیرند (چون اقساط این بانک ها کمتر است و می شود ادا کرد) آیا از سودی که می گیرند مفّری وجود ندارد؟

بسمه تعالی، بهره را نمی توانند بگیرند و مفّری وجود ندارد.

2. طلابی که در ارگان ها هستند و خدمت می کنند و حقوق می گیرند، در این مدت می توانند شهریه بگیرند؟

بسمه تعالی، تابع مقررات دفتر شهریه است.

3. اگر کسی در زمان حیات خود مقداری از زمین مزروعی خود را (چه مالک عین و چه مالک منفعت) به پسر بزرگ خود بدهد و وصیت کند که بعد از مرگش از آن زمین چیزی به آن پسر ندهند، آیا این وصیت نافذ است؟

بسمه تعالی، این وصیت که به معنای منع وارث است از سهمش نافذ نیست.

ص: 294

4. اگر کسی ده روز در جایی منبر می رود، مسلماً مقداری پول به او می دهند، اگر شخص دیگری هم بانی شود آیا می تواند در همان دهه، به نیت بانی جدید هم روضه بخواند؟

بسمه تعالی، مانع ندارد.

[سؤال 11815] 6837

بسمه تعالی 1361 / 1 / 11

محضر مبارك حضرت مستطاب آیت الله العظمی، مرجع عالی قدر، جناب آقای روح الله الموسوی الخمینی، مدّ ظلّه العالی، سلام علیکم ورحمة الله، تمّنّا دارد دستور فرمایند جواب مرقوم فرمایند.

آیا وجوهی که بانک ها به حساب پس انداز اشخاص اضافه می نمایند چه صورت دارد؟ و این اضافی را می شود به حساب بازسازی مناطق جنگی واریز نمود؟

همچنین از محل وجوه رد مظالم برای بازسازی مناطق جنگی می توان پرداخت نمود؟ در غیر این صورت، به چه مصرفی اجازه می فرمایند خرج شود؟

بسمه تعالی، مظالم را باید به فقیر صدقه دهند و بهره بانکی را نباید بگیرند و اگر گرفته اند، با یأس از شناسایی صاحبانش، از طرف آن ها به فقیر صدقه دهند.

[سؤال 11816] 6838

بسمه تعالی 1361 / 3 / 16

حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دامت برکاته، به عرض می رساند:

طبق دستور شما که پول ها را باید به بانک بسپاریم، سپردیم؛ ولی بانک سودی هم می دهد؛ در رساله، شما سود بانکی را اشکال می کنید؛ تکلیف ما با این سودی که بانک می دهد چیست؟

بسمه تعالی، نباید بگیرید و اگر گرفتید، با یأس از شناسایی صاحبش، از طرف او به فقیر صدقه دهید.

ص: 295

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت امام خمینی، روحی فداه، پس از سلام بفرمایید:

بهره ای که بانک های کشور به صاحبان دفترچه های پس انداز می دهند، از نظر شرع مقدس چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است.

بسمه تعالی 1361 / 12 / 12

مسئول محترم دفتر امام خمینی، مدّ ظلّه العالی، با تقدیم سلام، خواستار توفیقات شما از خداوند متعال هستم؛ مسأله ای سؤال می گردد، خواهشمند است کتباً جواب مرقوم فرمایید:

مبلغ پولی به بانک ملی گذاشته شده، بدون هیچ گونه قراردادی در مورد بهره و یا به نیت بهره که به آن تعلق گیرد. پس از گذشت يك سال، بانک مبلغی به آن اضافه نموده؛ آیا اولاً- این بهره حلال است یا خیر؟ ثانیاً به این مبلغ اضافه، سهمین تعلق می گیرد یا خیر؟ در صورت موافقت، شماره حساب بانکی دفتر را هم مرقوم فرمایید تا خمس مربوطه، همراه سایر درآمدهای دیگر حواله گردد.

با توجه به این که در کتاب رساله نوین جلد 2، مسائل اقتصادی در صفحه 205 در بحث معاملات بانکی در قسمت 5، تحت عنوان بدون قرار سود، که عیناً نوشته شده: «چنانچه در موردی، گذاشتن پول در بانک یا گرفتن پول از بانک بدون شرط بهره بود، در این صورت اگر بدون قرار، مبلغی اضافه به قرض دهنده پردازند حلال است». در آن کتاب به نقل از تحریرالوسیله امام، ج 2، ص 616 و 619 بیان گردیده؛ نظر صریح مرقوم فرمایید. والسلام، خداوند مؤمنین را توفیق فرماید.

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است و نباید بگیرند و خمس به آن تعلق نمی گیرد و اگر گرفته اند، با یأس از شناسایی صاحبش، از طرف او به فقیر

ص: 296

صدقه دهند و وجوه شرعیه را می توانند به حساب شماره هزار مؤسسه تعاون اسلامی قم حواله کنند.

[سؤال 11819] 6841

بسمه تعالی

با عرض سلام خدمت امام عزیز، خمینی کبیر و درود بر همه شهدای انقلاب و درود بر رزمندگان اسلام و آرزوی پیروزی اسلام بر کفر جهانی و ظهور امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) و طول عمر برای رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران؛ از حضور آن مقام شریف سؤالی داشتم به این مضمون که ما در حدود 200/000 تومان پول در بانک داشتیم که ماهی 1200 تومان بهره به آن تعلق می گیرد که ما در گرفتن این بهره شك داریم؛ اگر از

نظر ایشان حلال است (که خود به آن نیاز داریم) استفاده کنیم و اگر حرام است، می توانیم به يك مستحق برای جهیزیه یا به حساب 100 امام پردازیم؟

بسمه تعالی، بهره پول حرام است و نباید بگیرید.

[سؤال 11820] 6842

بسمه تعالی 1361 / 5 / 12

محضر انور حضرت امام خمینی، دامت برکاته

1. آیا بهره پس انداز در بانک ها که اخیراً به عنوان «سود تضمین شده» به مردم داده می شود، حلال است یا حرام؟

بسمه تعالی، بهره حرام است.

[سؤال 11821]

2. بر فرض حرام بودن، باید به چه مصرفی برسد؟ لطفاً مرقوم فرمایید. اگر چنانچه حساب بانکی مخصوصی دارد نیز مرقوم فرمایید.

بسمه تعالی، بهره را نباید بگیرند و اگر گرفته شد، با یأس از صاحبش، از طرف او به فقیر صدقه داده شود.

ص: 297

دفتر امام خمینی، محترماً خواهشمند است بنا بر فتوای امام خمینی بفرمایید:

آیا بهره ای که فعلاً از طرف بانک ها به پس اندازها تعلق می گیرد، حلال است یا نه؟

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است، گرفتن آن جایز نیست.

بسمه تعالی

محضر مبارک آیت الله العظمی، رهبر کبیر و بنیان گذار جمهوری اسلامی، امام خمینی، دامت برکاته

1. نظر مبارک را در حال حاضر در معاملات بانکی - چه در بهره دادن و چه در بهره گرفتن - بیان فرمایید.

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است؛ گرفتن آن جایز نیست.

2. کسانی که پول خود را در دفترچه بانک ها می گذارند و بانک مبلغی به عنوان بهره به حساب آن ها محسوب می نماید، گرفتن آن جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، جایز نیست.

3. اطاعت از مسئولین امر جمهوری اسلامی که بعضی از قوانین گذشته را اجرا می نمایند که صددرصد مخالف نظر فقهی و اسلامی می باشد، آیا در اجرای این قوانین، باز هم در حال فعلی، متابعت از آن لازم است یا خیر؟

بسمه تعالی، رعایت مقررات دولت اسلامی لازم است و اگر مطلبی خلاف شرع باشد، دولت باید از طرق قانونی اقدام به تصحیح آن بر طبق ضوابط شرعی نماید.

از خداوند متعال، طول عمر امام بزرگوار را خواهانم. السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

محضر مبارك حضرت آيت الله العظمى، امام خمينى، مرجع عالى قدر تقليد، ادام الله ظلّه العالى، محترماً به عرض مى رساند:

بانك ها نوعى حساب پس انداز به نام سپرده ثابت دارند كه اشخاص پول هاى خود را به مدت يك سال و يا بيشتر در آن حساب مى سپارند، و بانك در پايان مدت، علاوه بر استرداد اصل سپرده، مبلغى هم به عنوان سود يا بهره - طبق نرخ مصوب بانك ها - به صاحب پول پرداخت مى نمايد. خواهشمند است اعلام فرمايند گرفتن آن مبلغ اضافه از بانك، از نظر شرع مقدس اسلام، جايز است يا خير؟

والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است، گرفتن آن جايز نيست.

بسمه تعالی

محضر مبارك آيت الله الكبرى في العالمين، آيت الله الخمينى، دام ظلّه

معاملات بانكى معلوم است شعبه هاى دارد: بعضى به طور امانت كه هيچ فايده به كسى نمى دهد، و بعضى منافع معلومه در هر ماه يا سال مى دهد، و بعضى در نفع و نقصان بانك بالسويه شريك قرار مى دهد؛ آيا كدام شعبه از اين ها جايز است؟ بيان فرماييد.

بسمه تعالی، پول را اگر به بانك قرض دهد، تنها همان مبلغ را كه قرض داده استحقاق دارد و بهره پول، ربا و حرام است؛ گرفتن آن جايز نيست. ولى اگر پول را به بانك بدهد كه به نحو مضاربه با آن تجارت كند در زيان و سود حاصله شريك خواهد بود و امانت گذاشتن پول در بانك يا قرض الحسنه دادن اشكال ندارد.

بسمه تعالی

تهران، محضر مبارك حضرت آيت الله العظمى امام خمينى، دامت بركاتهم

صندوق پس انداز قرض الحسنه با سرمايه عده اى از اشخاص خيّر، جهت پرداخت هاى بدون بهره به متقاضيان نيازمند، وام براى رفع احتياج و توسعه کشاورزى و غيره تاسيس شده است. بر حسب ضوابط و نحوه عملکرد اين صندوق قرض الحسنه، لازم و ضرورى است مبلغى از اين پول ها و پس اندازها را موجودى نقدى داشته باشند و متصديان اين مؤسسه اين مانده موجودى را در بانك هاى دولتى مى گذارند؛ بانك ها به اين حساب پس انداز سود مى دهند و از درآمد آن لوازم التحرير و دفتر و حقوق کارمندان انجام مى گيرد. آيا اين درآمد را به مصرف چنين مؤسسه خيره جايز مى دانيد يا خير؟ مستدعى است جواب مرقوم و با مهر شريف مزين فرماييد؛ محل حاجت است. متّع الله المسلمين ببقاء وجودكم

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است و گرفتن آن و تصرف در آن جايز نيست.

بسمه تعالی

دفتر امام خمينى، محترماً به عرض مى رساند:

اين جانب مقلد امام خمينى مى باشم و در منطقه دشت عباس کشاورزم. مقدارى پول در بانك کشاورزى دهلران جهت خريد ادوات کشاورزى پس انداز نموده بودم که در اثر تهاجم مزدوران عراقى به منطقه، در بانك مزبور راکد مانده بود. حال که براى دريافت آن ها به بانك مراجعه کرده ام، مقدارى بر آن ها اضافه نموده اند؛ وظيفه شرعى در قبال اين مسأله چيست؟ و چنانچه وجوه اضافى نامشروع هستند، بايد به چه کسى داده شوند؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است؛ گرفتن آن جايز نيست.

بسمه تعالی

حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دام ظلّه، لطفاً به سؤال زیر جواب دهید:

بهره های پول هایی که در بانک ها در زمان حکومت جمهوری اسلامی به صاحبان پول داده می شود چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است؛ گرفتن آن جایز نیست.

بسمه تعالی

پیشگاه مقدس رهبر عظیم الشان انقلاب، مرجع اعلای تقلید، دامت برکاته

توقیراً ضمن عرض سلام و تحیت؛ مستدعی است جواب سؤال ذیل را مرقوم فرمایید:

با توجه به چند مورد سؤال و جواب رساله عملیه آن حضرت در امور بانکی، صریحاً فتوای خود را در مورد بهره هایی که بانک ها به صاحبان پولی که به عنوان ذخیره، بدون قرارداد ضمنی و خارجی و توقع ذهنی، می دهند و در دفترچه های پس انداز آن ها به عنوان بهره می نویسند، اعلام فرمایید:

1. اخذ و صرف آن در امور شخصی جایز است؛

2. اخذ و صرف آن در هر موردی جایز نیست و حرام است؛

3. اخذ آن و دادن به فقرا و مستمندان، با اجازه آن مقام، جایز است.

خداوند بر عمر و سلامت و عزت آن رهبر عظیم و مرجع تقلید شیعیان جهان بیفزاید، ان شاء الله.

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است؛ گرفتن آن جایز نیست و اگر گرفت و از ارجاع به صاحب واقعی آن مأیوس است از طرف او به فقرا صدقه بدهد.

محضر مبارك حضرت آيت الله العظمى امام خمينى، مدّ ظله العالى، با تقدیم عرض سلام و تحیت:

این جانب در حساب های پس انداز شعبات بانک، وجوهاتی داشته ام که مجموعاً حدود 8000 تومان بهره به آن تعلق گرفته. پس از دریافت بهره، نامبرده مبلغ 3000 تومان آن را به مصرف کمک به جبهه و بازسازی مناطق جنگی و آوارگان جنگ رسانده و مبلغ 5000 تومان آن، باقی و موجود است. خواستم بدین وسیله از حضرت عالی اجازه حاصل نمایم، چنانچه امر و موافقت فرمایند 5000 تومان بقیه بهره را به دختر خودم که شوهرش بر اثر تصادفی از بین رفته و دارای 2 فرزند یتیم و بی سرپرست می باشد که از جایی مستمری ای نیز دریافت نمی کند و از طرفی از بابت بهای خانه ای که اخیراً از طرف بنیاد مسکن به مشارک آنها داده شده و قادر به پرداخت بدهی خانه نمی باشد، پردازم تا به مصرف بدهی خانه مذکور برساند. در انتظار رأی مبارك؛ والسلام علیکم ورحمة الله

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است؛ گرفتن آن جایز نیست و چنانچه از برگرداندن به صاحب واقعی آن مأیوس هستید، باید از طرف او به فقرا صدقه بدهید.

بسمه تعالی

محضر مبارك امام خمينى، رهبر عظیم الشان و مرجع عالی قدر، مدّ ظله، روحی له الفداء، با تقدیم سلام و با کمال احترام

پیرو استعلام از محضر مبارکتان در مورد سود پس انداز که فرمودید: «سود پول را نباید بگیرید و حکم ربا دارد»، به استحضار می رساند: مبلغ 50/000 ریال جهت جبهه های جنگ توسط انجمن اسلامی کارکنان بانک ملی و مبلغ 161559 ریال به

حساب 222 جنگ زدگان واریز گردید؛ استدعا دارد در صورتی که پرداخت های مذکور بابت سود پس انداز که به دفترچه منظور شده بود، عمل صحیح باشد مرقوم فرمایند؛ در غیر این صورت هرطور امر فرمایند اقدام خواهد شد.

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است؛ گرفتن آن جایز نیست و آنچه را که گرفتید اگر از صاحب واقعی آن مأیوس هستید از طرف او به فقرا صدقه بدهید.

[سؤال 11833] 6853

بسمه تعالی 1361 / 5 / 9

محضر مبارك رهبر كبير انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی، امام خمینی، مدّ ظلّه شخصی پولی به بانک به عنوان این که جای امنی است، می گذارد؛ بعد از چند ماه پول را از بانک پس می گیرد؛ بانک مقداری اضافه می دهد؛ آیا پول زیادی برای صاحب پول حلال است یا نه؟ جواب را مرقوم فرمایید.

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است؛ گرفتن آن جایز نیست.

[سؤال 11834] 6854

بسمه تعالی هشتم ذی القعدة 1410 ق

محضر مبارك رهبر كبير و مرجع عالی قدر، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی، پس از عرض سلام معروض می دارد: در توضیح المسائل سؤال شده است: «وجوهی که در بانک ها به قصد محفوظ ماندن، نه سود بردن، گذاشته می شود، هنگام دریافت، متصدیان بانک مبلغ کمی که خودشان حساب نموده اند، اضافه بر اصل پول، به صاحب وجه می دهند؛ آیا این مبلغ حلال است یا خیر؟» جواب فرموده اید: «اگر به عنوان سود بدهند، گرفتن آن جایز نیست؛ اگر چه قرار نداده باشند».

اکنون سؤال دیگری مطرح است: اگر اشخاص بدون علم و توجه به فتوای آن

ص: 303

حضرت، چنین وجهی را گرفته و یا به حسابشان اضافه شده، تکلیفشان چیست؟ و آیا فرقی است بین عنوان سود و بهره و امثالهم؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است و گرفتن آن جایز نیست و اگر گرفت و از برگرداندن به مالک آن مایوس است، باید از طرف او به فقرا صدقه بدهد.

[سؤال 11835] 6855

بسمه تعالی

محضر مبارک رهبر کبیر انقلاب، آیت الله العظمی امام خمینی، احتراماً؛ پس از سلام و تحیت خواهشمند است نظر آن جناب را درباره مسأله زیر اعلام فرمایند:

بهره بانکی که طبق مقررات بانک به حساب های پس انداز تعلق می گیرد، اخذ بهره مربوطه و مصرف آن چه صورتی دارد؟ و نگرفتن بهره که مآلاً در حساب پس انداز باقی می ماند، آیا اجازه می فرمایند به یکی از حساب ها - مانند حساب صد امام و غیره - واریز گردد؟ و در غیر این صورت، چگونه باید عمل کرد؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است؛ گرفتن آن جایز نیست و اگر گرفتید و از برگرداندن به صاحب واقعی آن مایوس هستید، از طرف او به فقرا صدقه بدهید.

[سؤال 11836] 6856

بسمه تعالی

سلام علیکم، برای من مسأله ای پیش آمده که ناچار به پرسیدن آن شده ام.

در کودکی زمینی به من ارث رسیده بوده که سرپرستانم آن را فروخته و پول حاصل را به حساب سپرده ثابت در بانک ملی گذاشته اند که در طی چند سال (5 یا 6 سال) به آن بهره ای تعلق گرفته است و اکنون که این پول به خودم واگذار شده، نمی دانم از لحاظ حرام و حلال بودن چگونه است؟ لطفاً این موضوع را برای من

ص: 304

روشن کنید و اگر سود آن حرام است، چگونه آن را محاسبه و قسمت حرام را چه کار باید بکنم؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است و گرفتن آن جایز نیست و اگر دریافت کردید و از رساندن به مالک واقعی آن مایوس هستید، از طرف او به فقرا صدقه دهید.

[سؤال 11837] 6857

بسمه تعالی 1361 / 9 / 28

حضور محترم حضرت آیت الله العظمی امام خمینی سلام عرض می کنم؛ خداوند ان شاء الله وجود جناب عالی را تا ظهور حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) از بلیات حفظ بفرماید. خدمت امام عرض می کنم:

1. بنده پولی داشتم که برای حفظ آن، پول را به بانک ملی سپرده ام. مدت يك سال پول در بانک بود. حال پول را گرفته ام و مقداری روی آن بهره به من تعلق گرفته؛ آیا درست است که من این بهره را از بانک بگیرم؟ و می توانم در چه اموری خرج کنم؟ لطفاً بنده را راهنمایی کنید.

بسمه تعالی، بهره پول را نباید بگیرید و اگر گرفته اید، در صورت یأس از شناسایی صاحبش، از طرف او به فقیر بدهید.

[سؤال 11838]

2. پولی سپرده ام در بانک که بعد از يك سال، دو برابر آن را به من می دهند و من برای ساختن ساختمانی به کار می برم و روی این پول، صدی چهار می گیرند؛ لطفاً این مسأله را برای من روشن کنید.

بسمه تعالی، آنچه از بانک می گیرید را مالک می شوید و می توانید با آن خانه تهیه کنید و اگر در پرداخت زیاده، قصد بهره نکنید برای شما اشکالی نیست.

ص: 305

بسمه تعالی 1361 / 11 / 19

سلام علیکم

شخصی مقدار پولی را که اضافه از مخارج زندگی خود دارد، برای حفظ آن از دستبرد و مسائل دیگر، به بانک می سپارد و یا طبق فرموده امام امت - مدّ ظلّه - برای کمک به دولت جمهوری اسلامی نزد بانک می سپارد و طبق نظام فعلی بانکی، مبلغی در سال به عنوان بهره به آن تعلق می گیرد؛ آیا بهره پول را در هر جهت می توان خرج کرد و یا می توان مبلغ بهره را به عنوان کمک به جبهه پرداخت نمود و یا می شود آن را نزد روحانیت گذاشته تا در هر جهتی که خود مصلحت می دانند خرج کنند؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا است و نباید بگیرند و اگر گرفته اند، با یأس از شناختن صاحبش، از طرف او به فقیر صدقه دهند.

بسمه تعالی

حضور محترم مسئولین دفتر امام، حفظه الله تعالی، محترماً؛ به عرض می رساند که:

حقیر مبلغ پولی در سال های قبل در صندوق قرض الحسنه برای کمک به مسلمین سپرده بودم. اما اکنون متأسفانه این صندوق منحل شده است و بنده این مبلغ را برای آن که محفوظ بماند به عنوان امانت در بانک نهاده ام (نه به عنوان استفاده از بهره پول)؛ اما با توجه به ضوابطی که بانک دارد بر روی این پول بهره خواهد کشید؛ لذا بفرمایید که تکلیف این بهره چیست؟ و وظیفه چه خواهد بود؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است.

بسمه تعالی 1361 / 4 / 15

حضور مبارک رهبر کبیر انقلاب اسلامی و مرجع عالی قدر، حضرت امام خمینی،

ص: 306

ادام الله ظله، احتراماً به استحضار می رساند:

این صندوق که قریب بیست میلیون تومان در سال، به عنوان قرض الحسنه در اختیار نیازمندان قرار می دهد، برای تأمین حقوق کارمندان و هزینه چاپ اوراق و دفاتر و پول آب، برق و تلفن، نیازمند به اعتبار قابل توجهی می باشد تا قادر به اداره این مؤسسه خیریه باشد. اینک از حضور مبارکتان استفتا می کنیم که آیا سپردن وجوه این صندوق در حساب های سپرده بانك ها و استفاده از بهره متعلقه بانك، به منظور تأمین بودجه این صندوق، شرعاً جایز است یا خیر؟

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است.

[سؤال 11842] 6861

بسمه تعالی

محضر مبارک حضرت آیت الله امام خمینی، دامت برکاته، رهبر کبیر انقلاب جمهوری اسلامی، پس از عرض سلام و آرزوی سلامتی برای آن حضرت؛ سؤالاتی دارم که مطرح می کنم. جواب را کتباً مرقوم فرمایید:

1. آیا بهره بانکی در جمهوری اسلامی که خود بانك پرداخت می کند، درست است یا نه؟

2. در صورتی که در جمهوری اسلامی کسی بهره ای از بانك دریافت کرده باشد، تکلیف چیست؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است و نباید بگیرند و چنانچه گرفته اند، با یأس از شناسایی صاحبانش، باید از طرف آن ها به فقیر صدقه دهند.

[سؤال 11843] 6862

بسمه تعالی 30 / 11 / 1361

دفتر امام! با سلام و آرزوی توفیق روز افزون برای شما

ص: 307

می خواستم بدانم بهره ای که روی وام گرفته می شود آیا از نظر شرعی درست است؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است.

[سؤال 11844] 6863

بسمه تعالی 1361 / 10 / 15

محضر شریف حضرت مستطاب، حجت الاسلام والمسلمین، آیت الله فی الارضین، عمدة الفقهاء والمتبحرین، رهبر کبیر، امام خمینی عزیز

1. در تمام بانک های کشور برای دریافت وام به عنوان کارمزد، وجهی دریافت می دارند، به نظر حضرت عالی دریافت وجه کارمزد رجحان شرعی دارد یا خیر؟

2. در تمام بانک های کشور، آخر سال بانک ها بهره ای در دفترچه پس انداز به عنوان سود قید می کنند، آیا گرفتن این وجه بهره چه صورت دارد؟ استدعای عاجزانه دارم چنانچه این وجه بهره که در دفترچه قید می کنند ربا و حرام است، لطفاً اعلام فرمایید به تمام بانک ها که به قید هبه پرداخت نمایند که از صورت حرمت خارج گردد.

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است.

[سؤال 11845] 6864

بسمه تعالی

حضور محترم دفتر رهبر کبیر انقلاب اسلامی، امام خمینی، پس از سلام؛ ان شاء الله که وجود گرامی تان در پناه خداوند متعال صحیح و سالم باشد. غرض از این که مزاحم شدم مسأله ای است که من در سال 1355 خانه مسکونی خودم را که خیلی قدیمی بود خراب کردم و از نو ساختمانی دو طبقه ساختم و سرمایه ام تمام شد و مجبور شدم از بانک سپه مبلغ 200/000 تومان وام بگیرم و بانک هم در مقابل سند خانه، این وام را داد و مبلغ 70/000 تومان زیادتر گرفت ولی در همان موقع از این پول

ص: 308

تقریباً 100/000 تومان آن زیادی بود و لازم هم نداشتیم و با بانک هم نمی شد کاری کنم بعضی از رفقا از من قرض می کنند و اگر خواستند چیزی به من می دهند و اگر نخواستند نمی دهند حکم این مسأله چیست.

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است و باید آنچه به عنوان بهره گرفته اید به صاحبش رد نمایید و اگر مأیوس از شناسایی صاحبش باشید، از طرف او به فقیر صدقه دهید.

[سؤال 11846] 6865

بسمه تعالی 1361 / 2 / 2

حضور محترم رهبر کبیر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، امام خمینی

امیدوارم که در راه هدایت و راهبری انقلاب اسلامی بیش از پیش موفق و مؤید باشید. این جانب چند سؤال شرعی دارم که اگر برایتان امکان دارد با خط خود جوابم را بدهید تا یادگاری از حضرت عالی داشته باشم. از خداوند متعال طول عمر و پیروزی امت اسلام را به رهبری شما خواهانم.

1. توسط پدر این جانب مقداری پول در بانک در حدود 10 سال پیش تا کنون جهت من پس انداز شده است و در حال حاضر مقداری بهره (سود بانکی) به روی آن افزوده شده، آیا گرفتن این سود از بانک به نظر حضرت عالی صحیح است یا خیر؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است.

2. پول قرض گرفتن و یا قرض دادن به فرقه مسیحی یا یهودی و فرقه ضالّه بهائیت چه صورت دارد؟ و آیا برای مسلمین جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، در غیر فرقه ضالّه مانع ندارد.

3. حکم موسیقی مطرب چیست؟ و به چه نوع موسیقی گفته می شود؟ و با صدای مشکوک چه فرقی می کند؟ و آیا آهنگ هایی که رادیو تلویزیون پخش می کنند از نظر شرعی اشکال دارد؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد و تشخیص با عرف است.

ص: 309

4. آیا شرایط امام جماعت با امام جمعه فرق می کند؟ عادل بودن که برای امام جماعت واجب است، تعریفش چیست؟ و آیا اگر امام جمعه یا جماعت به روی گناهان صغیره اصرار داشته باشد از عدالت خارج می شود؟

بسمه تعالی، معنای عدالت و شرایط امام جماعت و جمعه در رساله ذکر شده است و اصرار بر صغیره موجب سلب عدالت می شود.

[سؤال 11847] 6866

بسمه تعالی

با عرض سلام و به امید طول عمر امام عزیزمان و پیروزی رزمندگان اسلام

پولی که ما در بانک های جمهوری اسلامی می گذاریم، وقتی می گیریم مقداری رویش رفته، آن مقدار چه صورت دارد؟ والسلام

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است.

[سؤال 11848] 6867

بسمه تعالی 1361 / 12 / 25

دفتر محترم رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران و مرجع عظیم الشان شیعیان جهان

احتراماً؛ چون صندوق قرض الحسنه المهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) جهت مخارج روزمره خود درآمدی ندارد، از پیشگاه حضرت امام - روحی فداه - استفتا می نمایم که آیا اجازه می فرمایند مبلغی از وجوه صندوق را در حساب پس انداز بانک بگذاریم و در برابر، مبلغی که بانک بنا بر معمول سود می دهد، دریافت و قسمتی از هزینه صندوق را تأمین نمایم؟ مستدعی است نظر مبارک مرجع عظیم الشان شیعیان، حضرت امام را جهت کسب تکلیف به این صندوق اعلام فرمایند.

خدایا، خدایا تا انقلاب مهدی خمینی را نگهدار، از عمر ما بکاه و به عمر او بیفزای

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است.

ص: 310

بسمه تعالی 1360 / 8 / 21

محضر مقدس حضرت آیت الله العظمی، رهبر انقلاب اسلامی و بنیان گذار جمهوری اسلامی و پشتیبان و امید مستضعفان جهان، امام خمینی، ادام الله ظله علی رؤوس المسلمین، بعد از شایسته ترین اظهار علاقه خدمت بزرگ استاد خودم و خالص ترین دعا جهت طول عمر و سلامت بزرگ مرجع عالم تشیع روحی فداه.

پول هایی که به عنوان پس انداز یا سپرده در بانک ها می گذارند و در نظر ندارند خود را بیش از آنچه در بانک گذاشته اند، طلبکار بدانند و گاهی هم قصد تقویت دولت اسلامی را دارند و لکن می دانند بانک به صاحبان پول چیزی اضافه می دهد، آیا گرفتن این پول اضافه به نظر حضرت عالی اشکال دارد یا نه؟

بسمه تعالی، بهره پول را نباید بگیرند.

بسمه تعالی 1361 / 1 / 11

پس از عرض سلام حضور کارکنان محترم دفتر امام امت خمینی کبیر، این جانب چندین سؤال داشتم که مطرح می سازم:

1. آیا بهره بانکی (به پولی که در بانک است تعلق می گیرد) حرام است یا خیر؟ اگر حرام است، آیا باید به عنوان پول حرام آمیخته به حلال (زکات) به حساب آورد؟ اگر این طور است، باید این مبلغ را به مرجعی که از ایشان تقلید می شود داد یا خیر؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است؛ گرفتن آن جایز نیست و اگر گرفت و از برگرداندن به صاحب واقعی آن مأیوس است، از طرف او به فقرا صدقه دهد.

2. مبلغ خمس را باید به چه کسی داد؟ نماینده امام در تهران کجا هستند؟ راهنمایی فرمایید.

بسمه تعالی، خمس باید به دست مرجع تقلید یا وکیل مجاز او تسلیم شود و می توانید در قم به وکیل این جانب مراجعه کنید.

3. آیا پولی که به عنوان خمس است، چون مبلغ آن کم است، می توان به حساب جنگ زدگان یا جبهه یا حساب صد امام واریز کرد؟ اگر نمی شود، می توان این مبلغ کم را با پست به دفتر امام فرستاد؟

بسمه تعالی، عجالاً اجازه نمی دهم می توانید به شماره هزار مؤسسه تعاون اسلامی قم حواله کنید.

ان شاء الله که خداوند شما را نصرت دهد و در همه کارهایتان توفیقتان دهد سلامتی و طول عمر همه شما که برای اسلام خدمت می کنید به خصوص سلامتی نایب امام را از خدای تعالی خواهیم، خدانگهدار.

[سؤال 11851] 6870

بسمه تعالی 1361 / 12 / 8

حضرت امام خمینی، امید ملت ایران و مستضعفان جهان، دام ظلّه العالی

احتراماً؛ این جانب قبلاً در نجف خدمت حضرت عالی رسیده بودم، به علت خستگی بی شمار حضرت عالی، در تهران نخواستم وقت عزیز حضرت عالی را بگیرم. همیشه شب ها در مواقع نماز، اول طول عمر جناب عالی را از خداوند می خواهم، امیدوارم خداوند به حضرت عالی و خانواده محترمتان سلامتی و طول عمر عطا فرمایند. علت تصدیع:

پولی که خمس داده شده و در بانک پس انداز شود، بدون شرط و قرارداد، سودی که می دهند به وسیله بانک آیا این سود حلال است یا حرام؟

بسمه تعالی، سود پول، ربا و حرام است.

[سؤال 11852] 6871

بسمه تعالی 1362 / 1 / 28

ضمن عرض سلام؛ خواهشمندم فتوای حضرت امام - دام ظلّه العالی - را در مورد دو مسأله شرعی زیر مرقوم فرمایید:

1. بهره ای که بانک ملی به حساب های پس انداز می دهد چه باید کرد؟ اگر راه مصرف خاصی دارد لطفاً بفرمایید و چنانچه به علت ضروری، مبلغ بهره را مصرف

ص: 312

کرده باشیم چه می شود؟

بسمه تعالی، بهره را نباید بگیرند و اگر گرفتند با یأس از شناسایی صاحبش، از طرف او به فقیر صدقه دهند.

2. خرید و فروش منزل در قم به شکلی است که قیمت حقیقی با قیمتی که دولت می گذارد اختلاف شدید دارد و دولت، مالیات را بر اساس قیمت خودش می گیرد؛ لذا در این میان فروشنده به سادگی سود زیادی دریافت می دارد؛ در این مورد تکلیف چیست؟ آیا اشکالی از نظر خرید و فروش پیش

نمی آید؟ مثلاً بنده منزلی را با دو اتاق خریدم به مبلغ 410000 تومان در حالی که در سند، قیمتی حدود 35000 تومان ثبت شده و اداره دارایی از فروشنده مبلغی کمتر از 2000 تومان مالیات گرفته است و همین مسأله از عوامل مهم گرانی منزل در قم است.

بسمه تعالی، بستگی به مقررات دولت اسلامی دارد.

3. کسی که وطنش تهران است و فعلاً به ضرورت شغلی در قم ساکن شده است از نظر نماز چه تکلیفی دارد؟

بسمه تعالی، در غیر محدوده وطن او در تهران و در قم حکم مسافر دارد.

[سؤال 11853] 6872

بسمه تعالی 1361 / 4 / 9

محضر مقدس حضرت آیت الله العظمی، عمدة الفقهاء، رهبر کبیر عالی قدر، بنیان گذار جمهوری اسلامی، معروض می دارم:

وجوه پس انداز که يك سال در بانک ها می ماند و بهره، روی او می کشند، چه صورت دارد؟ آیا رجحان شرعی در تصرف دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، ربا و حرام است و گرفتن آن، جایز نیست.

[سؤال 11854] 6873

بسمه تعالی

حضور محترم جناب مستطاب، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه

پس از عرض سلام به رهبر عظیم الشان و درود بی پایان به رزمندگان عزیز در جبهه های حق علیه باطل و سلام بر شهیدان گلگون کفن اسلام، از زمان صدر اسلام تا

ص: 313

به امروز و الی یوم القیامه. امام بزرگوار از این که مصدع می شوم و اوقات گران مایه شما را می گیرم، پوزش می طلبم و امیدوارم بنده حقیر را مورد عفو و اغماض قرار دهید.

و اما مسأله: بنده حقیر: مدت 11 سال و اندی است که در بانک صادرات مشغول کار می باشم. در این مدت به علت ناآگاهی و سؤال نکردن از علمای اهل دین (عذر بدتر از گناه) از پاداش ها و عیدی و سود ویژه که در پایان هر سال به ما تعلق می گرفت و می دادند و از ما می خواستند که سهام خریداری کنیم و بنده هم خریداری کردم و در ازای این سهام های خریداری شده که تعداد آن ها به 9 سهم می رسید، تعداد چند سهم هم به عنوان سود سهام به بنده داده شد به طوری که سهام های بنده به 17 عدد رسیده بود.

چند ماه از انقلاب گذشته بود که بنده تمام سهام هایم را به مبلغ 350/000 ریال به یکی از همکارانم فروختم و روزی که حساب سال مالی خود را رسیدم، تمام خمس و سهم امام اموال و همچنین مبلغ سهام را هم پرداخت نمودم.

ولی حالا که چند سال است از آن می گذرد، برایم شك و شبهه به وجود آمده است که نکند این پول های سهام ها اشکال شرعی دارد؛ لذا از حضور آن قائد بزرگ و رهبر کبیر انقلاب استدعا دارم بنده حقیر را راهنمایی بفرمایید و دستورات لازم را مقرر فرمایید.

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته، نهایت امتنان و تشکر و سپاس را دارم.

بسمه تعالی، اگر منظور از سود سهام، بهره پول است ربا و حرام است و در غیر این صورت مانع ندارد.

[سؤال 11855] 6874

بسمه تعالی

بعضی از بانک ها اعلام می کنند: اگر کسی سپرده ای را سه ماه پیش ما بگذارد بعد از سه ماه، دو برابر آن را به او قرض می دهیم. آیا این کار جایز می باشد یا ربا می باشد؟

بسمه تعالی، جایز است.

ص: 314

بسمه تعالی

پولی را که به عنوان سپرده تا مدت يك سال مثلاً در بانك می گذارند که پس از انقضای مدت، بانك دو برابر آن مبلغ را به صاحب پول قرض بدهد، آیا این قرار با بانك ربا می شود، یا این کار اصلاً اشکالی ندارد؟

بسمه تعالی، به ترتیبی که ذکر شده، ربا و حرام است.

بسمه تعالی

محضر مبارك امام خمینی مرجع تقلید

1. نظر به این که فرموده اید پولی که بانك اضافه بر پول پس انداز به مشتری می دهد اگر عنوان بهره داشته باشد حرام است، مستدعی است بفرمایید آیا الآن در این موقعیت پول اضافه ای که بانك بر پول پس انداز می افزاید آیا غیر از عنوان بهره است؟ و تکلیف چیست؟

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است، گرفتن آن جایز نیست.

2. درباره این که فرموده اید: باید یقین کرد که برای وضو یا غسل چیزی مانع رسیدن آب به پوست نباشد. آیا جوهری که از اثر نوك خودکار بر روی پوست دست می گذارد باید پاک شود و یا اشکالی ندارد؟

بسمه تعالی، اگر جرم ندارد و مانع از وصول آب به بشره نیست وضو صحیح است.

بسمه تعالی 1361 / 2 / 30

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی

ضمن عرض سلام و درود فراوان به رهبر مستضعفان جهان و دمنده روح مبارزه برای حق در کالبد خسته همه انسان هایی که از ظلم ظالمان به ستوه آمده اند خصوصاً مسلمانان جهان، استدعا دارم پاسخ سؤالات زیر را مرقوم و ارسال فرمایند.

1. از طرف وسایل ارتباط جمعی و یا توسط ائمه جماعت اعلام شده که هر فردی

هر قدری پول پس انداز داشته باشد، برای پیشرفت امور اقتصادی مملکت به بانک ها تحویل دهد، حال با توجه به احتیاج اکثریت مردم به بانک تا بتوانند در مواقع لازم پول خود را به بانک تحویل دهند و یا برای انجام کارهای ضروری خود از آن وام بگیرند، چنانچه برای این داد و ستد از طرف مسئولین مربوطه جایزه ای تعیین شده یا بشود تا پس اندازها جذب بانک ها گردد و یا مخارج بانک ها از قبیل حقوق کارمندان و غیره تأمین گردد حلال است یا خیر؟

2. در صورتی که حلال نباشد پول هایی که سالانه از طرف بانک ها به حساب پس انداز واریز شده و یا از طرف وام گیرندگان پرداخت شده چگونه است؟

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است و نباید بگیرند و اگر گرفتند با یأس از شناسایی صاحبانش از طرف آن ها به فقیر صدقه دهند.

[سؤال 11859] 6878

بسمه تعالی 1360 / 12 / 22

حضور محترم امام امت، آیت الله العظمی امام خمینی، دام ظلّه العالی

یک سؤال فقهی داشتم و آن این که خواستم بدانم فتوای امام خمینی در مورد بهره موجودی حساب پس انداز که بانک ها در جمهوری اسلامی ایران در حال حاضر پرداخت می کنند چیست؟ آیا این بهره حلال است و اشکالی ندارد یا حرام است؟ و همچنین بهره موجودی حساب پس انداز که قبلاً بانک ها در نظام رژیم منحوس شاهنشاهی پرداخت می کردند آیا آن بهره حلال بود یا حرام؟

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است، گرفتن آن جایز نیست و اگر گرفت با یأس از شناسایی صاحبش از طرف او به فقرا صدقه دهد.

[سؤال 11860] 6879

بسمه تعالی 1361 / 12 / 2

دفتر فتوای امام خمینی

اگر پولی به جهت محفوظ ماندن و این که فرمودند پول ها را در بانک بگذارید در

ص: 316

بانك گذاشتم و آخر سال بانك مبلغ اضافه پرداخت كرد آیا می شود در این پول تصرف كرد یا نه؟

بسمه تعالی، بهره پول ربا است و نباید بگیرند.

[سؤال 11861] 6880

بسمه تعالی 1361 / 11 / 19

محضر مبارك حضرت امام امت، خمینی بت شكن

پس از عرض سلام و درود فراوان بر ارواح طیبه شهدای انقلاب اسلامی، خواهشمندم در صورت امکان به سؤالات این حقیر پاسخ گوید.

1. وجوهی که در بانك ها به قصد محفوظ ماندن و کمک به دولت اسلامی، نه سود بردن، گذاشته می شود، ولی هنگام دریافت، متصدیان بانك مبلغ کمی که خودشان حساب کرده اند اضافه بر اصل پول به صاحب وجوه می دهند و معلوم نیست به چه عنوانی است، آیا این مبلغ حلال است یا خیر؟ در هر صورت وظیفه کسی که پولی در بانك گذاشته چگونه است؟

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است.

2. شخصی وجهی به مبلغ فرضاً صد هزار تومان در بانك می گذارد. بعد از شش ماه بانك دولت اسلامی بنا به درخواست شخص نامبرده، 300 هزار تومان به او وام می دهد و در عوض از شخص نامبرده تعهد می گیرد که فرضاً در عرض يك سال به طور قسطی 320 هزار تومان پرداخت کند. آیا این 20 هزار تومان اضافی که بانك دریافت می کند ربا است یا نه؟ در هر صورت این چنین معامله ای از نظر شرعی چه حالتی دارد؟

بسمه تعالی، مبلغ اضافی ربا است ولی پولی را که شخص از بانك گرفته را مالک شده است.

[سؤال 11862] 6881

بسمه تعالی

با سلام خدمت امام امت، خمینی بت شكن و سربازان و دلیران با ایمان در جبهه های جنگ حق علیه کفر جهانی و به همه ملت مسلمان ایران که قهرمان ترین

ص: 317

ملت جهان هستند و شما زحمت کشان و خدمت کنندگان در پشت جبهه.

من همسر يك دانشجوى ایرانی و مقلد امام خمینی در اروپا (لندن) هستم و همان طور که مطمئناً می دانید برای کسانی که بخواهند در يك چنین کشورهایی رعایت کامل مسائل شرعی را بکنند اشکال هایی پیش می آید و متأسفانه من هم در بعضی مسائل شرعی اشکال هایی دارم که چون با مراجعه به رساله امام برایم هنوز برطرف نشده بدین وسیله خواستم شما با در میان گذاشتن با امام خمینی جواب مسائل زیر را برایم ان شاء الله اگر زحمتی نیست پست کنید.

1. گرفتن بهره بانکی را امام جایز ندانستند، پس چرا در بانک های ایران اسلامی بهره می دهند؟ (مثلاً بانک ملی ایران)

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است و دولت جمهوری اسلامی درصدد است با تنظیم برنامه صحیح بهره را حذف کند.

2. در مورد الکل امام فرمودند که الکل مصنوعی که در ساختن بعضی چیزها استفاده می شود اگر انسان نداند که مست کننده است اشکال ندارد. با تحقیق معلوم شده که همه نوع الکل مست کننده است و بنابراین اگر امام در مورد چیزهایی که در ساختنشان از الکل استفاده شده جای اشکال می دانند، پس در مورد رنگ ساختمان که در همه جای ساختمان به کار رفته چه باید کرد؟ آیا می توانیم بگوییم چون این نوع چیزها ضرر الکل خوراکی (نوشابه های الکلی) را ندارد اشکال ندارد تماس داشتن با این رقم چیزها؟

بسمه تعالی، اگر محرز شود که مست کننده است حرام است، ولی در حکم به نجاست علاوه بر مست کننده بودن شرط است که از مایع بالاصاله گرفته شده باشد.

3. امام فرمودند لهو و لعب جایز نیست، در مورد شعرهایی که در رادیوی جمهوری اسلامی با آهنگ خوانده می شود البته شعرها اسلامی است اما آهنگ ها فرقی نمی کند نظرشان چیست؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

4. با پوزش از این که وقتتان را گرفتم يك موضوع دیگری را احساس می کنم باید به اطلاعاتتان برسانم هرچند که شاید اطلاع کامل دارید و بارها شنیدم که امام و دیگر مسئولان مملکتی راجع به این موضوع اخطار کرده اند، اما متأسفانه هیچ گونه ترتیب اثری داده نشده برایتان شرح بدهم. در مورد پاکسازی

سفارت خانه ها و اداره ها و دیگر جاهایی که نماینده کشور اسلامی ایران هستند در خارج از کشور بارها صحبت شده و بحمدالله سفارت خانه ایران در لندن تا حدود زیادی پاکسازی شده، اما در بانک ملی ایران در لندن و همچنین شرکت هواپیمایی ایران هما در لندن جز بر دیوار زدن عکس رهبر انقلاب هیچ گونه پاکسازی نشده و بالعکس رفتار کسانی که در این جور مکان ها انجام وظیفه می کنند جز مسخره کردن اسلام و از زیر رعایت قوانین اسلامی فرار کردن چیز دیگری نیست؛ به عنوان مثال يك نمونه خدمتتان عرض می کنم. خانم هایی که در شرکت هواپیمایی ایران هما در لندن کار می کنند با وضع خیلی بدی که واقعاً لطمه به انقلاب می زنند مشغول به کار هستند، همگی شان با يك روسری تور سیاه که تازه بهتره بگوئیم دور گردنی، چون بیشتر از این که روی سرشان باشد دور گردنشان است و لباسشان هم که رنگش چون سرمه ای مایل به سیاه هست هر شخصی وارد آن مکان می شود فکر می کند که این ها عزا دارند که واقعاً هم عزای بی بند و باری هایی که تا حدودی جلوی برایشان گرفته شده هستند. من همین يك نمونه را عرض کردم تا خیلی جدی تر توسط مسئولین رسیدگی بشود؛ چون این ها حتی قانون اسلام را زیر پا گذاردند.

بسمه تعالی، با کوشش دولت جمهوری اسلامی و همکاری ملت مسلمان ان شاء الله مشکلات ذکر شده رفع می شود.

با تشکر فراوان از شما که به نامه ام رسیدگی می کنید و ان شاء الله که جوابش را هم برایم به زودی بفرستید از امام خمینی می خواهم که يك دعایی هم به دانشجویانی که آرزو دارند هرچه زودتر با موفقیت برای خدمت به وطن عزیزمان برگردند بکنند و خواهش می کنم و درخواست دارم از امام که يك عکس امضا شده خودشان را برای تبرک زندگی من به اسم خودم بدهند.

[سؤال 11863] 6882

بسمه تعالی

کسانی که بدون توجه به حکم شرعی بهره بانکی را در رژیم سابق یا پس از انقلاب دریافت کرده و مصرف نموده اند اکنون تکلیف شرعی آنان چیست؟

بسمه تعالی، مبلغ دریافتی بابت ربا را ضامن هستند و باید معادل آن را به صاحبان اصلی آن در صورت امکان برگردانند و در صورت عدم امکان باید از طرف آنان به فقرا صدقه بدهند.

ص: 319

بسمه تعالی

محضر مقدس رهبر کبیر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی، ضمن عرض سلام و اظهار ارادت؛ مستدعی است جواب مسأله ذیل را مرقوم بفرمایید:

1. کسانی که در بانک ها دفتر پس انداز دارند و برای این که پولشان محفوظ بماند، پول خود را در بانک می سپارند و قصد گرفتن ربح هم ندارند، ولی بانک ها طبق قولی که خودشان دارند، مبلغی اضافه از اصل پول پس می دهند، آیا گرفتن چنین پولی حلال است یا نه؟

بسمه تعالی، جایز نیست.

[سؤال 11865]

2. در صورت حرام بودن در مسأله فوق، آن هایی که تا کنون گرفته اند باید چه کار کنند؟ چون بانک دیگر آن ربح را که داده پس نمی گیرد. آیا اجازه می فرمایید آن سود گرفته شده را در راه جبهه یا ردّ مظالم یا امور خیریه دیگر مصرف کنند؟ خلاصه هر طور دستور بفرمایید با این پول که دیگر بانک پس نمی گیرد، عمل شود.

بسمه تعالی، با یأس از شناسایی صاحبانش، از طرف آن ها به فقیر صدقه دهند.

[سؤال 11866] 3939

3. با این که بانک ها در اختیار دولت اسلامی است هنوز ربا می گیرند، البته قبلاً از طرف برادران طرح هایی تهیه و با دفتر آیت الله منتظری و کمیسیون اقتصادی مجلس در میان گذاشته شده است، ولی سؤال این است با این که بانک ها مشخص است که به پس انداز بهره می دهند و نرخ آن را هم مشخص کرده اند آیا بهره یا سودی که به پس انداز اشخاص داده می شود حلال است یا حرام است؟

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است.

ص: 320

5. بانک‌ها برای حساب پس‌انداز آخر هر سال بدون هیچ‌گونه مذاکرات مبلغی به عنوان بهره منظور می‌دارند، این بهره چه صورت دارد؟
بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است، گرفتن آن جایز نیست.

2. آیا می‌توان از بهره بانکی که سالیانه به پس‌انداز تعلق می‌گیرد تصاحب نمود و جزء دارایی و سرمایه منظور داشت یا خیر؟
بسمه تعالی، بهره را نباید بگیرند و اگر گرفتند با یأس از شناسایی صاحبش به فقیر صدقه دهند.

3. پولی را که شخص برای نگهداری و خرج نکردن (نه به نیت سود و بهره) و یا پولی را که از کسی نزد ماست، و می‌خواهیم تلف نشود در بانک می‌گذاریم. بانک نیز طبق مقررات خود در پایان سال درصدی به عنوان بهره به آن افزوده می‌کند. آیا تصرف آن مبلغ بهره بلا مانع است؟

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است، گرفتن آن جایز نیست.

2. بعضی از برادران که اخیراً آنان را تشویق کرده ایم برای اقتصاد کشور و حفظ پول خود آن را در بانک بگذارند می‌پرسند زیادتى که بانک می‌دهد تصرفش چه صورت دارد؟ لطفاً جواب مرقوم فرمایید.

بسمه تعالی، گرفتن آن جایز نیست.

2. کسی که نمی‌داند در بانک‌ها سود می‌گیرند، اگر وامی بگیرد و بعداً بفهمد که

سود می گیرند، آیا این سود ربا حساب می شود یا نه؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است ولی آنچه را قرض گرفته مالک شده است.

[سؤال 11872] 2247

2. آیا اکنون که می خواهم این سپرده را بگیرم تا به طور ودیعه در اختیار موجر قرار دهم، می توانم بهره ای را که تعلق می گیرد، دریافت دارم یا خیر؟ البته همان طوری که عرض شد این پول به طور سپرده بود و به آن بهره ای تعلق نمی گیرد ولیکن اگر وامی گرفته نشود، بانک حسب معمول بهره به آن پول می دهد.

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است.

[سؤال 11873] 2292

2. در ضمن، پول من قبلاً در بانک ملی بود و هر ساله مقداری بهره یا جایزه به آن تعلق می گرفت، آیا این بهره که امام خود فرمودند «جایزه است»، حرام است یا حلال؟ آیا به عنوان خمس یا زکات می توان از آن استفاده کرد یا نه؟ در ضمن، من پول را به بانک رهنی که اصلاً به آن بهره تعلق نمی گیرد، گذاشتم جهت گرفتن وام برای خانه.

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است.

[سؤال 11874] 2359

2. اگر پولی به عنوان پس انداز در بانک گذاشته، فعلاً بهره ای به او می دهند - یعنی بدون مطالبه - آیا این بهره را مالک می شود یا خیر؟ و در مالک شدن بهره فرقی هست ما بین پس انداز و سپرده یا فرقی نیست؟ تقاضا مندم جواب مرقوم فرمایید.

بسمه تعالی، مالک نمی شود و باید به دولت برگرداند و چنانچه نمی تواند برگرداند، می تواند آن را به فقرا بدهد.

[سؤال 11875] 4054

2. آیا مقدار بهره ای که بانک به هر پس اندازی بعد از گذشت چند ماه می دهد،

ص: 322

گرفتنش جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، جایز نیست.

[سؤال 11876] 34

8. بهره هایی که به حساب های پس انداز اضافه می کنند را چگونه مصرف کنیم؟

بسمه تعالی، بهره را نباید بگیرید و اگر گرفته اید با یأس از پیدا شدن صاحبش، باید از طرف او به فقیر صدقه دهید.

[سؤال 11877] 244

4. آیا می توان بهره پس انداز بانک را به حساب جنگ زدگان واریز نمود یا به مستمندان پرداخت؟ در این صورت، دین ساقط است؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است؛ گرفتن آن جایز نیست و اگر گرفت و از برگرداندن به صاحب واقعی آن مأیوس است باید از طرف او به فقرا صدقه بدهد.

[سؤال 11878] 1093

8. شرکت تعاونی مسکن، جهت تهیه خانه، از پرسنل پول جمع آوری کرده است و به حساب بانک گذاشته و به وجه موجود، سود تعلق گرفته است، آیا می توان سود مذکور را به منظور تسهیلات شهری آن شهرک استفاده نمود؟

بسمه تعالی، جایز نیست.

[سؤال 11879] 2406

2. سودی که بانک می دهد حرام است؛ اما او وظیفه دارد بدهد، ما باید آن را در چه راهی بدهیم؟

بسمه تعالی، نباید بگیرید و اگر گرفتید، با یأس از شناسایی صاحبش از طرف او به فقیر صدقه دهید.

ص: 323

6. ربا و بهره ای که بانک ها به عنوان کارمزد می گیرند حلال است؟

بسمه تعالی، بهره پول به هر اسم، ربا و حرام است.

2. اگر از بانک ها چه در زمان گذشته و چه حال پول ربوی بگیرد و با او جنسی را بخرد، آیا حق تصرف در آن را دارد یا ندارد که بسیاری به آن مبتلا هستند؟

بسمه تعالی، از طرف صاحبانش به فقیر صدقه دهند.

3. وجهی بنده در بانک سپه به دفترچه گذاشتم - طبق فرموده آیت الله منتظری و آقای رفسنجانی - سر سال، مبلغی اضافه شده، شما جایز می دانید وجه اضافی را بنده بگیرم و یا این که آن را بگیرم و در جای خیری مصرف نمایم؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است و گرفتن آن جایز نیست.

3. در مسأله «کسانی که پول خود را در حساب دفترچه پس انداز در بانک ها می گذارند و مبلغی روی اصل پول می گذارند و به صاحب پول می دهند»، فرموده اید که «اگر مبلغ را به عنوان سود و بهره بدهند حرام است»، مستدعی است که بفرمایید که اصلاً نباید آن بهره و سود را صاحبان پول بگیرند یا می توانند بگیرند و به عنوان مظالم به فقرا بدهند؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است؛ گرفتن آن جایز نیست.

3. حکم بهره ای که بانک ها می دهند چیست و اگر در زمان طاغوت آن بهره را گرفته ایم و خرج کرده ایم، چه باید بکنیم؟ و آیا در حال حاضر می توان بهره را گرفت و

به حساب رزمندگان واریز نمود؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است و گرفتن آن جایز نیست و آنچه گرفته اید را در صورت یأس از شناسایی صاحبش از طرف او به فقیر صدقه دهید.

[سؤال 11885] 2009

2. مبلغ حدود 40 هزار تومان که از فروش ماشین خود به دست آوردم، جهت کمک به وضع اقتصادی مملکت اسلامی در بانک قرار دادم که پس از تقریباً دو سال که خواستم پول را از بانک بگیرم، مبلغ سه هزار تومان از آن اضافه تر دادند، آیا این پول را می توانم از بانک بگیرم و خرج کنم؟ آیا این پول را می توانم به جای خمس پردازم؟ با توجه به این که پول فوق، از نیازهای این جانب بوده و برای خرید خانه یا ماشین لازم داشته و دارم، آیا خمس به آن تعلق می گیرد؟

بسمه تعالی، بهره پول را نباید بگیرید و اگر گرفتید، با یأس از شناختن صاحب آن، از طرف او به فقیر صدقه دهید و پولی که به بانک داده اید، اگر از درآمد کسب و حقوق بوده خمس دارد.

[سؤال 11886] 975

4. تکلیف بهره ای که بر روی پول های سپرده شده به بانک می آید چیست؟

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است؛ گرفتن آن جایز نیست.

[سؤال 11887] 1742

2. آیا بهره هایی که در اثر گذاشتن پول در بانک می دهند، گرفتنش جایز است؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است.

[سؤال 11888] 7188

3. بهره ای که در بانک روی پول می آید، آیا جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است.

ص: 325

3. بهره ای که بانک به حساب پس انداز داده، در چه راهی می شود خرج کرد؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است، گرفتن آن جایز نیست.

3. باقی مانده مبلغی از صندوق قرض الحسنه ای جهت حفاظت در بانک به حساب پس انداز گذاشته می شود؛ از طرف بانک بهره ای به آن تعلق می گیرد؛ چون صندوق دار حقوقی ندارد جهت اداره آن آیا می تواند به عنوان کارمزد از آن بهره استفاده نماید یا خیر؟

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است.

3. پولی را در بانک برای محفوظ ماندن و کمک به اقتصاد مملکت گذاشتم، پس از مدتی برای گرفتن پول رفتم، می بینم نوشته: «جایزه سال 1360، 800 تومان»؛ آیا گرفتن این مبلغ جایز است؟

بسمه تعالی، اگر بهره پول است نباید بگیرید و جایزه مانع ندارد.

3. آیا بهره هایی را که بانک ها به حساب پس اندازهای معمولی می پردازند، می توان برای بازسازی مناطق جنگ زده پرداخت نمود؟ و در صورت پرداخت، آیا رفع ذمه از شخص می شود؟ در صورتی که نتوان جهت بازسازی مناطق جنگ زده اختصاص داد، راه برائت از آن چیست؟ آیا می توان به مصرف ضعفا رسانید؟

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است، گرفتن آن جایز نیست، و اگر بهره را گرفت و از برگرداندن به صاحب واقعی آن مأیوس است، باید از طرف او به فقرا، صدقه بدهد.

3. کسانی که وام ربوی می گیرند و با آن خانه می سازند کار آن ها چه صورتی دارد؟ تصرف و نماز خواندن در این خانه چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، اصل قرض صحیح است و پول و خانه ای که با آن می سازند را مالک می شوند و تصرف و نماز در آن خانه بی اشکال و صحیح است؛ اگرچه بهره را ضامن نیستند و ربا و حرام است و چنانچه مجبور در دادن آن باشند و قصد بهره نکنند، بر آن ها چیزی نیست؛ اگرچه برگیرنده زیاده حرام است.

[سؤال 11894] 3350

2. فردی در زمان گذشته و یا حال، پولی به عنوان پس انداز تحویل بانک داده است؛ پس از مدتی، مقداری پول به عنوان بهره روی آن ها آمده است و شخص گرفته است (پس از بستن حساب) آیا مقدار اضافه شده ربا است یا خیر؟ و اگر ربا است، چون فرد سابقاً نمی دانسته، با این مقدار چه نماید؟ بانک نیز پس نمی گیرد؛ فتوای حضرت امام چیست؟

بسمه تعالی، آنچه از بانک به عنوان بهره گرفته با یأس از شناسایی صاحبش، از طرف او به فقیر صدقه دهد.

[سؤال 11895] 1335

3. موضوع بهره بانک است؛ چون من برای کمک به دولت مقداری پول در بانک گذاشتم و بانک هم به آن بهره ای داده، بهره آن از لحاظ شرعی اشکال دارد یا نه؟

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است.

[سؤال 11896] 2555

2. مبلغی در یکی از بانک های جمهوری اسلامی در حساب پس انداز به امانت گذاشته بودم، وقتی که مراجعه کردم مبلغ 6627 ریال بابت بهره در دفترچه من

ص: 327

نوشتند، تکلیف این وجه چیست؟

بسمه تعالی، بهره را نباید بگیرید.

[سؤال 11897] 5517

2. آخر هر سال بانک ها مبلغی به موجودی دفترچه پس انداز مشتریان اضافه می کنند. صاحب دفترچه از گرفتن آن به عنوان این که ممکن است ربا محسوب شود خودداری می کند؛ ولی متصدی جواب می دهد: «چه این وجه را بگیری و چه نگیری، به حسابت ریخته شده است، و من نمی توانم آن را از حسابت خارج کنم». در این مورد تکلیف چیست؟

بسمه تعالی، گرفتن بهره پول حرام است.

[سؤال 11898] 5517

3. افراد طبق معمول بدون هیچ قید و شرطی حسابی در بانک باز می کنند و پولی در حساب می گذارند؛ البته در خارج معلوم است که بانک حق تصرف در آن پول را دارد و آخر سال نیز وجهی روی آن خواهد گذاشت؛ ولی اگر هم نگذارد مشتری ادعا نخواهد کرد. آیا مسأله 6، ص 657، ج 2 تحریر الوسیله شامل این می شود که گرفتن اضافه جایز باشد؟

بسمه تعالی، گرفتن وجه اضافی جایز نیست.

[سؤال 11899] 1283

2. نظرشان در رابطه با طرح حذف بهره از بانک ها چیست؟ آیا با این روش بهره واقعاً در کار نیست یا نه این همان حيله شرعیه است که امام صریحاً حرام می داند؟

بسمه تعالی، زیاد گرفتن از مقداری که قرض داده، ربا و حرام است.

[سؤال 11900] 2013

2. این جانب طبق معمول تدریجاً مبلغی به عنوان پس انداز به بانک ملی تسلیم داشته ام و موقع لزوم هم مبلغی دریافت می دارم که این عمل پرداخت و دریافت

ص: 328

سنواتی است جریان دارد. در انقضای هر سال خود بانک مطابق معمول بانکی در مورد وجوه پس انداز، بهره و نفعی به آن موجودی به نام این جانب اضافه می نماید. آیا در این مبلغ اضافه خمس و سهم امام تعلق می گیرد یا خیر و مشروعیت این بهره و نفع به فتوای حضرت عالی چه حکمی دارد؟ چون این جانب رشته تقلید آن آیت الله را افتخاراً به عهده دارم.

بسمه تعالی، بهره مال شما نیست و خمس ندارد.

[سؤال 11901] 2325

2. وجوهی که در بانک ها گذاشته می شود به قصد محفوظ ماندن نه سود بردن ولی هنگام دریافت متصدیان بانک مبلغ قلیلی که خود حساب نموده به صاحب وجوه می دهند حلال است یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر به عنوان سود بدهند اخذ جایز نیست اگر چه قرار نداشته باشند.

[سؤال 11902] 1606

4. بهره سپرده ثابت بانک ها در وضع فعلی چطور است؟ و آیا می شود آن را به حساب بهره ای و کارمزدی که بانک های دیگر از او طلب می کنند گذاشت و مازادش را به بیت المال ریخت؟

بسمه تعالی، بهره را نباید بگیرند.

[سؤال 11903] 154

2. در قانون بانک ها است بر این که هر شخص، هر مقدار وجهی را که در بانک سپرد، طبق محاسبه، در سال مبلغی به آن افزوده می گردد؛ البته بدون آن که در لحظه سپردن، از شخص مشتری و یا از طرف بانک شرطی گردد. آیا آن مقدار وجه اضافی حلال است یا خیر؟ چون اخیراً مشاهده گردیده بعضی ها به تصور این که مقدار وجه اضافی حلال نمی باشد و یا این که چون چنین قانونی در بانک ها می باشد و سپردن

ص: 329

وجه جایز نبوده، سپرده های خود را از بانک اخذ می نمایند، که این عمل باعث ضربه زدن به اقتصاد مملکت می باشد.

بسمه تعالی، سپردن پول به بانک اشکال ندارد و بهره پول حرام است.

[سؤال 11904] 1050

2. آیا اگر مسلمانی به جهت حمایت از بانک های ایران، در این زمان در جامعه اسلامی، پول خود را در بانک بگذارد و سود به آن تعلق بگیرد، این پول ربا محسوب می شود یا خیر؟ و اگر ربا محسوب شود، با خروج پول ها از بانک آیا اقتصاد ما ضربه نمی بیند؟

بسمه تعالی، بهره پول ربا است و نباید بگیرد هر چند گذاشتن پول در بانک مانع ندارد.

[سؤال 11905] 1294

3. این که شما در رساله در مورد مسائل بانکی که از شما سؤال شده که «وجوهی که در بانک ها به قصد محفوظ بودن - نه سود بردن - گذاشته می شود، در هنگام دریافت، متصدیان بانک مبلغی رویش می گذارند» شما در جواب فرمودید که «اگر به عنوان سود بدهند، جایز نیست»؛ در صورتی که در موقع دریافت، حتماً مقداری به عنوان بهره می دهند؛ ما چه کنیم؟ اگر بخواهیم نگذاریم که باز شما فرمودید که هر چند پولتان کم است در بانک ها بگذارید تا کمک به دولت بشود، اگر بخواهیم بگذاریم، بهره می دهند. اگر نگذاریم که به فرموده شما هر چند هم کم باشد، دولت احتیاج دارد. حالا من در بانک تعاون اسلامی گذاشته ام، این چه صورت دارد؟ اگر در بانک ملی بگذارم بهره را چه کنیم؟ یا در بانک اسلامی گذاشتن اصلاً ایرادی دارد یا نه؟ به دولت کمک می شود یا نه؟

بسمه تعالی، گذاشتن پول در بانک اشکال ندارد؛ ولی بهره پول، ربا و حرام است، گرفتن آن جایز نیست.

ص: 330

2. سودی که بانک‌ها به پس اندازها می‌دهند، حلال است یا حرام؟ و اگر حرام است، چرا دولت مردم را به گذاشتن پول در بانک‌ها تشویق می‌کند؟ در هر صورت، پول‌هایی را که بانک به عنوان سود به ما می‌دهد، چه باید کرد؟ آیا واریز کردن چنین پول‌هایی به حساب‌های خیریه عمومی، جایز است؟

بسمه تعالی، سپردن پول به بانک اشکال ندارد، ولی بهره پول ربا و حرام است، گرفتن آن جایز نیست و اگر گرفته و از برگرداندن به صاحب واقعی آن مأیوس است، از طرف او به فقرا صدقه بدهد.

4. لطفاً مسأله بهره بانکی را نیز توضیح دهید که آیا حلال است یا حرام؟ و در چه صورت حلال و یا حرام است؟
بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است.

4. سهامی که پول آن را از سود سالانه خود آن سهام برداشته شده چه حکمی دارد؟
بسمه تعالی، حرام است و جایز نیست گرفتن آن.

7. مقداری پول در دفترچه حساب پس انداز گذاشته‌ام. حال رفته‌ام بگیرم مقداری بهره به من می‌دهند چه صورتی دارد؟
بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است، گرفتن آن جایز نیست.

3. سپردن پول در بانک غیر اسلامی و دریافت بهره از آن مجاز است یا خیر؟ و در صورتی که شخصی پول خود را به منظور حفاظت در بانک غیر اسلامی بسپارد

حق انتخاب داشته باشد که در حسابی با دریافت بهره و یا حسابی بدون بهره بسپارد، می تواند در حساب با بهره سپرده و از بهره متعلقه به آن استفاده کند یا خیر؟

بسمه تعالی، بهره بانکی، ربا و حرام است و گرفتن بهره از کافر حربی اشکال ندارد.

[سؤال 11911] 2037

4. وجوهی که بانک های ایران به پس انداز افراد پرداخت می نمایند حلال است و اگر حرام است وجوه مورد نظر را چه باید بکنند؟

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است گرفتن آن جایز نیست اگر گرفت و از برگرداندن به صاحبش مأیوس است از طرف او به فقرا صدقه بدهد.

[سؤال 11912] 854

5. آیا سودی که بانک ها (در شرایط فعلی) در حال حاضر از وام پرداختی می گیرند جایز است یا خیر؟ و باید این سود به بانک ها پرداخت شود یا خیر؟

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است.

[سؤال 11913] 4015

2. در موضوع سؤال اول يك عنوان دیگری هم دارند و آن این است که وقتی این ده نفر جمع شدند برای قرعه کشی، يك نفر می گوید آقایان من فعلاً فوری پول لازم دارم، اگر شما راضی باشید که قرعه کشی نکنید و بدون قرعه به من پول بدهید من حاضرم که به جای ده هزار روپیه هشت هزار روپیه بگیرم و باقی دو هزار روپیه در بین خودمان بالسویه تقسیم شود، در این بین يك شخص دیگر اظهار می نماید آقایان من حاضرم که شش هزار روپیه بگیرم و ما بقی چهار هزار روپیه را بدهم که در بین خودمان بالسویه تقسیم شود، همین طور تا در آخر هر کس پول کمتر گرفت بدون

ص: 332

قرعه آن پول را به آن شخص می دهند و این پولی را که داده در بین خودشان که یکی از آن ها خود همین شخص باشد تقسیم می کنند و همین طور در ماه های دیگر آیا این عنوان دوم جایز است یا خیر؟ بیان فرمایید.

بسمه تعالی، وام گرفتن پول کمتر و در مقابل، پرداخت مقدار تفاوت به صاحبان پول، ربا و حرام است.

[سؤال 11914] 3947

2. آیا به فرض این که طلبکار باطناً چنین نیتی داشته باشد، و به زبان نیاورده باشد، گرفتن مبلغ صدوسی هزار تومان استفاده پولی صحیح است؟ با توجه به این که این جانب مجبور به قرض آن از دیگری شدم؟

بسمه تعالی، وام دهنده تنها همان مبلغ وام را حق دارد مطالبه کند.

[سؤال 11915] 1367

3. اگر انسان پولی - مثلاً 25000 تومان - به کسی بدهد که آن شخص حیاطی بخرد و آن شخص بخرد و مقداری پول هم از خود شخص باشد و پس از چند وقت بخواهد بفروشد، استفاده آن حیاط مال کیست، در صورتی که چند برابر شده باشد؟ اگر صاحب 25000 تومان بخواهد اضافه تر بگیرد آیا آن اضافه ربا است یا خیر؟

بسمه تعالی، صاحب پول اگر پول را قرض داده، فقط همان مقدار پول را استحقاق مطالبه دارد و زاید بر آن، ربا و حرام است.

[سؤال 11916] 587

2. آیا پولی که من به زن و شوهر نامبرده پرداخت می نمایم ربا محسوب می شود؟ اگر ربا محسوب می شود، من چه کنم؟ من به هر دری که زدم نتوانستم پول فوق را تهیه نمایم. امیدوارم که جواب نامه را بدهید تا مرا از تشویش و دلهره بیرون بیاورید.

ص: 333

بسمه تعالی، اصل پولی که قرض گرفته اید را باید بدهید و بهره، حکم ربا دارد.

[سؤال 11917] 831

3. این شرکت به کارکنان خود، وام ضروری پرداخت و مبلغی را به عنوان بهره، از افراد کسر می نماید. صورت شرعی آن چگونه است؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است.

[سؤال 11918] 1817

2. در روزنامه ها آگهی برای سرمایه گذاری می دهند که ما چگونگی آن را سؤال کردیم. يك جا گفتند: برای - مثلاً - طرح پلاستیک زنی است که در قبال هر صد هزار تومان که بدهیم، ماهی سه هزار تومان می دهند، که صاحب مال اگر وقت داشته باشد و بتواند خود هم برود و آن جا کار کند، حقوقی را اضافه می گیرد. می خواستم بدانم از نظر شرع اسلام این گونه سرمایه گذاری ها و پول آن حلال است یا خیر؟

توضیح دهم که اغلب این کارها، کارهای تولیدی و ابتکاری است که با سرمایه گذاری ها می خواهند راه بیندازند.

بسمه تعالی، پول را اگر بابت وام می گیرند، بهره آن ربا و حرام است؛ ولی چنانچه به عنوان شرکت باشد، سود حاصله - به نسبت سرمایه - مانع ندارد.

[سؤال 11919] 1180

2. شغلم کشاورزی است و از بانک کشاورزی جهت همین امور وام می گیرم؛ ولی در قبال این بدهی، بانک مقداری پول (4%) به عنوان کارمزد می گیرد و در صورت تأخیر در سررسید آن، دو برابر این عدد، جریمه دیرکرد می گیرد؛ آیا این عمل یا سعی این جانب محکوم به صحت است یا ربا؟

ص: 334

3. اکثراً وقتی مقداری پول اضافی داریم آن ها را در بانک جهت حفظ پولمان پس انداز می کنیم؛ بعد از مدتی می بینیم مقداری پول به آن ها اضافه می شود. تکلیف این جانب در این مورد چیست؟ با توجه به این که قانون بانک این جور است.

بسمه تعالی، 2 و 3. بهره پول ربا و حرام است.

[سؤال 11920] 784

12. شخصی از مرجعی تقلید می کرده که مالی را که گرفته به هرصورت (بهره یا غیر آن) جایز می دانسته و سپس عدول نموده به حضرت مستطاب عالی که جایز نمی دانید، آیا با آن اموال معامله مالکیت خود را بنماید یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر عین بهره موجود است حکم ربا را دارد.

[سؤال 11921] 894

2. سؤال دیگر درباره خود سازمان صنایع دفاع ملی می باشد. از زمان رژیم سلطنت ملعون پهلوی در این سازمان رسم بود - البته با رضایت کارکنان - از روز پیشنهاد تا آخر خدمت سی سال، هر ماه از حقوق کسانی که داوطلب بودند مبلغ صد تومان به عنوان پس انداز کم می کردند و بعد از سی سال، آخر خدمت، به هر صد تومان پس انداز صد تومان هم دولت اضافه می کرد و به صاحب پول بر می گرداند؛ البته با سود چند درصد. در زمان دولت موقت - بعد از انقلاب - هم همین عمل تکرار می شد و اکنون هم ادامه دارد. پارسال حضرت امام در جواب این سؤال فرموده بودند: حرام است؛ ولی سیاسی ایدئولوژیک سازمان اکنون می گوید که آقای صفایی با امام در میان گذاشته و حضرت امام فرموده: حرام نیست و اشکال ندارد. خواهشمندیم ما را راهنمایی فرمایید.

بسمه تعالی، اگر از حقوق و مزایا می دهند اشکال ندارد؛ ولی بهره پول ربا و حرام است و نباید بگیرند.

ص: 335

3. بعضی از مشاغل دولتی مثل انبارداری، حسابداری، جمع داری دولت، مبلغی سپرده به ضمانت از شاغل می گیرد و در قبال آن، هر ماه مبلغی به شاغل پرداخت می شود و این، در گذشته و حال اجرا می شود، اشکال آن چیست؟ ربا است یا خیر؟ اگر ربا است امر فرماید تا از گرفتن آن خودداری شود.

بسمه تعالی، اگر بهره می دهند ربا است و اگر در مقابل کار می دهند اجرت و حلال است.

5. مسلمانی به فرد مسلمان دیگر، مبلغی پول قرض الحسنه می دهد. موقع پس دادن پول، فرد دوم مبلغی به آن اصل پول اضافه می کند و به صاحب اصلی برمی گرداند. این پول اضافی چه صورتی دارد؛ حرام یا حلال است، در صورتی که قصد ربا نداشته باشد؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است و بدون تبانی و قصد ربا اگر بیخشد اشکال ندارد.

3. یکی از مسائلی که زیاد سؤال می کنند، مسأله بهره بانکی است؛ با توجه به این که در شرایط فعلی اکثراً جهت رواج بیشتر بانک های دولت جمهوری اسلامی، به عنوان يك وظیفه، پول های خود را در بانک ها به حساب پس انداز می گذارند و از طرفی با فتوای حضرت عالی بهره نمی گیرند و بانک ها می گویند: ما وظیفه داریم در حساب شما بگذاریم و بگیرند، به چه مصرفی برسانند؟ راه حلی جهت تسهیل کار مؤمنین مرقوم بفرمایید.

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است و نباید بگیرند؛ و برداشت صاحب حساب به مقداری که پول به حساب ریخته حلال است.

2. مسأله بعدی، مسأله جایزه و یا بهره بانکی است که بانک ها در مقابل واگذاری پول در بانک ها، مبلغی پرداخت می کنند لطفاً بفرمایید که آیا این مبلغ حلال است و استفاده از آن چطور است و نیز این که اگر قبل از انقلاب بهره داشته ایم و از بانک برده ایم و حالا مصرف کرده ایم چه می شود؟

بسمه تعالی، بهره پول حرام است و نباید بگیرند و آنچه گرفته شده در صورت یأس از شناختن صاحبش از طرف او به فقیر صدقه دهید.

جریمه و بهره دیرکرد

بسمه تعالی 1361 / 6 / 20

محضر مقدس امام امت و امید مستضعفین و رهبر مسلمین جهان، حضرت امام خمینی، مدّ ظلّه العالی، پس از سلام و ادای احترام؛ عطف به اوامر اخیر امام در مورد لغو قوانین طاغوتی، در خرداد سال 1355، مبلغ 880/000 ریال با ضمانت بانک رهنی برای پرداخت بدهی وام خرید مسکن به بانک ملی، از بانک کورش سابق وام دریافت و قسمتی از خانه را به رهن بانک رهنی گذاردم. تا سال 1358 حدود 460/000 ریال آن را پرداختم و از آن به بعد توانایی پرداخت اقساط را نداشتم و تقاضای تقلیل اقساط را نمودم که پذیرفته نشد و بدهی معوّق ماند.

اکنون که برای واریز بدهی مراجعه نمودم، بانک رهنی، علاوه از مبلغ پرداختی فوق، 819/363 ریال دیگر مطالبه و در واقع، علاوه از 880/000 ریال اصل بدهی، حدود 400/000 ریال بابت بهره در ظرف 6 سال می خواهد؛ و حال آن که امر آن امام معظّم مبنی بر رعایت حال مستضعفین و امهال به آن ها برای پرداخت صادر شده! چگونه در حکومت اسلامی که باید وام های کمکی بی بهره و یا لااقل با کارمزد مختصری باشد، برای هر سال تأخیر پرداخت، علاوه از 4 درصد بهره معمولی وام

مسکن، ده درصد جریمه تأخیر و 2 درصد کارمزد می خواهد؟ که این جز ربا چیز دیگری نبوده و حقیر قبل از کسب اجازه از آن امام معظم، شرعاً موظف به پرداخت آن نیستم. فلذا استدعای فتوای مسأله فوق را - اعم از بهره، جریمه، کارمزد - دارم و قادر به پرداخت جریمه هم نیستم.

بسمه تعالی، بهره پول و بهره دیرکرد بدهی، ربا و حرام است؛ بدهکار وام ضامن بهره نیست.

[سؤال 11927] 6885

بسمه تعالی 1361 / 5 / 20

محضر مبارك رهبر كبير انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دامت برکاته، تهران، جماران

محترماً پس از عرض سلام معروض می دارد: این جانب در ماه های قبل از انقلاب مبلغی را به یکی از شرکت های وابسته رژیم طبق قرارداد، بدهکاری داشتم که می بایستی تدریجاً ماهیانه پرداخت می کردم و در آن موقع، برابر دستور آن مقام معظم از پرداخت آن خودداری نموده و بلافاصله پس از پیروزی انقلاب نسبت به پرداخت آن اقدام نمودم؛ ولی شرکت فوق مبلغی را به عنوان بهره و دیرکرد ادعا می نماید. علی هذا تمنا دارم مرقوم فرمایید که پرداخت مبلغ بهره طبق موازین شرع مقدس اسلام جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است؛ بدهکار ضامن آن نیست.

[سؤال 11928] 6886

بسمه تعالی

دفتر رهبر عالی قدر امام خمینی

موضوع در مورد بهره دیرکرد شرکت خاور

نظر به این که این جانب در زمان گذشته يك دستگاه ماشین خریداری نموده ام و

ص: 338

تعداد 28 فقره سفته که هر کدام به مبلغ هشت هزار و نهصد (8900) تومان پرداختم که در 28 ماهه، مبلغ نود هزار تومان (90/000) تومان) بهره گرفته و چون سفته ها مدتی عقب افتاده مجدداً مبلغ پنجاه و سه هزار تومان، 12% بهره مطالبه می نمایند. دیرکرد به علت فقر مالی و پیش آمدهای ناگوار بوده و فقط يك قطعه زمینی داشتم و فروختم، خواستم پول بدهی ام را بدهم. حالا شرکت مزبور به علت دیرکرد، مجدداً 53000 تومان مطالبه می نماید. پرداختن این مبلغ پول برای من مشکل می باشد؛ لذا مستدعی است در این مورد نظر شرعی خود را اعلام و نتیجه را ابلاغ نمایید.

بسمه تعالی، بهره پول و دیرکرد آن حرام است.

[سؤال 11929] 6887

بسمه تعالی 15 / 1 / 1360

محضر مقدس آیت الله العظمی امام خمینی، دامت برکاته

محترماً، به عرض می رساند: این جانب مدیر عامل شرکت تعاونی چهارباغ درباره وام کشاورزی که به روستایی ها می دهند مدت يك سال شش درصد به عنوان کارمزد کم می کنند، و چنانچه کشاورز از سررسید قسط دیرتر بدهد، برای هر سه هزار تومان در يك روز، يك تومان دیرکرد می گیرند. آیا از نظر شرعی اشکال دارد یا خیر؟ لطفاً جواب مرقوم فرمایید.

بسمه تعالی، بهره پول و بهره دیرکرد وام، ربا و حرام است.

[سؤال 11930] 6888

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دام ظلّه العالی

احترماً؛ عیال شخصی، ضمن ترك منزل در کمتر از يك ماه زندگی، مهریه خود را - که سیصد هزار تومان نوشته شده است - به اجرا گذاشته و تنها منزل زوج را توقیف کرده و قصد حراج و فروش آن را داشته است؛ اما زوج قادر به پرداخت مهریه نبوده و

ص: 339

مدتی طول کشیده تا توانسته است آن را تهیه و پرداخت نماید. البته با فشار ثبت اسناد مجبور به قولنامه منزلش گردیده. اکنون عیالش علاوه بر مهریه، مبلغ حدود هفتاد هزار تومان خسارت دیرکرد مطالبه نموده است. لطفاً پاسخ فرمایید که وصول این خسارت دیرکرد جایز است یا خیر؟ هرچند به عدم رضایت زوج باشد.

بسمه تعالی، خسارت دیرکرد ربا و حرام است.

[سؤال 11931] 6889

بسمه تعالی 1358 / 8 / 23

دفتر امام خمینی، این جانبان کشاورزان قریه ده شاه بالا شهریار به عرض می رسانند: در این محل کلیه افراد سبزی کار می باشند و سال گذشته در اثر بسته بودن میدان و تظاهرات، محصول کشاورزی زمستان سال گذشته از بین رفته و کشاورزان نامبرده بالا نتوانستند بدهی خود به بانک تعاونی را بپردازند. حالا بانک تعاونی جهت دیرکرد بدهی گذشته، صدی دوازده نزول می خواهد و ما قادر به پرداخت این صدی دوازده نزول نمی باشیم. البته به خود کشاورزان از سرمایه خودشان که در این تعاونی دارند سودی تعلق نمی گیرد. از آن رهبر عالی قدر کسب تکلیف می نمایم که این مبلغ صدی دوازده را بدهیم یا نه؟ چون امام در سخنان خودشان فرمودند: «نزول ندهید»، استدعا داریم جواب نامه را مرحمت نمایید.

بسمه تعالی، ربا حرام است و نسبت به آن ضامن نیستید.

[سؤال 11932] 6890

بسمه تعالی 1361 / 4 / 21

محضر مبارک امام خمینی رهبر مستضعفان جهان

لزوماً مستحضر می دارد: این جانب کارمند اداره کل کشاورزی گیلان در سال 1356 یک قطعه زمین به مساحت 338 متر مربع در گلزار رشت از بنیاد پهلوی سابق جهت ساختن منزل مسکونی با قیمت گراف به مبلغ 4/000/000 ریال خریداری کردم، چون

ص: 340

وجه نقد کافی نداشتم 40% قیمت زمین را نقداً پرداخت و 60% بقیه را با معرفی بنیاد به بانک اعتبارات تعاونی توزیع رشت که وابسته به بنیاد پهلوی سابق بوده وامی به مبلغ 2/400/000 ریال با ربح مرکب 12% همراه 1% کارمزد ناچاراً دریافت داشتم. با تحقق انقلاب اسلامی و سرنگونی رژیم دیکتاتوری این جانب از پرداخت اقساط بدهی خودداری و پس از مدتی تأخیر تا تاریخ 61/3/27 کلاً مبلغ 2/600/000 ریال پرداخت نمودم که مبلغ 207049 ریال مازاد بر اصل وام می باشد، در حالی که بانک اعلام داشته که مبلغ 891/678 ریال دیگر نیز بدهکار هستی که کلاً از بابت وام و ربح مرکب مبلغ 4/285/940 ریال از بنده مطالبه می کند که تقریباً دو برابر اصل وام 2/400/000 ریال می باشد. حالیه بانک لحن خود را از دیر کرد به جریمه دیر کرد تغییر و اعلام داشته روزانه مبلغ 305 ریال هم به عنوان جریمه دیرکرد بایستی پردازی.

از بانک سؤال کردم مگر بهره بانک 4% نشده؟ آقای رئیس بانک اظهار داشته که بهره وام ساختمانی 4% است، ولی بهره وام زمین همان 12% و ربح مرکب است. يك برگ فتوکپی نامه بانک پیوست تقدیم می گردد.

استفتا حقیر از محضر امام امت این است آیا شرعاً من باید مبلغ مربوط به نزول و ربح مرکب بانک را بپردازم و بانک ملت که متعلق به دولت جمهوری اسلامی است می تواند چنین ربحتی از بنده بگیرد یا خیر؟

بسمه تعالی، بهره پول و دیرکرد، ربا و حرام است.

[سؤال 11933] 6891

بسمه تعالی 11 / 12 / 1361

محضر مبارك رهبر بزرگ انقلاب اسلامی دام ظلّه الوارف

پس از اهدای سلام و خالصانه ترین تحیات معروض می دارد که در جلسه 479 مورخ 26 / 10 / 61 شورای پول و اعتبار با حضور حضرت آیت الله رضوانی تصویب شده که بر اساس قراردادی جریمه دیرکرد بدهکاری را بانک ها اخذ نمایند، عده ای از

ص: 341

کارمندان بانک که سابقاً از این عمل ناراحت بودند اکنون موجب تعجبشان شده است. مستدعی است چنانچه بر خلاف احکام شرع است تذکرات لازم را به مسئولان بانک ها بدهید که جریمه دیرکرد علاوه بر ربا، موجبات ناراحتی بیشتری را فراهم می کند. در پایان دوام توفیقات حضرت مستطاب عالی را از حضرت احدیت خواستارم. والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، بهره پول و دیرکرد آن ربا و حرام است و با نام گذاری بهره به جریمه حکم عوض نمی شود.

[سؤال 11934] 6892

بسمه تعالی 1361 / 7 / 19

دفتر محترم امام خمینی، دام ظلله العالی، با کمال ادب

در رساله عملیه امام امر فرموده اند: «جریمه دیرکرد از بدهکاران - چه طلبکار آن ها بانک یا شخصی باشد - جایز نیست»؛ مقررات جاری، ما را موظف به اخذ دیرکرد از بدهکاران بانک می نماید؛ تقاضا می گردد جهت آگاهی بیشتر نظر امام را اعلام فرمایید.

بسمه تعالی، حکم همان است که از رساله نقل کرده اید.

[سؤال 11935] 6893

بسمه تعالی

محضر مقدس امام امت و رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران، امام خمینی، دامت برکاته

با کمال احترام؛ فدوی در سال 1355 در بانک تهران سابق (بانک ملت فعلی) حدود 7 میلیون تومان در کار تجارت افتتاح اعتبار کردم و سال بعد به علت نزول خواهی بانک دیگری - به نام بازرگانی - به زندان افتادم.

بعد از پیروزی انقلاب اسلامی درصدد پرداخت بدهی خود برآمدم و با مراجعه به بانک ها، خواستم اصل بدهی خود را بپردازم؛ ولی مسئولین بانک ها می گفتند: ابتدا

ص: 342

تکلیف بهره‌ها را روشن کن، سپس اصل بدهی. من هم چون قادر به پرداخت اصل و فرع بدهی خود نیستم، فتوای امام امت را مبنی بر تحریم ربا یادآوری می‌نمودم؛ ولی آن‌ها می‌گویند: ما اسم بهره را می‌گذاریم «خسارت تأخیر تأدیه» و این موضوع قبل از انقلاب در دادگستری مرسوم بوده است.

طبق حساب بانک ملت، برای 7 میلیون تومان اصل بدهی، مبلغ حدود 7 میلیون تومان هم بهره مطالبه می‌نمایند. استدعا می‌شود نظر مبارک را در مورد دریافت بهره - به هر اسم و عنوان - بیان فرمایید و این که گرفتن این پول صحیح است یا خیر؟ تا هم من و هم بانک مربوطه به تکالیف شرعی و اسلامی خود عمل نماییم.

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است و تغییر اسم به تنهایی موجب حلال شدن نیست.

[سؤال 11936] 6894

بسمه تعالی 1361 / 11 / 4

دفتر امام امت، دام ظلّه العالی، با احترام

همان طور که استحضار دارند قبل از پیروزی انقلاب اسلامی، بانک‌ها مجاز به دریافت بهره و کارمزد بوده و دادگاه‌ها نیز ضمن صدور رأی، بدهکار را ملزم می‌نمودند که خسارت دیرکرد (بهره و کارمزد) را تا روز تأدیه دین به طلبکار پرداخت نمایند. لیکن پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی، مطالبه بهره بر طبق فتوای امام امت از بدهکار، حرام و ممنوع گردید و اینک این شرکت مواجه با مشکلی گردیده که از نظر شرعی، خود را موظف می‌داند تا با کسب تکلیف از آن مقام عالی قدر، در حل این مشکل بکوشد.

مسأله بدین صورت می‌باشد که این شرکت در سال 1357 و پیروزی انقلاب اسلامی با توجه به احساس مسئولیتی که همواره نسبت به اقتصاد کشور و اعتلای آن داشته بنا بر تقاضای يك واحد تولیدی و جلوگیری از توقف تولیدات و بیکار شدن

ص: 343

عده کثیری از کارگران زحمت کش و مؤمن، مبلغی در حدود 70 میلیون ریال از طریق اعتبار بانکی به صورت وام و کالا در اختیار آن واحد تولیدی قرار داده است. بعد از مدتی این واحد تولیدی زیر پوشش صنایع ملی درآمده و حالا بانک ها از طریق دادستانی انقلاب ما را تحت فشار قرار داده اند تا علاوه بر پرداخت 70 میلیون ریال اصل بدهی، مبلغی در حدود 68 میلیون ریال به عنوان خسارت دیر کرد به طریق بهره مرکب پرداخت نماییم؛ حال آن که اگر ما موفق به دریافت طلب خود از واحد تولیدی شویم، فقط می توانیم اصل بدهی - که همان حدود 70 میلیون ریال می باشد - را دریافت نماییم. علی هذا متمنی است بفرمایند که:

1. آیا گرفتن مبلغ اضافی (68 میلیون ریال) از این شرکت توسط بانک چگونه توجیه می شود؟ و آیا مجاز است یا حرام؟

2. آیا اگر بانک این مبلغ را از ما دریافت کرد ما نیز می توانیم این مبلغ را از واحد تولیدی مطالبه نماییم؟

بسمه تعالی، طلبکار فقط می تواند اصل طلب خود را مطالبه کند و بهره پول، ربا و حرام است.

[سؤال 11937] 6895

بسمه تعالی 1361 / 7 / 8

محضر مبارک امام امت، حضرت آیت الله العظمی روح الله موسوی الخمینی دام ظلّه، به عرض مبارک عالی می رساند:

این جانب در سال 1353 برای واردات کاغذ، اعتباراتی در قبال سپردن وثیقه از بانک سپه اخذ نموده ام که پس از ورود اسناد حمل، بانک، از تحویل آن اسناد به این جانب خودداری و در نتیجه، کلیه کالای وارده از بین رفت. اینک بانک سپه پس از دریافت کلیه اصل بدهی، اولاً مطالبه جرمه تأخیر پرداخت از این جانب را دارد، ثانیاً به هیچ وجه حاضر نیست مسئولیت از بین رفتن کالاهای این جانب را پذیرا شود.

در

ص: 344

مقام استفتا از آن امام امت، استدعا دارد مرقوم فرماید که:

اولاً آیا در این مورد خاص که بر اثر سوء تدبیر اولیای بانک (در گذشته) اصل کالای این جانب از بین رفته، مطالبه خسارت تأخیر یا به عبارت تأویلی بانک جریمه تأخیر، شرعی محسوب می شود یا خیر؟

ثانیاً، تکلیف این جانب با بانک مربوطه برای جبران خساراتی که بر اثر سوء تدبیر مسئولین وقت بانک به این جانب وارد آمده چیست؟

بسمه تعالی، نسبت به بهره دیرکرد پرداخت بدهی که ربا و حرام است، طلبکار حق مطالبه بهره دیرکرد ندارد و نسبت به از بین رفتن جنس اگر مستند به تسلیم نکردن اسناد و مدارک بوده و تسلیم نکردن اسناد از روی عذر موجه قانونی نبوده، کسی که اسناد را بدون عذر موجه قانونی در نزد خود نگه داشته و سبب از بین رفتن جنس شده ضامن است.

[سؤال 11938] 2501

3. کسانی به بانک مراجعه می کنند که به علت تأخیر پرداخت اقساط و اعتبارات، مجبورند 12% یا کمتر سود تأخیر یا جریمه دیرکرد - که جدیداً نقل قول است به «تأدیه» نام گذاری کردند - پردازند، اگر مسئولین هم جریمه دیرکرد را از مشتریان نگیرند، از طرف مقامات بالا مورد بازخواست قرار خواهند گرفت، تکلیف چیست؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است.

اعطای جوایز از طرف بانک ها

[سؤال 11939] 6896

پاسخ استفتا: [نقل از صحیفه امام، ج 19، ص 192]

زمان: 29 اسفند 1363 / 27 جمادی الثانی 1405

مکان: تهران، جماران

ص: 345

موضوع: پرداخت جایزه به سپرده گذاران بانک

سؤال کننده: نوربخش، محسن (رئیس کل بانک مرکزی)

[بسمه تعالی. محضر مبارک حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، رهبر کبیر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، سلام علیکم.

همان طور که خاطر عالی مستحضر است قانون عملیات بانکی بدون ربا از ابتدای سال 1363 در کلیه بانک های کشور به مرحله اجرا درآمد. بر اساس این قانون، کلیه تسهیلات جدید اعتباری بانک ها در قالب عقود اسلامی پرداخت گردیده و سپرده های مردم نیز تحت عنوان ذیل نزد بانک ها توزیع شده است:

الف. سپرده های قرض الحسنه (جاری و پس انداز).

ب. سپرده سرمایه گذاری مدت دار که بانک در به کار گرفتن آن ها وکیل می باشد و در عقود اسلامی مندرج در قانون عملیات بانکی بدون ربا مورد استفاده قرار می گیرد. سپرده های مذکور بر دو نوعند:

1. سپرده های سرمایه گذاری کوتاه مدت که به صورت دفترچه نگهداری می شود با حداقل دو هزار ریال که برای بار اول حداقل سه ماه نزد بانک باید باقی بماند.

2. سپرده های سرمایه گذاری بلند مدت که در مقابل ورقه سپرده، نظیر برگ سپرده ثابت قدیم از طرف بانک ها با حداقل پنجاه هزار ریال برای حداقل یک سال از تاریخ توزیع پذیرفته می شود.

به منظور پاسخ به استقبال قابل ملاحظه مردم از نظام جدید و تشویق و ترغیب بیشتر آنان به سپرده گذاری و در واقع مشارکت فعال سپرده گذاران به اجرای قانون عملیات بانکی بدون ربا و تحقق اهداف مندرج در آن، مجمع عمومی بانک ها در تاریخ بیستم اسفند ماه سال جاری با حضور جناب آقای نخست وزیر تشکیل و تصویب نمود که بانک ها بتوانند اضافه بر سود متعلقه حاصل از عملیات و معاملات خود مبلغی به سپرده گذاران به عنوان جایزه پرداخت نمایند.

ص: 346

با توجه به این که این مبلغ در قرارداد فیما بین شرط نشده و بانک از محل منابع خود صرفاً به منظور پاسخ گویی به حسن استقبال مردم به آنان پرداخت می نماید، استدعا دارد نظر مبارك را از جهت شرعی اعلام فرمایید. محسن نوربخش]

بسمه تعالی، در فرض مذکور از جهت شرعی اشکال ندارد.

روح الله الموسوی الخمينی

احكام عين مرهونه نزد بانک

[سؤال 11940] 6897

بسمه تعالی 10 / 7 / 1361

محضر مبارك یگانه بنیان گذار جمهوری اسلامی، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، متّع الله المسلمین بطول بقائه، محترماً معروض می دارد، امید است وجود مبارك از جمیع بلیات ارضی مصون و محفوظ بوده باشد. بعداً خواهشمندم فتوای مبارك را در مورد مسأله زیر مرقوم فرمایید:

چنانچه شخصی برای تکمیل ساختمان از بانک، وام دریافت کند و ملک خود را نزد آن بانک در رهن قرار دهد و در موعد مقرر از پرداخت دین خود عاجز باشد، بانک نیز برای دریافت پول خود، از طریق قانونی اقدام و رقبات مورد رهن را به مالکیت خود در می آورد و پس از طی تشریفات قانونی آن ها را به فروش می رساند. مبلغ دریافتی بانک از محل فروش این رقبات خیلی بیشتر از طلب بانک و بهره متعلقه و هزینه های دیگر آن می باشد.

1. آیا بانک می تواند کلیه وصولی از محل فروش رقبات را بردارد یا آن که بایستی فقط طلب خود را برداشت و مازاد آن را به مدیون مسترد دارد؟

بسمه تعالی، بانک می تواند بر طبق مقررات، عین مرهونه را بفروشد و طلب خود را بردارد و باقی را به مالک مسترد نماید.

ص: 347

[سؤال 11941]

2. آیا بانک بایستی به اندازه طلب خود در اصل مال تصرف و بقیه رقبات را عیناً به مدیون مسترد دارد؛ در صورتی که امکان آن باشد؟

بسمه تعالی، بانک بیش از مقدار طلب خود نمی تواند در عین مرهونه تصرف کند و بقیه را باید برگرداند.

[سؤال 11942]

3. آیا بانک محق به دریافت اصل پول پرداختی است و تکلیف هزینه های متعلقه جهت تملیک رقبات و همچنین بهره متعلقه چیست؟

بسمه تعالی، بر عهده بدهکار نیست؛ مگر این که در ضمن قرض یا رهن شرط شده باشد و بهره پول، ربا و حرام است و بدهکار ضامن آن نیست.

[سؤال 11943] 6898

بسمه تعالی 16 / 10 / 1361

محضر مبارک رهبر انقلاب امام خمینی، دام ظلّه العالی، پس از درود فراوان، استدعا دارد فتاوی خود را نسبت به مسائل زیر ابلاغ فرمایید:

1. اگر اشخاصی بابت کارخانه ای از بانک وامی دریافت کرده اند، آیا بانک طلبکار می تواند کلیه کارخانه را که حدود ده برابر مبلغ وام دریافتی ارزش دارد تصاحب کند یا خیر؟

2. آیا صاحبان کارخانه می توانند از بانک تقاضا کنند که معادل مطالبات خود از دارایی کارخانه تصرف نموده و بقیه دارایی کارخانه را فک رهن نمایند؟

بسمه تعالی، بانک بیش از مبلغی که به وام داده را حق ندارد و درباره کارخانه چنانچه دولت اسلامی مقرراتی دارد لازم است مراعات شود.

[سؤال 11944]

3. آیا صاحبان کارخانه می توانند از بانک وام دهنده تقاضا کنند دارایی کارخانه

ص: 348

به نرخ روز ارزیابی شده و بانک وام دهنده معادل طلب خود در دارایی کارخانه شریک باشد؟

بسمه تعالی، اگر وام می دهند همان مبلغ وام را حق دارند و در کارخانه شریک نمی شوند.

کارمزد دریافتی از سوی بانک و غیر آن

[سؤال 11945] 6899

بسمه تعالی 1361/9/27

محضر مقدس حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دامت برکاته العالیه، بعد از ابلاغ سلام، به عرض عالی می رساند:

این حقیر صندوق قرض الحسنه ای در مسجد افتتاح کرده و اهالی استقبال خوبی نموده اند و نظر به این که برای اجاره منزل و لوازم التحریر و دفترچه های مربوطه و غیره احتیاج به پول است، در نظر دارند یک درصد از اشخاص وام گیرنده دریافت نمایند جهت تأمین مخارجات مرقوم. آیا شرعاً جایز است یک درصد گرفته شود یا خیر؟ و در صورت عدم جواز رهنمودهایی برای تأمین مخارجات لازمه مرقوم فرمایید. ادام الله ظلکم علی رؤوس الانام. والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، گرفتن بهره ربا و حرام است و اگر جداً کارمزد و متعارف است اشکال ندارد.

[سؤال 11946] 6900

بسمه تعالی 1362/7/21

محضر مبارک رهبر کبیر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

اگر صندوق قرض الحسنه ای قرارش بر این است که وام گیرندگان در پرداخت

ص: 349

کارمزد مخیر باشند و با میل خودشان هر مقدار خواستند برای هزینه صندوق پردازند چه صورتی دارد؟

بسمه تعالی، اگر ملزم به پرداخت نیستند و با میل و رضای خودشان پرداخت می کنند اشکال ندارد.

[سؤال 11947] 6901

بسمه تعالی

دفتر امام خمینی، سلام علیکم

این جانبان امضا کنندگان اعضای کمیته رفاه اداره کل مخابرات آذربایجان غربی از طرف اداره مربوطه مأمور تحقیق و تصویب مبلغی به عنوان وام مسکن جهت تکمیل و یا خرید مسکن جهت همکاران اداری می باشیم و بابت وام پرداختی 4% به عنوان کارمزد و بیمه بدون در نظر گرفتن زمان باز پرداخت وام فقط برای یک بار در ابتدا از وام گیرنده دریافت و به حساب کمیته واریز می شود، در صورتی که اعضای کمیته مزبور کارمند اداره بوده و بابت شرکت در جلسات و انجام سایر امورات مربوطه وجهی دریافت نمایند. استدعا دارم اعلام فرمایید وصول مبلغ مزبور به عنوان فوق الذکر (کارمزد و بیمه) از نظر شرعی چگونه است؟ ضمناً عمل اعضای کمیته مزبور چگونه می باشد؟ به عنوان مثال برای 50000 تومان وام مبلغ 2000 تومان نقداً از وام گیرنده دریافت می شود.

بسمه تعالی، مبلغ اضافی اگر بابت بهره وام نباشد با توافق طرفین اشکال ندارد.

[سؤال 11948] 6902

بسمه تعالی

استفتا از حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دام ظلّه العالی

چون در نظر است صندوق قرض الحسنه ای به یاری اشخاص خیر به منظور

ص: 350

استفاده مؤمنین تأسیس گردد، برای تأمین حقوق چند نفر کارکنان این صندوق و سایر مخارج چنین به نظر می رسد که به میزان يك درصد مبلغ وام، از متقاضیان وام کارمزد اخذ شود. مستدعی است فتوای حضرت مستطاب عالی را در موارد زیر بیان فرمایید تا ان شاء الله مورد عمل قرار گیرد:

1. آیا اخذ مبلغ مزبور شرعاً مجاز است؟

بسمه تعالی، ربا به هر صورت و اسم حرام است؛ ولی مزد کار به نحوی که عقلایی باشد و طرفین توافق نمایند اشکال ندارد.

[سؤال 11949]

2. در صورت عدم تجویز مورد فوق، آیا می توان به وام گیرندگان توصیه کرد که هر مبلغ که خودشان بخواهند به عنوان کارمزد بپردازند؟

بسمه تعالی، مانع ندارد؛ ولی اگر وسیله ای برای فرار از ربا باشد جایز نیست.

[سؤال 11950]

3. چنانچه مورد اخیر نیز مجاز نیست، اگر راه حل ثالثی وجود دارد استدعا دارد ارائه طریق فرمایند.

4. در صورت تجویز هر يك از موارد بالا- چنانچه پس از وضع مخارج صندوق مبلغی جزئی یا کلی زاید بر مخارج باقی بماند تکلیف مبالغ چیست؟ و آیا می توان آن را به صاحبان سرمایه صندوق پرداخت یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر جداً کارمزد است، اختیار آن با مؤسسه است.

[سؤال 11951] 6903

بسمه تعالی 1361 / 1 / 15

محضر مبارك رهبر عظیم الشان انقلاب، حضرت امام خمینی، دامت افاضاته، با احترام؛ خواهشمند است به سؤالات زیر پاسخ بفرمایید:

ص: 351

1. صندوق های قرض الحسنه وام بدون بهره معمولاً با استهلاك حدود 10 ماه به متقاضیان پرداخت می نمایند، آیا صندوق می تواند جهت هزینه های جاری صندوق (که شامل حقوق کارکنان، اجاره محل، آب، برق، تلفن، لوازم التحریر و غیره می باشد) يك درصد از مبلغ پرداختی را به عنوان کارمزد جهت تأمین هزینه های فوق، از وام گیرنده دریافت نماید و حال آن که هزینه برای صندوق در مورد وام با مبلغ های مختلف یکنواخت می باشد؟

بسمه تعالی، بهره گرفتن برای وام حرام است و با تغییر نام، حلال نمی شود ولی کارمزد به نرخ عادلۀ کار با توافق طرفین مانع ندارد.

2. تکلیف شرعی وضو و تیمم فردی که فاقد يك دست یا هر دو دست می باشد چیست؟

بسمه تعالی، تفصیل حکم هر يك از صور در رساله مذکور است.

3. خرید و فروش کوپن های بنزین و ارزاق عمومی جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی است و مخالفت آن جایز نیست.

4. از شهرستان اراک به اصفهان آمده ام و مدت تقریباً سیزده سال است که در ذوب آهن خدمت می نمایم و وطنم اراک می باشد و اکنون در فولادشهر زندگی می کنم و در زندگی تصمیم قطعی ندارم که در کدام شهر زندگی خود را ادامه دهم - البته فعلاً قطعه زمینی از دولت به بنده داده اند ولی باز تصمیم قطعی نگرفته ام که بمانم یا خیر - آیا نماز و روزه این جانب ایرادی دارد اگر از فولادشهر به کارخانه بروم و قبل از اذان ظهر به خانه برگردم؟

بسمه تعالی، در فرض مرقوم، در محل سکونت و بین راه و محل کار حکم مسافر دارید و بدون قصد اقامت ده روز در يك محل نماز و روزه قصر است.

[سؤال 11952] 6904

بسمه تعالی 1362/7/21

محضر مبارک رهبر کبیر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

با توجه به این که صندوق های قرض الحسنه در طول سال، وام هایی با مبلغ ها و مدت های مختلف می پردازند و محاسبه دقیق هزینه هر وام غیر ممکن است، چنانچه

ص: 352

مجموعه هزینه های سالیانه را برابر مجموع مبلغ وام های پرداخت شده در طول سال سرشکن نموده و بدون در نظر گرفتن مدت وام ها، بلکه فقط به نسبت مبلغ هر وام، درصدی هزینه بگیرد (به عنوان مثال: برای وام به مبلغ 200/000 ریال به مدت يك ماه 2/000 ریال و برای همین مبلغ به مدت بیست ماه هم 2/000 ریال کارمزد بگیرد؛ در حالی که از لحاظ کاری، وام بلند مدت خیلی بیشتر کار می برد) چه صورتی دارد؟

سازمان اقتصاد اسلامی ایران

بسمه تعالی، میزان در کارمزد، آن است که به نظر عرف مزد کار باشد و جداً برای کار، مزد بگیرند و تعیین درصد، حکم بهره را دارد.

[سؤال 11953] 6905

بسمه تعالی

محضر مبارک رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران و امید مستضعفین جهان، امام خمینی، ایدکم الله تعالی، سلام علیکم

از صندوق قرض الحسنه محبان المهدی علیه السلام جهت استفتای کارمزد

1. درصد کارمزد معینی که جهت تأمین مخارج روزمره و حقوق پرسنل صندوق های قرض الحسنه، از وام گیرنده دریافت می شود شرعاً چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، درصد، کارمزد نیست و بهره پول، حرام است، هر چند به اسم کارمزد گرفته شود.

2. اگر به عنوان هدیه جهت تأمین مخارج صندوق ها مبلغی از وام گیرنده به طور دلخواه او مطالبه شود چطور است؟

بسمه تعالی، اگر جداً هدیه باشد، نه ربا یا فرار از ربا، مانع ندارد.

[سؤال 11954]

3. از موقع تأسیس صندوق تا به حال به صورت سؤال اول عمل گردیده، لذا وظیفه ما چیست؟ مرقوم فرمایید.

بسمه تعالی، اگر ربا گرفته اند مالک نشده اند و باید به صاحبان آن رد کنند.

ص: 353

محضر مبارك حضرت آيت الله العظمى و رهبر كبير انقلاب اسلامى، امام خمينى، دام ظلّه العالى

سلامتى آن وجود مبارك را از خداوند تبارك و تعالى مسئلت مى نماييم. پس از تقديم عرض سلام؛ معروض مى دارد كه صندوق هاى قرض الحسنه وام به افراد پرداخت مى كنند؛ از كسانى كه 10/000 تومان وام مى گيرند، يك صد تومان و از كسانى كه سه هزار تومان مى گيرند، سى تومان و خلاصه يك درصد جهت هزينه صندوق به عنوان كارمزد مى گيرند؛ وقتى از آن ها سؤال مى شود كه چرا با اين كه وقت براى پرداخت وام و تكميل مدارك و اوراق ديگر براى هر دو نفر كه وام مى گيرند يكسان است، از كسى كه پول بيشتر مى گيرد مزد كار بيشتر مى گيريد، در صورتى كه كار براى هر دو يكسان انجام مى دهيد؟ جواب مى گويند: در جذب پول از مردم، احتمالاً براى آن كه پول بيشتر مى گيرد، وقت بيشتر صرف مى شود و نقل شده است كه امام يك درصد اجازه داده است؛ آيا صحيح است يا خير؟ و در صورت عدم، راه شرعى آن چگونه است؟

بسمه تعالى، بهره پول، ربا و حرام است و كارمزد اگر جداً مزد كار باشد - نه مجرد تغيير اسم - و متعارف باشد، مانع ندارد؛ ولى درصد مزبور بهره محسوب است.

محضر مبارك رهبر كبير انقلاب و ناجى مستضعفان جهان، حضرت آيت الله العظمى امام خمينى، روحى له الفداء

در سال 1350 صندوق تعاونى اى افتتاح نموديم و اعضاى آن منحصرأ عبارتند از

پدر و فرزند، خواهر و برادر، عمو و پسرعمو. این صندوق ابتدا با 10 عضو کار خود را شروع کرد و هر عضو، يك هزار ريال بدو و ماهانه يك صد ريال به صندوق واریز می نمود. به تدریج اعضای صندوق اضافه شده که اینك به 60 عضو رسیده و مبلغ ماهانه از يك صد ريال به 200 ريال افزایش یافته است. هر عضو حق خرید بیش از يك سهم را ندارد.

هدف صندوق:

1. جمع شدن اعضا، اول هر ماه در منزل یکی از اعضا و بررسی مشکلات خانواده.
 2. دادن وام در حد امکان به عضوی که احتیاج مبرم دارد. این وام از طریق خرید چك و سفته انجام می گیرد که مبلغی حدود چهار درصد در سال اضافه از مبلغ اصلی دریافت می شود، در پایان سال مالی، حدود نیمی از کارمزدی که وام گیرنده پرداخت کرده از محل کارمزدها به سهم خودش اضافه می شود. هیچ يك از اعضا حق برداشت از اصل سرمایه و یا کارمزدها را ندارند تا بدین وسیله، سرمایه صندوق افزایش یابد و اعضا بتوانند وام بیشتری دریافت نمایند.
 3. به هر پسر و دختر عضو که بخواهند ازدواج نمایند، مبلغ ده هزار تومان وام بدون کارمزد و خارج از نوبت با بازپرداخت 20 ماه می پردازد.
 4. اگر چنانچه برای یکی از اعضا پیشامد غیر مترقبه ای شود که نتواند مخارج آن را تأمین نماید، از محل کارمزدها بلاعوض به ایشان کمک می شود.
- با توجه به مراتب فوق، مخصوصاً بند 2 و 4 و با عنایت به این که هدف صندوق حتی الامکان حل گرفتاری های اعضا می باشد و اگر کارمزدها و 200 ريال ماهانه نباشد، محل دیگری برای افزایش سرمایه و حل گرفتاری ها وجود ندارد و بیشتر اعضا، فامیل درجه يك و دو هستند و از هم ارث می برند، خواهشمند است بفرمایید آیا کارمزد دریافتی از نظر شرعی اشکال دارد یا خیر؟ اگر اشکال دارد، لطفاً طریق صحیح آن را راهنمایی فرمایید. دستتان را می بوسد.

ص: 355

بسمه تعالی، آنچه به عنوان کارمزد گرفته می شود اگر درصد پول و بهره است، جایز نیست و کارمزد اگر جدی و به قدر متعارف کارمزد باشد، مانع ندارد و جهات دیگر مورد سؤال اشکال ندارد.

[سؤال 11957] 6908

بسمه تعالی 1361 / 9 / 27

محضر مقدس حضرت آیت الله العظمی امام خمینی دامت برکاته العالیه

بعد از ابلاغ سلام به عرض عالی می رساند این جانب صندوق قرض الحسنه ای افتتاح و اهالی استقبال خوبی نموده اند و نظر به این که برای اجاره منزل و لوازم التحریر و دفترچه های مربوطه و غیره احتیاج به پول دارد در نظر دارند يك درصد از اشخاص وام گیرنده دریافت نمایند جهت تأمین مخارجات مرقوم، آیا شرعاً جایز است يك درصد گرفته شود یا خیر؟ و در صورت عدم جواز، رهنمودهایی برای تأمین مخارجات لازمه مرقوم فرمایید. ادام الله ظلکم العالی علی رؤوس الانام، والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته، خواهشمند است به آدرس ذیل جواب مرحمت فرمایید.

بسمه تعالی، گرفتن بهره ربا و حرام است و اگر جدّاً کارمزد و متعارف است اشکال ندارد.

[سؤال 11958] 6909

بسمه تعالی 1358 / 7 / 27

از صندوق قرض الحسنه به دفتر امام خمینی رهبر انقلاب اسلامی

موضوع: استفتا است به این که آیا می توان از وام گیرندگان قرض الحسنه مبلغی به عنوان هزینه ساختمان این مؤسسه دریافت نمود؟

بسمه تعالی، اگر در ضمن قرض شرط می شود یا قرض مبنی بر آن واقع می شود جایز نیست.

ص: 356

بسمه تعالی محرم الحرام 1403 ق

محضر مبارك حضرت آيت الله، السيد روح الله الموسوي الخميني

پس از عرض سلام، متمنی است به مسأله ذیل، جواب فرمایید:

صندوق قرض الحسنه ای مشغول به کار می شود، و قهراً مستلزم مخارجی است از قبیل: اجاره - حقوق کارمند - هزینه آب، برق و تلفن و... سایر مخارج، آیا می توانند از شخص قرض گیرنده برای مخارج فوق به اندازه يك درصد أخذ کنند؟ و بر فرض عدم جواز، آیا می توانند (نسبت به تعداد اقساط پول) برگه های اقساط را، به قرض گیرنده بفرروشند؟

بسمه تعالی، بهره و ام زیاد باشد یا کم، حرام است، ولی فروش اوراق اقساط، به قیمت عادلّه با توافق طرفین، و یا دریافت کارمزد مناسب برای هر بار مراجعه با توافق طرفین، مانع ندارد.

بسمه تعالی 1367 / 12 / 30

محضر مبارك رهبر عظيم الشان انقلاب، حضرت آيت الله امام خميني

خواهشمند است به سؤالات زیر پاسخ لازم مبذول فرمایید.

1. صندوق های قرض الحسنه جهت تأمین هزینه صندوق، از قبیل حقوق کارمندان و سایر احتیاجات، مبلغ ثابتی به عنوان کارمزد از وام گیرنده دریافت می کنند، آیا می توان این مبلغ را درصد حساب کرد و اگر برای مبلغ پنجاه هزار ریال، پانصد ریال می گیرند برای صد هزار ریال، يك هزار ریال بگیرند یا خیر؟

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است و با تغییر اسم حلال نمی شود و اگر واقعاً حق الزحمه و متعارف، مبلغی بگیرند مانع ندارد.

2. فردی هستم اهل کرمان، 13 سال می باشد که استخدام کارخانه ذوب آهن اصفهان هستم و در فاصله 12 کیلومتری محل کار، سکونت دارم و همه روزه بایستی در این مسیر رفت و آمد نمایم، تکلیف نماز

و روزه این جانب و سایر همکارانم که تقریباً همین حالت را دارند چیست؟

بسمه تعالی، اگر در يك محل، قصد اقامت ده روز نمایید به طوری که در مجموع ده روز در همان محل بمانید، نماز و روزه صحیح است رفت و آمد تا کمتر از چهار فرسخ ضرر ندارد ولی چنانچه از اول قصد دارید که هر روز رفت و آمد کنید، قصد محقق نیست و نماز شکسته و روزه صحیح نیست.

3. آیا خرید و فروش کوپن بنزین و سایر ارزاق عمومی جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی است.

4. عضویت جهت تصمیم گیری در کمیسیون وام مسکن و اداری کارکنان ذوب آهن، با توجه به این که 4% بهره به عنوان کارمزد دریافت می نماید، جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر دخالت در گرفتن و دادن ربا نباشد مانع ندارد.

[سؤال 11961] 6912

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

افرادی با تشکیل يك شرکت تعاونی - سهامی - که افراد عضو، حق السهم خودشان را هر ماه می پردازند، این شرکت احتیاجات مادی اعضایش را با دادن وام به آن ها تا حدودی برطرف می کند (سرمایه شرکت محدود و کارش صرفاً در حال حاضر همین دادن وام می باشد) و مبلغی در حدود 5 یا 10 درصد را به عنوان کارمزد دریافت می کند، که اضافه اش بر سرمایه اعضا افزوده می گردد؛ آیا دادن و گرفتن این زیادی - اگر از روی میل باشد یا نباشد - حرام است یا خیر؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است و با تغییر نام حلال نمی شود؛ ولی اگر واقعاً کارمزد باشد با توافق طرفین مانع ندارد.

[سؤال 11962] 6913

بسمه تعالی

محضر مقدس آیت الله العظمی امام خمینی، رهبر انقلاب اسلامی، مدّ ظلّه العالی

ضمن عرض سلام؛ سلامتی و موفقیت آن جناب و اسلام عزیز را از خداوند

ص: 358

متعال مسئلت می نماید.

صندوق های قرض الحسنه که از محل سپرده اشخاص می باشد و به اشخاص وام می دهند، هر کدام بر حسب موقعیت صندوق، وجوهی را جهت هزینه های خود، تحت عنوان کارمزد از وام گیرندگان دریافت می دارند. البته عموماً آنچه از کارمزدهای دریافتی باقی می ماند پس از کسر هزینه صندوق به نفع صندوق و بیمه مالی آن می باشد و از این بابت هیچ گونه وجهی به دارندگان سپرده پرداخت نمی شود و این عمل به نفع جامعه و همین وام گیرندگان است و همچنین حفظ سپرده اشخاص و حفظ امانت. خواهشمند است نظر مبارك خود را درباره وجوه دریافتی به عنوان کارمزد، مرقوم فرمایند. در ضمن، عمل پر کردن فرم برای مبلغ های متفاوت، از نظر کار یکسان می باشد، در این مورد نیز نظر خود را بیان فرمایید.

بسمه تعالی، اگر بابت بهره وام باشد، با تغییر نام حلال نمی شود؛ ولی اگر واقعاً بابت مزد کار باشد با توافق طرفین اشکال ندارد.

[سؤال 11963] 6914

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت آیت الله امام خمینی، زید عزه، ضمن تقدیم سلام و آرزوی طول عمر و موفقیت آن جناب تا قیام حضرت مهدی، عجل الله تعالی فرجه الشریف به عرض می رساند:

1. در شهر باختران صندوقی است به نام تعاون اسلامی که به منظور دادن وام قرض الحسنه و معاملات مضاربه ای تشکیل گردیده و چون تعدادی کارمند دارد و به نحو مرتب و ضروری، ماهیانه مخارجی جهت حقوق، دفاتر، کرایه تلفن و غیره دارد و از طرفی بعضی از وام ها سوخت می گردد و درآمد بانک از طریق کارمزد به نحو ذیل وصول می گردد:

تا دو ماه وام، یک درصد کارمزد، مبلغ هر قدر؛

از دو ماه و یکروز تا بیست ماه، دو درصد، مبلغ هر قدر؛

ص: 359

از بیست ماه تا سی ماه، سه درصد، مبلغ هر قدر؛ نظریه مبارک را اعلام فرمایند.

بسمه تعالی، بهره وام ربا و حرام است، اگر چه به اسم کارمزد باشد؛ ولی دریافت کارمزد عادلانه با توافق طرفین مانع ندارد.

2. آیا در معاملات مضاربه ای می توان زمان قائل شد؟

بسمه تعالی، شرط مدت در ضمن عقد مضاربه، لزوم وفا ندارد و طرفین هر وقت بخواهند می توانند فسخ کنند؛ ولی اگر در ضمن عقد خارج لازم، شرط کنند که تا مدت معینی مضاربه را فسخ نکنند، لازم است بر طبق این شرط عمل نمایند.

[سؤال 11964] 6915

بسمه تعالی 1361 / 12 / 7

محضر حضرت آیت الله العظمی حاج آقا روح الله الموسوی الخمینی دام بقاؤه

توقیراً ضمن درود و تحیات بی شائبه و عرض معذرت از تصدیع معروض می دارد، این جانبان در صدد ایجاد يك باب کارخانه تولید چینی، سرامیک و غیره در یکی از بلاد کشور می باشیم که به لحاظ زیادی هزینه تأسیس کارخانه ناگزیر از استقراض از اشخاص حقیقی و حقوقی خصوصاً بانک ها هستیم و مسبقند که بانک ها در ازای پرداخت وام، متقابلاً اقساط خود را به اضافه سود تضمین شده (بین 6% تا 8% سود و 4% کارمزد) تقسیط و در سر رسیدهای مختلف دریافت می نماید. لذا از آن جا که در نص صریح قرآن مجید و قوانین موضوعه در قانون اساسی کشور - که نشأت گرفته از قرآن کریم و شرایع دین مبین اسلام است - به امحاء ربا (سود، بهره، ربح و...) در جامعه و تحریم آن اشارات مستقیم رفته و تصریح دارد که ابا از دستورات الهی منجر به جزای دنیوی و اخروی خواهد شد. مع ذلك با توجه به مراتب فوق الاشاره و این مهم که بانک های وام دهنده در کشوری فعالیت دارند که رهبر سیاسی - مذهبی آن ولی امر می باشد و بدیهی است که در چنین جامعه ای بنیان و اساس، دستورات الهی بوده و سایر قوانین جاری و ساری شرع و عرف به تأسی از کتاب آسمانی قرآن کریم خواهد بود و مشخصاً کشور ایران در ردیف کشورهای

ص: 360

اسلامی با قوانین الهی است و بانک ها نیز بر اساس مقررات خاصی فعالیت می نمایند که مورد تأیید ولی امر یا ولی فقیه نیز می باشد، به همین مناسبت در خصوص جمله سود تضمین شده و کارمزد (بین 6% تا 8% سود و 4% کارمزد) لاعلاج از استفتا هستیم. علی هذا خواهشمند است بفرمایید که علی الاصول اخذ وام بانکی از بانک های کشور با توجه به آیین نامه های مدون بانک ها در خصوص اعطای وام که در آن ها به سود تضمین شده و کارمزد صراحت دارد و حتی میزان وجوه آن نیز تعیین گردیده صحیح است یا خیر؟ در خاتمه از افاضات آن حضرت کمال امتنان حاصل است.

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است و کارمزد اگر جداً مزد کار باشد نه مجرد تغییر اسم و به مقدار متعارف نیز باشد، اشکال ندارد.

[سؤال 11965] 6916

بسمه تعالی 1362/7/21

محضر مبارك رهبر كبير انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران حضرت آیت الله العظمی امام خمینی مدّ ظلّه العالی

آیا می توان کارمزد وام را از اصل مبلغ وام کسر نمود و بقیه را به وام گیرنده پرداخت یا باید جداگانه دریافت کرد. سازمان اقتصاد اسلامی

بسمه تعالی، اگر جداً مزد کار است و به مقدار متعارف نه مجرد تغییر اسم مانع ندارد و چنانچه درصدی کسر می شود بهره است و جایز نیست.

[سؤال 11966] 6917

بسمه تعالی

به نام خداوند بخشنده مهربان و فرستاده بر حقش محمد صلی الله علیه و آله وسلم و امام زمان مهدی موعود (عجل الله تعالی فرجه الشریف) و نایب بر حقش امام خمینی روحی له الفداء

با سلام خدمت امام عزیز و نمایندگان ایشان، يك سؤال در مورد يك صندوق شرکت تعاونی داشتم. خدمت شما عرض می شود که صندوقی است به نام اراکیان

ص: 361

مقیم مرکز که چند سالی است که فعالیت دارد اعضای آن مرتب کم و زیاد می شود، این صندوق هر تعداد که عضو داشته باشد سهام هم دارد، سهام همه اعضا با هم مساوی است، اعضای هیئت مدیره را خود اعضای شرکت انتخاب می کنند. کار صندوق این است که پولی که در حساب صندوق است را به اعضا به صورت وام پرداخت می کنند برای رفع گرفتاری های ضروری و هیچ کس بر دیگری برتری ندارد. غرض از این مزاحمت این بود که چهار درصد بهره می گیرند و کسی که وام را می گیرد اول کلیه بهره از وام کم می شود و مقداری از آن خرج شرکت می شود و الباقی بین سهام های اعضا تقسیم می شود لطفاً به سؤالات زیر پاسخ دهید.

1. این بهره ای که از وام کم می شود مقداری از آن که بین اعضا پخش می شود چه حکمی دارد؟

2. اگر کسی هیچ وامی نگیرد و از بهره هایی که می گیرند مقداری هم به او برسد چه حکمی دارد؟

3. اگر کسی که عضو شرکت نباشد وامی از صندوق دریافت کند، بهره ای که از وی گرفته می شود چه حکمی دارد؟ لطفاً جواب را در همین کاغذ بدهید و مهر یا امضا یادتان نرود.

بسمه تعالی، بهره پول ربا و حرام است، ولی گرفتن کارمزد اگر تغییر اسم نباشد اشکال ندارد.

[سؤال 11967] 6918

بسمه تعالی

آیا گرفتن درصد بسیار کم مانند 1% به عنوان کارمزد، توسط صندوق های قرض الحسنه جهت تأمین مخارج صندوق چه صورتی دارد؟

بسمه تعالی، درصد، کارمزد نیست هرچند کم باشد و بهره پول حرام است گرچه به اسم کارمزد گرفته شود؛ ولی اگر آنچه گرفته می شود، جداً مزد کار و به مقدار متعارف باشد، با توافق طرفین اشکال ندارد.

ص: 362

بسمه تعالی

1. بانک های فعلی که از وام گیرندگان، مبلغی به عنوان مزد کارمندان و حق الزحمه افراد بانک می گیرند، جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر جداً کارمزد باشد مانع ندارد.

2. خرید طلا و دلار که ببرند در خارج کشور بفروشند، چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی است.

بسمه تعالی

محضر مقدس حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی، پس از سلام به عرض عالی می رساند:

مرسوم است که صندوق های قرض الحسنه در موقع پرداخت وام مبلغی را به عنوان کارمزد می گیرند. مسلم خرج هایی که این صندوق ها دارند از این راه تأمین می شود و کمی و زیادی مدت در کارمزد اثر ندارد، اگر چه هر مقدار وام بیشتر باشد، کارمزد هم بیشتر می شود. خواهشمندم نظر شریفتان را مرقوم فرمایید.

بسمه تعالی، آنچه به مقدار متعارف کارمزد است، مانع ندارد و بیشتر از آن ولو به بیشتری مقدار جایز نیست.

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دام ظلّه، محترماً به عرض می رساند:

اگر بانکی که وام داده است درصدی کمتر از حد متعارف زمان طاغوت (4 درصد) به عنوان کارمزد دریافت کند، آیا ربا محسوب می شود؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است و با تغییر نام، حلال نمی شود.

محضر مقدس حضرت مستطاب آیت الله العظمی رهبر عالی قدر امام خمینی، متّع الله المسلمین بطول بقائه، جعلت فداك، مستدعی است حقیر را به جواب این مسائل مفتخر فرمایید.

1. شخصی وجهی مثلاً 200/000 تومان در بانک رهنی می گذارد و پس از چند ماه طبق مقررات بانک، معادل همان وجه، وام طویل المدّه به آن شخص می دهند و در طول مدت، بانک رهنی تدریجاً وجهی به عنوان و اسم کارمزد از آن شخص می گیرد. این معامله چه صورت دارد؟ آیا ربا محسوب نمی شود و این معامله حرام نیست؟

بسمه تعالی، پول گذاشتن در بانک و وام گرفتن اشکال ندارد، و زیادی اگر حقیقتاً کارمزد باشد، با توافق طرفین مانع ندارد، ولی بهره وام ربا و حرام است و با تغییر نام حلال نمی شود.

2. در نمازهای یومیه موقعی که مصلّی می خواهد برخیزد، به عوض «بحول الله وقوته أقوم وأقعد» اگر بگوید: «یا حیّ یا قیوم» چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

3. شخص عاقد، وکالت از پسر و دختر می گیرد که عقد جاری نماید و همان شب زوجین زفاف می کنند.

عاقد فراموش می کند که اجرای عقد کند. پس از دو روز عاقد متذکر می شود که عقد جاری نکرده و فوری می رود عقد جاری می نماید. آیا عمل زوجین در طول این مدت چه صورت دارد؟ و عاقد که از روی سهو و فراموشی عقد را جاری نکرده، چه حکمی دارد؟ متمنی است جواب مرقوم فرمایید.

بسمه تعالی، چیزی بر عاقد نیست و عمل مقاربت پیش از عقد، اگر به اعتقاد این که وکیل عقد را خوانده و زوجیت حاصل شده، انجام گرفته حکم وطی شبهه را دارد.

محضر مبارک رهبر عظیم الشان، مرجع بی نظیر اسلام، حضرت امام خمینی، روحی فداه، این جانب به استحضار آن بزرگ مرجع تقلید می رسانم که:

چون حقیر کارمند صندوق قرض الحسنه می باشم و حقوق این جانب از طریق يك درصد کارمزد وام ها تأمین می گردد. مدتی است که برایم حالت شبهه پیش آمده و خوف دارم که نکنند این يك درصد که به عنوان کارمزد از وام ها کسر می شود و به عنوان حقوق ماهیانه مبلغ 30/000 ریال به این جانب پرداخت می شود، حالت ربا داشته باشد. لذا خواهشمندم صورت شرعی مسأله را بیان فرمایید. دستخط مبارك شما، باعث روشنی چشم و فیض عظیم معنوی است. به امید نصر اسلام و نابودی کفر و استکبار جهانی

بسمه تعالی، اگر به عنوان کارمزد باشد، مانعی ندارد.

[سؤال 11973] 6924

بسمه تعالی 1362 / 12 / 22

محضر اقدس رهبر عالی قدر انقلاب اسلامی ایران، حضرت امام خمینی، دامت برکاته، با اهدای تحیات وافر؛

چنان که خاطر شریف مستحضر است، صندوق های قرض الحسنه جهت تأمین نیازهای ضروری خود، مبلغی به عنوان کارمزد از متقاضیان وام مطالبه می کنند؛ با توجه به این که ذخیره پولی این صندوق ها از سپرده های تدریجی مردم تأمین می شود بالطبع هزینه های مربوطه به تناسب مبلغ وام و تعداد اقساط بازپرداخت، متغیر خواهد بود و خلاصه مقدار کاری که برای دریافت ها و پرداخت ها انجام می گیرد نسبت به اشخاص و مقدار وجوه متفاوت خواهد بود.

راه حلی که کارشناسان مالی صندوق ها برای احتراز از ربا پیشنهاد می کنند این است: از متقاضی وام به تناسب مبلغ و تعداد اقساط بازپرداخت، مبلغی به عنوان کارمزد با توافق دریافت شود، تا تناسب میان کار واقعی و کارمزد در حدود امکان رعایت شده باشد. گرچه این برآورد، يك محاسبه دقیق نمی باشد، لکن اقرب طرق ممکن همین است. لازم به تذکر است در این جا درصد منظور نیست، بلکه مقدار وام

ص: 365

و تعداد اقساط به عنوان طریقی جهت احتساب مقدار کار انجام شده ملحوظ می گردد که قهراً و معمولاً متناسب با یکدیگر خواهند بود. استدعا دارد نظر شریف را در این مورد مرقوم فرمایید.

ادام الله ظلکم علی رؤوس المؤمنین، والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، اگر به عنوان کارمزد است و زیادتز از آن هم نیست و راه دیگری هم جز این ترتیب وجود ندارد، مانعی ندارد.

[سؤال 11974] 6925

بسمه تعالی

محضر مقدس آیت الله العظمی امام خمینی، رهبر انقلاب اسلامی، مدّ ظلّه العالی

ضمن عرض سلام؛ سلامتی و موفقیت آن جناب و اسلام عزیز را از خداوند متعال مستلت می نماید.

صندوق های قرض الحسنه که از محل سپرده اشخاص می باشد و قرض الحسنه به اشخاص وام می دهند، هر کدام بر حسب موقعیت صندوق، وجوهی را تحت عنوان کارمزد از وام گیرندگان جهت هزینه های خود دریافت می دارند. چون عموماً کارمزدهای دریافتی پس از کسر هزینه صندوق، آنچه باقی می ماند به نفع صندوق و بنیه مالی آن می باشد و از این بابت هیچ گونه وجهی به دارندگان سپرده پرداخت نمی شود و این عمل، به نفع جامعه و همین وام گیرندگان است و همچنین حفظ سپرده اشخاص و حفظ امانت، خواهشمند است درباره وجوه دریافتی به عنوان کارمزد، نظر مبارک مرقوم فرمایند. توضیح این که چون عمل پر کردن فرم برای مبلغ های متفاوت از نظر کار یکسان می باشد، در این مورد نیز بیان فرمایید.

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، اگر بابت بهره وام باشد با تغییر نام حلال نمی شود؛ ولی اگر واقعاً بابت مزد کار باشد با توافق طرفین اشکال ندارد.

ص: 366

محضر مبارك حضرت امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

احتراماً؛ صندوق قرض الحسنه توحیدیه در زاهدان شروع به کار نموده است و برای پرداخت حقوق کارمندان و اجاره محل صندوق و آب و برق و تلفن و هزینه اوراق و غیره، درآمدی ندارد؛ اما به اندازه نصف هزینه ها به عنوان کارمزد از وام گیرنده ها دریافت می کند؛ مثلاً اگر وام 5000 تومانی حدود 90 تومان هزینه اش بشود، مبلغ 45 تومان را از وام گیرنده به عنوان کارمزد دریافت می کند و باقی مانده را از افراد خیر و یا سازمان اقتصاد اسلامی تهران می گیرد؛ لذا خواهشمند است نظر مبارك را در این مورد امر به ابلاغ فرمایند. با تقدیم احترام خداوند سایه مبارکتان را بر سر همه مسلمین جهان مستدام بدارد.

بسمه تعالی، آنچه به عنوان کارمزد گرفته می شود، اگر جداً مزد کار و به طور متعارف باشد، مانع ندارد؛ ولی چنانچه بهره پول باشد، هر چند برای صرف در هزینه بهره بگیرند، حرام است و مجرد تغییر اسم آن به کارمزد، حکم را تغییر نمی دهد.

بسمه تعالی

محضر مقدس امام خمینی، دام ظلّه العالی، سلام علیکم

1. نظر به این که صندوق قرض الحسنه حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) بوشهر يك مجتمع پولی خیریه می باشد، با داشتن کارکنان و داشتن هزینه، تا چه مقدار از وام های پرداختی می توان کارمزد گرفت که احکام خدا اجرا شده باشد؟

بسمه تعالی، مقدار معینی ندارد؛ اگر جداً کارمزد باشد، نه مجرد تغییر اسم و متعارف است، اشکال ندارد.

2. آیا می توان از این پول های موجود، برای کسری حقوق کارکنان و صرف هزینه این سازمان، تجارت کرد؟

بسمه تعالی، تجارت با مراعات مقررات صندوق مانع ندارد.

3. پس از صرف و کسری هزینه، چنانچه باقی مانده ای باشد از ربح، خمس به آن تعلق می گیرد یا خیر؟ با توجه به این که به ملکیت خصوصی فرد یا افرادی در نمی آید.

بسمه تعالی، با فرض این که افراد، مالک سهام هستند خمس تعلق می گیرد.

[سؤال 11978] 6928

بسمه تعالی 1360 / 12 / 29

محضر مبارك حضرت امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

در بانک های اسلامی (صندوق قرض الحسنه) برای تأمین مصارف بانک، یکی از دو کار زیر را انجام می دهند؛ لطفاً بفرمایید کدام يك صحیح تر است و شبهه ربا در آن نیست:

1. از وام گیرنده ها يك درصد ربح به عنوان تأمین مصارف و کارمزد گرفته می شود.

بسمه تعالی، اگر بهره پول است ربا و حرام است.

2. اوراقی که در جریان وام مصرف می شود به شخص وام گیرنده فروخته می شود؛ البتّه به قیمتی

گران تر از قیمت بازار فروخته می شود.

بسمه تعالی، مانع ندارد؛ مگر این که منظور فرار از ربا باشد.

[سؤال 11979] 6929

بسمه تعالی 1360 / 12 / 29

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، رهبر عالی قدر

احتراماً؛ خواهشمند است نظر مبارکتان را در مورد میزان وصول کارمزد در صندوق های قرض الحسنه در ذیل همین ورقه بیان فرمایید.

بسمه تعالی، میزان معینی ندارد و موکول به توافق طرفین است؛ ولی اگر در واقع بهره پول باشد با تغییر اسم حلال نمی شود.

[سؤال 11980] 6930

بسمه تعالی 1362/7/21

محضر مبارک رهبر کبیر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

صندوق قرض الحسنه ای که هزینه هایش را از راه معاملات و یا راه های دیگر مانند هبه تأمین می نماید و حتی بیشتر از هزینه، درآمد دارد، جایز است برای وام هایی که می پردازد، از وام گیرنده کارمزد بگیرد؟

بسمه تعالی، اگر جداً مزد کار و به مقدار متعارف است، نه تغییر اسم ربا به کارمزد، مانع ندارد.

[سؤال 11981] 6931

بسمه تعالی

محضر حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دام ظلّه العالی، پس از عرض سلام

1. نظر به این که صندوق قرض الحسنه، مخارج دارد - از قبیل حقوق کارمندان، صرف اوراق بهادار و غیره، اجاره مکان و غیره - و اخذ مبلغی به عنوان کارمزد، شبهه ربا در کار است، لذا بر این شدیم از متقاضیان وام، مبلغی عادلانه در قبال اوراق و دفاتر صندوق و... طی قراردادی، غیر از قرارداد وام، به یک منوال گرفته شود؛ مثلاً از متقاضیان - وام کم باشد یا زیاد - مبلغ 100 تومان گرفته شود، آیا به نظر مبارک اشکال دارد؟

بسمه تعالی، اگر واقعاً مزد کار و به نحو متعارف است، اشکال ندارد.

[سؤال 11982]

2. کسانی که بدون ذکر عنوانی، پولشان را در اختیار صندوق می گذارند، با حفظ

ص: 369

ضوابط نسبت به برگرداندن آن، آیا همین مقدار مجزی در تصرف است؟

بسمه تعالی، اگر متعارف این است که در پولی که در صندوق می گذارند تصرف می شود، اشکال ندارد.

[سؤال 11983]

3. بفرض کفایت، اگر مسئولین صندوق نیز با حفظ ضوابط، معامله شرعی را انجام و سودی ببرند، به نفع مردم - اعم از صاحبان پول و غیره - صرف نمایند چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، تابع مقررات صندوق است.

4. بر فرض عدم اشکال تصرف و کفایت، آیا سود پیدا شده از پول های امانتی خمس دارد؟

بسمه تعالی، بنا بر احتیاط واجب باید تخمیس شود.

[سؤال 11984] 3899

2. اگر صندوق قرض الحسنه بخواهد وام های سنگین بدهد به افراد تولید کننده به مدت های طولانی و برای مخارج صندوق بخواهد استفاده داشته باشد، به چه صورت باید قرارداد نمایند؟

بسمه تعالی، می توانید کارمزد بگیریید به مقدار متعارف.

[سؤال 11985] 3895

3. وام هایی که به افراد از طرف صندوق داده می شود نوعاً صدی يك به عنوان کارمزد گرفته می شود، چنانچه صندوق درآمد دیگری داشته باشد در این صورت کارمزد گرفتن چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، اگر واقعاً حق الزحمه و کارمزد به مقدار متعارف می گیرند مانع ندارد، ولی مجرد تغییر اسم، بهره را حلال نمی کند.

[سؤال 11986] 1877

4. پولی را از بانک به عنوان وام گرفته ام که بانک، 12% بهره می گیرد و نمی دانم که

ص: 370

این 12%، بهره است یا دست مزد. مسأله فوق چه صورت دارد و وظیفه شرعی ما در حال حاضر چیست؟

بسمه تعالی، به کیفیت مرقوم، بهره است و ربا و حرام است.

[سؤال 11987] 855

6. مرسوم است که روی حساب پس انداز بانک ها وام می گیرند و يك درصد مشخص مزید بر پول دریافتی باید پردازند، این مقدار اضافی چه حکمی دارد آیا ربا نیست؟

بسمه تعالی، حکم ربا با تغییر اسم عوض نمی شود ولی گرفتن حق الزحمه مناسب در مقابل کار مانع ندارد.

[سؤال 11988] 4022

4. برای هزینه جا و اوراق و حقوق کارمندان صندوق، مثلاً برای هر ده هزار تومان يك صد و پنجاه تومان ثابت به عنوان مخارج صندوق از وام گیرنده کسر می کند، آیا این برداشت اشکال دارد یا نه؟ در صورتی که اگر این هزینه نباشد، نمی تواند ادامه کار داشته باشد.

بسمه تعالی، دریافت اضافی به نحو مزبور - ولو این که به اسم هزینه باشد - جایز نیست؛ ولی دریافت کارمزد متعارف با توافق طرفین اشکال ندارد.

[سؤال 11989] 1607

2. بانک های قرض الحسنه برای وام دادن، به هر مقدار پولی که می دهند، دودرصد پول به عنوان کارمزد - نه سود - اخذ می کنند و اگر قرار باشد این کارمزد را نگیرند، هزینه مخارج صندوق از قبیل مزد کارمندان و هزینه خرید دفاتر و اوراق و غیره تهیه نمی گردد. وام گرفتن از این بانک ها و بازکردن حساب در آن ها چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، وام گرفتن اشکال ندارد و کارمزد اگر اسماً کارمزد باشد و در حقیقت برگردد به همان بهره وام، حرام است؛ وگرنه اشکال ندارد.

ص: 371

5. فامیل های ما - در حدود 15 خانواده - با هم تشکیل يك شرکت تعاونی را دادند که هر ماه نسبت به تعداد سهمی که هر خانواده دارد، مبلغی را به حساب شرکت واریز می نماید و هم اکنون پس از گذشت چند سال، شرکت، شروع به دادن وام به اعضا نموده است؛ به این ترتیب که به هر کس وام داده می شود - با توافق تمام اعضای شرکت - چهار درصد به عنوان کارمزد از وام گیرنده دریافت می کند و تا کنون اکثریت اعضا وام دریافت کرده اند که البته تمام این چهار درصدها به خرج شرکت نمی رسد و مبلغی به عنوان سود، در شرکت باقی می ماند که نسبت به سهام، بین اعضا تقسیم می شود.

الف. آیا سود حاصله از وام ها حلال است یا حرام؟

ب. عضو این شرکت بودن و وام گرفتن، جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، بهره وام، ربا و حرام است و با تغییر نام، حلال نمی شود؛ ولی اگر واقعاً کارمزد باشد، با توافق طرفین مانع ندارد.

2. اگر به عنوان هدیه جهت تأمین مخارج صندوق ها مبلغی از وام گیرنده به طور دلخواه او مطالبه شود چگونه است؟

بسمه تعالی، اگر جداً هدیه باشد، نه ربا یا فرار از ربا، مانع ندارد.

هزینه وصول وام و بهره آن

بسمه تعالی 1361/9/8

قم، دفتر استفتای حضرت امام

شخصی از بانک وام با بهره گرفته است و اقساط وام را به موقع پرداخت نموده. بانک به علت عدم پرداخت بهره برای بدهکار، اجرائیه صادر می نماید که بدهکار به

حکم اجبار، بهره پول را طبق محاسبه بانك پرداخته است. اينك مبلغی بابت هزینه اجرا از بدهكار مطالبه می شود، آیا این هزینه اجرا که فقط برای وصول بهره وام بوده است به عهده بانك می باشد یا به عهده وام گیرنده؟

بسمه تعالی، به عهده وام گیرنده نیست.

[سؤال 11993] 6933

بسمه تعالی 1362/7/21

محضر مبارك رهبر كبير انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

آیا صندوق قرض الحسنه می تواند در موقع وام دادن با وام گیرنده یا ضامن شرط کند که چنانچه اقساط وام به تعویق افتاد، هزینه ای که برای وصول بر می دارد، از آن ها دریافت کند؟

بسمه تعالی، در حکم ربا است.

[سؤال 11994] 6934

بسمه تعالی 1362/7/21

محضر مبارك رهبر كبير انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

بعضی از صندوق های قرض الحسنه (غیر از کارمزد) درصدی از مبلغ وام را نزد خود نگه می دارند و به وام گیرنده رسید می دهند (مثلاً 1% از کل وام را) چنانچه متقاضی تمام اقساط را پرداخت کرد، می تواند آن مبلغ را دریافت نماید و اگر به تعویق انداخت صندوق به اندازه هزینه وصول اقساط عقب افتاده از آن پول به وصول کننده می دهد؛ چه صورتی دارد؟ سازمان اقتصاد اسلامی

بسمه تعالی، اشتراط این که هزینه وصول به عهده قرض گیرنده باشد در ضمن قرض در حکم ربا است.

ص: 373

[سؤال 11995] 6935

بسمه تعالی

محضر مقدس امام خمینی

1. شخصی تقاضای وام از بانک کشاورزی نموده و بانک مذکور 45 هزار تومان برآورد نموده که پردازد. آیا می تواند 20 هزار تومان پرداخت نماید؟

بسمه تعالی، در تعیین مبلغ وام، اختیار با بانک است؛ هر مقدار خواست می تواند پردازد.

[سؤال 11996]

2. اگر شخصی تقاضای وام جهت کشت پیاز و بادمجان و از این قبیل حبوبات کند، آیا می تواند به جهت کمی وام، آن پول را در بخش دیگری از کشاورزی - مانند مرکبات و نخل - مصرف کند؟

بسمه تعالی، اگر شرط شده وام گیرنده، وام را در مصرف خاصی صرف کند، باید بر طبق شرط عمل شود.

3. کارمندانی که شاغل در اداره می باشند، می توانند در حین ساعت کار در اداره، از پول اداره، چای صرف نمایند؟

بسمه تعالی، با اجازه قانونی مسئولین مربوطه مانع ندارد.

4. شخصی در مؤسسه ای یا ارگان های انقلابی کار می کند. ملکی به او از ارث می رسد و حقوق هم به اندازه کافی نیست که هم خرج زندگی خود کند و هم آن ملک را که از ارث رسیده تعمیر نماید. آیا می تواند وام بگیرد و ملک مذکور را آباد کند؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

5. کسی که مریض شده و نمی داند چند روز نمازش فوت شده، جهت قضای نماز خود چه کند؟

بسمه تعالی، مقداری که یقین دارد فوت شده باید قضا نماید.

6. کسی که در اداره ای کار می کند، می تواند زمین موات را آباد کند؟

بسمه تعالی، با اجازه دولت اسلامی مانع ندارد.

بسمه تعالی

1. بعضی از بانك ها اگر بخواهند قرضی بدهند با مقترض شرط می کنند که اگر مثلاً ده هزار تومان در این بانك بسپارید بعد از شش ماه بیست هزار تومان به شما قرض می دهیم که به اقساط بپردازید این شرط مشروع و صحیح است یا خیر؟

بسمه تعالی، مانع ندارد.

2. اگر زن حامله را جراحی کردند و بچه او را از پهلوی او درآوردند خونی که مقارن با درآوردن بچه یا بعد از آن از زن خارج می شود محکوم است به خون نفاس یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر خونی که بیرون می آید خون ولادت است محکوم به نفاس است.

بسمه تعالی 1361 / 10 / 22

دفتر محترم حضرت آیت الله العظمی امام خمینی دام ظلّه، السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته، در توضیح المسائل که ضمانت را بعد از تحقق دین صحیح اعلام داشته، مسأله ذیل مطرح می شود.

با توجه به این که صندوق های قرض الحسنه به اتکای اعتبار ضامن به متقاضیان وام می دهند و متقاضی فرم هویتی را تکمیل نموده و به امضای ضامن می رساند و بعداً وجه را دریافت می دارد، این ضمانت چه صورتی دارد؟

در صورتی که جواب، باطل بودن این ضمانت باشد مستدعی است راه حلی را ارائه فرمایید که متقاضیان بتوانند با سهولت وام درخواستی شان را دریافت دارند. چون وام گیرنده تا وام را دریافت نکند ذمه اش مدیون نخواهد شد و تا ضامن هم ضمانت نکند وام داده نخواهد شد، مگر این که ضامن و متقاضی با هم به صندوق آمده و مراتب فی المجلس انجام پذیرد که آن هم با مشکلاتی توأم و باعث خجالت وام گیرنده از ایجاد مزاحمت برای ضامن خواهد بود، و اضافه می نماید طبق شرایطی که در ظهر فرم وام تعیین شده ضامن باید يك قطعه چك یا سفته به عنوان سند تضمینی به

صندوق تسلیم نماید. آیا می توان بدین طریق صورت شرعی مسأله را صحیح تلقی نمود، بدین عنوان که پول را صندوق در مقابل سند مذکور می پردازد؟ والسلام علیکم ورحمة الله

بسمه تعالی، اگر قرض مبتنی بر تضمین است قرض و ضمان هر دو صحیح است.

[سؤال 11999] 272

2. بانک مسکن برای کسانی که نمی توانند يك جا خانه بخرند تسهیلاتی به شرح زیر دارد که مثلاً به يك خانواده سه نفره حداکثر تا 300 هزار تومان وام جهت خرید خانه و به شرط زیر می دهد.

الف. در این بانک حساب باز کنند.

ب. حداقل يك سال این حساب را داشته باشند (البته به صورت آزاد می توانند از حساب خود برداشت کنند و یا به آن بیفزایند) که پس از گذشت يك سال به اندازه دو برابر متوسط موجودی و پس از دو سال به اندازه سه برابر متوسط موجودی تا مبلغ تعیین شده به ازای خانوار و عائله، به صاحب حساب وام خرید خانه می دهد (باگرو گرفتن سند خانه مورد معامله).

حال سؤال این است که این معامله چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

صندوق داری و حکم کسورات و اضافات در آن

[سؤال 12000] 6938

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت امام خمینی، السلام علیکم ورحمة الله

شغل ما صندوق داری جهاد سازندگی است؛ کلاً وضع کار بدین ترتیب است که به علت کثرت رد و بدل، بعضی روزها مبالغی پول اضافی می آوریم و گاهی هم کم

ص: 376

می آوریم که کسری را خود جبران می کنیم و زیادی را نمی دانیم چه کنیم؛ البته بعضی از این زیادی ها را به علت نداشتن پول خُرد، از مشتری ها تقاضا می کنیم که حلال کنند و آن ها هم معمولاً می گویند حلال باشد؛ و علاوه بر این بعضی اوقات پس از بررسی و جمع بندی حساب های روزانه، مبلغی اضافی زیاد است که معلوم نیست که این اضافه پول از کجا است. تقاضامندم وظیفه شرعی ما را در هر دو مورد - چه آن مبالغی که حلال می کنند و چه مبالغی که معلوم نیست از کجا و از کیست - روشن بفرمایید؛ مبادا آن که خدای ناکرده مدیون حق الناس شویم.

ضمناً متذکر می شوم که در بانک ها و حتی در مؤسسات قرض الحسنه رسم بدین منوال است که به صندوق داران مبلغی جهت تأمین کسورات می دهند؛ آن ها هم کسورات را از این مبلغ جبران نموده و اضافات را هم موظفند به حساب بانک یا مؤسسه بریزند؛ آیا این کار صحیح است یا نه؟ و در هر حال تقاضا دارم که مسأله را طوری جواب بفرمایید که هم ما که حقی به عنوان صندوق داری نمی گیریم و اختیار اضافات و کسورات با خودمان است، تکلیفمان را بدانیم و هم تکلیف آنان که حق صندوق داری می گیرند و اختیار اضافات و کسورات به عهده بانک یا مؤسسه است روشن شود. و بفرمایید: آیا روشی که در بانک ها و مؤسسات معمول است و ما هم در بالا متذکر شدیم، از نظر شرع اسلام صحیح است یا نه؟ و ضمناً اگر بنا شد مانند مال مجهول المالك از طرف صاحب اصلی آن صدقه بدهیم، می توانیم خودمان در صورت احتیاج از آن استفاده کنیم یا نه؟

بسمه تعالی، صندوق دار اگر تعدی و تفریط نکرده و تعهدی نسبت به جبران کسری نسپرده، ضامن کسری نیست و تأمین کسری از طرف بانک یا غیر آن اشکال ندارد؛ و زیادی اگر معلوم نباشد از کجا پیدا شده، در حکم ملك صندوق است و در صورتی که معلوم باشد از صندوق نیست، اگر صاحب آن حلال کرده، تصرف برای کسی که برایش حلال شده اشکال

ندارد، و اگر صاحب آن حلال نکرده، اگر صاحب آن معلوم است، باید به او برگردد و در صورتی که معلوم نباشد، باید از طرف او به فقرا صدقه بدهند.

[سؤال 12001] 6939

بسمه تعالی 1362/7/21

محضر مبارك رهبر كبير انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

صندوق قرض الحسنه غیر از حقوق ماهیانه، مبلغی هم هر ماه به کارمندی که متصدی دریافت و یا پرداخت است، به عنوان حق باجه می پردازد و در مقابل، کارمند اگر از پول های دریافتی و یا پرداختی کسر آورد، باید خودش بپردازد؛ اگر هم زیاد آورد، به صندوق می دهد که در حساب جداگانه ای منظور می شود و این کار هم طبق معمول بانک ها است؛ از نظر شرعی چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، شرط کردن قرار مزبور در اجیر نمودن کارمند مانع ندارد؛ ولی چنانچه مبلغی در دست او زیاد آمد، اگر معلوم باشد که از غیر بانک است و مالکش معلوم نیست، حکم مجهول المالك را دارد که باید از طرف صاحبش به فقیر صدقه داده شود.

[سؤال 12002] 6940

بسمه تعالی

رهبر كبير انقلاب اسلامی، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه

سلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

این جانب تا سال 1343 در شهربانی بودم و چون در آن تاریخ تکلیف شرعی خود را نمی دانستم خود را بازنشسته نمودم. در همان تاریخ، به عنوان مددکار اجتماعی حمایت از زندانیان، رابط ما بین زندانی و خانواده اش بوده و از این رهگذر حقوقی

ص: 378

دریافت ننموده ام. لیکن چون به عنوان حسابدار حمایت از زندانیان - که بایستی امورات خانواده آن ها تأمین شود - پولی در اختیار من بوده، به وسیله اشخاص خیر که به خانواده ها می داده ام. در آن زمان ماهی یک صد تومان برای کسری صندوق به من داده می شد، تا پس از انقلاب و تا کنون از یک صد تومان تدریجاً به دو هزار تومان رسیده است و وجوهات خود را هم پرداخته ام. اظهار نظر فرمایید: این شغل حلال است یا حرام؟ کمک به خانواده اشخاص بی سرپرست زندانیان کمک به طاغوت است یا خیر؟

بسمه تعالی، شغل مزبور مانعی ندارد.

[سؤال 12003] 6941

بسمه تعالی

1. صندوق های قرض الحسنه به کارمندی که متصدی دریافت و پرداخت است، به جز حقوق ماهانه، مبلغی نیز به عنوان حق باجه پرداخت می کنند و در ازای آن، این کارمند موظف است که اگر از دریافت ها و پرداخت ها مبلغی کسر آورد آن را جبران نماید و اگر زیاد آورد، باید به صندوق تحویل دهد؛ حکم شرعی این کار چیست؟

بسمه تعالی، شرط کردن قرار مزبور در اجیر نمودن کارمند مانع ندارد؛ ولی چنانچه مبلغی در نزد او زیاد آمد اگر معلوم باشد که از غیر بانک است و مالک آن معلوم نیست، حکم مجهول المالك را دارد که باید از طرف صاحبش به فقیر صدقه داده شود.

2. کسانی که هیچ گاه وجوه شرعی خود را پرداخت نکرده اند و در حالی که با اموال خود کسب نموده و در آن تصرف کرده اند. محاسبه دقیق بدهی برای آن ها بسیار مشکل یا غیر ممکن است، تکلیف شرعی چنین افرادی چیست؟

بسمه تعالی، باید برای تصحیح معاملات به مرجع یا وکیل او مراجعه کنند و پس از تحصیل اجازه، خمس مقدار متیقن را بدهند و در موارد مشکوک مصالحه نمایند.

ص: 379

رئیس دفتر محترم امام، سلام علیکم، خواهشمندم به چند سؤال زیر کتباً پاسخ فرمایید.

1. اگر کسی در دوره طاعوت، مبلغی از بلیط بخت آزمایی برنده شد، چون آن پول حرام بوده و می باشد و آن پول را خرج نموده، فعلاً تکلیف چیست؟ و برای پاک شدن اموال خود، آن وجه را به چه مؤسسه ای تحویل نماید؟

بسمه تعالی، مبلغی را که از بابت بلیط مذکور دریافت داشته، باید از طرف مالک واقعی آن به فقرا صدقه بدهد.

2. اگر راننده ای در شرکتی ملی شده مشغول به کار است و مسئول حمل و نقل کالا از شهری به شهر دیگر می باشد، در حین انجام مأموریت آیا می تواند زن و بچه خودش را به وسیله همان ماشین، موقع انجام مأموریت در محل تعیین شده به همراه ببرد، به شرطی که در کارش تعلل یا تأخیری ایجاد نشود؟

بسمه تعالی، استفاده از اموال عمومی تابع مقررات دولت اسلامی است. در فرض مرقوم، اگر منعی از طرف دولت نباشد مانع ندارد.

3. آیا زن می تواند به مقام اجتهاد برسد یا خیر، لطفاً توضیح فرمایید.

بسمه تعالی، امکان رسیدن به رتبه اجتهاد برای زن هم هست ولی نمی تواند مرجع تقلید برای دیگران باشد.

4. نماز خواندن در شرکت های ملی شده که فعلاً هیأت مدیره و مدیر عامل آن، از طرف دولت انتخاب شده اند و قبلاً مربوط به شخص یا اشخاصی نظیر خسروشاهی ها بود (شرکت سهامی پخش البرز)، که کارگران هم تا 49% سهام را خریداری نموده اند، جایز است یا خیر؟ البته فروش سهام شرکت مورد نظر، در دوره طاعوت به کارگران فروخته شده است.

بسمه تعالی، تا یقین به غصب بودن محل حاصل نشود، تصرفات اشکال ندارد.

[سؤال 12005] 6943

بسمه تعالی

خدمت رهبر عزیز، دام ظلّه

این جانب مدت شانزده سال است ازدواج کرده ام. پس از معالجات زیادی که نزد دکترها انجام داده ام، برای فرزنددار شدن با دارو هنوز موفق نشده ام؛ لذا دکتري به من گفته من می توانم نطفه از شوهرت بگیرم و به رحم شما تزریق کنم. از شما می خواهم جواب این را به من بدهید که شرعاً جایز می باشد یا خیر؟

بقا و سلامت شما را از خدا خواستارم.

بسمه تعالی، با حفظ جميع جهات شرعيه، جایز است.

[سؤال 12006] 6944

بسمه تعالی 1362 / 1 / 17

دفتر امام خمینی، دام ظلّه

احتراماً؛ این جانب از روستای گندمان، از شما خواهش می کنم که این سؤال را - که برای من و همه اهالی این روستا، نامفهوم است و مسأله مهمی است - روشن فرمایید و طوری این جواب را بنویسید، که آن را برای مردم در مسجد بخوانم؛ زیرا مردم ناآگاه هستند، و اگر دارید، يك مهر هم پای آن بزنید.

مسأله این است: اگر مردی زنی گرفته و تا چند سال آن زن، بچه دار نمی شود، و زن را پیش دکتري می برد، و ممکن است دکتري، آندروژون مرد دیگر را در سوزن، به او تزریق کند، که بچه از مرد دیگری خواهد شد. بفرمایید این کار درست است یا نه؟ چرا؟

بسمه تعالی، جایز نیست.

ص: 381

حضور محترم مرجع عالی قدر، امام خمینی، ضمن عرض سلام و التماس دعا از محضر آن حضرت، بدین وسیله معروض می دارد:

این جانب مدت هشت سال است ازدواج کرده ام. بعد از دو سال طی آزمایش های انجام شده، به این نتیجه رسیده ام که همسرم عقیم و از داشتن اولاد محروم می باشد. از آن جایی که خداوند همیشه بنده هایش را مورد آزمایش قرار می دهد، این را آزمایشی دانسته، و به رضای خدا راضی شدم. و چون در خانواده ای مذهبی بزرگ شده ام و مسأله تلقیح را حرام گفته بودند، تا کنون تن به این عمل نداده ام. و قبلاً مرجع تقلیدم، شخص دیگری بود، که در رساله اش در این مورد هیچ توضیحی نداده اند.

بعد از انقلاب، با تغییر مرجع تقلید و مطالعه رساله آن حضرت در باب مسائل تلقیح، دقیق شده ام آن جا که فرموده اید: «مسأله (2876) جایز نیست داخل نمودن منی اجنبی را در رحم زن اجنبیه، چه با اجازه باشد یا نه، و چه شوهر داشته باشد یا نه، و چه اجازه شوهر باشد یا نباشد». خواهشمند است:

1. «جایز نیست» را برایم روشن بفرمایید.

2. نظر صریح آن مرجع را در مورد حرام بودن یا نبودن این فعل، باتوجه به این که همسرم در این مورد اصرار می ورزد و برای زندگی این جانب مهم می باشد، ابلاغ فرمایید.

3. اگر تلقیح، به وسیله پزشک متخصص مرد انجام بگیرد، موجب گناه است؟ باتوجه به این که پزشک متخصص زن در این مورد - عمل تلقیح - نیست، چاره چیست؟

بسمه تعالی، تلقیح آب مرد اجنبی به زن حرام است، و چنانچه بچه از آن متولد شود، به شوهر ملحق نمی شود.

مقام محترم امام امت، یاور مستضعفان جهان، محترماً، به عرض می‌رساند:

این جانب مدت هشت سال است که ازدواج نمودم، و به همسر بسیار علاقه مند می‌باشم. اما صلاح خداوندی بر این بوده که به علت بیماری کروموزمی، بچه دار نشوم و مدت‌ها تحت مداوا بوده‌ام و نتیجه‌ای عاید نشده است. از آن جایی که علاقه بین ما، بسیار شدید است و نمی‌خواهیم زندگی خانوادگی ما از هم پاشیده شود، و از طرفی به تجویز پزشکان، حاملگی برای همسر امری ضروری می‌باشد، تصمیم گرفتیم که عمل تلقیح مصنوعی را، از طریق شرعی و مذهبی انجام دهیم و جهت این مسأله، به مقامات ذی ربط مراجعه نمودیم و هرکدام راه حل‌هایی پیشنهاد نمودند، از آن جمله - این که همسر را طلاق دهیم، اما نه به صورت سند و یا مدرک، و صیغه‌ای جاری شود بین همسر و شخصی که حاضر به این مسأله می‌شود و تا زمانی که صیغه آن شخص می‌باشد، عمل تلقیح مصنوعی انجام شود و بعد از نه ماه، دومرتبه پیش هم برگردیم. و یا راه حل‌هایی به این ترتیب، اما هیچ‌کدام متأسفانه برای ما روشن نبود. از آن جایی که مرجع تقلید ما، امام عزیز می‌باشند، هر دو حاضریم طبق گفته و یا فتوای آن جناب، هر مدت که صلاح باشد از هم جدا بمانیم، اما این امر مهم و حیاتی، از راه اصولی و شرعی انجام شود و در آینده مشکلاتی جنبی دامن گیر ما نشود. پزشک معالج ما این عمل (تلقیح) را انجام می‌دهد، اما با مجوزی از مرجع تقلید ما، از این نظر بود که مزاحم آن جناب شدیم و تقاضا داریم در این راه ما را یاری نمایند.

بسمه تعالی، شما می‌توانید او را طلاق دهید و بعد از گذشت عده، با دیگری ازدواج موقت نمایید، ولی در مدت ازدواج موقت، زوجه او است و آثار زوجیت مترتب می‌شود و چنانچه از او - ولو با تلقیح - بچه دار شود، بچه از او است نه از شما؛ و بعد از تمام شدن مدت ازدواج موقت و گذشت عده می‌تواند دومرتبه با شما ازدواج نماید.

[سؤال 12009] 6947

بسمه تعالی

محضر مبارك مرجع عالی قدر بنیان گذار جمهوری اسلامی و رهبر کبیر انقلاب مقدس اسلامی حضرت امام خمینی مدّ ظلّه العالی، با عرض سلام و آرزوی توفیق الهی خواهشمند است به مسأله شرعی زیر جواب مرحمت فرمایید.

مواردی که برای تشخیص علت بیماری و مرگ و نتیجه گیری برای درمان سایر بیماران، و جلوگیری از مرگ احتمالی آن ها، و کمک به پیشرفت علم و تحقیقات نوین، کالبد شکافی از جسد ضروری باشد، آیا می توان با رضایت ولی بیمار، قبل از دفن، جنازه کودک فوت شده را در بیمارستان های آموزشی و پژوهشی دانشگاهی، کالبد شکافی نمود یا خیر؟ والسلام

بسمه تعالی، کالبد شکافی میت مسلمان جایز نیست و نسبت به میت غیر مسلمان مانع ندارد.

[سؤال 12010] 6948

بسمه تعالی

محضر حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، رهبر انقلاب اسلامی ایران

این جانب يك فرد مسلمان هستم. برای امرار معاش خود در دانشگاه تبریز استخدام شدم. محل کارم در آزمایشگاه تشریح می باشد. سرکارم همیشه با انسان مسلمان است. خواهشمند است بفرمایید، از لحاظ شرع کار کردن در آزمایشگاه تشریح جایز است یا این که بهتر است به قسمت دیگر دانشگاه منتقل شوم، استدعا

ص: 384

دارم تکلیف این جانب را بیان فرمایید.

بسمه تعالی، تشریح [جسد] مسلمان، جایز نیست.

[سؤال 12011] 6949

بسمه تعالی

1. اگر می‌تی مشکوک باشد که مسلم است یا کافر، تشریح کردن آن جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، مانع ندارد.

2. برای زنان جایز است که عملی انجام دهند که حامله نشوند - مثل این که عمل کنند یا این که دوا بی بخورند - یا خیر؟ و بر فرض جواز، فرقی بین اثر دائم و موقت هست یا خیر؟

بسمه تعالی، چنانچه موجب نقص عضو یا عقیم شدن نباشد مانع ندارد.

3. شخصی پولی نزد شخصی دیگر داشته به طور امانت. آن شخص به صاحب پول گفته: بیا پول خود را بگیر؛ گفته: باشد اگر من مُردم (یا هر وقت مُردم) این پول را به دیوار بزن. بعداً هم آن شخص صاحب پول فوت شده. این عبارت مذکور وصیت حساب می شود و معنای آن این است که هر کاری می خواهی با این پول بکنی در امور خیریه یا معنای دیگری دارد؟ تکلیف او را معین فرمایید.

بسمه تعالی، از عبارت ذکر شده وصیت ثابت نمی شود.

در پایان سلامتی و طول عمر آن رهبر عزیز را از درگاه خداوند متعال خواهانم و خواهشمندم در این مورد مرا راهنمایی فرمایید.

[سؤال 12012] 6950

بسمه تعالی 1360 / 11 / 26

محضر مبارک امام امت و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، امام خمینی، دام ظلّه العالی، با اهدای سلام و تحیت و آرزوی سلامت کامل و طول عمر برای امام بزرگوار؛ تقاضا دارد باتوجه به مطالب ذیل نظر مبارک خویش را اعلام فرمایند.

خاطر شریف مستحضر است که رشته پزشکی بدون آموزش و توجه به علم تشریح و کالبد شکافی دقیقاً بی معنا است، و دانشجو بدون فراگیری و آگاهی از

ص: 385

جزئیات و دقایق بدن انسان قادر نخواهد بود علم الامراض و بیماری های اعضا و جوارح مختلف را درک نماید تا بتواند با این آگاهی به درمان بیماران پردازد. از سوی دیگر در تشریح بایستی امعا و احشا و اعضای شکافته شده و رگ و پی و عضله و استخوان، جدا گردد و به دانشجویان نشان داده شود. بنابراین موضوع استفتای کالبد شکافی، تنها به خاطر آموزش علم پزشکی به دانشجویان این رشته در دانشکده پزشکی است.

با آرزوی مجدد سلامت و توفیق امام عزیز برای رهنمودهای لازم به امت مسلمان

بسمه تعالی، کالبد شکافی مسلمان جایز نیست؛ ولی نسبت به بدن غیر مسلمان مانع ندارد.

[سؤال 12013] 6951

بسمه تعالی

آیا شخصی که به علت بیماری مشکوک فوت می کند و ما در این بیمارستان جهت تعیین علت مرگ مجبور می شویم کالبد شکافی کرده علت بیماری و مرگ نامبرده را بررسی کنیم از نظر شرعی مسأله آن چگونه است؟ لازم به تذکر است انجام این عمل توسط متخصصین مربوطه می شود و فوق العاده ضروری است با توجه به این که این مرکز درمانی و آموزشی است و در تمام مراکز علمی دنیا انجام می دهند و از نظر یادگیری حرفه پزشکی از واجبات است.

بسمه تعالی، کالبد شکافی بدن مسلمان جایز نیست مگر در صورتی که واجب شرعی اهمی در بین باشد.

[سؤال 12014] 6952

بسمه تعالی 1361 / 7 / 18

حضور محترم حضرت مستطاب آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

همان گونه که مستحضرید، علم تشریح از اساسی ترین و ضروری ترین قسمت

ص: 386

رشته پزشکی به شمار می رود و بنا به عقیده اکثریت اطبا و متخصصین این رشته، بدون تشریح جسد انسان نمی توان انتظار تربیت پزشکانی حاذق و ماهر را داشت.

با توجه به این که در شرایط فعلی، امکان به دست آوردن جسد انسان کافر در دست نیست، و از طرفی جامعه اسلامی هم محتاج پزشکانی ماهر و زبردست است تا از این نظر نیز به خودکفایی برسد، لذا خواهشمند است نظر مبارك خود را در مورد تشریح در شرایط فعلی مرقوم فرمایید. در ضمن، آیا تشریحی که بر این اساس هم اکنون در بعضی از دانشکده ها انجام می گیرد شرعی است یا خیر؟

بسمه تعالی، تشریح بدن میت مسلمان جایز نیست، مگر در موردی که حفظ جان مسلمانی وابسته به آن باشد.

[سؤال 12015] 5570

2. تشریح مرده مسلمان که وارث و صاحب ندارد، برای آموزش علم طب، چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، جایز نیست.

[سؤال 12016] 6954

2. با توجه به آموزش پزشکی، اتولپسی یا کالبد شکافی تا چه اندازه مجاز است؟ و آیا لازم است در وصیت نامه شخص متوفی، به این امر اجازه داده شده باشد یا خیر؟

بسمه تعالی، تشریح بدن مسلمان حرام است و تشریح بدن کافر مانع ندارد.

[سؤال 12017] 3404

5. آیا شرعاً کالبد شکافی میت مسلمان برای دانشجویان پزشکی و پزشکان جهت تعلیم و تعلم مجاز است؟

بسمه تعالی، جایز نیست مگر حفظ نفس محترمه موقوف به آن باشد.

ص: 387

مصاحبه و پاسخ استفتا: [نقل از صحیفه امام، ج 7، ص 143]

زمان: 7 اردیبهشت 1358 / 29 جمادی الاول 1399

مکان: قم

موضوع: حکم اسلام درباره پیوند اعضا

سؤال کننده: رادیو - تلویزیون آموزشی، و یکی از بیماران کلیوی

[پیوند اعضا از نظر اسلام چه حکمی دارد؟]

در صورتی که پیوند، اسباب نجات يك نفر از موت بشود به حسب شرع مانع ندارد.

[پیوند کلیه کسی که در اثر تصادف می میرد و کلیه شخصی که آن را در زمان حیاتش به دیگری واگذار کرده به بیمار کلیوی، چه حکمی

دارد؟]

کسی که مرده است و کلیه او قابل استفاده است، با اجازه اولیایش جایز است که آن را برای نجات انسان دیگر مورد استفاده قرار بدهند و به انسان مریض و فاقد کلیه صحیح پیوند کنند.

[آیا امام درباره این گونه بیماران کلیوی به مردم توصیه ای دارند؟]

البته در صورتی که يك انسانی را بشود نجات داد، با حفظ سلامت کسی که کلیه اش را اهدا می کند مانعی ندارد و بسیار امر خوبی است. من امیدوارم اشخاصی که خیر هستند این فداکاری را بکنند و برادرهای خودشان را نجات بدهند. امیدوارم که خداوند عافیت به آن ها عنایت کند و همه آن ها موفق و سلامت باشند. و این در صورتی است که سلامت خود آن ها محفوظ باشد و با اهدای کلیه همان طوری که دیده ایم حیات ادامه پیدا بکند. بنابراین، آن کسی که دارای دو کلیه است، اگر - چنانچه - این

خیر را و این فداکاری را برای برادرهای بیمارش بکند يك امر بسیار خوبی است و خداوند به او اجر بدهد.

[سؤال 12019] 6954

بسمه تعالی 1362 / 5 / 30

ضمن عرض سلام و آرزوی طول عمر، دو مسأله زیر را از حضرت امام استفتا دارم.

1. نظر به نیاز بیماران به پیوند اعضا به خصوص کلیه، نظر حضرت عالی چیست؟

بسمه تعالی، اگر بیمار در خطر جانی باشد، پیوند برای حفظ جان مسلمان مانع ندارد؛ و تا از بدن غیر مسلمان ممکن است عضو مورد نیاز برداشته شود، از مسلمان جایز نیست.

2. با توجه به آموزش پزشکی، اتولپسی یا کالبد شکافی تا چه اندازه مجاز است؟ و آیا لازم است در وصیت نامه شخص متوفی، به این امر اجازه داده شده باشد یا خیر؟

بسمه تعالی، تشریح بدن مسلمان حرام است و تشریح بدن کافر مانع ندارد.

[سؤال 12020] 6955

بسمه تعالی

به نام خدایی که ما را آفرید و روزیمان داد تا بر ستمگران و مستکبرین غلبه کنیم. سلام ای امام! امیدوارم که سلامت باشید. ای رهبر عزیز ملت که با فرموده های مفید و آگاه کننده این ملت را هوشیار نمودی تا با مستکبرین به جنگ و مبارزه بپردازند تا حق مستضعفین را از آن ظالم های ستمگر بگیرند. بعد از عرض سلام و یادی از شهیدان که جان خود را فدای این انقلاب اسلامی کردند سخنانم را آغاز می کنم.

ای امام بزرگوaram! من يك شوهری دارم که بینایی خود را از دست داده است. آیا می توانم يك چشم از خودم را به او تقدیم کنم؟ زیرا او دوست دارد در این انقلاب بزرگ نقشی داشته باشد و در راه این انقلاب کوشش نماید.

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، در فرض مرقوم، جایز نیست.

ص: 389

مسئولین محترم دفتر امام امت، آیدهم الله تعالی، با اهدای سلام و دعا، مسائل ذیل جهت کسب فتوای امام امت تقدیم حضورتان می شود.

1. آیا برداشتن چشم از افراد متوفای مجهول الهویه که در میان سردخانه های بیمارستان مدتی نگهداری می شوند و بازماندگان و اقوام آن ها به سراغ اجساد نمی آیند و پیوند زدن (قرنیه) قسمتی از چشم با چشم بیمارانی که به این نوع عمل جراحی نیاز دارند اشکال دارد یا خیر؟ بسمه تعالی، اگر کفر او احراز نشده جایز نیست.

2. بعضی از خانواده های پر اولاد، جهت جلوگیری از انعقاد نطفه شرعاً می توانند مبادرت به بستن لوله های رحم بنمایند یا خیر؟ بسمه تعالی، اگر موجب عقیم شدن است جایز نیست.

3. آیا ابراء ذمه غیر ذی رحم قابل رجوع است - مانند هبه - یا لازم است و قابل رجوع نیست؟ بسمه تعالی، ابراء، قابل رجوع نیست.

پیشگاه مبارك رهبر كبير انقلاب اسلامی ایران، امام خمینی

اماما! دختری هستم 22 ساله که در امور پرورشی وزارت آموزش و پرورش، به انقلاب خونبار اسلامی مان خدمت می کنم و از ناراحتی چشم در رنج هستم و احتیاج به عمل جراحی پیوند قرنیه دارم و پزشک معالج این جانب در بیمارستان شهدا، انجام عمل فوق را موکول به استفتا از محضر مبارك امام بزرگوار نموده است و از نظر پزشکی قانونی، احتیاج به مجوز شرعی می باشد. استدعای صدور فتوای شرعی را در این خصوص از امام بزرگوار دارم. سلامتی امام بزرگوار را از خداوند تبارک و تعالی خواستارم. با تقدیم سلام و احترام محضر مبارك امام بزرگوار.

بسمه تعالی، اگر بخواهند قرنیۀ چشم را از چشم مسلمان دیگر در آورند و پیوند بزنند، جایز نیست و از غیر مسلم - حتی کسانی که با جمهوری اسلامی در جنگ هستند - مانع ندارد.

[سؤال 12023] 6958

بسمه تعالی 1361 / 11 / 25

محضر مبارك رهبر عالی قدر و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، حضرت آیت الله العظمی الامام خمینی، دامت برکاته، با نهایت احترام، مستدعی است نظر مبارك آن وجود عزیز و ذی شأن را درباره عرایض ذیل بفرمایید.

آیا جایز است چشم شخصی را که در حال مرگ و موقع احتضار است، بیرون آورده و آن را به جای چشم شخص معلول و یا معیوب دیگری، پیوند داد یا نه؟

بسمه تعالی، بیرون آوردن چشم میت و محتضر مسلمان جایز نیست و در غیر مسلمان مانع ندارد در میت.

[سؤال 12024] 6959

بسمه تعالی 1368 / 2 / 13

محضر مبارك حضرت امام، مدّ ظلّه العالی، سلام علیکم، رهبر عظیم الشأن و مرجع تقلید مسلمین جهان، بنده یکی از مقلدین شما هستم و اطمینان دارم که شما اسلام عزیز ما را که مظلوم واقع شده با خواست خداوند متعال عزت خواهید بخشید.

امام عزیز و رهبر عظیم الشأن، باز اطمینان دارم که شما عظمت اسلام را - ضمن حفظ شعائر و حرمت آن - بر اساس پیشرفت در علم و تکنولوژی می دانید به طوری که نه تنها از کشورهای پیشرفته غیر مسلمان کم نداشته باشیم بلکه می بایست در این زمینه نیز بر آن ها برتری جویم؛ امیدوارم خداوند متعال دانش فنی، علمی و تحقیقاتی مسلمین را هرچه سریع تر بالا برده تا از آنان سبقت بگیریم؛ این ممکن نیست مگر به توکل و تلاش جهت پیشرفت در تمام زمینه های علم و تکنولوژی.

ص: 391

امام! مرا عفو بفرمایید که با قلم ناتوان خود وقت آن وجود اقدس را به هدر دادم؛ ولی چه کنم، شما بزرگوارید؛ باید درد دل شکسته خود را با شما پدر بزرگوار در میان بگذارم، اگرچه داستان حیاتم تا کنون طاقت فرسا بوده ولی خواست خداوند است و من هم تسلیم محض. مختصر عرض کنم: دو فرزندم را در اثر بیماری کلیوی از دست داده ام و اکنون تنها فرزندم مجید نیز دچار این بیماری شده که مسأله او را نیز به خداوند واگذار می نمایم و از شما می خواهم فرزندم را دعا کنید و از جد بزرگوار خود بخواهید که شفاعت نمایند، شاید فرجی حاصل آید.

امام بزرگوار! چون درد کشیدم و درد دردمندان را حس می کنم، لذا از آن وجود مبارک پرسشی است و آن این که: این بیماران با پیوند کلیه به زندگی عادی برمی گردند.

حال اگر از مقلدین شما کسی وصیت کند که بلافاصله بعد از مرگش، کلیه یا عضو دیگر را که بتواند بیماری را شفا دهد هدیه نماید مجاز است یا خیر؟

بسمه تعالی، می توانند چنین وصیتی کنند. خداوند به ایشان شفا عنایت فرماید.

[سؤال 12025] 6960

بسمه تعالی 1358/9/28

به پیشگاه رهبر بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی

این جانب مبتلا به مریضی چشم شده ام و احتیاج به پیوند قرنیه چشم دارم. چندین دفعه به بیمارستان فارابی جهت پیوند قرنیه چشم مراجعه نموده ام؛ ولی در جواب بنده گفته اند که ما اجازه نداریم قرنیه چشم را پیوند کنیم، چون قرنیه چشم از چشم مرده کنده می شود و به چشم زنده ها پیوند زده می شود و چون این مسأله را امام تحریم فرموده اند، نمی توانیم. حالیه تکلیف بنده ضعیف که یکی از مستضعفین می باشم چیست؟ چون خیلی از درد چشم زجر می کشم، از آن رهبر عالی قدر تقاضای لطف می نمایم که دستوری راجع به پیوند چشم بفرمایند.

بسمه تعالی، اگر از عضو میت غیر مسلمان پیوند نمایند، مانع ندارد.

ص: 392

بسمه تعالی

1. چشم آدم که عیبی شد دکتر آن را بیرون می آورد چشم سگ به جای آن می گذارد برای شخص مسلمان جایز است؟ برای نماز اشکال ندارد؟

بسمه تعالی، اگر با بدن پیوند پیدا کرده و جزو بدن شده اشکال ندارد و نماز صحیح است.

2. سگ گله روی بز یا گوسفند بالا شود دخول کند خوردن گوشت آن جایز است یا نه حرام است؟

بسمه تعالی، حیوان حلال گوشت اگر موطوء سگ واقع شود، حرام نمی شود.

بسمه تعالی

مسئولین محترم دفتر امام خمینی، سلام علیکم، محترماً به عرض می رساند:

این جانب فرزندی دارم به نام محمدرضا که شانزده ساله است و طبق نظر پزشکان معالج ایشان، احتیاج به پیوند قرنیه چشم دارد و چنانچه این کار انجام نگیرد، ممکن است که چشم دیگر ایشان مبتلا به همین مرض شود و بینایی خود را به کلی از دست بدهد. و چون از نظر مالی برایم مقدور نیست ایشان را به خارج از کشور ببرم؛ لذا مجبورم که این کار را در ایران انجام دهم، لکن پزشک مربوطه می گوید که چون این کار از نظر شرعی دارای کمی اشکال است، شما باید از دفتر امام نامه کتبی بیاورید که این کار از نظر شرع، مجوز دارد.

بسمه تعالی، اگر طیب حاذق صلاح ببیند و به شما ضرر نرساند، مانع ندارد.

4. اگر عضو مسلمانی را به مسلمان دیگر پیوند دهند (راضی باشد و حاضر شود) و بعد، آن مسلمان کافر گردد، آیا آن عضو، نجس است و اگر آن مسلمان دیگر، کافر

گردد آیا آن عضو، نجس می شود یا نه؟

بسمه تعالی، حکم آن کسی را دارد که به او پیوند شده.

[سؤال 12029] 6963

بسمه تعالی

محضر مبارک نایب الامام حضرت امام خمینی، دامت برکاته

با عرض سلام و آرزوی طول عمر با برکت آن حضرت به استحضار می رساند: دختری است که بیش از سی سال سن داشته و در کودکی به خاطر بیماری قسمتی از صورتش رشد نکرده و دچار نقص عضو گردیده و به ظن قوی علت عدم توفیق در ازدواج نیز همین علت بوده و مجرد زندگی می نماید. اخیراً ضمن مراجعه به پزشک معالج جراح پیشنهاد گردیده ضمن یک عمل جراحی، قسمتی از پوست پا و پوست شکم به صورت پیوند زده شود و این امر با توجه به عدم وجود تیم جراح زن، مستلزم انجام عمل جراحی توسط مردان بوده و به ناچار مسأله نامحرم بودن آنان مطرح است، علی هذا با توجه به مقدمات ذکر شده و این که امکان و احتمال ازدواج پس از عمل جراحی وجود دارد، مستدعی است نظر مبارک عالی را امر به ابلاغ فرموده و آیا ایشان مجاز به چنین عمل جراحی می باشند یا خیر؟

بسمه تعالی، در فرض سؤال عمل جراحی مزبور مانعی ندارد، مشروط بر این که موهای سر خود را به نحوی بپوشاند و اگر آن هم مقدور نیست باز بودن آن نیز مانعی ندارد.

[سؤال 12030] 6964

بسمه تعالی

محضر مقدس رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی دامت برکاته، با سلام

با توجه به تعداد روز افزون بیماران کلیوی که احتیاج مبرم جهت ادامه حیات به همودیالیز کلیوی دارند و در لیست انتظار عمل پیوند کلیه ماه ها و بلکه سال ها باید به

ص: 394

انتظار بمانند و این امر علاوه بر این که سالیانه حدوداً حداقل پنج میلیون ریال برای هر نفر هزینه در بر دارد و هرچه دیرتر این پیوند انجام گیرد از طول عمر و زندگی فرد بیمار کاسته می گردد، امر پیوند کلیه به صورت امری ضروری تلقی می شود و با توجه به این که گرفتن کلیه از شخص سالم منجر به معلول شدن آن شخص نیز می گردد و در دنیای پزشکی امروز، اکثر پیوندهای کلیه از افراد تازه فوت شده که خودشان در زمان حیات وصیت کرده، یا اطرافیان بیمار مایلند از بعضی از اعضای بدن متوفی مثل کلیه، قرنیه چشم، کبد، استخوان و قلب استفاده نمایند، لذا از محضر آن پیشوا و مرجع تقلید استفسار می گردد که با توجه به ضرورت امر پیوند کلیه و اعضا در جامعه اسلامی فعلی ایران، آیا شرعاً چنین استفاده ای مجاز هست یا نه؟

در صورت اجازه حضرت عالی، جان هزاران جوان و به خصوص معلولین و مجروحین جنگ تحمیلی و مردم مستضعف که قادر به مسافرت به خارج از کشور و صرف هزینه های سنگین نیستند، نجات خواهد یافت و مبالغ هنگفتی از سرمایه های بیت المال صرفه جویی خواهد شد.

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، در مورد کافر اشکالی نیست و در مورد مسلمان نیز چنانچه حیات مسلمان دیگری متوقف بر آن باشد جایز است و چنانچه سلامت مسلمان دیگری نیز متوقف بر این کار باشد با اذن ورثه جایز است.

[سؤال 12031] 119

5. معمول است اشخاصی که کلیه ها یا سایر اعضای آن ها فاسد می شود، دیگری آن عضو را از بدن خود به آن شخص اعطا می کند، آیا شرعاً شخص می تواند يك کلیه یا يك چشم یا عضو دیگری را که دو تا است به دیگری اعطا نماید یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر حیات دیگری منوط به آن باشد و خطری متوجه اعطا کننده نشود اشکال ندارد.

ص: 395

[سؤال 12032] 6965

بسمه تعالی 1358 / 9 / 22

خدمت پدر بزرگوارم آقای آیت الله العظمی خمینی

پس از عرض سلام؛ سلامتی شما را از درگاه خداوند متعال خواهانم و امیدوارم که همیشه پیروز و موفق باشی ان شاء الله.

باری می خواستم سؤالی را عرض کنم: می خواستم بینم که جراحی بینی حرام است یا حلال؟ بینی ام بزرگ است و خجالت می کشم و من يك زن خانه دار هستم و 6 عدد بچه دارم. از همسر و خلاصه از همه خجالت می کشم!! لطفاً این مسأله را بنویس که اشکالی دارد، یا نه حلال است یا حرام؟

بسمه تعالی، اگر جراح زن باشد و موجب ضرر هم نشود مانع ندارد.

[سؤال 12033] 6966

بسمه تعالی

با سلام خدمت امام خمینی، می بخشید که مزاحم وقتتان شدم، سؤالی شرعی داشتم.

آیا عمل کردن بینی برای کوچک کردن آن اشکال دارد یا خیر؟ اگر خیر چرا؟ البته این «چرا» به خاطر آگاهی است. در صورت بودن وقت، توضیح کوتاهی بدهید.

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

[سؤال 12034] 6967

بسمه تعالی

محضر مقدس امام امت، حضرت آیت الله خمینی

پس از سلام و سپاس از این همه زحمت که ما امت برایتان ایجاد می کنیم، و با

ص: 396

شرمساری از بیان این مشکل، در این برهه از زمان.

من دارای بینی بزرگی هستم و همسرم هم موقع ازدواج من را دیده بود. در زمانی که در منزل پدرم بودم، به من می گفتند که بیا و برو بینی ات را عمل کن. من نه تنها قبول نمی کردم، بلکه دعوا هم می کردم که چگونه چنین چیزی را می گویند.

اما حالا چندین ماه متوالی است که شوهرم از وضع بینی من ناراحت است. حتی يك بار بعد از این که با مخالفت من درباره عمل روبرو شد، گفت: من شوهرت هستم و این طور دلم می خواهد، حالا اگر نمی خواهی، من طلاق را می دهم. من هم گفتم: مهم نیست. و دیگر چیزی نگفت. اما من به شدت از کارش رنج می برم؛ زیرا می دانم که همه به او می گویند همسرت از نظر اخلاقی و قیافه خوب است، فقط بینی اش اشکال دارد.

حالا با شرمندگی تمام برایتان نامه می نویسم که آیا من به خاطر شوهرم می توانم چنین کاری را انجام دهم یا نه؟

بسمه تعالی، با تجویز پزشك متخصص مانع ندارد.

[سؤال 12035] 3299

3. جراحی غددی که در بدن می باشد و ضرری هم ندارد، شرعاً چگونه است؟

4. جراحی بینی و یا گوش جهت زیبایی شرعاً چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، 3 و 4، مانع ندارد.

ص: 397

[سؤال 12036] 6968

بسمه تعالی 1361 / 2 / 12

حضور محترم امام امت، خمینی بزرگ سلام عرض می کنم.

غرض از مزاحمت این بود که چند تن از برادران شیعه پاکستانی، در این جا (کاونتری انگلستان) از من درخواست کردند که نظر امام را، راجع به مسائل ذیل بدانند و از فتوای ایشان با خبر بشوند.

1. آیا انتقال خون در اسلام، جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، مانع ندارد.

[سؤال 12037]

2. آیا انتقال خون بین مسلمان و نامسلمان، جایز است یا نه؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

[سؤال 12038]

3. آیا می شود به بیمارستان های این کشور، که کشور نامسلمان است، خون اهدا کرد یا نه؟

بسمه تعالی، بلی، جایز است.

4. نظر ایشان راجع به ازدواج سید با غیر سید، خصوصاً دختران سید چیست؟

بسمه تعالی، به رساله مراجعه نمایید.

[سؤال 12039] 5561

8. تزریق خون افراد غیر مسلمان به مسلمان و یا بالعکس، جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، مانعی ندارد.

بسمه تعالی

محضر حضرت آیت الله العظمی خمینی، مدّ ظلّه العالی

1. حیوان را که با ماشین سر می برند یا گردن آن حیوان را روی تخته می گذارند با ساطور يك ضربه می زنند سرش را جدا می کنند به قوه کهرباء، گوشت آن حلال است یا حرام؟

بسمه تعالی، حرام است.

2. اگر زن مسلمان بدون این که اسم خدا را بر بد حیوان را سر ببرد گوشت آن حلال است یا حرام؟

بسمه تعالی، حرام است مگر تسمیه را فراموش کرده باشد.

3. زن هایی که پول از صیغه پیدا می کنند آیا خمس دارد؟

بسمه تعالی، خمس ندارد.

4. يك بذر است مثل ماش - ما می گوئیم مرشه - و عدس، این هر دو اگر مدت يك سال بماند، از داخل آن پشه زنده می شود آن پشه پاك است خوردنش جایز است هر چند واریسی کند پیدا نمی شود داخل آن می ماند ولی آن پشه پر دارد می تواند پرواز کند؟

بسمه تعالی، پاك است ولی خوردن آن جایز نیست.

5. لباس به بول حیوان حلال گوشت مثل اسب و الاغ و گاو و خر و سایر حیوان ها آلوده شود نماز با آن لباس جایز است؟

بسمه تعالی، مانع ندارد.

6. شخصی يك مرغ غصب کرده نگه داشته ده تا مرغ شده بعداً مرغ ها تلف شده شخص غاصب ضامن يك مرغ است یا ده تا مرغ؟

بسمه تعالی، اگر تخم مرغ ها از همان مرغ غصبی است ضامن تمام آن ها است وگرنه فقط ضامن مرغی است که غصب کرده است.

[سؤال 12041] 6970

بسمه تعالی

دفتر امام، پس از سلام، خواهشمند است بفرمایید که:

آیا امام خمینی اجازه داده اند که هرکس حق طلق مؤلفی را نادیده انگاشته و حق هنری و زحمت بیست ساله را بدون اجازه از صاحبش چاپ کند و بفروشد؟ در حالی که امروز اگر کسی کتابی را به حروف چینی بدهد و یا به کاتبی دهد تا بنویسد، صفحه ای يك صد تومان مزد حروف چینی و کتابت می باشد، غیر از حق التألیف. آن وقت يك نفر از راه رسیده، از روی آن ها عکس برداری نماید و به قیمت کمی تمام کند و بفروشد. چگونه است که مالکیت را در شرع مقدس از بین ببرند، مگر زمین موات است. لذا اگر دستور نداده اند، صریحاً مرقوم فرمایید. و اگر با عدم توجه به حقوق مؤلف فتوایی صادر شده، تذکراً بفرمایید و جواب آن را بفرستید که مزید تشکر است. تا حال چند نامه فرستاده شده و بدون جواب مانده است. مردمانی هستند که وقت بسیار دارند، به کمک بطلیبید و جواب نامه ها را بدهید، باز هم مزید تشکر است.

بسمه تعالی، حق تألیف و طبع و نظیر آن، اساس شرعی ندارد.

[سؤال 12042] 6971

بسم الله الرحمن الرحيم 23 محرم 1400 ق

زعيم الأمة الإسلامية، الإمام القائد السيد الخميني، دام ظلّه، سلام الله عليكم ورحمته وبركاته، سيّدنا المفدى!

ما هو رأيكم في طبع ونشر الكتب الإسلامية، التي فيها خدمة للأمة الإسلامية وترويج المذهب الشيعي وذلك بدون موافقة المؤلف أو الناشر أو المحقق وقد كتب

ص: 400

على الكتاب: أن حقوق الطبع محفوظة.

بسمه تعالى، لا أساس لهذا الحق في الشريعة المقدسة.

[سؤال 12043] 6972

بسمه تعالى 23 محرم 1400 ق

حضرت آیت الله العظمی رهبر انقلاب امام خمینی دامت برکاته، السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته، اما بعد؛

پس از قیام الهی مردم و لزوم تغییر روابط طاغوتی به روابط اسلامی و گسترش فرهنگ اسلامی معروض می دارد: عده ای با انحصار قرار دادن کتب اسلامی به خود، قیمتی بسیار گزاف بر آن می نهند. مثلاً کتاب 20 تومانی را 70 تومان می فروشند و چنانچه کسی اقدام به اُفت آن بنماید مورد تعقیب قانونی قرار می گیرد.

آیا در اسلام حق چاپ، اُفت و نشر بدون اجازه ناشر یا مترجم یا مؤلف یا محقق وجود دارد یا انحصاری است به ناشر، مترجم، مؤلف و محقق اول یا ورثه آن؟

بسمه تعالى، چنین حقی اساس شرعی ندارد.

[سؤال 12044] 6973

بسمه تعالى 15 / 12 / 1360

حضرت نایب الامام، بفرمایید:

1. کتابی که مورد معامله قرار می گیرد با جمله «حق چاپ محفوظ و مخصوص مؤلف یا ناشر است»، بیع مشروط نمی شود، یعنی شرط مکتوب ضمن مبیع به حساب نمی آید؟

بسمه تعالى، به صرف نوشتن «حق طبع و نشر محفوظ است» بیع مشروط نمی شود.

[سؤال 12045]

2. برابر آنچه بعضی از مؤمنین به آن رهبر معظم نسبت می دهند و در بین مردم

ص: 401

شایع کرده و می کنند در مورد بطلان حق تألیف - از باب نمونه، کتابی را به ایشان داده اید و فرموده اید این کتاب را من به شما فروختم و شما مالک شده ای، هرگونه تصرفی در مایملک خود می توانی بکنی؛ یعنی همه کتاب ها همین گونه است - آیا صحیح است یا کذب؟

بسمه تعالی، حکم مسأله در بالا ذکر شد.

[سؤال 12046]

3. حضرت امام به طور حتم متوجه تالی فاسد این امر هستند که بعضی از افراد با تمسک به آنچه اشاره شد، کتابی را خریده و با درج مطالبی از جانب خود، به نام مؤلف می فروشند یا مطالبی را کم می کنند و کسی هم متوجه نمی شود؛ مگر خود مؤلف؛ آن هم در صورتی که مجدداً مطالعه کند که این هم بعید به نظر می رسد؛ لطفاً جواب روشن بفرمایید.

بسمه تعالی، امر مزبور موجب ثبوت حق تألیف برای مؤلف یا حق طبع برای ناشر نمی شود؛ اگرچه کذب و افترا حرام است.

[سؤال 12047] 6974

بسمه تعالی

از قرار معلوم، حضرت امام فرموده اند که «دریافت حق تألیف برای نوشته ها جایز نیست». حقیر در روزنامه جمهوری اسلامی شاغل هستم و هفته ای 36 ساعت برای روزنامه کار می کنم و وظیفه ام تهیه مطالب و نوشته هایی به مناسبت های مختلف است؛ آیا این حکم امام شامل شغل من نیز هست؟ نوع کار من در روزنامه از قبل مشخص است و همان است که در بالا نوشته ام، اگرچه ساعت کارم نیز معلوم و مشخص است.

بسمه تعالی، حق تألیف شرعی نیست و فرقی در بین نیست.

ص: 402

حضرت نایب الامام، آیت الله العظمی امام خمینی، متّع الله المسلمین بطول بقائه

پس از ادای تحیات و عرض سلام؛ کتابی از زمان قدیم تا حال در نسخه های متنوّع به وسیله ناشرین زیادی چاپ و منتشر شده است و یک نفر می خواهد همان کتاب را با سبک مخصوصی، غیر از سبک نسخه های سابق، تنظیم نموده و به چاپ برساند و در تنظیم این کتاب از خط یکی از آن نسخه های قبلی بدین ترتیب استفاده می کند: کلمات و حروف آن را قیچی نموده، با تقدیم و تأخیر و با نظمی که در نظرش است، در روی کاغذی به سطرهایی می چسباند تا از روی آن افست شود؛ آیا ناشر آن نسخه شرعاً حق دارد از چنین عملی جلوگیری نماید یا نه؟

بسمه تعالی، حق ندارد.

بسمه تعالی 9 محرم الحرام 1403 ق

محضر مبارک آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه، با تقدیم سلام و تحیت

فتوایی از حضرت مستطاب عالی نقل شده است که حق التالیف در نظر مبارک ثابت نیست. بعضی از ناشرین به استناد نقل مزبور، کتاب های چاپ شده را بدون پرداخت حق التالیف و بدون تحمل هزینه حروف چینی، چاپ کرده و با قیمت نازل تری منتشر می کنند و این امر موجب تضرّر ناشر اول و چه بسا باعث دل سردی مؤلفین شده است. لذا استدعا می شود:

اولاً، نقل مزبور صحیح است یا نه؟

ثانیاً، در صورت صحت نقل، با توجه به این که در قانون حکومت جمهوری اسلامی هنوز حق تالیف و نشر برای مؤلف و ناشر محفوظ است، آیا عمل بعضی از ناشرین که عرض شد، مشروع است؟ و آیا مقام مقدس ولایت فقیه در این

مورد نقشی ایفا می فرمایند؟

بسمه تعالی، حق طبع و نشر بدین معنی که کتابی را که کسی چاپ کرده و نشر نموده، دیگری حق نداشته باشد با به دست آوردن يك نسخه از آن، آن را تجدید چاپ و نشر نماید، شرعی نیست. ولی اگر دولت اسلامی مصلحت دید، مقرراتی در این باره وضع نمود، مراعات آن لازم است.

[سؤال 12050] 6977

بسمه تعالی

حضرت امام خمینی، مدّ ظلّه العالی، سلام علیکم

گرفتن کپی از عکسی که عکاس اصلی آن، راضی به تکثیر و فروش آن از طرف دیگری نیست و خود، تکثیر کننده و فروشنده آن است، جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

[سؤال 12051] 804

6. پیشوای محبوب و عزیز مؤمنین؛ بفرمایید حق تألیف گرفتن مشروعیت دارد یا ندارد؟

بسمه تعالی، مؤلف نسبت به تکثیر نسخه ای که دیگری پس از تملك آن، بنای تکثیر دارد حقی ندارد.

حق اختراع

[سؤال 12052] 6978

بسمه تعالی 13 / 9 / 1361

محضر محترم امام خمینی، سلام علیکم

این جانب يك صنعت کار می باشم. بنا بر قانون دوره طاعوت هر کسی می توانست اختراع یا ابتکاری را - به حق یا ناحق - به نام خود به ثبت برساند و با به انحصار

ص: 404

در آوردن آن به نفع شخصی خود، بهره برداری های کلانی بنماید؛ آیا در قانون و شرع مقدس اسلام چنین چیزی درست و مشروع است یا نه؟ و اگر چنانچه کسی بخواهد فرضاً از ماشینی که فلان شخص در دوره طاعت به نام خود به ثبت رسانده، بسازد و به جامعه عرضه نماید، از نظر قانون اسلامی و دادگستری فعلی قابل تعقیب است یا نه؟ از محضر مبارك تقاضا می شود جواب مرقوم فرمایند.

بسمه تعالی، انحصار، حق شرعی نیست و چنانچه مقرراتی از طرف دولت اسلامی باشد مراعات آن لازم است.

ص: 405

[سؤال 12053] 6979

بسمه تعالی 1358 / 10 / 20

حضور محترم حجت الاسلام والمسلمین، آیت الله فی الارضین، امام خمینی، دام ظلّه العالی، پس از عرض سلام، امید است که حالتان خوب، و صحیح و سالم باشید و خداوند سایه تمام مراجع تقلید را از سر مسلمانان کم و کوتاه نفرماید. در ضمن خواهشمند است جواب مسأله زیر را برای حقیر روشن فرمایید:

از آیت الله العظمی گلپایگانی راجع به خریدن تلویزیون سؤال نمودم؛ ولی معظم له فرمودند: «در این مسأله به دیگران مراجعه کنید». استدعا می شود در این باره دستورات لازم را به این حقیر جهت روشن شدن موضوع ابلاغ فرمایید.

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، مانع ندارد.

[سؤال 12054] 6980

بسمه تعالی 1358 / 7 / 29

محضر مبارک حضرت مستطاب، آیت الله العظمی آقای حاج سید روح الله الموسوی الخمینی، رهبر انقلاب مقدس ملت ایران

خواهشمندم نظریه مبارک خود را راجع به خرید تلویزیون از پول شهریه و تبلیغ و پولی که مخلوط از دو وجه مذکور می باشد، بیان فرمایید.

بقای عمر شریف آن وجود ذی جود را از درگاه حضرت احدیت خواستارم.

بسمه تعالی، مانع ندارد.

ص: 406

3. خرید تلویزیون، و نیز خرید دستگاه های صوتی استریو، شامل ضبط صوت و تقویت کننده نسبتاً قوی که مورد استفاده معمول آن در زمان طاغوت، پخش موسیقی بوده است، اگر در آن زمان به اصرار شخص و توسط والدین او صورت گرفته باشد، چه صورتی دارد؟ آیا مالکیت حاصل نمی شود؟ و نمی تواند از این وسایل اکنون در جهت صحیح - مثل پخش و ضبط قرآن و سخنرانی ها - استفاده نمود؟ در این صورت با این وسایل چه باید کرد؟

بسمه تعالی، مالک شده است و می تواند استفاده نماید.

2. آیا خریدن تلویزیون در این زمان (زمان حال) حرام است؟

بسمه تعالی، برای استفاده های حلال اشکال ندارد.

2. آیا خرید و فروش تلویزیون جایز است یا خیر؟ و تماشا کردن تلویزیون و خانم مکشفه ای که در تصویر دیده می شود آیا حکم عکس روزنامه را دارد یا حکم آینه را دارد؟ و تماشا کردن خانم ها به تصویر تلویزیون مردهایی که بیشتر بدنشان برهنه است مانند ورزش کاران حرام است یا خیر؟

بسمه تعالی، خرید و فروش آن مانع ندارد و حکم عکس را دارد.

5. تعمیر رادیو و ضبط در صورتی که نمی دانیم استفاده حلال از آن ها می شود یا حرام چه صورت دارد و مزد گرفتن برای تعمیر آن ها حلال است یا حرام؟

بسمه تعالی، تا علم نداشته باشد که استفاده محرم از آن نمی شود اجازه نمی دهیم.

[سؤال 12059] 771

2. گویندگان اخبار تلویزیون و رادیو می گویند سلام بر شنوندگان و بینندگان آیا این سلام جوابش واجب و یا مستحب است یا خیر؟
بسمه تعالی، واجب نیست.

حکم آهنگ ها و سرودهای پخش شده از صدا و سیما

[سؤال 12060] 6981

بسمه تعالی

اگر در تلویزیون رنگی بزند که هیچ لذتی در آن نباشد آیا حرام است؟
بسمه تعالی، اگر موسیقی مطرب است حرام است، و صداهای مشکوک مانع ندارد.

[سؤال 12061] 6982

بسمه تعالی

شنیدن موسیقی ای که در سرودها و فیلم ها و تئاترهای رادیو و تلویزیون هست چه صورتی دارد؟
بسمه تعالی، اگر موسیقی مطرب است حرام است.

[سؤال 12062] 6983

بسمه تعالی

مسئولان محترم دفتر امام خمینی؛ سلام بر همگی شما

پس از عرض سلام و آرزوی موفقیت برای تمامی سرورانم، خواستم مسأله ای شرعی را از امام پرسیده و جواب آن را جهت اطلاع مسئولین امر در صدا و سیما،

ص: 408

کتاباً برایمان ارسال فرمایید.

ما مسئول برنامه صبح جمعۀ صدای جمهوری هستیم و در مدت يك ساعت از برنامه مان، يك مسابقۀ تفریحی داریم که طی آن، دو برادر و دو خواهر شرکت کننده داریم و از آن ها سؤالاتی شده و آن ها پاسخ می دهند و هر يك امتیاز بیشتری بیاورند، برنده مسابقه هستند؛ و شاید شنیده باشید که اکثر سؤال های ما عقیدتی، علمی و سازنده است و از جهات زیادی آگاهی بخش است و ما برآنیم که جهت تشویق شرکت کنندگان برنامه، از ناظرین در استودیو بخواهیم که کف بزنند. لطف فرموده ما را راهنمایی کنید که آیا این کف زدن از جهت شرعی ایرادی دارد یا نه؟ متشکرم

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

[سؤال 12063] 6984

بسمه تعالی

1. با توجه به این چهار فتوای حضرت امام، مدّ ظلّه العالی که موسیقی را در صورت مناسبت با مجالس لهو و لعب حرام؛ موسیقی مطرب حرام؛ و در جایی دیگر موسیقی را مطلقاً حرام دانسته اند، خواهشمند است توضیح کافی بیان فرموده و حکم امام را در این مورد (موسیقی) بیان فرمایید. و اگر آهنگ های رادیو تلویزیون جزء موسیقی بوده و موسیقی مطلقاً حرام باشد، پس چرا پخش می گردد؟!

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد، و منظور از تعبیرات ذکر شده، یکی است و اختلاف در تعبیر است.

2. آیا سجده بر روی تسبیح صحیح است؟

بسمه تعالی، اگر از چیزهایی باشد که سجده بر آن ها صحیح است مانع ندارد.

3. آیا داروهایی که دارای الکل می باشد پاک است؟

بسمه تعالی، حکم خود الکل را دارد که در رساله است.

4. در حال حاضر نام خداوند متعال و پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم و ائمه معصومین علیهم السلام و آرم جمهوری اسلامی در اکثر روزنامه ها و مجلات و کاغذهای اداری و... مشهود است و معمولاً رعایت در حفظ

ص: 409

احترام آن نمی گردد، حکم چیست؟

بسمه تعالی، از انداختن آن ها در مواضع هتک آمیز اجتناب شود.

5. آیا صحبت کردن یا برگرداندن صورت به اطراف، در هنگام خطبه های نماز جمعه اشکالی در نماز ایجاد می کند یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر موجب فوات فایده خطبه نباشد، اشکال ندارد.

6. اگر انسان قبل از وضو دست ها را تا مرفق بشوید، خشک کردن آن برای وضو لازم است یا نه؟

بسمه تعالی، لازم نیست.

[سؤال 12064] 6985

بسمه تعالی

دفتر محترم حضرت امام خمینی، مدّ ظلّه، لطفاً به این دو سؤال جواب مرحمت فرماید.

1. این جانب کارمند بازنشسته راه آهن هستم. حقوق ماهانه من 33000 ریال است. دارای عیال و شش اولاد محصل هستم. ضمناً از کودکی افتخار خواندن قرآن و اشعار و مدح و منقبت و مصیبت خاندان طهارت علیهم السلام را داشته ام. اکنون نیز کسری هزینه زندگی ام تا مقداری از این محل تأمین می شود. پس از پیروزی انقلاب، بعضی اوقات بدون دریافت وجهی (افتخاری) در صدا و سیمای انقلاب اسلامی می خوانم. چنانچه اشکال شرعی ندارد، اجازه بفرمایید. در صدا و سیمای انقلاب، اشعار عرفانی، حماسی، غزلیات و غیره و اشعار تعزیه را طبق رسوم گذشته بنا به تقاضای متصدیان صدا و سیمای انقلاب همراه با موزیک های عزا و آلاتی از قبیل نی، عود، فلوت می خوانند. این جانب مجاز هستم یا خیر؟ خواندن با این گونه آلات که از قدیم مرسوم بوده و مورد استفاده قرار می گرفته، چه صورتی دارد؟

بسمه تعالی، موضوع حرام، غنا و موسیقی است. و خواندن به غیر آن نحو حرام نیست. و موارد مشکوک که محکوم به حلیت است مانع ندارد.

2. خوانندگان مذهبی که حق القدم خود را قرار می گذارند چه صورتی دارد؟

بسمه تعالی، مانع ندارد.

ص: 410

3. شنیدن و نواختن موسیقی که امروز به نام سرودهای انقلابی از صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران پخش می شود چه صورتی دارد؟ و در صورت داشتن مجوز شرعی موسیقی فوق، تعلیم و تعلم موسیقی و نیز خرید و فروش آلات موسیقی به منظور فوق چه صورتی دارد؟ بسمه تعالی، شنیدن و نواختن موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد و خرید و فروش آلات مختص به لهُو جایز نیست و در آلات مشترکه اشکال ندارد.

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه

1. در مورد آهنگ هایی که اخیراً در رادیو و تلویزیون پخش می شود مانند سرود و فیلم های متحرک و غیره، نظرتان چیست؟ بسمه تعالی، موسیقی حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

2. جزوه ای که با نام بعض الاحکام منتشر شده؛ آیا عمل به مقتضای آنچه در آن است؛ اگر چه مخالف با رساله عملیه فارسی یا تحریر الوسيله باشد؛ مجزی است؟

بسمه تعالی، موارد اختلاف را استفتا کنند.

3. در مواردی که قوانین دولتی با قوانین شرعی تعارض پیدا می کند وظیفه چیست؟ مانند تعارض ملك شخصی با مالیات، جریمه، عوارض و غیره؛ چون دولت دادن آن ها را لازم می داند و اسلام رضایت را شرط می داند؟

بسمه تعالی، مقررات دولت اسلامی باید مراعات شود.

بسمه تعالی

با سلام به پیشگاه ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) و نایب بر حقش امام خمینی، سخن خویش را

آغاز می‌نمایم. و با سلامی دیگر به اعضای دفتر امام خمینی، چند سؤالی را که برای این حقیر مطرح شده، می‌خواهم از آن جناب سؤال نمایم.

بعضی از سرودهایی که از صدا و سیمای جمهوری اسلامی پخش می‌شود آهنگ‌های تندی دارد که بعضی حتی از حالت طبیعی انسان را خارج می‌نماید. شنیدن این جور سرودها چه حکمی دارد؟ و آیا شنیدن کلیه آهنگ‌هایی که از رادیو پخش می‌شود موافق شرع است؟ و دیگر این که نواختن آهنگ برای نوازنده چه حکمی دارد؟ مثلاً شخصی که آهنگ «ای شهید مطهر» را می‌نوازد - که غم‌انگیز است - این چه حکمی دارد؟

در پایان سلامتی و طول عمر آن رهبر عزیز را از درگاه خداوند متعال خواهانم و خواهشمندم در این مورد مرا راهنمایی فرمایید.

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

[سؤال 12068] 6988

بسمه تعالی

مرجع تقلید مسلمین جهان اسلام، حضرت آیت الله العظمی، امام خمینی، ادام الله ظلک علی رؤوس المسلمین، پس از ابلاغ سلام؛ با چند سؤال دینی مصدع اوقات شریف می‌شوم. متمنی است در ذیل، جواب مرقوم فرمایید. متشکرم.

1. آهنگ‌هایی که با سرود، در رادیو و تلویزیون پخش می‌شود چه صورت دارد؟ حرام است یا خیر؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

2. فیلم‌هایی که در تلویزیون پخش می‌شود که زن‌های بی‌حجاب و بدون پوشش اسلامی داخل آن هستند. نظر کردن به این فیلم‌ها چگونه است؟

بسمه تعالی، در صورت عدم مفسده، مانع ندارد.

3. نام‌گذاری به نام‌های «رحمان»، «اله»، «الله» و «الهه» برای انسان چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، این کار را نکنند و از اسامی انبیا و معصومین برای نام‌گذاری استفاده نمایند.

ص: 412

4. آهنگ هایی که در تلویزیون و رادیو در گزارش ها به طور کلی پخش می شود چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، حکم این مسأله گذشت.

[سؤال 12070] 6989

بسمه تعالی

ساحت قدسی حضرت امام خمینی! سلام و درود فراوان، پس از سلام، احتراماً؛ از حضرت عالی تقاضا دارم که در مورد این مسأله مرا روشن بفرمایید:

ما مسئولان برنامه صبح جمعه هستیم و در برنامه گه گاهی قطعات کوتاه شعر و قطعات کوتاه ادبی خوانده می شود و برای این که این قسمت از برنامه به صورتی خشک اجرا نگردد ما از يك نوع قطعات موزیک، در فواصل و در زیر صدای گوینده استفاده می کنیم که در اصطلاح واحد موزیک صدای جمهوری ایران، به آن ها «سازِ سُلُو» - که به معنای ساز تنها است - گفته می شود. این قطعات اکثراً از میان آثار موسیقی دان های به نام و خوب می باشد و محتوای اکثر آن ها دور از ابتذال و طرب است. بفرمایید: آیا استفاده و پخش این چنین قطعات موزیک، توأم با مطلب و شعر اشکال شرعی دارد یا نه؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

[سؤال 12071] 6990

بسمه تعالی

حضور محترم دفتر استفتانات امام، خواهشمند است لطف نموده، سؤالات شرعیه زیر را از نظر امام خمینی پاسخ دهید:

1. آیا سرودهایی که هم اکنون از صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران پخش می شوند، با اصول شرعیه اسلامی منافاتی دارند؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است، و صداهای مشکوک مانع ندارد.

ص: 413

2. در مورد جبهه: در حال حاضر رفتن به جبهه لازم تر از ادامه تحصیل است یا نه؟ اگر جواب مثبت است آیا اجازه پدر و مادر شرط است؟ (در موقعی که به نیرو احتیاج داشته باشند)

بسمه تعالی، بستگی به نیاز جبهه ها دارد و تشخیص آن با مسئولین است.

3. در مورد جمع آوری تمبر: اگر تمبرهای پستی را به قصد فروش خریده و بعد از مدتی به قیمت گران تر بفروشیم، اشکالی دارد؟ و آیا نگهداری تمبر، خمس می گیرد یا نه؟

بسمه تعالی، مانع ندارد و خمس دارد.

4. آیا رفتن به نماز جمعه، واجب کفایی است یا بر همه واجب است؟

بسمه تعالی، واجب کفایی است بنابر احتیاط.

[سؤال 12072] 6991

بسمه تعالی 1361/7/25

محضر مبارك حضرت امام خمینی، دامت برکاته، پس از عرض سلام و درخواست طول عمر و سلامتی از خداوند برای آن حضرت

خواهشمند است حکم صداهایی که از صدا و سیما پخش می شود و بعضی از آن ها در زمان طاغوت نیز پخش می شد و بعض دیگر موزیک متن فیلم های خارجی است و بعضی موسیقی بدون صدای خوانندگان زمان طاغوت است و موارد مباح و حرام آن ها را بیان فرمایید. والسلام علی من اتبع الهدی

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

[سؤال 12073] 6992

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی مدّ ظلّه، لطفاً پاسخ سوالات ذیل را مرقوم فرمایید:

1. آیا موزیک نظامی و سرودهایی که از رادیو و تلویزیون پخش می شود و همچنین سرودهایی که به وسیله خانم ها در حضور مردها می خوانند، شرعاً جایز هستند یا خیر؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد، مگر محرز باشد که موسیقی مطرب است.

ص: 414

2. مرغ هایی که به تعداد حدود 80000 در روز در کشتارگاه شهر کرج کشته می شوند، بنا به تأیید آقایان علمای کرج، اولاً: رو به قبله نیست و ثانیاً: در موقع ذبح نیز بسم الله الرحمن الرحیم گفته نمی شود. این مسأله چند بار به مسئولان کشتارگاه تذکر داده شده است؛ اما ترتیب اثری داده نشده است. تکلیف ما در این مورد چیست؟

بسمه تعالی، حلال و پاک است. مگر آن که یقین کند که خلاف طریق شرعی ذبح شده است.

3. شخصی مغازه ای را ده ساله به زید نامی اجاره داده است و طرفین موافقت نموده اند که سرقفلی آن متعلق به مستأجر باشد، در صورتی که مالک در موقع عقد قرارداد چیزی جز حق الاجاره نگرفته است و مدت ده سال تمام شده است. فعلاً مالک ادعای تخلیه نموده و مستأجر از تخلیه امتناع می نماید و اظهار می دارد که باید سرقفلی مغازه را به من بدهی تا آن را تخلیه نمایم؛ آیا حق گرفتن سرقفلی از مالک را دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر در ضمن عقد لازم، سرقفلی به مستأجر واگذار شده یا عقد مبنی بر آن بوده، حق سرقفلی دارد.

[سؤال 12074] 6993

بسمه تعالی 1361 / 5 / 5

محضر مقدس و مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، روحی له الفداء، محترماً معروض می دارد:

دانشجوی مسلمانی است که معتقد و متعهد به اسلام فقاهتی و انقلاب اسلامی بوده و از اعضای انجمن اسلامی دانشکده خود می باشد. این فرد تصمیم دارد برای فراگرفتن موسیقی به محلی به نام «مرکز حفظ و اشاعه موسیقی ایرانی» که زیر نظر دولت جمهوری اسلامی اداره می شود، مراجعه کند و نواختن یکی از آلات موسیقی را فراگیرد. استدلال او در نزد برادران و دوستانش برای انجام این عمل این است که او و امثال او که معتقد به مبانی اسلام و جمهوری اسلامی هستند، بایستی در آینده جانشین معدودی از افراد غیر متعهد و غیر مسئولی بشوند که هم اکنون برای صدا و سیمای جمهوری اسلامی سرود و آهنگ می سازند و ساخته های آنان نیز که ظاهراً مابینتی با اسلام ندارد از صدا و سیما پخش می شود.

ص: 415

حکم شرعی در این مورد چیست؟ و آیا فرد مذکور شرعاً مجاز است برای هدف مشخصی که دارد این کار را انجام دهد یا خیر؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و یادگرفتن و یاد دادن آن جایز نیست و در غیر مطرب اشکال ندارد.

[سؤال 12075] 6994

بسمه تعالی

سلام بر رهبر کبیر و یاری کننده مستضعفان و سلام بر وارث انبیا و امامان، حضرت آیت الله امام خمینی

ای امام امت! فرزند کوچک شما سؤالی دارد.

آیا این سرودهایی که در رادیو تلویزیون خوانده می شود و با آهنگ است، حرام است یا حلال؟ می گویند آهنگ ها همان آهنگ هایی است که در رژیم طاغوت بوده، ولی سرودهایش فرق می کند؛ و در قرآن هم آیاتی ندیده ایم که نوشته باشد آهنگ، حلال است. لطفاً به این سؤال جواب دهید.

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

[سؤال 12076] 6995

بسمه تعالی

دفتر امام خمینی، با اهدای سلام

این جانب می خواستم سؤال کنم که به فتوای امام، گوش دادن به سرودهایی که از رادیو پخش می شود اشکال دارد یا خیر؟ لطفاً جواب را به آدرس فوق ارسال دارید.

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

[سؤال 12077] 6996

بسمه تعالی 12 / 9 / 1361

حضور رهبر عزیزم و نور چشم مستضعفان جهان، سلام عرض می کنم، پس از

ص: 416

عرض سلام، امیدوارم حالتان خوب باشد و در زیر سایه حضرت ولی عصر(عجل الله تعالی فرجه الشریف) و با امید حق تعالی در کارهای خیری که پیش می گیرید موفق و مؤید باشید.

سرودهای انقلابی که در رادیو می گذارند، آهنگ دارد؛ آیا به نظر شما اشکال ندارد؟ چون ما که در جبهه هستیم بچه های هم سنگرم می گویند گناه دارد.

جواب این سؤال را به قلم خودتان بنویسید. به آقای منتظری، آقای خامنه ای، آقای رفسنجانی سلام برسانید و بگویید رزمندگان اسلام همیشه دعاگوی شما هستیم و برای دیداری تازه کردن، به جبهه ها بیایید.

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

[سؤال 12078] 6997

بسمه تعالی 1361 / 10 / 9

از حضرت امام خمینی، فقیه عالی قدر و رهبر کبیر انقلاب، به عنوان مقلدینی کم ارزش طلب فتوا می کنیم که:

صدای ساز (صدای آلات موسیقی) که همراه با سرودهای مختلف و یا همراه با فیلم های خارجی یا داخلی و یا به طور مطلق (ساده) از رادیو و تلویزیون پخش می شود و یا در غیر از رادیو و تلویزیون به همان صورت مطلق - مثلاً در نوارهای ضبط شده - استفاده می شود چه حکمی دارد؟ آیا همه يك حکم دارند یا هر يك حکم جداگانه ای دارد؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

[سؤال 12079] 6998

بسمه تعالی

پس از عرض سلام و دعا به جان امام و تمامی دست اندرکاران برای پیشبرد انقلاب، از شما خواهشمندم به سؤالات بنده به طور اجمال جواب داده شود.

1. آیا موسیقی رادیو و تلویزیون، مطابق با قوانین شرع اسلامی است، با توجه به

ص: 417

این مسأله که در سرودها، از انواع وسایل موسیقی استفاده می شود؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

2. در دبیرستان که بنده تحصیل می کنم، در نماز جماعت پیشنماز، شخصی از معلمین هستند و با این موضوع من اطمینان ندارم که شرایط پیشنماز را داشته باشد؛ بدین منظور برای اجتماع بیشتر در نماز شرکت می کنم و حمد و سوره را خودم خوانده و خودم را هماهنگ با امام طوری می کنم که کسی نیز برداشت بد نکند. خواهشمندم که مرا در این مسأله یاری فرمایید.

بسمه تعالی، در فرض مرقوم، اشکال ندارد.

3. آیا استفاده از وسایل کسب علم در مدارس مانند گچ و تخته و... برای استفاده شخصی جایز است، با توجه به این که در جهت کسب علم بوده و نه استفاده دیگر؟

بسمه تعالی، تابع مقررات مدارس و اجازه مسئولین مربوطه است.

4. اگر پدر و مادر از گوش دادن به رادیو و موسیقی های آن نهی کنند آیا مخالفت با والدین جایز است؟

بسمه تعالی، حفظ احترام والدین در ترك مخالفت آنان مطلوب است.

5. در آزمایشگاه شیمی گروهی هستیم که با اجازه و اطلاع مدیر دبیرستان و زیر نظر معلم شیمی آزمایش هایی برای تحقیق بیشتر انجام می دهیم. آیا استفاده از مواد و احیاناً از بین رفتن بعضی از وسایل در موقع آزمایش برای يك گروه چند نفره جایز است یا نه؟

بسمه تعالی، تابع مقررات دبیرستان و اجازه مدیر است و چنانچه بدون اجازه، استفاده نمایند و یا آن که وسایل به دست آنان از بین برود، ضامن هستند.

6. خانه ای که متعلق به یکی از افرادی است که در خارج کشور به سر می برد، آیا در این خانه برای خانواده ای که در آن به سر می برند و قبل از انقلاب نیز بوده اند و در نظر هست که از آن جا بروند - البته نه به خاطر قاعده شرعی بلکه به دلیل دیگر - نماز دارد یا نه؟ یا به عبارت دیگر، این محل غصبی است یا نه؟

بسمه تعالی، اگر با اجازه مسئولین تصرف کردند و علم به غصب بودن ندارند اشکال ندارد.

7. اگر به یکی از دلایل شرعی، صبح برای غسل واجب (جنابت) تیمم بدل از غسل کرده ایم و حال به دلیلی دیگر یا به همان دلیل، مجبور به گرفتن تیمم شدید بدون آن که غسل کرده باشیم، آیا غسل بدل از وضو کافی است و یا باز باید تیمم بدل از غسل کنیم؟

بسمه تعالی، اگر عذر مجوز تیمم بدل از غسل به حال خود باقی باشد، تنها تیمم بدل از وضو کافی است.

2. اکنون از رادیو و تلویزیون سرودهایی با آهنگ های مختلف پخش می شود (البته منظور، رادیو و تلویزیون ایران است)، گوش کردن به آن سرودها چگونه است؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

بسمه تعالی

حضور محترم دفتر امام خمینی، در زیر چند سؤال مطرح می شود که خواهشمندم به آن ها پاسخ گوید:

1. آیا گوش دادن به سرودهایی که از رادیو و تلویزیون پخش می شود و همراه با موسیقی می باشد حرام است؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

2. اجرای سرودهای دسته جمعی (بدون موسیقی) برای خواهران در جاهایی که نامحرم می باشد، اشکال دارد؟

بسمه تعالی، اگر مفسده ای بر آن مترتب نباشد اشکال ندارد.

3. آیا نگاه کردن به صورت یا بدن مرد نامحرم اگر به صورت عکس یا فیلم باشد اشکال دارد؟

بسمه تعالی، حکم نظر به اجنبی را ندارد.

4. اگر در میان خویشاوندان خود، افرادی داریم که ضد انقلاب هستند، باید با آن ها چگونه رفتار کنیم؟

بسمه تعالی، با مراعات شرایط مقررّه، ارشاد و امر به معروف و نهی از منکر نمایید.

بسمه تعالی 1361 / 7 / 26

سلام علیکم، امیدوارم خداوند توفیق بیشتری به شما عنایت فرماید جهت تبلیغ احکام خدا. از آن برادران که در دفتر امام مشغول خدمت هستند خواهشمندم نظر امام را باصراحت راجع به سرودهایی که در رادیو و تلویزیون پخش می شود، برایم بنویسید.

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک اشکال ندارد.

6. آیا آهنگ هایی که توسط صدا و سیما (در سرودها، گفتارها، احیاناً در فیلم ها) نواخته می شوند، بلااشکال است؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهاى مشکوک مانع ندارد.

بسمه تعالی

خدایا، خدایا، تا انقلاب مهدی، خمینی را نگهدار

سلام علیکم، برادران زحمت کش و متعهد و کوشا در دفتر امام؛ امیدوارم صحت کامل با توجهات حضرت حق تعالی برای همه شما حاصل باشد و زیر سایه امام بزرگوارمان همواره در راه خدمت به ملت مسلمان موفق باشید. با توجه به نزدیک بودن شما به حضرت امام خواشمندم به چند سؤال خواهرتان جواب فرمایید:

اولاً: در مورد سرودها و آهنگ هایی که در صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران پخش می گردد، خواشمندم در پاسخ اعلام فرمایید که آن ها نیز غنا محسوب می شود یا خیر؟

ثانیاً: به کارمندان بانک ها در آخر هر سال، مشتریان مبلغی وجه نقد یا هدیه ای جنسی به عنوان عیدی می دهند و خودشان اظهار می دارند به خاطر قدردانی از زحمات شما است، اگر این هدیه یا عیدی اثری در کارکرد کارمندان به عنوان فرق گذاشتن بین مشتریان نداشته باشد آیا باز هم رشوه حساب می شود یا خیر؟ و اگر رشوه است، آن چیزی که تا به حال دریافت داشته اند و فراموش شده است چه حکمی دارد؟

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهاى مشکوک مانع ندارد و عیدی که به کارمند داده می شود حلال است.

بسمه تعالی

محضر مقدس جناب آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه، السلام علیکم ورحمة الله، امیدوارم دربارهٔ مسائل ذیل، فتوای آن مرجع عالی قدر را روشن فرمایید:

1. بعد از انقلاب پرشکوه ایران غالباً مؤمنین، اخبار جمهوری اسلامی را مستقیماً از رادیو ایران گوش می کنند، ضمناً سرودهای انقلابی و مذهبی را هم گوش می کنند، آیا موسیقی و ساز و مزامیری که غالباً سرودها بدون آن شنیده نمی شود، گوش کردن این سازها فقط که آهنگ و وزن خود سرود را دارد، یا گوش کردن سرودهایی با مزامیر و ساز جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک محکوم به حلّیت است.

[سؤال 12086]

2. گوش کردن سرودهای انقلابی و مذهبی، از هر کجا باشد و به هر لغتی باشد که آن بدون ساز و مزامیر نباشد، جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، حکم آن از جواب سؤال بالا معلوم می شود.

3. ورزش های بدنی امروزی، مثل توپ بازی (فوتبال) یا والیبال و کریکت و هاکی بازی، که مقصود چیزی غیر از تفریح و راحتی و خوش گذرانی نیست، این چنین ورزش هایی جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد؛ مگر آن که مستلزم عمل محرّمی باشد.

4. اگر مقصود از این ورزش ها فایدهٔ عقلایی باشد - مثل ورزش بدن و محکم شدن و صحت و استواری جسم - رجحانی دارد یا فقط جواز؟

بسمه تعالی، گذشت که در هر صورت اشکال ندارد.

5. معلوم است که سبق و رمایه از سنت های اسلامی است، آیا در این زمان به عوض اسب، با ماشین و غیره مسابقه بدهد یا به عوض تیر، يك چیزی را هدف قرار بدهد و با تفنگ و غیره به نشانه بزند رجحانی دارد یا نه؟

بسمه تعالی، این گونه مسابقات داخل سبق و رمایه مشروع نیست.

6. اگر مقصود از مسابقه های مذکور، جز همین بازی و تفریح چیزی دیگر نباشد، این چنین بازی و مسابقه جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، بدون برد و باخت اشکال ندارد.

7. اگر در جایی دولت کاملاً اسلامی نباشد، اموالی که بدون اجازه دولت - یعنی بدون اجازه مسئولین همان شعبه - گرفته حکم این اموال، حکم مجهول المالک یا معلوم المالک را دارد؟ بیان بفرمایید.

بسمه تعالی، باید به همان شعبه رد کند یا از مسئولین مربوطه کسب اجازه نماید.

8. شخصی در فرودگاه کار می کند و احیاناً از مسافری، مالی آن جا می ماند؛ طبق قانون این اموال در مدت معینه - مثلاً چند ماه - اگر مالک نیامد، قانون خاصی دارد؛ آیا این شخص که مسئول این چنین امور می باشد، طبق موازین شرعی تا مدت يك سال اعلام بکند یا به همان قانون عمل بنماید؟ و ممکن است در صورت عدم عمل به قانون مجازات یا سؤال از او شود.

بسمه تعالی، موقوف بر اجازه حاکم شرع است.

9. اخیراً شنیده شده است که فتوای آن محترم درباره نماز عیدین که احتیاط واجب و با جماعت نخواندن بود، تبدیل شده است؛ اگر تبدیلی شده است بیان بفرمایید.

بسمه تعالی، اگر فقیه جامع الشرایط یا منصوب از طرف او اقامه کند، اشکال ندارد و گر نه به قصد رجا جماعت مانع ندارد.

10. در احکام نماز احیاناً دیده می شود که با جهل به مسأله، در چیزهایی که رکن نماز باطل نمی شود، مثل این که شخصی با ندانستن مسأله، سر ابهام پاها را به زمین متصل ننماید و با ناخن بلند و یا با دامن پا، نماز خوانده است؛ در توضیح المسائل است که «اگر با جهل به مسأله باشد نمازش صحیح است»؛ آیا قانونی دارد در امثال این امور که اگر شرایط یا اجزای نماز به سبب جهل مسأله مطابق حکم شرعی انجام نشده باشد نماز صحیح باشد مگر در چند جا، یا قانون این جور باشد: هر چه از اجزای نماز یا شرایط آن با جهل به مسأله مطابق حکم شرعی نباشد باطل است؛ مگر در چند جا؛ یا این که هیچ قانونی کلی ندارد؟

بسمه تعالی، موارد مختلف است، در هر مورد به رساله مراجعه کنید.

[سؤال 12087] 7003

بسمه تعالی 1361 / 12 / 19

حضور مبارك رهبر مستضعفان جهان، حضرت امام خمینی، روحی له الفداء، خواهشمند است بفرمایید:

ص: 422

استفاده از نحوه آواز خوانی و موسیقی به شکلی که در زمان طاغوت کم و بیش متداول بوده است و در رادیو و تلویزیون شاه از آن ها استفاده می شده، در حال حاضر چه صورتی دارد؟

بسمه تعالی، غنا و موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

[سؤال 12088] 7004

بسمه تعالی

حضور محترم آیت الله العظمی امام خمینی، دامت برکاته، پس از عرض سلام و آرزوی موفقیت برای آن جناب، محترماً به عرض می رسانم که من پسر 17 ساله ای هستم. خواهشمندم به سؤال شرعی من پاسخ دهید.

آیا از نظر شما اشکالی ندارد که من موسیقی ها و سرودهایی که ارتش جمهوری اسلامی و قسمت رادیو و تلویزیون، در جهت مملکت اسلامی اجرا می کنند تمرین کنم و سرودها و آهنگ هایی را نیز که در قسمت جهاد سازندگی اجرا می کنند، با یکی از وسایل موسیقی تمرین کنم؛ با توجه به آن که به مسائل دینی شرع اسلام عمل می کنم؟

بسمه تعالی، اگر موسیقی مطرب باشد، جایز نیست و در غیر آن و همچنین در صداهای مشکوک، مانع ندارد.

[سؤال 12089] 7005

بسمه تعالی 1361 / 5 / 10

درود بر شهیدان به خون خفته انقلاب اسلامی که تبلور عینی و جامعش، امام خمینی می باشد و درود بر سپاهیان اسلام (پاسدار، بسیج، ارتش).

خواهشمند است مسأله ای را که در ذیل مطرح می شود با کمال دقت و روشن جواب دهید و کوچک و ناچیز شمارید:

ص: 423

آیا سرودهای انقلابی که از صدا و سیمای جمهوری اسلامی پخش می شود، گوش کردنش جایز است یا خیر؟ عده ای معتقدند که جایز نیست! طرح این سؤال با توجه به اعتقاد و اعتمادی که از صدا و سیما داریم ما را بین دو راهی، و مشکک و مردّد نموده؛ نمی دانیم شاید صادق باشد و ما مطلع نیستیم و یا شاید ناآگاهانه باشد و یا به اصطلاح، کاسه داغ تر از آش شده اند و یا با مطرح کردن مسائل عوام فریبانه می خواهند خود را در جامعه مطرح کنند و یا حکومت را بدبین کنند؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

[سؤال 12090] 7006

بسمه تعالی

دفتر استفتائات حضرت امام خمینی، لطفاً فتوای حضرت امام را در مورد سؤالات ذیل مرقوم فرمایید:

1. آیا گوش کردن به آهنگ ها یا به قولی سرودهایی که از صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران پخش می شود، اشکال ندارد؟

بسمه تعالی، سرودها اشکال ندارد و آهنگ ها اگر معلوم نباشد که موسیقی مطرب است یا نه، اشکال ندارد ولی گوش دادن به موسیقی مطرب جایز نیست.

2. اگر کسی نیمه شب از حیض پاک شد و دسترسی به آب نداشت چه باید بکند؟

بسمه تعالی، در وقت نماز اگر دسترسی به آب پیدا نکرد، باید تیمم کند.

3. چیزهایی که انسان در خواب می بیند چه صورتی دارد؟

بسمه تعالی، گذشت که خواب حجیت ندارد.

4. آیا می شود برای دیگری صدقه داد یا از طرف دیگری نذر کرد؟

بسمه تعالی، صدقه و نذر برای دیگری مانع ندارد.

5. نماز مغرب کی قضا می شود؛ چه ساعتی؟

بسمه تعالی، نباید تا نصف شب به تأخیر افتد و در صورت تأخیر، تا پیش از اذان صبح به قصد ما فی الذمه باید خوانده شود.

6. چرا بعضی از نمازها را بلند و بعضی دیگر را آهسته می خوانیم؟

بسمه تعالی، حکم شرع مطهر است؛ باید از آن پیروی نمود.

7. اگر کسی معنی نماز را نداند آیا نماز او درست است؟

بسمه تعالی، نماز صحیح است.

8. آیا می توان تسییحات اربعه را يك یا دو بار بگوییم؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

9. اگر در نماز جماعت، امام رکعت سوم بود و ما رسیدیم و قامت بستیم، باید حمد و سوره بخوانیم یا تسییحات امام کفایت می کند؟

بسمه تعالی، تسییحات امام کافی نیست و مأموم باید حمد و سوره بخواند و اگر در رکوع امام، مأموم ملحق شود، حمد و سوره در آن رکعت ساقط است.

10. آیا درجه گذاشتن در دهان، روزه را باطل می کند؟

بسمه تعالی، در صورتی که خشک باشد مانع ندارد.

11. اگر کسی طلا بخرد به قصد این که هر وقت گران شد بفروشد اشکال دارد؟

بسمه تعالی، باید مقررات دولت جمهوری اسلامی را رعایت کند.

12. آیا موقع نماز می شود چادر را روی صورت بکشیم و نماز بخوانیم؟

بسمه تعالی، در صورتی که مانع قرائت نشود اشکال ندارد.

13. در سجده های واجب قرآن اگر کسی نبود که دعا را بخواند، می توانیم مهر را روی دست بگذاریم و بالا نگه داریم تا بتوانیم سجده را به جا آوریم؟

بسمه تعالی، باید برای سجده پیشانی بر زمین بگذارد و دعا مستحب است؛ اگر یاد ندارد لازم نیست.

14. اگر در موقع نماز، چیزی کنار دهان باشد - مانند آدامس یا شکلات - می توان نماز خواند به طوری که نخورد؟

بسمه تعالی، در صورتی که آب نشود و به حلق وارد نگردد و مانع قرائت نشود اشکال ندارد.

15. کسی که شغل او آرایشگری است می تواند خانم های بی حجاب را نیز آرایش کند؟ آیا پول او حلال است؟

بسمه تعالی، از آرایش زنان بی حجابی که خود را از نگاه نامحرم نمی پوشانند، باید خودداری کند.

ص: 425

16. آیا زن حامله باید دو فطره بدهد؟

بسمه تعالی، حمل تا متولد نشده فطره ندارد.

17. اگر کسی بدون سحری بماند، می تواند روزه اش را بخورد؟

بسمه تعالی، افطار جایز نیست؛ مگر آن که ادامه روزه حرجی شود.

18. آیا بدون جوراب می توان جلوی نامحرم راه رفت؛ یعنی از مچ پا به پایین معلوم باشد؟

بسمه تعالی، غیر از وجه و کفین، بقیه بدن باید از نظر نامحرم پوشانده شود.

[سؤال 12091] 7007

بسمه تعالی 1361 / 12 / 16

دفتر استفتای مرجع عالی قدر، امام امت، دام عزه، السلام علیکم ورحمة الله، متمنی است فتوای امام را در مورد سؤالات زیر مرقوم فرمایید:

1. آیا موسیقی هایی که در حال حاضر در رادیو و تلویزیون نواخته و خوانده می شود مجاز است؟

2. آیا یادگیری آلات موسیقی به عنوان نواختن و همراهی سرودهای انقلابی و مذهبی و عرفانی مجاز است؟

بسمه تعالی، 1 و 2. موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد و یادگیری هم حکم اصل آن را دارد.

[سؤال 12092] 7008

بسمه تعالی 1361 / 3 / 28

حضور مبارک رهبر انقلاب اسلامی ایران و بنیان گذار جمهوری اسلامی

آیا سرودهایی که در ایران توسط صدا و سیمای جمهوری اسلامی پخش می شود که آغشته با آهنگ های متنوع است، از لحاظ شرعی مرقوم فرمایید که جایز است یا نه؟

به امید پیروزی اسلام عزیز و برافراشته تر شدن پرچم آسمانی الهی در کره زمین.

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

خدمت حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، سلام عرض می کنم و طول عمر جناب عالی را از درگاه خداوند متعال خواستارم. احتراماً؛ به عرض می رسد که این جانب پاسدار انقلاب اسلامی و مقلد شما هستم. ضرورت ایجاب می کرد که بدین وسیله از نظر شما در مورد سرودها و آهنگ هایی که به وسیله رادیو و تلویزیون پخش می گردد با اطلاع باشم و در ضمن، مرقوم بفرمایید منظور از هم نوع بودن سرودها با سرود آیت الله شهید مطهری چیست؟ والسلام علی من اتبع الهدی

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

خواهش دارم نظر مبارکتان را در مورد گوش دادن به ترانه ها و رادیوهای بیگانه و سرودهای اسلامی کنونی با توضیح بیان فرمایید. والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

با سلام و درود فراوان بر شما خواهران و برادرانی که شبانه روز در راه خدا کار می کنند و خسته نمی شوند و با درود بر امام عظیم الشانمان، خمینی بت شکن و درود بیکران بر پیکارکنندگان در راه خدا و شهیدان به خون خفته، از صدر اسلام تا به امروز.

خواهر یا برادری که این نامه را می خوانید! من از طرف چند نفر از خواهران انجمن اسلامی در شهرستان بندر انزلی، سؤالاتی که برای ما مطرح شده و مبهم می باشد، سؤال می کنم و امیدوارم با پاسخ دادن هرچه زودتر، ما را از ابهام خارج کنید؛

قبلاً از زحمات شما تشکر و قدردانی می کنیم:

1. آیا گوش دادن به سرودهایی که امروزه از صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران پخش می شود جایز است؟ زیرا بسیاری از آن ها با وسایلی نظیر ارگ، جاز، پیانو و... نواخته می شود. البته ناگفته نماند که محتوای سرودها بسیار خوب است؛ اما ما مردّد هستیم که به آن ها گوش بدهیم یا خیر؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

2. خود من گاهی وقت ها برای خرید - که کنترل چادر مشکل است - با مانتوی گشاد و بلند و شلوار و جوراب کلفت و روسری که تا روی شانه را می پوشانند، بیرون می روم؛ اما بعضی از خواهران قبول ندارند. این سؤال برای ما مطرح شده که آیا درست است يك خواهر حزب اللهی در این شرایط با مانتوی اسلامی بیرون برود یا خیر؟

بسمه تعالی، در حجاب واجب از نامحرم، لباس به خصوصی معتبر نشده است؛ اگر چه بهتر است چادر بپوشند.

3. آیا کوتاه کردن مو برای خواهران به دلیل جلوگیری از ریزش مو و رفع موخوره و در کل برای بهتر رعایت کردن اصول بهداشتی، از نظر شرعی اشکال دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد در فرض مرقوم.

4. سؤال شخصی بنده حقیر در مورد نماز شب است؛ در قنوت وتر باید در حق چهل مؤمن دعا کرد.

موضوع این جا است که ما نمی دانیم در حق چه کسانی باید دعا کرد؛ اگر امکان دارد نام چهل مؤمن را ذکر کنید.

بسمه تعالی، می تواند برای هر فرد مؤمنی که انسان بخواهد دعا نماید.

[سؤال 12096] 7012

بسمه تعالی 1361 / 1 / 21

حضور محترم مسئولین دفتر امام خمینی سلام عرض می کنم؛ از محضرتان تقاضای پاسخ به چند سؤال را داشتیم:

1. آیا از لحاظ شرعی گوش کردن به موسیقی رادیو و تلویزیون اشکال دارد یا نه؟ اگر آری، پس چه نوع از آن گوش کردنش جایز است؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

ص: 428

2. آیا فرزند پسر می تواند بدون اجازه پدرش به نماز جماعت حاضر شود؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

3. آیا فرزند پسر می تواند بدون اجازه پدرش در نماز جمعه شرکت کند؟

بسمه تعالی، مانع ندارد.

[سؤال 12097] 7013

بسمه تعالی 19 / 6 / 1361

پسری هستم 15 ساله که در کلاس سوم راهنمایی مشغول تحصیلم. از موقعی که انقلاب شده و سرودهای انقلابی از رادیو پخش می شود و رهبر عظیم الشان انقلاب فرمودند که شنیدن آن اشکالی ندارد، من در روز 10 الی 15 دقیقه اختصاصاً وقت خود را صرف شنیدن سرود می نمایم؛ ولی پدرم مانع می شود و می گوید: شنیدن آن به این شکل خالی از اشکال نیست؛ می خواستم نظر رهبر معظم انقلاب اسلامی ایران را در این مورد بدانم تا به تکلیف شرعی خود عمل نمایم. با تقدیم احترام

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

[سؤال 12098] 7014

بسمه تعالی

با عرض سلام به پیشگاه محترم فقیه عالی قدر و رهبر کبیر و آگاه انقلاب اسلامی، امام خمینی و با عرض سلام به خدمتگزاران اسلام در دفتر امام. با امید و آرزوی فراوان، پیروزی انقلاب اسلامی به رهبری امام امت و پدر بزرگوار تمامی شیعیان جهان را خواستارم و از پیشگاه ولی عصر، امام زمان - عجل الله تعالی فرجه - نابودی و شکست دشمنان دین و اسلام را عاجزانه خواستار می باشم. باری با عرض معذرت از گرفتن وقت گران بهای شما، خواهشمندم به چند سؤال من جواب دهید.

1. آیا این سرودهای انقلابی را که در رادیو و تلویزیون پخش می کنند؛ چون با موسیقی توأم است گوش کردن آن ها حرام یا گناهی را شامل می شود یا خیر؟

بسمه تعالی، موسیقی حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

ص: 429

2. من شنیده ام می گویند آن ها که از فلان شخص تقلید می کنند، هم تلویزیون برای آن ها حرام است و هم نماز جمعه که می خوانند جای نماز ظهر را نمی گیرد و باید نماز ظهر را هم بخوانند. ولی پدرم می گوید می شود این دو مسأله را به امام خمینی رجوع کرد، آیا می شود یا خیر؟ و آیا اگر به امام خمینی رجوع کردم نماز ظهر را هم باید بخوانم یا خیر؟

بسمه تعالی، رجوع جایز است و نماز جمعه کفایت از ظهر می کند.

3. فیلم هایی که در تلویزیون پخش می شود، آیا تماشا کردن آن ها گناهی دربردارد یا خیر؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

[سؤال 12099]

4. آیا اگر کسی شعر بگوید و یا داستان بنویسد و آن را برای رادیو و تلویزیون بفرستد که پخش شود، گناهی دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

[سؤال 12100] 244

3. شنیدن سرودهایی که از صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران پخش می شود چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

[سؤال 12101] 1745

2. موسیقی ای که فعلاً از صدا و سیمای جمهوری اسلامی پخش می شود اشکال دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، موسیقی حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

[سؤال 12102] 7314

4. در تلویزیون یا رادیو سرودهای انقلابی پخش می شود، ولی انسان نمی داند حرام است یا خیر و شاید در آن ها تار و نی و مانند آن ها باشد، استماع آن حرام است یا خیر؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک اشکال ندارد.

ص: 430

6. سرودهایی که معمولاً رادیو می‌گذارد و همراه با آهنگ است چه حکمی دارند؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک اشکال ندارد.

2. حکم موسیقی‌هایی که الآن از رادیو و تلویزیون پخش می‌شود را بفرمایید.

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

3. حکم موسیقی مطرب چیست؟ و به چه نوع موسیقی گفته می‌شود؟ و با صدای مشکوک چه فرقی می‌کند؟ و آیا آهنگ‌هایی که رادیو و تلویزیون پخش می‌کنند از نظر شرعی اشکال دارد؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد و تشخیص با عرف است.

3. آیا گوش دادن به آهنگ‌هایی (سرودها) که در حال حاضر در رادیو و تلویزیون اجرا می‌شود، فعل حرام است؟ چون به هر حال موسیقی در آن‌ها به کار رفته؛ مثلاً برنامه خانواده را که از رادیو گوش می‌دهیم، برنامه تربیتی دارد، آشنایی با قرآن و تفسیر و حدیث و... که برنامه‌های خوبی هستند و شنیدنشان مفید است ولی در بین پخش این برنامه‌ها، موسیقی و آهنگ است؛ اگر تماماً بشنویم، فعل حرام است و اگر در موقع موسیقی و شعار که توأم با موسیقی است خاموش کنیم، بعد یادمان می‌رود دوباره روشن کنیم و از شنیدن آن مطالب محروم می‌گردیم؛ تکلیف چیست؟ چرا باید هنوز این موسیقی و غنا از رادیو و تلویزیون جمهوری اسلامی پخش شود؟ آیا کسی نیست رسیدگی کند؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

2. تمام سرودهای انقلابی که موسیقی به همراه دارد، شنیدن آن ها درست است یا نه، و آیا باید از شنیدن موزیک هایی که گاه به گاه در لابه لای برنامه های تلویزیون شنیده می شود، پرهیز کرد؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب، حرام و صداهای مشکوک مانع ندارد.

2. آیا گوش کردن به تمام موسیقی هایی که از صدای جمهوری اسلامی پخش می شود حلال است؛ حتی آن موسیقی های غربی که به عنوان انقلابی بودن در برنامه هایی از جمله برنامه ای به نام «جهانی در انقلاب» که قبل از اخبار ساعت 8 پخش می شود؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

5. سازی که از رادیو ایران پخش می شود، شنیدن آن چطوری است؟ عده ای می گویند که ساز غنا است.

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

2. گوش کردن به موسیقی هایی که از رادیو و تلویزیون جمهوری اسلامی به هنگام پخش سرودها و یا در بین برنامه ها پخش می شود حلال است یا حرام؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

4. گوش دادن به سرودهای آهنگ دار چه صورتی دارد؟ (آن هایی که در رادیو و تلویزیون پخش می کنند)

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک اشکال ندارد.

4. گوش دادن به چه نوع موسیقی حلال است و این صداهایی که از رادیو پخش می شود - اگرچه طرب انگیز یا صدای زن نامحرم هم باشد - حلال است؟ یا وظیفه ما گوش ندادن است؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام و صداهاى مشکوک مانع ندارد.

3. زیاد سؤال می کنند که این آوازهای رادیو و تلویزیون، همه آن ها استماعش اشکال ندارد و هیچ کدام موسیقی نیست و ما می توانیم همه این صداها و آهنگ ها را گوش دهیم؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهاى مشکوک، مانع ندارد.

6. در سرودهایی که در حال حاضر از رادیو و تلویزیون ایران پخش می شود به قدر زیادی از موسیقی استفاده می شود و حتی می توان گفت با ترانه، از نظر حرف ها فرق دارد، با در نظر گرفتن حرمت موسیقی، گوش کردن به این نوع سرودها چگونه است؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهاى مشکوک مانع ندارد.

3. آیا سرودهایی که اکثراً با آهنگ در رادیو و تلویزیون جمهوری اسلامی پخش می شود حکم موسیقی مطرب را دارد یا از صداهاى مشکوک می باشد؟

بسمه تعالی، میزان، تشخیص عرف است.

3. آهنگی که تلویزیون می زند، اگر هیچ لذتی در آن نباشد، آیا حرام است؟

بسمه تعالی، اگر موسیقی است حرام است و صداهاى مشکوک مانع ندارد.

[سؤال 12117] 4417

7. گوش کردن به آهنگ هایی که اکنون در رادیو و تلویزیون وجود دارد، چه صورت دارد؟ (در سرود یا غیره) و اگر کسی شك کند موسیقی هست یا نه، چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، موسیقی حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

[سؤال 12118] 6425

2. در رادیو تواسیح توالی، مدح ائمه طاهرین علیهم السلام یا واقعه کربلا را با وزن و ساز و طرب و با لحن خوب می خوانند. آیا استماعش جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر غنا و موسیقی نباشد مانع ندارد.

[سؤال 12119] 1570

3. گوش دادن به آهنگ ها و صداهایی که در سرودهای رادیو یا در برنامه های کودک و فیلم های سینمایی تلویزیون می گذارند چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

[سؤال 12120] 1629

3. آیا استماع تمام موسیقی هایی که از صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران پخش می شود جایز است؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

[سؤال 12121] 3165

10. شنیدن سرودها و شعرهایی که توأم با آهنگ و موسیقی است و از رادیو پخش می شود، حکمش چیست؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

[سؤال 12122] 2140

2. آیا شنیدن موسیقی و یا سرودهایی که از صدا و سیما جمهوری اسلامی پخش

می شود اشکالی ندارد؟ بعضی مواقع از رادیو مشهد، موسیقی محلی به نام ترانه انقلابی پخش می شود؛ شنیدن آن چگونه می باشد؟ خواهشمندم توضیح بیشتر دهید.

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

[سؤال 12123] 1605

3. مارش های نظامی که جنبه حماسی دارد و سمفونی بتهون، از نظر شرعی چه حکمی دارد؟

4. لطفاً مشخص بفرمایید از آهنگ هایی که از رادیو و تلویزیون ایران پخش می شود کدام آهنگ ها از نظر شرعی بلاشکال است با ذکر اسم؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

[سؤال 12124] 5446

4. صداهایی که به وسیله آلات لهو ایجاد می شود، مانند انواع صداهایی که در رادیو پخش می شود، از جمله صدایی که قبل از خلاصه اخبار زده می شود، جایز است گوش داد یا خیر؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و اگر مطرب بودن صدا، مشکوک باشد استماع آن جایز است.

[سؤال 12125] 2415

2. سرودهایی که از رادیو و تلویزیون به طور مطلق پخش می شود مطلقاً چه اشکالی دارد و آیا جزء موسیقی به حساب می آید یا خیر؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

[سؤال 12126] 5576

4. سرودهای صدا و سیمای جمهوری اسلامی که اکثراً موسیقی دارند آیا اشکال دارد؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک مانع ندارد.

ص: 435

6. سرودها و آهنگ هایی که در تلویزیون و رادیو خوانده می شود چه حکمی دارند و همچنین خرید و فروش آلات موسیقی در رابطه با آن؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهاى مشکوک مانع ندارد. خرید و فروش و استعمال آلات لهو حرام است.

3. ما حکم السماع و الاستماع إلى الأناشيد المذاعة من راديو الجمهورية الإسلامية، أم هناك استثناء؟

بسم الله تعالى، يحرم الاستماع إلى ما أحرز أنه من الموسيقى المطرب و يجوز فيما سوى ذلك.

4. شنیدن غنا و دیدن فیلم های تلویزیونی و داخل شدن در امکانه ای که می داند قهراً نگاهش به نامحرم می افتد با عدم وجود شرایط امر به معروف چه حکمی دارد و آیا در حکم شرع بین قوای سه گانه بصر و سمع و لمس فرق است؟

بسمه تعالی، جایز نیست و برای هر يك از قوای سه گانه وظیفه جداگانه است.

غیبت کردن از مجری برنامه تلویزیون

بسمه تعالی 19 / 12 / 1361

حضور رهبر کبیر انقلاب اسلامی، حضرت امام خمینی، مدّ ظلّه العالی، تقاضای استفتا در مورد مسائل زیر را داریم:

1. صحبت کردن پشت سر فردی که در تلویزیون در حال اجرای برنامه می باشد

چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، عیب جویی و تنقیص مسلمان جایز نیست.

2. حکم گوش دادن به سرودهای انقلابی که با موسیقی همراه است چیست؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهاى مشکوک مانع ندارد.

3. نگاه کردن به زن هایی که از تلویزیون جمهوری اسلامی ایران برنامه اجرا می کنند چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، نگاه کننده اگر زن را نشناسد، مانع ندارد در فرض عدم فساد و همچنین اگر فقط به وجه و کفین نگاه کند و ریبه و فسادی نباشد، جایز است؛ هر چند زن را بشناسد.

تماشای تصاویر و فیلم های تلویزیونی

[سؤال 12131] 7016

پاسخ استفتا: [نقل از صحیفه امام، ج 20، ص 448]

زمان: 3 دی 1366 / 2 جمادی الاول 1408

مکان: تهران، جماران

موضوع: حکم تماشای فیلم های تلویزیونی شهوت انگیز

سؤال کننده: خامنه ای، سید علی (رئیس جمهور)

[بسم الله الرحمن الرحيم. محضر مبارك رهبر كبير انقلاب حضرت امام خميني، مدّ ظلّه العالی

فتوای حضرت عالی در پاسخ به نظرخواهی مسئولان صدا و سیما در مورد فیلم ها و آهنگ ها پاسخ قاطعی به ابهام ها بود و خیال مردم و مسئولین را از جهت فتوای حضرت عالی آسوده کرد. باقی می ماند این نکته که حضرت عالی جواز تماشای فیلم ها را موقوف فرموده اید به این که شهوت انگیز نباشد. واقعیت اینست که تماشای پیکر عریان ورزشکاران برای بسیاری از زنان و تماشای چهره و حرکات بسیاری از زنان در فیلم ها برای اغلب جوانان شهوت انگیز است. سؤال این است که آیا مسئولان صدا و سیما وظیفه دارند که آنچه برای بسیاری از مردم شهوت انگیز است پخش نکنند؟ و آیا

ص: 437

ما به عنوان مسئولین کشور وظیفه داریم آن ها را از تهیه و تولید و پخش آن منع کنیم؟ یا این که چنین وظیفه ای بر عهده ما نیست و کافی است به مردم بگوییم هر که با تماشای این فیلم ها دچار شهوت می شود به تلویزیون ما نگاه نکند؟

مستدعی است حقیر را در این مورد راهنمایی فرمایند. ادام الله عزکم و ظلکم

66/10/2 - سید علی خامنه ای]

بسمه تعالی

هر کس با تماشای این فیلم ها دچار شهوت شود باید اجتناب کند و هر کس با شهوت به این فیلم ها نگاه کند مرتکب گناه شده است.

66/10/3 - روح الله الموسوی الخمینی

[سؤال 12132] 7017

پاسخ استفتا: [نقل از صحیفه امام، ج 20، ص 445]

زمان: 30 آذر 1366 / 29 ربیع الثانی 1408

مکان: تهران، جماران

موضوع: برنامه های نمایشی و فیلم های تلویزیون

سؤال کننده: هاشمی، محمد (رئیس صدا و سیما جمهوری اسلامی) - فردوسی پور، اسماعیل (اعضای سرپرستی صدا و سیما جمهوری اسلامی)

[بسمه تعالی. همچنان که استحضار دارید در برخی از برنامه های نمایشی سیما جمهوری اسلامی ایران نظیر فیلم های سینمایی یا سایر برنامه های نمایشی اعم از داخلی و خارجی، زنان نمایشگر حضور دارند که حسب موضوع بعضاً از ضوابط کامل پوشش اسلامی در حد چهره و گردن و موی سر برخوردار نیستند و همچنین در پاره ای از ورزش های مرسوم از قبیل «گشتی» و «فوتبال» قسمتی از بدن ورزشکاران مرد پوشیده نیست، استدعا دارد جهت روشن شدن موضوع نظر مبارک را در خصوص موارد زیر اعلام فرمایید:

ص: 438

1. پخش برنامه های تلویزیونی که در آن ها بر حسب موضوع زنانی ایفای نقش می نمایند که ضوابط کامل پوشش اسلامی در حد چهره و گردن و موی سر را رعایت نموده اند.
2. پخش برنامه های ورزشی نظیر کشتی و فوتبال که در آن قسمتی از بدن مردان ورزشکار پوشیده نیست.
3. نگاه کردن به برنامه های فوق الذکر که از تلویزیون پخش می شود. والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته.

محمد هاشمی

بسمه تعالی

محترماً معروض می دارد، در رابطه با پخش برخی فیلم های خارجی یا تولید داخلی و سریال هایی مانند «پاییز صحرا» و «آینه»، «نفوذ» و غیره و همچنین پخش آهنگ های موسیقی از صدا و سیما، از سوی امت شهیدپرور شکایاتی به شورای سرپرستی می رسد مبنی بر این که پخش این فیلم ها و سریال ها و آهنگ ها خلاف شرع مقدس اسلام و مخالف اهداف عالی انقلاب است و با نظام جمهوری اسلامی تناسب ندارد و هزینه کردن بودجه برای ساختن آن اسراف محسوب می شود، گو این که احیاناً جنبه های آموزنده، تفریحی و سرگرم کننده نیز دارد.

در انطباق این گونه موارد با فتاوی موجود در رساله های عملیه و تحریر الوسیله آن حضرت و احراز و تفکیک مجاز از غیر مجاز اختلاف نظر وجود دارد و نمی توان جواب صریح و صحیحی به مستشکلان ارائه نمود. اختلاف سلیقه نیز الی ما شاء الله موجود است و انسان نمی داند چه باید بکند و در این شرایط حساس جنگی که از اهمّ امور است تکلیف چیست؟

نکته دیگر این که وقتی شکایات که معمولاً از امت مورد توجه امام بزرگوار می باشد به مدیران و مسئولان اجرایی ارجاع می شود می گویند، امام - مدّ ظلّه العالی -

تمام این برنامه ها را می بینند و آهنگ ها را گوش می کنند اگر اشکالی داشته باشد تذکر می دهند. از آن جا که رسیدگی به شکایات و پاسخ به آن ها و اقدام فوری برای رفع نواقص، یکی از وظایف قانونی شورای سرپرستی می باشد مستدعی است نظر مبارك را نسبت به موارد یادشده مرقوم فرمایید تا بتوانیم از آغاز دوره جدید وظیفه خطیر شرعی و قانونی خود را به خوبی انجام دهیم و در پیشگاه آن امام عظیم الشان و امت الهی ایران مسئول نباشیم.

اسماعیل فردوسی پور]

بسمه تعالی

نظر نمودن به این قبیل فیلم ها و نمایشنامه ها هیچ يك اشکال شرعی ندارد و بسیاری از آن ها آموزنده است و پخش آن ها نیز اشکالی ندارد. و همین طور فیلم های ورزشی و آهنگ ها اکثراً بی اشکال است. گاهی خلاف به طور نادر دیده می شود، که باید بیشتر مواظبت کرد. لکن دو نکته باید مراعات شود: اول آن که کسانی که گریم می کنند باید محرم باشند و اجنبی حرام است چنین کاری را انجام دهد. دوم آن که بینندگان از روی شهوت نظر نکنند.

روح الله الموسوی الخمینی

[سؤال 12133] 7018

بسمه تعالی 13 / 9 / 1361

دفتر محترم امام خمینی، ضمن عرض احترام نسبت به آن دفتر، نظر شریف امام را در مسأله زیر خواهانم.

آیا نگاه کردن زن، به صورت و موی مرد ناطق تلویزیون، و یا نگاه کردن مرد به صورت و موی زن ناطق تلویزیون، حرام است؟

بسمه تعالی، اگر بدون مفسده باشد، اشکال ندارد.

ص: 440

بسمه تعالی

دفتر محترم حضرت امام خمینی، رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران! خواهشمند است، در صورت امکان، به مسأله زیر پاسخ دهید! (نظر صریح امام خمینی)

1. آیا برنامه ورزشی که از تلویزیون پخش می شود، مانند؛ کشتی، فوتبال، والیبال که مردان، قسمت هایی از بدنشان لخت است، برای زنان حرام است، یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر موجب فتنه و فساد برای بیننده نباشد، اشکال ندارد.

2. در صورت نداشتن پدر، آیا می توان بدون رضایت مادر یا عدم رضایت وی، داوطلبانه به جبهه جنگ رفت، یا خیر؟

بسمه تعالی، مانع ندارد، ولی اگر بر شخص، لازم و متعین نشده و موجب اذیت پدر یا مادر باشد، سعی کند آن ها را راضی نماید.

بسمه تعالی

امام عزیز! آیا تماشای تلویزیون یا پرده سینما، امروز باز هم حرام است؟ مثلاً آقای اخبار می گوید یا فیلم های خوب بیدار کننده می دهند، تماشا کردن به مردان این فیلم ها حرام است یا خیر؟

در خاتمه، دوام عمر آن یگانه رهبر انقلاب را از خداوند احدیت خواستارم.

بسمه تعالی، اگر مفسده نداشته باشد، مانع ندارد و در صورت داشتن مفسده، باید اجتناب شود.

بسمه تعالی

اگر در تلویزیون فیلم کشتی نشان دهند و زن ها ببینند، آیا حرام است؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد، مگر آن که مفسده ای بر آن مترتب باشد.

[سؤال 12137] 1715

4. نگاه کردن به صورت زن در تلویزیون آیا حرام است؟

بسمه تعالی، مانع ندارد؛ مگر در فرض وجود مفسده.

[سؤال 12138] 1992

2. حکم شرعی نشان دادن بازی های فوتبال یا کشتی که مردان با شورت در تلویزیون ظاهر می شوند چیست؟

بسمه تعالی، نشان دادن فیلم ها و نظر کردن به آن اشکال ندارد؛ مگر آن که مفسده ای بر آن مترتب باشد.

[سؤال 12139] 4710

4. نگاه کردن مردان به صورت و دست زنانی که در تلویزیون ظاهر می شوند جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، مانع ندارد.

[سؤال 12140] 7014

3. فیلم هایی که در تلویزیون پخش می شود، آیا تماشا کردن آن ها گناهی دربر دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

[سؤال 12141] 23

3. برای ما خانم ها دیدن مردان در تلویزیون یا جاهای دیگر اگر با قصد سوء همراه نباشد، آیا اشکال دارد یا نه؟

بسمه تعالی، در فرض مذکور مانع ندارد.

[سؤال 12142] 7314

3. در تلویزیون فیلم هایی نشان می دهند که خانم ها مکشّفه، بازی می کنند؛ به

ص: 442

صورت آن ها نگاه کردن چه صورتی دارد؟ و یا به اعضای پوشیده بدن آن ها چگونه؟

بسمه تعالی، با مفسده اجتناب لازم است. و همچنین اگر آن ها را بشناسد و با نبود مفسده و عدم شناخت مانع ندارد.

[سؤال 12143] 7015

3. نگاه کردن به زن هایی که از تلویزیون جمهوری اسلامی ایران برنامه اجرا می کنند چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، نگاه کننده اگر زن را نشناسد، مانع ندارد در فرض عدم فساد، و همچنین اگر فقط به وجه و کفین نگاه کند و ریبه و فسادی نباشد، جایز است؛ هر چند زن را بشناسد.

[سؤال 12144] 6988

2. فیلم هایی که در تلویزیون پخش می شود که زن های بی حجاب و بدون پوشش اسلامی داخل آن هستند. نظر کردن به این فیلم ها چگونه است؟

بسمه تعالی، در صورت عدم مفسده، مانع ندارد.

ص: 443

انجام فریضه نماز در ادارات

[سؤال 12145] 7022

بسمه تعالی 12 / 10 / 1358

محضر مبارک مرجع عالی قدر تشیع رهبر عظیم الشان امام خمینی دام بقاؤه

به عرض عالی می رساند در بعضی از ادارات دولتی نماز جماعت دایر نموده اند اگر کارمندی بخواهد شرکت کند به مدت خواندن نماز باید کارش را ترك بنماید.

1. اگر در موقع شرکت نمودن نماز جماعت کارمند لطمه ای به کارش نخورد و بیکار باشد چه صورت دارد؟

2. اگر در موقع شرکت در نماز جماعت کارش تأخیر کند چه صورت دارد؟

3. در صورت مجاز بودن عمداً نماز جماعت را ترك کند چه صورت دارد؟

مستدعی است نظر مبارک را جهت آگاهی برادران دینی اعلام فرمایید.

بسمه تعالی، نماز جماعت واجب نیست و اگر منافاتی با مقررات استخدامی شما نداشته باشد مانع ندارد.

[سؤال 12146] 7023

بسمه تعالی 17 / 8 / 1358

دفتر امام خمینی، احتراماً؛ این جانب کارگر وزارت نفت اهواز هستم. چون وقت کار وزارت نفت یکسره از ساعت هفت تا ساعت سه بعدازظهر می باشد، آیا بنده می توانم نماز ظهر و عصر را سر کار بخوانم؟ خواهشمند است، جواب مسأله را برای بنده ارسال فرمایید.

بسمه تعالی، اگر منافات با کار استخدامی ندارد، به نحو متعارف مانع ندارد.

بسمه تعالی

بنده مستخدم اداره هستم. آیا جایز است موقع ظهر که کار کردن ضرورتی ندارد، کار را تعطیل کرده و به خاطر کسب فیض بیشتر در نماز جماعت مسجد شرکت کرده و در عوض، آخر وقت کار کنم؟

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، اگر بر خلاف مقررات استخدامی شما نباشد، مانع ندارد.

بسمه تعالی 1361 / 6 / 2

ما چند نفر نگهبان در شرکتی مشغول به کار هستیم. در وقتی که نماز جماعت برقرار می شود. نماز جماعت می خوانیم و عده ای برای شك انداختن در کار ما می گویند نماز شما اشکال دارد برای این که باید شکسته خوانده شود. دوم این که از وقت شرکت دزدیده اید. باری رهبر عزیزتر از جانم چون هر نوبت سه نفر مشغول حفاظت می باشند می توانیم يك نفر انجام وظیفه بکند و دو نفر دیگر در نماز شرکت کنند خواهش می کنم جوابم را بدهید تا به همگی آن ها نشان داده تا دهان آن ها بسته باشد.

1. آیا بعد از نماز شکسته جماعت بعد که آمدیم منزل باید نماز را تمام به جا بیاوریم؟

2. آیا از وقت شرکت دزدیده ایم یا نه؟

از حضور محترم رهبرم و امامم خیلی خیلی سپاس گزارم به امید روزی که در ایران و تمام سراسر جهان به رهبری شما امامم اثری از زور و ظلم و ستم نباشد.

بسمه تعالی، باید مطابق مقررات عمل کنید و نمازی که در محل کار شکسته بخوانید در منزل اعاده ندارد.

پاسخ استفتا: [نقل از صحیفه امام، ج 18، ص 185]

زمان: 23 مهر 1362 / 8 محرم 1404

مکان: تهران، جماران

موضوع: فریضه نماز جماعت در ادارات، کارخانه ها و بانک ها در وقت اداری

مخاطب: موسوی، میرحسین (نخست وزیر)

[بسمه تعالی؛ محضر مبارک بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی، بعد از درود و سلام بی پایان، از آن جا که در بعضی از شعبات بانک ها و ادارات انجام فریضه نماز به صورت جماعت به هنگام وقت فضیلت موجب سوء استفاده و یا اضرار به بیت المال می گردد لذا سؤالات زیر در این رابطه مطرح است:

1. در صورتی که نماز جماعت در اول وقت باعث افت تولید يك کارخانه شود و یا اختلالی در امر تولید به وجود آورد، آیا مسئول کارخانه می تواند از کارکنان بخواهد تا نماز را بعد از اتمام کار بخوانند؟
2. اگر از بخشنامه دولت مبنی بر اقامه نماز جماعت، در شعبه ای از بانک ها و یا ادارات سوء استفاده شود و کار مردم تعطیل گردد، آیا می توان اقامه نماز را به اتمام وقت اداری که حدود ساعت 2 بعد از ظهر است محول کرد؟
3. آیا دولت مجاز است که در صورت مشاهده اضرار به بیت المال و یا وهن حیثیت جمهوری اسلامی به علت سوء استفاده عده ای، به صورت موردی نماز جماعت را در اول وقت ملغی نماید؟

میر حسین موسوی نخست وزیر [

بسمه تعالی

[جواب] 1. باید نماز را بعد از اتمام کار بخوانند و اگر کارخانه دولتی است، مسئول هم نمی تواند اجازه دهد.

ص: 446

[جواب] 2. لازم است پس از وقت اداری نماز بخوانند.

[جواب] 3. دولت می تواند، بلکه در صورت مذکور لازم است الغا کند.

روح الله الموسوی الخمينی

[سؤال 12150] 7027

بسمه تعالی 1361/9/2

محضر محترم رهبر عالی قدر، حضرت امام خمینی، مدّ ظله

با سلام و آرزوی طول عمر با عزت

نظر به این که هنگام اذان ظهر جهت ادای فریضه نماز حدود نیم ساعت ادارات تعطیل می شوند، اگر منزل کسی جنب اداره ای باشد، که در آن کار می کند آیا می تواند در همین فاصله زمانی مقرر، جهت صرف غذا و نماز به منزل خویش مراجعه کند یا خیر؟

بسمه تعالی، باید طبق مقررات عمل شود.

[سؤال 12151] 7028

بسمه تعالی

دفتر زعیم عالی قدر، حضرت امام خمینی، رهبر کبیر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، خواهشمند است دو سؤال این جانب را به عرض امام امت رسانده و از ایشان کسب تکلیف فرمایید:

1. مرسوم گردیده مدتی از وقت ادارات دولتی - گاهی تا يك ساعت - برای ادای نماز ظهر تعطیل می گردد؛ پاره ای از ادارات، در محل اداره، نمازخانه تشکیل داده، نماز می خوانند و عده ای هم برای نماز و یا به عنوان نماز، از ادارات خارج می گردند. کسانی که در محل اداره نماز بر پا می دارند، اغلب بلندگو نصب کرده و حدود نیم یا يك ربع ساعت هم به وقت نماز مانده، نوار قرآن و یا دعا پخش می کنند. خواهشمند است تکلیف شرعی را از لحاظ: صرف وقت اداری برای نماز؛ برپا داشتن نماز در

ص: 447

محل اداره؛ برپا داشتن نماز کارمندان در مسجد، اگر نزدیک اداره باشد؛ شرکت کلیه کارمندان در نماز در اداره و یا صرف آن در خارج از اداره و همچنین از لحاظ نصب بلندگو و ایجاد سر و صدا و تکلیف ارباب رجوع در مدت فوق، روشن فرمایید.

بسمه تعالی، چنانچه بر خلاف قرار استخدای آن ها نباشد مانع ندارد.

2. به حسب توجه به حضرت باری تعالی و توکل به خدا در انجام امور، هم اکنون بیشترین نامه های اداری با «بسمه تعالی» آغاز گشته و حتی اغلب، آن را در بالای نامه های اداری نیز چاپ کرده اند؛ علاوه بر مورد فوق، مرسوم گذشته هنگامی که نامه ای به دستگاهی می رسد، شخص مسئول و یا ارجاع کننده، عنوان ارجاع خود را با «بسمه تعالی» شروع می کند، ارجاع کننده بعدی نیز به همین شکل عمل می کند؛ بدین ترتیب، گاهی ممکن است در نامه ای، به علل مختلف، چندین بار ارجاع می خورد و یا پاسخ ارجاع کننده روی همان نامه داده می شود.

بسمه تعالی، اشکال ندارد ولی از انداختن در جاهای هتک آمیز اجتناب شود.

[سؤال 12152] 417

4. چون در زمان دولت برادر شهید رجایی در ظهرها نیم ساعت مخصوص نماز تعیین و ابلاغ به کلیه ادارات دولتی شده بود، وظیفه کارکنان دولت در زمان حال نسبت به آن دستورالعمل چیست؟

بسمه تعالی، مقررات را مراعات نمایند.

[سؤال 12153] 7029

بسمه تعالی 1361 / 3 / 20

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

همان طور که مستحضرید کارکنان دولت جهت برگزاری نماز جماعت ظهر و عصر به مدت نیم ساعت دست از کار می کشند و چون برخی از واحدهای فنی شرکت مخابرات به صورت کشیک انجام وظیفه می نمایند و ناچارند از بعد از ظهر تا صبح روز بعد در محل کار خود باشند درخواست نمودند که نماز مغرب و عشا را هم در اول وقت به مدت نیم ساعت به صورت جماعت برگزار نمایند، لذا از محضر مبارك

ص: 448

آن رهبر عظیم الشان تقاضای کسب اجازه را داریم.

بسمه تعالی، با اجازه مسئولین و مراعات مقررات اشکال ندارد.

[سؤال 12154] 772

2. بنده کارمند شرکت نفتم و ساعت کار بنده از هفت صبح تا دو بعد از ظهر است اما بنده مایلیم که نماز ظهر را در وقت شرعی در مسجد بخوانم، آیا مجاز هستم که برای خواندن نماز از اداره خارج شوم.

بسمه تعالی، باید طبق مقررات اداره رفتار نمایید.

[سؤال 12155] 70

3. آیا موقعی که کار اداری است و لطمه ای به کار دولت نمی خورد می توان نماز خواند یا خیر؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

[سؤال 12156] 1598

4. همان طور که اطلاع دارید مرحوم شهید رجایی اعلام نمودند که در ادارات دولتی از اول اذان ظهر به مدت نیم ساعت کارکنان ادارات نماز به پا دارند. با این حال آیا رؤسای ادارات چنین حقی دارند که این ساعت را تغییر بدهند و مثلاً یکی دو ساعت عقب بیندازند؟

بسمه تعالی، رعایت مقررات دولت اسلامی لازم است.

رعایت مقررات در ادارات، مراکز آموزشی و درمانی

[سؤال 12157] 7030

بسمه تعالی 1361 / 10 / 28

دفتر محترم حضرت امام خمینی مدّ ظلّه العالی

محترماً به استحضار می رساند نظر به این که مراجعه افراد جهت ملاقات بیماران

ص: 449

بستری طی يك برنامه تنظيم شده در اين بیمارستان انجام می گیرد، و عدم رعایت برنامه مذکور مشکلاتی به همراه داشته و علاوه بر در خطر بودن حال بیماران به دليل عفونی شدن بخش ها يك نوع بدنظمی در انجام وظایف محوله به کارمندان را نیز در بردارد. لذا از آن دفتر محترم تقاضا می شود از محضر مبارك حضرت امام سؤال شود فتوای شریف خود را در این باره امر به ابلاغ فرمایند که آیا در جهت برقراری نظم بیمارستان و حفظ سلامت بیماران می توان از این گونه ملاقات های خارج از برنامه جلوگیری به عمل آورد یا خیر؟

در خاتمه طول عمر و صحت و سلامت حضرت امام را از خداوند تبارك و تعالی خواستاریم.

بسمه تعالی، باید مطابق برنامه عمل کنند و مسئولین می توانند نظم را برقرار نمایند.

[سؤال 12158] 5479

4. با عرض معذرت؛ اگر مصلحت باشد هر هفته در بیمارستان ها در روز شنبه به ناخن های بهیاران نگاه شده، باشد تا بلکه ان شاء الله یکی دیگر از آثار رژیم طاغوتی از بین برود.

بسمه تعالی، حق تفتیش و مزاحمت ندارند؛ ولی بهیاران باید ضوابط اسلامی و مقررات استخدامی بیمارستان را مراعات نمایند.

[سؤال 12159] 5561

3. یکی از قوانین پرستاری، مراقبت از بیماران با مذاهب مختلف (ادیان رسمی کشور) و یا حتی مشرک و کافر (بهایی). بدون در نظر گرفتن سن، جنس، نژاد و مذهب می باشد. حکم شرعی در مورد مراقبت از این گونه بیماران چیست؟

بسمه تعالی، طبق مقررات بیمارستان، با مراعات ضوابط شرعی عمل نمایند.

ص: 450

بسمه تعالی

دفتر محترم امام

خوابگاه دانشجویان متأهل دانشگاه صنعتی شریف - که مالک آن بنیاد مستضعفان است - در اختیار دانشجویانی است که اکثراً در نهادها کار می کنند، یا به کار دانشجویی مثل تدریس مشغولند. در این خوابگاه شخصی ساکن است که دارای خصوصیات زیر است:

1. یهودی است؛ 2. توده ای است؛ 3. وضعیت مالی او مثل سایرین است، و خانواده اش نیز ناتوان از تأمین مسکن برای او هستند.

از نظر شرعی، آیا ایشان می تواند در یکی از آپارتمان ها به سکونت خود ادامه دهد.

لازم به تذکر است به دلیل توده ای بودن ایشان، برادران، جهت اخراج او فشار زیادی بر شورای خوابگاه وارد می کنند. لطفاً هرچه زودتر جواب را برای شورای خوابگاه تهیه کنید.

بسمه تعالی، استفاده نامبرده، با اجازه آگاهانه مسئولین مربوطه مانع ندارد.

بسمه تعالی 1361 / 2 / 26

حضور محترم عزیزان مسئول در دفتر امام خمینی، دام ظلّه، با سپاس از خداوند متعال که به ما سعادت داد تا در پناه رهبری های امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) و نایب بر حقش امام خمینی اسلام واقعی را بشناسیم که به طور وضوح، برای مستکبران ثابت شده است که ریشه کن کننده سیستم های پوچ آن ها و نوکرانشان می باشد؛ برای مثال در کانال تلویزیون تنسی امریکا ضمن نشان دادن فیلمی درباره وضع عربستان، امام خمینی را دشمن اصلی دولت سعودی خواند. سؤالی برای ما پیش آمده که استدعا داریم از امام

ص: 451

کبیرمان پرسیده، و جواب را جهت برادران ایمانی تان ارسال دارید.

کتاب های زیادی مجانی توسط وزارت ارشاد اسلامی و دیگر نهادهای انقلابی، برای پخش در امریکا ارسال می گردد؛ آیا می توان این کتاب ها را به فروش رسانده و پول آن ها را صرف مخارج پستی و غیره برای تبلیغات اسلامی بکنیم؟ به امید پیروزی لشکریان اسلام بسمه تعالی، باید از وزارت ارشاد اسلامی کسب اجازه شود.

[سؤال 12162] 6051

2. در صورت باقیماندن دو سال به پایان تحصیلات، حضور در دانشکده، بعد از انقلاب فرهنگی - با توجه به تعهدی که قبلاً برای خدمت در آموزش و پرورش داده شده - برای تکمیل دوره لیسانس، چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، چنانچه بر خلاف قرار و مقررات نباشد مانع ندارد.

[سؤال 12163] 7033

بسمه تعالی 1361 / 6 / 2

محضر مبارک امام، با درود بر ارواح طیبۀ شهدا و سلام بر امام عزیز

چنانچه فرد یا افرادی از بخشنامه

وزارت کشاورزی، مبنی بر ممنوعیت تبدیل زمین های کشاورزی به باغ و خانه، و یا تأسیسات دیگر، تعدی نمایند، از نظر موازین شرعی چه حکمی دارد؟ و ارگان های ذی ربط نسبت به افراد و احداثی های آن ها چگونه باید عمل نمایند؟

بسمه تعالی، گرچه مقررات دولت اسلامی باید مراعات شود، ولی اختیار تصرف در ملک، با مالک است.

[سؤال 12164] 7034

بسمه تعالی

آیا شرط تقوا برای تصدی مدیریت های دستگاه های اداری و نهادهای انقلابی

ص: 452

دولت جمهوری اسلامی ایران کافی است، یا شروط آگاهی و کاردانی برای مدیریت مربوطه نیز ضروری می باشد؟

بسمه تعالی، سؤال از حکم شرعی نیست و مربوط به مسئولین مربوطه است.

[سؤال 12165] 1587

3. اگر کارگران کارخانه ای که نان و شیرینی و خوراک و آشامیدنی تولید می کند، در حال کار از مواد غذایی کارخانه، که صاحب اصلی آن، بیت المال مسلمین است بخورند و با اطلاع مدیر کارخانه باشد، جایز است؟

بسمه تعالی، بستگی به مقررات کارخانه دارد.

[سؤال 12166] 7035

بسمه تعالی 1361 / 7 / 4

محضر مبارک حضرت امام خمینی

این جانب پس از پیروزی انقلاب اسلامی در اداره مربوطه به شغل کارپردازی مشغول شده ام. بنا به نیاز اداره مربوطه سفارش هشت دستگاه تانکر آب - از نوع ورق سفید -- به یک سازنده تانکر داده است، از قرار هر تانکر 37 هزار تومان؛ ولی چون در اثر جنگ صدام لعنتی، ورق سفید در بازار نیست. اکنون قرار شد که تانکرها با ورق سیاه ساخته شود و مابه التفاوت قیمت را پس دهد.

آیا می توان از پول مابه التفاوت چیز دیگری - که مورد نیاز اداره است - بدون مراجعه کردن به دارایی خریداری نمود؛ چون قوانین دارایی که بر ادارات حاکم است، هنوز همان قوانین طاغوت است و مشکلاتی به وجود می آورد. خواهشمند است نظریه مبارک را مرقوم فرمایید. در پایان سلامتی وجود امام و پیروزی فرزندان اسلام را از خداوند بزرگ خواستارم.

بسمه تعالی، مراعات مقررات دولت اسلامی لازم است.

ص: 453

بسمه تعالی

دفتر محترم سؤالات امام امت، ضمن سلام و درود فراوان به محضر امام بزرگوارمان، خمینی بت شکن، روحی له الفداء و رزمندگان ایثارگر خداجوی و روحانیت متعهد خط امام، مسأله ای برای یکی از دوستان نماینده ما پیش آمده که امید است آن دفتر معظم ما را از رهنمودهای خودشان بهره مند فرمایند، ان شاء الله:

ایشان ماشینی از بنیاد مستضعفین خریده و 40/000 تومان از بابت سوختگی موتور از قیمت اصلی آن کسر کرده اند؛ بعد معلوم شده موتور سوختگی نداشته، فقط 3/000 تومان خرج دارد:

1. آیا لازم است مابه التفاوت وجه را به بیت المال برگرداند؟

2. اگر بنیاد توسط شخص مذکور به اشتباه خود پی ببرند و بی تفاوت باشند، تکلیف چیست؟

از خداوند متعال خواری و ذلت دشمنان اسلام و مسلمین، و عزت مؤمنان را از خداوند خواستارم.

بسمه تعالی، بر خریدار چیزی نیست؛ ولی اگر مسئولین بنیاد فهمیدند و مقرراتی دارند، باید برطبق مقررات عمل کنند.

بسمه تعالی

حضور مقدس رهبر عالی قدر و عظیم الشان جهان تشیع، حضرت آیت الله العظمی الامام خمینی، دامت برکاته

با عرض سلام و درود بی پایان به پیشگاه رهبر عالی قدر انقلاب و خواهان پیروزی کامل آن جناب در پیشبرد اهداف عالیة اسلام، خواهشمند است به سؤالات زیر پاسخ فرمایید.

ص: 454

1. آیا در حکومت اسلامی آزادی عقیده و چسباندن نشریه ها به در و دیوار دبیرستان ها به طور آزاد برای هر گروه غیر اسلامی وجود دارد؟ لطفاً بیان فرمایید.

بسمه تعالی، در حدی که مضر به اسلام و مسلمین نباشد و موافق مقررات دولت اسلامی باشد مانع ندارد.

2. آیا می شود در مساجدی که فاقد روحانیت است و در دبیرستان ها و یا جاهای دیگر نماز جماعت را با امامت جماعت یکی از برادران که شرایط يك امام جماعت در او می باشد اقامه جماعت کرد یا خیر؟ لطفاً بیان فرمایید.

بسمه تعالی، امامت غیر روحانین تضعیف مقام روحانیت است و نباید بشود.

[سؤال 12169] 7038

بسمه تعالی

سلام بر امام امت و رهبر کبیر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، حضرت امام خمینی

دفتر محترم مسائل فقهی امام احتراماً؛ مردی هستم مسلمان و 56 ساله، دارای همسر و پنج فرزند ذکور و مؤمن به انقلاب اسلامی. در تاریخ ششم فروردین ماه سال 1358 خود و خانواده ام در قم به حضور امام امت رسیدیم و بیعت کردم که به انقلاب و رژیم جمهوری اسلامی ایران وفادار و جان نثار باشم. رو به خدای تبارک و تعالی ایستاده و در صورتی که اگر گناهی مرتکب شده باشم طلب توبه نمودم.

از این که به علت جو حاکم در دوران رژیم منحوس پهلوی که ایجاب می کرد در سمینارها و میهمانی های اداری اجباراً و برخلاف خواست قلبی و باطنی خود احیاناً دست به شرب مسکرات زده باشم توبه کردم که تا به حال این عهد و پیمان را نقض نکرده و نخواهم کرد. اکنون رئیس اداره ام با تشخیص حسن سابقه و وجدان کاری و مسئولیتی که نسبت به انقلاب احساس می نمایم توصیه کردند که بهتر است در محضر یکی از آقایان حجج اسلام حاضر شده و توبه نامه دریافت و ارائه نمایم. لذا از آن دفتر محترم مسائل فقهی امام درخواست می نمایم چنانچه مسأله دریافت توبه نامه شرعاً

ص: 455

واجب باشد راهنمایی های لازم را در این مورد بفرمایند.

بسمه تعالی، مکلف اگر گناهی از او سرزده باید توبه نماید و می تواند بین خود و خدا از گناهان توبه نماید و درخواست توبه نامه تابع مقررات دولت اسلامی است.

[سؤال 12170] 7039

بسمه تعالی 1361 / 2 / 30

دفتر امام خمینی

احتراماً؛ این جانب مسئول حسابداری سازمان تعاون روستایی شهرستان مرودشت سؤالی شرعی به شرح زیر از آن دفتر محترم دارم. خواهشمند است جواب آن را کتباً اعلام نمایید.

از بدو استخدام از کارمندان این سازمان معادل 30% از حقوق و مزایای مستمر، به عنوان پس انداز و بازنشستگی کسر می شود که در زمان بازنشستگی، این مبلغ به صورت نقد یا ماهیانه پرداخت گردد. از محل جمع آوری این وجوه، وام رفع احتیاج و تهیه مسکن به کارمندان این سازمان، براساس تاریخ استخدام پرداخت می شد. لیکن از تاریخ 1 / 1 / 1357 کارمندان این سازمان مشمول قانون استخدام کشوری گردیده اند و پرداخت وام رفع احتیاج و تهیه مسکن ملغی گردیده و قرار بر این شده که مانده پس انداز و بازنشستگی سهمیه هر يك از کارمندان، به صندوق بازنشستگی کشوری، و بقیه، به کارمندان ذی نفع پرداخت گردد. و چون سهمیه کارمندان، صرف پرداخت وام جهت خرید خانه کارمندانی که سابقه بیشتری دارند، شده است و قرار بر این گردیده که مطالبات کارکنان ذی نفع، از محل وصولی اقساط وام های مسکن پرداخت گردد، که این امر، در حدود بیست سال طول خواهد کشید؛ و این جانب به علت نیاز شدیدی که به طلب خود دارم و راضی نیستم که پس اندازم صرف خرید خانه برای دیگر همکارانم شود، آیا کسانی که از محل پس انداز این جانب و سایرین

ص: 456

اقدام به خرید مسکن نموده اند، از نظر شرعی می توانند در این نوع خانه ها زندگی، و اعمال اسلامی را به جا آورند یا خیر؟

از خداوند متعال، توفیق و عمر بیشتر امام کبیر را مسئلت دارم

بسمه تعالی، اگر مطابق مقررات مذکور استخدام شده اید، باید طبق مقررات عمل کنید و رضایت شما برخلاف آن اثر ندارد و تصرف و عبادت در خانه ها مانع ندارد.

[سؤال 12171] 7040

بسمه تعالی 1361 / 10 / 13

محضر مقدس حضرت مستطاب، آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

جعلنا فداك؛ با اهدای سلام، این جانبان اعضای اتحادیه صادرکنندگان پوست و سالامبور و چرم (حدود هشتاد نفر) طبق شرع و قانون جمهوری اسلامی، با اکثریت قریب به اتفاق آرا، یکی از اعضای اتحادیه را که صلاحیت دیانت و مدیریتش محرز است، به عنوان رئیس اتحادیه انتخاب نموده و اثاث و تشکیلات و پول و دفترچه چک اتحادیه را نزد رئیس قراردادده ایم تا بر صلاح اتحادیه انجام وظیفه نماید. در صورتی که کوچک ترین تخلف شرعی و قانونی از رئیس اتحادیه وجود ندارد، آیا دیگران - ولو این که از اتاق بازرگانی باشند - می توانند رأی اتحادیه را که شرعاً و قانوناً محترم و لازم الرعایه است، نادیده گرفته و بدون مجوز شرعی و قانونی فرد یا افراد دیگری - غیر از رئیس منتخب اتحادیه - را نصب و بر اتحادیه تحمیل نمایند و از اموال اتحادیه، بدون رضایت آن ها به افراد منتصب حقوق بدهند؟

لطفاً حکم مسأله را که مورد ابتلا است بیان فرمایید. ادام الله ظلکم

بسمه تعالی، مردم در کارها و امور خود آزاد و مستقلند و کسی حق دخالت در اموال و شؤون خاص آن ها ندارد. البته بر مردم است که مقررات دولت اسلامی را مراعات نمایند.

ص: 457

بسمه تعالی

حضور محترم آیت الله العظمی، نایب الامام، حاج آقا روح الله خمینی، مدّ ظله

آیا اشتغال به کسب کارمند دولت جمهوری اسلامی به منظور تأمین معیشت، در خارج از ساعات اداره مجاز و مشروع می باشد؟

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، چنانچه خلاف مقررات نباشد مانع ندارد.

بسمه تعالی 1360 / 8 / 11

تهران، جماران، محضر مبارک حضرت امام خمینی، حفظ الله تعالی

حضرت امام! با توجه به مسأله دفاع و نیاز شدید جبهه، آیا باید شغل اداری خود را کنار گذاشت و به جنگ با کفار رفت؟

بسمه تعالی، شغل اداری را، طبق مقررات اداری باید انجام دهد و بدون اجازه مسئولین مربوطه، تعطیل نکند.

بسمه تعالی 1361 / 9 / 6

محضر مبارک حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران، دام ظلّه العالی، پس از اهدای سلام، خواهشمند است با خط مبارک جواب مسأله زیر را مرقوم فرمایید:

این جانب یکی از طلاب حوزه علمیه شهرستان خرم آباد لرستان، مدت دو سال و نیم است در جهاد سازندگی با برادران جهادگر همکاری می نمایم و حال نیاز شدید به تحصیل دارم. اگر در روز يك ساعت الی يك ساعت و نیم از وقت جهاد را صرف تحصیل نمایم اشکال شرعی دارد یا خیر؟ و اگر اشکال دارد، جز این که از کار جهاد

استعفا بدهم، چاره ای دیگر ندارم. والسلام، دست بوس و مقلد حضرت عالی

بسمه تعالی، به مسئولین امور جهاد مراجعه کنید، طبق تکلیف عمل نمایید.

[سؤال 12175] 7044

بسمه تعالی

دفتر حضرت آیت الله العظمی امام خمینی

با توجه به اصل 141 قانون اساسی جمهوری اسلامی و فرمایشات اخیر امام امت، آیا از نظر شرع مقدس اسلام اشکالی دارد که يك معلم در ساعات فراغت، برای تأمین معاش به کسب آزاد مشغول باشد و برای دریافت جنس، عضو شرکت تعاونی همان شغل باشد؟ مدت کار این معلم در هفته چهار نصفه روز است.

بسمه تعالی، اگر خلاف مقررات باشد جایز نیست.

[سؤال 12176] 7045

بسمه تعالی

دفتر امام خمینی، دامت افاضاتهم

پس از اهدای سلام و تحیات، خواهشمند است بفرمایید که آیا کارمندان دولت که در وقت رسمی سرکار خود دیر حاضر می شوند، ولی دیرکرد کار خود را جبران، و از آن طرف دیرتر از ساعت اداری، کار خود را ترك می کنند یا در روز بعد، کار خود را جبران می کنند، اگر چه در مدت تأخیر ورود نیز ارباب رجوع نداشته باشند، حکم شرعی آن چگونه است؟

بسمه تعالی، باید مطابق مقررات عمل کنند.

[سؤال 12177] 7046

بسمه تعالی 1361/9/4

حضور روحانیون متعهد سلام عرض می نمایم، چون سؤالی است دقیق و از هر کس پرسیده ام به گونه های مختلف پاسخ گو بوده، خواهشمندم از امام عزیز پرسید و

ص: 459

جواب، مهر امام را هم داشته باشد.

دبیری هستم که 24 ساعت در دبیرستان تدریس داشتم؛ یعنی هفته ای چهار روز از ساعت 8 تا 2 بعد از ظهر. به علت نیازی که جهاد دانشگاهی به نیرو داشت، آموزش و پرورش حکم مأموریت به من داد تا با حفظ همان حقوق، تا مدت شش ماه در جهاد فعالیت کنم، سپس به آموزش و پرورش برگردم. حال سؤال شرعی من این است که آیا من باید همان مقدار ساعت را کار کنم یا 40 ساعت در هفته؟ منظور نظر من فقط جواب به سؤال شرعی آن است؛ چون شده که حتی در هفته 60 ساعت هم فعالیت کرده ام. خواهشمندم واضح جوابم را بدهید. والسلام

بسمه تعالی، باید طبق مقررات عمل کنید.

[سؤال 12178] 764

6. شخص روحانی که در ارگان ها کار می کند، آیا می تواند از وقت کارش دنبال درس برود؟ در صورت موافقت مسئولین و عدم آن، وظیفه چیست؟

بسمه تعالی، بستگی به مقررات ارگان دارد.

[سؤال 12179] 7047

بسمه تعالی 1361 / 1 / 15

پس از سلام و درود به رهبر کبیر و مرجع عالی قدر جهان شیعه، خواهشمند است نظر مبارك حضرت آیت الله العظمی را در مورد مسأله زیر مرقوم فرمایید، اجرکم عندالله

امتحانات آموزش و پرورش تویسرکان، هر سال از کلیه

دانش آموزان پایان دوره ابتدایی که از طرف آموزشگاه مربوطه معرفی شده یا می شوند، مبلغ 15 یا 27 ریال بابت تمبر و گواهینامه دریافت نموده و این پول که به وسیله مدیران جمع آوری می شود، شاید عنوان نشده و یا نشود که بابت چیست و دانش آموز نداند به چه حسابی پول را از او می گیرند، بلکه فقط اعلام می شود 15 یا 27 ریال بیاورید. البته اگر

ص: 460

دانش آموز از عهده امتحانات نهایی برآید، پولی را که پرداخت کرده در ازای آن تمبر و گواهینامه برایش صادر می شود و اگر قبول نشود، تمبر و گواهینامه ای ندارد و مصرف نمی شود و قهراً پول به حساب امتحانات صندوق دولت باقی خواهد ماند. و چنانچه پس از اعلام نتیجه بخواهند مبلغ فوق را جمع آوری نمایند، تا حدی مشکل است. آیا می توان به این طریق اقدام کرد یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر طبق مقررات دولت اسلامی عمل شود، اشکال ندارد.

[سؤال 12180] 2063

2. چنانچه از این مانده، محلی برای استفاده اداری اتحادیه خریداری شده باشد، جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، با صلاح دید مسئولین مربوطه مانع ندارد.

[سؤال 12181] 2063

5. امر و مقرر فرمایید آیا اتحادیه می تواند از مازاد اتاق های خانه خود که در اختیار دارد به طور رایگان در اختیار شرکت تعاونی قرار دهد یا خیر؟ با توجه به این نکته که اتحادیه تشکیلات و مقررات و هیئت مدیره جداگانه و شرکت تعاونی هیئت مدیره و مقررات و تشکیلات جداگانه و دارای درآمدی هم می باشد که بتواند مال الاجاره بدهد.

بسمه تعالی، با صلاح دید مسئولین مربوطه مانع ندارد.

[سؤال 12182] 1222

2. بعضی از افراد هستند که طبق مقررات، هر روز باید سر ساعت معینی بر سر کار خود حاضر شوند؛ ولی به علت دور بودن راه یا سرمای شدید زمستان و یا نبودن وسیله نقلیه، يك الی دو ساعت، فقط صبح های روز شنبه استثنائاً دیر به محل خدمت خود می رسند. آیا از نظر شرع مقدس اسلام، درست است که جبران تأخیر خود را همان روز یا در ایام هفته کنند؟

بسمه تعالی، باید طبق مقررات عمل نماید.

ص: 461

[سؤال 12183] 125

3. چنانچه کارفرمایی يك یا چند نفر افراد مسلمان شیعه غیر بومی شهر و با قرارداد کار برای مدت - مثلاً - يك سال داشته باشد، آیا افراد بومی می توانند به عنوان اولویت بومی بودن برای کار، کارفرما را مجبور به اخراج و یا کارگر را مجبور به ترك کار و نقض قرارداد خود نمایند؟

بسمه تعالی، بستگی به قرار کارخانه و مقررات دولت اسلامی دارد.

[سؤال 12184] 125

4. آیا به عنوان اولویت بومی بودن، می توان کارفرما را مجبور به قبول کارگری نمود که دلایلی و قراینی مبنی بر سوء نیت و قصد تخریب و اصرار او مشهود باشد و یا این که رضایت طرفین شرط می باشد؟

بسمه تعالی، در مسأله قبل ذکر شد.

[سؤال 12185] 1678

6. بعضی از کارمندان نهادها کارشان طوری است که اگر در ساعت مقرر سرکار خویش حاضر نشوند یا مقداری (مثلاً نیم ساعت یا يك ساعت) تأخیر داشته باشند لطمه ای به کار اداره یا مردم نمی خورد، آیا اگر این کارمندان تأخیر داشته باشند حقوق آن ها اشکال دارد؟

بسمه تعالی، بستگی به مقررات دارد.

[سؤال 12186] 3269

5. کارمند دولت جمهوری اسلامی و یا دیگر ادارات وابسته به دولت آیا می تواند در ساعات کار فعالیت شخصی داشته باشد.

بسمه تعالی، تابع مقررات اداره مربوطه است و کارهای جزئی به مقدار متعارف در اداره اگر منعی از مسئولین مربوطه نباشد اشکال ندارد.

ص: 462

4. آیا وجهی را یا وسایلی را که دولت جهت مصرف در مدرسه مخصوصی در نظر می گیرد، می توانیم در مدرسه دیگر یا اداره ای دیگر که مربوط به دولت نیست مصرف نماییم، چه نیاز بدان باشد یا نباشد؟

بسمه تعالی، اگر به خصوص مدرسه ای داده شده، باید در همان مدرسه مورد استفاده شود.

استفاده از اموال و امکانات عمومی و دولتی

[سؤال 12188] 7048

بسمه تعالی 12 / 3 / 1361

با عرض سلام و آرزوی موفقیت و سلامت روز افزون شما خواهشمندم به سؤالات زیر در صورت امکان پاسخ فرمایید، قبلاً از اظهار لطف شما متشکرم.

1. آیا استفاده از تلفن اداره برای استفاده شخصی و پرداخت مقداری از حقوق به حساب دولت در ازای این استفاده جایز است؟

بسمه تعالی، بستگی به مقررات اداره دارد.

2. آیا خونریزی دندان باعث ابطال وضو و نماز می شود؟

بسمه تعالی، موجب بطلان نمی شود.

3. مبتلا شدن به بیماری نظیر اسهال خونی احتیاج به غسل دارد؟

بسمه تعالی، غسل ندارد.

[سؤال 12189]

4. آیا استفاده غیر کارمند دولت از بلیط های مخصوص کارمندان جایز است؟

بسمه تعالی، تخلف از مقررات جایز نیست.

5. بدون وضو خطبه های نماز جمعه را گوش کنیم آیا باید نماز ظهر را بخوانیم یا لازم نیست؟

بسمه تعالی، احوط اولی آن است که در حال گوش کردن خطبه با طهارت باشند و در هر

صورت اگر نماز جمعه را با وضو بخوانند مجزی و صحیح است.

6. پرداختن بهره پول به حساب دولت یا حساب جنگ زدگان جایز است یا حتماً باید به فردی صدقه داده شود؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است و اگر گرفت با یأس از صاحب واقعی آن از طرف او به فقرا صدقه دهند.

7. اگر کتاب یا جزوه شخصی نزدمان بماند و دسترسی به صاحب مال محال باشد تکلیف چیست؟

بسمه تعالی، باید آن را برای صاحبش حفظ کند یا به حاکم شرع تحویل دهد.

8. آیا نماز مسافر در خانه پدری اش شکسته است یا کامل؟

بسمه تعالی، خانه پدری اگر وطن او نیست یا از آن اعراض کرده در آن جا حکم مسافر دارد.

9. انزال مایعی بیرنگ و تقریباً غلیظ آیا در حکم منی است؟

بسمه تعالی، اگر یقین به منی بودن آن ندارد حکم منی بر آن مترتب نمی شود.

10. مدتی قبل دچار ناراحتی دندان شدم از یکی از دوستانم که دانشجوی دندانپزشکی است جهت رجوع به پزشک زن متخصص جو یا شدم و همچنین پزشک مرد مسلمان مذهبی، ایشان گفتند: دندانپزشک زن خیلی کم است و پزشک مرد مسلمان هم سراغ ندارد. با توجه به مسیره‌های طولانی در تهران و اهمیت معالجه صحیح دندان به دندانپزشک مرد مراجعه کردم آیا این رجوع امری جایز بوده و کلاً در این نوع موارد که اهمیت مهارت پزشک در تخصص مهم است و اغلب آقایان باتجربه تر هستند تکلیف چیست؟

بسمه تعالی، مراجعه به مرد اجنبی اگر مستلزم نظر و لمس حرام نباشد و یا ضرورت باشد مانع ندارد.

[سؤال 12190] 7049

بسمه تعالی 1358 / 10 / 25

محضر مبارك حضرت آيت الله العظمى امام خمينى، دام ظلّه

به عرض عالی می رساند که در زمان طاغوت وقتی که قیمت بنزین از هشت ریال به ده ریال رسید، دولت وقت اعلان کرد که ماشین هایی که بنزین مصرف می کنند و نمره کرایه دارند، در مقابل هر لیتر بنزینی که مصرف می کنند، دولت دو ریال به آن ها می پردازد. و فعلاً هم قانون همین طور است. چنین تخمین زدند که يك ماشین در روز

حداکثر چهل لیتر بنزین مصرف می کند، پس در هر روز دولت چهل تا دوریال به آن ها می پردازد. آیا کسانی که ماشین نمره کرایه دارند و بنزین مصرف می کنند، ولی فقیر نیستند (یعنی این ماشین به منزله ماشین شخصی آنان است و با آن مسافری نمی کنند) جایز است این پول را از دولت بگیرند یا نه؟ و اگر کسی مدتی گرفته باشد تکلیفش چیست؟

بسمه تعالی، میزان، قانون و مقررات دولت اسلامی است.

[سؤال 12191] 7050

بسمه تعالی 1361 / 4 / 24

با درود به امام عزیز و مهربان و با درود به شهیدان و با درود به رزمندگان پرتلاش و خستگی ناپذیر، با عرض سلام خدمت کارمندان محترم دفتر امام خمینی، دام ظلّه، با عرض معذرت از همه شما، من يك سؤالی را از شما دارم و آن سؤال این است که:

آیا استفاده از بلیط های دولتی که روی آن ها غیر قابل فروش نوشته شده که بعضی ها به رنگ سبز و بعضی به رنگ قرمز است، برای افرادی که دولتی نیستند مجاز است. مثلاً، برای من که يك دانش آموز سال سوم هنرستان هستم و برادرم عضویکی از ارگان های انقلابی است و به او بلیط ماهیانه می دهند، البته بسته 100 تایی آن ها 250 ریال است و برای او اضافه می ماند. در صورتی که اضافه بلیط ها در منزل می ماند و هیچ استفاده ای از آن ها نمی شود، آیا من می توانم از آن بلیط ها استفاده کنم؟ می خواستم

نظر امام خمینی، این مرجع عالی قدر را بدانم که چیست؟ آیا گناه دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی است.

[سؤال 12192] 7051

بسمه تعالی

محضر مقدس امام امت، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دامت برکاته

بدین وسیله از آن حضرت در مورد دو مسأله شرعی راجع به استفاده از اموال

ص: 465

دولتی استفتا می گردد:

1. آیا می توان از بلیط های دولتی (ویژه کارکنان دولت جمهوری اسلامی ایران) به غیر از شخص کارمند، کس دیگری استفاده نماید؛ حتی افراد خانواده نزدیک به آن کارمند؟

2. آیا می توان در موارد غیر ساعات اداری از این بلیط ها استفاده کرد؟

بسمه تعالی، تابع مقررات اداره مربوطه است.

[سؤال 12193] 7052

بسمه تعالی 1361 / 8 / 26

محضر مبارک رهبر بزرگ انقلاب اسلامی، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی، سلام علیکم ورحمة الله، و بعد از عرض سلام و ارادت محترماً؛ به عرض حضرت عالی می رساند که:

بنیاد مستضعفان اصفهان قریب به هزار دستگاه واحد مسکونی ساخته و در اختیار مردم قرار داده است، که تعداد زیادی از این منازل از شهر فاصله داشته و از امکانات شهری (مغازه، حمام و به خصوص مسجد) دور می باشند. حال از محضر مبارک می خواهیم سؤال نماییم که آیا بنیاد مستضعفان می تواند از امکانات و بودجه ای که در اختیار دارد، برای مستضعفین در کنار خانه هایشان مسجد و چند باب مغازه بنا کند و از عایدات مغازه ها، دوباره بودجه بیت المال را تأمین نماید.

بسمه تعالی، بستگی به مقررات بنیاد دارد.

[سؤال 12194] 7053

بسمه تعالی

کسی که بر خلاف مقررات قانونی، از اموال دولتی استفاده شخصی یا غیر شخصی نموده است، تکلیف شرعی او چیست؟

بسمه تعالی، استفاده از اموال دولتی بر خلاف مقررات، موجب ضمان است و باید عوض آن را به صندوق همان بخش واریز نماید.

ص: 466

محضر مبارك حضرت امام خمینی، السلام علیکم

در ادارات دولتی جهت نظافت کارکنان حمامی دایر نموده اند. غسل کردن در آن محل جایز است یا خیر؟ والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، اگر خلاف مقررات اداره مربوطه نباشد، با اجازه مسئولین غسل صحیح است.

بسمه تعالی

1. آیا استفاده از ماشین دولتی، به منظور شرکت در سمینارهای انجمن های اسلامی، مجاز است؟

2. استفاده از وسایل چاپ و تکثیر اداره، جهت انجام اهداف انجمن اسلامی چگونه؟

3. می شود مدتی از وقت اداری يك کارمند، در امور انجمن اسلامی صرف شود؟

توضیح: تا کنون هیچ يك از مسائل فوق، استفاده نگردیده است.

بسمه تعالی، رعایت مقررات اداری و غیر آن، در دولت اسلامی لازم است.

بسمه تعالی

دفتر حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دامت افاضاته، پس از عرض سلام به برادران ایمانی؛ مسائلی که از چندی قبل برای بعضی از برادران مطرح و نتوانستند به نتیجه برسند، حضورتان تقدیم و امید است که با تأیید خداوند بزرگ، راه گشای راهمان باشد:

1. آیا از امکانات اداره آموزش و پرورش - که عبارتند از چلووار و ماشین سواری،

استنسیل و وسایل تبلیغاتی دیگر - جهت شهدای عزیز می توان استفاده نمود؟

بسمه تعالی، تابع مقررات است.

[سؤال 12198]

2. می توان از امکانات بالا جهت انجمن های اسلامی و کتابخانه های اطراف اداره استفاده نمود؟

بسمه تعالی، تابع مقررات است.

3. اگر کسی در گذشته، ندانسته دندان طلایی گذاشت و حالا فهمید که اشکال دارد، به دکتر رجوع نمود و در جواب گفتند: اگر دندان هایت را عوض کنم، بقیه هوا می کشد و از بین می رود، تکلیف چیست؟

بسمه تعالی، در فرض مذکور اشکال ندارد.

4. اگر فردی در گذشته، ندانسته به بدن خود؛ مخصوصاً جاهای طهارت (وضو) خالکوبی نمود، تکلیفش در حال حاضر چیست؟

بسمه تعالی، اگر زیر پوست است اشکال ندارد.

[سؤال 12199] 7057

بسمه تعالی 1361 / 3 / 5

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، لطفاً پاسخ استفتائات ذیل را مرقوم فرمایید:

1. غیر از مرخصی سالیانه که برای هر يك از پرسنل منظور شده، مرخصی ای به عنوان «مرخصی موقت»، پرسنل نیرو استفاده می نمایند؛ آیا این مدت که هر يك از پرسنل به مرخصی موقت می روند، باید به ساعت اداری فرد اضافه شود و یا این که چون استفاده کلی پرسنل می باشد، جبران نکردنش اشکالی ندارد؟

بسمه تعالی، استفاده از اموال دولتی در جهات شخصی، بدون اجازه قانونی مسئولین مربوطه جایز نیست و موجب ضمان است.

2. قبل از انقلاب، نیروی دریایی برای پرسنل، کفش فرم از امریکا تهیه می نمود که جنس این کفش ها چرم می باشد و تعدادی از قبل مانده که به پرسنل فروخته می شود؛ با توجه به این که قبلاً فرمودید: «اگر

ص: 468

کفش از کشورهایی تهیه شود که ذبح اسلامی ندارد، چرم آن نجس است» آیا استفاده از این کفش ها که توسط ارتش جمهوری اسلامی فروخته می شود همین حکم را پیدا می کند؟

بسمه تعالی، جایز نیست، علی الاحوط.

[سؤال 12200]

3. در نیروی دریایی، شرکت تعاونی مصرف، با سهام تعدادی از پرسنل تأسیس شده، آیا استفاده از امکانات ارتش از قبیل هزینه های پرسنلی، استفاده از محل نیرو جهت تشکیل شرکت تعاونی، هزینه های حمل و نقل و ترابری و آب و برق و دیگر تجهیزات تشکیل دهنده فروشگاه، جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، در حکم استفاده شخصی است و تابع مقررات دولت اسلامی است.

[سؤال 12201] 7058

بسمه تعالی

محضر مبارک رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران، حضرت آیت الله العظمی، امام خمینی، مدّ ظلّه العالی، پس از عرض سلام، از حضور مبارک استدعا داریم پاسخ مسائل ذیل را مرقوم فرمایید:

1. مسئول امور مالی یک اداره می تواند برای مدتی کوتاه، مبلغی به عنوان قرض الحسنه به خود یا به شخص دیگری که احتیاج دارد، پرداخت نماید.

2. کسی که بیشتر ایام، علاوه بر ساعات موظف، در حال خدمت به سر می برد و اضافه کاری دریافت نمی دارد، می تواند از وسایل نقلیه اداره، جهت نیازهای ضروری خود استفاده کند یا خیر؟ با اجازه مسئول اداره چطور؟

بسمه تعالی، بدون اجازه قانونی مسئولین مربوطه، جایز نیست.

[سؤال 12202]

3. کسی که مسئول خرید اموال اداره می باشد، در صورتی که جنسی مثل شیشه،

ص: 469

کاغذ، آهن و غیره را مازاد تشخیص داد، حق دارد به قیمت تمام شده، به افراد دیگر بفروشد؟ و در صورتی که خود مسئول خرید احتیاج داشته باشد، می تواند اجناس مازاد را به قیمت تمام شده، خریداری نماید؟

بسمه تعالی، منوط به اجازه قانونی مسئولین مربوطه است.

[سؤال 12203]

4. کسی که با وسیله نقلیه اداری، در حال انجام مأموریت می باشد، می تواند در راه های کم وسیله مسافر سوار کند و در صورتی که بابت سوار کردن، پول دریافت نماید، وجه مأخوذه چطور مصرف گردد؟

بسمه تعالی، جایز نیست و چنانچه تخلف نمود، ضامن اجره المثل برای بیت المال است.

[سؤال 12204]

5. همراه داشتن اموال دولتی مثل پول، خودکار و کاغذ برای شخص نمازگزار چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، در حد متعارف، برای کارمندان اشکال ندارد.

[سؤال 12205]

6. کسی که به مأموریت می رود و اضافه کار قانونی دریافت نمی دارد، هزینه سفر را می تواند از بودجه دولت برداشت نماید؟

بسمه تعالی، بدون اجازه قانونی مسئولین مربوطه، نمی تواند.

[سؤال 12206]

7. بودجه ای که مقرر گردیده فقط در شهر مصرف شود، آیا می توان با صرفه جویی بقیه پول را در محل دیگری، مانند روستا مصرف نمود و یا برعکس؟

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی است، و بدون اجازه جایز نیست.

ص: 470

خواهشمند است از امام امت، مسأله زیر را که برای کلیه مسئولین و برادران پاسدار مطرح است، سؤال نمایید و جواب آن را ارسال نمایید:

استفاده شخصی از وسایط نقلیه (موتور، ماشین) و وسایل دیگر سپاه و دیگر ارگان های انقلابی و دولتی جایز است یا نه؟ و در چه شرایطی می توان از آن ها استفاده نمود.

بسمه تعالی، بستگی به مقررات دارد و تا معلوم نباشد که از نظر مقررات، استفاده های شخصی بلامانع است، نباید استفاده کنند.

دفتر امام خمینی، پس از ابلاغ سلام

1. ماشین هایی که خرج بنزین آن ها با دولت است مانند ارتش و سپاه و جهاد سازندگی و برای مأموریت ها و یا امور جنگی سفر می کنند و یا در خود شهرها از جایی به جایی می روند و گاهی از اوقات در بین راه توقف می کنند و افراد را سوار می کنند و به مقصدشان می رسانند، آیا جایز است این مقدار بنزین که برای توقف و برای رسیدن به مقصد آن مسافر مصرف می شود، آیا رانندگان مسئول هستند پول آن مقدار بنزین را به آن ارگان دولتی بدهند یا خیر؟ و اگر دولت جمهوری اسلامی اذن نداد که در بین راه افرادی را سوار کنند، آیا حضرت عالی اذن می فرمایید سوار کنند؟ و آیا رانندگان می توانند کرایه بگیرند و آن کرایه را خرج آن ارگان کنند یا خیر؟ و اگر

افرادی تا به حال گرفته اند، آن کرایه و پول را چه کار کنند؟

بسمه تعالی، میزان، مقررات دولت اسلامی است و تخلف از آن جایز نیست و موجب ضمان است.

2. پوشاندن وجه و کفین را واجب نمی دانید البته با عدم تلذذ و ریبه؛ حال اگر زن یا دختر، زیبا و وجیبه بودند و احتمال می دهند و یا می دانند که به صورتشان نگاه می کنند، آیا باز هم نباید بپوشانند؟ و اگر زن و یا دختر از روی لذت، وجه و کفین خود را بپوشانند چطور؟ لطفاً مشروحاً توضیح دهید.

بسمه تعالی، پوشاندن وجه و کفین واجب نیست مگر در مورد خوف فساد و ریبه و تلذذ.

3. شخصی منزلش در ساوه است و محل کارش تهران؛ حال برای ماه رمضان می خواهد بیاید نزدیک محل کارش، که از منزلی که کرایه می کند برای یک ماه تا محل کارش 4 الی 6 کیلومتر فاصله دارد. آیا می تواند قصد اقامه کند که روزه بگیرد و هر روز سرکارش هم برود و عصر برگردد یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر منزل و محل کارش در یک محله باشد مانع ندارد؛ ولی اگر در دو محله است، در صورتی می تواند روزه بگیرد که ده روز در یکی از دو محل قصد ده روز کند، که در این صورت بعد از ده روز می تواند هر روز فاصله مزبور را طی کند.

4. شخصی از منزل تا محل کارش 25 کیلومتر است و هر روز این مسافت را طی می کند و باید نماز را شکسته بخواند. یک روز از محل کارش آمد به محل دیگری که فاصله آن محل تا منزلش تقریباً 5 الی 7 کیلومتر است؛ حال وقتی به آن محل آمده نمازش را آن روز باید شکسته بخواند یا تمام؟

بسمه تعالی، شکسته است.

[سؤال 12209] 7061

بسمه تعالی 1361 / 7 / 6

به نام خداوندی که جانم در گرو اوست

محضر عالی قدر رهبر انقلاب و پدر دلسوز امت، حضرت امام خمینی، پس از تقدیم عرض سلام و خواست سلامتی دنیوی و سعادت اخروی شما از بارگاه حضرت باری تعالی، بدون طول کلام، به منظور صرفه جویی در وقت شما دو سؤال خود را مطرح می کنم.

1. در محل کار (کارمند راه آهن جمهوری اسلامی ایران) دارای حمام هستیم. کار ما در 5 ماه از سال (زمستان و 2 ماه آخر پاییز) به صورت نوبتی در 24 ساعت است. آیا غسل کردن در این حمام جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، چنانچه از طرف مسئولین منعی نباشد، اشکال ندارد.

ص: 472

2. همان طور که آن رهبری عالی قدر متذکر شده اند، بایست سعی شود که نماز یومیه در پنج نوبت خوانده شود. در کنار محل کار ما مسجد وجود دارد و چون من وقت کافی دارم که نماز خود را در پنج نوبت بخوانم، آیا می توانم نماز عصر خود را در محل کار با جماعت بر پا نکنم؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

[سؤال 12210] 7062

بسمه تعالی

حضرت امام، دام عزه، سلام علیکم

من از کارکنان ستاد نماز جمعه تهران هستم و به ناچار از امکانات این ستاد، امثال تلفن، قلم، کاغذ و خوراکی ها، استفاده شخصی می کنم، و مبلغی که مطمئن شوم ارزش یا قیمت استفاده از امکانات مورد مصرف را دارد، می پردازم؛ آیا اشکال شرعی دارد یا خیر؟ و اگر اشکال شرعی دارد، آنچه که تا به حال مصرف نموده ام، چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، بستگی به مقررات ستاد مذکور دارد.

[سؤال 12211] 7063

بسمه تعالی

محضر رهبر کبیرمان، امام خمینی، با عرض سلام، و آرزوی فرج امام زمان و سلامتی شما رهبر عزیز

اگر شخصی جهت ملاقات یکی از دوستانش به اداره محل خدمت دوستش برود و از آب یا برق یا لوازم تحریر یا وسایل نقلیه یا وسایل دیگر - که متعلق به آن اداره است - استفاده کند، آیا از نظر شرعی اشکال دارد یا نه؟ و آیا نماز خواندن و وضو گرفتن با آب آن جا، دچار اشکال می شود یا نه؟

با آرزوی فرج امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف)، و پیروزی رزمندگانمان در جبهه های حق علیه باطل، و درود فراوان به روان پاک شهدا

بسمه تعالی، تابع مقررات اداره است و چنانچه خلاف مقررات باشد، جایز نیست.

ص: 473

بسمه تعالی

با درود فراوان بر محمد صلی الله علیه و آله و آل او، و بر فرزند پاک و نستوه او خمینی بت شکن و با درود فراوان به روح شهدای پاک اسلام، و نیز شما خدمتگزاران صدیق انقلاب و اسلام، که همه برای تحقق قانون قرآن، زحمت می کشید. مسأله ای را که اکثریت قریب به اتفاق کارمندان جمهوری اسلامی با آن مواجه هستند، بیان می کنیم.

مسأله ای که مطرح است این است که کارمندان در محل کار، برای نوشیدن چای، از آب یا نفت یا برق و از امکانات دولتی، استفاده می کنند؛ لذا از شما استدعا می کنیم که از امام در مورد جایز بودن استفاده از این امکانات، سؤال شود.

خدایا، خدایا تا انقلاب مهدی خمینی را نگهدار، از عمر ما بکاه و به عمر او بیفزای

بسمه تعالی، تابع مقررات اداره مربوطه است. اگر استفاده های مزبوره، متعارف آن اداره است، اشکال ندارد.

بسمه تعالی

سلاح تبلیغات، برنده تر از کاربر سلاح در میدان جنگ است. (امام خمینی)

دفتر امام خمینی، رهبر کبیر انقلاب اسلامی، ضمن سلام و آرزوی توفیق روزافزون شما، سلامتی شما را از درگاه خداوند متعال خواستارم.

به اطلاع می رسانم که آیا کارمندان ادارات دولتی می توانند از کاغذ و پاکت دولت که در ادارات هست، استفاده کنند یا نه؟ این کار در بسیاری از ادارات انجام می شود. جواب این مسأله را کامل روشن فرمایید.

به امید پیروزی رزمندگان اسلام و نابودی کفر، والسلام

بسمه تعالی، استفاده های شخصی از اموال و وسایل ادارات دولتی، بدون مراعات مقررات جایز نیست.

دفتر امام، با سلام به امام امت، خمینی بت شکن و برادران عزیز دفتر امام، مسأله ای به شرح زیر پیش آمده، که خواهشمند است هرچه زودتر - جهت روشن شدن آن، و آگاهی ما کارگران - پاسخ عنایت فرمایید. توفیق شما را از خداوند متعال می خواهیم.

در کارخانه صنایع بسته بندی ایران - که ملی شده و عده ای هم سهام دار هستند - اخیراً جهت بردن عده ای از برادران کارگر، به شهرستان قم، برای زیارت مرقد حضرت معصومه علیهاالسلام و مسجد جمکران، هر هفته از اتوبوس های شرکت استفاده می شود. چون این عمل مستلزم مقداری هزینه به عهده شرکت می باشد، از قبیل مزد راننده، سوخت اتومبیل، استهلاک اتومبیل، و اضافه بر این ها به جای این اتوبوس جهت ایاب و ذهاب برادران کارگر در ساعت ورود و خروج از منزل به کارخانه و برعکس، ناچارند از اتوبوس های کرایه استفاده کنند. با توجه به توضیحات فوق، آیا استفاده از این وسیله نقلیه، اشکال شرعی دارد یا خیر؟ والسلام

بسمه تعالی، چنانچه طبق مقررات شرکت باشد، اشکال ندارد.

دفتر امام خمینی، رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، خواهشمند است در صورت امکان، مطالب زیر را از امام امت استفسار نمایید.

1. آیا از وسیله اداری و دولتی، می توان جهت انجام کار مردم در تعاونی های مساجد و شوراهای اسلامی مساجد، استفاده نمود یا خیر؟ این وسایل از قبیل ماشین تایپ، میز و صندلی، موتورسیکلت، اتومبیل و غیره می باشد.

بسمه تعالی، تصرف در اموال دولتی برای استفاده های شخصی، باید مطابق مقررات باشد، و در غیر این صورت، جایز نیست.

[سؤال 12216]

2. آیا می شود از وسایل دولتی، در قبال پرداخت هزینه استهلاك در مدت استفاده در انجام امور شخصی، و یا در خدمت مردم و تعاونی ها و شوراهای مساجد، استفاده نمود یا خیر؟

بسمه تعالی، حکم مسأله قبل را دارد.

[سؤال 12217]

3. در صورتی که از اتومبیل یا وسیله نقلیه شخصی، جهت انجام امور اداری استفاده نمود، آیا می شود در عوض، بعضی مواقع از وسیله دولتی استفاده شخصی کرد یا خیر؟

بسمه تعالی، حکم همان است که در مسأله قبل ذکر شد.

[سؤال 12218]

4. آیا کارمند مجاز می باشد در ساعات اداری، کارهای شورای مساجد و یا تعاونی ها را در مسجد انجام دهد و به صورت مأمور خدمت، در محل های مذکور خدمت نماید؟

بسمه تعالی، بستگی به مقررات اداره دارد.

[سؤال 12219] 7068

بسمه تعالی

حضور محترم مرجع شیعیان جهان، رهبر عزیز انقلاب اسلامی ایران، حضرت امام روح الله موسوی خمینی، موارد زیر از نظر قانون مسکوت مانده و مقامات قانونی مافوق نیز از نظر مقررات موجود اجازه اعطای مجوز ندارند. لذا مستدعی است به عنوان اعطای جواز شرعی نظر مبارك عنوان شود.

1. مسئول آموزش و پرورش با توجه به این که اکثر اوقاتش را برای امور اداری و اجتماعی صرف می کند؛ آیا می تواند از اتومبیل دولتی برای انجام امور شخصی و

ص: 476

خانوادگی خود استفاده کند و بدین ترتیب در وقتش صرفه جویی کرده و به امور اداری و اجتماعی پردازد؟

2. آیا مسئولین می توانند جهت حفظ جان و مسائل امنیتی، از امکانات دولتی، مثلاً از کارمند به عنوان محافظ یا اتومبیل و غیره استفاده کنند؟

بسمه تعالی، منوط به اجازه مسئولین و مقررات دولت اسلامی است.

[سؤال 12220]

3. کارمندی که به طور طبیعی از امکانات دولتی، مثلاً از تلفن اداره برای تماس با اقوام خود یا در حین خدمت از نوشت افزار به مقدار جزئی استفاده می کند؛ آیا اشکال ندارد؟

بسمه تعالی، استفاده شخصی منوط به مقررات است.

[سؤال 12221]

4. برخی از اموال مصرف نشدنی دولتی در انبار اداره بلا استفاده مانده؛ آیا مسئولین اداره مجازند به طور امانت از آن ها استفاده کنند؟

بسمه تعالی، جایز نیست.

[سؤال 12222]

5. آیا کارمند می تواند برخی از مطالبات قانونی خود را از دولت نگیرد؛ ولی معادلش از اموال دولت به طرق مذکور استفاده کند؟

بسمه تعالی، بدون اجازه مسئولین جایز نیست.

[سؤال 12223]

6. اجرای مقررات در نظام جمهوری اسلامی واجب است؛ اما اجرای برخی از آن ها مقدمه فعل حرام می شود و خودداری از آن ها منجر به افزایش بار مالی دولت می شود. مثلاً در روستاها مدارس راهنمایی و دبیرستان مختلط است و باتوجه به

ص: 477

کمبود دانش آموز نمی توان آن ها را تفکیک نمود و دو کلاس جداگانه تشکیل داد؛ زیرا از نظر دستورالعمل آماری دانش آموزان خلاف است. در چنین مواردی سه راه وجود دارد:

الف. کلاس ها و مدارس طبق مقررات قانونی به شکل مختلط تشکیل شود.

ب. کلاس ها تفکیک شود و با توجه به این که آمار دانش آموزان هر کلاس به حد نصاب مقرر نرسیده آن ها را تشکیل داد.

ج. کلاس های مختلط را کلاً منحل نمود و دانش آموزان مایل به تحصیل را روانه شهر نمود. شرعاً چه باید کرد؟

بسمه تعالی، با مراعات حجاب و مقررات، کلاس ها را اداره کنند.

7. آیا مقامات اداری، مانند رئیس و مدیر کل و استاندار شرعاً می توانند در مواردی که صلاح جامعه اقتضا می کند برای این که اختلافی در نظام اجتماعی پیش نیاید بر خلاف مقررات صادره اقدام نمایند؟

بسمه تعالی، دستورات خلاف مقررات دولت اسلامی فاقد اعتبار است.

[سؤال 12224] 7069

بسمه تعالی 1361 / 5 / 21

حضور مبارک برادران مسئول و متعهد در دفتر امام خمینی، دامت افاضاته

ضمن عرض سلام، تندرستی و طول عمر امام عزیز را تا انقلاب مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف)، از درگاه خداوند باری تعالی مسئلت می نمایم و توفیق خدمتگزاری شما برادران را به اسلام از خداوند منان خواهانم. خواهشمند است دستور فرمایید نظرات امام امت را نسبت به موارد مشروحه ذیل، اعلام فرمایند.

1. آیا کسانی که وسیله نقلیه دولتی در اختیار دارند، می توانند جهت خود و خانواده هایشان استفاده شخصی نمایند؟ و حدود آن چه مقدار است؟ و یا آیا می توان در مسیر کارهای دولتی، جهت رساندن خانواده خود به محلی دیگر، استفاده نمایند؟

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی است، و بدون اجازه قانونی مسئولین مربوطه، جایز نیست.

ص: 478

2. آیا می توان از کوپن بنزین دولتی، جهت وسیله نقلیه شخصی خود یا دیگران، استفاده نمود؟ و اگر مجاز باشد، در چه مواردی؟

بسمه تعالی، جایز نیست.

[سؤال 12225]

3. لطفاً به طور وضوح و مشخص ما را راهنمایی فرمایید، که نقاط ضعف و سوء استفاده های بعضی از مسئولین را در سطح استان، آن هم در زمان حکومت اسلامی، جهت رسیدگی، با چه مقامی باید در میان گذاشت. در این مورد مدیر کلی را می شناسیم که:

اولاً: معاون و محرم اسرار مدیریت کل زمان طاغوت در رژیم گذشته بوده و در رژیم گذشته، مسئول حفاظت آن اداره بوده و روابط نامشروع با يك دختر بهایی کارمند خود داشته و دارد (البته این دختر اخیراً به علت بهایی بودن اخراج شده است).

ثانیاً: سندسازی و سوء استفاده های مالی فراوان دارد و تعدادی بهایی همه روزه به اتاق وی رفت و آمد دارند.

ثالثاً: حقوق ماهیانه اش بین 25 الی 30 هزار تومان می باشد و بدون این که به مأموریتی یا به شهرستانی برود، همه ماهه مبالغی به عنوان مأموریت و حق کارشناسی جهت خود برمی دارد؛ و بسیاری موارد سوء استفاده دیگر، که مدارك و اسنادی در این زمینه موجود است.

البته تمام این مسائل را اغلب کارمندانش می دانند، ولی چون این کارمندان همگی از فامیل هایش هستند، و يك محیط كوچك و محدود کاری است، و به آن ها نظر لطف دارد، از ترس او چیزی نمی گویند، به جز يك نفر از این کارمندان که نسبتی با او ندارد و همیشه مورد غضب او بوده، حاضر است با کلیه مدارك و اسناد موجود، در حضور يك هیأت بازرسی بدون نظر و صلاحیت دار، این مسائل را اثبات نماید.

ص: 479

در ضمن این موارد را به طور غیر مستقیم به اغلب مقامات در سطح استان و غیر استان رسانده، ولی تا کنون به این مسأله حاد و این اداره پردرآمد که يك فرد ضد انقلاب در رأس آن قرار دارد، و این همه جرأت جسارت به خود داده، تا در زمان حکومت اسلامی چنین خلافتکاری هایی داشته باشد، رسیدگی نشده و این بسی عجیب است! البته فرزندان این شخص، گرایش کمونیستی نیز دارند، همچنین بازنشستگی وی نزدیک است، ولی بحث بر سر این مسأله است که تا دیرتر نشده، پس از رسیدگی دقیق توسط افراد صلاحیت دار و صاحب نظر، اختلاس های این فرد مورد مؤاخذه، و از وی قصاص و پس گرفته شود، تا مثل مدیریت کل قبلی - دولتشاهی - این شرکت که در زمان دولت بازرگان، به خارج فرار کرد، نشود. البته جزئیات بیشتر، پس از ارشاد و راهنمایی شما و معرفی يك مقام مسئول و محرم - ان شاء الله - بیان خواهد شد.

بسمه تعالی، اگر مدارك منطقی در دست دارید، به مسئولین فوق یا به وزارتخانه مربوطه ارائه دهید، تا اقدامات قانونی به عمل آورند.

[سؤال 12226] 7070

بسمه تعالی

محضر مبارك زعيم عالی قدر و مرجع مسلمین جهان، حضرت امام خمینی، دامت برکاته، عاجزانه خواهشمندم به سؤالات این جانب، که ذیلاً به استحضارتان می رسد، جواب کافی مرحمت فرمایید. خداوند ان شاء الله تا ظهور حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شما را مصون و محفوظ نگه دارد.

1. این جانب آموزگار می باشم و در یکی از ارگان های انقلاب اسلامی، افتخاری خدمت می کنم و جهت معاش زندگی ام، حقوقم را فقط از آموزش و پرورش دریافت می دارم. چون محل خدمت فرهنگی ام در یکی از روستاهای اطراف - که تقریباً شش کیلومتر با مرکز فاصله دارد - می باشد و پس از انجام کار در این نهاد انقلابی - اسلامی،

ص: 480

با ماشین این ارگان به محل کار می روم، آیا این استفاده اشکال دارد؟

بسمه تعالی، بستگی به مقررات نهاد دارد و تخلف جایز نیست.

2. تا کنون که حدود 26 سال سن دارم، مال خود را حساب نکرده ام و به دلیل مساعد نبودن وضع مالی، موفق به ازدواج نشده ام. با توجه به این که مبلغی بالغ بر چهل هزار تومان بدهکار می باشم، آیا اقامه نماز در منزل و استفاده از وسایل خانه ام اشکال دارد؟ ضمناً جنگ زده هم می باشم.

بسمه تعالی، اگر از درآمدی که سال بر آن گذشته، منزل و وسایل مزبور را تهیه نکرده اید، اشکال ندارد.

[سؤال 12227] 7071

بسمه تعالی 1361 / 6 / 25

سلام علیکم، به حضور رهبر کبیر انقلاب، حضرت امام خمینی، دامت برکاته امیدوارم خداوند تعالی اسلام را بر کفر پیروز کند و از خداوند طول عمر و سلامتی حضرت عالی را تا انقلاب بقیة الله (عجل الله تعالی فرجه الشریف) خواهانم.

یک مسأله ای که برای حقیر پیش آمده، این است که من در انبار بازرگانی همدان کار می کنم و هر مدتی مبلغی پول از اداره، جهت خرج انبار و دیگر کارهای اداره، دریافت می کنم و پول تا موقع حساب سال به سال، نزد من به امانت است. حال، اگر از این پول خرج کنم و یا جنس بخرم و بفروشم و استفاده بکنم، تکلیفم چیست؟

از خداوند پیروزی اسلام و مسلمین را خواهانم.

بسمه تعالی، تصرف و استفاده از پول و سایر اموال دولت، تابع مقررات دولت است.

[سؤال 12228] 7072

بسمه تعالی 1361 / 6 / 21

دفتر امام خمینی، حوزه استفتائات

حضرت امام! با توجه به این که امروز در اکثر ادارات و سازمان های وابسته به دولت جمهوری اسلامی ایران، انجمن اسلامی دایر است، آیا استفاده از امکانات

ص: 481

اداری، جهت انجمن اسلامی همان اداره یا سازمان جایز است؟

بسمه تعالی، استفاده از امکانات، باید طبق ضوابط آن اداره و سازمان باشد.

[سؤال 12229] 7073

بسمه تعالی 16 / 4 / 1361

1. مسئولین بعضی از نهادها و ادارات، حدود معینی از استفاده شخصی را از وسایل دولتی اجازه داده اند. آیا اجازه مسئول، برای چنان استفاده هایی کافی است یا خیر؟

بسمه تعالی، استفاده از اموال دولتی، تابع مقررات دولت اسلامی است، و اجازه مسئولین مربوطه، در صورتی اعتبار دارد که مطابق مقررات دولت باشد و فرقی بین نهادها و ادارات دولتی نیست.

2. سودی که بانک ها به پس اندازها می دهند، حلال است یا حرام؟ و اگر حرام است، چرا دولت مردم را به گذاشتن پول در بانک ها تشویق می کند؟

در هر صورت، پول هایی را که بانک به عنوان سود به ما می دهد، چه باید کرد؟ آیا واریز کردن چنین پول هایی به حساب های خیریه عمومی، جایز است؟

بسمه تعالی، سپردن پول به بانک اشکال ندارد، ولی بهره پول ربا و حرام است، گرفتن آن جایز نیست و اگر گرفته و از برگرداندن به صاحب واقعی آن مأیوس است، از طرف او به فقرا صدقه بدهد.

[سؤال 12230] 7074

بسمه تعالی

شوهر من در زمان طاعت مقداری از اجناس دولت را به منزل آورده حال که تصمیم به عودت آن داریم آیا آن ها را حتماً باید به جای اولش برگردانیم یا این که به پیشنهاد محل تحویل دهیم؟

بسمه تعالی، اگر از اموال دولتی است باید به دولت برگردد.

ص: 482

[سؤال 12231] 7075

بسمه تعالی 1361 / 4 / 30

دفتر حضرت امام خمینی، با عرض سلام، احتراماً؛ به استحضار می‌رساند:

اگر سرپرست یکی از نهادهای انقلابی از وسیله ای که متعلق به آن نهاد می‌باشد جهت رفت و آمد به محل سکونت خود دو بار در روز و در حدود ده کیلومتر استفاده نماید؛ آیا شرعاً جایز می‌باشد؟ ومن الله التوفیق، با تشکر و به امید پیروزی اسلام بر استکبار جهانی

بسمه تعالی، تابع مقررات است. باید بر طبق مقررات دولت اسلامی عمل شود.

[سؤال 12232] 7076

بسمه تعالی

دفتر حضرت امام امت، نایب الامام، روح الله الموسوی الخمینی، سلام علیکم، محترماً ضمن آرزوی طول عمر امام امت تا انقلاب حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) استدعا دارد بفرمایند:

آیا از امکانات ارگان‌های اداری جهت مراسم شهدا و زخمی‌های جنگی می‌توان کمک دریافت داشته و یا از امکانات موجود در ادارات، جهت معرفی گروه‌های سیاسی و یا با این امکانات از مقام این عزیزان توسط گروه‌ها قدردانی به عمل آورد؟ اگر آری، حدود را مشخص فرمایید که ان شاء الله در عملکردها آنچه را که خلاف مسیر خدا است مرتکب نشویم. والسلام علی من اتبع الهدی

بسمه تعالی، مراعات مقررات دولت اسلامی لازم است.

[سؤال 12233] 7077

بسمه تعالی 1361 / 11 / 14

دفتر محترم امام خمینی، مدّ ظلّه، سلام علیکم، از درگاه خداوند تبارک و تعالی

ص: 483

بقای عمر بزرگ رهبر انقلاب اسلامی را تا ظهور حضرت بقیة الله الاعظم خواستاریم و امیدواریم رزمندگان اسلام با پیروزی هرچه سریع تر بر قوای متجاوز صدامیان کافر، ریشه ظلم و تجاوز را به نابودی بکشانند؛ ان شاء الله.

خواهشمند است سؤالات ذیل را پاسخ فرمایید و لازم به تذکر است که شرکت مخمل و ابریشم بعد از پیروزی انقلاب اسلامی در زیر پوشش سازمان صنایع ملی قرار گرفته و اموال شرکت، همه جزو بیت المال است.

1. آیا مهندسین یا افرادی که به عنوان کارمند که سطح حقوق آن ها به حدود سه یا چهار برابر حقوق کارگران می رسد و استطاعت مالی در خور توجهی دارند، می توانند از خانه های سازمانی شرکت، بدون پرداخت کرایه یا هزینه آب و برق و تلفن و گاز و بییل و حقوق نگهبانان و همچنین تلفن چی، مجاناً استفاده نمایند؟ در صورتی که بسیاری از برادران شاغل در شرکت مایلند با پرداخت کرایه ماهیانه 35000 ریال از امکانات مذکور استفاده نمایند؛ از طرفی دیگر، بسیاری از کارکنان شرکت با درآمدی ناچیز که ماهیانه از شرکت می گیرند يك اتاق هم برای سکونت خانواده خویش ندارند؟

بسمه تعالی، تابع مقررات شرکت مربوطه و ضوابط دولت اسلامی است.

[سؤال 12234]

2. آیا کارکنانی که خانه شخصی خود را فروخته اند و پولش را نزد بانک سپرده اند و از بهره سپرده استفاده می کنند، می توانند باز از خانه های سازمانی بهره برداری نمایند؟

بسمه تعالی، حکم همان است که در بالا ذکر شد.

[سؤال 12235]

3. افراد بومی که محل زندگی و سکونت شخصی دارند آیا می توانند باز از خانه های سازمانی استفاده کنند؟

بسمه تعالی، حکم همان است که در بالا ذکر شد.

ص: 484

4. آیا افرادی که با اتومبیل شرکت در حال مأموریت و یا کار شخصی می باشند و در حین حرکت یا بین راه نقص فنی پیدا می کند و معمولاً هر راننده ای باید قبلاً اتومبیل را بازرسی نماید، خسارت وارده به عهده کیست؟
بسمه تعالی، اگر راننده مجاز در استفاده از اتومبیل بوده و در ترك بازرسی مقصر نبوده ضامن نیست.

5. آیا افراد شاغل که حقوق بگیر می باشند، می توانند از اتومبیل، تلفن، برق، آب استفاده شخصی نمایند؟
بسمه تعالی، تابع مقررات کارخانه است و بدون اجازه قانونی مسئولین مربوطه جایز نیست.

محضر مقدس حضرت امام خمینی، رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران، با سلام، احتراماً؛ به جواب مسأله ذیل شدیداً نیازمندیم.

فرمانداری یکی از شهرستان ها، وسیله ای را برای نهادی، مثلاً جهاد یا نهضت سواد آموزی خریداری می کند و خود فرماندار، اجازه استفاده از آن وسیله را در امور تبلیغات اسلامی نیز می دهد. آیا می توان از این وسیله جهت مجالس شهدا، دعای کمیل و دعای توسل در منازل شهدا، و تهیه عکس و پوستر برای شهدا، و یا تبلیغات اسلامی استفاده کرد؟ والسلام
به امید پیروزی نهایی رزمندگان اسلام و با آرزوی طول عمر امام امت.

بسمه تعالی، اگر مطابق مقررات اجازه داده شده است، مانع ندارد.

بسمه تعالی

آیا کارمند می تواند برخی از مطالبات قانونی خود را از دولت نگیرد و معادل آن، از اموال دولتی - مانند تلفن و نوشت افزار و امثال آن ها - استفاده شخصی کند؟

بسمه تعالی، حق ندارد.

بسمه تعالی 1361/9/21

محضر محترم رهبر معظم انقلاب اسلامی، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی، لطفاً به سؤالات ذیل پاسخ فرمایید.

1. آیا از اموال و امکانات ادارات دولتی و ارگان های انقلاب اسلامی برای مساجد و حسینیه ها و امامزاده ها و امور خیریه می توان استفاده کرد؟

دعای خیر تمامی مظلومان بدرقه راه آن رهبر انقلاب و امید مستضعفان باد

بسمه تعالی، استفاده از اموال عمومی و دولتی باید مطابق مقررات دولت اسلامی باشد.

2. حکم اقتدای مسافر به غیر مسافر و بر عکس چگونه است؟

بسمه تعالی، مکروه است؛ ولی ضرر به صحت جماعت و رجحان آن ندارد.

بسمه تعالی

آیا افراد شاغل در يك اداره یا مؤسسه می توانند از امکاناتی مانند اتومبیل، تلفن و امثال آن ها استفاده های شخصی نمایند؟

خداوند سایه مبارکتان را بر سر همه مسلمین جهان مستدام بدارد.

بسمه تعالی، موقوف به اجازه قانونی مسئولین مربوطه است و بدون اجازه، حکم غضب را دارد.

بسمه تعالی

محضر مبارک رهبر کبیر انقلاب، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، ادام الله ظلّه علی رؤوس المسلمین

در صورتی که کسی از وسایل دولتی در ادارات و یا ارگان ها جهت تبلیغ اسلام و یا استفاده شخصی - از قبیل تلفن و یا ماشین - مصرف کرده باشد و یا از بودجه ای که دولت در اختیار او گذارده به علت وجود قوانین زمان سابق، در غیر آن موارد - مثلاً در

موردی که بعداً تشخیص می داد - مصرف کرده است، آیا موجب ضمان است یا خیر؟ در صورت ضمان، چگونه باید ادا کند؟

بسمه تعالی، استفاده از اموال عمومی و صرف آن در غیر مورد نظر دولت جایز نیست و موجب ضمان است و باید به همان بخش رد شود.

بسمه تعالی 1361 / 11 / 10

بیت محترم امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

این جانب ساکن تهران، اینک مدت 38 ماه است که در مناطق کرد نشین در ارگان های جمهوری اسلامی مسئولیت دارم. در طول این مدت، ضمن انجام مسئولیت های محوّله، از تلفن و وسیله نقلیه دولتی برای امور شخصیه نیز استفاده کرده ام (و متأسفانه مقدار و تعداد دفعات مورد استفاده را به طور دقیق نمی توانم مشخص نمایم؛ ولی حدود آن را می توانم تخمین بزنم). لذا عنایت نمایید در خصوص موضوع فوق، تکلیف شرعی حقیر را معلوم کرده تا به خواست خداوند موفق به انجام تکلیف شوم.

بسمه تعالی، اگر زاید بر مقدار متعارف که مقررات اجازه می دهد، تصرّف کرده اید، به مقداری که یقین دارید باید از عهده آن برآید و به ارگان مذکور پردازید.

بسمه تعالی

آیا استفاده شخصی از تلفن و وسایل ادارات و نهادها جایز است یا نه؟

بسمه تعالی، استفاده از اموال دولت باید طبق مقررات دولت باشد.

بسمه تعالی 3 / 6 / 1361

پس از عرض سلام؛ خواهشمند است که جواب این سه سؤال را مرقوم فرمایید:

1. آیا از بلیط هایی که دولت به کارمندان می دهد، دیگران استفاده کنند اشکال دارد؟ یعنی به این صورت که برادر من، کارمند دولت است و بلیط دولتی به او می دهند، آیا اگر به من بدهد و استفاده کنم از همان سهمیه ای که به خودش می دهند، از لحاظ شرعی اشکال دارد یا نه؟

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی است؛ اگر مخصوص استفاده شخص کارمند است، برای دیگری جایز نیست.

2. آیا ماتو و روسری حجاب کامل است؟ ضمناً رانندگی خانم ها از لحاظ شرع برای مقلدین امام خمینی چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، در حجاب واجب هرگونه لباسی که بدن را از نامحرم بپوشاند کفایت می کند؛ اگرچه بهتر است چادر انتخاب نمایند و رانندگی برای بانوان، با حفظ حجاب مانع ندارد؛ مگر آن که مفسده ای بر آن مترتب باشد.

بسمه تعالی 10 / 11 / 1361

دفتر امام خمینی، پس از عرض سلام خدمت آن رهبر بزرگ؛ سؤالی برای این جانب پیش آمده که تقاضای فتوای آن مرجع بزرگ را دارم:

آیا می توان بلیط های ارسالی که توسط دولت به کارکنان آن داده می شود، به کس دیگری داد؟ توضیح این که شخص تحویل گیرنده احتیاج چندانی به آن نداشته باشد و

به کسی که احتیاج بیشتری دارد تحویل گردد.

بسمه تعالی، اگر برخلاف مقررات نباشد اشکال ندارد.

[سؤال 12247] 7087

بسمه تعالی

حضور امام خمینی، لطفاً جواب مسائل شرعی زیر را بدهید:

1. آیا بلیط های دولتی که در اختیار کارمندان دولت قرار گرفته، جایز است که افراد خانواده آن شخص یا دوستانش استفاده کنند؟ در صورتی که آن افراد هم کارمند دولت باشند، باز هم از نظر شرعی اشکالی دارد؟ حکم آن چیست؟

بسمه تعالی، بستگی به مقررات دارد.

2. آیا ازدواج با معلولین، در صورتی که پدر و مادر راضی نباشند، صحیح است؟

بسمه تعالی، ازدواج دختر باکره باید با اذن پدر او باشد.

3. رفتن دختران امدادگر که وجودشان در جبهه جنگ بسیار ضروری است، اگر پدر و مادر راضی نباشند، چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، اگر موجب اذیت پدر و مادر است، رضایت ایشان را تحصیل کنند.

4. گاهی اوقات نسبت به وجود خدا شك می کنم و ایمانم کمتر می شود، آیا در این مدت گناه می کنم، در صورتی که این شك دست خودم نیست؟

بسمه تعالی، از وسوسه پرهیزید و سعی کنید با مطالعات، اعتقاد خود را بیشتر کنید.

[سؤال 12248] 7088

بسمه تعالی 1361 / 8 / 20

دفتر محترم امام خمینی، مدّ ظلّه العالی، سلام علیکم ورحمة الله

پس از به جا آوردن مراسم ادب و ارادت، بدین وسیله در مورد زیر استفتا می شود:

آیا استفاده از تلفن های اداره، در وقت اداری یا غیر اداری، در محدوده تهران جهت ضرورت های شخصی، مجاز است یا خیر؟

بسمه تعالی، بستگی به مقررات اداره دارد.

بسمه تعالی

1. قبل از انقلاب کارمندان مخابرات با نشان دادن کارت شناسایی به مأمورین مخابرات در شهرستان های دیگر مجاناً از تلفن استفاده می کردند و با وجودی که اجازه ای رسمی در این مورد نداده بودند، طوری عمل می شد که در اذهان به طور قانونی جلوه گر شده بود و بعد از پیروزی انقلاب نیز تا مدتی کارمندان مخابرات از تلفن مجانی با شهرستان ها تماس می گرفتند. در صورتی که از مسأله غافل بوده اند با توجه به شرایط فوق، تکلیف آن ها چیست؟ در صورتی که مدیون باشند و مقدار آن را اصلاً نمی دانند چه باید بکنند؟ ضمناً در حال حاضر تلفن هایی که کارمندان هنگام کار، به منزل و غیره در شهر می زنند؛ آیا مدیون می شوند یا خیر؟

در خاتمه، دوام عمر آن یگانه رهبر انقلاب را از خداوند احدیت خواستارم.

بسمه تعالی، تصرفات معمولی و متعارف با اجازه قانونی مقامات مربوطه اشکال ندارد و در زاید بر آن و بدون اجازه، جایز نیست و اجرت را طرف ضامن است، و در صورت جهل به مقدار، باید قدر متیقن را بپردازد.

[سؤال 12250]

2. باتوجه به اطمینان از تعهد اسلامی رؤسا و مدیران مؤسساتی که از طرف دولت انتخاب می شوند اجازه آن ها در مورد کارهای جزئی برای کارمند حجت است یا خیر؟ مثلاً اجازه رئیس اداره در مورد استفاده از خودکار و کاغذ و تلفن شهری و غیره جهت کار شخصی، و یا اجازه چند دقیقه ای از وقت اداری جهت کار شخصی، حجت است یا خیر؟

بسمه تعالی، اعتبار دارد. مگر آن که معلوم شود که قانوناً حق اجازه نداشته است.

ص: 490

دفتر محترم استفتا حضرت امام خمینی ادام الله ظلّه العالی

پس از عرض سلام و احترام و با آرزوی توفیق از خداوند متعال، خواهشمند است اعلام فرمایند:

1. آیا استفاده از امکانات و محیط ادارات جهت انجمن های اسلامی ادارات و مؤسسات مجوز شرعی دارد یا خیر؟ در صورت مثبت بودن جواب، تعیین حدود استفاده و نحوه آن با چه کسی است؟

2. استفاده از وسایل و لوازم آموزش و پرورش جهت نهادهای انقلابی چه صورتی دارد؟

3. آیا جهت تبلیغات و مراسم روز هفت تیر که روز شهادت 72 تن از یاران امام است، می توان از امکانات اداری امور تربیتی در رابطه با ستاد هفت تیر که نهادهای و انجمن های اسلامی و ارگان های غیر دولتی در آن شرکت دارند استفاده نمود؟

بسمه تعالی، موکول به مقررات اداره و اجازه مسئولین مربوطه است.

محضر مبارك حضرت امام روح الله الموسوی الخمينی، السلام علیکم

محترماً به استحضار می رساند: این جانب که یکی از پرسنل نیروی هوایی هستم. مستأجرم و در یکی از خانه هایی که فاقد حمام و آب گرم می باشد ساکن می باشم. در بعضی از مواقع غسل بر گردنمان می باشد و لازم است تا موقع ظهر غسل نمایم. ساعت کار ما از هفت صبح و خاتمه آن دو بعد از ظهر است، حال اگر از آب گرم و حمام اداره برای غسل استفاده بنماییم آیا غسل ما صحیح است یا خیر؟ اگر جواب منفی است نماز ظهر ما که با جماعت در اداره اقامه می گردد چه صورتی دارد؟

بسمه تعالی، اگر خلاف مقررات اداره نباشد غسل صحیح است و اگر

امکان غسل کردن تا غروب داشته باشید اول وقت بدون غسل نماز صحیح نیست.

[سؤال 12253] 235

2. کارگری که در کارخانه های راه آهن کار می کند، چاقویی در منزل دارد که دسته آن می شکند و این آقا در بازار هر کجا مراجعه می کند، برایش درست نمی کنند و مجبور می شود آن را به کارخانه بیاورد و خودش درست کند. آیا صحیح است یا خیر؟

بسمه تعالی، با اجازه مسئولین مربوطه، اشکال ندارد.

[سؤال 12254] 861

13. آیا می توان از کاغذ نهادهای انقلابی یا ادارات دولتی به مقدار يك صفحه برداشت و استفاده شخصی نمود، همچنین خودکار و مداد و غیره؟

بسمه تعالی، تابع مقررات و اجازه مسئولین است.

[سؤال 12255] 7200

3. آیا استفاده از تلفن غیر شخصی - اداری و تلفن مساجد - مجاز است یا خیر؟ و در صورت جایز نبودن، کسانی که تا کنون به این امر، مبادرت می ورزیدند، تکلیفشان چیست؟

بسمه تعالی، منوط به اجازه مسئولین مربوطه، با رعایت مقررات است و اگر بدون اجازه، تصرف کرده، ضامن اجرة المثل است.

[سؤال 12256] 2972

2. در مورد وسایل نقلیه

ارگان های انقلابی، آیا برادران می توانند استفاده شخصی نمایند؟

بسمه تعالی، استفاده شخصی از اموال عمومی، موکول به نظر قانونی مسئولین مربوطه است.

ص: 492

2. آیا از امکانات يك نهاد دولتی می توان در نهاد دیگر استفاده کرد؟

بسمه تعالی، اگر مختصّ به نهاد اول است، باید در همان نهاد، مورد استفاده قرار گیرد.

3. کارمندانی که شاغل در اداره می باشند، می توانند در حین ساعت کار در اداره، از پول اداره، چای صرف نمایند؟

بسمه تعالی، با اجازه قانونی مسئولین مربوطه مانع ندارد.

2. آیا خسارت وارده به اتومبیل شرکت ملی شده - که در اثر قصور استفاده کننده ایجاد شده است - به عهده آن شرکت می باشد، یا شخص استفاده کننده؟

بسمه تعالی، عیب و نقص یا تلف اگر مستند به فعل استفاده کننده باشد، ضامن است.

2. علاوه بر این ها، مسائلی مانند استفاده شخصی از اتومبیل، تلفن، کاغذ و نوشت افزار و سایر وسایل دولتی نیز وجود داشته است. برای رفع این حق که بر عهده ما است چه کار باید کرد؟

3. آیا می توان پولی معادل آن به صندوق دولت داد؟ و آیا می توان آن را به یکی از حساب های جنگ و... پرداخت نمود؟

بسمه تعالی، 2 و 3، آنچه بر خلاف مقررات دولت از اموال استفاده شده موجب ضمان است و باید عوض آن را به صندوق همان بخش واریز نمود.

6. رزمندگان جبهه حق تا چه مقدار اجازه استفاده از اموال عمومی دارند؟

بسمه تعالی، در حدودی که مقررات دولت اسلامی اجازه می دهد استفاده مانع ندارد.

2. مسئول یا حسابدار يك مؤسسه دولتی همیشه مبلغی پول نقد و یا چك معتبر از جانب دولت در اختیارش است تا صرف هزینه های جاری آن مؤسسه نماید؛ آیا می تواند (حسابدار مورد نظر) اندکی از آن پول را صرف هزینه های ضروری و شخصی خود نماید، به طوری که هر وقت از طرف دولت او را بازخواست یا با او تسویه حساب نمایند، شخص مسئول یا حسابدار می تواند مبلغ صرف شده شخصی را بلافاصله حاضر نماید؟ آیا این عمل حرام است یا خیر؟

بسمه تعالی، استفاده از اموال دولت در غیر موارد مقررّه جایز نیست.

2. اگر فردی با بودجه مملکت (بیت المال) در محل کارش برای خود خانه ای با وسایلش فراهم کند؛ اولاً، بفرمایید صحیح است یا خیر؟ در ثانی، نمازش به چه ترتیب است؟ و استفاده از امکانات، مثل: محل و آب و غیره شرعاً چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی است. اگر با اجازه قانونی مسئولین مربوطه باشد، اشکال ندارد.

6. در بعضی از ادارات دولتی مرسوم است که هرکس از تلفن دولتی استفاده شخصی می کند، 5 ریال در صندوق مخصوصی واریز می کند. آیا این کار اشکالی دارد؟

بسمه تعالی، با اجازه مسئولین مربوطه اشکال ندارد.

[سؤال 12265] 6

7. بعضی تصرفات جزئی در اموال دولتی، که عرفاً متداول است و مسئولان ادارات دولتی هم از آن نهی نمی کنند (مانند یادداشت کردن امور شخصی به وسیله خودکار و کاغذ دولتی، یا درست کردن چای و مانند آن) چه حکمی دارد؟
بسمه تعالی، تصرفات جزئی متعارف مانع ندارد.

[سؤال 12266] 6

8. آیا کسی که از اموال شخصی خود (مثلاً از تلفن یا بنزین) برای مصارف دولتی استفاده می نماید، حق دارد عین آن یا بهای آن را از اموال دولتی برای خود استفاده نماید؟
بسمه تعالی، بدون اجازه مسئولین مربوطه حق ندارد.

[سؤال 12267] 1216

8. این جانب در زمان طاغوت از تلفن، خودکار و کاغذ اداره گاهی اوقات استفاده شخصی می کرده ام و ضمناً حق این جانب را هم در همان زمان پایمال کرده اند؛ آیا الآن باید پول آن ها را حساب کرده و پردازم یا خیر؟ و اگر باید پردازم، آیا می توانم بابت حق پایمال شده ام حساب کنم یا خیر؟ راهنماییم بفرمایید.
بسمه تعالی، ضامن هستید و نمی توانید حساب کنید.

[سؤال 12268] 206

7. آیا استفاده از ماشین های دولتی برای اموری که جنبه شخصی نداشته ولی جنبه حزبی دارند، از نظر شرع اشکال دارد؟
بسمه تعالی، تابع مقررات اداره و اجازه مسئولین مربوطه است.

[سؤال 12269] 1570

6. در صورتی که کسی روی حساب وظیفه و بدون حقوق، در نهادی انقلابی مثل بنیاد مستضعفان کار کند؛ آیا می تواند در موقع ضروری در حال انجام وظیفه از غذا یا

ص: 495

از میوه باغات به اندازه مصرفی خودش استفاده کند؟

بسمه تعالی، بدون رضایت متصدیان مربوطه نباید تصرف کند.

[سؤال 12270] 5379

2. راننده ماشین بسیج یا سپاه یا جهاد یا بهداری و امثال آن در بین راه با شخصی از مؤمنین برخورد می کند و جای خالی دارد؛ آیا جایز است مجاناً یا عوض و کرایه بگیرد برای آن مؤسسه ای که ماشین مربوط به او است و او را سوار کند؟ چون ممکن است اگر راننده اعتنا نکند، طرف افسرده شود و حمل بر خلاف اخلاق کند. و در صورت عدم جواز، اگر راننده یکی از بستگان یا دوست خود را دعوت به سوار شدن کند جایز است اجابت او یا نه؟ و آیا جایز است راننده، استفاده شخصی از آن ماشین کند؟

بسمه تعالی، استفاده از اموال عمومی باید طبق مقررات دولت اسلامی باشد و تخلف از آن جایز نیست.

[سؤال 12271] 6942

2. اگر راننده ای در شرکتی ملی شده مشغول به کار است و مسئول حمل و نقل کالا از شهری به شهر دیگر می باشد، در حین انجام مأموریت آیا می تواند زن و بچه خودش را به وسیله همان ماشین، موقع انجام مأموریت در محل تعیین شده به همراه ببرد، به شرطی که در کارش تعلل یا تأخیری ایجاد نشود؟

بسمه تعالی، استفاده از اموال عمومی تابع مقررات دولت اسلامی است. در فرض مرقوم، اگر منعی از طرف دولت نباشد مانع ندارد.

[سؤال 12272] 1726

2. از صدقه سر مبارك آن بزرگوار و انقلاب اسلامی عزیز، زمینی از طرف بنیاد مسکن در تهران در اختیار این جانب گذاشتند که با گرفتن وام و غیره، محلی مناسب برای سکونت بحمدالله ساخته شد و اکنون مدت چندین ماه است که بنا به درخواست خودم، از تهران به شهر مشهد انتقال پیدا نموده ام و اکنون در وضع فعلی، اداره

ص: 496

دارایی يك خانه سازمانی به طور موقت در اختیار من گذاشته که در آن جا سکونت دارم؛ لذا تقاضا دارم من را از نگرانی بیرون آورده و جواب مرقوم فرمایید که آیا با داشتن يك صد و سی هزار تومان (يك میلیون و سیصد هزار ریال) بدهکاری و قرض و با حقوق ماهیانه چهل هزار ریال از دولت و پنج سر عائله تحت تکفل، می توانم برای مدتی که بدهکاری های من کم یا تمام می شود، منزل خود در تهران را اجاره و رهن داده که با درآمد آن قروض خود را داده و در این مدت، در این خانه سازمانی باشم یا خیر؟

بسمه تعالی، با مراعات مقررات دولت اسلامی مانع ندارد.

[سؤال 12273] 3337

2. استفاده شخصی برای موارد ضروری از بعضی وسایل ادارات دولتی، مانند تلفن در صورتی که مدیر کل یا مدیر عامل منتصب دولت نیز در جریان امر بوده و خلاف مقررات نداند، آیا جایز است؟

بسمه تعالی، در صورتی که متعارف باشد اشکال ندارد.

[سؤال 12274] 7187

2. استفاده شخصی از وسایل بیت المال - از قبیل ماشین و موتور - تا چه حد آزاد است؟ و آیا می شود بعد از استفاده پول آن را به حساب بیت المال ریخت یا خیر؟

بسمه تعالی، اصل جواز استفاده، موقوف است به مقررات مؤسسه مربوطه.

[سؤال 12275] 2222

5. همان طور که به اطلاع امام رسانیدم، ما و برادران دیگری که به این جا آمده اند، به علت این که با خودشان اسباب و وسایل زندگی نیاورده اند - بنا به عللی - از وسایل بیت المال مثل پتو و احیاناً یخچال، دسته جمعی استفاده می کنند. آیا این شرعاً اشکالی ندارد؟ اگر با اجازه مقام مسئول باشد چطور؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

ص: 497

6. آیا می شود از تلفن اداره به شهرستان خود تلفن کرد و پول آن را به حساب اداره پرداخت با اجازه مسئول اداره؟

بسمه تعالی، اگر خلاف مقررات دولتی نباشد، با اجازه مسئولین مربوطه استفاده مانع ندارد.

3. آیا افراد شاغل در ادارات و مؤسسات دولتی، که وسایل و امکانات دولت در اختیار ایشان می باشد، می توانند با تأمین هزینه مصرفی، مانند سوخت اتومبیل از پول شخصی خود، از این امکانات، جهت کار شخصی استفاده نمایند؟

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی است؛ بدون اجازه قانونی مسئولین مربوطه، جایز نیست.

5. آیا استفاده از وسایل ارگانی که شخص، عضو آن ارگان شبانه روزی می باشد جایز است؟ ضمناً اجازه استفاده از آن وسایل را مسئولین بالاتر داده اند. علاوه بر این، بابت استفاده از آن وسایل، پول آن را به حساب همان ارگان واریز نماید (به طور تخمین)؛ مانند استفاده از موتورسیکلت، ماشین، تلفن، خودکار، و غیره.

بسمه تعالی، استفاده از اموال دولتی، تابع مقررات دولت اسلامی است و بدون اجازه مسئولین مربوطه جایز نیست.

6. مقداری کاغذ در زمان رژیم سرسپرده از اداره ای آورده شده بود. اکنون می توان آن را در مساجد برای تبلیغ استفاده کرد و یا این که باید آن را به اداره مربوطه تسلیم نمود؟ آیا می توان در حال حاضر، از آن اداره برای تبلیغ در جهت اهداف

انقلاب اسلامی استفاده کرد؟

بسمه تعالی، باید از مسئولین اداره مربوطه کسب اجازه کنند.

[سؤال 12280] 831

4. با توجه به این که این شرکت، ملی شده است، شورا و انجمن اسلامی و تعاونی مصرف و مسکن، به مأموریت هایی با هزینه شرکت می روند و همچنین نوشت افزار و هزینه های دیگری را خرج می نمایند. از نظر شرعی چه صورتی را پیدا می نماید؟ البته باید توجه داشت که شرکت تعاونی مصرف و مسکن، یک شرکت مستقل است.

بسمه تعالی، طبق مقررات شرکت مانع ندارد.

[سؤال 12281] 5428

3. اگر انسان برای تبلیغ به سپاه یا شهربانی یا ارگان دیگر دولتی برود، استفاده از وسایل معموله آنان - مثل حمام و دستشویی و غذا - شرعاً مجاز است یا نه؟

بسمه تعالی، اگر خلاف مقررات ارگان نباشد، مانع ندارد.

[سؤال 12282] 6556

6. ما عده ای از کارگران سازمان صنایع دفاع ملی مدت چند سال است در این سازمان کار می کنیم. صبح ساعت هفت به سر کار می آییم و ساعت سه بعد از ظهر به خانه مراجعت می کنیم. در زمان رژیم سابق این جا نهار و غذا به ما می دادند؛ بعد از انقلاب به عللی دیگر نهار نمی دهند و ما از منزل با خود غذا می آوریم و برای گرم کردن غذا مجبوریم از برق بیت المال استفاده کنیم؛ چه صورتی دارد، مجاز هستیم یا خیر؟

بسمه تعالی، با اجازه مسئولین مربوطه مانع ندارد.

[سؤال 12283] 244

5. استفاده کم از وسایل بیت المال مسلمین چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی است و بدون اجازه قانونی مسئولین مربوطه جایز نیست.

ص: 499

[سؤال 12284] 954

4. استفاده کردن از تلفن ادارات برای کار شخصی چه صورتی دارد؟

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی است.

[سؤال 12285] 1093

4. میزبیلیارد گران قیمت ساخته شده از قبل (حدوداً به قیمت 1000000 ریال) را آیا می توان به سازنده اش فروخت؟ در غیر این صورت چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت است.

[سؤال 12286] 1540

6. استفاده از بلیط هایی که دولت با قیمت ارزان تر در اختیار کارکنان خود قرار می دهد، برای افراد فامیل و یا آشنایان جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر مخصوص استفاده کارکنان باشد، برای دیگران جایز نیست.

[سؤال 12287] 7234

4. آیا اگر اعضای خانواده این جانب که کارمند دولت نیستند، از بلیط اتوبوس که دولت به ما با نرخ نازل می فروشد، استفاده کنند، جایز است؟ زیرا این جانب از اتوبوس استفاده نمی کنم و با تاکسی می روم؛ لذا بلیطم را به مادر و برادرم می دهم.

بسمه تعالی، اگر جزء عائله شما محسوب هستند، مانع ندارد.

جمع آوری دست فروش ها در خیابان

[سؤال 12288] 7092

بسمه تعالی 1361 / 5 / 29

حضور محترم رهبر عالم اسلام، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دام بقاؤه

پس از عرض سلام و مراتب ارادت، در مشهد افرادی هستند که با بساط کنار

ص: 500

خیابان امرار معاش می کنند و اخیراً از طرف شهرداری و بعضی از ارگان های دولت مبادرت به جمع آوری این بساطی ها می کنند. در بین این عده بساطی افرادی هستند که نه توانایی زراعت، نه توانایی کارگری و نه بودجه دارند که مغازه بخرند. از نظر شرع پهن کردن بساط برای این گونه افراد چگونه است؟

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، بستگی به مقررات دولت اسلامی دارد. اگر مقررات خاصی نباشد، مانع ندارد.

مصرف آب و برق

[سؤال 12289] 7093

بسمه تعالی

زیاده روی در مصرف آب و برق، به خصوص در زمینه ای که موجب کمبودهایی در سطح عمومی شود - گرچه بهای آن را پرداخت نمایند - از نظر شرعی چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، زیاده روی در مصرف آب و برق برخلاف قانون دولت، حرام است و موجب ضمان نیز می گردد.

[سؤال 12290] 3350

3. اگر کسی آب یا برق بیشتر از آنچه برایش قبض آوردند مصرف کند، پول مقدار آب یا برق اضافه مصرف شده را به چه مرجعی تحویل دهد؟ و اگر قبول نکردند، چه کند؟ آیا ردّ مظالم دهد، یا به حاکم شرع دهد، فتوای حضرت امام خمینی چیست؟

بسمه تعالی، اگر می تواند باید به اداره مربوطه تحویل دهد و اگر ممکن نیست، به حساب دولت اسلامی واریز نماید.

ص: 501

محضر مبارك حضرت آيت الله العظمى امام خمينى، مدّ ظله العالى، احتراماً؛ به عرض على مى رساند:

اين جانب به اتفاق خانواده، مدتى کمتر از يك سال است كه در تهران - محله تهران پارس - در خانه اى اجاره اى زندگى مى كنيم. در اين رابطه، دو سؤال زير براى خانواده ما مطرح است كه چون با برخى از علما قبلاً در ميان گذارده و از هر يك پاسخى دريافت داشته ايم كه مغاير ديگرى بوده است، لذا مصدع حضرت على گرديدم.

1. روزى كه قرارداد اجاره را منعقد مى كرديم، طرف قرارداد صراحتاً به ما گفت كه اين خانه، داراى امتياز آب و برق مى باشد؛ ليكن پس از مدتى كه اسكان يافتيم متوجه شديم كه اين جا كنتر آب ندارد و به علت اين كه ظاهراً خلاف ساختمانى داشته و عدم رعايت نقشه شهردارى را نموده است، اجازه استفاده از آب نداشته و ما نمى توانسته ايم از آب آن استفاده كنيم. براى مدتى كه در آن جا بوديم، معادل آنچه در منزل قبلى بابت مصرف آب پرداخت كرده بوديم (قدرى اضافه تر) طى نامه اى براى وزير نيرو ارسال نموده و از ايشان تقاضاى صدور دستور رسيدگى نموديم كه تا كنون هيچ گونه اقدامى نشده. آيا براى ما كه مستأجر هستيم و ناآگاه به اين وضع ساختمان و پس از دو سال دوندگى توانسته ايم با زحمت، اين خانه را اجاره كنيم (چون تعداد عائله مان هفت نفر است و به اين تعداد عائله، هيچ كس خانه اى اجاره نمى دهد)، استفاده از آب چه حكمى دارد؟

بسمه تعالى، در استفاده از برق و آب، مراعات مقررات دولت اسلامى لازم است و بايد از مسئولين مربوطه كسب اجازه نماييد.

2. از فرداى روزى كه به اين منزل آمديم، در محل كار خود حاضر شديم و قهراً اين مورد هر روز ادامه

داشته و دارد. جهت استحضار اضافه می نماید که مسافت محل کار هر يك از اهل خانواده تا منزل، حدود 17 الی 20 کیلومتر می باشد. از طرفی هر جمعه جهت اقامه نماز جمعه به دانشگاه عزیمت نموده ایم که مسافت آن تا منزل، حدود 21/5 کیلومتر است. اخیراً که فتاوی حضرت عالی در رابطه با بلاد کبیره - در روزنامه ها و مجلات - انتشار یافت، موضوع را با بعضی علما مطرح نمودیم. عده ای فرمودند که می بایست ده روز قصد کرده و در منزل بمانید و به محل کار و نماز جمعه حاضر نشوید؛ و عده ای دیگر فرمودند که چون از حد ترخص خارج نشده اید اشکال ندارد. وظیفه چیست؟

بسمه تعالی، اگر تهران وطن شما نیست، بدون قصد اقامت ده روز در يك محله، حکم مسافر دارید و پس از تحقق قصد اقامت ده روز، تا سفر شرعی پیش نیامده، حکم اقامت به قوت خود باقی است.

[سؤال 12292] 7095

بسمه تعالی

شخصی علاوه بر مصرف خودش از انشعاب آب خانه یا مغازه اش بدون اجازه سازمان آب به دیگران هم آب می دهد و پول آن را می گیرد. این کار برای صاحب انشعاب و برای کسی که با دادن پول آب و هزینه انشعاب فرعی، از آن آب استفاده می کند چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، تصرف در آب مزبور بدون مراعات مقررات دولت اسلامی جایز نیست.

[سؤال 12293] 7096

بسمه تعالی

زیاده روی در مصرف آب و برق در صورتی که موجب کمبودهایی در سطح عمومی شود، چه حکمی دارد؟ به خصوص که دولت اسلامی بر صرفه جویی تأکید نموده است.

بسمه تعالی، زیاده روی به نحو غیر متعارف حرام است و چنانچه موجب اتلاف و ضرر باشد، موجب ضمان است.

ص: 503

بسمه تعالی

محضر حضرت امام خمینی، رهبر کبیر انقلاب اسلامی، پس از عرض سلام، امیدوارم در ظلّ توجهات حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) انقلاب اسلامی ایران، به نتیجه نهایی خود که نجات مستضعفین در سراسر دنیا است برسد.

در نزدیکی منزل ما منبع آبی است که مردم وقف امام حسین علیه السلام کرده اند و شخصی که مغازه اش در آن نزدیکی بود، آب و برق آب سردکن (منبع آب) را به عهده گرفت. حال آن شخص، مغازه را به شخصی دیگر فروخته و آن شخص جدید، برق آب سردکن را مستقیم از پشت کنتور - که برق بیت المال است - وصل کرده، ولی آب آب سردکن را تأمین می کند. خواهشمند است استفاده از این منبع را توضیح دهید.

بسمه تعالی، مخالفت مقررات دولت اسلامی در استفاده از برق حرام است؛ ولی آب منبع، حکم غصب ندارد.

اطاعت از مسئولین و ولایت اداری

بسمه تعالی

محضر مبارک رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، حضرت امام خمینی دامت برکاته، پس از تقدیم عرض سلام و آرزوی توفیق پیروی آن رهبر عظیم الشان، بر مبنای مسائلی که در جامعه مان می گذرد لازم دانستیم از محضر مبارک آن رهبر بزرگ طلب فتوای مورد ذیل را بنماییم:

در جامعه از طرف مسئولین ادارات هرگاه حرکتی خلاف حق و قسط اسلامی و قانون و دستورات آن رهبر عظیم الشان انجام می گیرد و مورد سؤال افراد متعهد و کارمندان دلسوز وابسته به آن اداره قرار می گیرند که چرا در این مورد بر خلاف حق و قسط و قانون عمل نموده اید از طرف مسئولان و یا افراد نزدیک به آن ها این مسأله

ص: 504

عنوان می‌گردد که این گونه برخوردها با مسئولین بر خلاف ولایت اداری است و چون ولایت اداری به ولایت فقیه و ولایت امام و پیغمبر و خدا ختم می‌شود پس فرد معترض که از طریق قانون و پیروی دستورات آن رهبر اعتراض خود را به مسئولین اعلام داشته است کافر و ملحد است، خواهشمند است نظریه شریف را در این مورد اعلام فرمایید. والسلام

بسمه تعالی، ولایت اداری در اسلام نیست و کارمندان و مسئولین در ادارات فقط مسئولیت دارند که بر طبق مقررات اداره و دولت اسلامی عمل کنند و ولایتی بر کسی و چیزی ندارند و اگر بر خلاف موازین شرعی یا قانونی عمل نمایند دیگران می‌توانند بدون ایجاد هرج و مرج و فساد به آنان تذکر دهند.

[سؤال 12296] 7099

بسمه تعالی

آیا مأمورین شاغل در امور اداری جمهوری اسلامی می‌توانند بر مبنای سلسله مراتب اداری که منتهی به ولی امر می‌شود، به عنوان ولایت اداری، در اموری که خارج از مسئولیت و ضوابط و مقررات مربوطه آن‌ها است، تصرف و عمل نمایند؟

بسمه تعالی، ولایت اداری در شرع نیست و هر کس هر مسئولیتی دارد، باید در حدود مقررات آن مسئولیت عمل کند.

[سؤال 12297] 7100

بسمه تعالی 1361 / 5 / 21

محضر مبارک رهبر کبیر انقلاب حضرت امام خمینی، دامت برکاته

پس از سلام و دعای خیر برای آن امام و پدر عزیز و بزرگوار و آرزوی طول عمر، لطفاً نظر خویش را در این مورد بیان دارید.

مدیر کل آموزش و پرورش منطقه ای یا رئیس اداره ای از یکی از اعضای آن اداره

ص: 505

می خواهد که کاری را بپذیرد و انجام دهد. آن شخص تا چه اندازه وظیفه شرعی دارد آن کار را انجام دهد یا فرمان مسئول برتر را انجام دهد؟ اگر آن دستور را اطاعت نکند چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، کارمند موظف است در امور اداری از دستورات مسئولین مربوطه طبق مقررات دولت اسلامی اطاعت کند.

[سؤال 12298] 6844

3. اطاعت از مسئولین امر جمهوری اسلامی که بعضی از قوانین گذشته را اجرا می نمایند که صددرصد مخالف نظر فقهی و اسلامی می باشد، آیا در اجرای این قوانین، باز هم در حال فعلی، متابعت از آن لازم است یا خیر؟

بسمه تعالی، رعایت مقررات دولت اسلامی لازم است و اگر مطلبی خلاف شرع باشد، دولت باید از طرق قانونی اقدام به تصحیح آن بر طبق ضوابط شرعی نماید.

[سؤال 12299] 7068

7. آیا مقامات اداری، مانند رئیس و مدیر کل و استاندار شرعاً می توانند در مواردی که صلاح جامعه اقتضا می کند برای این که اختلافی در نظام اجتماعی پیش نیاید بر خلاف مقررات صادره اقدام نمایند؟

بسمه تعالی، دستورات خلاف مقررات دولت اسلامی فاقد اعتبار است.

انعام دادن برای تسریع در امور

[سؤال 12300] 7101

بسمه تعالی 17 / 12 / 1361

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، رهبر کبیر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، احتراماً؛ به عرض می رساند:

ص: 506

در حالی که کشورهای صادر کننده نفت، کوشش در گرفتن بازار نفت جمهوری اسلامی ایران دارند؛ این جانب و شرکا در خارج از کشور اقدام به بازاریابی برای فروش نفت ایران می‌نماییم که این کار خود به تداوم انقلاب اسلامی و رفاه و آسایش ملت بزرگ ایران کمک می‌نماید که وظیفه شرعی و دینی خود می‌دانیم. خریداران در قبال خدماتی که این جانب و شرکا انجام می‌دهیم طبق عرف بین المللی مبلغی به عنوان حق العمل و حق نمایندگی به این جانب و شرکا پرداخت می‌نمایند که مبلغ مذکور مربوط به بودجه دولت جمهوری اسلامی ایران نمی‌باشد و فقط از طرف خریدار پرداخت می‌گردد. ضمناً این جانب و شرکای ایرانی هیچ کدام دارای شغل دولتی نمی‌باشیم. مستدعی است اعلام فرمایند دریافت وجه مزبور چه صورتی دارد؟

بسمه تعالی، چنانچه از طرف دولت اسلامی منعی از گرفتن چنین پولی نباشد، اشکال ندارد.

[سؤال 12301] 1796

4. در قبل از انقلاب اسلامی، جهت ترخیص کالا مبالغی به عنوان انعام داده می‌شد. در حال حاضر اگر این مبلغ پرداخت نشود، کالا را دیر ترخیص نموده و با مشکلات زیادی روبه رو می‌نمایند. آیا ادامه این انعام از لحاظ شرعی صحیح است یا خیر؟

بسمه تعالی، با مراعات رضایت صاحب پول و مقررات دولت اسلامی مانع ندارد.

حقوق و مزایای دریافتی از دولت

[سؤال 12302] 7102

بسمه تعالی 11 / 6 / 1361

دفتر استفتائات امام خمینی، سلام علیکم، با آرزوی توفیق هرچه بیشتر در خدمت به اسلام و مسلمین

ص: 507

1. این جانب هم در خبرگزاری جمهوری اسلامی و هم در جهاد سازندگی مشغول به خدمت هستیم؛ با توجه به نیاز مبرمی که به گرفتن حقوق از دو واحد دولتی فوق را دارم (چون حقوقی که از خبرگزاری دریافت می‌کنم، با توجه به اجاره خانه و غیره، کفاف زندگی ما را نمی‌دهد و ماهانه بر قروض ما افزوده می‌شود و الآن حدوداً 15000 تومان بدهی دارم)، آیا می‌توانم علاوه بر حقوقم از خبرگزاری، از جهاد سازندگی نیز حقوق دریافت کنم یا نه؟

خواهشمند است با توجه به این که یکی از قوانین دولت جمهوری اسلامی ایران، گرفتن حقوق از دو واحد وابسته به دولت را ممنوع کرده، فتوای امام را در این زمینه بیان فرمایید.

بسمه تعالی، نیاز، میزان نیست؛ تابع مقررات استخدام است؛ اگر خلاف مقررات باشد جایز نیست.

2. در صورتی که جواب بالا منفی بود، چون این جانب قبل از استخدام در خبرگزاری نذر کردم که به محض پیدا کردن شغلی، تا پایان جنگ 20% از حقوق دریافتی را به حساب جنگ زدگان بریزم و بحمدالله تا کنون ریخته‌ام؛ آیا از این پس می‌توانم از کل حقوقم از خبرگزاری استفاده نمایم و پول نذر کرده را از جهاد بگیرم و به حساب جنگ زدگان بریزم؟

بسمه تعالی، اگر در نذر، صیغه مخصوص آن خوانده شده باشد، لزوم وفا دارد؛ وگرنه لزوم وفا ندارد؛ و در وفای به نذر از پولی می‌توانید استفاده کنید که حق گرفتن آن را داشته باشید.

[سؤال 12303] 7103

بسمه تعالی

مقام شامخ رهبر عظیم الشان، امام خمینی دامت برکاته

احتراماً خاطر عالی آن رهبر پاک و بی‌آلایش، برگزیده خداوند کریم و رحیم را به عرایض زیر معطوف می‌دارد:

1. این جانب در تاریخ 15 / 11 / 1358 با بیوه زنی ازدواج نمودم و در تاریخ 12 / 7 / 1359 پسر بچه‌ای از او به دنیا آمد. وقتی که این جانب حساب کردم معلوم

ص: 508

گردید که این بچه در مدت هشت ماهه و چهار روزه به دنیا آمده، یعنی این جانب تا آن تاریخ هشت ماه و چهار روز بود با ایشان ازدواج کرده بودم و بعد از اقدامات قانونی و آزمایش خون معلوم گردید که پسر بچه متعلق به این جانب نبوده است. البته این عمل به وسیله پزشک قانونی پس از آزمایشات دامنه داری معلوم گردید و خود زن نیز اقرار کرد که بچه به این جانب متعلق نبوده است. چون در آن موقع این جانب خود را يك مرد متأهل و دارای يك زن و يك بچه به کارخانه ای که کار می کردم اظهار کرده بودم حق اولاد و عیال ماهیانه جمعاً 4905 ریال به این جانب می دادند. حالیه مدت هفت ماه و اندی این جانب با این که زن را طلاق داده ام ولی حقوق بچه و عیال سابقم را از کارخانه دریافت کرده ام. معلوم فرمایید که این پول دریافتی را این جانب به عیال سابقم بدهم و یا خودم بردارم و یا این که به آن محل؛ یعنی کارخانه ای که از آن دریافت کرده ام مسترد نمایم؟ این مسأله را شرعاً برای این جانب معلوم نمایید.

بسمه تعالی، مبلغی که بابت حق عیال و اولاد گرفته اید اگر خلاف مقررات کارخانه بوده باید به خود مسئولین مربوطه کارخانه مراجعه کنید.

2. این جانب يك فرد نابینا از دو چشم هستم و تا چند سال پیش قوم و خویشان به این جانب کمک و مساعدت می کردند و حالیه مدت تقریباً چهار سال است در کارخانه ای ماهیانه با دریافت مبلغ 40000 ریال حقوق کار می کنم، آیا به این حقوق دریافتی سر سال خمس و زکات و غیره به این جانب تعلق می گیرد که پرداخت نمایم یا نه؟

بسمه تعالی، از حقوق دریافتی اگر چیزی بر مؤونه سال زیاد بماند خمس دارد.

[سؤال 12304] 7104

بسمه تعالی 1361 / 11 / 20

دفتر محترم حضرت امام خمینی سلام علیکم

این جانب آموزگار می باشم و دارای يك فرزند، اما در گذشته مدت دو سال کمک جنسی دو فرزند می گرفتم به این ترتیب که در زمان طاغوت برای نرفتن به سربازی يك شناسنامه گرفته بودم که همان شناسنامه را بعد از استخدام ارائه داده و ماهی 50

ص: 509

تومان کمک جنسی او را به حسابم واریز کردند. بعد از دو سال متوجه اشتباهم شده و به اداره نامه نوشتم که فرزند فوق الذکر فوت کرده است. در همین مدت و شاید هم بیشتر، ماهی یک روز از حقوق خود را که معادل حدوداً صد تومان می باشد برای کمک به جنگ می دادم. حالا می خواهم بدانم مبلغی را که قبلاً گرفته ام باید از نو به دولت بدهم یا می توانم از همان ماهی یک روز که برای کمک به جنگ کم می کرده اند حساب کنم؟

بسمه تعالی، اگر زیادی گرفته اید باید برگردانید و دادن پول به حساب جنگ کفایت نمی کند.

[سؤال 12305] 7105

بسمه تعالی

محضر مبارک حضرت امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

به استحضار می رساند که در زمان رژیم طاغوت به ازای هر یک از افراد تحت تکفل کارمندان دولت، مبلغ پانصد ریال کمک جنسی از قبیل برنج و روغن و حبوبات و غیره داده می شد، که در جمهوری اسلامی نیز به منظور کمک به کارکنان دولت این امتیاز پرداخت می گردد. از آن جا که در شرایط کنونی کشور و کوپنی بودن خواروبار، امکان تهیه خواروبار مورد نظر به صورت یکجا برای شرکت های تعاونی میسر نیست، آیا از نظر شرعی اجازه می فرمایید که به صورت وجه نقد به ذی نفع پرداخت گردد؟ و در ازای این پرداخت، 3% کارمزد اخذ شود یا خیر؟ والسلام

بسمه تعالی، بستگی به مقررات مربوطه در دولت اسلامی دارد.

[سؤال 12306] 7106

بسمه تعالی 1361 / 11 / 18

محضر مبارک مرجع عالی قدر جهان تشیع و امید محرومان جهان، حضرت امام خمینی، پس از سلام و آرزوی طول عمر از خداوند متعال برای آن امام بزرگوار؛

ص: 510

سؤالاتی برایم پیش آمده که امید است پاسخ آن ها را بنویسید:

1. آیا شخصی که دارای شغل آزاد است و منبع درآمدی دارد، جایز است در ارگان های دولتی کار کند و از آن جا هم حقوق دریافت کند؟

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی است.

2. آیا دو برادر دینی و مسلمان و معتقد به ولایت فقیه، اگر بر سر يك سری مسائل با هم اختلاف نظر و سلیقه داشتند، از هم فاصله بگیرند و ارتباط خود را با هم قطع کنند جایز است؟

بسمه تعالی، قطع رحم جایز نیست.

[سؤال 12307] 7107

بسمه تعالی

همان طور که مستحضر هستید طرح شهید رجایی در روستاها اجرا می گردد که از 60 سال به بالا برای آن افراد، حقوقی می دهند؛ آیا این حقوق از نظر شرعی به چه کسی می رسد؟ آیا ملاك 60 سال است یا ملاك از 60 سال به بالا کسی که خرج ماهانه ندارد یا خرج سالانه ندارد به او می رسد؟ لطفاً توضیح دهید این مسأله را؛ برای این که در بعضی روستاها مشاهده شده است که افرادی همه چیز دارند و خرجشان تأمین می شود، با این حال می گیرند؛ لطفاً جواب مرقوم فرمایید.

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی است.

[سؤال 12308] 7108

بسمه تعالی

پیشگاه رهبر کبیر انقلاب، امام خمینی، احتراماً؛ استفتای ذیل جهت صدور حکم شرعی به استحضار می رسد:

این جانب کارمند اداره ارشاد اسلامی هستم که اغلب اوقات به علت عدم امکان فعالیت و نبودن کار بیکار هستم و فقط بعضی از وقت ها در حد امکانات اداره فعالیت های تبلیغی انجام می دهم. از طرفی تنها ممر زندگی و امرار معاش چهار نفر

ص: 511

عائله تحت تکفل، فقط حقوقی است که از اداره دریافت می کنم. خواهشمند است مرقوم فرمایند که اولاً، حقوق با توجه به موارد فوق برایم حلال است یا خیر؟ ثانیاً، تکلیف چیست؟

بسمه تعالی، اگر کارهای پیشنهادی اداره را طبق مقررات انجام می دهید، حقوق دریافتی حلال است.

[سؤال 12309] 7109

بسمه تعالی

اماما! خواهی که وظیفه بگیر بوده و شوهر اختیار کرده و هنوز از آن حقوق استفاده می نماید و احتیاجی در زندگی فعلی به آن ندارد، آیا می تواند از صندوق دولت باز هم دریافت نماید یا خیر؟

ضمناً این بنده که از ما وقع اطلاع کامل دارم، می توانم یا تکلیفم هست که مقامات مسئول را آگاه سازم یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر مطابق مقررات می گیرد اشکال ندارد و چنانچه شما احتمال دهید که روی موازین به او داده می شود، بر شما چیزی نیست.

[سؤال 12310] 7110

بسمه تعالی 1358/9/18

مقام معظم حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، رهبر عالی قدر انقلاب اسلامی ایران، پس از تقدیم عرض سلام، احتراماً؛ معروض می دارد:

پیرو عریضه مورخ 1358/8/26، این جانب درجه دار دیپلمه شهربانی، در تاریخ 1357/7/13 به علت ناراحتی روحی به استناد ماده 87 قانون استخدام نیروهای مسلح، با ماهیانه مبلغ 16440 ریال، بازنشسته شده ام. در تاریخ 1358/7/26 نامه ای مبنی بر عودت به خدمت شهربانی کشور جمهوری اسلامی تقدیم نمودم که ضمیمه عریضه مورخ 1358/8/26 بود. وقتی برای دریافت جواب به شهربانی مراجعه

ص: 512

نمودم، مسئولین اظهار می داشتند، پرسنلی که طبق ماده 87 بازنشسته شوند، به هیچ وجه نمی توانند به خدمت برگردند.

مقام محترم رهبری را آگاه می سازد: با توجه به این که در حال حاضر، هیچ نوع ناراحتی از نظر روحی ندارم و مبلغ مقرری فوق به کسانی متعلق است که معلول باشند. این حقوق هم از بیت المال به این جانب پرداخت می شود و من هم سالم هستم. چون از آن مرجع محترم تقلید می کردم و می کنم؛ خواهان فتوا هستم که آیا این حقوق ماهیانه مشروع است یا خیر؟ اگر مشروع است، به کار دیگری مشغول شوم و اگر نامشروع است، امر مقرر فرمایید - با علم به این که جوانی 26 ساله می باشم و بیکاری هم از مضرات جامعه اسلامی و یکی از گناهان در دین اسلام می باشد - مرا به خدمت بازگردانند تا به صورت کارمندی نقش خود را ایفا نمایم یا به یکی از سازمان های دولتی انتقال دهند تا بتوانم خدمتم را که ذره ای از خدمات می باشد به این آب و خاک اسلامی به نحو احسن انجام دهم. والسلام

از خداوند بزرگ، موفقیت و سلامتی شما را آرزومندم.

بسمه تعالی، حلال و حرام بودن حقوق دریافتی شما، بستگی به مقررات استخدامی و بازنشستگی دارد.

[سؤال 12311] 7111

بسمه تعالی 1361 / 6 / 25

حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، با کمال احترام؛ فرد یا افرادی از کارکنان بخش دولتی یا خصوصی که توسط کارفرمای مؤسسه مربوطه به نام متهم به دادستانی انقلاب معرفی می شوند و پس از ماه ها زندانی از اتهام منتسبه در دادستانی انقلاب برائت حاصل می نمایند، در مورد اخذ حقوق ایام بازداشت و اعاده به کارشان چه می فرمایید؟

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی است.

ص: 513

بسمه تعالی 1361 / 9 / 18

حضور محترم دفتر امام خمینی

با آرزوی طول عمر برای امام امت و پیروزی هرچه سریع تر رزمندگان اسلام؛ این جانب کارمند آموزشگاه عالی و فنی راه، حدود 3 ماه است که در وزارت راه و ترابری استخدام شده و از قرار طی شده، ماهانه مبلغ 2500 تومان به عنوان قرارداد ماهانه دریافت می داشته ام؛ ولی با داشتن يك پدر بنای حدود 65 ساله و يك مادر خانه دار و دو خواهر که آن ها هم یکی محصل و دیگری خانه دار می باشند و يك برادر کارگر ساختمانی که دارای هفت سر عائله می باشد، از دولت به عنوان حق کفالت، ماهانه مبلغ 500 تومان دریافت می دارم و قرار است بعد از ازدواج 1000 تومان دیگر نیز به حقوقم افزوده گردد. لازم به توضیح است که پدر این جانب دارای يك نیم حیاط 3 اتاقه در تهران (که خودم در آن سکنا دارم) و سه رأس گاو و چند زمین مزروعی و دو باغ که مسکنشان نیز در آن باغ ساخته شده است، می باشد. از قلب تپنده مان تقاضای اعلام حکم شرعی را در مورد حق کفالت این جانب خواستارم.

بسمه تعالی، اگر طبق مقررات عمل می کند حقوق آن حلال است.

بسمه تعالی 1361 / 9 / 26

دفتر رهبر کبیر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، ادام الله تأییداته

احتراماً؛ این جانب دبیر هنرستان (وزارت آموزش و پرورش) پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی ایران با تکلیف شرعی و اجبار بعضی از متدینین و مسئولین، علاوه بر خدمت کامل آموزش و پرورش - که 22 ساعت یعنی سه نیم روز در هر هفته می شود - مازاد وقت خود را از شب و روز، مدت دو سال در شرکت

چوخوا که مشمول بند «ج» و مدیریت آن با دولت بوده و حدود پانصد نفر کارگر داشت، با تحمل زحمات، مشقّات، مخارج فراوان و مسافرت های خطرناک زیاد به کارخانه و غیره (با حکم حقوقی مدیرعامل وقت شرکت که از طرف دولت، انتخاب و نصب شده بود و مدت زیادی در دادستانی انقلاب با شهید آیت الله قدوسی و دیگران همکاری داشت و سپس مدیرعامل بانک سپه شد و با اطلاع کلیه مسئولین شرکت و یقیناً بعضی از مقامات دولتی مسئول دیگر) اشتغال یافتم.

در آن زمان که کارکردن آسان نبود و کشور، به سامان یافتن واحدهای تولیدی و تولید بیشتر نیاز داشت، ماشین آلات نصب نشده شرکت که قبلاً دو مرتبه بلیط هواپیما برای رفت و برگشت متخصصین انگلیسی فرستاده شده بود و آنان از آمدن به ایران خودداری کرده بودند، با کمترین هزینه ممکن نصب شد و تولید روزانه از حدود 7 تا 8 تن، به 11 - 12 تن و حداکثر آن به حد بی سابقه شرکت 7/12 تن رسید؛ ولی پس از آن که این جانب به آن شرکت نرفت، تولید روزانه به 7 تن و کمتر تقلیل یافت.

در مقابل آن کار که هنوز جای فعالیت زیاد داشت و حقوق این جانب بر اساس ضوابط دولت در شرکت بیشتر از حقوق آموزش و پرورش این جانب بوده و برای این که دو حقوق که مخالف مقررات است، نگرفته باشم، حقوق آموزش و پرورش و مابه التفاوت آن دو را که عملاً يك حقوق در دو قسمت می شود، دریافت کردم که برابر مفاد تصمیمات مجمع عمومی شرکت، جمع دو دریافتی می بایست برابر ضوابط شرکت باشد و حال آن که کمتر از آن دریافت کرده ام. استدعا دارم مشخص فرمایید این دریافتی ها حلال است یا حرام؟ و باید برگشت بدهم؟

بسمه تعالی، لازم است طبق مقررات عمل کنید.

[سؤال 12314] 7114

بسمه تعالی 1361 / 4 / 27

محضر مبارك زعيم بزرگوار، مرجع عالی قدر شیعیان، حامی مستضعفان، بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، روحی لك الفداء

ص: 515

پس از تقدیم عرض سلام، به استحضار می‌رساند این جانب کارمند دامپزشکی می‌باشم و همه ماهه مدت بیست روز به ما مأموریت داده می‌شود که جهت واکسیناسیون و معالجه دام‌ها به قرا و قصبات مراجعه نماییم و در ازای هر روز مأموریت، مبلغی بیش از يك صد تومان - علاوه بر حقوق ماهانه - دریافت داریم.

توضیحات زیر به عرض می‌رسد:

الف. مسافت مطرح نیست؛ کمیت و کیفیت هم مطرح نیست. آن که پنج کیلومتر می‌رود و يك گاو و یا يك گوسفند را معاینه و یا معالجه می‌نماید، همان فوق العاده را دریافت می‌دارد که يك صد کیلومتر برود و دو هزار گوسفند را واکسینه نماید؛ نیم ساعت وقت بگیرد یا ده ساعت.

ب. استخدام کارمندان، فقط به خاطر معالجه و یا واکسیناسیون دام‌ها است.

ج. مدت ساعت کار از ساعت 5/7 صبح تا 2 بعد از ظهر می‌باشد.

مستدعی است بیان فرمایید:

1. دریافت فوق العاده علاوه بر حقوق و مزایا در فاصله ساعات کار چه کم و چه زیاد چه صورت دارد؟

2. دریافت فوق العاده به طور مساوی طبق توضیح اول چگونه است؟

3. کارمند می‌تواند در ساعات خارج از کار اداری، هم فوق العاده دریافت دارد و هم مطالبه مزد از آن که برایش کار می‌کند بنماید؟ در صورتی که فوق العاده نگیرد چگونه؟

4. بعضی از دامداران پس از انجام کار، بدون آن که کارمند اظهاری بنماید، پول و یا چیز دیگری به او می‌دهند؛ آیا کارمند می‌تواند بگیرد، در صورتی که فوق العاده دریافت می‌دارد؟ و اگر این شغل را نمی‌داشت دامدار چیزی به او نمی‌داد.

5. يك نوع حکم مأموریت با توقف شبانه صادر می‌شود و فوق العاده آن هم به خاطر توقف شبانه در روستا دو برابر حکم معمولی است؛ اگر کارمند به هر علتی نخواهد توقف نماید، آیا می‌تواند فوق العاده با توقف دریافت دارد؟

ص: 516

6. حکم دیگری صادر می شود که اگر فاصله کمتر از سی کیلومتر باشد فوق العاده تعلق نمی گیرد؛ دریافت این نوع فوق العاده ها با توضیحات بالا چه صورت دارد؟

در خاتمه احتمالاً و شاید هم حتماً با کار کم و یا فاصله کم، فوق العاده هایی گرفته ایم؛ آیا اجازه تصرف می دهید یا به صندوق دولت عودت دهیم؟

با نهایت معذرت؛ از خداوند منان مسئلت دارم که سایه حامی مستضعفان جهان را تا سالیان دراز و تحقق حکومت اسلامی بر جهان از سر ما کوتاه نفرماید.

بسمه تعالی، گرفتن هرگونه فوق العاده طبق مقررات دولت اسلامی اشکال ندارد و اگر تخلف صورت گرفته، موجب ضمان است و باید به محلس رد شود و چنانچه با رضایت، پولی داده شود اشکال ندارد.

[سؤال 12315] 7115

بسمه تعالی

محضر مبارک رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران

ضمن عرض سلام؛ احتراماً این جانبان اعضای ستاد بسیج مستضعفین شهرستان رودسر (خواهران) به استحضار آن امام عظیم الشان می رسانند، يك سال و اندی است که با خواهران در این نهاد نوپا و مقدس که شهدای گران قدری تقدیم انقلاب اسلامی نموده است عضویت یافته ایم و از آن جایی که يك تشکّل صحیح، با مدیریت و داشتن برنامه های خوب، می تواند با هزینه های کم، بازدهی زیادی داشته باشد و می باید عرض نماییم که ما با زیاد نداشتن عوامل فوق، بالخصوص طرح ها و برنامه ها، در عرض يك سال و چند ماه نتوانستیم آن طور فعالیت نماییم که مثمر ثمر باشد؛ بارها خودمان را مورد مؤاخذه قرار می دهیم که نکنند با صرف بیت المال، فردای نزدیک جواب گوی امت مسلمان نبوده باشیم. و از آغاز ورودمان که فرمان بر این محور دور می زده است که بسیج خواهران زیر نظر مسئولین فوق، با نظارت دقیق و داشتن برنامه هایی در این زمینه می تواند در جهت تحقق بخشیدن و منسجم نمودن خواهران

ص: 517

گامی بردارد؛ ولی متأسفانه از آغاز ورودمان تا حال توانسته ایم از مسئولین فوق طرح ها و رهنمودهای کمی دریافت داریم و ما هر آن، نگران آنیم که نکند روزی ما با بی تجربگی و عدم آگاهی از معارف اسلامی، خدای ناکرده بر اساس خودمحموری ها حرکت نموده، نه تنها در جهت پیشرفت انقلاب اسلامی گامی برنداشته، بلکه باری برای انقلاب اسلامی مان بوده باشیم.

لذا بعد از گذشت مدتی این فکر در ذهن ما خطور کرد که شاید علت رسمیت نیافتن و توجه زیاد نمودن به قسمت خواهران مبنی بر این اساس باشد که مورد تأیید امام بزرگوار مان نبوده است؛ بنابراین خواسته ایم با نوشتن این نامه با کسب اجازه از محضر امام بزرگوار مان، عاجزانه تقاضا نماییم ما را در این زمینه راهنمایی فرموده، تا ان شاء الله با دل گرمی هرچه بیشتر در این راه گام برداریم.

و اما! اگر ما بدانیم که وجودمان در این نهاد، مانعی است جهت استمرار انقلاب، لحظه ای غفلت ننموده و راهی دیگر را جهت پاسداری از دستاوردهای انقلاب اسلامی اتخاذ خواهیم نمود. و در خاتمه، از جناب عالی تقاضا داریم لطفاً پاسخ بفرمایید در صورت رسمیت نیافتن بسیج، حقوق هایی که دریافت داشته ایم چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، اگر مطابق مقررات حقوق به شما داده شده حلال است.

[سؤال 12316] 7116

بسمه تعالی

استفتا از محضر امام خمینی، رهبر کبیر انقلاب و مرجع عالی قدر شیعه، دام ظلّه

طبق قراردادی که در زمان طاغوت با مسئولین وقت دانشگاهی بستم، قرار شد در قبال حقوق دریافتی (کارمند رسمی دولت) در برابر هر سال تحصیل در خارج از کشور، سه سال در این دانشگاه خدمت نمایم. بعد از مراجعت به ایران، تنها این تعهد را انجام داده و به دلیل مسائل متعدد خانوادگی، درخواست انتقال به دانشگاه

ص: 518

دیگری در شهر آبا و اجدادی که خانواده ام زندگی می کنند را دارم. حال از نظر شرعی با محاسبه مابه التفاوت، آیا می توانم مابقی مبلغ را بازپرداخت کرده و قرارداد را لغو نمایم؟

بسمه تعالی، بستگی به مقررات دانشگاه دارد.

[سؤال 12317] 7117

بسمه تعالی 1361/6/1

حضور مبارك امید مستضعفان و مرجع عالی قدر جهان تشیع و رهبر انقلاب اسلامی ایران، امام خمینی، دامت افاضاته، سلام علیکم ورحمة الله

ضمن دعای خیر جهت طول عمر شریف و پیروزی انقلاب اسلامی و رزمندگان اسلام؛ بدین وسیله پاسخ سؤال زیر مورد استدعا است:

طی بخشنامه های مکرر اداری در مورد اضافه کار ساعتی کارکنان ادارات دولتی، مبنی بر این که کارکنانی که در غیر ساعات اداری (بعدازظهرها) کار اضافی انجام دهند، می توانند بابت کار اضافی خود، وجه آن را دریافت دارند. اما این جانب مدت سه سال است که علاوه بر تصدی امور مربوطه خود، امور ماشین نویسی اداره را - که پست آن بلا تصدی است - جهت کمک به انقلاب اسلامی و رسالت انجام کار بیشتر در ادارات، منتها نه در غیر ساعات اداری، بلکه در خلال ساعات اداری، به عهده داشته و دیناری هم از بابت کار اضافی انجام شده دریافت ننموده ام. حال مستدعی است مقرر فرمایند که آیا می توانم از این به بعد بابت اضافه کار ساعتی انجام شده، صرف نظر از شرط بخشنامه های فوق الذکر که می بایست در غیر ساعات اداری کار انجام شده باشد، از وجوه این اضافه کار بهره مند شوم یا خیر؟

والسلام علی عباد الله الصالحین

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی است و انجام کارهای محوله در ساعات اداری، حقوق جداگانه ندارد.

ص: 519

بسمه تعالی

دفتر محترم امام خمینی، خواهشمندم جواب سؤالات زیر را مرقوم فرمایید:

1. کارمندی که وقتش را به دولت فروخته، در مقابل حقوقی که می گیرد آیا می تواند در موقعی که کار ندارد، قرآن یا احکام یا جامع المقدمات بخواند یا نه؟

2. خواندن کتاب های غیر مذهبی و داستان در ساعت اداری حکمش چیست؟

بسمه تعالی، 1 و 2. اگر مزاحمت با کارهای اداری نداشته باشد اشکال ندارد، با مراعات مقررات دولت اسلامی.

3. آیا کارمند می تواند در صورتی که کار ندارد بعد از ساعت اداری در اداره در حال استراحت یا خواب باشد و از دولت مبلغی به عنوان اضافه کار ساعتی دریافت کند؟

بسمه تعالی، چنانچه پول اضافی در مقابل کار باشد، نمی تواند بگیرد.

4. در بیمارستان ها در قسمت های مختلف، کارمندان زن و مرد به کار مشغولند و خانم ها هنوز کاملاً "رعایت حجاب را نمی کنند، آیا در يك اتاق، چند نفر آقا و خانم بنشینند و از هر دری سخن بگویند، چه صورت شرعی دارد؟

بسمه تعالی، با مراعات حجاب و نبود مفسده مانع ندارد و اگر مفسده دارد احتراز کنند.

5. آیا اعمال خلاف که در ادارات مشاهده می شود، فرد مسلمان اگر به مقامات گزارش کند جاسوسی

نیست؟ و صورت شرعی دارد؟

بسمه تعالی، موارد مختلف است.

بسمه تعالی

حضور محترم آیت الله العظمی امام خمینی، دامت برکاته

بنده مأمور بنیاد مستضعفان تهران هستم و قبلاً پاسدار کمیته ستاد عملیاتی قم بودم که با نظر دادستانی مأمور شدم به بنیاد کمک و خدمت کنم. سابقاً در صنایع نظامی ارتش خدمت می کردم و حقوقی می گرفتم؛ اداره نامبرده با مأموریت بنده موافقت نموده که مأمور در خدمت بنیاد باشم و فعلاً با نظر دادستانی و متصدیان، مأمور

شناسایی اموال و امور طاغوتیان و همچنین رابط دادستانی در بنیاد می باشم و حقوقی به بنده می دهند. چون عائله مند هستم، حقوق ارثش به تنهایی کفایت مخارجم را نمی دهد. آیا از نظر شرعی، گرفتن این حقوق بنیاد مستضعفان جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر متصدیان امور بنیاد مستضعفین با توجه به این که شما در قبال خدمت در بنیاد مستضعفان، از صنایع نظامی حقوق دریافت می کنید، توافق دارند که به شما به ملاحظه ساعات اضافی کار در بنیاد حقوق دیگری نیز بپردازند، دریافت حقوق دوم اشکال ندارد.

[سؤال 12320] 7120

بسمه تعالی

حضور مبارك زعيم عالی قدر، امام خمینی

استدعا دارد نظر مبارك را در مورد اضافه کار ساعتی که بسیاری از کارمندان دولت بدون انجام کار اضافی دریافت می دارند اعلام فرمایید.

بسمه تعالی، تابع مقررات است و در صورتی که در مقابل کار می دهند، بدون انجام کار استحقاق ندارد.

[سؤال 12321] 7121

بسمه تعالی 1361 / 11 / 10

حضور محترم رهبر انقلاب حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه

مردی هشت سال قبل فوت شده، دادگاه انقلاب حقوق بازنشستگی ایشان را به دلیل آن که معتقد به عقاید فرقه بهائیت بوده قطع نموده، اکنون ثابت شده همسر ایشان مسلمان می باشد و راه معاشی نیز ندارد، آیا شرعاً ما می توانیم مبلغی از حقوق متوفی را برای اداره زندگی همسرش به ایشان بدهیم؟

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، بستگی به مقررات دارد.

ص: 521

بسمه تعالی

حضور محترم حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی، سلام علیکم

احتراماً؛ به عرض می‌رسانم که در بانک صادرات حقوق مستخدم نسبت به حقوق قبلی اش کم شده است و حقوق رئیس نسبت به گذشته زیاد شده است. حال، آیا وظیفه هست این بنده کما فی السابق به دولت جمهوری اسلامی مبلغی ماهانه کمک کنم یا خیر؟ لطفاً جواب را عنایت بفرمایید.

بسمه تعالی، اگر مقرراتی هست، باید بر طبق آن عمل کنید و چنانچه در این باره مقرراتی نیست، اختیار کمک با خود شخص است.

[سؤال 12323] 288

2. پدر من دباغ کشتارگاه تهران است، ولی او صبح‌ها می‌رود امضا می‌کند؛ چون کاری نیست انجام دهد، می‌آید؛ حقوقی که می‌گیرد حلال است یا حرام؟

بسمه تعالی، اگر مطابق مقررات کشتارگاه حقوق می‌گیرد حلال است.

[سؤال 12324] 3051

4. هل يجوز قبض الراتب للغنيّ وهو خلف الجبهة؟ سواءً كان القول بجواز الذهاب أصلاً أم عدمه وإذا قبضه فهل عليه إرجاعه؟

بسمه تعالی، تابع للمقرّرات الحكومية.

[سؤال 12325] 643

3. بعضی از برادران که کارمند اداره هستند از اداره مربوطه حقوق به آنان داده می‌شود و پس از اعزام نیرو نیز به افراد در جبهه به طور کلی حقوق می‌دهند، آیا از دو کانال پول گرفتن اشکال شرعی ندارد؟ می‌توانند این پول را هم دریافت دارند یا خیر؟

بسمه تعالی، بستگی به مقررات دارد.

ص: 522

4. کلاس های چهارم نظری معمولاً از ماه فروردین به بعد تعطیل می شود. عده ای از معلمان این کلاس ها، به صورت حق التدریس - ساعتی تقریباً چهل تومان - این کلاس ها را اداره می کرده اند.

آیا این گونه معلمان می توانند وجوه حق التدریس را دریافت نمایند و در نهادهای انقلابی کار کنند یا خیر؟

بسمه تعالی، تابع مقررات است و بدون انجام تدریس، استحقاق حق التدریس ندارند.

3. کارمند دولت جمهوری اسلامی، گاهی از محل خدمت بدون اجازه مسئول آن سازمان برای تشییع جنازه یا مجلس ختم شرکت می کند، حقوقش چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، اگر از وظیفه کوتاهی نموده به مقداری که کوتاهی کرده مدیون است.

4. با توجه به تأثیر عمیق حلال یا حرام بودن خوراک و مایمک انسان در پیشرفت ها و رفع حجاب هایش بفرمایید استفاده از مزایا و حقوقی که از طرف بیت المال برای عده ای از مردم - مثلاً دانشجویان - پرداخت می شود، جایز است؟ و آیا مشروط به رضایت تمامی افراد مملکت نمی باشد؟ الف) از نظر شرعی، ب) از نظر اخلاقی و تأثیر در پیشرفت های معنوی چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، اگر از طرف متصدیان مربوطه داده می شود، حلال است.

[سؤال 12329] 7123

بسمه تعالی

آیا افراد ملحد، مشرک و یا بی دین (مانند مارکسیست ها و یا بی تفاوت ها) می توانند به عنوان عضو دولت جمهوری اسلامی، جزو کارکنان حقوق بگیر دولت باشند؟

بسمه تعالی، مربوط به مقررات دولت اسلامی است.

[سؤال 12330] 436

3. آیا جایز است يك نفر یهودی رئیس كل کارگزینی کارخانه باشد؟

بسمه تعالی، استخدام غیر مسلمان تابع مقررات دولت اسلامی است و اشکال ندارد.

قانون واگذاری اراضی موات شهری و مقررات دولتی در باب زمین

[سؤال 12331] 7124

بسمه تعالی 1361 / 11 / 21

دفتر حضرت امام خمینی، مدّ ظلّه، سلام علیکم

احتراماً؛ مشخص فرمایید: آیا می توان زمین های توقیفی - که هنوز تکلیفشان مشخص نشده است - را فقط برای يك کشت به واجدین شرایط واگذار نمود؟ متذکر می شود، چنانچه این گونه اراضی برای کشت واگذار نشود، بلاکشت خواهد ماند.

بسمه تعالی، باید در مورد سؤال به مسئولین امر در دولت اسلامی مراجعه شود.

ص: 524

بسمه تعالی

حضور محترم رهبر انقلاب اسلامی ایران حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دام ظلّه العالی، پس از ابلاغ سلام، معروض می دارد:

1. قطعه زمینی است به مساحت یک هکتار که مدت هفتاد سال است که در آن زراعت برنج و غیره می نمودم و محل درآمد خانوادگی این جانب و شوهرم بوده و دولت سابق زمین مذکور را به عنوان شهرک سازی غصب و اطراف آن را دیوار کشیده. با توجه به این که اشجار موجود آن را با بولدوزر با خاک یکسان کردند و اکنون که شوهرم که تنها نان آورم بوده، حدود یک سال است فوت نموده و راه درآمدی جز این ندارم و در بهار امسال می خواهم ان شاء الله در آن کشت و زرع نمایم. آیا از نظر شرعی می توانم زمین مذکور را کشت نموده یا خیر؟ لطفاً جواب آن را در ذیل مرقوم دارید.

بسمه تعالی، اگر به وجه شرعی، از قبیل احیا یا خرید یا ارث، مالک زمین شده اید و یا از مالک آن در اجاره شما باشد، می توانید با مراعات مقررات دولت اسلامی، در آن کشاورزی کنید.

[سؤال 12333]

2. در حدود پنج سال قبل از جمله زمین هایی که دولت و شهرداری به کارمندان واگذار می کرد، قطعه ای نیز به مبلغ 6300 تومان، به این جانب که کارمند بودم، واگذار نمود که در سال گذشته به علت انتقال از آن شهر به محل دیگر؛ به مبلغ 150 هزار تومان فروختم. آیا می توانم از این پول برای تهیه خانه و مسکن برای خود استفاده کنم؟

بسمه تعالی، اگر از زمین هایی است که دولت حق واگذاری آن را داشته است، مانع ندارد.

ص: 525

[سؤال 12334] 7126

بسمه تعالی 1361 / 3 / 20

محضر مبارك رهبر كبير انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، حضرت امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

به استحضار می رساند: کسی که ملك را زرخید نموده، هم زمین زراعی دارد و هم زمین مرتعی؛ آیا کسی دیگر می تواند در زمین زراعی یا مرتعی آن، بدون اجازه مالك تصرف نماید. جواب مسأله محل حاجت است، بیان فرمایند. کمال تشکر است.

بسمه تعالی، رسیدگی امر زمین، به دولت جمهوری اسلامی واگذار است.

[سؤال 12335] 7127

بسمه تعالی 1361 / 8 / 13

محضر مبارك آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه الشریف علی رؤوس الانام

چون مبتلابه است، مستدعی است بیان فرمایند که آیا املاکی که طاغوت به زارعین داده است، ملك مالکین اولیه است، یا زارعین می توانند تصرفات مالکانه داشته باشند؟ ائدکم الله تعالی بتأییداته السامیه

بسمه تعالی، اگر مالك شرعی برای آن نمی شناسد، تصرفات اشکال ندارد و رسیدگی به وضع زمین، با دولت اسلامی است.

[سؤال 12336] 7128

بسمه تعالی 1361 / 7 / 7

محضر زعیم عالی قدر و رهبر كبير انقلاب و امام امت، سلام عرض می کنم.

با عرض معذرت، خواهش می کنم سؤالات زیر را جواب بفرمایید:

اولاً، مردی هستم سی و چهار ساله، دارای شش سر عایله، بیست سال در تهران، کارگر و هشت سال است که کارمند دولت می باشم. در این مملکت زمین و خانه ندارم. مستأجر بودم، به جرم این که بچه دار هستم، جوابم کردند و هر کجا رفتم، خانه

ص: 526

به بچه دار اجاره نمی دهند. چهار ماه گشتم اگر هم می دهند در ماه سه هزار تومان کرایه می خواهند، در صورتی که حقوق بنده 30124 ریال می باشد و مادر پیری دارم که در ده مستأجر می باشد. از روی ناچاری رفتم از آن زمین هایی که زمان انقلاب مردم گرفته و ساخته اند، خریدم. صاحب خانه جزء فراری ها است. من هم به قصد تصرف نگرفته ام، دولت هر تصمیمی بگیرد تابع هستم.

1. آیا در این خانه، نماز و روزه من و مهمان قبول است یا نه؟ اگر نیست چه بکنم؟ پول هم ندارم.

بسمه تعالی، در فرض مرقوم، در حد ضرورت تا دولت رسیدگی نماید، می توانید استفاده نمایید.

2. خواهی در ده دارم که دستش کج است تکلیف من درباره او چیست؟

بسمه تعالی، با مراعات شرایط مقررہ اورا ارشاد و نهی از منکر نمایید.

[سؤال 12337] 7129

بسمه تعالی

دفتر امام خمینی، ضمن درود و سلام به رهبر کبیر انقلاب

این جانب چون مقلد امام می باشم می خواهم بنده را راهنمایی کنید که زمینی در روستای گهواره دارم که ملك شخصی پدرم می باشد، تمام روستا فاقد سند ثبتی است و زمین من هم سند ثبتی ندارد زمین مزبور به چه کسی تعلق دارد؟ دستورات لازم کتباً به این جانب اعلام فرمایید.

بسمه تعالی، رسیدگی به امور زمین موقوف به دولت اسلامی است.

[سؤال 12338] 7130

بسمه تعالی

حضرت آیت الله العظمی نایب الامام، الامام خمینی، متع الله المسلمین بطول بقائه

مستدعی است رأی مبارك را در مورد مسأله مرحمت فرمایید، محل حاجت

ص: 527

بسیاری از کشاورزان و روستاییان می باشد.

اراضی کشاورزی حدود سی سال تحت کشت می باشد، زمان ارباب رعیتی ارباب، ده يك به عنوان بریجه گرفته، شاهد هم وجود دارد. از سال چهل و شش تا پنجاه به عللی تعطیل شد بعداً تحت کشت قرار گرفت، فعلاً تحت کشت می باشد. ضمناً مرسوم است چند عدد درخت را از بین نمی برند باقی می گذارند برای هیزم، آیا صرف وجود چند درخت دلیل آن است که جنگلبانی زمین را بازداشت کند یا خیر؟

بسمه تعالی، مربوط به مقامات مسئول در حکومت اسلامی است.

[سؤال 12339] 7131

پاسخ استفتا: [نقل از صحیفه امام، ج 17، ص 302]

زمان: 20 بهمن 1361 / 25 ربیع الثانی 1403

مکان: تهران، جماران

موضوع: قانون واگذاری اراضی موات شهری به وزارت مسکن

سؤال کننده: گنابادی، محمد شهاب (وزیر مسکن و شهرسازی)

[... مستحضر هستید به لحاظ محرومیت اکثر خانواده ها از سرپناه و مسکن با استفاده از عناوین ثانویه

قانون اراضی شهری پس از مصوبه شورای انقلاب اسلامی در خصوص لغو مالکیت اراضی موات شهری به تصویب مجلس شورای اسلامی و شورای محترم نگهبان رسید که طبق آن اراضی موات شهری که از لحاظ مقدار قابل توجه نیستند در اختیار وزارت مسکن و شهرسازی قرار می گیرد و زمین های بایر شهری برای رفع نیاز مسکن مردم از حد نصاب معینی بالاتر فقط قابل فروش به دولت و شهرداری است و وزارت مسکن و شهرسازی این گونه اراضی را در حد نیاز طبق قانون به قیمت منطقه ای خریداری و به خانواده های بی مسکن یا برای مصارف عمومی واگذار می نماید.

ضمناً طبق قانون مذکور کلیه وزارتخانه ها و بانک ها و کلیه مؤسساتی که مشمول

ص: 528

حکم مستلزم ذکر نام آن هاست و بنیادها - بنیاد مستضعفان - بنیاد مسکن و ... زمین های مازاد بر نیاز تأسیسات و اداری خود را بایستی به وزارت مسکن تحویل دهند تا به مصارف عمومی و تأمین مسکن مردم برسد. لکن اولاً اکثر ارگان ها و یا بانک ها و بنیادها علی رغم بخشنامه های مکرر نخست وزیری از تحویل اراضی خودداری می نمایند؛ ثانیاً برخی از روحانیون و ارگان ها نسبت به تملک اراضی مذکور برای واگذاری به مردم جهت احداث مسکن برداشت های متفاوت داشته و در شرعی بودن آن تردید می نمایند و در نتیجه اجرای قانون مذکور دچار مشکلات فراوان شده و امکان تعطیل اجرای آن که نتایج وخیمی در وضع زمین و مسکن و اقتصاد خواهد داشت وجود دارد. مستدعی است در این خصوص راهنمایی و ارشاد فرمایند.

... محمد شهاب گنابادی]

بسمه تعالی، آنچه را مجلس شورای اسلامی تصویب نموده و به تأیید شورای نگهبان رسیده، هم شرعی است و هم قانونی می باشد.

روح الله الموسوی الخمينی

[سؤال 12340] 7132

بسمه تعالی

دفتر حضرت امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

با عرض سلام بر امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) و نایب برحقش؛ مرقوم بفرمایید:

1. اگر کسی جهت ساختن مسکن، رضایت صاحب زمین را جلب کند و آن را بخرد (لازم به تذکر است که از صاحب اصلی، آن را بخرد، نه سازمان عمران اراضی یا بنیاد مسکن) از نظر شرعی حضرت امام چه امر می فرمایند؟

بسمه تعالی، باید مقررات دولت اسلامی در این باره مراعات شود.

2. شخصی است که دو سال روزه جمع بر گردن دارد و در حال حاضر توبه کرده (لازم به تذکر است که این شخص در این مدت، مسلمان بوده و الآن نیز هست)، نظر مبارك حضرت امام در مورد حکم این

ص: 529

مسأله و قضای روزه ها چیست؟ و همچنین در مورد پنج سال روزه غیر جمع نظر مبارك ایشان چیست؟

بسمه تعالی، منظور از روزه جمع، ظاهر نیست؛ اگر روزه ای را افطار کرده اید باید قضای آن را به جا آورید و چنانچه عمداً و بدون عذر افطار نموده اید علاوه بر قضا، باید كفاره هم بدهید و كفاره آن برای هر روز، يك بنده آزاد کردن یا شصت مسکین طعام دادن یا شصت روز روزه گرفتن است و چنانچه با کاری که فی نفسه حرام است افطار کرده باشید، باید كفاره جمع بدهید؛ یعنی در صورت امکان، هر سه كفاره را بدهید و اگر هر سه ممکن نیست، هر کدام که

امکان دارد را انجام دهید.

[سؤال 12341] 7133

بسمه تعالی 1362 / 1 / 13

دفتر امام خمینی، سلام علیکم

بعد از تقدیم سلام، به عرض می رساند که دولت جمهوری اسلامی، خرید و فروش زمین را ممنوع اعلام کرده است و از يك طرف هم امام می فرماید که خلاف مقررات دولت اسلامی جایز نیست؛ در این صورت آیا خرید یا فروش زمین، به جهت احتیاج حرام است یا نه؟

بسمه تعالی، تخلف از مقررات دولت اسلامی جایز نیست.

[سؤال 12342] 7134

بسمه تعالی 1361 / 5 / 26

دفتر محترم امام خمینی، دام بقاؤه

محترماً به عرض می رساند: بعضی از نقل و انتقالات زارعین صاحب اراضی زراعتی به موجب استعمال اداره ثبت اسناد و فرم فروش اداره تعاون و امور روستاهای شهرستان، به صورت مجهول المالك انجام می شود و وجهی بابت ثمن معامله بر ذمه زارع (خریدار) باقی می ماند. از محضر ولی فقیه، استعمال و استفتا می نماید: وجه مزبور، به چه محل و حسابی منظور گردد؟ حقیر طبق مقررات زمان طاغوت عمل

ص: 530

نمی‌کنم. مستدعی است رفع تکلیف فرمایند.

بسمه تعالی، طبق مقررات دولت اسلامی عمل نمایید.

[سؤال 12343] 7135

بسمه تعالی

حضور اقدس زاده پاك پیامبر حضرت امام خمینی دامت برکاته، خداوند منان وجود شریف و پر ثمر آن حضرت را برای همه مسلمانان جهت گسترش احکام قرآن از تمامی شرور و حوادث مصون نگهدارد. ان شاء الله. ذیلاً مسائل شرعی چندی است که درخواست جواب را داریم.

1. اراضی شهری را که دولت اسلامی ممنوع المعامله دانسته، اگر فردی که نیاز ضروری به مسکن دارد از این اراضی جهت خانه و ساختمان بخرد و بسازد راجع به مشروعیت آن چه می‌فرمایید؟ و در صورت اشکال، عبادت در آن خانه چه حکمی پیدا می‌کند؟

بسمه تعالی، اگر از مالك شرعی خریده عبادت صحیح است، ولی در هر صورت مراعات مقررات دولت اسلامی لازم است.

2. اگر پولی را که از يك مؤسسه و یا فردی قرض الحسنه گرفته به دیگری قرض دهد در رأس سال خمس به عهده اش می‌آید یا خیر؟

بسمه تعالی، خمس ندارد.

3. کسی که حساب سال خود را کرده و مبلغ ده هزار تومان پول مخمس دارد، در ضمن سال که احتیاجش به این مبلغ افتاد در زندگی خرج و صرف کند و در اواخر سال يك منفعتی ببرد آیا می‌تواند به مقدار پول مخمس را که خرج نموده از منفعت کسر کند و باقی را حساب نماید؟

بسمه تعالی، نمی‌تواند از منفعت کسر کند.

4. دختر صغیره ای را که جهت محرمیت عقد می‌کنند آیا باید مقداری از سن بلوغ را هم در عقد بیاورند یا اگر صرفاً دختر يك ساله را چند ماهه عقد کنند محرمیت حاصل می‌شود؟

بسمه تعالی، با قصد جدی تحقق ازدواج در هر سنی باشد صحیح است.

5. کارگرانی که جهت کار در گذشته به تهران می‌آمدند و حکم بلاد کبیره بودن تهران را هم نمی‌دانستند

ص: 531

و به محض ورود قصد اقامه می کردند و برای کار از محدوده خارج می گشتند و شب بر می گشتند و گاهی بدون قصد اقامه مجدد ده روز در يك محل می ماندند و مدتی را بدین گونه در رفت و آمد بوده اند وظیفه شان چیست؟ و در صورت قضا آیا تنها نمازهای چهار رکعتی اگر قضا شود کفایت می کند یا خیر؟ توضیحاً این که تا زمان فوت مرحوم آیت الله شاهرودی رحمه الله مقلد ایشان بوده اند.

بسمه تعالی، اگر بعد از بزرگ [و] خارق العاده شدن تهران، روزه و نماز چهار رکعتی را بر خلاف وظیفه انجام داده قضا دارد.

6. تراکتوری که جهت کار خریده شده مبلغ یکصد هزار تومان، اگر بعد از چند ماه فروخته شود مبلغ یکصد و پنجاه هزار تومان و این مبلغ را بعد از گذشت يك سال جهت ساختمان خرج نماید، در صورتی که پول اولیه تراکتور مخمس باشد آیا ارتقاع قیمت و گذشت يك سال در وجوب خمس اثر دارد؟

بسمه تعالی، در فرض سؤال ترقی قیمت خمس ندارد.

[سؤال 12344] 3393

2. مقداری زمین در منطقه شهر ری موجود بود، بعد از پیروزی انقلاب اسلامی بنیاد مسکن يك تابلو در این زمین زده بود، بعد از چند وقت این تابلو را برداشت، بعد از آن مردم ریختند و زمین ها را گرفتند و ساختمان کردند، ما هم مستأجر بودیم، بعد دیدیم که خانه ارزان گیرمان نمی آید، آمدیم یکی از این خانه ها را که تمام نشده بود خریده بعد از تکمیل کردن آن آمدیم در آن خانه نشستیم. بعدها فهمیدیم که این زمین ها را چند نفر با هم شریک هستند که يك یا دو نفر آن ها فئودال می باشند حالا که ما در این خانه نشسته ایم نماز و روزه ما چگونه می باشد؟ و صاحبان آن ها هم تا به حالا مراجعه نکرده اند که ما پول زمین ها را به آن ها بدهیم. از شما رهبر عزیز می خواهم که کتباً بنویسید که وظیفه ما در مورد این خانه چیست؟

بسمه تعالی، رسیدگی به امر زمین های ذکر شده موکول به دولت اسلامی است.

[سؤال 12345] 4498

2. زمین هایی در اطراف شهر هست که سند رسمی ندارند و با قرارداد عادی بدون

ص: 532

اجازه دولت و بدون در نظر گرفتن مقررات و قانون جمهوری اسلامی خرید و فروش می شوند. آیا می شود از آن زمین ها برای مسجد و خانه سازمانی افراد سپاه پاسداران خریداری کرد؟
بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی است.

[سؤال 12346] 4498

3. از زمین های یادشده سؤال دو، اگر خانواده شهدا بخرند چه حکمی دارد و آیا در این مورد شهرداری موظف است برای دادن آب و برق و امکانات برای آن ها؟
بسمه تعالی، دولت تابع مقررات باید رفتار کند.

[سؤال 12347] 5334

4. اگر کسی بعد از انقلاب اسلامی زمین های موات (اموال دولت) را تصرف کرده - در صورتی که زمین زیاد دارد - تکلیف این گونه زمین ها از نظر شرعی چیست؟
بسمه تعالی، امر زمین های موات، با دولت اسلامی است.

[سؤال 12348] 1485

4. خرید و فروش زمین های ممنوع المعامله فعلی توسط دولت که با قولنامه به خریدار می دهند و او ساختمان می نماید و بعد، صاحب زمین به عنوان خانه به او سند می دهد شرعاً جایز است یا خیر؟ و آیا فقط معصیت کرده یا نماز خواندن هم در چنین منزلی اشکال دارد؟
بسمه تعالی، تخلف از مقررات جایز نیست ولی اگر از مالک شرعی خریده نماز در آن صحیح است.

[سؤال 12349] 1726

3. آیا می توانم منزل مسکونی خودم را در تهران با نرخ روز و جدید فروخته و همان مقدار را در شهرستان مشهد منزل مسکونی بخرم یا خیر؟
بسمه تعالی، بستگی به مقررات دولت اسلامی دارد.

ص: 533

[سؤال 12350] 7136

پاسخ استفتا: [نقل از صحیفه امام، ج 20، ص 430]

زمان: 16 آذر 1366 / 15 ربیع الثانی 1408

مکان: تهران، جماران

موضوع: حق دولت در تعیین شروط الزامی برای واحدهای بهره مند از خدمات دولتی

سؤال کننده: سرحدی زاده، ابوالقاسم (وزیر کار و امور اجتماعی)

[بسم الله الرحمن الرحيم. محضر مبارك رهبر كبير انقلاب اسلامي، حضرت آيت الله العظمى امام خميني مدّ ظلّه العالی

با آرزوی سلامتی و طول عمر برای آن وجود شریف و امید پیروزی هرچه سریع تر رزمندگان عزیز اسلام علیه کفر جهانی، استدعا دارد با توجه به کیفیت و نوع کار این وزارتخانه در ارتباط با واحدهای تولیدی و خدماتی بخش خصوصی در مورد سؤال زیر، این وزارت را راهنمایی و ارشاد فرمایید:

«آیا می توان برای واحدهایی که از امکانات و خدمات دولتی و عمومی مانند: آب، برق، تلفن، سوخت، ارز، مواد اولیه، بندر، جاده، اسکله، سیستم اداری، سیستم بانکی و غیره به نحوی از انحا استفاده می نمایند، اعم از این که این استفاده از گذشته بوده و استمرار داشته باشد و یا به تازگی به عمل آید، در ازای این استفاده شروطی الزامی را مقرر نمود؟» والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته. ملتتمس دعا.

ابوالقاسم سرحدی زاده - وزیر کار و امور اجتماعی]

بسمه تعالی، در هر دو صورت چه گذشته و چه حال، دولت می تواند شروط الزامی را مقرر نماید.

روح الله الموسوی الخمينی

ص: 534

بسمه تعالی

دولت کارخانه ها را ملی نموده و این بدان معنا است که شورایی تعیین نموده که قیمت محصول آن کارخانه را تعیین نموده تا بفروش برساند. ولی صاحب کارخانه می گوید که من مشتریانی دارم که به قیمت زیادی می خرند. حال تکلیف مردم نسبت به خریدن این اجناس به قیمتی که شورا معین نموده چیست؟

بسمه تعالی، اطلاعی از خصوص آنچه ذکر کرده اید ندارم. و حکم کلی مسأله این است که باید مراعات رضایت مالک و مقررات دولت اسلامی بشود.

بسمه تعالی

محضر مبارک رهبر بزرگوار انقلاب اسلامی، حضرت امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

محترماً به عرض عالی می رساند: در سال 1360 دولت جمهوری اسلامی اعلام کرد که زمین های زراعتی را کشاورزان نهال کاری نکنند تا با کشت مواد غذایی، خدمتی به انقلاب باشد. حال آیا نهال هایی که قبل از سال مزبور کاشته شد، استفاده از آن اشکال دارد یا خیر؟
بسمه تعالی، اشکال ندارد و مراعات مقررات دولت اسلامی در این باره لازم است.

بسمه تعالی

1. جهت اتمام تحصیلات دانشگاهی مدت زمان معینی در نظر گرفته شده که چنانچه در ظرف مدت مذکور دانشجو موفق به اتمام دوره نشده باشد اخراج می گردد، مثلاً برای دوره لیسانس در دانشگاه شش سال تعیین شده است. آیا تعیین مدت معینی

ص: 535

جهت اتمام يك دوره تحصیلی شرعاً جایز است یا خیر؟ و اگر دانشجویی به علت پاره ای از گرفتاری های خانوادگی و بیماری نتواند خود را با شش سال مذکور تطبیق دهد و علاقه مند به فراگیری علم و دانش نیز باشد، شرعاً جایز است که از تحصیلات دانشگاهی و فراگیری علم و دانش اخراج و محروم بشود؟

بسمه تعالی، مراعات مقررات دولت اسلامی در دانشگاه لازم است.

2. مساجد شرف الدین و میرشکار در شهرستان شوشتر نیاز به تعمیر و مرمت دارند. حضرت امام مدّ ظلّه العالی اجازه می فرمایند از بابت وجوهات مبلغ یکصد هزار ریال به مساجد مذکور پرداخت شود؟

بسمه تعالی، اگر نیاز به تعمیر دارد و از راه های دیگر تأمین نمی شود، مجازید از سهم متعلق به خودتان مبلغ مزبور را بپردازید.

3. صندوق قرض الحسنه در یکی از نقاط تهران در شرف تأسیس است. حضرت امام مدّ ظلّه العالی اجازه می فرمایند از بابت وجوهات مبلغ پنجاه هزار ریال کمک شود که همیشه در صندوق بماند؟

بسمه تعالی، عجالاً اجازه نمی دهم.

4. کسی که نمی داند مرحوم پدرش اهل وجوهات بوده یا خیر، آیا موظف به پرداخت خمس ارثی که به او می رسد می باشد؟

بسمه تعالی، در فرض مرقوم چیزی بر فرزند نیست.

[سؤال 12354] 7140

بسمه تعالی

امام جمعه شهرستان ما صریحاً به این جانب - سر دفتر - در حضور جمع کثیری که برای ادای نماز جماعت حاضر می شوند می فرماید: «بایستی سردفتران دختران و پسرانی را که به حد بلوغ شرعی رسیده اند اجرای صیغه عقد نمایند، و تجدید ازدواج هم برای مردان زن دار مانع قانونی و شرعی ندارد» از طرف دیگر اداره ثبت و اسناد و دادگستری به ما دستور می دهد دخترانی که کمتر از پانزده و پسرانی که کمتر از هیجده سال تمام دارند حق ازدواج ندارند (تشخیص این که قوای جسمانی آنان برای زناشویی کافی است یا خیر با دادگستری - قسمت معافیت از شرط سن - است) و تخلف از این امر برای پسر و دختر جرم می باشد، و برای تجدید ازدواج هم دستور

ص: 536

است که باید با رضایت زن اول باشد. بنابراین به گفته امام جمعه عمل کنیم یا طبق بخشنامه؟

بسمه تعالی، مراعات مقررات دولت اسلامی لازم است.

تعریض جاده و خسارات وارده به افراد

[سؤال 12355] 7141

بسمه تعالی 1361/9/15

هیأت محترم استفتای دفتر امام خمینی، با احترام؛ تقاضا دارد فتوای حضرت امام خمینی در خصوص دو سؤال مطروحه را ذیلاً اعلام فرمایید:

1. چنانچه در اثر عملیات راه سازی و یا تعریض جاده و هرگونه عملیات دیگر، به باغ و یا خانه شخصی و مسکونی و یا سایر تأسیسات اشخاص خسارت وارد شود، وصول و دریافت خسارت وارده از وزارت راه شرعاً مجاز است یا خیر؟

بسمه تعالی، آنچه بر طبق قانون بابت خسارت داده می شود، گرفتن آن اشکال ندارد.

2. کسی که در حدود سی یا چهل سال قبل املاکی به موجب سند عادی یا رسمی خریداری کرده و در حال حاضر هم متصرف است و در آن به دفعات، عملیات عمرانی از قبیل باغ و قلمستان و کشاورزی انجام داده، آیا شرعاً فروشنده و یا سایر اشخاصی که نفعی در آن ندارند از روی اختلاف، مجاز به مزاحمت برای خریدار می باشند یا خیر؟

بسمه تعالی، با فرض تمامیت و صحت معامله، شرعاً کسی حق مزاحمت خریدار را ندارد و چنانچه اختلافی هست، باید در محکمه شرعیه حل و فصل شود.

[سؤال 12356] 7142

بسمه تعالی

اگر مصالح فرد و جامعه در تقابل قرار گیرد، فرضاً برای احداث جاده ای ضروری، لازم باشد که خانه مسکونی خراب شود و صاحب خانه به هیچ طریق به این کار،

ص: 537

رضایت ندهد تکلیف چیست؟

بسمه تعالی، در تراحم بین دو تکلیف، باید مراعات اهمّیت بشود و تشخیص وظیفه و اهمّیت آن موکول به مقامات صالحه است.

تحصّن و اعتصاب در ادارات

[سؤال 12357] 7143

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت آيت الله العظمى امام خمينى، دام ظلّه العالى

پس از ابلاغ سلام، آيا شرعاً جايز است کارمندان و کارگران ادارات دولتي در ساعات ادارى و کار به عنوان تحصن و اعتصاب جهت رسيدگى به درخواست ها؛ وظيفه محوله خود را انجام نداده و دست از کار بکشند؟

بسمه تعالی، جايز نيست و بايد تابع مقررات دولت اسلامى باشند.

تصرف اموال گروه هاى معاند و فرارى

[سؤال 12358] 7144

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت آيت الله العظمى امام خمينى، مدّ ظلّه العالى

آن عده از افراد کومله و دموکرات که از شهرهاى خود فرار کرده اند و به کوه ها رفته و با دولت جمهورى در حال جنگ هستند، خانه هاى آن ها را بسيج متصرف شده اند و از باغات آن ها استفاده مى کنند، نماز در اين خانه ها و استفاده از ميوه باغات چه حکمى دارد؟ جواب مسأله را مرقوم فرماييد. بقاى حضرتت آرزوى تمام مستضعفين جهان است.

بسمه تعالی، بستگى به مقررات حکومت اسلامى دارد.

ص: 538

بسمه تعالی

با درود بر منجی مستضعفین عالم امام مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) و نایب بر حقش امام خمینی و شهیدان و معلولین و مجروحین جنگ و انقلاب خونین اسلامی و با درود بر شما برادران خدمتگزار اسلام در دفتر امام.

با پیدا شدن چند مسأله برای این جانب بر آن شدم تا نامه ای به دفتر امام بنویسم و در این رابطه از دفتر امام نظرخواهی کنم.

1. آیا جایز است وقتی که لانه های تیمی منافقین کشف می شود از وسایل آن ها به نفع شخصی استفاده شود؟

بسمه تعالی، باید طبق مقررات دولت اسلامی عمل نمایند.

2. آیا جایز است عکس هایی که توسط اشخاص کشیده می شود و نام امامان معصوم به آن ها گذاشته می شود و مانند بت پرستش می شوند در حالی که توسط خود انسان کشیده شده در اتاق منازل نصب شود؟

بسمه تعالی، به منظور تجلیل از مقام امامت یا تبرک مانع ندارد و بت پرستی نیست.

تقلب در امتحانات و گرفتن مدرک

بسمه تعالی 15 / 4 / 1361

این جانب در سال 1352 از طریق کنکور سراسری در یکی از رشته های دانشگاه پلی تکنیک تهران، بدون هیچ گونه غش، قبول شدم. در دوران تحصیل، چند ترم دانشگاه منحل و تعطیل شد و من در تیرماه سال 1358 مدرک لیسانس مهندسی گرفتم. در خلال مدت تحصیل به خاطر مسائل مختلف و شاید بیشتر به دلیل کم همتی، در بعضی امتحانات درسی دوره لیسانس از طریق نوشتن از روی ورقه دوستان یا از روی جزوه، به اصطلاح معمول «تقلب» نمودم (شاید قابل ذکر باشد که محیط به شکلی بود

ص: 539

که اکثر قریب به اتفاق دانشجویان، اگر می توانستند چنین کاری را می کردند).

با توجه به این که اخیراً با داشتن مدرک لیسانس به عنوان کارورز در يك کارخانه استخدام موقت شده ام، دائماً احساس این که نکند حقوقی که می گیرم (چون برطبق مدرک است) حرام باشد، به شدت آزارم می دهد و نمی دانم در آینده حتی اگر ارزش کارم بیش از پولی باشد که می گیرم، چون بر اساس ضابطه مدرک حقوق خواهم گرفت، چگونه حلال بودن حقوقم را با توجه به این که رعایت ضوابط و مقررات در جمهوری اسلامی و جوب شرعی دارد، تأمین کنم؟

در ضمن متذکر می شوم که در همان سال 1358 در امتحان ورودی فوق لیسانس رشته ای مشابه رشته خودم که از بین حدود 30 نفر لیسانسیه 6 نفر می خواستند قبول شدم و هم اکنون به خاطر تعطیلی دانشگاه ها دانشجوی ابتدای فوق لیسانس می باشم (اما به نظر خودم این قبولی نمی تواند مدرک لیسانسم را تأیید کند). اخیراً نیز در امتحان مدرسی دانشگاه شرکت کرده ام که هنوز نتیجه آن مشخص نشده؛ اما احساس می کنم چون پایه، مدرک لیسانس است و در دوران تربیت مدرسی هم حقوقی که می دهند به خاطر داشتن لیسانس است (به يك نفر که مدرک ندارد، داده نمی شود) هیچ وقت حقوقم در این مسیر حلال نخواهد بود.

لذا خواهشمندم مرا راهنمایی کنید که آیا بایستی کارم را به کلی عوض کنم و فقط از مدرک دیپلم استفاده نمایم (هر چند که در حال حاضر زن و يك فرزند دارم؛ اما تا جوانم این کار ساده تر است) یا آن که راه دیگری برایم وجود دارد؟ یا اصولاً من بی خود و سواس به خرج می دهم؟ با چند تن از دوستان معتقد هم که مشورت کرده ام، متوجه شده ام که بعضی از آن ها نیز دارای چنین شبهه ای هستند.

بسمه تعالی، اگر پس از اعطای مدرک، منع و اشکالی از مسئولین مربوطه نباشد، حقوق دریافتی حلال است و در هر صورت مراعات مقررات دولت اسلامی لازم است.

بسمه تعالی

دفتر رهبر عالی قدر، امام خمینی، دامت برکاته الشریف

با عرض ادب، استدعا می شود استفتای زیر را جهت اجرای حکم شرعی و انجام وظیفه جواب فرمایید، چون مقلد امام خمینی هستم، نظر ایشان را بنویسید.

من کارمند دولت هستم. در سال جاری به کمک تقلب، بدون درس خواندن موفق شدم دیپلم بگیرم که با داشتن آن در اداره محل کارم از گروه جدیدی استفاده خواهم کرد و بالاخره حقوق من زیاد خواهد شد. می خواهم بدانم این حقوقی که به خاطر دیپلم دریافت می کنم، آیا حرام است یا حلال؟

بسمه تعالی، اگر کاری که به شما محوّل می شود کاملاً انجام دهید، حقوق آن حلال است.

قانون کار و دستمزد کارگران

بسمه تعالی

حضور محترم رهبر انقلاب امام خمینی، ضمن عرض سلام به رهبر عالی قدر

این جانب ساکن تهران می باشم. طی این نامه می خواستم از رهبر عالی قدر سؤال کنم: ما یک عده کارگر گرمابه هستیم. از اول فروردین ماه سال 1358، قانونی تصویب شد که وزارت کار حقوق هر کارگر را روزانه 7/56 تومان برای 8 ساعت کار در روز تعیین کرد. حالا طبق این قانون وزارت کار، نماینده های ما آمده اند از کارفرما گرفته و به ما داده اند. قبلاً در تمام روز 25 الی 30 تومان حقوق ما بود. حالا کارفرما می گوید به این حقوق که روزی 7/56 تومان می باشد، راضی نیستم و می گوید زیاد است. هر کارگر به مدت 12 سال در این کارگاه ها کار کرده است. کار دیگری نداریم، اما

ص: 541

می خواهیم سؤال کنیم که آیا این مطالب فوق که کارفرما گفته، صحیح است یا خیر؟ حقوق اضافه را از فروردین ماه گرفته اند و به ما داده اند. ما می خواهیم ببینیم، آیا به ما می رسد یا نه؟

بسمه تعالی، لازم است نرخ مقرر دولت اسلامی مراعات شود و اگر کارفرما رضایت نمی دهد، کارگران می توانند کار را ترك کنند تا کارفرما راضی شود و نسبت به کار مزدی که اضافه داده شده رضایت کارفرما را تحصیل کنند.

کاهش ارزش پول کشور

[سؤال 12363] 7149

بسمه تعالی

با توجه به این که مردم، پول رایج کشور را به اعتبار دولت قبول دارند، آیا دولت مسئول کاهش قدرت خرید پول می باشد؟

بسمه تعالی، چنانچه دولت به وظایف محوله عمل کند مسئولیت ندارد.

[سؤال 12364] 5995

2. فردی به حق کسی تجاوز کرده و پولی را که فرضاً بنا بوده ده سال پیش بدهد، نداده و پس از طی مراحل گوناگون آخرالامر فرضاً در دادگاه محکوم به پرداخت همان پول به انضمام هزینه های دادرسی شده است، ولی این پول، پول ده سال پیش نیست و تقریباً ده صدم آن است؛ به عبارت دیگر واقعاً مدیون يك دهم پول را می دهد، نه اصل را، و فرض آن است که توانایی پرداخت تمام بدهش را نیز دارد و امثالهم. این گونه تنزل ارزش پول در صدر اسلام و قرن های بعد از آن هم سابقه و نظیر نداشته و این پدیده ای است بسیار جدید و نو. اگر آن پیشوای مسلمین جهان مصلحت می دانند در این مهم تعمقی بسزا فرمایند.

بسمه تعالی، اگر فصل خصومت در محاکم صالحه انجام گرفته، آنچه را که

ص: 542

حاکم بدان حکم کرده، طلبکار همان را استحقاق دارد و قدرت خرید میزان نیست، ولی اگر فصل خصومت در محاکم صالحه نشده طلبکار حق دارد اصل طلب خود را مطالبه نماید.

مالکیت ارزش حاصل از فروش نفت برای دولت

[سؤال 12365] 7150

پاسخ استفتا: [نقل از صحیفه امام، ج 17، ص 71]

زمان: 9 آبان 1361 / 13 محرم 1403

مکان: تهران، جماران

موضوع: مالکیت ارزش حاصل از فروش نفت

سؤال کننده: نوربخش، محسن (رئیس کل بانک مرکزی)

[محضر مقدس رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران حضرت آیت الله العظمی امام خمینی مدّ ظلّه العالی

به دنبال فرمان جناب عالی در مورد لغو قوانین خلاف اسلام و مطالعاتی که در بانک مرکزی بدین منظور و جایگزین نمودن قوانین جدیدی که مخالف شرع مقدس اسلام نباشد به عمل آمد، چون شبهه ای در مورد مالکیت دولت بر ارزش حاصل از فروش نفت ایجاد گشته است، لذا از محضر آن مرجع عالی قدر تقاضا دارد که پاسخ سؤال زیر را بفرمایند.

سؤال: آیا ارزی که از طریق فروش نفت که توسط دولت و با هزینه و سرمایه گذاری دولت استخراج گشته و توسط دولت نیز به فروش می رسد متعلق به دولت و در مالکیت او هست یا نه؟ محسن نوربخش]

بسمه تعالی، متعلق به دولت و در مالکیت دولت اسلامی است که باید صرف در اداره کشور و مصالح ملت شود.

روح الله الموسوی الخمینی

ص: 543

محضر مبارک آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه، به عرض می رساند:

قانونی را مجلس شورای اسلامی تصویب نموده که اجازه فروش اجناس متروکه در گمرک را به نظر حاکم شرع موکول نموده است و شورای محترم عالی قضایی نیز این مسئولیت را برعهده این جانب گذاشته است. لذا از محضر مبارک استدعا دارد تکلیف بنده را - که مقلد آن حضراتم و رأی مبارکتان را باید عمل کنم - با پاسخ به سؤالات زیر روشن فرمایید. قبلاً باید به عرض برسانم که این مصوبه کلی است و جزئیاتی بیان نشده است که احتمال برود با اعلام نظر مبارک، قسمتی از قانون مورد عمل واقع نمی شود. سؤالات بدین شرح است:

1. قسمتی از این اموال از مسافرینی گرفته می شود که مثلاً کارگران ایرانی خارج از کشور هستند و آنان را بین دو امر مخیر می کنند: يك: برگرداندن جنس به خارج کشور (مرجوع کردن)؛ دو: پس از انتضای مدت چهار ماه در اختیار دولت قرار بگیرد. حال با این وصف که خود کارگران اقدام به خارج کردن جنس نمی کنند و قانون گمرک هم اجازه نمی دهد جنس را به کارگران در داخل بدهند، تکلیف چیست؟ اگر اجازه فروش داده نشود این جنس در انبار می ماند و فاسد می شود، ولی به دست صاحبش نخواهد رسید.

2. کسانی در اواخر رژیم منحوس پهلوی یا اوایل انقلاب، اقدام به وارد کردن اتومبیل کرده اند و اکنون حاضرند گمرکی و تمام مالیات را بپردازند، اما قانون گمرک می گوید: باید تمام مالیات به اضافه جریمه گرفته شود، اتومبیل را هم ما اجازه فروش دهیم. در این مورد نیز ارشاد فرمایید.

بسمه تعالی، آنچه را مجلس شورای اسلامی تصویب کرد و شورای نگهبان نیز تأیید نمود، بدان عمل نمایید. ان شاء الله موفق باشید.

[سؤال 12367] 7152

بسمه تعالی 1358/9/14

محترماً؛ به عرض می‌رسانم که اخیراً اداره گمرک مبادرت به حراج اموال مردم کرده که اشخاصی هم خریداری می‌کنند. خواهشمند است از نظر شرع این مسأله را برای این جانب روشن فرمایید. در زمان طاعوت خرید این نوع کالا را حرام می‌دانستیم و حالا که حکومت اسلامی می‌باشد وجوه فروش این اجناس به بیت المال می‌رود، آیا خریدش اشکال شرعی دارد یا خیر؟ و اگر اشکال دارد، دستور فرمایید که حراج نشود.

بسمه تعالی، چنانچه با مراعات موازین شرعی و مقررات دولت اسلامی باشد مانع ندارد.

[سؤال 12368] 7153

بسمه تعالی 1360/7/20

محضر مبارک حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دام بقاؤه

احتراماً؛ اموالی در گمرکات ایران طبق تصویب نامه شورای انقلاب، تحویل متروکات می‌شود که این اموال به علت تأخیر خروج از گمرک، عنوان متروکه بودن پیدا می‌کند. آیا کمیته امداد مجاز می‌باشد طبق ضوابط اموال متروکه، از این اموال جهت کمک به مستضعفین و یا واگذاری به نهادهای دیگر استفاده نماید یا خیر؟

طول عمر شریف آن امام بزرگوار را از درگاه احدیت تقاضا نمودیم.

بسمه تعالی، اگر به صاحبان اجناس ابلاغ می‌شود و در موعد مقرر اگر مراجعه نکردند بابت طلب دولت به حساب انبارداری یا حساب های دیگر ضبط می‌شود، با مراعات مقررات دولت اسلامی مانع ندارد.

ص: 545

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت آيت الله العظمى امام خمينى، دام ظلّه العالى

طبق قوانين و مقررات موجود در گمرک، ورود و خروج بعضى از کالاها ممنوع مى باشد، و چنانچه فردى اقدام به ورود و يا خروج اين نوع کالاها نمايد، کالای مربوطه ضبط، و از صاحب کالا نیز جریمه ای اخذ می شود، که از بابت این جریمه، مبلغی به عنوان حق الكشف به کاشف و مخبر و دوائر مربوطه پرداخت می شود. آیا دریافت حق الكشف جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر مطابق مقررات دولت اسلامى چنین عملى مى شود، اشکال ندارد.

شرکت در احزاب و گروه های سیاسی

بسمه تعالی

شرکت در حزب و گروه های سیاسی اسلامى که متفاوت با تشکل های اسلامى متعارف (مسجد، مصلی و مکه) می باشند چه حکمى دارد؟

بسمه تعالی، حکم آن در قانون اساسى جمهورى اسلامى ایران مذکور است.

اخذ اجرت برای انجام کارهای خلاف مقررات

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت امام خمينى مدّ ظلّه لطفاً پاسخ استفتای ذیل را مرقوم فرماید:

ص: 546

اشخاصی هستند که مهر و امضای سفارت خانه های ممالک را جعل، و به وسیله آن، ویزا برای افراد دیگر درست می کنند و در عوض از صاحبان گذرنامه پول می گیرند و چه بسا با همین ویزا، افراد را به مکه می فرستند. خلاصه این ویزا در بعض موارد در راه اعمال خیر است و احياناً ممکن است که در راه خلاف شرع هم استفاده شود. ولی نکته ای را که باید اضافه کرد این که نوعاً خطری پیش نمی آید، اما در بعض موارد صاحب گذرنامه در مرزها گیر می افتد و زندانی می شود. آیا این پول هایی که به خاطر این ویزا می گیرند، حلال است یا حرام؟

بسمه تعالی، جایز نیست و پولی که می گیرد، حرام است.

هیأت های تحقیق در ادارات و ارگان ها

[سؤال 12372] 7157

بسمه تعالی 1361 / 4 / 8

خدمت مرجع عالی قدر و رهبر کبیرمان، امام خمینی، سلام عرض می کنیم. مسأله ای برایمان پیش آمده است، خواهشمندیم حکم شرعی آن را برایمان روشن بفرمایید.

مقدمه: همان طور که می دانید لایحه بازسازی در مجلس شورای اسلامی تصویب شده و بر اساس این قانون هیأت های بازسازی در ادارات - من جمله دانشگاه ها - تشکیل شد و هیأت های بدوی زیر نظر این ها با وظایف خاصی که قانون تعیین کرده، انجام وظیفه می نمایند. این هیأت های بدوی دارای يك سری گروه های تحقیق می باشند که وظایفشان طبق قانون به قرار زیر است.

الف. جمع آوری مدارك و تشکیل پرونده اتهامی؛

ب. تحقیقات محلی در مورد متهم؛

ج. مصاحبه با متهم؛

ص: 547

د. تحقیق در مورد وضعیت متهم قبل و بعد از انقلاب در رابطه با انقلاب اسلامی و اظهار نظر درباره آن ها؛

ه. تحقیق درباره وضع مالی و معیشت متهم و افراد تحت تکفل او در صورت لزوم؛

و. ارسال پرونده اتهامی به هیأت پس از تکمیل تحقیقات همراه با گزارش و خلاصه پرونده با امضای اکثریت اعضا و مهر گروه؛

ر. تحقیق و پیگیری در مورد این که تصمیمات اخذ شده از سوی هیأت ها به درستی توسط مقامات مسئول اجرا شده یا نه. با توجه به این که کار گروه های تحقیق تهیه اطلاعات و دادن آن ها به هیأت های بدوی می باشد. سپس آن هیأت - بر اساس این اطلاعات و بر طبق قانون - در مورد يك فرد قضاوت می کند و حکم صادر می کنند.

1. آیا از نظر شرعی يك دختر هم می تواند تحت عنوان عضو گروه تحقیق هیأت بدوی انجام وظیفه نماید؟

2. اگر جواب منفی و یا مثبت می باشد، آیا مربوط به تمام وظایف ذکر شده می باشد و یا شامل بعضی از آن ها است؟

3. برای اجرای این قانون در دانشگاه اگر فرد دیگری که هم شرایط گروه تحقیق را داشته باشد، و هم مذکر باشد، موجود نباشد؛ آیا يك دختر می تواند این مسئولیت را بپذیرد؟

بسمه تعالی، در انجام وظایف مزبوره - طبق مقررات دولت اسلامی - فرقی بین زن و مرد نیست. البته زن مکلف است در برخوردها حجاب واجب را مراعات کند.

[سؤال 12373]

4. اعضای گروه تحقیق طبق قانون باید دارای شرایط زیر باشند:

الف. مسلمان و عامل به احکام اسلام؛

ص: 548

ب. متعهد و معتقد به انقلاب و جمهوری اسلامی ایران به رهبری امام امت؛

ج. فاقد هرگونه سابقه سوء بوده و وابستگی به رژیم گذشته نداشته باشد؛

د. متأهل باشد و کمتر از 25 سال تمام، سن نداشته باشد.

اگر بعضی از اعضای گروه تحقیق بند «د» (متأهل و بیش از 25 سال) را شامل نباشند، آیا با توجه به نزدیک بودن بازگشایی دانشگاه ها و ضرورت رسیدگی سریع به وضع استادان و کادر اداری، و کمبود نیروی انسانی در این زمینه، بدون داشتن شرایط این بند از قانون، تنها با دادن اختیار از طرف هیأت عالی و بدوی به این اعضا - به عنوان همکار، با تمام وظایف مذکور - مجوزی برای عدول از بند «د» این قانون هست یا خیر؟

بسمه تعالی، مراعات شرایط انتخاب گروه تحقیق، تابع مقررات دولت اسلامی است.

[سؤال 12374] 7158

بسمه تعالی 1361/9/29

سلام علیکم، پس از عرض سلام و درود بسیار بر شما رهبر الهی و عزیز، امام مستضعفان جهان، سلامتی و طول عمر حضرت عالی را از درگاه حق مسئلت می نمایم. نامه این جانب حاوی یک سری سؤالات است که در رابطه با کارمان می باشد که خدمت به جمهوری اسلامی است، البته اگر خدای تبارک و تعالی قبول بفرماید که البته بسیار ناچیز است، خصوصاً با این همه از خود گذشتگی های امت و خصوصاً خدمات بسیار حضرت عالی:

1. با توجه به پیام مهم و اخیر حضرت عالی در رابطه با بازگو نمودن بعضی از مسائل که در رابطه با سابقه شخصی افراد می باشد، این سوء تفاهم برای تحقیق کنندگان صلاحیت افراد محل خدمتمان پیش آمده که خدای نکرده کاوش و تلاششان در پی به دست آوردن سوابق یک فرد چه سیاسی و چه اخلاقی مخالف با پیام اخیر

ص: 549

باشد، لطفاً در رابطه با این پیام و مسأله پی جویی برای کسب سابقه اخلاقی و سیاسی افراد و حد پی جویی در این رابطه توضیح بفرمایید.

بسمه تعالی، تحقیق در احوال شخصی افراد که به صورت پنهانی است، جایز نیست.

2. از دیگر مسأله های مطرح شده برای تحقیق کنندگان این قسمت از سپاه (پذیرش تهران)، مسأله رفت و آمدها در رابطه با کار است که ابتدا از محل زندگی - که بعضی مستأجر و بعضی نیز موطن شان می باشد - به محل پذیرش می آیند، که بعضی از آن ها محل زندگی شان در فاصله کمتر از 5/22 کیلومتر و بعضی بیشتر از این تا پذیرش می باشد، و سپس از آن جا به دنبال تحقیق به جاهای گوناگون مراجعه می کنند و گاهی اوقات هم پیش می آید که يك سره از محل زندگی دنبال تحقیق پرونده می روند، و به لحاظ کاری مسافت هایی که طی می شود در خطی مستقیم نبوده و گاهی چندین بار رفت و برگشت از يك مسیر را دارند، فرائض آنان به چه نحوی خواهد بود؟

بسمه تعالی، اگر کسی قسمتی از تهران وطن اوست، رفت و آمد تا کمتر از چهار فرسخ، حکم تمام بودن نماز را عوض نمی کند و کسی که متوطن نیست و نمی تواند در يك محله قصد اقامت ده روز نماید نماز او قصر است.

3. حال اگر فردی کارش به این نحو است که محل زندگیش تا پذیرش 5/22 کیلومتر فاصله دارد و کارش هم در پذیرش است نه بیرون؛ چون تحقیق است، در صورتی که مستأجر باشد فرائضش چگونه است؟ و اگر هم کارش در بیرون باشد آن وقت چگونه می باشد؟

بسمه تعالی، در فرض مسأله در غیر وطن حکم مسافر دارد.

4. خود این جانب مدت 11 سال است که ساکن تهران می باشم، البته مستأجر بوده و در جاهای مختلف تهران زندگی کرده ام. تا چندی پیش که مسأله قصد اقامت و توطن را متوجه شدم، از طریق فتوهای جدید نماز و فرائض دیگر را به طور کامل به جا می آوردم، حال که مشخص شده که نمی توانسته ام قصد اقامت دایم کرده و وطن اختیار نمایم اعمال گذشته ام را چگونه باید به جا بیاورم؟ و اصلاً وظیفه ام در مورد اعمال گذشته ام چه نماز و چه روزه، چیست؟ در محل فعلی نیز که قرار شده دو سال اقامت نمایم، فرائضم چگونه است؟ و شرطی را که در مورد اختیار نمودن وطن فرموده اید که اگر عرف و طنتان را محل اقامتی که در آن هستید بدانند، می توانید آن جا را وطن اختیار نمایید این «عرف» چگونه است؟ و آیا با این دو سال از نظر عرف، محل اقامت، وطنم شناخته می شود؟

بسمه تعالی، اگر در يك محله قصد توطن نکرده اید حکم مسافر دارید و در قصد توطن قصد سکونت دائم معتبر است و قصد سکونت چند سال کافی نیست.

5. از لحاظ شرع مقدس آیا افرادی که به لحاظ مأموریت و خدمت برای جمهوری اسلامی به شهرهایی دور از خانه و زندگی می روند و دور از همسر، آیا از لحاظ شرعی اشکالی دارد؟ در صورتی که این دوری طوری باشد که نتواند در ماه حداقل يك بار به خانه بیاید و با رضایت همسر هم نباشد، چه صورتی دارد؟

بسمه تعالی، در عمل به وظایف محوله رضایت همسر معتبر نیست.

[سؤال 12375] 7159

بسمه تعالی 1361 / 5 / 6

قم، دفتر محترم استفتائات امام خمینی، سلام علیکم

با آرزوی طول عمر از درگاه خداوند مٔان برای آن مرجع و رهبر بزرگ اسلام، نظر حضرت عالی دربارهٔ دو مسأله زیر چیست.

1. افرادی که می خواهند در نهادهای انقلابی و ارگان های دولتی وارد شوند، تحقیق کنندگان ارگان ها و نهادها در رابطه با بررسی سوابق افراد فوق الذکر با توجه به آیه (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا... وَلَا تَجَسَّسُوا) تا چه حد، مجاز به بررسی سوابق افراد می باشند؟

بسمه تعالی، تحقیق در فرض مرقوم، تا تحصیل اطمینان به صلاحیت شخص برای خدمت در نهادهای انقلاب، مشمول آیه شریفه مزبوره نیست.

2. آیا وجود شاهد و نوشته، در مسأله صیغهٔ موقت ضروری است؟ و شرایط کلی درست بودن صیغهٔ موقت چیست؟

بسمه تعالی، اگر مقرراتی دولت اسلامی در این باره دارد، باید مراعات شود و شرایط صحت عقد در رساله مذکور است.

[سؤال 12376] 227

2. بعد از فرمان هشت ماده ای حضرت امام، مراجعاتی از طرف سپاه و یا پلیس قضایی و... شده است و سؤالاتی در مورد افراد - به لحاظ سوابق و خصوصیات

ص: 551

فردی و خانوادگی - می شود. وظیفه مقلد، در برخورد با این گونه پرسش ها چگونه باید باشد؟

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی و موازین شرعی است.

تخلف از مقررات دولتی

[سؤال 12377] 7160

بسمه تعالی 16 / 9 / 1361

حضور محترم رهبر کبیر و عظیم الشان انقلاب اسلامی ایران، بزرگ مرجع عالم تشیع، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظله العالی

پس از عرض ارادت و سلام خدمت رهبریت معظم جمهوری اسلامی ایران، تقاضا نمودیم جواب شرعی دو سؤال زیر را مرقوم فرمایید:

1. دولت جمهوری اسلامی ایران برای هر ماشینی که کارخانه اتومبیل سازی تولید می کند، نرخ را تعیین نموده که مسئولین کارخانه به همان نرخ در معرض فروش بگذارند. لکن مسئول مذکور، ماشین صفر کیلومتر را در بازار آزاد بدون اطلاع دولت به دو برابر قیمت تعیین شده به مزایده می گذارد و در روزنامه آن را مستعمل و اسقاطی درج می نماید. آیا حقوق کارگران این کارخانه - که از همان پول، حقوق و دستمزد دریافت می نمایند - حلال است یا حرام؟

بسمه تعالی، دروغ گفتن و تخلف از مقررات دولت اسلامی جایز نیست، ولی حقوق دریافتی برای کارگران حلال است.

2. کارمند و یا کارگر کارخانه یا شرکتی که همیشه از اول سپیده صبح باید از منزل خود خارج شود تا در موعد مقرر سرکار حاضر باشد و الاّ از طرف مسئول، مؤاخذه می شود و در صورت تکرار اخراج می گردد. قبل از سپیده صبح احتیاج به غسل دارد و پیش از صبح وسیله غسل برای وی فراهم نیست. مشخص فرمایید: آیا همین مقدار ضرورت، مجوز تیمم هست یا نه؟

بسمه تعالی، در فرض مرقوم، تیمم بدل از غسل مجزی است.

ص: 552

5. آیا به هنگام سفر به خارج از کشور، اگر ما سوغاتی از آن جا بخریم - مثل پارچه، لباس و چیزهایی برای مصارف شخصی مان - که در ایران گران است و یا پیدا نمی شود، جایز است؟

بسمه تعالی، مقداری که از طرف دولت اسلامی اجازه داده می شود، جایز است.

2. آیا می توان برای ایجاد سوله (ساختمان فلزی کارگاه) جهت تولید بیشتر که به تأیید مقامات وزارتخانه مربوطه نیز رسیده، جهت اخذ پروانه، به شهرداری مراجعه نکرد؟ چون آن قدر ضوابط دست و پا گیر دارد که احتمال مخالفت صریح نیز می رود؛ علی رغم نیاز کشور در این مقطع حساس، جهت توسعه سریع صنایع.

بسمه تعالی، باید مقررات، مراعات شود.

3. در عرف بازار، جواز هر صنف دارای قیمت نسبتاً خوبی می باشد. آیا برای صدور جواز کسب، نمایندگان منتخب صنف مجاز هستند مبلغی را مطالبه نمایند و مبلغ مذکور را به حساب اتحادیه واریز نمایند؟

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی است و خارج از حدود مقررات، حق ندارند از کسی چیزی مطالبه کنند.

4. آیا نمایندگان منتخب صنف مختارند از ادامه کار واحدهایی که طبق ضوابط نظام صنفی اصناف (ماده 2 قانون نظام صنفی سال 59) و اتحادیه نیستند جلوگیری به عمل آورند و در صورت عدم تطبیق از ضوابط، محل کار آن ها را تعطیل نمایند؟

بسمه تعالی، اتخاذ تصمیم در این گونه امور، موکول به دولت جمهوری

اسلامی و محاکم قضایی با مراعات ضوابط شرعی است.

[سؤال 12382] 7161

بسمه تعالی

محضر مقدس حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، ارواحنا له الفداء

1. آیا اطاعت از قوانین دولت اسلامی در همه موارد، حتی در مورد مقررات راهنمایی و رانندگی و ضوابط مربوط به توزیع عادلانه کالاهای ستاد بسیج اقتصادی و توزیع خواروبار که توسط شوراهای مساجد انجام می گیرد، و پرداخت مالیات و امثال آن ها از نظر شرعی لازم است و عمل نکردن به آن ها همانند دیگر واجبات و محرمات موجب گناه است یا خیر؟

بسمه تعالی، مراعات مقررات دولت اسلامی واجب شرعی است و تخلف از آن گناه است.

2. آیا حجاب از ضروریات اسلام است؟ منکر آن و کسانی که به این دستور الهی مخصوصاً در جامعه اسلامی بی اعتنایی می کنند چه حکمی دارند؟

بسمه تعالی، اصل حکم حجاب از ضروریات است و منکر آن حکم منکر ضروری را دارد و منکر ضروری محکوم به کفر است، مگر این که معلوم باشد که منکر خدا یا رسول نیست.

[سؤال 12383] 1630

3. آیا سرکشی از قوانین دولتی گناه است یا خیر؟

بسمه تعالی، تخلف از مقررات دولت اسلامی گناه است.

[سؤال 12384] 7162

بسمه تعالی 18 / 7 / 1361

دفتر حضرت امام خمینی، مدّ ظلّه، احتراماً؛ خواهشمند است پاسخ مسأله زیر را بیان فرمایید:

شخصی اتومبیلی را اوراق می کند، سپس کارت شناسایی اتومبیل فوق را برای

ص: 554

استفاده از اتومبیل دیگری که فاقد کارت است، به شخص ثالث می فروشد.

بسمه تعالی، فروش کارت، اگر خلاف مقررات دولت اسلامی باشد، جایز نیست.

[سؤال 12385] 7163

بسمه تعالی

پس از عرض سلام، امید است که وجود مبارك مستدام باشد تا ما بتوانیم از پرتو وجود مبارکتان بهره مند گردیم.

مسأله ای در زمینهٔ وجوب رزق حلال می باشد. من دارای يك خودرو شورلت پلاك سفید هستم که معمولاً و طبق عرف معمول جهت رزق و روزی مشغول کار هستم. چون طبق معمول شهربانی جمهوری اسلامی ایران، فقط خودروهای پلاك قرمز مجوز حمل بار و مسافر را دارند.

بسمه تعالی، هر کس در انتخاب شغل حلال و اشتغال به کار آزاد است، ولی رعایت مقررات دولت اسلامی نیز لازم است.

[سؤال 12386] 1629

2. آیا اطاعت از تمام قوانین دولت اسلامی (حتی تا حد قوانین راهنمایی و رانندگی و قوانین مساجد راجع به توزیع خواروبار) واجب شرعی است؟

بسمه تعالی، مراعات مقررات دولت اسلامی لازم است.

[سؤال 12387] 7246

7. اجناس خارجه با آن توضیحی که گذشت، تولیدی چه کشوری باشد حرام است؟ اگر از آن کشوری که خرید جنس از آن اشکال دارد، خریداری نشود؛ بلکه همان جنس از کشور دیگری خریداری شود چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، باید از مسئولین مربوطه سؤال شود و طبق مقررات عمل نمایند.

ص: 555

پیشگاه رهبر کبیر انقلاب اسلامی، حضرت امام خمینی، بطول بقائه، سلام علیکم

آیا نصب طرح ها و تصویرهای چاپی از طرف ارگان ها و سازمان های انقلابی و ادارات دولتی که بایستی جهت تبلیغات در دید عموم باشد، در منازل و اتاق های شخصی جایز است؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد؛ مگر آن که ناشر شرط کرده باشد که در دید و دسترس عموم قرار دهند.

جریمه های دولتی

دفتر محترم امام، مدّ ظلّه العالی

محترماً؛ معروض می دارد: من کارگری هستم که از ساعت 30/3 بعد از ظهر تا ساعت 11 شب، در یک مؤسسه کار می کنم. در آن مؤسسه برای مشخص نمودن ورود و خروج، کارت ساعت زنی گذاشته اند و من برای اولین بار، فراموش کردم که کارت خروجم را بزنم. به مسئولین آن مؤسسه مراجعه کردم، گفتند که نصف روز از حقوق شما کم می شود. پرسیدم روی چه اصولی؟ گفتند که ضابطه است. من می خواهم روشن بشوم، پولی که از این بابت از من کم می کنند، آیا حلال است یا حرام؟ آیا شرع اسلام چنین اجازه ای را می دهد؟ خواهشمند است در این مورد مرا ارشاد فرمایید. ضمناً یادآور می شود که این ضابطه در قانون کار جمهوری اسلامی قید نشده است.

بسمه تعالی، مراعات مقررات دولت اسلامی لازم است.

بسمه تعالی

دفتر رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران، مرجع عالی قدر جهان تشیع، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

در گذشته، شهرداری تبریز از اشخاصی که جهت تفکیک اراضی و یا احداث ساختمان های بزرگ و مغایر با قانون شهرسازی مراجعه می نمودند و دارای مکت مالی نیز بودند، در مقابل صدور مجوز، مبلغی به عنوان کمک بلاعوض دریافت می نمود. از آن جایی که بعد از حاکمیت نظام جمهوری اسلامی، اکثر مراجعین شهرداری را مردم مستضعف تشکیل می دهد - که بعد از پیروزی انقلاب، صاحب زمین و خانه شده اند - شهرداری در حال حاضر نیز از این افراد بی بضاعت که با هزار زحمت و مشقت خانه ای برای خود ساخته اند؛ اقدام به اخذ کمک بلاعوض می نماید که قدرت پرداخت ندارند. اغلب با اکراه و اجبار و بدون رضایت به صورت اقساط پرداخت می نمایند و این مسأله نارضایتی به بار می آورد. با عنایت به این که در رابطه با اخذ کمک بلاعوض، ضابطه قانونی هم وجود ندارد، خواهشمند است، مسأله شرعی اخذ کمک بلاعوض شهرداری از مردمی که رضایت ندارند را استفتا نموده و اعلام فرمایند. با آرزوی سلامتی و طول عمر با عزت به امام کبیرمان، خمینی عزیز و پیروزی رزمندگان اسلام علیه کفر و استکبار جهانی.

بسمه تعالی، منوط است به مقررات دولت اسلامی و اگر مقررات خاصی نیست، باید رضایت دهنده وجه مراعات شود.

بسمه تعالی 1 / 10 / 1358

اعضای محترم دفتر حضرت آیت الله امام خمینی، دام ظلّه، احتراماً؛ به استحضار می رساند:

حدود یک ماه قبل دختری به سن 13 سال و 11 ماه جهت فرزندم عقد نمودم و

ص: 557

متعاقب آن جریانی پیش آمد که مجبور شدیم به دادگستری مراجعه نماییم. پس از آن که دادگستری از جریان مطلع گشته که عقد مذکور عادی بوده، تصمیم گرفته مبلغی ما را جریمه نماید. عنایت می فرمایند که این قبیل مقررات دست و پاگیر مربوط به زمان طاغوت بوده و در جمهوری عدل اسلامی می بایست کنار گذاشته شود. استدعا دارد نظریه مبارک حضرت امام خمینی، رهبر عالی قدر انقلاب را در این خصوص به این جانب ابلاغ کنید تا با کمال میل اجرا نمایم. سؤال دیگر: آیا جریمه ای که می گیرند شرعاً صحیح است و ملزم نیستند که فردای قیامت پس دهند؟

بسمه تعالی، مورد جریمه نیست و حق ندارد. و اگر بگیرند، موجب ضمان است.

[سؤال 12392] 7168

بسمه تعالی 1361/9/11

محضر مقدس حضرت امام خمینی، دام ظلّه العالی

عرض می شود که مغازه ای از شخصی در هشت سال قبل اجاره کرده ام با کاغذ عادی و در تصرف دارم. موقع اجاره صاحب ملک به من گفت تا یک سال دیگر به محضر می رویم و سند رسمی تنظیم می کنیم. و این جریان بدفع الوقت گذشته تا به امروز و جهتش این بوده که این شخص از نقشه شهرداری تجاوز کرده و شهرداری سابق - با تمام فسادش - حاضر نشده که به این آقا پایان ساختمان بدهد. در نتیجه بر اثر نداشتن سند رسمی من نتوانستم جواز کسب بگیرم و از مزایای جواز استفاده کنم. حالا که پایان ساختمان گرفته، من اگر بخواهم جواز کسب بگیرم باید مبلغی به عنوان ورودیه بدهم و مبلغی را هم ورودیه به شهرداری بدهم که در گذشته نبود؛ علاوه بر این، مالیات چندین سال دارایی عقب افتاده و انباشته شده و به صورت کلی درآمده که اگر این سند رسمی در دست من بود از ابتدا عمل می شد و دارایی بیشتر از اندازه از من مطالبه نمی کرد و به این جا نمی رسید. مستدعی است بفرمایید که این خسارات را من

ص: 558

باید بدهم یا مالک که عمداً از نقشه شهرداری تجاوز کرده و موجب عدم توانایی نسبت به گرفتن پایان ساختمان شده و این زیان و خسارت پیش آمده است.

بسمه تعالی، در فرض سؤال، مخارج بر عهده کسی است که طبق مقررات دولت اسلامی از او مطالبه می کنند.

[سؤال 12393] 7169

بسمه تعالی 1361 / 4 / 15

دفتر محترم حضرت امام خمینی، رهبر کبیر انقلاب اسلامی، خواهشمند است نظر محترم حضرت امام خمینی، مدّ ظلّه العالی را در ارتباط با سؤال زیر مرقوم فرمایید:

کارمندی به جرم شرب خمر از طرف مقامات ذریبط به هشتاد ضربه شلاق محکوم و حکم صادره در مورد وی اجرا می شود، آیا اعمال تنبیهات اداری که برای چنین شخصی در آیین نامه استخدامی در نظر گرفته شده، بعد از اجرای حکم شرع مقدس، جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی است.

[سؤال 12394] 7170

بسمه تعالی

محضر مقدّس حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مرجعیت بزرگ شیعیان جهان، ادام الله توفیقاته، سلام علیکم ورحمة الله وبرکاته
شرکت ملی گاز در مشهد، دستگاه های تنظیم کننده گاز (رگلاتور) را در جلو منازل، یعنی در خیابان قرار داده و مدعی است چنانچه خسارتی متوجه این دستگاه شود خسارت وارده را صاحب منزل (یعنی مشترک گاز) باید بپردازد و حراست از آن را به عهده مشترک می داند؛ در حالی که:

1. دستگاه مزبور در تملك مشترك نیست؛

2. دستگاه مزبور در تصرف مشترك نیست؛

ص: 559

3. دستگاه مزبور در اختیار مشترك نیست؛

4. دستگاه مزبور در امانت مشترك نیست؛

5. وظیفه شرکت ملی گاز رسانیدن گاز به داخل منازل است به هر وسیله؛

6. حراست از دستگاه مزبور از حیطة قدرت و امکان مشترك خارج است، زیرا در خیابان واقع شده؛

7. اخذ خسارت (یا حراست) در هیچ يك از قوانین کشور و مقررات دیگر سازمان های مشابه و حتی در مقررات خود شرکت گاز نبوده است؛

8. شرکت برق، شرکت تلفن و سازمان آب در سراسر مملکت - که مشابه شرکت ملی گاز می باشند - مقرراتی دارند که تا بیرون منازل، حراست و خسارت به عهده آنان و داخل منازل به عهده مشترك می باشد.

اینک با توجه به موارد فوق بفرمایید دریافت خسارت به هر نوع و به هر مقدار از نظر شرعی چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، اگر مشترك در فرض مرقوم، تعهد حراست و حفاظت نکند، خسارت احتمالی وارده را ضامن نیست.

[سؤال 12395] 7171

بسمه تعالی

حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، زید عژه، احتراماً؛ مستدعی است جواب مسأله زیر را بفرمایند تا تکلیف شرعی مشخص باشد.

در زمان طاغوت در قبال بدهی شخصی به دولت، اداره دارایی همدان - به نمایندگی دولت - ملك آن شخص را توقیف می نماید که تا این زمان به علت عدم توانایی بدهکار نسبت به پرداخت دین خود، کماکان ملك مزبور در بازداشت باقی مانده؛ لکن سند مالکیت هنوز به نام مالك، یعنی شخص بدهکار می باشد.

حالی که بفرمایند، آیا شخص بدهکار می تواند برای آزاد ساختن ملك خود تمامی اصل مبلغ بدهی را پرداخته و ملك خود را آزاد سازد و آیا اداره دارایی همدان مکلف

ص: 560

به قبول آن است یا آن که خسارت تأخیر تأدیه - که همان بهره و ربح می باشد - نیز بایستی محاسبه و پرداخت شود؟ و آیا اداره دارایی هم‌مدان اصولاً می تواند بعد از تأدیه کلیه بدهی از ناحیه بدهکار (به یکی از دو صورت فوق که روشن خواهند فرمود) از آزاد ساختن ملك بدهکار خودداری به عمل آورد؟

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی است. اگر ملك، تنها به حساب بدهی ملك توقیف شده، مالك می تواند با پرداخت بدهی، ملك خود را آزاد نماید.

[سؤال 12396] 6986

3. در مواردی که قوانین دولتی با قوانین شرعی تعارض پیدا می کند وظیفه چیست؟ مانند تعارض ملك شخصی با مالیات، جریمه، عوارض و غیره؛ چون دولت دادن آن ها را لازم می داند و اسلام رضایت را شرط می داند؟

بسمه تعالی، مقررات دولت اسلامی باید مراعات شود.

[سؤال 12397] 2228

3. کارگری با عذر شرعی، روزی غیبت نموده؛ مدیر عامل علاوه بر حذف حقوق، جریمه هم می کند؛ آیا صحیح است؟

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی است.

[سؤال 12398] 5479

3. شهرداری شهرستان مرند در هر جا يك نفری می خواهد خانه یا مغازه برای معاش اهل و عیالش و ملکش هم که مال خودش است بسازد، شهرداری به غیر از بیمه و نوسازی و عوارض و سپرده، مبلغی به نام سرقتی (صدی پانزده) از قیمت ملك، از همان شخص دریافت می کند. این چطور است؟

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت جمهوری اسلامی است.

ص: 561

[سؤال 12399] 7172

بسمه تعالی 1361 / 3 / 22

محضر مبارك حضرت آیت الله امام خمینی، دامت افاضاته؛ سلام علیکم ورحمة الله، حضرت امام در صورت امکان، جواب سؤال شرعی زیر را مرقوم فرماید که موجب کمال تشکر است:

این جانب یکی از افسران اداره راهنمایی و رانندگی هستم. با توجه به این که میزان جرایم رانندگی با تصویب مجلس محترم شورای اسلامی اخیراً زیاد گشته است و میزان جریمه بعضی از تخلفات تا مبلغ پانصد تومان می باشد، آیا افسر جریمه کننده اولاً می تواند تخلفات را ندیده گرفته و جریمه ننماید؟ و ثانیاً اگر افسر متوجه شد راننده متخلف از نظر مالی کم بضاعت می باشد، مقدار جریمه را بر خلاف میزان قانونی آن کم کند یا متخلف را ببخشد؟

بسمه تعالی، رعایت مقررات دولت اسلامی بر ملت و مسئولین واجب است.

[سؤال 12400] 7173

بسمه تعالی

محضر مقدس حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران، دام مجده العالی، با عرض سلام

احتراماً؛ فرزند این جانب از چراغ قرمز (عبور ممنوع) عبور کرده و ماشین دیگری که از چراغ سبز عبور می کرده، که برحسب نظامات دولتی مجاز بوده است، با وی تصادف نموده و منجر به فوت فرزندم گردیده است. آیا فرزند من که از نظامات دولتی تخلف نموده، خونس هدر است یا این که قاتل ضامن دیه ایشان می باشد؟ و اصولاً آیا

ص: 562

تخلف از نظامات دولتی، در صورتی که منجر به تصادف گردد، باعث هدر شدن دینه «نفس» و «اطراف» متخلف می گردد یا نه؟ و در فرض مذکور، خسارت وارده به وسیله نقلیه فرزندم چه حکمی خواهد داشت؟

بسمه تعالی، اگر با قطع نظر از تخلف مقررات، ایجاد تصادف از ناحیه خود متخلف [بوده] و منجر به فوت او و خسارات دیگر شده، کسی ضامن نیست، ولی چنانچه طرف مقابل به متخلف زده و منجر به فوت متخلف و خسارات دیگر شده، جبران خسارات وارده بر خود طرف است و حکم قتل هم داخل در احکام قتل عمد یا شبه عمد یا خطا است، به حسب اختلاف موارد.

[سؤال 12401] 7174

بسمه تعالی 1358/9/24

دفتر محترم حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، زید عزه العالی، گروه استفتا محترماً به عرض می رساند:

1. قوانینی که دولت تصویب می نماید، آیا خلاف او عمل کردن حرام است؟ یعنی عمل به قوانین الزام شرعی دارد؟

بسمه تعالی، قوانین دولت اسلامی، لازم المراعات است.

2. در صورتی که الزام شرعی داشته باشد، اگر جریمه ای بنمایند (مثلاً در مورد تخلف از قوانین رانندگی) انسان شرعاً مدیون می شود یا نه؟ و آیا حرمت دارد یا نه؟ و اگر دارد، آیا از قبیل گناهان کبیره به حساب می آید یا نه؟

بسمه تعالی، واجب است جرایم را بپردازد.

3. حدود يك ماه قبل، شورای انقلاب قانونی تصویب کرد مبنی بر این که کلیه اجاره بهاها را (تا روز تصویب این ماده واحده) صدی بیست تخفیف داده و در صورتی که صاحب منزل تخفیف نداد، مستأجر باید خودش کم کند؛ اگر کم کرد و صاحب منزل گفت راضی نیستم، وظیفه چیست؟ آیا در این

ص: 563

صورت باید رضایت او در نظر گرفته شود یا نه؟ و اگر این امر باعث شد که در آخر وقت مدت اجاره، دیگر منزل را اجاره ندهد، وظیفه چیست؟

بسمه تعالی، مراعات مقررات دولت اسلامی و رضایت مالک و مستأجر لازم است.

[سؤال 12402] 7175

بسمه تعالی

گاهی مشاهده می شود علی رغم تأکید فراوان مسئولین، برخی از رانندگان مربوط به نهادها و ادارات، با سهل انگاری از حدود و مقررات راهنمایی و رانندگی تخلف می کنند و با سرعت زیاد، سبقت بیجا، حرکت در مسیر ممنوعه و... موجب تصادف و قتل و جرح خود و دیگران و تضییع بیت المال (در شهرها، بین شهرها و به ویژه جبهه ها) می شوند و از طرف دیگر، موجب بدبینی و ناراحتی مردم می شوند. نظر مبارك را در این باره بیان فرمایید.

بسمه تعالی، تخلف از مقررات، در هر صورت جایز نیست و چنانچه تخلف به نحوی باشد که نوعاً در معرض وقوع تصادف باشد و موجب به وجود آمدن آن شود، خسارت های ناشی از تصادف را در این صورت، متخلف ضامن است.

[سؤال 12403] 7176

بسمه تعالی 1361 / 12 / 21

دفتر محترم امام، با عرض سلام و با آرزوی موفقیت

محترماً؛ به عرض می رساند بنده کارمند بنیاد شهید می باشم و از ناحیه چشم مجروح جنگی هستم، در بعضی اوقات که راننده بنیاد به مرخصی می رود، برای پیشرفت کار بنده باید با ماشین رانندگی نمایم، منتها گواهینامه ندارم، و طبق فتوای آن امام بزرگوار رانندگی بی گواهینامه حرام است. تکلیف بنده در رابطه با این مسأله چیست؟ خواهشمند است نتیجه را اعلام نمایید.

بسمه تعالی، اگر خلاف مقررات دولت اسلامی باشد، جایز نیست.

ص: 564

2. امام عزیز! آیا بدون داشتن تصدیق و گواهینامه رانندگی، می توانیم موتور سیکلت سوار شویم یا خیر؟ اگر جواب منفی است، آیا زمانی که جاهل به مسأله بودیم و سوار شدیم، معصیت کرده ایم؟

بسمه تعالی، اگر منعی از طرف دولت اسلامی نباشد، اشکال ندارد، وگرنه تخلف از مقررات دولت اسلامی جایز نیست.

4. آیا تخلفات کوچک راهنمایی و رانندگی برای موتورسواران و دوچرخه داران حرام است؟

بسمه تعالی، مراعات مقررات دولت اسلامی لازم است.

3. آیا جریمه کردن ماشین های متخلف چه صورت دارد؟ بنابر آنچه گفته می شود، این قانون جریمه هنوز از مجلس و شورای نگهبان نگذشته است؟

بسمه تعالی، باید طبق مقررات دولت اسلامی عمل شود.

2. سیّدی الإمام إنکم أفیتیم بوجوب إجراء مقرّرات الدولة الإسلامية و كان تعلمون أنّ الدولة الإسلامية قد وضعت قوانين المرور وغيرها منه القوانين الجزئية والكلية، فإلى أين تتسع دائرة وجوب إجراء مقرّراتها؟ وهل تشمل الكلّيات والجزئيات كما لو خالف فرد و سار في وسط الشارع وترك الرصيف المعدّ للمشاة فهل يعتبر عاصياً؟

بسمه تعالی، لا فرق في وجوب متابعة مقرّرات الدولة الإسلامية بين الأمور الهامة الكلية وبين الأمور الجزئية.

[سؤال 12408] 7177

بسمه تعالی

از طریق ستاد نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی بخشنامه ای به یگان های تابعه صادر شده «افرادی که می خواهند ریش بگذارند باید با نمره چهار اصلاح کرده و موی سرشان را هم با نمره چهار بزنند» لطفاً نظر خود را در این باره بفرمایید؟

بسمه تعالی، کوتاه کردن موی سر مانع ندارد لیکن لازم نیست، و گذاشتن موی صورت به مقداری که صدق ریش گذاشتن کند به احتیاط واجب لازم است، و پرسنل ارتش و کارمندان ادارات باید نظام و دستورات مافوق را در مواردی که برخورد به موانع شرعی نمی کند رعایت نمایند.

[سؤال 12409] 7178

بسمه تعالی 1361 / 6 / 23

محضر مبارك رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، حضرت امام خمینی، مدّ ظلّه العالی، با اهدای سلام و آرزوی سلامتی کامل برای حضرت عالی سوارکردن افراد غیرنظامی و جنگ زده با خودروهای نظامی در شهرها و مناطق جنگی نظیر آبادان که هیچ گونه خودروی شخصی وجود ندارد و به ندرت مشاهده می شود چه صورت دارد؟ خواهشمند است نظر شریف را بیان فرمایید.

بسمه تعالی، چنانچه خلاف مقررات نباشد مانع ندارد.

[سؤال 12410] 7179

بسمه تعالی

محضر مبارك رهبر عالی قدر اسلام و مجاهد اعظم، امام خمینی، ضمن عرض سلام، چند سؤال وجود دارد که جواب آن ها برای ما ضروری است.

ص: 566

1. بچه هایی که در عملیات جبهه شرکت داشتند غنیمت هایی از قبیل رادیو، اورکت و چیزهای دیگر برداشتند. بعضی از اورکت ها مال سپاه بود و نمی دانستند که مال سپاه ایران است. موقعی که پایان مأموریت شد، با اجازه سرگروه و فرمانده عملیات که گفت: «به جز وسایل جنگی اگر اورکت ها را ببرید اشکال ندارد، آن ها اورکت ها را برداشتند اما الآن مسئولین سپاه شهرستان می گویند که باید اورکت ها را تحویل بدهید. خواهشمندم حکم شرعی آن را بیان فرمایید.

بسمه تعالی، اگر مربوط به سپاه بوده با مطالبه سپاه باید تحویل دهند.

2. فردی با 5000 تومان سرسالی رسیده و خمس آن هزار تومان می شود. باقی می ماند 4000. این 4000 تومان نیز خرج می شود. حال تا آخر سال 10000 سرمایه به دست می آوریم؛ آیا می توانیم این 4000 تومان را از آن وضع نماییم؟

بسمه تعالی، اگر پولی که خمس آن را داده در ضمن سرمایه هست، کسر کند و خمس باقیمانده را بدهد.

[سؤال 12411] 7180

بسمه تعالی 1361 / 10 / 28

محضر مبارک رهبر بزرگوار انقلاب، امام خمینی

با عرض پوزش از محضر مبارک جناب عالی، عرایضی دارم که به شرح زیر می باشد:

بنده در حدود نوزده سال دارم و بزرگ تر خانواده خویش می باشم و با برادرانم - که هر يك هفده و چهارده و یازده و چهار سال دارند - و مادرم زندگی می کنیم. پدرم، حدود 10 ماه پیش در طی يك درگیری در بسیج شیرگاه، به شهادت رسید و سرپرستی خانواده به عهده من واگذار گردید. بعد از مدتی که از شهادت پدرم گذشت از آن جا که علاقه زیادی به سپاه داشتم و دارم، وارد سپاه، و عضو رسمی سپاه شدم و حدود چهار ماه است که در سپاه خدمت می کنم. قبل از این که وارد سپاه شوم، می گفتم که با وارد شدن در سپاه می توانم به مسائل و مشکلات خانوادگی رسیدگی کنم، ولی بعد از

ص: 567

مدتی دیدم که نمی توانم سرپرستی برادرهای کوچک تر را انجام دهم؛ زیرا کار سپاه طوری است که کمتر می شود به این مسائل توجه داشت و کار سپاه را باید بر کارهای دیگر ترجیح داد و آن برادرم که 17 سال دارد خیلی کم، به مسائل خانوادگی توجه دارد و بی اهمیت است، و مادرم نمی تواند به کارهای بیرونی برسد و فقط می تواند به کارهای درون خانه رسیدگی نماید، و کار ما در بیرون زیاد است؛ زیرا امرار معاش را از راه درآمد ماشین - که راننده داریم - به دست می آوریم و تقریباً زندگی ما در دست مردم است. از آن جایی که علاقه زیادی به سپاه داشتم و دارم، به مسائل خانوادگی توجه نداشتم و تازه فهمیدم که باید به مسائل خانواده رسید و الآن عقیده دارم که به خاطر این مسائل، از سپاه بیرون بیایم، ولی در سپاه تعهد پنج ساله داده ام و می گویند که الآن اگر بخوایم بیرون روم، مخالف حکم امام در سپاه است، در حالی که من ناچارم و باید بروم. حکم حضرت امام در این مورد چیست؟

بسمه تعالی، لازم است طبق مقررات سپاه عمل کنید.

[سؤال 12412] 7181

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دام مجده، با ابلاغ سلام، محترماً به اطلاع می رسانم و کسب تکلیف می کنم:

من درجه دار کادر ارتش، در واحد موتوری مدت دو سال و اندی است مشغول هستم. به خاطر دوری از خانواده و پدر و مادر و خواهر که نیاز به سرپرستی من دارند و امکانات زندگی، مجال رسیدگی به آنان را نمی دهد آیا باید در ارتش بمانم و با این وضع، وظیفه شرعی است در ارتش بمانم و یا اجازه می فرمایید در صورت توافق ارتش و سپاه، به واحد سپاه منتقل شوم؟ انتظار دارم نظر مبارك را مرقوم فرموده تا وظیفه شرعی برایم روشن شده، با اطمینان به خدمت ادامه دهم. یادآور می شوم تا پایان جنگ در صورت نیاز به فعالیت خویش در ارتش ادامه خواهم داد. خداوند

ص: 568

عزت و سلامتی بیشتر در راه خدمت به اسلام عزیز، به شما رهبر کبیر عنایت فرماید.

بسمه تعالی، لازم است طبق مقررات ارتش عمل کنید.

[سؤال 12413] 7182

بسمه تعالی 1361 / 4 / 14

حضور محترم حضرت آیت الله روح الله موسوی خمینی، مدّ ظلّه، ضمن تقدیم عرض سلام به پیشگاه آن حضرت، چند سؤال از آن جناب دارم، که در زیر شرح می دهم. امیدوارم لطف آن حضرت شامل حال ما بشود و جواب سؤال ها به آدرس، ارسال شود. این شاء الله

1. یکی از برادران پاسدار جهت انجام کارهای سپاه با وسایل سپاه مشغول کار می شود، در حالی که کارهای سپاه را انجام می دهد، مقداری از کارهای شخصی خود را هم انجام می دهد، که طبیعتاً بنزین مصرف می شود، و وسیله استهلاك پیدا می کند. وظیفه آن برادر پاسدار در مقابل آن بنزین ها و چیزهای دیگر چیست؟ استفاده از لوازم دیگر سپاه، مانند دوربین عکاسی و غیره چه صورتی دارد؟

بسمه تعالی، تابع مقررات سپاه است، چنانچه برخلاف مقررات و بدون اجازه مسئولین مربوطه استفاده کند، ضامن است.

[سؤال 12414]

2. برادر پاسداری جهت انجام کارهای سپاه با یکی از وسایل سپاه از پایگاه خارج می شود، تا کارهایی که به او محول شده انجام دهد. در حین انجام کارها، خسارتی بر وسیله نقلیه وارد می شود. جبران آن خسارت چگونه است؟ آیا پاسدار هم باید مبلغی به عنوان خسارات بپردازد یا خیر؟ خواهشمندم به طور کامل شرح دهید.

بسمه تعالی، تابع مقررات سپاه و شرایط استخدام است.

[سؤال 12415]

3. يك پاسدار در بعضی مواقع به علت کمبود کار، سراغ کارهای خود می رود، یا

ص: 569

شروع به مطالعه می کند. آیا مسئولیت شرعی به عهده او هست یا خیر؟ توضیح دهید.

بسمه تعالی، اگر خلاف مقررات نباشد، اشکال ندارد.

[سؤال 12416] 861

12. گاهی در سپاه پاسداران مقداری غذا اضافه می آید، آیا می توان به فقرا داد؟

بسمه تعالی، منوط به اجازه مسئولین است.

[سؤال 12417] 861

14. گاهی شخص پاسدار يك نفر دوست خود را که همراه اوست به سپاه می آورد و از غذا می خورد، چه صورتی دارد؟

بسمه تعالی، اگر میهمان آوردن متعارف باشد اشکال ندارد.

[سؤال 12418] 861

15. راننده سپاه می رود در پی مأموریت، وسط راه يك نفر را سوار می کند چون به مسیرش می خورد، اشکال دارد؟

بسمه تعالی، بدون اجازه مسئولین جایز نیست.

[سؤال 12419] 861

16. راننده سپاه یا ادارات دولتی و غیره مأموریت می رود و در برگشت در بین راه به مدت پانزده دقیقه می رود منزل خود یا پدر و مادر سر

بزند، آیا اشکال دارد؟

بسمه تعالی، تابع مقررات است و با اجازه مسئولین مربوطه بی اشکال است.

[سؤال 12420] 1585

2. در مورد اموال دولتی و یا نظامی که فرماندهان اظهار می دارند که بردن آن ها به خانه و یا استفاده شخصی ممنوع است با علم و یقین به

این که اگر از آن ها استفاده نشود از بین خواهد رفت چه باید بکنند و چه حکمی این مسأله دارد؟

بسمه تعالی، بستگی به نظر مسئولین دارد.

ص: 570

13. تصرف در فوق العاده ای که به علت بودن در منطقه جنگی، برابر مقررات ارتش، به انسان تعلق می گیرد جایز است یا باید با نظر مجتهد عادل متصرف شد؟

بسمه تعالی، در حکم حقوقی است که دولت به کارمندان می پردازد و اذن حاکم شرع لازم نیست.

5. استعفا از سپاه به قصد ادامه تحصیل، آیا از لحاظ شرعی اشکال دارد یا نه؟ این جانب دانشجو می باشم.

بسمه تعالی، چنانچه مخالف مقررات سپاه نباشد اختیار با خودش است.

3. وارد شدن برادران سپاهی به انجمن اسلامی و بسیج و شوراهای محلی چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، تابع مقررات است.

4. این جانب از عضو سپاه پاسداران بوده و از آن جا حقوق می گرفت، ولی اکنون ایشان به قم آمده و درس می خواند و در سپاه خدمت نمی کند؛ زیرا که ایشان فکر می کنند که بازده او در سپاه کم است، ولی موقعی که درس خواند، بازدهش برای جامعه بیشتر، و برای خودش هم مفید است. حال این سؤال مطرح است که آیا ایشان می توانند از سپاه حقوق دریافت کنند و از مزایای آن استفاده کنند؟ البته با دریافت حقوق از سپاه، دیگر از حوزه شهریه نمی گیرد.

بسمه تعالی، بستگی به مقررات سپاه دارد.

2. سپاه پاسداران نشریه داخلی دارد به نام: «رویدادها و تحلیل» و در صفحه اول

آن نوشته: «این نشریه صرفاً داخلی است و تنها برای استفاده برادران پاسدار منتشر می شود. انتشار مطالب آن بدون اجازه دفتر سیاسی ممنوع است». و این نشریه در هر ماه انتشار می یابد و فقط داخل خود سپاه فروخته می شود، آیا می توان به دیگران از قبیل دوستان، برادران و یا خواهران و یا پدر و مادر خود داد که مطالعه نمایند؟

بسمه تعالی، تابع مقررات سپاه است.

[سؤال 12426] 2400

2. آیا حکم شما در مورد عدم وابستگی گروهی افراد نظامی، شامل افرادی که مراحل پذیرش را می گذرانند و هنوز مقبول ارگان نظامی مربوطه نشده اند هم می شود؟

بسمه تعالی، لازم است به مسئولین گزارش دهد، تا مقررات درباره او اعمال شود.

[سؤال 12427] 1428

8. اختیار فرماندهی و سرپرست ادارات و ارگان های نظامی در استفاده شخصی از بیت المال تا چه حد مجاز است؟ و آیا زمینی که متعلق به دولت است و دولت به سپاه واگذار کرده، می توانند به مصرف شخصی برسانند؛ مثلاً زمین را به یکی از اعضای سپاه واگذار کنند؟

بسمه تعالی، تابع مقررات قانونی دولت اسلامی است.

استفاده از لباس و وسائل شخصی اهدایی از طرف نیروهای مسلح

[سؤال 12428] 7183

بسمه تعالی 1360/8/2

پس از عرض ارادت و محبت حضور رهبر انقلاب اسلامی ایران و مرجع عالی قدر، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی

امیدوارم خداوند سبحان و قادر مَنَّان طول عمر و سلامتی کامل به جناب عالی

ص: 572

کرامت فرماید و ما را توفیق پیروی و اطاعت کامل از شما عنایت فرماید.

1. اما بعد، بعضی از سربازان وظیفه لباس های سربازی یا چیزهایی مانند جوراب را مایل نیستند بپوشند و لباس دیگر می خردند و می پوشند و یا وقتی کهنه شده است می آورند و به پدر یا دیگری می دهند که استفاده کنند؛ آیا استفاده از این لباس ها یا جوراب ها را جایز می دانید و نماز را با آن به جای آورند یا خیر؟

بسمه تعالی، تابع مقررات ارتش جمهوری اسلامی است. اگر مسئولین مربوطه طبق مقررات لباس را به شخص واگذار کردند که هر نحو خواست تصرف کند، استفاده از آن و نماز در آن اشکال ندارد.

[سؤال 12429]

2. گاهی می شود که ما با اداره ها کار داریم و می خواهیم کارمان انجام داده شود آن ها برای کارمندان چایی درست نموده و به ما می دهند. خوردن این چایی ها مباح است یا خیر؟

بسمه تعالی، تابع مقررات اداره است، با اجازه مسئولین مربوطه مانع ندارد.

3. بعضی ها چاه آب برای بهره برداری زده اند؛ ولی بدون اجازه مالکان زمین های اطراف چاه. نه آن ها را در آن آب شرکت می دهند و نه آب به آن ها می دهند؛ آیا این آب مباح است و اجازه دارند آن را خارج از حریم چاه شرب کنند و زمین های آن ها بی آب بماند یا خیر؟

بسمه تعالی، زمین اگر مالک شرعی دارد و حفر چاه در آن بدون مجوز شرعی انجام گرفته، استفاده آب آن بدون اجازه مالک حکم غصب دارد.

[سؤال 12430] 7184

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت امام خمینی، دامت برکاته، السلام علیکم، پس از تقدیم عرض سلام، از خداوند متّان خواستارم همان گونه که تا حالا بر امت اسلام متّ نهاد، این بار نیز منت بر ما بنهد و آن وجود شریف و پربرکت را، تا ظهور حضرتش امام

ص: 573

زمان (عجل الله تعالى فرجه الشريف) بر سر امت مسلمان مستدام بدارد. امام عزیز! با عرض پوزش از این که وقت پرارزشتان را می گیرم، لطفاً نظر شریف را راجع به مسأله های زیر بفرمایید:

1. آیا کسی می تواند در سربازی از مقدار سهمیه لباسی که به او می دهند، مثلاً از دو شلوار، يك عددش را به خانه بیاورد و دیگران از آن استفاده کنند یا خیر؟ اگر نمی توانند، آیا نمازهایی که با آن لباس، در موقع جهل به مسأله خوانده چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، تابع مقررات ارتش است. اگر لباس عاریه به او داده شده که خودش بپوشد، نمی تواند به دیگران بدهد و تصرفات در حال جهل، حکم غصب ندارد و نماز صحیح است.

2. امام عزیز! آیا بدون داشتن تصدیق و گواهینامه رانندگی، می توانیم موتور سیکلت سوار شویم یا خیر؟ اگر جواب منفی است، آیا زمانی که جاهل به مسأله بودیم و سوار شدیم، معصیت کرده ایم؟

بسمه تعالی، اگر منعی از طرف دولت اسلامی نباشد، اشکال ندارد، وگرنه تخلف از مقررات دولت اسلامی جایز نیست.

3. اگر کسی در يك حالت معصیت بوده، یکبار با خداوند متعال عهد می بندد که اگر از این تاریخ به بعد از او معصیت سرزند، دو روز روزه بگیرد. اما بعد متوجه می شود که مسأله بسیار بزرگ بوده، یعنی هر لحظه ممکن است از او يك گناه کوچک سر بزند این شخص باید چه کار کند؟

بسمه تعالی، اگر عهد شرعی نموده، باید طبق آن وفا نماید و در عهد صیغه مخصوص لازم است.

4. اما! اگر مادری نسبت به واجبات، از قبیل نماز و غیره چندان توجه نداشته باشد و برای یادگیری آن از خود رغبتی نشان نمی دهد، تکلیف فرزندان نسبت به او چیست؟ و همچنین بعضی مواقع کفر نیز می گوید، از قبیل نفی قیامت و یا توهین به ذات اقدس الهی، تکلیف در این باره چیست؟

بسمه تعالی، با مراعات شرایط مقرر، امر به معروف و نهی از منکر نمایید.

[سؤال 12431] 7185

بسمه تعالی 1361 / 11 / 4

محضر امام امت خمینی بت شکن، سلام علیکم، سعادت و طول عمر آن حضرت

ص: 574

را از خدای تبارك و تعالی خواهان و خواستارم.

امام عزیز! این حقیر در سال 1360 - 1361 بهمن ماه به جبهه سوسنگرد - بستان اعزام شدم و مدت 45 روز در آن جا بودم که قرارگاه ما تیپ عاشورا بود. وسایلی را که به این حقیر تحویل دادند یکی از آن وسایل اورکت بوده است که آن را تحویل می گرفته اند؛ ولی من تحویل ندادم و آن را با خودم به شهرستان بردم و از آن استفاده شخصی می کردم. شب ها در پایگاه مسجد محل هم برای نگهداری استفاده می کردم. تا در عملیات رمضان به جبهه آمدم و یک ماه در جبهه بودم و در این دو عملیات، پولی دریافت نکردم. از آن اورکت استفاده کردم تا الآن (4 / 11 / 1361) که مدت 34 روز است در جهاد پشتیبانی اهواز هستم و چون اورکتی ندارم، در تن من است. شما دستور بفرمایید که این اورکت را چه بکنم؟ مسئولین من که در تیپ عاشورا بودند همه از سوسنگرد رفتند و قانونی هم در جهاد و سپاه است که کسی که 3 ماه فی سبیل الله کار کند به او اورکت تعلق می گیرد. لطفاً دستور بفرمایید چه بکنم؟

بسمه تعالی، اگر اورکت به عنوان امانت به شما تحویل داده شده، باید به محلی که از طرف آن به شما داده شده برسانید.

[سؤال 12432] 7186

بسمه تعالی 4 / 11 / 1361

استفتا از محضر زعیم کریم و رهبر عالی قدر، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، ادام الله ظلکم علی رؤوس المسلمین، توقیراً به عرض می رساند:

1. عده ای چه به صورت مأمور به خدمت (از ادارات دیگر و غیره) یا به صورت موقت - مثلاً 6 ماه یا یک سال و بیشتر - بر حسب ضرورت و نیاز، در ارگان های انقلابی مانند سپاه پاسداران یا جهاد سازندگی به خدمت مشغول می شوند. در این مدت، ارگان مربوطه مقداری البسه و مایحتاج انفرادی از جمله لباس گرم، جوراب، پوتین، اورکت، مسواک، کلاه در اختیار آن ها قرار می دهد. نظر مبارکتان در مورد

ص: 575

استفاده از وسایل فوق پس از انقضای مدت مأموریت چیست؟ و آیا مجاز به استفاده از این ها هستند و عبادت کردن با آن ها چه حکمی دارد؟ و در صورت مجاز نبودن، مدتی که از آن ها استفاده نموده اند چگونه است؟

بسمه تعالی، بستگی به مقررات ارگان ذکر شده دارد و نمازهایی که در صورت جهل خوانده شده صحیح است.

2. قبرستان متروکه ای در گوشه ای از شهر وجود داشته؛ در رژیم طاغوت یکی از ادارات دولتی آن را تملک و ساختمان بنا نموده. آیا می شود در این مکان نماز گزارد؟ نظر مبارک را بیان فرمایید.

بسمه تعالی، اگر وقف بودن قبرستان معلوم نباشد، نماز در آن مکان مانع ندارد.

[سؤال 12433] 7187

بسمه تعالی

محضر رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران، نایب الامام، امام خمینی. سلام علیکم ورحمة الله، ان شاء الله که همیشه در کارهایتان با یاری خداوند بزرگ موفق و پیروز باشید. از آن رهبر عزیز چند سؤال داشتم که امید است با جواب های خود مرا مستفیض فرمایید.

1. آیا رزمندگان اسلام لباس ها و وسایل دیگر - از قبیل اورکت و زیرپوش و پوتین - را می توانند خارج از منطقه نظامی استفاده بکنند و در راه شخصی و یا در راه عمومی، مثلاً در بسیج و غیره و یا نه؟

بسمه تعالی، بستگی به مقررات دارد.

2. استفاده شخصی از وسایل بیت المال - از قبیل ماشین و موتور - تا چه حد آزاد است؟ و آیا می شود بعد از استفاده پول آن را به حساب بیت المال ریخت یا خیر؟

بسمه تعالی، اصل جواز استفاده، موقوف است به مقررات مؤسسه مربوطه.

3. در روستاهای کشور ما مردم نماز می خوانند و روزه می گیرند ولی اکثراً مرجع تقلید ندارند و از احتیاط هم استفاده نمی کنند؛ بلکه یا به آنچه که از پدرشان شنیده اند عمل می کنند و یا به حرف مردم. این اشخاص آیا نماز و روزه شان صحیح است؟

بسمه تعالی، عمل او اگر مطابق فتوای مجتهدی باشد که باید از او تقلید کند صحیح است.

ص: 576

به حضور محترم رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران می رساند که بفرمایید:

1. اگر به نوعی از انواع، به وسایل انفرادی که از ارتش برای مدت دو سال به شخصی سپرده می شود خسارت و آسیب وارد شود، توضیح بفرمایید آیا باید همان نوع جنس را خریده و به ارتش تحویل داد یا خیر؟

بسمه تعالی، تابع مقررات ارتش است.

2. نمازهای شخصی که در جبهه است کامل است یا شکسته؟

بسمه تعالی، بدون قصد ده روز در يك محل، نماز و روزه قصر است.

3. بهره ای که در بانک روی پول می آید آیا جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، بهره پول، ربا و حرام است.

[سؤال 12435]

4. روزهایی که انسان در مرخصی است، به تعداد همان روزها حقوق و فوق العاده گرفتن چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، تابع قرارداد استخدام و مقررات دائرة مربوطه است.

[سؤال 12436] 7189

بسمه تعالی 1362 / 1 / 2

محضر مبارك اعضای هیأت استفتائیة حضرت امام خمینی، دامت برکاته، پس از عرض سلام و آرزوی موفقیت آن حضرات؛ استدعا دارم پاسخ مسائل زیر را بر طبق فتوای حضرت امام خمینی بیان فرمایید:

1. لباس هایی که مراکز بسیج به رزمندگان می دهند - اعم از لباس های رزمی و یا لباس های شخصی - آیا پس از بازگشت از جبهه باید به آن ها تحویل داد و یا می شود از آن استفاده نمود و با آن ها نماز خواند؟

بسمه تعالی، بستگی به مقررات دارد. از مسئولین تحقیق نمایید.

2. اشخاصی که ماشین شخصی دارند آیا خمس به آن تعلق می‌گیرد یا خیر و چنانچه با این وسیله شخصی گاهی کار کند آیا خمس دارد یا نه؟

بسمه تعالی، اگر وسیله کسب تنها نیست و در زندگی به آن نیاز دارد، خمس ندارد.

3. وسایل نقلیه ای که وسیله کار و کسب است - مانند کامیون ها - آیا خمس دارد یا نه؟

بسمه تعالی، خمس دارد.

4. نظر امام راجع به افرادی که ابتدائاً سیگار می‌کشند چیست؟

بسمه تعالی، بهتر است نکشند.

5. افرادی که تقریباً گاهی سیگار می‌کشند شرعاً چه حکمی دارند؟

بسمه تعالی، بهتر است نکشند.

6. کسانی که چندین سال حساب نداشته اند، الآن باید چگونه حساب کنند؟

بسمه تعالی، به یکی از وکلای مسلم الوکاله این جانب مراجعه کنند.

[سؤال 12437] 7190

بسمه تعالی

دفتر محترم و مبارک امام خمینی، رهبر محرومان و مستضعفان جهان

افرادی که از سپاه بیرون می‌آیند، لباس‌ها و کارت‌های شناسایی و دیگر وسایلات و لوازمات را تحویل می‌دهند، این جانب هم وسایلات را تحویل دادم به جز يك اورکت؛ چون فکر می‌کردم ممکن است که دوباره به سپاه برگردم؛ ولی چون مدتی طول کشید کار ما و ما موفق نشدیم و خداوند لطف نمود و در رحمت را به سوی ما باز کرد راه یافتیم به جهاد و چون در جهاد فعالیت می‌کردم، فکر کردم که چون در این ارگان، انجام وظیفه شرعی و اجتماعی می‌کنم اشکالی ندارد که این اورکت را بپوشم، ولی يك روز برای این که از تردید بیرون بیایم، از امام جماعت جهاد سؤال نمودم جریان را؛ گفتند که باید اورکت را تحویل سپاه بدهی و اگر مدتی هم با آن نماز خوانده‌ای باید برای احتیاط، قضای آن نمازها را بخوانی و این جانب می‌خواستم از شما دفتر محترم مسأله را سؤال نموده و راهنمایی بخواهم بینم آیا می‌توان این اورکت

را بردارم و پولش را به کیسه دولت پردازم یا خیر، باید به سپاه شهر خودمان پس بدهم؟

و در ضمن آیا در مدتی که این اورکت را پوشیده ام، باید قضای آن نمازها را بخوانم؟ یعنی چون اورکت مال این جانب نبود، می بایست موقع نماز خواندن از تنم در می آوردم و چون این کار را نکرده ام، آیا باید قضای نمازها را بخوانم یا این که چون نمی دانستم مسأله را، اشکالی ندارد، کدام يك؟

بسمه تعالی، اگر طبق مقررات باید اورکت را تحویل دهید، لازم است تحویل دهید و با تخلف، حکم غصب را دارد؛ ولی نمازهایی که با جهل خوانده اید قضا ندارد.

[سؤال 12438] 1605

5. البسه و کفش هایی که ارتش جمهوری اسلامی ایران به سربازان می دهد اگر سربازی در اثر صرفه جویی در آخر خدمت دارای چند دست لباس نو یا کهنه سربازی و چند جفت کفش سربازی باشد از نظر شرعی آیا مجاز به خارج کردن و استفاده خصوصی و شخصی می باشد یا خیر؟

بسمه تعالی، تابع مقررات ارتش است.

[سؤال 12439] 975

3. این جانب مدتی قبل از طریق بسیج به جبهه اعزام شدم و طی حمله ای که نمودیم اورکتی که همراه داشتم و بسیج سپاه آن را در اختیار من گذاشته بود، مفقود گردید و پس از پایان مدت مأموریت، یکی از برادران آن را پیدا نموده و به این جانب تحویل داد و در حال حاضر این اورکت در اختیار من است. آیا می شود آن را برای خودم نگه داشته و ثمن آن را به بیت المال پردازم؟ و در صورت مثبت بودن، بهای آن موقع را یا بهای کنونی را؟

بسمه تعالی، تابع مقررات بسیج است.

ص: 579

7. کسی که لباسی به نام اورکت از بیت المال در جبهه امانت گرفته جهت خدمت در همان جبهه و در همان جبهه که بود گم شد، آیا چنین شخصی مسئول پرداخت پول و غرامت آن است یا خیر؟

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی است.

2. لباس های نظامی یا انتظامی که در جبهه ها به افراد بسیج می دهند، اگر با خودشان بیاورند جایز است یا نه؛ در حالی که مسئولین جبهه ها مانع نمی شوند؟

بسمه تعالی، اگر خلاف مقررات نباشد، اشکال ندارد.

2. اگر یکی از سربازان اسلام وقتی که از جبهه بر می گردد لباس جبهه را به کسی بدهد، آیا می توان با آن لباس نماز خواند؟ و اگر نمی شود، آیا می توان خمس آن را پرداخت نموده و سپس از آن استفاده نمود؟

بسمه تعالی، اگر حق واگذاری به غیر داشته اشکال ندارد، وگرنه به مسئولین مربوطه مراجعه نمایید.

خرید و فروش اسلحه

بسمه تعالی

این جانب در زمان قدیم يك قبضه سلاح مجاز شکاری داشتم که چندی قبل پروانه حمل آن را به کمیته انقلاب دزفول تحویل و رسید دریافت نمودم. حال آیا می توانم سلاح مذکور را به پسرم که يك فرد انقلابی است انتقال دهم یا نه؟

بسمه تعالی، باید با اجازه دولت اسلامی باشد.

بسمه تعالی 30 ذی الحجة الحرام 1401 ق

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی، نایب الامام، امام خمینی، دام ظلّه العالی

پس از تقدیم سلام؛ معروض می شود که درباره بعضی از مسائل به اشکال برمی خوریم؛ الحال مسائل خدمتان نوشته می شود، تقاضا داریم جواب مرقوم بفرمایید:

1. فروختن سلاح در این زمان به مردم ناشناس چه صورت دارد؟ و آیا فروختن سلاح به کسانی که فقط برای حفظ خود و اموال خود و یا احتیاطاً برای دفاع از منطقه خود خرید می نمایند فرق دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، بدون مراعات مقررات دولت اسلامی جایز نیست.

2. اجناسی که از راه غیر مجاز از قبیل پارچه و چایی و شکر و کفش وارد کشور می نمایند، خرید و فروش این اجناس جایز است یا نه؟

بسمه تعالی، موقوف است به اجازه دولت اسلامی.

3. کارگر و کسان دیگر که در خارج کشور می روند رویه می دهند به صراف و غیر، و در عوض تومان ایرانی می گیرند و می آورند در کشور ایران، این قبیل معامله صحیح است؟ و آیا تصرف در آن جایز می باشد یا نه؟

بسمه تعالی، تخلف از مقررات دولت اسلامی جایز نیست.

[سؤال 12445]

4. اشخاص کشاورزی، که می روند از مسئولین امور، تراکتور را به قیمت معین خرید می نمایند، و همچنین افراد دیگری که کشاورز نیستند و به نام کشاورز تراکتور خرید می نمایند، آیا فروختن آن به قیمت دو برابر یا زیادتر جایز هست یا خیر؟ و اگر جایز نباشد خبر دادن به مسئولین برای دیگران لازم است یا نه؟

ضمناً شنیده می شود که بعضی افراد از منطقه پول به خارج کشور می برند برای آوردن اجناس و شاید در ضمن تفنگ و فشنگ هم آورده شود آیا اطلاع دادن به مقامات لازم است یا نه؟

بسمه تعالی، اگر عمل آن ها خلاف مقررات است اطلاع داده شود.

بسمه تعالی 11 محرم 1402 ق

محضر محترم مرجع تقلید، حضرت مستطاب حجت الاسلام والمسلمین استاد الفقهاء والمجتهدین، رئیس ملت و دین، اشرف الحاج، حاج سید روح الله الموسوی الخمینی دامت برکاته

ضمن عرض ادب و تواضع، خواهان پیروزی اسلام و مسلمین هستیم؛ لذا از معظم له استدعا می شود به سؤال ذیل پاسخ دهید.

نظر به این که جناب عالی خرید و فروش اسلحه را تحریم نموده اید؛ آیا می شود با کسب مجوز از سپاه پاسداران کلت خریداری نمایم؟
بنده عضو سپاه هستم و کلت برایم ضروری است. والسلام

بسمه تعالی، تابع مقررات است و اگر خلاف مقررات نباشد با اجازه مسئولین مربوطه مانع ندارد.

[سؤال 12447] 7194

بسمه تعالی 8 / 6 / 1361

با درود به رهبر کبیر انقلاب، حضرت امام خمینی، و طلب پیروزی سپاه حق بر باطل، معروض می دارد: این جانب در اول پیروزی انقلاب - طبق فرموده امام - برای حفظ روستا و خانه خود، یک عدد تک لول مستعمل شکاری خریداری نموده و برای حفظ آبادی خود، تمام شب ها پاسداری، و با سایر مردم همکاری نموده ام، مخصوصاً در مدت دو ماهی که پاسگاه ژاندارمری در این روستا وجود نداشت. چندین مرتبه از پاسگاه ژاندارمری محل، تقاضای جواز نموده ام و هنوز هم - خدا می داند - مبلغی از وجه اسلحه مذکور را مقروض و بدهکارم. لذا از آن مؤسسه دینی و قانونی، تقاضای کسب تکلیف می نمایم که آیا اسلحه مزبور را تحویل بدهم و یا در نزد خود نگهداری نمایم؟

بسمه تعالی، باید به مسئولین مراجعه، و طبق مقررات رفتار نمایید.

ص: 582

[سؤال 12448] 7195

بسمه تعالی 1361 / 1 / 25

حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، متّع الله المسلمین بطول بقاء وجوده الشریف، با اهدای سلام و تحیت

در این شرایط که کارخانه ایران ناسیونال، ماشین پیکان را به افراد و اشخاص طبق نوبت می فروشد و ممکن است روی نوبت يك سال یا بیشتر طول بکشد تا ماشین به درخواست کننده تحویل گردد؛ آیا برای ارگان ها جایز است ماشینی را که برای ارگان - خارج از نوبت - تحویل گرفته اند، به افراد بفروشند و یا به اسم ارگان برای افرادی ماشین خریداری نمایند؟ خواهشمند است نظر مبارك را اعلام فرمایید.

بسمه تعالی، تخلف از مقررات دولت اسلامی جایز نیست.

[سؤال 12449] 7196

بسمه تعالی

محضر مقدس حضرت امام، مدّ ظله العالی

در سال 1359 در شهر مشهد، شرکت تعاونی کش بافان و جوراب بافان تأسیس شده است و هر يك از اعضای بافنده، با دادن مبلغ هزار تومان، در شرکت تعاونی عضو شده اند. در دفترچه ای که برای خرید نخ به اعضا داده شده است، قید شده که هر کس شرعاً موظف است نخ دریافتی را خودش مصرف کند و حق ندارد به بافندگان دیگری بفروشد، و اگر چنین کرد، به مدت شش ماه سهمیه نخ او قطع خواهد شد.

ولی این مقدار نخ که به ما داده می شود، تقریباً نیاز کاری ما را برآورده می کند و ما مجبوریم که از بازار آزاد، چه از کسانی که نخ را از شرکت تعاونی گرفته اند و چه از کسانی که از تهران نخ می آورند - که آن هم نخ شرکت تعاونی تهران است - مابقی نیاز

ص: 583

نخ خود را بخریم. ناگفته نماند ژاکت هایی که از نخ بازار آزاد تهیه می شود، به همان قیمت ژاکت هایی که از نخ شرکت تعاونی تهیه می شود، به دست مردم می رسد.

از محضر حضرت عالی تقاضا می شود در مورد این که آیا خرید و فروش این نوع نخ، از نظر شرع اشکال دارد یا خیر؟ حکم الله را بیان فرمایید.

بسمه تعالی، باید مطابق مقررات دولت اسلامی عمل شود.

[سؤال 12450] 7197

بسمه تعالی 1361 / 12 / 24

دفتر محترم استفتای امام خمینی

محترماً، با توجه به این که دولت نرخ گازوییل مصرفی وسایط نقلیه را هر لیتر 5/2 ریال و مصرفی منازل را لیتری ده ریال تعیین کرده، اگر کسی از گازوییل اتوبوس و یا با بردن ظرفی به همراه اتوبوس، گازوییل برای منزل بگیرد و مابه التفاوت را - یعنی لیتری 5/7 ریال - به حساب دولت واریز کند، باز مسئولیتی شرعی متوجه او است؟

بسمه تعالی، بستگی به مقررات دولت اسلامی دارد.

[سؤال 12451] 7198

بسمه تعالی

قم، دفتر محترم استفتائات امام، پس از عرض سلام

با توجه به این که دولت، مصرف گازوییل برای منازل، هر لیتر ده ریال و برای وسایل نقلیه تقریباً دو ریال و نیم مقرر کرده، آیا جایز است بعضی از کارگران و کارمندان يك مؤسسه، از باک اتوبوس آن مؤسسه، گازوییل برای مصرف منازل خود ببرند و قیمت آن را (دو ریال و نیم) پردازند؟ چنانچه جواب منفی است، اگر تفاوت قیمت آن را به حساب دولت بریزند چه صورت دارد؟ با کمال تشکر

بسمه تعالی، تخلف از مقررات دولت اسلامی جایز نیست و موجب ضمان است.

ص: 584

بسمه تعالی

تلویزیون رنگی از طریق ستاد توزیع عادلانه کالا که در اختیار شوراهای محل می گذارند که به افراد نیازمند بدهند و در صورتی که شورا بخواهد به خاطر تفاوت ارزش زیادی که این تلویزیون دارد مبلغی جهت بناهای خیریه از قبیل حمام یا مسجد و غیره از شخص متقاضی (کسی که تلویزیون را به او می دهند) بگیرد یا این که خود طرف به این خاطر داوطلب شود مبلغی به حساب همان بناهای خیریه واریز کند چه صورتی دارد؟

بسمه تعالی، به هر نحو مقررات دولت اسلامی است باید عمل شود و اضافه بر آن حق ندارند بگیرند.

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی، امام خمینی، دامت برکاته، سلام، محترماً به استحضار می رساند:

1. طبق دستورالعمل ستاد بسیج اقتصادی، هر مغازه می بایست يك محدوده تعیین شده از طرف ستاد را تغذیه کند و جنس هایی که تحویل می گیرند، بنابر این تقسیم بندی سهمیه همان محدوده می باشد. آیا فروشندگان از نظر شرعی می توانند - به خاطر سابقه طولانی دوستی یا رودربایستی - اجناس خود را، که مربوط به افراد دیگری است، به افراد زیر پوشش مغازه دیگر بدهند؛ یعنی از حق سهمیه محدوده خود بکاهند، و به افراد خارج از محدوده خود بدهند، حتی يك پاکت سیگار یا يك کیلو برنج؟

بسمه تعالی، چنانچه مخالف مقررات دولت اسلامی باشد، جایز نیست.

2. بعضی از فروشندگان منزلشان خارج از محدوده مغازه خود، وزیر پوشش

مغازه دیگر است، و این فروشندگان افراد منزلشان، از مغازه زیر پوشش خود، خریداری مایحتاج می کنند، و مغازه دار به عنوان حق فروشندگی، از همان جنس مجدداً به منزل می برد. با توجه به این که حق دیگران است، آیا مجاز است یا خیر؟
بسمه تعالی، اگر خلاف مقررات دولت اسلامی نباشد، و موجب تضییع حق دیگران نشود، اشکال ندارد.

3. آیا استفاده از تلفن غیر شخصی - اداری و تلفن مساجد - مجاز است یا خیر؟ و در صورت جایز نبودن، کسانی که تا کنون به این امر، مبادرت می ورزیدند، تکلیفشان چیست؟

بسمه تعالی، منوط به اجازه مسئولین مربوطه، با رعایت مقررات است و اگر بدون اجازه، تصرف کرده، ضامن اجرت المثل است.

[سؤال 12455] 7201

بسمه تعالی 3 / 4 / 1361

دفتر محترم استفتانات امام خمینی، سلام علیکم

فتوای آن مرجع بزرگ درباره دو مسأله زیر چیست؟

1. اخیراً برای تقسیم بعضی کالاها در شوراها و تعاونی های محل از شیوه قرعه کشی استفاده می شود. نظر جناب عالی در این مورد چیست؟

بسمه تعالی، رجوع به قرعه در مثل فرض سؤال اشکال ندارد.

2. احراز صحت عقد غیر دائمی برای مسئولین انتظامی چه حکمی دارد؟ (در حالی که هیچ گونه نوشته ای و مدرکی با توجه به مسأله در میان نیست)

بسمه تعالی، منظور از سؤال معلوم نیست.

[سؤال 12456] 7202

بسمه تعالی 18 / 8 / 1361

دفتر امام خمینی مدّ ظلّه العالی

با سلام به امام امت و رزمندگان اسلام و با آرزوی طول عمر امام خمینی تا ظهور حضرت مهدی خواهشمند است به سؤال زیر پاسخ فرمایید.

ص: 586

اجناسی را که دولت جمهوری اسلامی به طور سهمیه به افراد واگذار می نماید و قیمت آن را نیز مشخص می کند آیا افراد می توانند از قیمت تعیین شده بیشتر بفروشند و اگر بیشتر فروختند حکمش چیست؟

خداوند بر عمر و سلامت و عزت آن رهبر عظیم بیفزاید، ان شاء الله.

بسمه تعالی، تخلف از مقررات جمهوری اسلامی جایز نیست.

[سؤال 12457] 7203

بسمه تعالی 1361 / 3 / 19

دفتر استفتای احکام امام خمینی، دام ظلّه، ان شاء الله تعالی

پس از عرض سلام؛ این جانب یکی از پارچه فروش های مشهد و عضو شرکت تعاونی قماش می باشم که چون در امور کسبی، احتیاج به مسائل خرید و فروش در این زمان و با وضع موجود بیشتر شده است، خواهشمند است مسأله زیر را روشن تر پاسخ فرمایید:

پارچه هایی که شرکت تعاونی قماش در اختیار عضو شرکت (بزاز متری فروش) قرار می دهد که با سود معینی و متری بفروشد، بزاز می تواند آن جنس را به قیمت روز و یا کلی بفروشد؟ و وجه اضافه را که فروشنده از تعهد خود بیشتر فروخته است، شرعاً چگونه است؟

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، تخلف از مقررات دولت اسلامی جایز نیست.

[سؤال 12458] 7204

بسمه تعالی 1361 / 8 / 26

دفتر استفتائات امام، محضر مبارک رهبر کبیر انقلاب خونین اسلامی، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دام عزّه العالی

اخیراً مرکزی به نام «کمیته توزیع کالاهای اساسی» با تأیید و توسط مقامات

ص: 587

مسئول، جهت نظارت دقیق بر توزیع وسایل خانگی - که تا قبل از این مرکز تا چندین برابر قیمت به فروش می رسید - جهت فروش عادلانه و شکستن بازار سیاه و احتکار، و رسیدن به دست افراد واجد شرایط مستضعف، مشغول انجام وظیفه گردیده است. از آن جا که این مرکز جهت پوشش شهری مثل مشهد، نیاز به پرسنل و هزینه مکان و تلفن و غیره، و نیاز به بودجه دارد، این بودجه را از طریق مبلغ دویست ریالی که جهت هر وسیله (یخچال و...) اخذ می شود تأمین می کند. آیا دریافت این وجه - با توجه به این که اضافه آن به حساب جبهه ریخته می شود - از لحاظ شرعی مانعی دارد یا خیر؟

خداوند بر عمر و سلامت و عزت آن رهبر عظیم بیفزاید، ان شاء الله.

بسمه تعالی، بستگی به مقررات دولت اسلامی دارد؛ چنانچه برخلاف مقررات نباشد، مانع ندارد.

[سؤال 12459] 7205

بسمه تعالی 1362 / 6 / 19

دفتر امام خمینی، با سلام و دعای خیر؛ نظر به اجرای طرح هماهنگی خرید دام داخلی، سازمان مبادرت به خرید و فروش و کشتار دام در تهران می نماید که گوشت حاصله از طرح، بین قصابی ها و تعاونی ها و سوپر مواد پروتئین ها جهت توزیع تقسیم می گردد؛ که در حین عمل مشخص گردید صاحبان چند مغازه سوپر پروتئین ها متعلق به کلیمی ها می باشد و با توجه به این که این گونه مغازه ها عاملین فروش مواد پروتئینی از قبیل ماست و کره به عموم می باشند و احیاناً نیز دارای کارگر مسلمان هستند، لذا نظر آن دفتر را جهت ارشاد و راهنمایی به این سازمان اعلام فرمایید.

بسمه تعالی، اگر منعی از طرف دولت نباشد، واگذاری سهمیه به مغازه های فوق اشاره مانع ندارد؛ ولی اگر دست غیر مسلمان به گوشت تر برسد، باید گوشت را قبل از مصرف تطهیر نمایند.

ص: 588

بسمه تعالی

حضرت آیت الله، پس از عرض سلام، چون در حال حاضر تهیه اجناس برای تولید یخچال - فریزر مقدور نیست، آیا می شود از هر قلم جنس مورد لزوم آن، مقداری تهیه کرد و نگه داشت تا اقلام دیگر آن فراهم شود و بعد مشغول تولید و درست کردن این لوازم مورد ضروری ملت شد؟

بسمه تعالی، بستگی به مقررات دولت اسلامی دارد.

بسمه تعالی 1361 / 6 / 30

حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، زعیم و رهبر کبیر انقلاب، مدّ ظلّه العالی

به استحضار می رساند: ما کارگران سنگ بری های تهران که در حدود 900 نفر هستیم، عضو شرکت تعاونی می باشیم؛ اینک اجناسی در فروشگاه شرکت تعاونی توزیع می شود، بعضی از آن اجناس کمیاب است، متصدیان شرکت تعاونی برای توزیع این نوع کالا بین کلیه اعضا - اعم از متقاضی و غیر متقاضی - اقدام به قرعه کشی می نمایند و آن شخصی که قرعه به نام وی اصابت نموده و جنس قرعه شده هم مورد لزوم وی نیست، به احتمال زیاد - که بعضی از آن ها هم مشاهده شده - در بازار آزاد به فروش می رسانند با نرخ و قیمت بیشتر؛ نظر و فتوای حضرت امام در خصوص قرعه کشی به این نحوه و کلاً قرعه کشی از این قبیل چیست؟ آیا با موازین شرع و اسلام مغایرت دارد یا خیر؟

خدایا! این دعای قلبی من روسیاه و بنده ذلیلت را مستجاب کن و امام را تا انقلاب جهانی حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) نگهدار و از عمر بی مصرف ما بکاه و بر عمر پربار او بیفزای و ما را به راه راست هدایت فرما. آمین یا رب العالمین

بسمه تعالی، باید مطابق مقررات دولت اسلامی عمل نمایند.

بسمه تعالی

حضور مبارك حجت الاسلام والمسلمين جناب حاج آقای پسندیده، نماینده محترم رهبر عالی قدر شیعیان جهان، جناب مستطاب امام خمینی، دام ظلّه العالی

ضمن تقدیم سلام و عرض ارادت؛ بدین وسیله به عرض می رساند که این جانب مقلد امام عزیز، شخصی هستم فقیر، مظلوم و آواره؛ عائله مند هم هستم. مدت 4 ماه می شود که در تهران، خیابان ناصرخسرو، اجناس آرایشی را از داروخانه های شهر خریداری کرده، به فروش می رسانم؛ ولی از طرف اداره های محترم کمیته، بخشداری، شهرداری، ممانعت و جلوگیری می شود؛ می فرمایند که گران فروش و محتکر هستید.

این اجناس برای همه افراد جامعه سهمیه و جیره بندی شده تا آن را به همه توزیع نمایند؛ ولی داروخانه ها آن دارو و اجناس را احتکار کرده و غیر قانونی به فروش می رسانند. من آن را اضافه تر از قیمت دولتی خریداری نموده و بیشتر از آن به فروش می رسانم؛ چون دیگر کاری را وارد نیستم و آشنایی ندارم؛ آیا این خرید و فروش حلال است یا حرام؟ لطفاً مسأله را به طور روشن و واضح جواب عنایت فرمایید تا از حکم اسلام عزیز آگاهی داشته، تکلیف خود را بدانم.

بسمه تعالی، لازم است بر طبق مقررات دولت اسلامی عمل شود.

بسمه تعالی

حضور مبارك رهبر كبير انقلاب، حضرت آیت الله امام خمینی سلام عرض نموده و دست آن حضرت را از دور می بوسم، لطفاً به این سؤال پاسخ بفرمایید:

در رابطه با شغل بنده که همان جوشکاری در شهرستان دزفول می باشد، مدت چند وقت است که ما شرکت تعاونی تشکیل داده ایم، ولی با وجود جنگ تحمیلی عراق با ایران و در محاصره اقتصادی ایران از طرف کشورهای بزرگ، جنس به اندازه کافی - که همان ورق سفید مورد نیاز می باشد - نمی رسد، ولی در بازار آزاد با قیمت

سه برابر پیدا می شود، نظر حضرت عالی - که همان نظر شرع مقدس اسلام است - در این خصوص چیست؟ بیان بفرمایید.

بسمه تعالی، اگر فروش در بازار آزاد خلاف مقررات دولت اسلامی باشد جایز نیست.

[سؤال 12464] 7210

بسمه تعالی 1361 / 9 / 14

محضر مبارك رهبر عظیم الشان انقلاب اسلامی ایران، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

با کمال احترام و تقدیم سلام؛ دولت، جوجهٔ يك روزه را با خوراك 90 روز جهت پرورش در اختیار مرغداری قرار می دهد و با آن شرط می کند رأس 90 روز، با حواله ای که برای آن صادر می کند، با قیمت معین بفروشد که خریدار نیز موظف است تخم مرغ آن را به قیمت تعیین شده ای تحویل دولت بدهد؛ لذا با این شرایط چنانچه فروشنده جوجه مبلغی زیادتیر از قیمت دولتی که تعیین شده از خریدار دریافت کند، شرعاً جایز است یا خیر؟ و اگر خریداری فقط همان قیمت دولتی را پرداخت نماید و فروشنده جوجه بگوید رضایت ندارم، معامله جایز است یا حرام؟ و آیا فروشنده شرعاً حق ادعای قیمت زیادی از تعیین شده دولتی را دارد یا خیر؟ استدعا دارد نظر مبارك را مرقوم فرمایید. طول عمر رهبر کبیر را از خداوند متعال مسئلت دارم.

بسمه تعالی، باید مطابق قرار دولت عمل کند و اگر راضی نمی شود، از او نخرند.

[سؤال 12465] 7211

بسمه تعالی 1361 / 10 / 25

رهبر کبیر انقلاب اسلامی حضرت آیت الله العظمی امام خمینی دامت برکاته

مرغداری این جانب به ازای هر کیلو تخم مرغی که به دولت تحویل می دهد 7/2 کیلو دان مرغ متشکل از چندین نوع دان از جمله گندم، جو، ذرت، پودر ماهی،

ص: 591

سویا و... تحویل می گیرد که گاهی یکی از دان های تحویلی دولت بیشتر از نیاز و بعضی دیگر کمتر از نیاز مرغداری است، لذا مجبوریم که یکی از دان ها را به صورت آزاد فروخته و یا کمبود آن را از بازار آزاد بخریم، این از نظر شرعی چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، اگر از ناحیه مقررات دولت اسلامی منعی نباشد جایز است.

[سؤال 12466] 7212

بسمه تعالی 1361/9/6

حضور محترم رهبر عظیم الشان انقلاب، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی

نظر به این که در قرعه کشی سراسری خودرو به این جانب يك دستگاہ پیکان تعلق گرفته است و قیمت آن با علاوه نمودن هزینه های متفرقه، بالغ بر هفت صد هزار ریال تمام می شود و نظیر این خودرو در بازار سیاه و بنگاه های معاملاتی اتومبیل حدود يك میلیون و هشت صد هزار ریال خرید و فروش می گردد و این جانب به علت نیاز، قصد فروش دارم، لذا از حضور مبارك آن مقام استدعا می نمایم اعلام نمایید که آیا معامله شرعاً صحیح است یا خیر؟

بسمه تعالی، جواز معامله بستگی به مقررات مربوطه دارد و تخلف از آن جایز نیست.

[سؤال 12467] 7213

بسمه تعالی 1361/7/28

پیشگاه پدر عزیز و رهبر عالی قدر مسلمین، امام خمینی

ضمن دعای شبانه روزی فدوی به خاطر سلامتی وجود آن حضرت و موفقیت در راه هدف؛ معروض می دارد که یکی از بستگان جان نثار، سال ها عبادت نموده و خانه خدا رفته، خمس و زکات به موقع پرداخت نموده، حال در این رژیم به خاطر تحریم اقتصادی و کمبود اجناس، يك نوع جنس را با ایستادن چندین ماه در نوبت از دولت با نرخ عادلانه گرفته، اما مقداری از آن جنس اضافی می باشد، حال اگر آن را با چندین

ص: 592

برابر قیمت در بازار آزاد بفروشد، حرام نیست و زحمات و عبادات چندین ساله اش را هدر نمی کند؟

بسمه تعالی، باید مراعات مقررات را بکند.

[سؤال 12468] 7214

بسمه تعالی

از حضور محترمتان تقاضا دارم به این سؤالات جواب دهید.

1. در مورد خرید و فروش ماشین، اگر کسی در نوبت ماشین باشد که به قیمت بازرگانی بخرد بعد از تحویل ماشین به قیمت بالاتر بفروشد آیا صحیح است؟

بسمه تعالی، میزان مقررات دولت اسلامی است.

2. اگر کسی مثلاً ده سال پیش قطعه زمینی به قیمت 20000 تومان خرید و هشت سال بعد - کمتر یا بیشتر - به قیمت 60000 هزار تومان فروخت آیا آن پول اشکالی دارد؟

بسمه تعالی، با مراعات ضوابط دیگر اشکال ندارد.

3. زنی که قیمت مهریه اش 50 سال پیش 200 تومان بود، آیا وظیفه شوهر پرداخت همان 200 تومان است یا این که باید طبق وضعیت اقتصادی زمان بپردازد.

بسمه تعالی، همان مبلغ که مهریه شده را باید بپردازد.

4. من شغلی ندارم، یعنی قبلاً شغل داشتم و در پرداخت خمس اموال زندگیم کوتاهی کردم و حالا به دلایلی از شغل قبلی اخراج شدم و در وضعیت بد اقتصادی قرار دارم و نمی دانم در مورد پرداخت خمس چه کنم؟ نظر به این که در حال حاضر هیچ گونه درآمدی ندارم.

بسمه تعالی، اگر خمس بدهکار است باید به یکی از وکلای مسلم الوکاله این جانب مراجعه نماید.

[سؤال 12469] 7215

بسمه تعالی 11 / 2 / 1361

دفتر حضرت امام خمینی، رهبر انقلاب اسلامی ایران

با کمال احترام؛ بدین وسیله خواهشمند است فتوای حضرت امام را در مورد مسأله ذیل بفرمایید:

اگر شخصی يك دستگاه پيكان از كمپانی كه وابسته به دولت جمهوری اسلامی است خریداری نماید و به علت نیاز به پول، آن را در بازار آزاد به قیمتی در حدود دو برابر بفروشد، در صورتی كه قصد واسطه بازی نداشته باشد و تنها همین مورد مذکور باشد، مبلغ ما به التفاوت از نظر شرعی چه حكمی دارد؟ آیا حلال است یا حرام؟ متمنی است فتوای حضرت امام را در این گونه موارد بفرومایید.

بسمه تعالی، اگر خلاف مقررات نباشد مانع ندارد؛ و در صورت تخلف از مقررات جایز نیست، هر چند معامله صحیح باشد.

[سؤال 12470] 7216

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت امام خمینی، دامت افاضاته

احتراماً؛ بعضی از افراد با داشتن و یا نداشتن لوازم خانگی، از بسیج اقتصادی جنسی را دریافت و پس از آن در بازار آزاد با سود بسیار به فروش می رسانند. سودی كه از این بابت عاید افراد می شود چه حكمی دارد؟ لطفاً بیان فرمایید.

بسمه تعالی، تخلف از مقررات دولت اسلامی، جایز نیست.

[سؤال 12471] 7217

بسمه تعالی

محضر مبارك رهبر كبير انقلاب اسلامی ایران

لطفاً پاسخ استفتاء ذیل را مرقوم فرمایید:

با توجه به این كه اكثر پارچه هایی كه كمبود است، به صورت گران تر در بازار موجود است، خرید اجناس از بازار سیاه (قیمت گران تر) و فروختن آن شرعاً جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر خارج از سهمیه توزیعی از طرف دولت باشد و منعی از دولت اسلامی در بین نباشد، با مراعات قیمت عادلانه مانع ندارد.

ص: 594

محضر مبارك حضرت آيت الله العظمى امام خمينى، ادام الله بقاءه الشريف على رؤوس المسلمين، خواهشمند است پاسخ سؤال هاى زير را مرقوم فرماييد:

1. بازار آزاد (بازار سياه) در حكومت جمهورى اسلامى چه صيغه اى است؟ و آيا وجهه شرعى دارد يا خير؟

2. جنگ زده هاى هستند كه دولت به آن ها برنج و لوازم خواروبار مى دهد، آيا نام بردگان مى توانند برنج و خواروبار اضافى خود را در بازار آزاد به فروش برسانند؟

3. شركتى است يك حلقه چاه حفر نموده است، پس از حفارى معلوم مى شود كه چاه، غير قابل استفاده براى كار كشاورزى است، با توجه به اين كه شركت مذكور ضرر نموده، مى تواند لوازم ديگر چاه را كه از دولت خريدارى نموده اند در بازار آزاد به فروش برسانند كه جبران خسارت نمايند يا خير؟

بسمه تعالی، مراعات مقررات دولت اسلامى لازم است و تخلف از آن جايز نيست.

1. با عرض معذرت و بدون مقدمه، مسأله اى مطرح مى شود:

نظر به اين كه خريد و فروش سيگار به طور آزاد و پنهانى، از طرف دولت جمهورى اسلامى ممنوع اعلان گرديده، اگر كسى از راه خريد و فروش سيگار به طور پنهانى، مالى تهيه كند آيا مال او حرام است يا خير؟ و آيا مالك مى شود يا خير؟

بسمه تعالی، حكم مال حلال مختلط با حرام بر آن مترتب نيست؛ ولى مخالفت مقررات دولت اسلامى جايز نيست.

2. اگر كسى در كوهى يا جنگلى كه از طرف دولت جمهورى اسلامى ممنوع الصيد گرديده، بز كوهى را شكار نمايد اين عمل چه صورت دارد؟ و آيا سرپيچى از مقررات دولت محسوب مى شود؟ و آيا

گوشت این حیوان حلال است یا خیر؟ لطفاً جواب را فوری اعلام فرمایید چون نیاز مبرم است.

بسمه تعالی، مخالفت مقررات دولت اسلامی حرام است.

[سؤال 12474] 7220

بسمه تعالی

آیا اجناسی را که افراد بر حسب مقررات با قیمت دولتی دریافت می کنند، می توانند در بازار آزاد به قیمت بیشتر بفروشند؟

بسمه تعالی، چنانچه بر خلاف مقررات دولت اسلامی باشد جایز نیست.

[سؤال 12475] 7221

بسمه تعالی

آیا برای گرفتن یخچال، می توان سند ازدواج برادری که در سال شصت یخچال آزاد خریده - ولی خود من ندارم - به کمیته امداد ببرم و بگیرم؟ از نظر شرعی درست است یا نه؟

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی است. اگر مخالف آن باشد، جایز نیست.

[سؤال 12476] 7222

بسمه تعالی

اگر خانواده ای بیش از تعداد خودشان سهمیه بگیرند، از نظر شرعی چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، خلاف مقررات دولت اسلامی جایز نیست.

[سؤال 12477] 7223

بسمه تعالی 1361 / 3 / 9

خدمت حضرت امام خمینی، رهبر کبیر انقلاب

اگر کسی اجناس را که با کوپن یا دفترچه به طور کلی اجناس سهمیه بندی خود را

ص: 596

بگیرد و چون یا مصرف ندارد و یا این که اضافه از مصرف دارد، به قیمت بازار آزاد بفروشد، با توجه به این که خریدار اطلاع دارد که از نرخ دولتی گران تر است و با رضایت کامل می خرد و هیچ گونه شکایتی هم ندارد، آیا از نظر شرعی این کار عمل خلاف و گناهی است یا نه؟ خداوند ما و شما را موفق بدارد تا آنچه رضای او است انجام دهیم.

بسمه تعالی، اگر بر خلاف مقررات دولت اسلامی است، جایز نیست.

[سؤال 12478] 7224

بسمه تعالی 1360 / 7 / 22

با سلام و درود فراوان به رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران که ما را به سوی نور رهنمون ساخت و با سلام به روان پاک شهیدان راه حق و حقیقت، سؤال خود را می نویسم.

آیا کسی که لوازم منزل را در مدت طولانی و روی نوبت، به وسیله شورا یا تعاونی ها خریداری کرده است، می تواند به قیمت دو برابر یا بیشتر بفروشد یا خیر؟ یا جنسی را - که از قبل، خریداری و از آن استفاده کرده ایم، اگر کسی می آید و آن را به دو - سه برابر خریداری می کند، آیا پول اضافه اشکال دارد یا خیر؟ والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، اگر خلاف مقررات دولت اسلامی باشد جایز نیست، در غیر این صورت، فروش مانع ندارد.

[سؤال 12479] 7225

بسمه تعالی

این جانب یکی از اعضای يك ارگان انقلابی هستم. پس از مدتی خدمت، يك دستگاه موتورسیکلت در ازای دریافت وجه آن جهت رفت و آمد به من داده اند. با توجه به این که محل خدمتم در شهرستان است و همچنین نیاز خانواده ام به اتومبیل،

ص: 597

آیا می توانم موتورسیکلت را به قیمت روز بازار بفروشم؟ اصلاً آیا می توانم موتورسیکلت را بفروشم؟ با توجه به این که نه ارگان انقلابی و نه دولت در مورد این مطلب ضابطه ای نگذاشته اند و این جانب نیز قصد ایجاد تورم و بازار سیاه ندارم، صورت شرعی این مطلب چگونه است؟

بسمه تعالی، اگر موتور به شما تمليك شده و خلاف مقررات دولت اسلامی نباشد، فروش مانع ندارد.

[سؤال 12480] 7226

بسمه تعالی 1361 / 8 / 20

پیشگاه مقدس قائد عظیم الشان اسلام و بنیان گذار جمهوری اسلامی، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی، السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته، احتراماً، به استحضار می رساند:

افرادی با مراجعه به کمیته امور صنفی و شوراهای مساجد و از طریق نهادها، مایحتاج عمومی، از قبیل: بخاری، یخچال، پنکه، وسایل برقی و چینی آلات دریافت کرده و در بازار آزاد به قیمت گزاف به فروش می رسانند و بدین وسیله باعث تورم و بالا رفتن قیمت ها می شوند. استدعا می شود حکم شرعی و نظریه مبارک را امر به ابلاغ فرمایید.

بسمه تعالی، هرگونه عمل که بر خلاف مقررات دولت اسلامی یا موجب فساد در جامعه باشد، جایز نیست.

[سؤال 12481] 7227

بسمه تعالی 1360 / 12 / 16

دفتر مبارک حضرت امام، مدّ ظلّه العالی

این جانب کارمند شرکتی هستم که سالیانه از طریق شرکت تعاونی مذکور يك دستگاه تلویزیون رنگی به قیمت 85000 ریال به ما می دهند، ولی قیمت تعیین شده

ص: 598

برای مشتریان خارج از شرکت 97/300 ریال می باشد. آیا می توانم بیشتر از قیمت تعیین شده مثلاً 12 یا 15 هزار تومان بفروشم؟

بسمه تعالی، مراعات مقررات لازم است.

[سؤال 12482] 7228

بسمه تعالی 1361/6/2

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، بعد از سلام، استدعا می شود به نام خدا به این استفتا پاسخ مرحمت فرمایید.

اگر نماینده فروش کالاهای تهیه شده در کارخانجات ملی شده جمهوری اسلامی ایران، فی المثل در کارخانه اتومبیل سازی، کالای تولید شده ای را مثل اتومبیل با ترفند در بازار سیاه به قیمت های گزاف و گاهی تا چند برابر تعیین شده به فروش برساند:

اول: آیا این معامله صحیح است؟

دوم: آیا سود حاصل از این راه حلال است و فروشنده می تواند مالک آن وجوه باشد؟

سوم: آیا مصرف این پول (کل یا جزیی از آن) در تعمیر بقاع متبرکه یا مساجد و سایر اماکن مقدسه و برپایی نماز جمعه جایز است؟

بسمه تعالی، تخلف از مقررات دولت اسلامی جایز نیست.

[سؤال 12483] 7229

بسمه تعالی 1361/9/4

دفتر رهبر کبیر انقلاب، حضرت امام خمینی، مرجع عالی قدر

احتراماً؛ این جانب مدت يك سال است در شهرستان ورامین به شغل قماش فروشی مشغول هستم. در مرحله اول، شرکت تعاونی قماش دایر شد و تا چندی، مقدار کلی قماش خارجه و داخله به هر مغازه در حدود تا شصت هزار تومان می دادند؛ ولی جدیداً مقداری از سهمیه کم شده؛ چون جنس تعاونی با جمعیت

ص: 599

شهرستان ورامین و حومه تکافؤ نمی کند. ما برای نیاز مردم، مقداری پارچه داخله و خارجه از بازار تهران به قیمت بیشتر - یعنی گران تر - تهیه و در دسترس مشتری قرار می دهیم مثل روسری و مقنعه برای مدارس و تترن و مخمل برای عروسی کردن و مقداری قماش دیگر و مشتری هم برای مصرف خود، با رضایت خریداری می نماید. ضمناً بعضی از مشتری ها برای نیاز به اجناس اصرار می کنند و سفارش می دهند که چیزی احتیاج دارند، برای ایشان خریداری بنماییم.

حالیه بعضی از همکاران ما می گویند که اجناسی که غیر از تعاونی از بازار تهران با قیمت بیشتری می خرید و می فروشید، حرام است. من بر خود لازم دانستم از دفتر رهبر انقلاب استفتا نمایم؛ اگر خرید و فروش به این شکلی که نوشتیم، اشکالی دارد به ما تذکر بدهید و جواب بدهید و اگر هم اشکالی ندارد، در ذیل این ورقه نظریات خودتان را اعلام فرمایید که ما وظیفه شرعی خود را بدانیم. منتظر جواب هستیم.

بسمه تعالی، بستگی به مقررات دولت اسلامی دارد؛ اگر از نظر دولت اشکالی نباشد جایز است.

[سؤال 12484] 7230

بسمه تعالی

حضور محترم مرجع عالی قدر جهان تشیع، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی، سلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

اما بعد: با احترام به استحضار می رساند: برای حقیر سه سؤال مطرح است که تقاضامندم در صورت امکان پاسخ فرمایند:

1. این جانب يك دستگاه تلویزیون رنگی و يك دستگاه موتورسیکلت را به ترتیب با قیمت های 120/000 و 80/000 ریال خریداری کرده ام و فردی مایل است با رضایت کامل و اصرار زیاد، آن دو را به قیمت سه برابر خریداری نماید، آیا به لحاظ شرعی اجازه دارم بفروشم یا خیر؟

بسمه تعالی، مانع ندارد؛ ولی اگر دولت مقرراتی دارد باید مراعات شود.

ص: 600

2. برای ساختن خانه مسکونی، مبلغی در سال جاری به عنوان وام دریافت کرده ام که ماهیانه مبلغ 20/000 ریال پردازم؛ چون بازپرداخت وام به سال بعد خواهد کشید، دو سؤال مطرح می شود:

الف. آیا این جانب موظفم خمس این وام را در پایان سال 1361 پردازم، با توجه به این که شروع ساختمان در سال 1362 شمسی خواهد بود؟

ب. آیا حق دارم از درآمد سال 1362 اقساط وام را بدون محاسبه خمس آن پردازم؟

بسمه تعالی، وام خمس ندارد و دادن اقساط از درآمد مانع ندارد و خمس ندارد؛ مگر این که پولی که قسط وام آن پرداخت شده، سر سال باقی بماند.

3. با توجه به ازدحام در وسایل نقلیه عمومی و تماس زن و مرد نامحرم، آیا می توان همسر خود را در ترك موتورسیکلت سوار نمود؛ البته با رعایت کامل حجاب اسلامی و ملاحظه شخصیت و شرم انان؟

بسمه تعالی، در فرض سؤال، جایز است.

[سؤال 12485] 7231

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی، سلام علیکم

1. کارمندان دولت در مواردی از مزایا و تخفیف هایی مانند داشتن دفترچه تعاونی و دفترچه خدمات درمانی و استفاده از تخفیف بلیط هواپیمایی برخوردار هستند. آیا می توانند حق استفاده خود را وقتی نیاز ندارند، به دوستان و یا نزدیک ترین ارحام خود واگذار نمایند؟

2. اگر شخصی نیاز به اجناس جیره بندی شده نداشته باشد، آیا می تواند حق خود را به دیگری واگذار نماید؟

بسمه تعالی، 1 و 2، هر عمل که بر خلاف مقررات دولت اسلامی باشد جایز نیست.

[سؤال 12486] 7232

بسمه تعالی

آیا فروش وسایل نقلیه ای مانند موتورسیکلت، اتومبیل و ... که به وسیله اعضای نهادهای انقلابی از طریق سهمیه نهادهای مذکور در بازار آزاد حتی به بهایی بسیار

ص: 601

زیادتر از قیمت، خریداری شده در هر يك از موارد زیر جایز است؟

الف. در صورتی که در موقع خرید قصد فروش آن را نداشته، ولی بعداً به علت نیاز به فروش اقدام گردد.

ب. در صورتی که در موقع خرید قصد فروش داشته است.

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی است و رعایت آن لازم است.

[سؤال 12487] 7233

بسمه تعالی

اگر صاحب اتومبیلی مقداری سهمیه بنزین ماهانه اش را اضافه بیاورد، آیا جایز است که به دیگری بدهد؟

بسمه تعالی، باید طبق مقررات عمل کند.

[سؤال 12488] 7234

بسمه تعالی 15 / 8 / 1361

محضر مقدس امام خمینی، سلام علیکم؛ خداوند شما را مؤید و موفق نگاه دارد.

ای امام عزیز خواهشمند است به چند سؤال من پاسخ دهید؛ زیرا این جانب مقلد جناب عالی هستم و این مسائل مدتی است فکر مرا به خود مشغول داشته است:

1. آیا خریدن گازوییل برای گرم کردن خانه و آب گرم، از بازار آزاد جایز است؟ زیرا سهمیه گازوییل دولت کم است و منزل ما خیلی سرد است.

2. آیا خریدن گوشت (کیلویی 100 تومان) از بازار آزاد جایز است؟ چون مقدار سهمیه دولتی کم است.

3. آیا خریدن کوبن بنزین از بازار آزاد جایز است؟ زیرا سهمیه بنزین دولتی کم است.

بسمه تعالی، 1 و 2 و 3، اگر بر خلاف مقررات دولت اسلامی نباشد مانع ندارد.

ص: 602

4. آیا اگر اعضای خانواده این جانب که کارمند دولت نیستند، از بلیط اتوبوس که دولت به ما با نرخ نازل می فروشد، استفاده کنند، جایز است؟ زیرا این جانب از اتوبوس استفاده نمی کنم و با تاکسی می روم؛ لذا بلیطم را به مادر و برادرم می دهم.

بسمه تعالی، اگر جزء عائله شما محسوب هستند مانع ندارد.

5. آیا به هنگام سفر به خارج از کشور، اگر ما سوغاتی از آن جا بخریم - مثل پارچه، لباس و چیزهایی برای مصارف شخصی مان - که در ایران گران است و یا پیدا نمی شود، جایز است؟

بسمه تعالی، مقداری که از طرف دولت اسلامی اجازه داده می شود، جایز است.

قبلاً از محبت و بزرگواری ای که می فرمایید، سپاس گزاریم

[سؤال 12489] 7235

بسمه تعالی 1362 / 2 / 8

محضر مبارك رهبر انقلاب و مرجع بزرگ اسلام، امام خمینی، محترماً، ضمن سلام و دعای سلامتی و خیر برای آن مرجع، و تشکر از زحمات بزرگ آن رهبر عظیم الشان، سؤالی دارم که مطرح می کنم، امید است که مرا راهنمایی فرمایید.

این جانب مسئول امور تربیتی یکی از دبیرستان های مناطق بیست گانه تهران، برای دبیرستان دو دستگاه تلویزیون رنگی، از شرکت پارس الکترونیک با نامۀ مدرسه خریداری نمودم. قبل از تحویل تلویزیون ها، تعداد 25 دستگاه تلویزیون، از طریق استان به مدرسه داده شد. دیگر نیازی به این دو دستگاه تلویزیون، که به نام مدرسه خریداری شده بود، نبود. حال سؤالم این است که آیا مدیریت و این جانب می توانیم تلویزیون ها را برای خود خریداری کرده، قیمت دولتی 14000 تومان برای هر یک و مابه التفاوت قیمت آزاد آن را به حساب دولت، طی یک مدت بریزیم؟ در غیر این صورت - با توجه به این که شرکت، دیگر آن ها را پس نمی گیرد - تکلیف چه خواهد شد؟ قبلاً طی سه مرتبه تلفن به دفتر امام، کیفیت مسأله را جویا شدم. جواب دادند: مابه التفاوت به حساب دولت ریخته شود.

در ضمن، در طی این مدت، از تلویزیون استفاده شخصی شده است.

ص: 603

خواهشمندیم که تکلیف این دو مسأله را معلوم نمایید.

بسمه تعالی، چنانچه دولت اسلامی، مقررات خاصی در مورد سؤال شما نداشته باشد، مدیریت مدرسه می تواند به کسی که احتیاج به تلویزیون دارد، بفروشد. دادن ما به التفاوت واجب نیست.

[سؤال 12490] 7236

بسمه تعالی 1361 / 10 / 12

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی، احتراماً به عرض جناب عالی می رساند:

مرکز بخش روستایی مینودشت، از توابع شهرستان گنبدکاووس، دارای دو فروشگاه نفت و گازوییل می باشد. نظر به این که سهمیه نفت تعیین شده تکافوی گرم داشتن منازل در فصل سرد زمستان را ندارد، این جانب از گازوییل به جای نفت استفاده می نمایم. قیمت گازوییل جهت مصارف ماشین آلات کشاورزی و اتوبوس ها و کامیون ها، هر لیتر 5/2 ریال می باشد و لیکن قیمت گازوییل جهت مصرف و گرم کردن منازلی که دارای شوفاژ می باشند، لیتری 10 ریال تعیین شده است و لذا خواهشمند است اعلام فرمایید:

اولاً، مصرف گازوییل در منازل، جهت گرم کردن با بخاری های معمولی و چکه ای، از نظر شرع مقدس اسلام اشکالی دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، در صورتی که مطابق مقررات عمل شود، مانع ندارد.

[سؤال 12491]

ثانیاً، در صورت بودن اشکال شرعی، تکلیف کسانی که تا به حال از نرخ معمولی (2/5 ریال) استفاده کرده اند، چیست؟

بسمه تعالی، این عمل که برخلاف مقررات است، جایز نیست و از این به بعد باید ترك شود.

ص: 604

دفتر اقامتگاه امام خمینی، با سلام به امام امت و رزمندگان اسلام و با آرزوی طول عمر امام خمینی تا ظهور حضرت مهدی، خواهشمند است به چند سؤال زیر پاسخ فرمایید.

1. اجناسی را که دولت جمهوری اسلامی به طور سهمیه به افراد واگذار می نماید و قیمت آن را نیز مشخص می کند، آیا افراد می توانند از قیمت تعیین شده بیشتر بفروشند؟ و اگر بیشتر فروختند، حکمش چیست؟

بسمه تعالی، تخلف از مقررات جمهوری اسلامی جایز نیست.

2. زمینی را چند برادر و خواهر سهمیند و سند زمین به نام یکی از برادران است؛ آیا آن برادر که سند به نامش هست، می تواند زمین را بدون اذن دیگر برادران و خواهران بفروشد؟ اگر فروخت، حکمش چیست؟ و اگر خریدار، یکی از ارگان های دولتی بود حکمش چیست؟

بسمه تعالی، فروش زمین مشترك نسبت به سهمیه سایر شرکا، فضولی و موقوف است به اجازه آن ها.

[سؤال 12493]

3. مسئول ارگانی مثلاً يك دستگاه ماشین را به قیمت دولتی تحویل می گیرد و آن را سه یا چهار برابر قیمت اصلی به نفع آن ارگان می فروشد، آیا جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی است.

[سؤال 12494] 7238

بسمه تعالی 29 / 6 / 1361

محضر مبارك رهبر عظیم الشان انقلاب امام خمینی، روحی له الفداء، جعلنی الله فداك؛ ضمن دعای مداوم برای دوام سایه آن امام عزیز بر سر امت اسلام، عرض می شود:

با توجه به این که دولت از بیت المال، مبلغی روی قیمت کالاها می گذارد تا آن ها را

ارزان در اختیار مردم قرار دهد، آیا خرید و فروش سهمیه این کالاها جایز است؟ به عبارت دیگر: آیا کسی که نیاز به سهمیه ندارد - مثلاً آهن برای ساختمان گرفته و مقداری از آن زیاد آمده یا ساختمان را پیش از رسیدن به حد مصرف آهن، فروخته است - آیا حق دارد آن را بفروشد یا باید به دولت بازگرداند؟ و آیا خریدن آن برای دیگران جایز است یا خیر؟

خاطر شریف را مستحضر می دارد که این فروش در بازار آزاد، مشکلات و بدبینی های بسیار زیادی به وجود آورده است. أطل الله بقاءکم
إلی قیام المهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف)

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی است و رعایت آن لازم است.

[سؤال 12495] 7239

بسمه تعالی 1361 / 4 / 17

محضر شریف حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، رئیس العلماء والمجتهدین، مدّ ظلّه العالی، محضر شریف را مستحضر می دارد بر
این که:

در روستای ما افرادی هستند که از شناسنامه های افرادی که فوت شده اند و توسط آمار، شناسنامه هایشان باطل نشده اند، کوپن خوارویار گرفته و این امر باعث خیانت به بیت المال مسلمین می باشد و به خصوص در این زمان که ملت ما با ابرجنایتکاران در حال نبرد است و می خواهد به خودکفایی برسد. آیا این کار جایز است؟ و اگر جایز نیست، حکم شرعی آن چیست؟ استدعای صدور حکم شرعی این امر را دارم.

بسمه تعالی، جایز نیست و مراعات مقررات دولت اسلامی لازم است.

[سؤال 12496] 7240

بسمه تعالی

1. خانواده ای 5 نفری هستیم و سهمیه نفت کفاف ما را نمی دهد. چون بچه نوپا دارم و استفاده از علاءالدین یا بخاری دیگری به خاطر خطراتش برایم ممکن نیست و باید از بخاری لوله ای که مصرفش زیاد است استفاده کنم، لذا یکی از اقوام که منزلش

ص: 606

لوله کشی گاز شده، کوپن نفتش را به ما داده و چند کوپن نیز مصرف کرده ایم، آیا از لحاظ شرعی اشکال دارد، چون چاره دیگری نداریم؟
بسمه تعالی، اگر خلاف مقررات دولت اسلامی نباشد، اشکال ندارد.

2. آیا نذر زنی که خود، کارمند است و حقوق می گیرد، باید با رضایت شوهر باشد یا خیر؟

بسمه تعالی، منوط به اذن شوهر است.

3. شوهرم برای حساب خمس، نزد نماینده امام در اصفهان رفته و ایشان او را به نماینده خودش معرفی کرده و ایشان گفته اند که به او خمس تعلق نمی گیرد؛ آیا حتی به اجناس و چیزهای جزئی مانند آلبیمو و امثالهم نیز تعلق نمی گیرد؟

بسمه تعالی، اگر از درآمد کسب، چیزی در آخر سال به صورت پول نقد یا جنس خریداری شده باقی بماند، خمس دارد.

4. به تازگی منزل خود را فروخته ایم. قبل از رفتن به محضر، در جلسه ای که در منزل تشکیل شد، قرار بر این شد که ما منزل را 15 روز به عید مانده تخلیه کنیم، ولی با چند نفر که این موضوع را در میان گذاشتیم، گفتند شما با بچه کوچک و همین طور بچه ای که باید به مدرسه برود و مدرسه اش دم منزل شما است، این کار برایتان مشکل است؛ به همین جهت موقعی که به محضر رفتیم برای نوشتن سند در محضر، با توافق خریدار، موعد تخلیه را اول خرداد نوشتیم. حالا بعد از یک ماه، خریدار آمده و می گوید اگر امکان دارد منزل را تخلیه کنیم؛ آیا اگر تخلیه نکنیم اشکال شرعی دارد، با توجه به این که در محضر، با توافق خود خریدار، موعد تخلیه خانه را اول خرداد قرار داده ایم؟

بسمه تعالی، اگر در ضمن قرارداد خرید و فروش، تاریخ معینی برای تخلیه و تحویل منزل تعیین شده، همان تاریخ میزان است و تأخیر از آن منوط به موافقت خریدار است.

5. دو سال پیش در نهضت سوادآموزی آموزشیار بودم؛ در همان مدرسه، آموزشیار دیگری نیز درس می داد، در کلاس دیگری حواله مقداری نفت که دقیقاً مقدارش یادم نیست (فکر می کنم 220 لیتر بود) از رئیس آموزشگاه گرفت البته بدون اطلاع من و به من نیز گفت: نصف مال کلاس شما، و نصف مال کلاس من؛ من گفتم: دیگر زمستان تمام شده و احتیاجی نیست و لذا در حدود 40 لیتر از سهمیه خودم را به فردی که واقعاً احتیاج داشت (با توافق مسئولین نهضت) دادم؛ البته فقط حواله مال نهضت بود و پولش از خودمان. بعد از چند روز فهمیدم او قصد دارد نفت را برای منزل خودش مصرف کند، ولی از طرف مدیر مدرسه و همین طور شعبه ای که حواله مربوط به آن شعبه بود، اعتراض شده بود که مدرسه این نفت را احتیاج ندارد و به آموزشیار تعلق نمی گیرد.

خلاصه من نمی دانم آیا این آموزشیار، نفت را گرفته یا نه؟ البته این آموزشیار، توده ای از آب درآمد و

پاکسازی شد و من هم به خاطر بیماری و بعد، تولد بچه نتوانستم به کارم ادامه دهم. حالا مدتی است نگرانم که آیا من مسئول بودم که به نهضت اطلاع دهم که این نفت مورد احتیاج نیست و ناراحتم؛ مرا راهنمایی کنید.

بسمه تعالی، در فرض مرقوم، نسبت به گذشته بر شما چیزی نیست.

[سؤال 12497] 7241

بسمه تعالی 1362 / 1 / 14

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی علی رؤوس المسلمین، سلام علیکم

چنان که مستحضر هستید دولت جمهوری اسلامی با توجه به امکانات ارزی که دارد، هرچند وقت يك بار مقدار محدودی جنس و لوازم مایحتاج مردم را از خارج وارد و در اختیار مردم، چه از طریق تعاونی های صنفی و یا طرق دیگر، قرار می دهد؛ ولی فروش این مقدار جنس برای کسبه و به خصوص آن دسته از کسبه که شغلشان تنها فروشندگی اجناس است، تأمین کننده مخارج روزمره زندگی نیست؛ آیا این دسته مجازند و می توانند جنسی را که در بازار به صورت آزاد خرید و فروش می شود و با جنس دولتی تفاوت فاحشی از نظر قیمت ندارد و یا تفاوت زیادی دارد، خرید و فروش نمایند یا خیر؟

بسمه تعالی، مانع ندارد و باید رعایت مقررات بشود.

[سؤال 12498] 7242

بسمه تعالی 1361 / 5 / 30

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دام بقاؤه

به عرض مبارك می رساند: فدوی کاسب بازاری بوده که پنجاه سال کسب نموده ام و نه در گذشته و عاظ مسائل کسب را در منابع به اطلاع مردم رسانیده اند، و نه خود درصدد بوده ام که مسائل حلال و حرام کسب را به جزء و با تفصیل بدانم و فعلاً بازنشست و در سن 70 سالگی خانه نشین هستم و سرمایه و حاصل کار خود را هم

ص: 608

خرج ساختمان خانه ای نموده ام؛ وجوهاتی هم - کم و زیاد - در مدت کسب خود می داده ام و اینک که در نماز جمعه مسائل کسب و حلال و حرام آن را می شنوم، فهمیدم که اول باید مسائل کسب را یاد گرفت و بعد شروع به کار کرد.

پسرم که دیپلم بیکار است با حدود سی هزار تومان سرمایه، لوازم لوله کشی آب را از دکان های داخل شهر و یا شهرستان های دیگر، از کاسبی می خرد و به کاسب دیگر می فروشد و این کار را به طور دست فروشی انجام می دهد؛ چون پولی که سرفقلی دکانی را بتواند بدهد، ندارد و کلیه جنس های مصرفی را دولت به کسبه دکان دار سهمیه می دهند که نرخ آن از نرخ آزاد ارزان تر است و برای پسر من مقدور نیست که از آن سهمیه دولتی استفاده نماید؛ چون دکان ندارد و لذا از بازار آزاد می خرد و در بازار آزاد هم می فروشد و البته نرخ بازار آزاد از نرخی که سهمیه دارند می فروشند گران تر است و چون سهمیه دولتی به اندازه کافی نیست، خریدارانی که احتیاج دارند، با نرخ آزاد که گران تر است می خرند. ذیلاً مرقوم فرمایید که آیا این قبیل خرید و فروش به عنوان دست فروشی اشکال شرعی دارد یا نه؟

و ضمناً متذکر می گردم که تمام سرمایه این دست فروشی از سی الی چهل هزار تومان تجاوز نمی نماید و برای این که بیکاری، مادر تمام مفاسد است، او را به این کار دست فروشی واداشته ام. به هر صورت اشکال و عدم اشکال این قبیل کسب را ذیلاً مرقوم فرمایید.

بسمه تعالی، اگر خلاف مقررات دولت اسلامی نباشد، خرید و فروش به نرخ عادلانه آزاد اشکال ندارد.

[سؤال 12499] 7243

بسمه تعالی 30 / 3 / 1361

پیشگاه مبارك امام خمینی، دامت برکاته، ضمن عرض سلام و تحیت؛ بقای عمر حضرت امام را از درگاه باری تعالی خواستار، سلامتی آن رهبر عظیم الشان را مسئلت می دارم.

ص: 609

غرض از مزاحمت، مسائلی چند در مورد کسب مسلمین است خدمتتان معروض داشته و جواب آن را کتباً در نامه ای که دارای مهر و امضا بوده - که مشخص شود از طرف حضرت امام است - مرقوم فرموده، تا تکثیر شده و بین کسبه مسلمان توزیع شود و عموم کسبه بازار و خیابان، اکثراً با مسائل زیر مواجه گشته اند.

1. خرید و فروش جنس بدون فاکتور حلال است یا حرام؟

2. اجناسی که از طرف شرکت تعاونی اتحادیه بین اعضا و سهام داران آن اتحادیه توزیع می گردد و تعهد دارند که با سود تعیین شده به فروش برسانند، ولی بیشتر می فروشند، چه صورتی دارد؟ آیا مازاد آن حلال است یا حرام؟

3. اشخاصی که از خرید و فروش جنس بی فاکتور و یا اجناسی که بیشتر از آنچه تعهد داده اند، فروخته، سرمایه و ثروتی کسب کرده اند، آن سرمایه و ثروت چه صورت دارد؟ و چنانچه دارای اشکال می باشد، برای طیب و طاهر کردن آن چه اقدامی باید بکنند؟

بسمه تعالی، مخالفت مقررات دولت اسلامی جایز نیست.

[سؤال 12500] 7244

بسمه تعالی

محترماً به عرض می رساند: این جانب با توجه به این که کارمند دولت می باشم، اجباراً برای کمک به مخارج زندگی و پرداخت قرض، در منزل اقدام به پرورش مرغ گوشتی می کنم؛ لکن در موقع فروش با اشکال از نظر قیمت روبه رو می شوم. بدین معنی که نمی دانم به چه قیمتی بفروشم تا از نظر شرعی دچار اشکال نباشد و یک سود حلال نیز برده باشم. جهت اطلاع شما لازم می دانم کمی توضیح دهم.

دولت کنترل دانه و جوجه یک روزه را به عهده دارد؛ ولی واحدهای کوچک مانند ما که پانصد عددی است نمی توانند از دولت هیچ کدام را بگیرند. بنابر این گاهی با عجز و التماس دانه و جوجه را دولتی می گیریم و گاهی به طور آزاد. در مواقعی که به

ص: 610

طور آزاد می‌گیریم، مرغ‌ها را هم به طور آزاد و به قیمت آزاد، البته به بستگان می‌فروشیم. فی‌المثل مرتبه قبل کیلویی 24 تومان فروختیم و همه آن‌ها راضی بودند و گاهی نیز اصرار داشتند که نرخ را بالا ببریم. به همین علت بابت دو ماه زحمت شبانه روزی، با هزینه دکتر، برق، آب، نفت و ترس ولرز - از این که شاید همسایه‌ها متوجه شوند و از کار ما جلوگیری کنند - حدود 6000 تومان (50%) استفاده کردیم؛ آیا این کار از نظر شرع دچار اشکال است و این استفاده شرعی نیست؟ البته در همین موقع مرغ به طور آزاد کیلویی 4 تومان بیشتر از قیمت فوق فروخته می‌شد. در این مرتبه که با عجز و التماس دانه و جوجه دولتی گرفتیم به علت مسمومیت دانه مقدار زیادی از آن‌ها تلف شدند و اگر بقیه را با قیمت دولتی یعنی 175 ریال بفروشیم - البته به همان بستگان - شاید بتوانیم بعد از دو ماه زحمت، فقط سرمایه را به دست آوریم؛ آیا اگر از قیمت فوق بیشتر بفروشیم - البته به آشنایان و بستگان - تا معادل مرتبه قبل استفاده کنیم با توجه به این که دولت شرعی است و زیر نظر ولایت فقیه است؛ آیا این فروش شرعاً دچار اشکال است یا خیر؟ و آیا اصولاً برای این کار نیز باید 20% سود منظور نمود؟

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، تخلف از مقررات دولت اسلامی جایز نیست.

[سؤال 12501] 7245

بسمه تعالی

محضر مبارک حضرت امام خمینی، روحی فداه، السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

و اما مسأله: در بعضی ادارات و مؤسسات و ارگان‌های انقلابی با سهمیه خود اعضا و کمک اداره یا ارگان مربوطه؛ به تأسیس شرکت تعاونی اقدام شده است که مایحتاج آن‌ها را به نحوی آسان تر و ارزان تر در اختیارشان می‌گذارد.

با توجه به این که ممکن است بعضی از اجناس در بازار کمیاب باشد (که طبیعی

ص: 611

است این کمبود در آن شرکت ها هم مؤثر است). آیا وجود شرکت تعاونی که در پاره ای از موارد نیز از عنوان اداره یا ارگان متبوعه استفاده کرده و اقدام به ایجاد رفاهیات می کنند جایز است یا نه؟

خداوند سایه مبارکتان را بر سر همه مسلمین جهان مستدام بدارد.

بسمه تعالی، چنانچه خلاف مقررات دولت اسلامی نباشد، مانع ندارد.

[سؤال 12502] 2708

3. امروزه برخی از اجناس از طریق کوپن داده می شود. اگر چنانچه کسی اجناسی را که از طریق کوپن می دهند مصرف نداشته باشد چه باید بکند؟

بعضی از مردم عقیده دارند که این حق همان فرد است و صاحب آن می باشد و می تواند بازار آزاد بفروشد؛ آیا این عمل مخالف اسلام نیست؟ و آیا این يك فعل حرام نمی باشد؟

بسمه تعالی، اگر مطابق مقررات باشد مانع ندارد.

[سؤال 12503] 1099

5. معمولاً اجناس که دولت (کمیته ها) می دهند، نسبت به قیمت بازار آزاد تفاوت دارد. آیا اگر کسی بخواهد این جنس را به قیمت بازار آزاد به فروش برساند، جایز است؟ و در صورتی که با این پول، نیازمندی هایی را برطرف سازد، چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، میزان، مقررات دولت اسلامی است.

[سؤال 12504] 7394

5. آیا کسی که سیگاری نیست ولی از لحاظ قانونی جیره دارد، می تواند آن را بگیرد و به قیمت آزاد بفروشد یا نه؟

بسمه تعالی، اگر خلاف مقررات باشد نمی تواند.

ص: 612

7. اجناسی که در کنترل دولت است، همان اجناس را به خاطر احتیاج فوری که انسان دارد، آیا می تواند به قیمت اضافی بخرد یا خیر، حق تصرف ندارد و معامله باطل است؟

بسمه تعالی، اگر مخالفت مقررات باشد جایز نیست.

3. اجناسی که از طرف دولت محدود شده، مثلاً برنج؛ اگر کسی برنج از مازندران و یا شهری دیگر آورد و به قیمت بیشتر از قیمت دولتی فروخت، این شخص می تواند بخرد؟ (اجباراً لازم دارد). و یا در همین موضوع، می تواند بخرد و به کس دیگری بفروشد؟

خلاصه، خرید و فروش اجناسی که در دست دولت می باشد، به قیمت گران تر از قیمت دولتی جایز می باشد یا خیر؟

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی است.

3. صاحبان کارخانه بافندگی، نخ از اتاق بازرگانی دریافت می کنند، ولی پارچه ها را به تجار می فروشند به سه برابر قیمت تمام شده - مثلاً یک کیلو نخ را که 40 تومان می خریم و پارچه او به پنجاه تومان تمام می شود، به مبلغ یک صد و پنجاه تومان می خرند - آیا این سود سرشار، حلال است یا خیر؟ و در صورت اشکال، چه باید کرد؟ در صورتی که جز به تجار به کسی دیگر نمی توان فروخت و پارچه را تجار به بزازه می فروشند و آن ها به دست مصرف کننده می رسانند.

بسمه تعالی، لازم است طبق مقررات دولت اسلامی عمل کنند و اجحاف نکنند.

4. آیا اگر کسی جنسی را به قیمتی که دولت جمهوری اسلامی تعیین کرده، خریداری نماید، آیا می تواند جنس مورد بحث را در بازار آزاد به سه یا چهار برابر نرخ تعیین شده توسط دولت بفروشد؛ در صورتی که می دانیم با این کار، کمک به بالا رفتن قیمت ها و بازار سیاه می شود؟ از نظر شرعی آیا خریدار و فروشنده، مسئولیت خواهند داشت و گناهکارند؟ و در صورتی که فروشنده در زمان خرید و واریز پول به حساب دولت، احتیاج به پول نداشته و پس از این که جنس مورد بحث - مثلاً سواری پیکان - را پس از چند ماه تحویل گرفته، احتیاج به پول جنس خریداری شده داشته باشد، آیا باز هم می تواند در صورت رضایت خریدار، سواری پیکان را به چند برابر نرخ دولتی بفروشد یا خیر؟ و بایستی به خاطر مصالح جامعه مسلمین، سواری مذکور را علی رغم نرخ بازار آزاد و بازار سیاه، به همان قیمت تعیین شده از سوی دولت جمهوری اسلامی بفروشد؟

بسمه تعالی، تخلف از مقررات دولت اسلامی جایز نیست.

5. شخصی کار دولتی دارد و ماهیانه حقوق و مزایای خود را دریافت می نماید و از طرفی وانت بار نمره کرایه هم دارد که ماهیانه، سهمیه بنزین آن را دریافت می کند و این بنزین را یا به مصرف کارهای شخصی خود می رساند یا اضافی بنزین را با قیمت بالا می فروشد، حکم این چگونه است؟

بسمه تعالی، مخالفت با مقررات دولت اسلامی جایز نیست.

3. آیا می شود جنس یا اجناسی را که نرخ ارزان دولتی دارند و طبق شرایطی به ما تعلق گرفته است، در بازار آزاد به قیمت بالاتری فروخت، در صورتی که به پولش احتیاج مبرم باشد؟ حکمش چیست؟

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی است.

2. شرکت تعاونی مصرف این واحد تولیدی به اعضای خود، پودر و روغن نباتی و صابون می دهد؛ البته با توجه به مسأله بسیج اقتصادی و توزیع ارزاق، به صورت سهمیه بندی معین، گرفتن این سهمیه، از تعاونی چه صورتی دارد؟

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی است.

5. شخصی قبلاً احتیاج به تلفن داشته، لذا از مخابرات فیش تلفنی خریداری کرده و بعد از مدتی، احتیاجش برطرف می شود؛ آیا می تواند آن فیش را به دیگری به قیمت بازار آزاد بفروشد یا همان طور نگهداری نماید؛ تکلیف چیست؟

بسمه تعالی، تابع مقررات اداره مخابرات است.

3. پدری با این که نماز می خواند و بعضی از مسائل شرعی را رعایت می کند، متعهد به انقلاب نیست. مثلاً با این که حقوق کافی دارد (حقوق بازنشستگی) هر وقت بتواند، جنسی مثل یخچال را از سهمیه دولتی می گیرد و با دو برابر یا بیشتر قیمت خرید می فروشد. سود آن پول چه حکمی دارد و غذا خوردن از مال او و احترام به والدین (احترام به او) از جانب فرزند چه صورتی دارد؟ نظر عالی را مرقوم فرمایید.

بسمه تعالی، اگر کار او خلاف مقررات دولت اسلامی نباشد اشکال ندارد و استفاده از اموال او تا یقین به غصب نباشد مانع ندارد.

3. آیا این کسانی که کنار خیابان سیگار می فروشند، آیا فروششان درست است و پولشان حلال؟ چون کار دیگر جز این کار ندارند، بکنند.

بسمه تعالی، رعایت مقررات دولت اسلامی لازم است.

3. آیا از سهم ارزاق تعیین شده برای مردم می توان در جهات خیریه برداشت نمود؟

بسمه تعالی، استفاده در غیر جهت تعیین شده جایز نیست.

4. شخص یا اشخاصی تقاضای جنسی می کنند (مثلاً تلویزیون یا یخچال یا کولر و یا فرش ماشینی و...) آیا اشخاصی که از طرف مساجد هستند (فعالاً به بسیج اقتصادی واگذار شده است) حق دارند که برای بررسی این که این شخص یا اشخاص، جنس مورد تقاضایش را احتیاج دارد یا ندارد، به داخل منزلش بروند و تحقیق بکنند و صحت موضوع را به اثبات برسانند؟ تکلیف چیست؟ لطفاً بفرمایید.

بسمه تعالی، با رضایت صاحب خانه مانع ندارد.

2. کسانی که سیگار را بدون آن که اعتیاد داشته باشند به طرق مختلف (جهت مهمان، اقوام و...) اخذ و در بازار سیاه به فروش می رسانند، آیا عملشان مخالف شرع اطهر است یا خیر؟

بسمه تعالی، چنانچه خلاف مقررات دولت اسلامی باشد جایز نیست.

4. بعضی ها نخ را که از اتاق بازرگانی می خرند، در بازار آزاد بدون هیچ عملی که روی آن انجام دهند، به دو برابر قیمت می فروشند، آیا جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، چنانچه خلاف مقررات باشد جایز نیست.

2. سهم قند و شکر که به قهوه خانه و قنادی ها می دهند، اگر بفروشد سود آن حلال است؟

بسمه تعالی، باید مقررات دولت اسلامی را مراعات نمایند.

15. هناك من يأخذ من الشورى المحليّة أشياء لا يحتاجها - كالسيگار مثلاً - ثمّ يبيعهها في الأسواق أو يعطيها لأصدقائه. فهل هذا العمل جائز وهل يجوز الشراء من هذا الإنسان؟

بسم الله تعالى، يجب في ذلك مراعاة مقرّرات الدولة الإسلامية.

2. آیا می توان از کوپن بنزین دولتی، جهت وسیله نقلیه شخصی خود یا دیگران، استفاده نمود؟ و اگر مجاز باشد، در چه مواردی؟

بسمه تعالی، جایز نیست.

بسمه تعالی

حوزه محترم استفتائات امام خمینی، ضمن سلام و تقدیم ادب و احترام؛ تقاضای پاسخ مسائل شرعیه ذیل را دارد:

1. اگر کسی در بازار مسلمین به خرید و فروش اجناس خارجه نظیر شلوار و پیراهن و عطریات و امثال آن که از طریق جنوب کشور توسط مرزنشینان یا کسانی که شغل خود را خرید و حمل این گونه اجناس از بنادر و شهرهای مرزی به شهرهای مجاور و مرکزی قرار داده اند، مبادرت ورزد آیا شرعاً جایز است یا خیر؟ با توجه به این که چنانچه برای حاکم شرع ثابت شود این اجناس در مقابل مقدار ارزی که به طور غیر قانونی از کشور خارج شده، وارد گردیده - اگر چه با چندین واسطه به دست چنین شخص مشغول تجارت در بازار مسلمین رسیده - اقدام به توقیف آن می نماید؛ زیرا مال مجهول المالك، متعلق به دولت اسلامی است. ولی از آن جا که دادگاه انقلاب خود را موظف شرعی به تحقیق نمی داند و حمل بر صحت می نماید، کم و بیش در شهرها خرید و فروش اجناسی از این قبیل، خصوصاً باتوجه به مرغوبیت آن ها رواج دارد.

ناگفته نماند که در شهر کرمان مدتی قبل از سوی کمیته امور صنفی اعلام گردید: «فروش و خرید این گونه اجناس تا مدت مقرر آزاد و پس از آن ممنوع می باشد»؛ ولی پس از چند روز حکم مذکور لغو گردید. ضمناً مالیات گمرکی که حضرت امام در کتاب کشف اسرار بدان اشاره فرموده اند، تبعاً در مورد چنین اجناسی پرداخت نمی شود.

آیا چنین شخص فروشنده ای که در ابتدا بدان اشارت رفت، موظف است تحقیق

کند جنسی را که برای او آورده اند از طریق دولت وارد کشور شده یا خیر؟ و اگر کسی فرضاً به شیراز برود و این قبیل اجناس را در بازار آزاد خریداری نموده و به شهر کرمان منتقل کند و به آن چنان فروشنده ای بفروشد؛ آیا فروشنده می تواند بدون تحقیق و با توجه به این که این جنس در بازار آزاد خریداری شده، اقدام به خرید و فروش آن بنماید؟ آیا موظف است تحقیق کند که مالیات گمرکی این جنس پرداخت شده یا خیر؟ مستدعی است چنانچه فروع دیگری به نظر مبارك می رسد با ذکر جواب مرقوم فرمایید.

بسمه تعالی، بر فروشنده، تحقیق لازم نیست و مجاز در خرید و فروش است. مگر آن که از طرف دولت اسلامی ممنوع اعلام شود.

2. تکلیف شرعی اعضای خانواده چنین شخصی چیست؟ آیا موظفند در این خصوص تحقیق نمایند و بررسی کنند که سرپرست خانواده معاملاتش در غیر این مسأله، مثلاً از نظر شرایط کالا و خریدار و سایر احکام معاملات مطابق فتوای حضرت امام است یا خیر؟ با توجه به این که سرپرست خانواده خود را مقلد امام می داند.

البته ناگفته نماند که سرپرست خانواده در کنار اجناس خارجه به آن صورت که تقریر یافت، اجناس ایرانی را نیز خرید و فروش می نماید و همچنین مقداری حقوق بازنشستگی از ارتش جمهوری اسلامی دریافت می دارد. اگر درآمد چنین شخصی، حلال مخلوط به حرام باشد اعضای خانواده می توانند خمس آن را پردازند؟ اگر کسب سرپرست خانواده نامشروع است فرزندان و یا مادر چه وظیفه ای دارند؟ مضافاً به این که بخواهند از آثار وضعی و روانی چنین درآمدهایی مصون باشند.

بسمه تعالی، اعضای خانواده مکلف به تحقیق نیستند و تا یقین به وجود مال حرام در بین اموال حاصل نشود، تصرف مانع ندارد.

3. فرق معاملات باطل و حرام چیست؟ در رساله عملیه حضرت امام موارد معاملات باطل 5 مورد است و در رساله نوین معاملات حرام 15 امر می باشد.

بسمه تعالی، به کتاب تحریر الوسیله مراجعه نمایید.

4. اگر جنسی را بخرد و بگوید: هر وقت تمکن پیدا کردم بهای جنس را می پردازم و فروشنده هم به این امر راضی گردد، معامله صحیح است یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر مدت به نحو مضبوط تعیین نشود و نسبه معامله شود معامله باطل است.

5. اگر شخصی به لحاظ امین بودن تاجری سرمایه ای را در اختیار او گذارد تا با سرمایه خود مخلوط کند و چنین تاجری بدون قرارداد ماهیانه مبلغی به او بپردازد شرعاً جایز است یا خیر؟ آیا در کل تجارت، با فرض حرام بودن، دخالت دارد به نحوی که اعضای خانواده تاجر نتوانند از چنین درآمندی استفاده کنند؟ لطفاً چنانچه فروعی برای مسأله قابل تصور و مورد ابتلا است مرقوم فرمایید.

بسمه تعالی، پول را اگر قرض کرده، تمام درآمد به خودش تعلق دارد و اگر به عنوان مضاربه قبول کرده، درآمد به نسبت سرمایه تقسیم می شود و در هر صورت معاملات و تصرفات اشکال ندارد.

6. شرایط خارج کردن ارز از کشور چیست؟ اگر بر خلاف شرایط عمل گردد و مالی خریداری شود؛ آیا حق تصرف در آن مال وجود دارد و فقط معصیتی انجام شده یا خیر؟

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت اسلامی است.

7. اجناس خارجه با آن توضیحی که گذشت، تولیدی چه کشوری باشد حرام است؟ اگر از آن کشوری که خرید جنس از آن اشکال دارد، خریداری نشود؛ بلکه همان جنس از کشور دیگری خریداری شود چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، باید از مسئولین مربوطه سؤال شود و طبق مقررات عمل نمایند.

[سؤال 12523] 7247

بسمه تعالی 1358 / 6 / 11

قم، به نام خدا و یاری امام مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف)، دفتر امام خمینی

پیرو عریضه 1358 / 5 / 17 عده ای افراد سودجو شایع نموده اند: «اجناس قاچاق که معاملات آن غیر مجاز اعلام شده، منحصر به اسلحه، مواد مخدر و از این قبیل اجناس می باشد» و به همین علت معاملات سایر اجناس قاچاق از قبیل قماش، خرازی و غیره را مجاز می دانند.

خواهشمند است نظریه حضرت آیت الله امام خمینی را در این مورد اعلام فرمایید.

بسمه تعالی، فروش اجناس قاچاق باید با مقررات دولت اسلامی باشد و چنانچه دولت مزاحمتی ندارد و در بازار فروخته می شود مانع ندارد.

ص: 620

دفتر محترم امام خمینی، احتراماً؛ پس از طلب توفیق از خداوند برای شخص امام در جهت به ثمر رسانیدن انقلاب اسلامی

من در سه سال و اندی پیش، یک ماشین سواری از یکی از فروشگاه‌ها خریده‌ام. اکنون بعد از این مدت شخصی را که آن ماشین سواری را در آن مغازه فروخته، دستگیر کرده‌اند. معلوم شده است که یکی از موارد اتهامش تقلب در وسیله نقلیه ای بوده است که من خریده‌ام. (البته به این صورت بوده است که ماشین قراضه دیگری خریده و مشخصات آن را روی این ماشین منتقل نموده است و فروخته است) در حال حاضر ماشینی که دست من بوده هیچ گونه مدعی خصوصی ندارد. به احتمال زیاد به صورت قاچاق از خارج وارد شده و این کارها برای فرار از پرداخت حقوق دولتی آن بوده است. خواهشمند است بفرمایید تکلیف من چیست؟

با توجه به سختی تهیه وسیله نقلیه در چه صورتی می‌توانم ماشینم را پس بگیرم؟

بسمه تعالی، بر شما چیزی نیست و مراعات مقررات دولت اسلامی لازم است.

حضور محترم رهبر کبیر انقلاب اسلامی و قائد عظیم الشان، امام خمینی، روحی لك الفداء، پس از اهدای سلام خالصانه، عرض می‌شود: اجناسی که به طور قاچاق از خارج وارد می‌شود و در بازارها به فروش می‌رسد - بالخصوص منطقه چابهار - آیا خرید این قبیل اجناس (پوشیدنی، تزئیناتی و غیره) از نظر شرع اشکال دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر دولت اسلامی مقرراتی در آن دارد، باید مراعات شود و اگر مزاحمتی ندارد، خرید و فروش در بازار مانع ندارد.

بسمه تعالی

شخصی به زیارت ثامن الحجج می رود و در ضمن زیارت، چای پاکستان - که در همه مغازه ها موجود است - خریداری و به تبریز می آورد، خرید و فروش چای را مرقوم فرمایید.

بسمه تعالی، باید مقررات دولت اسلامی را در این جهت مراعات کند.

بسمه تعالی 1360/9/20

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دامت برکاته، محترماً به عرض می رسانم: در مورد مسأله شرعی زیر خواهشمندم فتوای خویش را اعلام فرمایید:

این جانب در بازار به فروش لباس بچه مشغول هستم و چون خودم سرمایه ندارم، خانم هایی در منزل برای من کار می کنند و برای آن ها پارچه ترون خارجی از بازار می خرم و آن ها در منزل، لباس پارچه ای نوزاد تولید می کنند و اغلب این خانم ها مستمند و احتیاج به کار دارند. می خواستم بفرمایید با شرایط موجود که اولاً نوع جنسی که من مصرف می کنم تولید داخلی ندارد و ثانیاً با توقف خرید پارچه قاچاق، خانم هایی که در خانه کار می کنند و فقط از این راه امرار معاش می کنند بیکار گردیده اند، آیا من می توانم پارچه خارجی قاچاق از بازار تهیه کنم یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر خلاف مقررات دولت اسلامی نباشد و از طرف دولت منعی در خرید آن نباشد، اشکال ندارد.

بسمه تعالی

محضر مقدس حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه

شخصی از ایران اجناس قاچاق از قبیل لباس و ظروف ملامین به پاکستان وارد

می کند. خریدن این قبیل اشیا چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، هر عمل بر خلاف مقررات دولت اسلامی جایز نیست.

[سؤال 12529] 7253

بسمه تعالی 4 / 12 / 1361

محضر مستطاب رهبر کبیر انقلاب اسلامی، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

پس از عرض سلام و آرزوی صحت و سلامت برای آن بزرگوار محترماً معروض می دارد: به طوری که اخیراً مسموع شده است دولت جمهوری اسلامی ورود بعضی از اجناس را توسط خلیج نشین ها آزاد نموده است از جمله ساعت و لوازمات آن، و به طوری که مطلع هستید عده ای هم این اجناس را به طور قاچاق وارد نموده و در بازار به فروش می رسانند. نظر مبارک حضرت عالی در مورد خرید و فروش این گونه اجناس چنانچه در بازار به طور مخلوط فروخته شود چگونه می باشد؟ ضمناً با توجه به فتوای حضرت عالی، نسبت به خرید قاچاق و فروش آن در حدود دو سال است که اقدام نموده ام. صحت و طول عمر آن امام بزرگوار را تا انقلاب جهانی حضرت مهدی سلام الله علیه از خداوند بزرگ مسئلت دارم.

بسمه تعالی، تابع مقررات دولت جمهوری اسلامی است، اگر قاچاق بودن آن معلوم نباشد و یا منعی از طرف دولت در خرده فروشی آن نباشد اشکال ندارد.

[سؤال 12530] 7254

بسمه تعالی

لطفاً بفرمایید که وارد کردن سیگار وینستون اشکال دارد یا بی اشکال است؟ همچنین کسی که از این سیگار استفاده می کند تکلیفش چیست؟ همین طور کلاً کالاهای وارداتی امریکا که غیر ضروری است چگونه است؟

ص: 623

بسمه تعالی، در وارد کردن اجناس از خارج باید مقررات دولت اسلامی مراعات شود.

[سؤال 12531] 1050

3. آیا مسلمان می تواند به جهت مرض، وسیله ای درمانی را که مثلاً در کشوری مانند امریکا وجود دارد، خریداری کند یا خیر؟ و در صورت خرید، آیا معصیت کرده؟

بسمه تعالی، بستگی به مقررات جمهوری اسلامی دارد.

[سؤال 12532] 7192

2. اجناسی که از راه غیر مجاز از قبیل پارچه و چایی و شکر و کفش وارد کشور می نمایند، خرید و فروش این اجناس جایز است یا نه؟

بسمه تعالی، موقوف است به اجازه دولت اسلامی.

[سؤال 12533] 451

2. در حالی که شیطان بزرگ (امریکا) ایران را در محاصره اقتصادی قرار داده برای دانشجویان مجرد یا متأهل مسلمانی که پس از فراغت از تحصیل به ایران باز می گردند و بنا دارند که خانه و زندگی را از نو شروع کنند، خرید لوازم زندگی (از قبیل ظروف چینی و ... که در ایران گران است) برای مصرف شخصی چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، با مراعات مقررات جمهوری اسلامی اشکال ندارد.

ص: 624

[سؤال 12534] 7255

بسمه تعالی 1361/7/29

محضر مبارك مرجع عالی قدر، رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی و ادام الله توفیقاته

احتراماً؛ به استحضار حضرت عالی می رساند: قبل از انقلاب اسلامی ایران رسم بود که اسناد معاملات اراضی و ابنیه - به قیمت تعیین شده - در دفترچه معاملات دولتی نوشته شود؛ در حالی که ممکن بود ثمن معامله چندین برابر آن باشد و از آن جا که مالیات معاملات بر اساس همین مبلغ تعیین و از فروشنده دریافت می شد؛ لذا هیچ کس حاضر نبود قیمتی که ملك را می فروشد در سند بنویسد و مبلغ پرداختی برای معاملات بر اساس توافق خریدار و فروشنده تعیین و داد و ستد می شد.

اکنون مستدعی است نظر حضرت عالی را اعلام فرمایند:

1. آیا معاملاتی که به این ترتیب قبل از انقلاب صورت گرفته و خریدار و فروشنده با تنظیم سند قطعی یا صلح، حقوق مورد معامله و ثمن آن را رد و بدل نموده اند؛ صحیح است؟

2. آیا ملاک محاسبه و ارزش معامله واقعیت توافق طرفین و مبلغ پرداختی به فروشنده است یا مبلغ سند؟

بسمه تعالی، معاملاتی که قبلاً واقع شده اشکال ندارد و فعلاً باید بر اساس مقررات جمهوری اسلامی عمل شود.

[سؤال 12535] 7256

بسمه تعالی

پیشگاه مبارك حضرت مستطاب حجت الاسلام والمسلمین، سید العلماء

ص: 625

والمجتهدین، رئیس الملة والدین، رهبر انقلاب اسلامی ایران، امام خمینی

زیدی يك باب مغازه را برای مسجد وقف نموده که اجاره آن صرف مخارج مسجد شود. به علت تعریض خیابانی، تخریب و کلاً زمین و بنا از بین رفته و مجدداً همان زید يك باب مغازه در زمین ملکی خویش بنا نمود که بر اثر نداشتن پول کافی همان مغازه را قبل از اتمام بنا سرقفلی داده و از بابت آن سرقفلی بنای مغازه را به اتمام رسانیده است. ضمناً اجاره ماهانه نیز وقف مخارج مسجد می گردد. مستدعی است جواب فرمایید که آیا دارایی حق دریافت مالیات از بابت مغازه مذکور را دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، مربوط است به مقررات دولت اسلامی.

[سؤال 12536] 7257

بسمه تعالی 1361 / 11 / 16

دفتر محترم استفتای حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دامت برکاته

احتراماً؛ با تقدیم سلام و دعا جهت پیروزی رزمندگان اسلام، اشعار می دارد: اخیراً شهرداری های کشور - با توجه به بخشنامه های وزارت کشور جهت خودکفا شدن - اقدام به وضع عوارض هایی نموده اند که به مقتضای شغل و حرفه پیشه وران و کسبه از آنان اخذ شود. البته مقدار دقیق آن پس از تصویب در حوزه شهرستان و تأیید استانداری به وزارت کشور ارسال می گردد که پس از تأیید نهایی به مرحله اجرا درآید. خواهشمند است نظر دفتر محترم را اعلام فرموده تا به مسئولین - که از نظر شرعی مسأله را پی گیری و تعقیب می نمایند - پاسخ مقتضی داده شود.

بسمه تعالی، چنانچه طبق مقررات دولت اسلامی عمل شود، مانع ندارد.

[سؤال 12537] 7258

بسمه تعالی 1361 / 10 / 4

محضر مبارك امام امت، خمینی بت شکن، امید مستضعفان، رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، روحی فدا، با عذرخواهی از تصدیع وقت آن

ص: 626

رهبر عالی قدر و ضمن بوسیدن دست آن رهبر عظیم الشان از راه دور با توجه به این که این جانب مقلد آن رهبر عظیم الشان هستم و بر این تقلید مباحات می نمایم به محضر مبارك مطالب ذیل را عرضه می دارم و تقاضای راهنمایی دارم:

آن حضرت امر فرمودند که کلیه قوانین غیر اسلامی گذشته لغو است. معاون وزارت محترم کشور از وزیر محترم کشور جمهوری اسلامی ایران اخیراً و پس از امر حضرت امام در مورد دریافت عوارض توسط شهرداری ها سؤال کرده اند. ایشان جواب ارائه فرموده اند که کماکان عمل شود. خواهشمند است این حقیر را با توجه به این که حضرت امام اطاعت از مقررات دولت جمهوری اسلامی ایران را تکلیف دانسته اند راهنمایی فرمایند.

بسمه تعالی، مراعات مقررات دولت اسلامی لازم است.

[سؤال 12538] 7259

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت امام خمینی، سلام علیکم، با درود به رهبر کبیر انقلاب و به روان مطهر شهدای کربلای ایران يك مسأله ای پیش آمده که خواهشمندیم جواب لازم را بفرمایید.

در این منطقه افرادی که زمینی یا ملکی یا ساختمانی را می خواهند بفروشند یا بخرند به عنوان مثال ساختمان مورد معامله 200/000 تومان است هنگامی که به محضر می روند تا معامله را رسمی کنند می گویند که 20/000 تومان خریده و یا فروخته ام برای این که مالیات کم بدهد و این پول هم از صندوق دولت کسر می شود.

آیا این پولی که دروغ حرف زده و دویست هزار تومان را بیست هزار تومان گفته و به عوض این که ده هزار تومان مالیات بدهد يك هزار تومان می دهد، آن نه هزار تومان که کم داده حرام نیست و آیا ضرر به بیت المال نیست؟

بسمه تعالی، دروغ حرام است.

ص: 627

بسمه تعالی

حضرت آیت الله العظمی امام خمینی

مستحضر می باشند که اکثر شرکت ها و تجار بازار در سراسر ایران در رژیم منفور سابق به وسیله افرادی مثل بنده حساب سازی می کردند و دفاتر غیرقانونی و غیر شرعی خود را در لباس قانون و شرع ارائه می دادند تا بتواند مالیات کمتری بپردازند و یا اصولاً هیچ نوع مالیاتی به دولت ندهند. البته به لحاظ شرعی مدعی بودند که چون رژیم طاغوتی است؛ نباید تقویت شود. متأسفانه، این روش هنوز هم اجرا می گردد. با توجه به این که دیگر این عمل، در حال حاضر حرام و خلاف قانون است و باید واقعیت ثبت شود و حق دولت پرداخت گردد. جمعی از ما بر این عقیده هستیم که باید این فساد را به اطلاع شما و همگان برسانیم، ولی افرادی هستند که البته بنده هم از آن ها مستثنا نیستم که از ضرر احتمالی مالی خود می ترسیم که ان شاء الله با ایمان قوی که در ما به وجود می آید و با اطمینان از حمایت مراجع محترم تقلید و دولت، بتوانیم ریشه این نادرستی و خیانت به دین و ملت را نیز برکنیم. استدعا دارد، فتوای خود را در این مورد به عامه مردم مرحمت فرمایید.

بسمه تعالی، مراعات قوانین و مقررات دولت اسلامی لازم است و ارائه عمل غیر قانونی و غیر شرعی در لباس قانون و شرع، جایز نیست.

بسمه تعالی

محضر مبارک مرجع عالی قدر جهان تشیع و رهبر انقلاب اسلامی ایران، حضرت آیت الله العظمی الامام خمینی، سلام علیکم، بعد از تقدیم عرض سلام، این جانب سؤالی راجع به دادن مالیات به دولت اسلامی دارم، خواهشمندم در این باره بنده را روشن فرمایید.

ص: 628

آیا غیر از زمان جنگ، که دولت نیاز بیشتری به بودجه دارد، در زمان صلح پرداخت مالیات به دولت اسلامی، شرعی می باشد یا خیر؟ با توجه به این که مقدار مالیاتی که دولت برای پرداخت کننده تعیین می نماید، پرداخت کننده چه در آن سال آن درآمد را داشته باشد و یا نداشته باشد، باید پردازد.

بسمه تعالی، مقررات دولت اسلامی باید مراعات شود.

[سؤال 12541] 7262

بسمه تعالی

محضر مقدس رهبر عظیم الشان اسلامی ایران، السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

چندین دستگاه موتور سواری برای شخصی رسیده که تمام گمرک و در موقع ترخیص از گمرک، مخارج دولتی را وصول نموده اند و طبق تصویب شورای محترم انقلاب، مبالغی هم در تهران از طرف وارد کننده به بانک ملی پرداخت شده است، ولی در مقصد ولایات، فرماندار محل بدون ارائه مجوز شرعی یا قانونی - اسلامی، از هر دستگاه پانصد تا هزار تومان وصول می نماید. آیا وصول چنین وجهی از طرف آقای فرماندار جایز است؟ و در صورت عدم جواز، پرداخت کننده وجه اضافی حق دارد به دادگاه اسلامی مراجعه نماید یا عمل فرماندار نافذ است؟

بسمه تعالی، بستگی به مقررات دولت جمهوری اسلامی دارد، و رسیدگی موکول است به مسئولین مربوطه.

[سؤال 12542] 7263

بسمه تعالی 1361 / 9 / 8

دفتر حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دام بقاءه

احتراماً؛ کاسبی از فروشگاه خود در طول سال، مبلغ 80 هزار تومان درآمد داشته، از این مبلغ 48 هزار تومان بابت برق، تلفن و مزد شاگرد پرداخت نموده و مبلغ 32 هزار تومان سود خالص ایشان می باشد. آیا پرداخت مالیات به دارایی باید از مبلغ 80

ص: 629

هزار تومان محاسبه و پرداخت شود یا از 32 هزار تومان سود خالص؟ خواهشمند است حکم شرعی را بیان فرمایید.

بسمه تعالی، تابع مقررات اداره مالیات بر درآمد است.

[سؤال 12543] 7264

بسمه تعالی

دفتر امام، احتراماً معروض می دارد:

این جانب حدود شصت متر خانه پدری خود را - که برای سه ورثه و یک مادر پیرم می باشد و بسیار مخروبه بود - ساختم. چون مشرف به خیابان است، دکانی از آن را به مبلغ 94/000 تومان فروخته و این پول را خرج ساخت خانه نمودم. اکنون مالیات وارد بر این پول، حدود هجده هزار تومان می باشد که این جانب توان پرداخت آن را ندارم یا این که بایستی سوگند دروغ بخورم که من این دکان را به مبلغ کمتری فروخته ام تا مالیات کمتری بپردازم که از نظر شرعی درست نیست و یا این که بقیه خانه را یا بفروشم و یا این که خانه را به گرو گذاشته و یا راهی دیگر که شرع مشخص کند. البته این جانب حتی با پرداخت قسطی آن ماهیانه 300 تا 400 تومان موافقم.

بسمه تعالی، مطلب را به مسئولین تذکر دهید و هر نحو مقررات دولت اسلامی اقتضا می کند عمل نمایید.

[سؤال 12544] 7265

بسمه تعالی

حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دامت برکاته

شخصی دارای حساب سال است و در سر سال حساب دخل و خرج را نموده است و مقداری از درآمد زیاد آمده است، خمس آن را می پردازد. حتی در بین سال صدقات مستحبه را تا حدودی پرداخته است. یا آن که دخل و خرجش مساوی بوده یا خرجش از دخلش زیادتیر بوده، در عین حال اداره دارایی مطالبه مالیات می نماید. در

ص: 630

صورت عدم توانایی بر پرداخت مالیات یا با قدرت بر پرداخت مالیات، در صورت فوق چنانچه پرداخت، آیا واقعاً مدیون است، مانند بقیه دیون یا خیر؟

بسمه تعالی، مقررات دولت اسلامی باید مراعات شود.

[سؤال 12545] 7266

بسمه تعالی

1. بعضی از مالیات ها و عوارض مورد مطالبه دولت که در موعد معین پرداخت نشود مشمول جریمه دیرکرد می گردد آیا این مبلغ که اضافه بر اصل مالیات یا عوارض اخذ می گردد و نسبت به تأخیر در زمان پرداخت میزان آن نیز افزایش می یابد، ربا تلقی می شود یا خیر؟
بسمه تعالی، ربا محسوب نیست بلکه اضافه مالیات است.

2. مطابق قوانین مالیاتی در صورت امتناع از پرداخت مالیات مشکلات و تضییقاتی مانند توقیف اموال و دارایی و صدور اجراییه و امثال آن عارض بدهکار می شود از طرف دیگر حاکم شرع می تواند شخص را مجبور به پرداخت وجوه شرعیه بنماید آیا اخذ دو نوع مالیات از یک مال معین مشروع است یا خیر؟

بسمه تعالی، دادن مالیات کفایت از خمس نمی کند.

[سؤال 12546] 4023

2. افرادی که از زمان مکلف شدن تا کنون خمس و سهم امام خود را پرداخت نموده اند، آیا مالیات هم باید بدهند؟ تقاضای جواب دارم.
بسمه تعالی، مراعات مقررات دولت اسلامی لازم است و ربطی به خمس مال ندارد.

[سؤال 12547] 6871

2. خرید و فروش منزل در قم به شکلی است که قیمت حقیقی با قیمتی که دولت می گذارد اختلاف شدید دارد و دولت، مالیات را بر اساس قیمت خودش می گیرد؛ لذا در این میان فروشنده به سادگی سود زیادی دریافت می دارد؛ در این مورد تکلیف

ص: 631

چیست؟ آیا اشکالی از نظر خرید و فروش پیش نمی آید؟ مثلاً بنده منزلی را با دو اتاق خریدم به مبلغ 410000 تومان در حالی که در سند، قیمتی حدود 35000 تومان ثبت شده و اداره دارایی از فروشنده مبلغی کمتر از 2000 تومان مالیات گرفته است و همین مسأله از عوامل مهم گرانی منزل در قم است.

بسمه تعالی، بستگی به مقررات دولت اسلامی دارد.

[سؤال 12548] 6479

10. نظر بر استقرار حکومت اسلامی، با توجه به این که حق الوکاله ای که از موکل وصول می شود - حسب توافق - با موکل است و تمبر مالیاتی، براساس حق الوکاله قانونی دریافت می شود، آیا پرداختن مابه التفاوت مالیات (اختلاف مالیات قانونی و مالیات وجه دریافتی از موکل)، موجب مسئولیت شرعی است یا خیر؟

بسمه تعالی، بستگی به مقررات جمهوری اسلامی دارد.

[سؤال 12549] 4783

3. آیا وجوهی که از متوفی در بانک می باشد و با توجه به وصیت و مخارج دفن و کفن و دولت، از آن مالیات بر می دارد، از نظر حکم اسلامی با توجه به وصیت های متوفی چه حالتی دارد؛ در صورتی که ورثه هیچ گونه رضایتی به برداشت مالیات از طرف دولت ندارند؟

بسمه تعالی، مالیات تابع مقررات دولت اسلامی است.

[سؤال 12550] 2829

2. عده ای را عقیده بر آن است که چون خمس آل محمد صلی الله علیه و آله و سهم مبارك امام علیه السلام را می پردازند و از خیرات و مبرات نیز دریغ نمی نمایند؛ اگر مالیات حقیقی و واقعی خود را به دولت جمهوری اسلامی پردازند و یا این که اصولاً مالیاتی را به دولت ندهند، آیا مرتکب خطا و لغزش نشده اند، آن بزرگوار چه می فرمایند؟

بسمه تعالی، مقررات جمهوری اسلامی، لازم المراعات است.

ص: 632

2. دولت عوارض شهر را می گیرد، مثلاً ماشین هایی از تهران یا بندرعباس وارد شهر دیگر می شود دولت عوارض می گیرد. حالا شخص از دولت اجاره می کند، مثلاً بیست هزار تومان به دولت می پردازد. آن شخص عوارض از مردم می گیرد. در این صورت گرفتن عوارض از مردم جایز است یا خیر؟ بنابراین اشیا که وارد می شود مثل گندم و برنج و غیره بلکه از ماشین خالی وارد شده هم عوارض می گیرد. در این صورت گرفتن عوارض جایز است یا خیر؟ دولت هم غیر مردم می باشد؟

بسمه تعالی، اگر بر وفق مقررات دولت اسلامی باشد مانع ندارد.

3. در رژیم سابق در محضرهای اسناد و املاک قیمت ملک را کم می گفتند که کمتر مالیات به آن متعلق شود. فعلاً این عمل چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، مانع ندارد؛ ولی باید از دروغ احتراز کند.

7. برای کمتر پرداخت کردن مالیات به دولت در معاملات سرقفلی بر حسب معمول کمتر از واقع امر قیمت آن را بگویند جایز است یا نه؟

بسمه تعالی، مخالفت مقررات جایز نیست.

4. آیا پرداختن مالیات در دولت جمهوری اسلامی واجب است و اگر توانایی پرداخت آن را نداشته باشد تکلیف چیست؟ بعضی اوقات مأمورین دریافت مالیات تهدید می کنند که در صورت عدم پرداخت مالیات، آب و برق و غیره از آن منزل قطع می شود.

بسمه تعالی، مراعات مقررات دولت اسلامی لازم است.

[سؤال 12555] 7267

بسمه تعالی

محضر مبارك زعيم عالی قدر، حضرت آيت الله العظمی امام خمینی، دام عزّه

تقاضامند است نظر مبارك خود را در مورد خواندن دعاهاي كمیل و ندبه و سمات و زیارات عاشورا و جامعه و عزاداری حضرت امام حسین علیه السلام از قبیل نوحه خوانی و سینه زنی و غیره مرقوم فرمایید، تا رفع ابهام و شبهه از دسایس مغرضین شود و نیز شیعیان راستین اغفال نشوند.

بسمه تعالی، خواندن ادعیه مأثوره و عزاداری برای حضرت سید الشهداء از افضل قربات و آدم ساز است.

[سؤال 12556] 7268

بسمه تعالی 4 / 2 / 1361

محضر مبارك رهبر عالی قدر، حضرت امام خمینی، پس از عرض سلام، خواهشمنند است بیان فرمایید: مجالس تعزیه داری حضرت خامس آل عبا حسین بن علی علیهما السلام جزو تعلیم و تربیت می باشد یا خیر؟

بسمه تعالی، بهترین وسیله برای تعلیم و تربیت، مجالس عزاداری حضرت سید مظلومان است که در آن ها مواعظ و احکام بیان می شود.

[سؤال 12557] 7269

بسمه تعالی

جماران، دفتر امام خمینی

آیا جایز است در مراسم عزاداری امام حسین مردها جلوی زن ها لخت شده و عزاداری نمایند.

ص: 634

بسمه تعالی، اشکال ندارد، مگر در صورتی که مفسده داشته باشد و بر زن ها واجب است از نگاه کردن به بدن نامحرم اجتناب نمایند.

[سؤال 12558] 7270

بسمه تعالی 1358/7/9

محضر مبارك حضرت آيت الله العظمى امام خمينى، السلام عليكم ورحمة الله وبركاته

احتراماً؛ بر طبق معمول سنواتى، بيست شب اول ماه محرم الحرام، مراسم سوگوارى حضرت سيدالشهدا و سه شب اطعام برگزار مى شود. آيا اجازه مى فرماييد كليۀ مخارج مراسم به حساب شماره 100 يا 200 واريز و يا به مصارف خانواده شهدا و مجروحين عصر انقلاب برسد و يا اين كه بر حسب معمول مراسم اجرا گردد. امر، امر مبارك است.

والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته

بسمه تعالی، مراسم سوگواری سيد مظلومان ترك نشود.

[سؤال 12559] 7271

بسمه تعالی بيستم صفر المظفر 1400 ق

محضر منور حضرت آيت الله العظمى، حامى حوزه مسلمين، مرجع و مجاهد عالى قدر امام خمينى، دام ظلّه العالى، پس از اداى مراتب ارادت و دعاگوئى و ثناگوئى محترماً؛ معروض حضور نفيس گنجور باهر النور آن حضرت مى دارد كه متمنى است مسأله اى كه اكنون عرض مى شود جواب آن را صريحاً مرحمت فرموده و به خط و مهر شريف اين نامه را مزين فرماييد.

از سال ها و قرن هاى پيش در شوشتر مرسوم بوده در ايام عزادارى امام مظلوم - ارواحنا فداه - دسته هاى سينه زنى تمام محلات با بودن زن ها لخت شوند و در مساجد و محافل و در خيابان ها با حضور علما به راه افتند و تا امامزاده ها و منازل علما

ص: 635

بروند. اخیراً بعضی در شوشتر و دهات آن شایع کرده اند که چون زن ها می آیند، لخت شدن حرام است و باید با لباس سینه بزنند و بعضی از مردم هم باور می کنند و لذا وضع دسته ها و سینه زدن درهم و رهم شده و خیلی ضعف پیدا کرده است! اکنون نظر مبارک و فتوای آن حضرت مطلوب است. آیا برهنه شدن، ولو زن ها باشند عیبی دارد یا خیر و آیا حفظ این شعار مهم بر هر کس لازم است یا خیر؟ بسمه تعالی، مانع ندارد و زن ها نباید به بدن مرد اجنبی نظر کنند.

[سؤال 12560] 7272

بسمه تعالی 15 / 8 / 1358

حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، رهبر عالی قدر انقلاب اسلامی ایران

محترماً ضمن تقدیم فتوکی اعلامیه گروه توحیدی عاشورای اردبیل که در آن به نوکران آگاه و انقلابی حضرت حسین علیه السلام بسی توهین کرده اند، به عرض می رساند که نوحه خوانان این شهرستان، به شهادت تمام اقشار - اعم از روحانیون گرامی و بازاریان و فرهنگیان - در تمام مدت انقلاب تا به ثمر رسیدن این انقلاب پاك، با خواندن اشعار انقلابی و شرکت در تمام تظاهرات در اول صفوف انقلابیون تا پای جان ایستادگی نموده و از هیچ گونه جانبازی دریغ نداشتند. اکنون که ماه محرم و ماه انقلاب حسینی در شرف فرا رسیدن است، عده ای از شاگردان مکتب رضا قلدر پهلوی برای برچیدن عزاداری حضرت حسین علیه السلام اقدام به پخش اعلامیه نموده و در آن، به نوکران انقلابی حسینی نام مفت خور و غارت گر و ناآگاه گذاشته اند و گفته شده که مبلغ میلیون ها تومان به این مفت خوران پرداخت می گردد. در صورتی که پنجاه نفر نوحه خوان مستضعف با مبلغ ناچیزی سمت نوحه سرایی را عهده دار می گردند. آن ها می گویند: این ها پول نگیرند تا با پول هایشان، در اردبیل کارخانه احداث شود و بیکاران در آن مشغول شوند. ما نوحه خوانان حاضریم که پول نگیریم، ولی اولین کسی که در این کارخانه ها استخدام می شود، باید ما نوحه خوانان باشیم. اکنون که ماه محرم

ص: 636

فرارسیده، از محضر امام امت تقاضا داریم که این توطئه گران را که راضی نیستند يك لحظه صدای حسینی در این شهرستان حسینی بلند شود و در اعلامیه خود توهین های بس بزرگ به طبقه نوحه خوانان کرده اند، آگاه سازند که پول نوحه حرام است یا نه؟ و باید پرداخت شود یا نه و به ما روشن فرمایند و این گروه که هیچ يك از آن ها خودشان را معرفی نکرده اند که هستند، منتظر اقدام قاطع امام هستند.

بسمه تعالی، نوحه سرایی در مجالس عزای حضرت سید الشهداء علیه السلام از اعظم قربات است؛ و دریافت تبرعات و اعانات و نذورات مربوط به این کار ندارد.

[سؤال 12561] 7273

بسمه تعالی

محضر مقدس حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

در مورد زنجیرزنی که منجر به سیاه شدن و یا مجروح شدن بدن می شود و همچنین غالباً پشت افراد باز است و بیشتر در خیابان و معابر عمومی ظاهر می شوند، نظر شریف چیست؟

بسمه تعالی، مانعی ندارد، مگر این که موجب ضرر فاحش بر بدن شود.

[سؤال 12562] 7274

بسمه تعالی 1358 / 7 / 10

دفتر امام خمینی، خواهشمند است در مورد سؤال های زیر جواب صریح و روشن داده شود.

1. اخیراً عده ای می گویند: «زیارت و دعا نخوانید و به جای آن قرآن بخوانید، یا این که صلوات نفرستید و به جای آن تکبیر بگویید» و با مجالسی که به عنوان روضه به پا می شود مخالفند و می گویند: «در خانه و مسجد دور هم نشستن و قهوه خانه درست کردن و حسین کشتن باید برچیده شود» و می گویند: «قرآن خواندن و تفهیمیدن معنی

ص: 637

آن فایده ندارد و نباید در مجالس ترحیم قرآن خوانده شود و قرآن خواندن برای مرده هیچ فایده ای ندارد!»!

بسمه تعالی، خواندن زیارات و ادعیه مأثوره و عزاداری برای سید مظلومان و صلوات بر پیغمبر و آل از افضل قربات و آدم ساز است و قرائت قرآن از مستحبات و اهدای ثواب آن به اموات موجب ثبوت است.

2. بعضی از برادران می گویند: «باید در مسجد تلویزیون گذاشته شود که بیشتر مردم جمع شوند و درباره برنامه های آن بحث کنند و باید وسیله ورزش در مسجد آورده شود و جوان ها بیایند در مسجد ورزش کنند» و عده ای دیگر از برادران هم با آن مخالفند. آوردن وسایل سرگرمی در مسجد، مانند فیلم و تئاتر و نمایش چه صورت دارد؟ امید است جواب قانع کننده باشد تا وظیفه مردم و روحانی روشن شود.

خداوند بزرگ وجود پر برکت رهبر عالی قدر را از همه خطرات محفوظ دارد، والسلام؛ در ضمن می پرسند که مدح اهل بیت خواندن در مجالس عمومی چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، اگر منافات با احترام مسجد و شئون آن داشته باشد باید ترك شود، و مسجد جای ورزش نیست، و مدح اهل بیت در قرآن مجید هم شده است و از افضل اعمال است.

[سؤال 12563] 7275

بسمه تعالی 1361 / 3 / 22

حضرت آیت الله العظمی رهبر عالی قدر و عظیم الشان امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

با نهایت احترام به عرض مبارک می رساند: این جانب در روزهای دهه عاشورا به جهت علامت عزاداری سرور شهیدان حسین بن علی علیه السلام پرچم سیاهی پیشاپیش دسته عزاداری می برم، بعضی از مردم روستای ما می گویند صحیح نیست. استدعا دارم این موضوع را واضح و روشن به خط و مهر و امضا شریف خود مرقوم فرمایید تا آن که روستایی ها از شك و تردید بیرون آیند.

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

ص: 638

2. دوم دربارهٔ عزاداری ایام محرم و حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام است که مخصوصاً روز عاشورا در این محل، گوسفند رنگ می‌کنند و یک نفر هم به عنوان چوپان، دنبال گله می‌رود و نی می‌زند و یک نفر هم مصیبت می‌خواند، اگر این برنامه حالت ریا و خودنمایی و غنا نداشته باشد آیا جایز می‌دانند و اجازه می‌فرمایند این عمل به عنوان گریاندن شیعیان امام حسین علیه السلام انجام گیرد یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر از مراسم محلی است دخالت نکنید و اشکال ندارد ولی بهتر است این نحوه مراسم که بی اصل است ترك شود و مراسم اصلی به جا آورده شود.

2. بسیاری از تکایا در ایام عزاداری های مذهبی اقدام به حمل علاماتی می‌کنند که به قیمت های گزافی خریده شده و حمل آن نیز موجب اشکال است؛ این وسایل که به «علامات» مشهورند از نظر شرعی چه حکمی دارند؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

4. در عزای امام حسین علیه السلام جلو دسته های سینه زنی و زنجیرزنی عَلمی بیرون می‌آورند که با شال و پارچه و مجسمه هایی تزیین شده است. آیا صحیح است یا خیر؟ با توجه به این که بعضی از فضلا می‌گویند: «یکی از سلاطین صفویه مسافرتی به يك کشور مسیحی نمود و روز شهادت و به دار کشیدن جناب عیسی را دید که همین علامت که شکل صلیب بود به دست داشتند. بعد از مراجعت به ایران دستور داد برای عزا و شهادت امام حسین علیه السلام چنین چیزی تهیه کنند که ساخته و معمول شد». آیا این موضوع تاریخی درست است یا خیر؟

بسمه تعالی، تاریخ مذکور ثابت نیست، و هر نحو عزاداری برای سید

مظلومان که مشتمل بر محرمات شرعیه نباشد و موجب وهن مذهب هم نشود مانع ندارد.

[سؤال 12567] 206

3. رفتن به روزنامه و نشریات در ایام سوگواری و تعطیلات آن اشکال دارد یا نه؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

تعزیه و شبیه خوانی

[سؤال 12568] 7276

بسمه تعالی

لطفاً وظیفه ما را راجع به شبیه خوانی و روضه خوانی و عزاداری بیان فرمایید.

بسمه تعالی، شبیه خوانی اگر مشتمل بر محرمات و موجب وهن مذهب نباشد مانع ندارد، اگر چه روضه خوانی بهتر است و عزاداری برای سید مظلومان از افضل قربات است.

[سؤال 12569] 7277

بسمه تعالی

حضور محترم آیت الله خمینی، رهبر کبیر انقلاب اسلامی، پس از تقدیم عرض سلام، از درگاه خدای باری تعالی سلامتی کامل آن وجود شریف را خواستارم و امید است که با رهبری های خردمندانه آن پدر بزرگوار، پرچم اسلام در سراسر کشورهای دنیا برافراشته و مستضعفین بر مستکبرین پیروز گردند.

باری پدر بزرگوار، يك آبادی حدوداً 6 هزار نفر جمعیت دارد که از زمان های بسیار قدیم علاقه خاصی به شبیه خوانی داشته و دارند. از زمانی که انقلاب به پیروزی رسیده عده ای گفته اند که شبیه خوانی حرام است و حتی شبیه خوان ها را کافر محسوب کرده اند، لذا به مرور زمان، اتحاد مردم از میان رفته و مردم نسبت به عزاداری

ص: 640

و گردهمایی بی‌علاقه شده‌اند. با توجه به فرمایشات سال 1360 که عزاداری باید هرچه بهتر و به سنت قدیم برگزار شود، خواهشمند است نسبت به چند سؤال زیر ما را راهنمایی فرمایید.

1. شبیه خوانی از نظر شعائر اسلامی:

الف - حرام است؟؛ ب - مکروه است؟؛ ج - اشکال ندارد؟

بسمه تعالی، شبیه خوانی اگر مشتمل بر حرام نباشد و موجب وهن مذهب نشود اشکال ندارد ولی بهتر است به جای آن، مجالس روضه خوانی برپا کنند.

2. برای شهید گریه کردن با توجه به این که برای بازمانده عقده نشود:

الف - حرام است و اجر شهید از بین می‌رود؟؛ ب - مکروه است؟؛ ج - اشکال ندارد؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

3. محل ادارات دولتی که در رژیم قبل بابت طلب سازمان‌های وابسته مصادره شده، با توجه به غصبی بودن مکان نماز، وظیفه ما با توجه به بخش نامه برادر شهید رجایی که اول وقت، نماز برگزار شود چیست؟ «وقت نماز 30 دقیقه در بخش نامه، یاد شده و نمی‌توان به مسجد محل برویم».

بسمه تعالی، تا غصب بودن مکان محرز نباشد تصرفات و نماز اشکال ندارد.

4. انجام کاری برای اسلام در صورتی که پدر و مادر جلوگیری کنند، بدون اجازه آن‌ها مجاز است یا خیر؟ «البته پدر و مادر نه این که با اسلام و انقلاب بد باشند، بلکه به خاطر این که یکی از فرزندان در جبهه است، می‌گویند او بیاید و بعد، شما برو».

بسمه تعالی، در غیر واجبات باید از کاری که موجب اذیت والدین می‌شود خودداری نمایند.

5. شخصی زن و بچه دارد، علاقه دارد يك خانواده بی‌سرپرست را اداره کند به خاطر این که به فساد کشیده نشوند؛ در صورتی که بتواند آن دو خانه را اداره کند و عدالت را تا سرحد امکان رعایت کند، اگر زن اول از این کار ناراضی باشد، از نظر شعائر اسلام:

الف - گناه است؟؛ ب - مکروه است؟؛ ج - اشکال ندارد؟

توضیح این که آن خانواده دو فرزند پسر كوچك دارند و يك دختر بزرگ که شوهر کرده است.

بسمه تعالی، لازم است مقررات دولت اسلامی در این باره مراعات شود.

بسمه تعالی

دفتر حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دام ظلّه العالی

در قریه سید برخوار، عزاداری اهل بیت علیهم السلام را به صورت شبیه به توسط مردها اجرا می نمایند. طبل، سنج و دهل به صورت عزا و جنگ می زنند. گاهی اشعار مخالفی با مدارك اصیل تشیع دیده می شود. آیا با تصحیح اشعار آن توسط روحانی مسلط و آگاه به تاریخ اهل بیت و منظم بودن برگزار کنندگان آن - اعم از خدام و تعزیه خوان - و پایبند بودن آن ها به احکام اسلام، این نحو عزاداری جایز است یا نه؟

بسمه تعالی، تعزیه و شبیه خوانی اگر مشتمل بر حرام نباشد و موجب وهن مذهب نشود، اشکال ندارد، ولی بهتر است به جای آن، مجالس روضه خوانی بر پا کنند.

بسمه تعالی 1361 / 5 / 1

مسئول دفتر امام در قم دامت برکاته، پس از عرض سلام و درخواست سلامتی وجود مقدس امام امت از درگاه باری تعالی، مستحضر می دارد:

چون سال ها است که مراسم تعزیه خوانی (شبیه خوانی) در ماه محرم به وسیله عده ای بی سواد و مادی پرست با پوشیدن لباس زنانه و شبیه شدن به امام حسین علیه السلام و زینب کبرا علیها السلام با اجتماع زن و مرد تعزیه برپا می دارند. مستدعی است این انجمن را از برپاداشتن این نوع عزاداری از اشتباه درآورید و آیا چنین نوع عزاداری جایز است؟ دستور فرمایید. ومن الله التوفیق، والسلام

بسمه تعالی، شبیه خوانی اگر مشتمل بر حرام نباشد و موجب وهن مذهب نشود مانع ندارد، ولی بهتر است به جای آن مجالس روضه خوانی بر پا کنند.

بسمه تعالی

در عزاداری حضرت ابا عبدالله الحسین - ارواحنا فداه - در شهر ما شوشتر از زمان قدیم الی زماننا هذا همیشه رسم بوده که همه ساله روز عاشورا عموم مردم عزادار با دسته های سینه زن و زنجیرزن و ازدحام عجیبی، به امامزاده عبدالله که در جنوب شهر واقع است رفته و در آن جا به عزاداری مشغول شده و شبیه درآورده اند و صدای گریه و ضجه و ناله ها به فلك سرکشیده است. اکنون همان افراد که مزاحم سینه زنان می شوند، باز مزاحم عزاداران و شبیه درآوردگان می شوند، آیا این افراد حق مزاحمت و جلوگیری ایشان را دارند یا ندارند؟

بسمه تعالی، شبیه خوانی اگر مشتمل بر محرمات شرعیه نباشد و موجب وهن مذهب نشود مانع ندارد، اگرچه بهتر است به جای آن روضه بخوانند.

بسمه تعالی 1361 / 4 / 23

پس از حمد و ثنای خداوند تبارک و تعالی و درود بر پیامبر عالی قدر اسلام و ائمه طاهرین و درود بر امت شهیدپرور ایران. محضر مبارک مرجع عالی قدر و رهبر کبیر انقلاب، حضرت امام خمینی، پس از عرض سلام، سلامتی شما را از درگاه خداوند متعال خواستارم. محترماً به اطلاع آن حضرت می رسانم که:

در روستای اسلام آباد برخوار اصفهان تعزیه می خوانند. بدین صورت که مرد یا زنی به نقش زینب و دیگری به نقش امام حسین و غیره... انتخاب شده و شروع به خواندن می کنند. ابتدا این سؤال را دارم: آیا تعزیه بدین نحو درست است یا کلاً اصل آن چطور است؟ آیا باید در لابه لای آن هم دروغ بگنجانند، از قبیل: عروسی قاسم در کربلا و بودن لیلا در کربلا و غیره...؟ بنده که هجده ساله هستم و کتاب هایی از قبیل:

منتهی الآمال و فریاد شهید مطهری بر تحریف های عاشورا را مطالعه کردم، در آن ها یافتم، عروسی قاسم و بودن لیلا در کربلا دروغ محض است. اما هرچه به

کارگردان های تعزیه می گوئیم قبول ندارند. این موضوع باعث ناراحتی اهل محل شده؛ لذا از شما می خواهیم مطالب بالا را اگر صحیح است یا نیست به صورت کتبی و امضای خودتان برای ما بفرستید.

بسمه تعالی، شبیه خوانی اگر مشتمل بر حرام نباشد و موجب وهن مذهب نشود اشکال ندارد، ولی بهتر است به جای آن روضه خوانی نمایند.

[سؤال 12574] 7282

بسمه تعالی 1361 / 5 / 21

به خدمت دفتر حضرت آیت الله العظمی نایب الامام، الامام خمینی، امام امت، دامت برکاته، با کمال ادب و احترام

این جانب پلیس شهربانی دامغان، بر خود لازم دانستم که چند لحظه ای از وقت گران بهای شخص جناب عالی را گرفته باشم و آن این است: تقاضا دارم شخص جناب عالی نظرات خود را که مطابقت دارد با موازین اسلام و قانون اسلامی قرآن، در مورد مجالس عزاداری ماه محرم (تعزیه خوانی) و شرکت در آن بیان فرمایید تا این حقیر اهالی این روستای مذکور - قریه وامرزان - که یکی از روستاهای شهرستان دامغان می باشد را روشن و آگاه نمایم. در پایان پیروزی اسلام بر کفر جهانی را از خداوند متعال خواهانم. والسلام علی من اتبع الهدی

بسمه تعالی، شبیه خوانی اگر موجب وهن مذهب نشود و مشتمل بر حرام نباشد اشکال ندارد، ولی بهتر است به جای آن مجالس روضه خوانی برپا کنند.

[سؤال 12575] 7283

بسمه تعالی 1360 / 7 / 19

ریاست محترم دفتر امام خمینی، محترماً به عرض می رسد:

نظر به نزدیکی ماه محرم و ایام سوگواری خامس آل عبا، سرور شهیدان، حسین

ص: 644

مظلوم علیه السلام؛ چون در بعضی از شهرستان ها و روستاهای ایران عزاداری محرم را با مراسم سنتی و خاصی برگزار می کنند؛ لذا مستدعی است نظر مبارك مرجع عظیم الشان و رهبر عالی قدر، امام خمینی را به سؤالات زیر از نظر شرعی جویا شده و مراتب را کتباً ارسال نمایید.

1. آیا مراسم تعزیه خوانی (شبییه خوانی) جایز است؟

2. آیا مراسم قمه زنی جایز است؟

3. آیا مراسم حرکت دادن نخل، بستن محمل و عماری و سنج زدن و طبل زدن جایز است؟

موقفیت شما و سلامتی امام عزیز را از درگاه خدای بزرگ مسئلت می نمایم.

بسمه تعالی، شبیه خوانی و مراسم دیگر که در سؤال ذکر شده، اگر همراه با حرامی نباشد و موجب وهن مذهب نشود، مانع ندارد و بهتر است به جای شبیه خوانی، روضه بخوانند و از قمه زنی اجتناب نمایند.

[سؤال 12576] 7284

بسمه تعالی 1360 / 12 / 29

محضر مقدس مرجع و رهبر عالی قدر، نایب الامام، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی، احتراماً به عرض می رسد که:

آیا مداحی ائمه علیهم السلام و تعزیه خوانی به طریقی که معمول است با اخلاص و بدون ریا و غنا و با لباس فرم معمول تعزیه خوانی و طبل و شیپور که مناسب عزاداری با احترام تمام در مجالس می زنند از نظر حضرت عالی صحیح است یا اشکال دارد؟ موارد صحیح و مورد اشکال آن چیست؟ لطفاً در صدر ورقه مرقوم فرمایید که مورد احتیاج است. خداوند بر عزت و سلامت و طول عمر آن حضرت بیفزاید.

بسمه تعالی، شبیه خوانی اگر مشتمل بر محرمات نباشد و یا موجب وهن مذهب نشود مانع ندارد و بهتر است به جای آن روضه بخوانند.

ص: 645

بسمه تعالی

به حضور مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مرجع تقلید شیعیان جهان، می خواستم به عرض مبارك برسانم:

از سال های قدیم یعنی صد سال است که در قریه قره چال - از توابع ملکان که یکی از بخش های شهرستان مراغه می باشد - در ماه محرم به عزاداری حضرت سیدالشهدا علیه السلام مشغول می باشیم، یعنی شبیه می خوانند. سال گذشته مثل این که از طرف بعضی روحانیون محترم می گفتند: «خوب نیست» اگر چنانچه شبیه خوانی ایرادی یا ضرری دارد، دو کلمه در زیر این ورقه مرقوم فرمایید تا این سنت قدیمی که در این قریه اجرا می شود نشود و اگر مانع ندارد لطفاً مرقوم فرمایید.

بسمه تعالی، تعزیه و شبیه خوانی اگر موجب وهن مذهب نشود و مشتمل بر حرام نباشد اشکال ندارد، ولی بهتر است به جای آن مجالس روضه خوانی برپا کنند.

بسمه تعالی 1361 / 4 / 20

حضور محترم مکرم زعیم عالی قدر و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دامت برکاته، ضمن تقدیم سلام و ارادت و قلبی مملو از عشق آن رهبر کبیر انقلاب و طول عمر و سلامتی وجود آن زعیم عالی قدر را از درگاه حضرت احدیت (جلّ جلاله) خواهانم و امیدوارم که خداوند عزّ و جلّ وجود ذی جود حضرت عالی را از بلیّات محفوظ بدارد، ان شاء الله تعالی. چون این آرزوی من و همه ملت ایران و مستضعفان جهان است.

بعد از عرض سلام به حضور آن بزرگوار، عرضم بر این است که از زمان جدمان تا حدود دو سال قبل از انقلاب برای روزهای تاسوعا و عاشورا تا سیزدهم محرم،

ص: 646

خودمان عده ای می شدیم که قربةً الى الله و بدون دریافت وجهی دستگاه تعزیه خوانی راه می انداختیم به این صورت که عمر سعد و شمر و اسرا و حضرت زینب و حضرت سکینه خاتون و رقیه و امام سجاد (سلام الله علیهم) به صورت عادی تشکیل می دادیم مطابق شهر نجف آباد اصفهان و ابرقو مشغول تعزیه خوانی می شدیم. و روز عاشورا از محل خارج و به يك كيلومتری که زیارتگاه می باشد می رفتیم؛ و شش روستا در آن زیارتگاه گرد می آمدند. به طوری عزاداری می شد که عده ای از گریه غش می نمودند و دو معجزه هم همه رؤیت نمودند.

دو سال قبل از انقلاب دو نفر روحانی آمدند و فتوایی دادند که حرام است و چند نفر از اهالی خشک مقدس هم بعداً مخالفت کردند و دنباله تعزیه خوانی برچیده شد. از آن زمان تا به حال دیگر به صورت قبل عزاداری نمی شود. حال از مقام محترم رهبری تقاضا داریم اگر چنانچه تعزیه خوانی - به این صورت که فقط برای رضای خدا و حضرت اباعبدالله الحسین علیه السلام - اشکالی ندارد، مرقوم فرمایید که مجدداً مشغول شویم و اگر چنانچه اشکال دارد باز هم مرقوم بفرمایید.

بسمه تعالی، شبیه خوانی اگر مشتمل بر محرمات شرعیه نباشد و موجب وهن مذهب نشود مانع ندارد و بهتر است به جای آن روضه بخوانند.

[سؤال 12579] 7287

بسمه تعالی 1361 / 7 / 4

محضر مبارك زعيم عالی قدر جهان تشیع و رهبر کبير انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دامت برکاته

محترماً نظر به این که در شوشتر شهر حماسه و قیام، عزاداری جهت حضرت سیدالشهدا از قدیم الایام به صورت شبیه خوانی مرسوم و سنت بوده، افرادی مؤمن و شایسته خود را به صورت جوانان بنی هاشم درآورده و فردی صالح و مؤمن خود را شبیه وجود نازنین ابا عبدالله الحسین علیه السلام آراسته کرده و در مقابل سپاهی شبیه سپاه

ص: 647

کوفه و شام بیرون آمده و دستۀ اول يك يك به میدان شهادت رفته و جان نثاری می نمایند.

اکنون چند سال است که بحمدالله انقلاب اسلامی ایران به پیروزی رسیده و این عزاداری سنتی - که خود حضرت عالی هم روی آن مرتباً تأکید می فرمایید - کم و بیش به صورت تعطیل درآمده. اکنون از محضر جناب شما و از فتوای حضرت عالی می خواستیم مطلع باشیم که آیا مأذون هستیم کما فی السابق مراسم عزاداری را انجام داده و یا اکتفا به سینه زدن و زنجیرزنی نماییم؟ لطفاً نظریه حضرت عالی را ذیلاً مرقوم فرمایید. توضیح این که سوای مراسم شبیه خوانی، مطابق بعضی روایات که شیر آمده در قتلگاه، فردی را به صورت شیر هم بیرون آورده و فردی دیگر به صورت جبرئیل بالای نعشی که شبیه نعش سیدالشهدا باشد بیرون می آید. در این دو مورد هم نظریه حضرت عالی را روشن فرمایید. در خاتمه ضمن دعاگویی برای سلامت امام امت احترامات فائقه را تقدیم می داریم.

بسمه تعالی، تعزیه و شبیه خوانی اگر مشتمل بر حرام نباشد و موجب وهن مذهب نشود اشکال ندارد، ولی بهتر است به جای آن مجالس روضه خوانی برپا کنند.

[سؤال 12580] 7288

بسمه تعالی

محضر رهبر عالی قدر شیعیان جهان اسلام، آیت الله العظمی امام خمینی، دام ظلّه

ضمن ابراز سپاس گزاری و حق شناسی از زحمات شبانه روزی آن مرجع عالی قدر در امور توسعه عالم اسلام و مملکت ایران، از درگاه خداوند متعال طول عمر و خدمت بیشتر حضرت عالی را به دین مبین اسلام خواهانم.

در توابع شهرستان بم مخصوصاً در روستاها رسم است در ماه محرم عده ای که من هم جزء آن ها هستم، شبیه یا تعزیه خوانی برای امام حسین علیه السلام می کنند و هر کس در

ص: 648

این تعزیه نقشی را به عهده دارد. مثلاً بعضی ها در نقش علی اکبر امام حسین علیه السلام، یکی در نقش شمر و دیگری در نقش ابوالفضل علیه السلام. به هر حال هر یکی نقشی دارند و نسخه هایی است که وقایع کربلا را به صورت شعر در آورده و روی کاغذ نوشته اند و هر کسی از روی آن ها در نقش خودش می خواند و به طور کلی شبیه یا تعزیه بر پا می شود. ناگفته نماند که یک مرد مثلاً در نقش زینب علیها السلام شبیه خوانی می کند.

خواستم از آن رهبر عالی قدر در موضوع این کار سؤالی کرده باشم که آیا این کار خوب است یا خیر؟ البته این رسم از زمان های خیلی دور برقرار بوده و مردم روستا در ماه محرم از این برنامه برای عزاداری امام حسین علیه السلام استقبال زیادی می کنند. منتظر جواب آن رهبر عالی مقام هستم.

خداوند متعال وجود شریف شما امام محترم را برای همه مسلمانان جهان و به ویژه مردم ایران، در پناه امام زمان از گزند حوادث مصون و محفوظ بدارد. ان شاء الله

بسمه تعالی، شبیه در آوردن و تعزیه خوانی اگر مشتمل بر محرمات شرعیه نباشد مانع ندارد، ولی بهتر است به جای آن روضه بخوانند بلکه اگر وهن بر مذهب باشد باید ترك شود.

[سؤال 12581] 7289

بسمه تعالی 1358 / 7 / 29

پیشگاه معظم رهبر عالی قدر انقلاب اسلامی ایران و قائد عظیم الشان حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، ارواحنا فداه، با کسب اجازه و عرض ارادت قلبی، با ادب معروض می دارد:

عزاداری حضرت خامس آل عبا ارواحنا له الفداء، به طرز شبیه سازی که در قدیم متداول بوده و طریقه اش این است که مرد لباس زن نمی پوشد، ولی پالتوی سیاه یا پیراهن عربی پوشیده و از پارچه ای سیاه تا روی دماغ را پوشیده و اطفال هم پیراهن عربی سیاه پوشیده و چارقده عربی سبز می اندازند. و غنا خواندن و ساز و دهل هم

ص: 649

نیست، مگر طبلی که جهت اعلان به مستمعین عزاداری، می زنند. وزن و مرد نیز علی حده در جای جداگانه می نشینند. مستدعی است: پاسخ عرض حال را با فتوای مبارك و خط و مهر شریف، اظهار بفرمایید که مزید احسان و تشکر است. در پایان، از پیشگاه حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) امید است که سایه شریف از سر تمام ملت ایران کم و کوتاه نگردد. ان شاء الله

بسمه تعالی، شبیه خوانی، اگر مشتمل بر محرمات شرعیه نباشد و موجب وهن مذهب نشود مانع ندارد، ولی بهتر است به جای آن روضه بخوانند.

[سؤال 12582] 7290

بسمه تعالی 1358 / 7 / 28

ریاست محترم دفتر امام خمینی، پس از عرض سلام، تقاضامندم به سؤال زیر پاسخ بفرمایید:

مدت چند سال در محل ما تعزیه بر پا می داشتند. به این ترتیب که صحنه کربلا را با لباس تقریباً همان زمان، به نمایش می گذاشتند. یکی در نقش شمر و مثلاً یکی در نقش امام، با توجه به این که من نذر کرده ام تعزیه بخوانم، آیا این اشکال دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، شبیه خوانی اگر مشتمل بر محرمات شرعیه نباشد و موجب وهن مذهب نشود مانع ندارد، ولی بهتر است به جای آن روضه بخوانند.

[سؤال 12583] 7291

بسمه تعالی 3 محرم الحرام 1400 ق

حضور محترم حضرت مستطاب حجت الاسلام والمسلمین وسید العلماء والمجتهدین، حاج آقا روح الله الموسوی الخمینی، مدّ ظله العالی، محترماً؛ مصدع اوقات آن زعیم عالی قدر می گردد:

در زمان های گذشته در دهات مرسوم و متداول بود در این ایام محرم به عناوین مختلفه اقامه عزاداری و سوگواری نموده و می نمایند و حتی تعزیه خوانی بر پا نموده،

ص: 650

به طور زبان حال يك مجلس به عنوان مثال، شرح حال حضرت عباس و امام حسين و گفت وگوهای ما بين آن ها آنچه را طبق اخبار واقع شده مورد نمايش قرار می دهند. آیا صحيح است و از نظر مقدس آن رهبر عالی قدر تجویز می شود یا خير؟

بسمه تعالی، تعزیه خوانی، اگر مشتمل بر محرمات شرعیه و موجب اهانت به مقدسات و شعائر مذهبی نباشد مانعی ندارد، ولی بهتر است مجالس عزا بر پا نموده و روضه خوانی نمایند.

[سؤال 12584] 7292

بسمه تعالی

زدن طبل و شیپور در تعزیه حضرت سیدالشهدا علیه السلام جایز است یا نه؟

بسمه تعالی، اگر از آلات لهو و لعب نباشد و وهن بر مذهب هم نشود، مانع ندارد.

[سؤال 12585] 7293

بسمه تعالی 1358 / 10 / 29

از محضر مقدس حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی تقاضا می شود مرقوم فرمایید تعزیه ای که با شرایط ذیل خوانده می شود و مرسوم محل بوده، شرعاً چگونه است؟ تا عمل شود.

1. از طبل و شیپور و سایر ادوات طرب انگیز هیچ گونه استفاده نمی شود.

2. با صدای ساده که غنا به آن گفته نمی شود، تعزیه را می خوانند.

3. اجتماع مرد و زن به صورتی است که زن ها جدا و مردها جدا، به فاصله پنجاه متر از هم می نشینند.

4. کسی که نسخه زبانه را می خواند، فقط عبا به دوش دارد و يك دستمال سیاه به سر می پیچد.

5. اشعار معمولی به زبان محلی که در اغلب مجالس مرسوم است، خوانده می شود.

ص: 651

6. مزاحم وقت نماز و روضه خوانی و مانع وعظ نیست، و خواننده هم اهل محل است.

بسمه تعالی، با خصوصیات مذکوره، اشکالی ندارد.

[سؤال 12586] 7294

بسمه تعالی 1361 / 7 / 17

ضمن تقدیم عرض سلام به رهبر کبیر انقلاب اسلامی، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی و نایب بر حق امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف)

مدت ها است در خانه حضرت سیدالشهدا علیه السلام به ذکر مصیبت مشغول هستیم، البته بیشتر اوقات در جلسات هیأت به شبیه خوانی با تمام وسایل از قبیل طبل کوچک، شیپور به آهنگ شعارهای اسلامی و به منظور گریه گرفتن از مردم مشغول می باشیم و لباس شمر و ابن سعد سرخ و مرتب از هر جهت و لباس امام سبز و لباس حضرت ابوالفضل سبز، علی اکبر سبز، حضرت قاسم سبز، فقط یک مشکی ساده کسی که زینب می خواند می پوشد و یک الگار مشکی بر سر دارد و بدون غنا می خوانیم و سایر شبیه خوان ها در هر شبیه لباسشان مرتب و از روی حساب می باشد، و در مجلس زن و مرد از هم جدا می باشد، و هر کس هم نذری برای امام حسین علیه السلام بدهد آن هایی که بدهکارند و دسترسی به جایی ندارند آن پول را اگر جمع شود خرج معاش می کنند و قدری هم اگر بشود برای زینت عزای امام حسین علیه السلام لباس می خرند. هدف ما این است که اسلام را با مردم آشنا کنیم و مردم را دل بسته به انقلاب و روحانیت کنیم و یاد صحرای کربلا بیندازیم تا رزمندگان اسلام را دعا کنند و امام عزیز را دعا کنند و همبستگی به وجود بیاید به یاد مسجدها بیفتند. و سر نماز معلولین را، مریض ها را، اسلام را، دعا کنند. ما هم ثوابی برده باشیم و در بعضی مواقع از کمیته ها مانع عزاداری ما می شوند و یا اشخاص دیگر مزاحم این جانبان می شوند. تمنا داریم که حضرت امام شرح شبیه خوانی را لطف بفرمایند با دست خط مبارك ما آن را فتوکپی کرده به

ص: 652

صورت کارت در جیب داشته باشیم برای مدرک و همیشه دعاگوی رهبر عزیز و روحانیت و رزمندگانمان باشیم تا کسی جلوی عزاداری حضرت سیدالشهدا را نتوانسته بگیرد و مانع عزاداری بشوند، زیادتر عرضی ندارم سلامتی رهبر و پیروزی رزمندگان را از خداوند متعال خواستارم. منتظر دست خط مبارک می باشم.

بسمه تعالی، شبیه خوانی اگر مشتمل بر محرمات شرعی نباشد و موجب وهن مذهب نشود مانع ندارد و بهتر است به جای آن روضه بخوانند.

[سؤال 12587] 1138

2. در ماه محرم الحرام - روز تاسوعا و عاشورای حسینی - در شوش و چند جای دیگر - به قول اصطلاح محلی - شبیه در می آوردند، یعنی واقعه کربلا را در این دو روز به صورت نمایش اجرا می کنند. افرادی که مثلاً در نقش امام حسین علیه السلام و فرزندان و یارانش ظاهر می شوند، در حالی که صد در صد معصوم نیستند، آیا شرعاً اشکال ندارد؟

این افراد ممکن است که حتی در حد یاران امام حسین علیه السلام هم نباشند. البته زنده نگهداشتن واقعه عاشورا امری واجب است و شکی در این نیست و لیکن چه بسا افرادی که در این نقش ها ظاهر می شوند، پاک و منزّه نباشند. ما شاهدیم که حتی در فیلم ها و نمایشنامه هایی که در صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران اجرا می شوند، اصلاً کسی در نقش پیامبر صلی الله علیه و آله و یا امامان ما ظاهر نمی شود و حتی سخن نمی گوید.

بسمه تعالی، شبیه خوانی اگر مشتمل بر محرمات نباشد و موجب وهن مذهب نشود اشکال ندارد و بهتر است به جای آن، روضه بخوانند.

[سؤال 12588] 4265

3. شبیه خوانی یا تعزیه خوانی در نقش معصوم و مؤنث چه صورتی دارد؟

بسمه تعالی، شبیه خوانی اگر مشتمل بر محرمات نباشد و موجب وهن مذهب نشود مانع ندارد ولی بهتر است به جای آن، روضه بخوانند.

ص: 653

[سؤال 12589] 7295

بسمه تعالی

خدمت مسئولین محترم دفتر امام خمینی، دام عزه، با عرض سلام و تشکر، خواهشمند است نظر و فتوای امام خمینی را در مورد برنامه هایی مثل قمه زنی و با بدن برهنه در انظار عمومی سینه زدن، بفرمایید.

بسمه تعالی، در شرایط و اوضاع کنونی از قمه زدن خودداری شود و عزاداری و سینه زدن مانعی ندارد.

[سؤال 12590] 7296

بسمه تعالی 1358/9/18

محضر مبارك مرجع عالی قدر، حضرت آیت الله العظمی جناب حاج آقا روح الله الموسوی الخمینی، دام ظلّه العالی

اخیراً مشاهده می شود بعضی به اسم مسلمان آگاه و مسئول، از آوردن پرچم و نخل و علمات و طوق و جریده در مراسم سوگواری خامس آل عبا و ائمه اطهار علیهم السلام به عنوان این که خرافات و بدعت است ممانعت نموده و همچنین به سینه زنی و زنجیرزنی و قمه زنی و شبیه خوانی و تعزیه خوانی ایراد می کنند. آیا به نظر حضرت عالی موارد مذکور شرعاً جایز و در مراسم مذهبی و شعائر سنتی - کما فی السابق - باید اجرا گردد یا خرافات و خلاف شرع است که باید ترك شود.

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، در وضع موجود قمه نزنند و شبیه خوانی، اگر مشتمل بر محرمات و موجب وهن مذهب نباشد مانع ندارد؛ اگرچه روضه خوانی بهتر است و عزاداری برای سید مظلومان از افضل قربات است.

ص: 654

[سؤال 12591] 7297

بسمه تعالی 1358 / 8 / 14

محضر مقدس زعیم بزرگوار جهان اسلام، رهبر بزرگوار انقلاب اسلامی ایران، امام خمینی، دامت برکاته، پس از سلام و امید موفقیت آن رهبر عظیم الشان به عرض می‌رسانیم:

این جانبان همه ساله به یاد حضرت ابا عبد الله علیه السلام روز عاشورا تیغ یا قمه بر سر خود می‌زنیم، البته خون هم کم یا زیاد از سرمان می‌آید؛ آیا این کار خوب است یا خیر؟ ما پیرو و تابع آن رهبر بزرگوار هستیم.

بسمه تعالی، با وضع کنونی این عمل را نکنند.

[سؤال 12592] 1647

5. آیا قمه زدن و زنجیر زدن در ایام عزاداری امام حسین علیه السلام صحیح است یا خیر؟
بسمه تعالی، از قمه زدن در وضع کنونی خودداری شود و عزاداری به نحو مرسوم مانع ندارد.

[سؤال 12593] 7298

بسمه تعالی

قمه زدن در عزای حضرت امام حسین علیه السلام جایز است یا نه؟

بسمه تعالی، اگر موجب ضرر نباشد مانع ندارد، ولی در این زمان، این عمل نشود.

ص: 655

[سؤال 12594] 7299

بسمه تعالی

با سلام به برادران دفتر امام

با توجه به این که کوتاهی و شرکت نکردن در مجامع دینی و مسئولیت های سیاسی موجب ضرر رساندن هر فرد به امور انقلاب است و از جهتی کوتاهی و احترام نگذاشتن به والدین موجب گناه و معصیت می گردد؛ لذا خواهشمندم مرا در این مسأله راهنمایی فرمایید. والدینم به دلیل دستگیری خواهر و برادرم از سوی دادستانی مرا که نسبت به انقلاب احساس تعهد می نمایم مورد ملامت قرار می دهند. به دلیل سرپرستی شورای یکی از مساجد، شرکت در امور اجتماعی لازم است و مسئولیت های اجتماعی دیگری نیز به عهده دارم. راهنمایی کنید که آیا از فرمان آن ها سرپیچی نمایم، البته با حفظ احترام یا مخفیانه به فعالیت پردازم یا کلاً دست بکشم؟ خواهشمندم به دلیل اهمیت موضوع از طرف این جانب جواب این مسأله را بدهید.

بسمه تعالی، در غیر واجبات طوری عمل کنید که موجب اذیت آن ها نشوید، ولو به این که مخفیانه عمل نمایید.

[سؤال 12595] 7300

بسمه تعالی

ضمن سلام، سؤال هایی دارم پیرامون روابط فرزند و خانواده:

1. آیا فتوایی که عموماً برای برادران داده می شود، برای خواهران هم صدق می کند و اگر صدق نمی کند، بیشتر در چه خطوطی است، و تا چه حد با هم تفاوت دارند.

2. من دختری مقید به پیروی از اسلام و احکام شرعی هستم، اما با کمال تأسف

ص: 656

پدر و مادر من دارای چنین گرایشی (تا به این حد) نیستند. و اصولاً نحوه برداشت آن‌ها با نحوه برداشت من متفاوت است. به طوری که حتی ایمان آن‌ها نسبت به ائمه خصوصاً نسبت به امام زمان تا حدودی سست گشته است. البته من از واقعیت قلبی آن‌ها چندان مطمئن نیستم، به طوری که باید اضافه کنم که نماز می‌خوانند. اما اعتقاد مادرم بسیار سست گشته و پدرم به علت عدم آگاهی و اطلاعات، جز يك سری چیزهای محدود، اطلاع بیشتری ندارند. از آن‌جا که از ابتدا هم با انقلاب نبودند و دید خوبی هم نسبت به انقلاب ندارند و من هم با تمام سعی و تلاشی که کرده‌ام، نتوانسته‌ام تغییری بدهم. خصوصاً این که تفاوت سنی بسیار زیاد باعث گشته که آن‌ها اصلاً حرفی از من نپذیرند.

حالا من بیست سال دارم و از نظر شرعی تحت نظر پدرم می‌باشم. خواهشمند است حدود رعایت از پدر و مادرم را روشن فرمایید؟ آیا این رعایت، عملی است یا تنها از جهت ادب است؟ آیا داشتن روابطی از سوی من با سپاه پاسداران و دیگر مجامع اسلامی، ملزم به اجازه قلبی اینان است؟ خصوصاً این که - با توجه به نکات بالا - والدین من نمی‌توانند با روابط و دوستان من موافق باشند؛ چنانچه حتی با حجاب من نیز موافقتی ندارند. از حضور محترمتان تقاضا دارم، فتوای خویش را روشن فرمایید. خصوصاً این که چندان با حدود اصطلاحات فقهی آشنا نیستم.

بسمه تعالی، رعایت احترام پدر و مادر خود را بکنید و از کاری که موجب اذیت ایشان می‌شود، اجتناب نمایید و در شرکت در مراسم مذهبی و اسلامی با نبود مفسده برای شما رضایت آنان معتبر نیست و باید حجاب خود را کاملاً مراعات نمایید.

[سؤال 12596] 7301

بسمه تعالی

خدمت رهبر کبیر و سازش ناپذیر و پدر مهربان و بیدار دل ملت مسلمان ایران، حقیرانه سلام عرض می‌کنم.

ص: 657

اماما! من دختری نوزده ساله هستم که با در دست داشتن دیپلم در خانه بی کار بسر می برم. عواملی که باعث بی کاری من در خانه است پدر و مادرم می باشند. اما! آن ها به هیچ وجه خواسته های مرا که متناسب با جمهوری اسلامی است (ان شاء الله) درک نمی کنند. بدین دلیل با رفتن من به مدرسه عالی شهید مطهری و معلم شدن و یا پرستار شدن مخالفت می کنند. خلاصه به هیچ صراطی مستقیم نیستند. هم اکنون که قریب پنج سال است که از انقلاب گذشته، مادرم به من منتی گذاشته و قبول کرده من در هفته يك الی دو روز به کلاس نهج البلاغه و اخلاق بروم. اما! آیا این طرز، برخورد صحیحی است، با دختری که قصد خدمت (ان شاء الله) دارد؟

اماما! پدر بزرگوام! (از این که شما را جسارتاً پدر خطاب می کنم، به خود می بالم) در ضمن، من يك روز چون با مادرم جر و بحث کرده بودم - برای این که ناراحتی را از دلش به در کرده باشم - قرآن را شاهد گرفتم که جایی که او راضی نباشد نروم. اما! با توجه به این قسم و سوء استفاده هایی که مادرم از آن می کند به من بفرمایید که آیا من باید تابع بی چون و چرای پدر و مادرم باشم و اصلاً فکر رشد کردن را از سرم به در کنم؟ آیا نمی شود که در مواردی - حتی بدون رضایت والدین - به خواست های مشروع فرزند جامعه عمل پوشیده شود.

اماما! مرا راهنمایی کنید که شدیداً بدان نیاز مندم.

بسمه تعالی، در غیر واجبات، رعایت رضایت والدین را بنمایید و سعی کنید با تحصیل رضای آن ها در کارهای خداپسند شرکت نمایید.

[سؤال 12597] 7302

بسمه تعالی

خدمت رهبر عزیز و کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی، دام ظلّه العالی سلام عرض می کنیم و سلامتی و موفقیت آن رادمرد تاریخ بشریت را از درگاه ایزد متّان خواستاریم.

ص: 658

در این برهه از زمان که استان های محروم از فرهنگ اسلامی (سیستان و بلوچستان، ایلام، کهگیلویه و بویراحمد، کردستان و هرمزگان) بعد از دادن خون های بسیار، احتیاج به پیام آور دارند و از طرفی پیام حضرت آیت الله مشکینی سلمه الله تعالی که فرمودند: «جوان ها همراه با رجال سیاسی، برای اشاعه فرهنگ اسلامی به آن مناطق اعزام گردند». از سوی دیگر در بخش نامه آموزش و پرورش، در این رابطه تأکید شده است.

ما دو تن از خواهران امور تربیتی، بر آن شدیم که راهی آن مناطق شده و نیروی خود را در جهت خدمت به اسلام و مسلمین محروم آن منطقه صرف نموده و به ندای شهیدان ایثارگرمان لبیک گفته و از این طریق مسئولیت خطیری که برعهده ما جوانان گذاشته شده به انجام رسانیم. ولی متأسفانه در این امر مهم، با مخالفت والدین مواجه شدیم و این مشکل عظیم قدرت حل مسأله را از ما سلب نموده و ما را در تنگنا قرار داده است.

لذا بعد از توکل به خدای فریادرس بیچارگان، دست یاری به سوی شما - پدر گرامی و مرشد ما جوانان - دراز کرده و تقاضای راهنمایی و ارشاد از شما امام عزیز، داریم.

بسمه تعالی، در امور ذکر شده، رضایت ایشان معتبر نیست. ولی از کاری که موجب اذیت ایشان شود، اجتناب نمایید.

[سؤال 12598] 7303

بسمه تعالی 1361 / 10 / 8

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، رهبر انقلاب اسلامی و امید مستضعفان جهان، سلام علیکم ورحمة الله وبركاته، با آرزوی طول عمر امام امت خمینی کبیر، معروض می دارد که این جانب از این که وقت شما را می گیرم معذرت می خواهم.

ص: 659

1. نظر اسلام در مورد این که اگر پدر و مادر در این زمان، مانع از تحصیل دخترشان شوند چیست؟

بسمه تعالی، پدر و مادر حق منع از تحصیل فرزند را ندارند.

[سؤال 12599]

2. کدام يك صلاح است: این که در خانه بمانم و به کارهای خانه پردازم و کمک مادرم شوم؛ یا به تحصیل خود ادامه دهم؟ منتظر راهنمایی های شما می باشم تا بهره مند شوم.

بسمه تعالی، اختیار با خود شما است، ولی از کاری که موجب اذیت پدر و مادرتان باشد، اجتناب کنید.

[سؤال 12600] 7304

بسمه تعالی

حضور محترم رهبر کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی، دامت برکاته

با عرض معذرت از این که وقت جناب عالی را گرفته می خواستم سؤالی از محضر پربرکت شما بکنم.

این جانب دوشیزه ای هستم در منزل پدر و تحت تکفل پدر و مادر هستم و با کمال تأسف پدر من شخصی است مذهبی نما و با مسائل اصیل انقلاب مخالف، برای مثال نماز جمعه خواندن پشت سر آیت الله طاهری را مخالفت می کند، تشییع جنازه رفتن، راهپیمایی رفتن و تمام مسائلی که در حال حاضر هر شخصی قلباً می خواهد در آن شرکت کند، او مخالفت با من و حتی با خانواده می کند. با پیام های آیت الله منتظری مخالفت می کند و می گوید مگر مرجعی بالاتر از این نیست که پیام بدهد. با سپاه پاسداران، با بسیج، با تمام ارگان های انقلابی مخالف است. خلاصه من در جایی قرار گرفتم که خیلی ناراحت و غمگین هستم. لذا از شخص جناب عالی خواستارم که بفرمایید با این حرف ها آیا من می توانم بی اجازه او جایی بروم یا چون که پدر است

ص: 660

باید حتماً تحت فرمان او باشم؟

بسمه تعالی، اگر موجب اذیت او نشوید می توانید به نماز جمعه بروید و در راه پیمایی و تشییع شهدا شرکت کنید.

[سؤال 12601] 7305

بسمه تعالی 1360 / 12 / 29

من يك محصل هستم که در کلاس سوم راهنمایی تحصیل می کنم. هم اکنون در بسیج ثبت نام کرده ام. مادر و پدرم جلوگیری می کنند و مرا کتک می زنند، مسجد هم با زور می گذارند بروم و وقتی که می روم به مسجد مرا دعوا می کنند، تکلیف چیست؟

همین طور می خواهم به جبهه بروم شدیداً جلوگیری می کنند و می گویند تو زود است به جبهه بروی و می گویند: آن هایی که به جبهه رفته اند چه کار کرده اند که تو می خواهی بروی به جبهه. من خیلی با این موضوع در خانه دعوا دارم و مرا از خانه بیرون می کنند و من را به شدت کتک می زنند. يك برادر دارم که شش ساله است و خودم چهارده ساله هستم و يك خواهر دارم. تکلیف چیست؟

بسمه تعالی، مراعات حال والدین خود را بنمایید.

[سؤال 12602] 7306

بسمه تعالی 1361 / 10 / 26

حضور محترم دفتر امام خمینی سلام عرض می نمایم.

لازم به تذکر است که مرا هرچه زودتر از این مسأله مهم بیرون بیاورید و مسئولیت مرا نسبت به انقلاب روشن نمایید. سال گذشته من با پدرم - که ایشان مرد مسنی است - مشغول ساختن خانه ای که پدرم خریده بود، بودیم. وسط ساختن خانه بودیم که تعدادی از بستگانمان که در آموزش و پرورش بودند، به من رجوع کردند و از من خواستند که به خاطر نیاز آموزش و پرورش، در امور تربیتی منطقه پانزده جاده خاوران مشغول همکاری بشوم. و من هم به خاطر ضرورت همکاری برای انقلاب و

ص: 661

بالا بردن فرهنگ جنوب شهرمان، این دعوت را قبول کردم. خودتان بهتر می دانید که چه مسائلی به علت عدم فرهنگ صحیح در این منطقه است. البته وسط کار کمک کردن به پدرم، کار ساختمان را واگذار به برادرم کردم و رفتم به آموزش و پرورش، البته بدون چشم داشت به حقوق.

اما مسأله این جا است که پدرم از این عمل من سخت ناراحت شد و گفت چون وسط کار ساختمان مرا تنها گذاردی، لذا به هیچ عنوان از دست تو راضی نیستم و عاق من هستی و زمانی از دست تو راضی می شوم که دیگر به آموزش و پرورش که شما را به مدرسه می فرستند نروی و اگر بروی عاق من هستی. حال من چه بکنم؟ آیا با توجه به حرف پدرم، نروم؛ یا این که کمک به انقلاب واجب تر از حرف پدر است و این که من به مدرسه بروم. واجب کدام است؟ ایشان حرف های مرا و این که همیشه می گویم: آموزش و پرورش نیاز مبرم به من دارد، قبول ندارند. وظیفه شرعی مرا نسبت به این که خداوند می فرماید: احترام به پدر و مادر واجب است، روشن کنید آیا به مدرسه بروم یا این که نروم، وظیفه شرعی چیست؟

باید بگویم طی مدتی که مشغول همکاری بودم، خیلی مسائل را از جنوب شهر می دانم که به خاطر عدم فرهنگ صحیح - که در این منطقه است - مردم با خیلی مسائل روبرو هستند و فقر مادی تیره لطفاً هرچه زودتر جواب مرا بفرستید ممنونم.

بسمه تعالی، اختیار با خود شما است و رضایت پدر در این جهت معتبر نیست، بلی از کاری که موجب آزردهی خاطر پدر باشد، خودداری کنید.

[سؤال 12603] 7307

بسمه تعالی

با سلام و احترام فراوان حضور محترم رهبر کبیر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، امام خمینی

خواهشمندم حکم شرعی را درباره این دو مسأله بیان فرمایید:

ص: 662

1. دختری هجده ساله هستم که تا کلاس پنجم ابتدایی درس خوانده ام. خیلی علاقه دارم درس طلبگی بخوانم ولی پدرم با درس خواندن من مخالفت می کند. محل سکونت ما، تا نزدیک ترین محلی که چنین کلاس هایی برای خواهران است، حدود 480 کیلومتر فاصله است. آیا اگر دختر بدون اجازه پدر به مسافرت برود نمازش کامل است و آیا برای درس خواندن اجازه پدر شرط است یا خیر؟

بسمه تعالی، بدون اجازه پدر خود عمل نکنید.

[سؤال 12604]

2. آیا پدر می تواند میان دختر و پسر تبعیض قائل شود؟ یعنی پسر را برای درس خواندن آزاد بگذارد و برای دختر محدودیت قائل شود؟ یعنی بگوید تا کلاس پنجم بیشتر نباید درس بخوانی، حکم شرعی را بیان فرمایید:

بسمه تعالی، تحصیل رضایت پدر خود را بنمایید.

[سؤال 12605] 7308

بسمه تعالی

به حضور رهبر بزرگوار، حضرت امام خمینی، دام ظلّه العالی

بعد از تقدیم سلام و آداب، عرض چنین است که بنده يك طلبه هستم و فعلاً مشغول درس هستم و پدرم پیرمرد است که حدود هفتاد سال عمر دارد و نمی تواند مخارج خانه را به حد کافی فراهم کند؛ و در حال حاضر هم مقروض است و جز بنده کسی نیست که مخارج خانه را فراهم سازد. حکم فرمایید که در این صورت، درس خواندن برای بنده مجاز است یا خیر؟

قبلاً سلامتی و موفقیت امام بزرگوارمان را از خداوند می خواهیم.

بسمه تعالی، اختیار با خود شما است و اگر تکفل امور پدر را ضروری می بینید، لازم است بر آن اقدام نمایید.

ص: 663

بسمه تعالی

با سلام و درود بر تمامی رزمندگان و شهدا و شما رهبر و فرمانده کل قوا خواهش می‌کنم که به چند سؤال بنده جواب مرحمت فرمایید:

1. من فرزند خانواده ای هستم که پدر و مادرم به من می‌گویند ماها مسلمان هستیم و دین و اسلام و قرآن را قبول داریم اما من تا کنون ندیده‌ام که نماز و روزه و کارهایی که در شأن يك مسلمان است را انجام دهند و بارها خواسته‌ام که از آن‌ها مسائل دینی و اسلامی را بپرسم و اگر که آن‌ها نمی‌دانند به آن‌ها بگویم و بیاموزم اما خجالت می‌کشیدم و تا کنون نتوانسته‌ام. و البته من کمی به آن‌ها بی‌احترامی می‌کنم و پدرم هم کر و لال است، من از شما می‌خواهم که به من بگویید که من در برابر آن‌ها چه انجام دهم و وظیفه من در برابر آن‌ها چیست؟

بسمه تعالی، در احسان به آن‌ها کوتاهی نکنید.

2. اگر کسی نماز قضا دارد مثلاً نماز قضای ظهر و عصر، اگر قضا را بعد از نماز مغرب و عشا بخواند باید بلند بخواند یا آهسته؟

بسمه تعالی، آهسته بخواند.

3. اگر شخصی قضای نماز صبح دارد اگر بعد از نماز ظهر و عصر بخواند باید بلند بخواند یا آهسته؟

بسمه تعالی، بلند بخواند.

بسمه تعالی

با کمال احترام به استحضار می‌رساند که فدوی مادری دارم 90 ساله که هشت سال پیش در اثر اتفاقی پایش شکست و معالجات ممکنه مفید واقع نشد و از راه رفتن باز ماند و حرکت خود را به منظور رفع حوائج ضروری و آن هم تا فاصله دو یا سه متری به وسیله دست هایش انجام می‌داد، متأسفانه دو ماه است که در اثر کهولت سن و یا سایر عوارض ناشی از آن دست هایش توان و قدرت خود را از دست داده‌اند، دیگر

ص: 664

قادر به حرکت کردن نمی باشد و پایین آمدن از بستر برایش بسیار دشوار گردیده و فعلاً مثل کودکی است که تر و خشک کردنش را بایستی شخص دیگری متقبل شود.

در این مدت هشت سال سه فرزند پسرش هر يك چهار ماه از سال را از مشارالیها پذیرایی کرده اند و حال با پیش آمدن چنین کسالتی برای مادرم چنانچه باز بخواهم در منزل کما فی السابق پذیرایی نمایم می ترسم در اثر عدم وسایل کافی و عدم استطاعت بدنی خودم و یا پاره ای از محذورات دیگر نتوانم به طور شایسته انجام وظیفه نمایم و در نتیجه موجب رنجش مادرم گردم و از طرفی نیز باعث ناراحتی اطرافیان و اعضای خانواده خودم شوم، حال از حضرت عالی استدعا دارم که با در نظر گرفتن کلیه جوانب شرعی راهنمایی فرمایید. چنانچه مادرم را با هزینه شخصی در خانه پیران که مخصوص اشخاص سالخورده و از کار افتاده می باشد و اصولاً به همین منظور تأسیس گردیده و همه گونه در آن جا امکانات موجود می باشد، نگهداری نمایم. آیا در پیشگاه حضرت احدیت مسئول خواهیم بود یا خیر؟ و آیا رضایت و عدم رضایت خودش در این مورد شرط است یا خیر؟

تقاضا دارم لطفاً جوابش را ذیلاً مرقوم فرمایید. از درگاه حضرت احدیت توفیق و سعادت و اجر جزیل برای آن حضرت خواستارم. خداوند سایه پر برکت شما را از سر عموم ما کوتاه نفرماید.

بسمه تعالی، مانع ندارد و می توانید در هر محل که اقدام به انفاق واجب بر او شود از او نگهداری نمایید و حتی الامکان رضایت مادر را تحصیل کنید.

[سؤال 12608] 7311

بسمه تعالی

با سلام خدمت امام امت و ارواح شهیدان و نیز با سلام به امت شهیدپرور و شما خدمتگزاران حزب الله

ص: 665

بنده يك بار ديگر نيز مزاحم وقت شما شده بودم كه از اين مزاحمت هاى مكرر عذرخواهى مى كنم. عرض كنم بنده يك معلم تربيتى مقطع ابتدائى مى باشم و حالا مى خواهم اگر خداوند خواست به نيروهاى جان بر كف جندالله كه همانا سپاه پرافتخار پاسداران انقلاب اسلامى است، بپيوندم و عضو نيروهاى اين ارگان نظامى شوم، اما چون هميشه و مانند گذشته پدر و مادرم اعلام مخالفت مى كنند، خواستم از دفتر امام كسب تكليف كنم و به قول معروف از هول حليم توى ديگ نيفتم و به خاطر يك عمل نيك، اعمال خداى ناكرده ناپسندى انجام ندهم. لذا مى پرسم آيا مى توانم خودم در اين ارگان شركت كنم و حتى الامكان نيز رضائت آن ها را برآورده كنم؟ كه اگر چنين است فبهاالمراد و اگر نيست تكليف شرعى خود را انجام دهيم؟ (كه شما برايم مى فرستيد) خواهشمندم هرچه سريع تر مرا روشن سازيد.

بسمه تعالى، در فرض مرقوم اختيار با خود شما است.

[سؤال 12609] 7312

بسمه تعالى 1360 / 2 / 21

مسائل و مشكلاتى بود كه براى من پيش آمده، خواستم حكم اين مسائل را از امام پيوريد و برايم بنويسيد و البته اگر ممكن بود امام با قلم مبارك خود چند سطرى بنويسند.

بدون مقدمه سؤالات و مسائل را در زير مى نويسم و از شما درخواست مى كنم هرچه سريع تر جواب نامه را پست نماييد تا مبدا حكم خدا ضايع شده باشد. باز هم براى شما در كارهايتان موفقيت آرزو کرده و سلامتى شما و سلامتى امام را از خداوند متعال خواهانم، اما سؤالات من:

1. متأسفانه من در خانواده اى زندگى مى كنم كه انقلاب نتوانسته است بر آن ها اثر گذارد و شايد هم خودشان نخواسته اند به خود بيانند و من از اين بابت خيلى ناراحتم و براى من مسائلى پيش مى آيد كه گاهى از ناراحتى گريه مى كنم. يكي اين كه مادر و

ص: 666

پدرم مرا از شرکت در راهپیمایی ها، یا کلاس های ایدئولوژی و یا اسلحه و غیره منع می کنند و حتی اجازه نمی دهند در انجمن اسلامی مدرسه فعالیتی داشته باشم و یا حتی مرا از رفتن به دعای کمیل و غیره باز می دارند. خواهش می کنم از امام در این باره سؤال نمایید که من باید چه کنم؟ آیا باید به حرف آن ها گوش داده و بدون هیچ فعالیتی شاهد فداکاری ها و ایثارگری های جوانان و تمام ملت عزیز ایران باشم؟ و یا این که از دستور پدر و مادرم سر باز زنم؟ و البته در صورت دوم می دانم که هر روز در خانه ما بر سر کوچک ترین مسأله ای دعوا و ناراحتی به وجود خواهد آمد و من با توجه به این که حتی عمو و خاله و تمام خویشاوندانم نیز همراه پدر و مادرم هستند مجبور به انزوا در خانه خواهم شد، چرا که در هر جمعی که حضور پیدا کنم شروع به تحقیر و مسخره من می کنند. قسم می خورم چنان بر سر دو راهی مانده ام که اگر جایی می بود، از خانه مان به آن جا می رفتم. خواهش می کنم هرچه زودتر مرا راهنمایی کنید.

بسمه تعالی، رعایت رضایت پدر و مادر را بنمایید.

2. پدرم نماز نمی خواند، البته مادرم به ظاهر مسلمان هست و نماز می خواند. البته پدرم نیز دم از اسلام می زند، اما اعمال او بر ضد اسلام است. نماز، روزه، و غیره را انجام نمی دهد و حتی يك بار یادم هست که شراب خورده، حال من نمی دانم آیا پدرم کافر حساب می شود و نجس است یا نه؟

بسمه تعالی، تا انکار خدا و رسول و احکام ضروری اسلام نکرده محکوم به اسلام است و مجرد مخالفت عملی کفر نیست.

3. ما در این جا گوسفندانی نیز نگهداری می کنیم و گاهی نیز یکی از آن ها را ذبح کرده و از گوشت آن استفاده می کنیم و مشکل من این است که این گوسفندان را پدرم سر می برد و من نمی دانم آیا با احکام آن کار را انجام می دهد یا نه؟ آیا در این صورت گوشت آن حرام می شود؟ برای من خیلی سخت است از خوردن گوشت خودداری کنم، البته نه از لحاظ لذت های مادی، بلکه به این خاطر که در آن صورت نیز همیشه دعوا خواهم داشت. همان طور که گفتم آن چنان این مسائل برایم کوهی شده که حاضرم این خانه را ترك کرده و به جای دیگر بروم. خواهش می کنم مرا راهنمایی کنید و هرچه زودتر جواب نامه ام را بنویسید. خیلی ممنونم.

بسمه تعالی، در فرض مذکور پاك و حلال است.

بسمه تعالی

سلام بر رهبر انقلاب، قلب تپنده امت حزب الله، سلام بر بت شکن تاریخ، روح الله خمینی، امام! آنچه که ما را واداشت که وقت گرامیتان را بگیریم، این بود که من و دوستم مایل بودیم که به این سؤال ما پاسخ دهید: ما از سال 1360 فعالیت هایی در مدرسه انجام می دهیم، از قبیل کمک به جبهه، که خانواده مان از آن اطلاع ندارند و فکر می کنیم که اگر آگاه شوند، با ما مخالفت کنند. ما این مسأله را با چندتن در میان گذاشتیم و آن ها می گویند که کار شما از نظر شرعی درست نیست.

بسمه تعالی، اگر از مال خودتان یا کسانی که راضی هستند کمک می کنید، اشکال ندارد.

بسمه تعالی

حضور محترم حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، رهبر انقلاب اسلامی ایران، دامت برکاته

1. اگر مادر به پسرش بگوید: باید همسرت را طلاق بدهی وگرنه من از تو راضی نیستم، و شوهر از همسر خود کاملاً راضی است، تکلیف چیست؟ رضایت مادر شرط است یا خیر؟

بسمه تعالی، اختیار طلاق به دست شوهر است و لازم نیست اطاعت کند.

2. مادر می تواند پسرش را به گناه صغیره امر کند یا خیر، در صورتی که انجام ندادن آن موجب نارضایتی مادر باشد؟

بسمه تعالی، حق ندارد و اگر امر به گناه کرد، پسر باید مخالفت امر او نماید و گناه را مرتکب نشود.

3. در تلویزیون فیلم هایی نشان می دهند که خانم ها مکش فمه، بازی می کنند؛ به صورت آن ها نگاه کردن چه صورتی دارد؟ و یا به اعضای پوشیده بدن آن ها چگونه؟

بسمه تعالی، با مفسده اجتناب لازم است. و همچنین اگر آن ها را بشناسد و با نبود مفسده و عدم شناخت مانع ندارد.

4. در تلویزیون یا رادیو سرودهای انقلابی پخش می شود، ولی انسان نمی داند حرام است یا خیر و شاید در آن ها تار و نی و مانند آن ها باشد، استماع آن حرام است یا خیر؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک اشکال ندارد.

5. رانندگی اتومبیل برای خانم ها صحیح است یا خیر؟

بسمه تعالی، با نبود مفسده مانع ندارد.

6. پدرم وصیت کرده منزلی که در تربت جام دارد را به آقای توسلی واگذار نمایم تا درآمد آن را برای امام زمان علیه السلام مصرف کنند؛ آیا شما اجازه می فرمایید این منزل را به ایشان واگذار نمایم یا خیر؟

بسمه تعالی، بر طبق وصیت باید عمل شود.

7. مرد حق دارد به زنش بگوید موهای خود را کوتاه نکن یا خیر؟

بسمه تعالی، حق ندارد؛ ولی باید مراعات حال شوهر را بنماید.

8. زن از اموال خودش بدون اذن شوهر می تواند چیزی را بخرد و یا بفروشد؟

بسمه تعالی، زن می تواند با مال خودش خرید و فروش نماید.

9. جهیزیه که زن به خانه شوهر می برد و از شوهر در کاغذی امضا می گیرند که در تحویل تو است، آیا این امضا دادن، حق ملکیت برای شوهر ایجاد می کند یا خیر؟ یا این که فقط این اموال در اختیار او است و باید عوض استهلاك آن را بپردازد؟

بسمه تعالی، مجرد امضا موجب ملکیت نمی شود و اگر اجازه در تصرف بوده، استهلاك را کسی ضامن نیست.

[سؤال 12613] 7315

بسمه تعالی

دفتر امام خمینی - بخش مسائل فقهی، با سلام و امید پیروزی نهایی برای رزمندگان اسلام در جبهه های حق علیه باطل و آرزوی طول عمر برای رهبر کبیر انقلاب اسلامی، لطفاً بفرمایید:

شرکت زنان و دختران در نماز جمعه و راهپیمایی‌ها احتیاج به اجازه پدر و مادر دارد یا خیر؟ و در صورتی که بدون اجازه باشد، گناه و معصیتی مرتکب شده؟

بسمه تعالی، زن بدون اجازه شوهر نباید از منزل خارج شود و اجازه پدر و مادر شرط نیست، ولی از کاری که موجب اذیت آنان باشد باید اجتناب نمایید.

[سؤال 12614] 7316

بسمه تعالی

حضرت امام، با عرض سلام خدمت شما و با عرض معذرت از این که مزاحم اوقات شریف شما شده ام (زیرا می دانم که هم اکنون مطالب بسیار مهم تری از قبیل مسائل جنگ و غیره دارید) مطلب خود را بیان می کنم.

پدر من شخصی است که ظاهراً به خداوند تبارک و تعالی اعتقاد دارد، ولی گاهی شده که در مشاجراتی که بین او و مادرم صورت می گیرد، نعوذ بالله به خداوند بی احترامی نیز می کند. او حتی در گفتار حضرت رسول صلی الله علیه و آله نیز شک دارد و می گوید: از کجا معلوم که این سخنان را که حضرت می گوید، حقیقتاً گفتار خداوند باشد؟! و حتی با صحبت هایی که ما با او می کنیم نیز قانع نمی شود و بر عقیده خود باقی است. در ضمن، او ریشه این انقلاب عظیم اسلامی را نیز امریکایی می داند و هیچ کدام از این ها را قبول ندارد.

وی دولت و این جمهوری اسلامی را قبول ندارد و حتی در رأی گیری ها نیز شرکت نکرده است. پدر من مردی است که نماز نمی خواند و روزه نیز نمی گیرد و محرمات اسلامی را رعایت نمی کند. او مشروب می خورد و در مورد مواد مخدر (تریاک)، دارد تا سر حد معتاد شدن پیش می رود و با مادرم نیز رفتار خوبی ندارد و کارهای دیگری نیز انجام می دهد که صحیح نمی دانم با گفتن آن ها قلب شما را از چنین کسی که به هیچ چیز پای بند نیست به درد آورم و مزاحم وقت شما شوم. حال من می خواهم بدانم وظیفه من در قبال چنین پدری چیست؟ باید چگونه با او رفتار

ص: 670

کنم؟ آیا در مورد کارهایم باید از او اجازه بگیرم؟ اگر برای امداد در جبهه احتیاج داشتند؛ اگر خواستم به اماکن مذهبی بروم، آیا باید او راضی باشد و من باید از او اجازه بگیرم؟ در ضمن، اگر ممکن است لطف بفرمایید و بگویید: مادرم در قبال او چه وظیفه ای باید داشته باشد؟ در پایان، باز هم از شما نهایت تشکر را دارم و پوزش می خواهم از این که با این حرف ها و مسائل، مزاحم اوقات شریف شما شدم.

بسمه تعالی، رضایت پدر در امور ذکر شده اعتبار ندارد و از کاری که موجب اذیت او باشد باید اجتناب کنید و به او گوشزد نمایید که اگر اظهار مطالب کفرآمیز نماید، موجب ارتداد او می شود و در این صورت زن او از او جدا می شود.

[سؤال 12615] 7317

بسمه تعالی

پس از عرض تبریک به مناسبت آغاز قیام خونین و اسلامی قهرمانان فلسطینی و آرزوی بهروزی رزم آوران اسلام در ناحیه جنوب و غرب کشور علیه خصم بعثی کافر و با امید به سلامتی آن وجود مبارک، من به عنوان فرزندی ناشایست، عرض کوتاهی خدمت آن جناب داشتم:

امام عزیز یکی از فرزندان شما (یکی از دوستان) در شرایطی قرار دارد که رعایت حجاب برایش بسیار مشکل است. پدر و مادر این خواهر و اقوامش مخالف رژیم می باشند و در سخن، موافق تعالیم عالیة اسلام و در عمل، مخالف تعالیم مذکور می باشند؛ یکی از این موارد، رعایت حجاب است که این خواهر گرامی باید با مجوز پدر و بالاخص مادرش حجاب را رعایت کند. با توجه به این که مدت بسیار کوتاهی است که این خواهر علاقه مند به رعایت حجاب شده اند، حکم خداوندی در این مورد چیست؟

لازم به گفتن است که در موارد بسیار، او را مجبور می کنند که بدون حجاب در مجالس و محافل شرکت نموده و در صورت گذاردن پوشش، به او مارک

ص: 671

و برچسب می زنند (حتی مادرش).

بسمه تعالی، در رعایت حجاب واجب، رضایت پدر و مادر معتبر نیست؛ و اگر او را امر می کنند که حجاب نداشته باشد، دستور آن ها را مخالفت کند و حجاب را مراعات نماید.

[سؤال 12616] 7318

بسمه تعالی

رهبر بزرگوار انقلاب اسلامی نظر مبارك را بیان فرمایید.

1. دوشیزگان می توانند و جایز است پاسدار انقلاب شوند؟

بسمه تعالی، در موارد لزوم با تحصیل رضایت اولیا و مراعات وظایف شرعیه مانع ندارد.

2. درباره کمک به زلزله زدگان قائنات، از بابت وجوهات یعنی از سهمین می شود خرج کرد؟

بسمه تعالی، کسانی که می خواهند کمک کنند استجازه نمایند.

3. سه تا دختر بی سرپرست از فردی روحانی که مرحوم شده، وجود دارند و خیلی هم روشن و در خط رهبری آن حضرت هستند و خواستگارها عجله دارند؛ ولی به علت استطاعت نداشتن نمی توانند جواب صحیحی به آن ها بدهند و آن ها را به شوهر دهند. اگر صلاح است اجازه فرمایید تا از بابت سهمین یا سهم مبارك امام 4 یا 5 هزار تومانی کمک شود!

بسمه تعالی، اجازه دادم.

[سؤال 12617] 7319

بسمه تعالی

رهبر بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی، سلام علیکم

اگر شخصی (بالغ) عضو جهاد سازندگی کردستان باشد و از مناطق دیگر ایران باشد و پدر و مادر این شخص رضایت نداشته باشند، چه حکمی دارد؟ والسلام

بسمه تعالی، اگر موجب اذیت پدر و مادر نیست مانع ندارد و همچنین در صورت نیاز جبهه با تشخیص مسئولین ذی ربط.

ص: 672

بسمه تعالی

به نام یاری دهنده مستضعفان، پس از عرض سلام خدمت امام و رهبر کبیر و عزیز انقلاب اسلامی؛ امیدوارم حال مبارکتان خوب باشد.

ای امام عزیز! من يك دختر شانزده ساله هستم. از كرج این نامه را می نویسم. ای امام عزیز و ای رهبر انقلاب! من علاقه زیادی دارم که پاسدار شوم و از انقلاب اسلامی پاسداری کنم تا سهمی از انقلاب داشته باشم. ای رهبر عالی قدر اسلام! پدر من نظر بدی در مورد این که پاسدار شوم دارد و به من می گوید: خوب نیست دختر پاسدار شود. ای امام عزیز! خواهش مندم به راهنمایی خودتان پدر مرا کمی راهنمایی کنید و بگویید که در این موقعیت دختر و پسر با هم فرق ندارند. ای امام عزیزم ملتسمانه از حضور محترمتان خواهش می کنم جواب نامه مرا بدهید.

بسمه تعالی، پاسدار شدن خواهران هم با مراعات وظایف شرعیه مانع ندارد؛ ولی شما مراعات رضایت پدرتان را بکنید.

بسمه تعالی

1. تو را به خدا بگوئید آخر، اختیارات پدر و مادر تا چه اندازه است؛ آیا جلو هر کاری را می توانند بگیرند؟ آیا جلوی هر کار مستحبی را می توانند بگیرند؟ آیا می توانند مانع غسل مستحبی شوند؟ تو را به خدا به این سؤالم کاملاً توضیح دهید که به حدی بعضی از اوقات ناراحت می شوم که فکر می کنم دارم دیوانه می شوم و به حدی عصبانی می شوم که می گویم ای کاش فرزند فلان شخص بودم!

بسمه تعالی، احترام والدین لازم است و کاری که موجب اذیت آن ها می شود باید ترك شود؛ ولی در انجام تکالیف شرعی اطاعت والدین لازم نیست.

2. عده ای در بازار هستند که پول را به صورتی قرض بهره دار می دهند؛ بدین صورت که پدر من که يك نبت ریز است اگر بخواهد از آن ها قرض بگیرد، می گویند شکر يك ماه یا چند ماه تو را (تعداد ماه، بستگی به پول درخواستی دارد) الآن می خریم و مثلاً 5 ماه بعد به این مقدار به تو می فروشیم. البته مقدار اضافه شده متناسب با پول، اضافه و یا کم می شود و معین است؛ آیا این پول حکم ربا دارد؟

بسمه تعالی، این نحو معامله که برای فرار از ربای قرضی است باطل است و پول گیرنده فقط عین همان پول را ضامن است. و اگر شکر را ارزان بخرد و بعد از مدتی به شخص سومی به گران تر بفروشد مانع ندارد.

3. بفرمایید اگر پولی که در بالا ذکر شد ربا است تکلیف من در مقابل این پول که از آن تغذیه می کنم چیست؟ و یا این که پدرم که برای خرید خانه قرض می گیرد، چه باید بکنم؟

بسمه تعالی، حکم مسأله از جواب بالا معلوم می شود و پول گیرنده تنها در صورت اول عین همان پول را ضامن است و تصرف در آن منوط به اجازه دهنده پول است و در صورت دوم اشکالی نیست.

[سؤال 12620] 7322

بسمه تعالی

آیا رضایت پدر و مادر در انتخاب رشته تحصیلی یا اختیار هر نوع کار دیگر، واجب است رعایت شود؟ و با فرض این که به هیچ وجه راضی نمی شوند، آیا حرام است؟ و آیا میان عدم رضایت بر اساس شفقت و عدم رضایت بر اساس هوا و هوس یا گرایش های غیر مذهبی، فرقی هست یا نه؟

بسمه تعالی، رضایت والدین در امور ذکر شده معتبر نیست؛ لکن از کاری که موجب اذیت آنان است باید اجتناب بشود.

[سؤال 12621] 7323

بسمه تعالی

با سلام بر امام زمان و نایب برحقش امام خمینی

امام عزیز! (بخوانید امام عزیز پیشوای مسلمین ای قلب ملت ایران)، ما يك خواهری داشتیم و پدرم این را شوهر داد و حال این دامادی که ما گرفتیم ضدانقلاب

ص: 674

است و به غیر از خواهرم چند خواهر دیگر با خودم داریم که مجرد هستند و دو برادر دیگر هم دارم. پدرم هم روحانی است اما از آن روحانی ها که فقط دین و اسلام را به خواندن چند روایت و قرآن و دو رکعت نماز و روزه قانع هستند و اصلاً درک نمی کنند. این چنین فردی است و اصلاً در اداره امور خانواده و در تربیت فرزندان کوشا نیست و فرزندان خانواده را به خودشان وا گذاشته و این چنین شده که خیلی ساده است. و وقتی صحبت می شود، اگر برخلاف حق صحبت کند و ما صحبت کنیم و حق را بگوییم عصبانی می شود و این چنین شده که خیلی از دست من عصبانیه، چون تا مقداری می خواهد بر علیه این انقلاب و خط و جریان ولایت صحبت کند آن هم از روی ناآگاهی و جهلش، من نمی گذارم. و تمام اختیارات خانواده در دست این داماد افتاده دامادی که هیچ چیزش درست نیست. در يك خانواده ای هستند که اصلاً این انقلاب را قبول ندارند و تا می توانند از فحش و ناسزا به عزیزان ما دریغ ندارند و این است که صحبت شده و دامادمان می خواهد همسران ما دختران را انتخاب کند و من هم که اطلاع دارم که برنامه و نقشه چیست و به خدا قسم دلم از دست این داماد خون شده، از هر طریق که شده نصیحت کردم اما غیر ممکنه اصلاً این ها تکانی بخورند. امام عزیز! یاریم کن که چه کار کنم؟ من چگونه به این پدر و مادر صحبت کنم؟ آیا صلاح می دانید که صحبت کنم و بگویم آنچه را که این مرد بخواهد بگوید خوب است من می گویم خراب است چون این مرد را من می شناسم.

1. به نظر شما اگر پدر و مادر راضی به اجازه دادن به نماز جمعه و دعای کمیل نباشند، آیا درست است برویم.

2. با ضدانقلاب موضع گیری ما باید چگونه باشد؟

امام عزیز! یاریم کن که امیدوارم خداوند تعالی اجر شما را هرچه بیشتر عنایت فرماید.

بسمه تعالی، رضایت پدر و مادر دخالت ندارد، ولی از کاری که موجب اذیت آن ها شود اجتناب نمایید.

بسمه تعالی

حضور محترم و مبارك حضرت آيت الله امام خميني، سلام عرض مي كنم، پس از عرض سلام سلامتي شما را از خداوند يكتا خواهان مي باشم و توفيق طول عمر و بندگي خدای بزرگ را خواهانم.

بنده صاحب زن و بچه مي باشم و با دست و بازوی خود خانه ای درست کردم که آسایش زندگی خوب برای زن و بچه هايم را فراهم کنم. شما دستور فرمایید که آیا حرف پدر بنده درباره فروش خانه ام درست می باشد که بنده خانه خود را بفروشم یا خیر هرچه شما دستور فرمایید بنده رفتار می کنم.

علت این که پدرم می گوید خانه ات را بفروش این است که نزدیک منزل پدر و مادر زنم می باشد. تمام زندگی بنده از این خانه تأمین می شود و پدرم می گوید که اگر خانه ات را فروختی من از دست شما رضایت پیدا می کنم و اگر بنده خانه ام را بفروشم، دیگر نمی توانم خانه دیگری خریداری نمایم، پس دستور فرمایید که بنده چه راهی بروم؟

بسمه تعالی، اطاعت از پدر در این امر واجب نیست.

بسمه تعالی

خدمت امام بزرگوار سلام عرض می کنم؛ امیدوارم که حالتان خوب باشد. از این که وقت ذی قیمت شما را می گیرم عذر می خواهم، ولی چند سؤال داشتم که امیدوارم جواب بفرمایید.

1. آیا فرزند (مخصوصاً دختر) می تواند بدون اجازه پدر، به کسب علوم اسلامی بپردازد؟

بسمه تعالی، مانع ندارد.

2. اگر کسی به امام جماعت مسجد شك داشته باشد، تا وقتی شكش به یقین نرسیده، می تواند به او اقتدا کند و نمازش صحیح است؟

بسمه تعالی، باید عدالت امام جماعت احراز شود.

3. اگر خانمی بدون حجاب عکس بیندازد و مرد نامحرم آن را ظاهر کند، در صورتی که آن عکس، زننده و شهوت انگیز نباشد و آن کسی که عکس را ظاهر می کند، آن خانم را نشناسد اشکال دارد؟

بسمه تعالی، در فرض سؤال، مانع ندارد.

سلامتی و سعادت‌مندی جناب عالی را در خدمت به اسلام و مسلمین از خداوند متعال خواستاریم. والسلام علی عباد الله الصالحین

[سؤال 12624] 7326

بسمه تعالی 1361 / 10 / 16

با سلام به محضر مبارک نایب الامام، حضرت آیت الله امام خمینی و با درود به ارواح پاک شهدای انقلاب اسلامی، خداوند ما را در این دنیا برای آزمایش خلق کرده است تا در سرای ابدیت نتیجه را اعلام کند.

هم اکنون که قلم به دست گرفته ام دلم از غم پر است و از دست به اصطلاح پدرم کلافه شده ام. او مرا خسته کرده است. تا کی باید کفرگویی های او را تحمل کنم و تا کی باید فحش های ناروای او را بشنوم؟ مگر چه کرده ام که نور ایمان در قلبم نفوذ کرده است و پی به حقانیت انقلاب برده ام؟ تا کی باید زخم زبان های او را بشنوم و دم برنیاورم؟ هم اکنون از مباحثه ای با او فارغ شده ام و در آخر او - چون جوابی نداشت - با فحش و ناسزا نسبت به من و انقلاب بحث را خاتمه داد. او کسی است که از اسلام جز چند داستان من در آورده، از پهلوانی های حضرت علی و از مسلمانی جز نامی نمی داند. او مسلمان شناسنامه ای است نه نمازی و نه روزه ای.

اماما! خود به وضعیت من پی ببرید که از هر فعالیت خارج از منزل محروم هستم. روزهای دوشنبه و پنج شنبه را که روزه می گیرم، مرا به باد تمسخر می گیرد. آخر من با او چه کنم؟ به خدا دیگر طاقتم طاق شده و جام صبرم لبریز، چشم دیدنش را ندارم.

ص: 677

اماما! می خواهم تکلیف شرعییم را در رابطه با رفتار با او بدانم. و مسأله دیگر این است که در ایام بی خبری و خسران و غفلت اتفاق افتاده که بدون حجاب عکس هایی انداخته ام که در خانه فامیل موجود است. اکنون که خداوند از تاریکی به سوی نور هدایت کرده است، هر وقت عکس ها را می خواهم به من نمی دهند تا آن ها را پاره کرده و آثار معصیت را محو نمایم، تکلیف من در این مورد چیست؟

اماما! می دانم که همه این ها آزمایش است، پس می خواهم از راه شرعی، از آن روسفید بیرون بیایم. ای منجی بشریت و ای امام بزرگوار! از حضور شما عذر می خواهم که وقت گران قدرتان را گرفتم، زیرا جز شما یار و یاورى نداشتم تا به او پناه ببرم. با آرزوی طول عمر برای شما که از جان بیشتر دوستتان دارم.

خدایا! این دعای قلبی من روسیاه و بنده ذلیلت را مستجاب کن و امام را تا انقلاب جهانی حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) نگهدار و از عمر بی مصرف ما بکاه و بر عمر پربار او بیفزای و ما را به راه راست هدایت فرما. آمین یا رب العالمین

بسمه تعالی، راجع به عکس ها، اگر به شما نمی دهند، وظیفه ای ندارید؛ و راجع به اطاعت از پدر اگر به صلاح شما چیزی می گویند مخالفت نکنید، مثل این که گرفتن روزه های مستحبی را به صلاح شما ندانند.

[سؤال 12625] 7327

بسمه تعالی

پس از سلام و آرزوی سلامتی امام عزیزمان از درگاه خداوند تبارک و تعالی و دعای خیر همراه رزمندگان سخت کوشمان:

1. در رساله امام مذکور است که «از جهت اطاعت فرقی بین پدر و مادر و اجداد نیست». در صورتی که اگر پدر و مادر به کاری راضی و جدین یا یکی از آنان ناراضی باشند، باز هم این فتوا به قوت خود باقی است؟

بسمه تعالی، اگر کار مورد نظر، واجب نباشد و موجب اذیت والدین باشد، باید از آن ها اجازه بگیرند.

ص: 678

2. آیا استعمال تیغ در تمام موارد باید ترك شود؟

بسمه تعالی، استعمال تیغ ممنوع نیست ولی ریش تراشیدن برای مرد حرام است علی الاحوط.

3. نگاه کردن به چهره علما و افرادی چون آیت الله مشکینی و یا غیره اشکالی دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، نظر زن به دست و صورت مرد نامحرم بدون قصد ریه و تلذذ مانع ندارد.

4. در صف های نماز جماعت آیا باید پس از صف های جلو که اقامه می بندند، به ترتیب عمل شود؟

یعنی اول صف های جلو و بعد به ترتیب صف های عقب اقامه ببندند؟

بسمه تعالی، مهیا شدن برای دخول در نماز کافی است.

5. در نمازهایی که می خوانم به شدت شك های فراوان دارم، البته نه شك در رکعت و یا رکن های نماز بلکه شك برای این که فرضاً جایی از دستم بیرون افتاده یا این که فرضاً «الله أكبر» را به زبان عربی صحیح بیان نکرده ام - البته شاید هم درست نباشد ولی به هر حال در این قبیل موارد بنده شك های بسیاری دارم - آیا باید به این شك ها اعتنا کنم یا خیر؟

بسمه تعالی، شك اگر ناشی از وسوسه باشد نباید اعتنا کنند.

6. قرص هایی که برای جلوگیری از حاملگی خورده می شود وضع نامنظمی را در عادت ماهانه زنان ایجاد می کند (یعنی در ماه مبارك رمضان با خوردن قرص از عادت ماهانه جلوگیری کرده و تمام ماه مبارك رمضان را روزه می گیرند) آیا روزه هایی که در دوران عادت ماهانه است ولی با خوردن قرص، آن را می گیرند، صحیح است یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر مضر به مزاج نباشد و موجب قتل نفس نشود اشکال ندارد و در هر صورت، روزه صحیح است.

7. شخصی از من خواسته تا از شما در مورد این مسأله سؤال کنم که چند سال قبل زنی چون محتاج کار کردن بود، در کارخانه ای استخدام می شود و مشغول به کاری گردیده، با توجه به این که کارخانه ها قبل از انقلاب، خصوصی و در اختیار افراد سرمایه دار بوده و این کارخانه مذکور نیز متعلق به اشخاصی بود که چند تن از آن ها اعدام می گردند (بعد از انقلاب) مسأله ای که مطرح است این است: این کارخانه محصولش چون پارچه بوده، این خانم نیز از آن جا پارچه به خانه می آورده، شاید اسمش دزدی باشد، البته این امر قبل از انقلاب بوده ولی بعد از انقلاب که کارخانه ها ملی شده بود، آوردن پارچه توسط این خانم تقلیل پیدا می کند ولی باز چند دفعه ای تکرار شد و پارچه هایی را که از آن جا آورده بود به اکثر افراد فامیل و افراد بی بضاعت، دوست و آشنا داده و مقداری هم خود و خانواده اش استفاده می کردند، البته هنوز هم مقداری از آن پارچه ها استفاده نشده و در صندوق مانده ولی بعد از مدتی که از انقلاب

می گذشت به خود آمده و از کار خود وجداناً پشیمان شده و خواسته که از نظر شرعی چه تکلیفی خواهد داشت؟ آیا می تواند با آن نماز بخواند؟ و اگر نمی تواند، در چه صورتی این پارچه هایی را که آورده حلال می شود و نماز با آن صحیح است؟

بسمه تعالی، حکم غصب دارد و ضامن است.

[سؤال 12626] 7328

بسمه تعالی 1361 / 3 / 7

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی نایب الامام، امام خمینی، دامت افاضاته، مسأله ای در مورد دانشگاه داشتیم که به جا است با آن محضر مبارك در میان گذاشته شود تا از لحاظ شرعی جای شبهه نباشد:

ما دو نفر هستیم دانشجوی رشته منابع طبیعی دانشکده منابع طبیعی کرج، وابسته به دانشگاه تهران و تعداد واحدهایی که تا باز بودن دانشگاه (قبل از انقلاب فرهنگی) گذرانده ایم از 140 واحد، 14 واحد بوده است و بعد از انقلاب فرهنگی و بسته شدن دانشگاه ها در سپاه پاسداران مشغول خدمت شدیم و پس از 5/17 ماه با استعفای موقت، با موافقت مسئولین سپاه، از سپاه پاسداران برای مطالعه دروس اسلامی به حوزه علمیه قم آمدم (برای طلبگی و ماندن در حوزه) و هم اکنون مشغول هستیم:

1. حال با باز شدن دانشگاه در مهرماه سال جاری، آیا از نظر شرعی انصراف از دانشگاه و ماندن در حوزه و ادامه دروس جایز است؟ نظر خود را بیان فرمایید.

2. در صورتی که علاوه بر شرایط فوق، پدر و مادر با انصراف از دانشگاه موافق نباشند و از این عمل ناراضی باشند، آیا انصراف از دانشگاه و ادامه دروس حوزه از لحاظ شرعی چگونه است؟ والسلام

بسمه تعالی، تشخیص اهمیت و انتخاب، موکول به نظر خودتان است و شغل انتخابی فرزند اگر واجب نباشد و موجب اذیت والدین گردد، باید سعی نماید رضایت آن ها را جلب کند.

ص: 680

حضور محترم حضرت آیت الله العظمی رهبر عظیم الشان انقلاب اسلامی ایران امام خمینی، سلام علیکم

بدین وسیله به استحضار می رساند که این بنده ناچیز استدعا دارد که در مسأله زیر این جانب را راهنمایی نمایید و تکلیف شرعی شخصی را که صاحب این وضعیت است روشن فرمایید:

اگر شخصی پدر و مادری دارد که آن ها از آغاز با این انقلاب و موضع گیری های آن در قبال هر موضوع مخالف بوده و یکسره غیبت سران مملکت اسلامی را می کنند و به ایشان افترا می بندند و هر حرکت حزب الله را محکوم به خیانت می کنند و اسلام را بدون روحانیت می خواهند و نیز آن جوان را از همکاری با بسیج یا سپاه پاسداران یا به جبهه رفتن منع می کنند و حتی آن اسلام به اصطلاح صحیح خودشان را نیز انجام نمی دهند؛ مثلاً پدر ریش خود را با تیغ می تراشد اما ظاهراً به فرزند خود علاقه مندند و آن هم در صورتی است که مطابق میل ایشان رفتار نمایند، با تمام این صفاتی که این مادر و پدر دارند، تکلیف شرعی این فرزند در قبال اطاعت یا غیر آن در مورد والدین خودش چیست؟ آیا جایز است که در آن خانه بماند یا بدون اذن آن ها عضو سپاه یا بسیج شود و شب ها برای پست دادن به مساجد برود و یا اگر بدون اجازه ایشان به جبهه رفته و احیاناً شهید شد، آیا این شهادت مقبول می باشد یا خیر؟ خواهشمند است مرا در این مسأله راهنمایی نمایید. مسألت مرا اجابت بفرمایید.

خداوند متعال سایه حضرت مستطاب عالی را تا انقلاب حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) بر سر مستضعفین جهان قائم بدارد، آمین، بحق محمد و آله الطاهرين.

بسمه تعالی، رضایت ایشان در کارهای فرزند اعتبار ندارد ولی فرزند کاری که موجب اذیت والدین است انجام ندهد.

بسمه تعالی

سلام علیکم

امام عزیز! شما در رابطه با ازدواج فرموده بودید که پدر دختر حتماً باید راضی باشد. اما اگر دختری پدرش ناراضی باشد چه می شود، به حدی که او نخواهد اصلاً پدرش در آن کار دخالتی داشته باشد؟

از جمله خود من که اصلاً از پدرم راضی نیستم و در هیچ کاری از او اجازه نمی گیرم، چون او را به عنوان يك پدر قبول ندارم و می توانم بگویم که هیچ حقی بر گردن ما ندارد (فرزندانش). چون که همیشه در فکر خودش بوده است و هیچ گاه به فکر فرزندانش نبوده است و همیشه هر کار می کرده برای خوش گذراندن خودش بوده است. همیشه تا من یادم هست، مادر کار می کرده است و الآن هم حدود دو سال است که برادرم خرج ما را می دهد.

امام عزیز! الآن من به مریوان آمده ام و در این جا کار می کنم و خودم بچه کازرون هستم و پدرم نمی داند که من کجا هستم. البته همه خانواده ام می دانند و همان طور که گفتم من برای آمدن به کردستان هم، از برادرم اجازه گرفتم و شاید هم، الآن از زبان دیگران فهمیده باشد. دلم می خواهد اصلاً او را تا روز قیامت بینم وقتی که او را می بینم، خیال می کنم که يك نامحرم است و باید خودم را جلو او بپوشانم و هرچه می کنم که به عنوان يك پدر نگاهش کنم نمی توانم و نتوانستم این کار را بکنم. البته من قبول دارم که او يك پدر است و هیچ گاه این را رد نمی کنم، ولی به خاطر ظلمی که - در خانه - بر ما کرده و بر من خیلی زیادتر از دیگران، وجدانم قبول نمی کند که با او صحبت کنم و حتی با او يك سلام کنم و وقتی که او را می بینم خیال می کنم که او دشمن من است.

امام! من از قیامت هم می ترسم يك وقت جلوی مرا بگیرند و بگویند که چرا به

پدرت حتی سلام هم نکردی؟! ولی چه کار کنم؟ شما يك راهی را جلو پای من بگذارید. من الآن حدود دو سال است که با او اصلاً حرف نمی زنم. وقتی هم که می روم کازرون، اگر يك چیزی را به من بگویند، مثل این که يك نفر من را می گیرد و می گوید با او حرف نزن. دو سال است که نمی توانم اصلاً با او حرف بزنم. الآن چندین بار هم که خواستم ازدواج کنم، به خاطر همین مسأله بود که باز به هم می زدم و جواب رد می دادم. می دانم که اگر هم مجرد باشم و ازدواج نکنم شاید جزو آن افرادی بشوم که حضرت محمد صلی الله علیه و آله می فرماید: «در روز قیامت بیشتر افرادی که در جهنم وارد می شود مجردها هستند». و حدیث های زیادی در این رابطه هستند. امام! خواهش می کنم مرا يك راهنمایی بکن.

خداوند یار و نگهدارتان باشد و هرچه زودتر فرج امام زمان را نزدیک کند و خداوند شما را هم تا انقلاب منجی عالم بشریت امام مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) نگهدارد.

بسمه تعالی، بر فرزند واجب است، حقوق واجبه والدین را رعایت نماید و با اخلاق اسلامی با آن ها برخورد کند و قطع رحم حرام است.

[سؤال 12629] 7331

بسمه تعالی 16 رمضان 1399 ق

محترماً به عرض آن رهبر عالی قدر و عظیم الشأن ملت مسلمان می رسانم که این جانب متولد 1341 سه سال پیش همراه خانواده از قم به کرمانشاه انتقال یافتیم. اکنون خودم آخرین کلاس دبیرستان را پشت سر می گذارم و پدرم با لباس روحانیت و با وجود فرهنگی بودن خودشان، از تحصیل خواهر کوچکم جلوگیری به عمل می آورد و مانع رفتن او به مدرسه می شود. اکنون این حقیر دست التماس و کمک به سوی آن عالی جناب دراز کرده و تقاضا می کنم که این مشکل خانوادگی ما را حل کنید. ابوی من حرف کسی را قبول نمی کند به جز فرمان امام. وقتی که من به پدرم می گفتم که «خواهرم امسال به مدرسه برود و دوره سازندگی انقلاب است و دوماً

ص: 683

مدرسه‌ها اسلامی شده‌اند و مثل سابق نیست»، در جواب گفت که «من فقط حرف امام را قبول دارم» و حالا راهی به جز این پیدا نکردم و مطمئنم که امام کسی که به در خانه ایشان برود، دست رد به سینه او نمی‌گذارد و کسی دست خالی بر نمی‌گردد. اکنون این سؤال را دارم که آیا مدرسه رفتن و تحصیل کردن دختر در این زمان از نظر شرعی ایرادی دارد؟ آیا اگر يك دختر باسواد نشود ظلم هست یا نه؟ آیا مانع پیشرفت فکری و روحی يك انسان نمی‌شویم؟ آیا در آینده چنین موجودی یعنی يك انسان بی‌سواد که يك عمر در گوشه خانه باشد، می‌تواند به جامعه خدمت کند و برای اجتماع فردی مؤثر باشد؟ والسلام؛ منتظر الطاف امام

بسمه تعالی، اگر از نظر حجاب و غیر آن مراعات وظیفه شرعی را بکنید مانع ندارد؛ ولی خوبست رضایت پدر خود را تحصیل نمایید.

[سؤال 12630] 7332

بسمه تعالی

با سلام به رهبر انقلاب و درود بر شهیدان و مردم انقلابی و شهید پرور ایران

من پسری هستم چهارده ساله. پدرم خواروبار فروشی دارد و من يك خواهر و سه برادر دارم. من علاقه فراوانی به جبهه رفتن دارم اما پدرم موافقت نمی‌کند و حتی دعای کمیل نیز نمی‌گذارد بروم. من برای این که دوست دارم به نماز جمعه بروم به بهانه بیرون رفتن و گردش کردن به نماز می‌روم و حالا از شما سؤالاتی دارم که می‌خواهم با جواب و توضیح مختصری مرا آگاه فرمایید.

آیا بدون اجازه پدر و مادر می‌توان به جبهه رفت؟

آیا بدون اجازه پدر و مادر می‌توان در کمیته یا مسجد یا مکانی رفت که بتوان در راه خدا خدمت کرد؟

آیا بدون اجازه پدر و مادر می‌توان به نماز جمعه و دعای کمیل و دعای نذبه و... رفت؟

ص: 684

اگر به من جواب خیر می دهید از شما می خواهم مرا راهنمایی بفرمایید تا بتوانم در همه این هایی که گفتم شرکت کنم. خسته نباشید،
خدا حافظ

بسمه تعالی، در موارد ذکر شده اجازه پدر و مادر شرط نیست، ولی موجبات اذیت ایشان را فراهم نکنید.

[سؤال 12631] 7333

بسمه تعالی

زعیم عالی قدر، رهبر نستوه، امام خمینی

با بیان (وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا) آیا پدر و مادر می توانند شخص را از سیر تکاملی اش به خصوص در معرفت
الله و معرفت صبغة الله باز دارند؟ و در این صورت، اطاعت چه حکمی دارد؟ متشکرم

بسمه تعالی، در امور واجبه، رضایت پدر و مادر معتبر نیست و در غیر واجبات، رعایت رضایت آنان از راه های تحصیل کمال است.

[سؤال 12632] 7334

بسمه تعالی 1361 / 2 / 8

این مطلب صحیح است که اگر والدین امر به ترك عمل واجب نمودند و یا امر به انجام عمل حرام نمودند، نباید از آن ها اطاعت کرد، ولی
اگر امر به ترك عمل مستحبی نمودند و یا امر به انجام عمل مکروه نمودند، باید از آن ها اطاعت کرد؟ لطفاً مرا راهنمایی کنید.

بسمه تعالی، اطاعت امر و نهی ایشان واجب نیست، خصوصاً اگر امر به معصیت و نهی از عمل واجب باشد، ولی اذیت ایشان جایز
نیست.

[سؤال 12633] 7335

بسمه تعالی

آیا برای فرزند (دختر یا پسر) در انجام مستحبات و شرکت در مراسم و شعائر

ص: 685

اسلامی، رضایت والدین شرط است؟

بسمه تعالی، رضایت والدین در امور مذکور لازم نیست ولی نباید موجب اذیت آن ها شوند.

[سؤال 12634] 7336

بسمه تعالی 1358/9/21

دفتر امام، محترماً؛ مردانی در زمان طاغوت حاضر به رفتن زندان شدند ولی از فرستادن دختران خود به نظام ممانعت کردند. در حال حاضر دخترانشان برای مخلوط شدن با مردان می گویند: «اگر شما هم اجازه تمرین تیراندازی به ما ندهید چون امر امام است می رویم». بفرمایید تکلیف این مردان چیست؟

بسمه تعالی، تمرین تیراندازی برای دختران در صورت اجازه پدر و اجتناب از محرمات خارجی مانع ندارد.

[سؤال 12635] 1226

2. بیان فرمایید پسر یا دختری که ازدواج نکرده اند و کبیرند، آیا در مستحبات و واجبات کفایی، باید با رضایت پدر یا مادر عمل کنند یا خیر؟ آیا ترك اعلام به آن ها در کارهای مستحب و واجبات کفایی، موجب بی احترامی می شود یا خیر؟ نظریه مبارك در ذیل مرقوم فرمایید.

بسمه تعالی، رضایت شرط نیست، ولی از عملی که موجب اذیت والدین شود، باید احتراز کنند و در انجام واجبات و مستحبات لازم نیست والدین را مطلع سازند ولی اگر فرزند بکوشد تمام کارها را با اطلاع والدین و رضایت آن ها انجام دهد، بسیار خوب است.

[سؤال 12636] 789

2. شخصی سه دختر کبیر 23 تا 25 ساله دارد و خود این شخص مرد متدین بی غرض و به وضع امروز هم آشنا است؛ ولی به دخترهای خود اجازه حضور در نماز

ص: 686

جمعه را نمی دهد. در این صورت وظیفه شرعی دخترها چیست؟ آیا به حرف پدرشان که نسبت به آن ها واجب اطاعه است امثال نمایند و یا تمرد نموده و به جماعت نماز جمعه بروند.

بسمه تعالی، اگر موجب اذیت پدر نباشد، مانع ندارد.

[سؤال 12637] 789

3. تکلیف شرعی دخترها در مورد روابط متعارف و یا اختلاط آن ها با اجانب و یا تحصیل علوم عربی و غیره از معلم مرد، بدون اجازه پدر چیست؟ آیا در این موارد اجازه پدرشان که ولی شرعی آن ها است و شوهر هم ندارند شرط است و یا خودشان اختیار دارند؟ آن ها می گویند که ما به سن بلوغ قانونی رسیده ایم و به همه چیز مختاریم؛ آیا این درست است یا نه؟ و در صورت درست بودن پدر می تواند نفقه ندهد یا نه؟

بسمه تعالی، اذیت پدر حرام است و لازم است دختر مراعات وظایف شرعی خود را بکند؛ ولی اطاعت پدر در همه امور واجب نیست و بهتر است در مواردی که احسان به پدر است مراعات او را بکند و در هر صورت اگر احتیاج دارد، پدر باید نفقه او را بدهد.

[سؤال 12638] 789

4. مفاد پنج آیه مبارکه از اول سوره حجرات راجع به بزرگداشت و احترام مردم نسبت به حضرت ختمی مرتبت، نبی اکرم صلی الله علیه و آله وسلم، بوده که حضرت باری تعالی فرض و واجب فرموده مراسم ادب و احترام را من جمیع الوجوه مردم در حق آن بزرگوار ارواحنا له الفداء اجرا و عمل نمایند. و حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم هم فرمود: «أنا و علی أبوا هذه الأمة»؛ و نیز فرمود: «حق علی بن ابی طالب علی امتی کحق الوالد علی الولد». آیا احکام این آیات پنجگانه مذکور و فرموده حضرت رسول صلی الله علیه و آله در مورد پدر هم نسبت به فرزندان خود جاری می شود یا نه؟

ص: 687

آیا پسر و دختر در غیر از واجب و حرام مجبور و ملزم هستند به اطاعت پدران خودشان یا نه؟

بسمه تعالی، حکم این مسأله در مسأله قبل معلوم شد.

[سؤال 12639] 789

5. پدری است متدین به مناسبت نافرمانی فرزندان من حیث ما امر الله قصد دارد خانه و زندگی خودش را بفروشد هجرت نماید و اولادها که همه شان کبیر شرعی هستند به کلی ترك نموده، در شهر دیگری به زندگی خود ادامه دهد، ولی احتمال قوی دارد در این صورت اولاد او اناثاً و ذکوراً بیچاره کرده و به فساد نزدیک تر شوند؛ تکلیف و وظیفه شرعی این پدر چیست؛ آیا صبر نماید اولادش بی بندوبار و بی ادب شوند.

بسمه تعالی، ترك اولاد و ارحام، قطع رحم و حرام است.

[سؤال 12640] 7377

2. اگر پدر و مادر انسان در زادگاهی که در سؤال اول ذکر شد زندگی کنند و نه خودشان عبادت نمایند و نه تمایل به فراگیری احکام اسلامی داشته و نه فرزندانشان را بر طبق موازین اسلامی تربیت نمایند و بعد از گذشت چهار سال از پیروزی انقلاب اسلامی آن را تأیید نکنند، چقدر وظیفه اطاعت از این گونه والدین به عهده فرزند می باشد؟ آیا می تواند در منزل آنان بماند یا قطع رابطه نماید؟

بسمه تعالی، باید قطع رحم نکند؛ ولی در وظایف شرعیه، اطاعت پدر و مادر [لازم] نیست و باید شخص به وظیفه اش عمل کند، هر چند پدر و مادر راضی نباشند.

[سؤال 12641] 1040

4. ما هي حدود طاعة الوالدین، وهل يجب طاعتهما في تطليق زوجته؟

بسم الله الرحمن الرحيم، لا تجب طاعتهما في تطليق الزوجة.

ص: 688

3. اگر کسی بدون اجازه پدر و مادر پنج سال در حوزه قم درس بخواند و بعد از پنج سال ایشان برای زیارت پدر و مادر و برای تبلیغ به خانه اش برگردد، آیا درس خواندنش حرام است؟ در این مدت پدر و مادر اذیت می شوند، ولی از طرف دیگر کسی نیست که برای رساندن احکام اسلام کافی باشد بلکه خیلی کم افراد هستند که مسائل شرعیه را برسانند. وظیفه این فرد چیست؟

بسمه تعالی، درس خواندن او حرام نیست؛ ولی اذیت پدر و مادر جایز نیست.

4. فردی برای مجتهد شدن به حوزه آمده است و از پدر و مادر اجازه درس خواندن هم دارد، ولی معلوم نیست که اگر بعد از پنج سال برای دیدار پدر و مادر برود پاکستان، پدر و مادرش اذیت شوند یا نه؟ در این صورت آیا ایشان می توانند در حوزه علمیه قم پنج سال مسلسل درس بخوانند و بعد از پنج سال برای دیدار پدر و مادر برود؟ آیا پنج سال مسلسل درس خواندنش جایز است؟

بسمه تعالی، حکم مسأله قبل را دارد.

5. دختری که دستور جهاد ندارد، به این صورت که از پدر و مادر خود اجازه ندارد، چه وظیفه ای دارد؟ آیا باید سکوت اختیار کند؟

بسمه تعالی، رعایت حقوق والدین را بنماید.

2. پدرم اصرار دارد که به دانشگاه برگردم، خودم مایلم برنامه طلبگی را که در مدت تعطیلی دانشگاه شروع کردم ادامه دهم، پدرم خیلی از طلبه بودن من ناراحت است، آیا باید به امر پدرم به دانشگاه برگردم؟

3. پدرم اصرار دارد مقیم تهران باشم، ولی به خاطر محیط طلبگی در قم، مایلم درس طلبگی را در قم بخوانم. آیا باید در تهران درس بخوانم یا در قم؟

بسمه تعالی، 2 و 3. اختیار با خود شما است؛ ولی از کاری که موجب اذیت پدر و مادر باشد باید احتراز کنید.

[سؤال 12646] 2339

3. در مورد تحصیل علوم اسلامی (طلبگی) رضایت پدر و مادر از نظر شرعی چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، اعتبار ندارد.

[سؤال 12647] 1922

3. اگر پدر یا مادر از رفتن به نماز جمعه (در عصر غیبت) و یا نماز جماعت یومیه ممانعت کنند، تکلیف فرزند چیست؟

بسمه تعالی، اگر موجب اذیت آن ها نشود شرکت جایز است.

[سؤال 12648] 1710

3. اگر انسان به علت رفتار بد پدر و مادر، قلباً بی آن که دست خودش باشد از آن ها بدش بیاید، نمازهایش به درگاه خدا قبول است یا خیر؟

بسمه تعالی، باید فرزند با نظر محبت به پدر و مادر مسلمان نگاه کند و بد آمدن از رفتار بد، غیر از بد آمدن از خود شخص است.

[سؤال 12649] 7012

2. آیا فرزند پسر می تواند بدون اجازه پدرش به نماز جماعت حاضر شود؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

[سؤال 12650] 7012

3. آیا فرزند پسر می تواند بدون اجازه پدرش در نماز جمعه شرکت کند؟

بسمه تعالی، مانع ندارد.

ص: 690

3. در صورتی که دختر بخواهد به کردستان برود و با توجه به نیاز شدید این مناطق و رضایت ندادن پدر و مادر، حکم شرعی چیست؟

بسمه تعالی، اگر قبول مسئولیت بر او واجب نشده، باید رضایت والدین را جلب کند.

9. آیا شرکت در دعای کمیل بدون اجازه پدر و مادر جایز است یا نه؟

بسمه تعالی، اجازه شرط نیست؛ ولی اگر موجب اذیت و ناراحتی والدین می شود باید کسب اجازه نمایند.

8. اگر پدر یا مادر، فرزند مکلف خود را امر به انجام شبهه یا خوردن غذای شبهه ناک نمایند، وظیفه اش چیست؟

بسمه تعالی، لازم نیست در این جهت اطاعت کند.

3. مسأله مهم دیگری که از حضرت عالی انتظار پاسخ آن را دارم این است که اگر پدری معتقد به این انقلاب نباشد و با آن و چهره های سرشناس روحانی آن، مخالفت صریح نماید و آنان را توهین و مسخره کند و هنوز هم مرجعیت کسی را که جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، آن را از او سلب کرده اند قبول داشته باشد و همسر و دخترانش را از رفتن به نماز جمعه باز دارد و بگوید راضی نیستم؛ با توجه به این که این مسأله، از روی عناد است و جنبه به اصطلاح سیاسی دارد نه مذهبی و این شخص با رفتن همسر و دخترانش به هیچ جا مخالفت نمی کند و فقط با نماز جمعه بد است، آیا رفتن به نماز جمعه - آن هم در این شرایط انقلاب که لازم است زنان و مردان مسلمان و مؤمن طبق آیه شریفه قرآن در این نماز عبادی سیاسی شرکت فعالانه

نمایند - برای همسر این مرد یا دخترانش گناه دارد؟

بسمه تعالی، اذن و رضایت پدر لازم نیست ولی از کاری که موجب اذیت او می شود باید اجتناب نمود.

[سؤال 12655] 6097

3. قرآن می گوید به پدر و مادر نیکی کنید و حتی به آن ها اُف نگوئید. آیا هرچه مادر در زندگی دخالت کند و پسر برای این که نخواهد او را ناراضی کند حرفی نزند و در اثر دخالت ها زندگیش از هم بپاشد، آیا منظور قرآن چنین بوده است که هرچه او گفت، فرزند اطاعت کند؟
بسمه تعالی، اطاعت واجب نیست، ولی اذیت مادر حرام است.

[سؤال 12656] 6052

2. لطفاً وظیفه شرعی يك زن متأهل را در برابر پدر و مادرش بیان فرمایید؟

بسمه تعالی، وظیفه خاصی ندارد و برای خارج شدن از منزل باید شوهر راضی باشد.

[سؤال 12657] 6044

2. آیا اگر همسر راضی به فروختن نیم دانگ خانه اش شد، پدر همسر حق دارند به او اجازه ندهند و یا سند آن را که نزد خودشان است، در اختیار وی قرار ندهند؟
بسمه تعالی، حق ندارند.

[سؤال 12658] 7374

2. حکم سیگار کشیدن در تمامی مقاطع سنی بدون اجازه و راضی بودن والدین.

بسمه تعالی، اگر موجب اذیت والدین باشد جایز نیست.

[سؤال 12659] 7277

4. انجام کاری برای اسلام در صورتی که پدر و مادر جلوگیری کنند، بدون اجازه

ص: 692

آن‌ها مجاز است یا خیر؟ «البته پدر و مادر نه این‌که با اسلام و انقلاب بد باشند، بلکه به خاطر این‌که یکی از فرزندان در جبهه است، می‌گویند او بیاید و بعد، شما برو».

بسمه تعالی، در غیر واجبات باید از کاری که موجب اذیت والدین می‌شود خودداری نمایند.

[سؤال 12660] 6998

4. اگر پدر و مادر از گوش دادن به رادیو و موسیقی‌های آن‌نهی کنند آیا مخالفت با والدین جایز است؟

بسمه تعالی، حفظ احترام والدین در ترك مخالفت آنان مطلوب است.

[سؤال 12661] 1540

3. رفتن به نماز جمعه و دعای کمیل در صورتی که پدر راضی نباشد چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، اگر موجب اذیت والدین می‌شود باید کسب اجازه کنند.

[سؤال 12662] 91

5. اگر پدر فرزندش را از عملی‌نهی کند آیا ارتکاب آن عمل در صورتی که پدر از انجام آن مطلع نمی‌شود، حرام است؟

بسمه تعالی، در عمل غیر واجب اگر موجب اذیت پدر باشد جایز نیست.

ص: 693

[سؤال 12663] 7337

بسمه تعالی

1. آیا شما سوار شدن زن را روی موتور با محرّمش مکروه می دانید؟ یا خیر؟

با توجه به جو اتوبوس ها و تاکسی ها که انسان ناخواسته تشش به نامحرّم برخورد می کند، برای کسی که استطاعت خریدن ماشین را هم ندارد آیا در این صورت عمل به کدام (سوار شدن موتور یا استفاده از اتوبوس) بهتر است؟

بسمه تعالی، مانع ندارد.

2. آیا اهل کتاب جزو کسانی هستند که اصل نجاست در مورد اینان صدق کند؟

بسمه تعالی، نجس هستند.

شرکت بانوان در اجتماعات و فعالیت در ارگان های اسلامی

[سؤال 12664] 7338

بسمه تعالی 1361 / 9 / 8

پس از عرض سلام، عرایضم را به خدمتتان می رسانم.

1. می خواهم بپرسم که آیا رفتن زنان و دختران جوان، به مسجد و نماز جمعه جایز هست یا نه؟ اگر جایز هست در چه مواردی و اگر جایز نیست در چه مواردی؟ و سخنان امام که در رابطه با مسجد می فرمایند: «مسجد سنگر است، سنگرها را خالی نگذارید و امروز يك روز استثنایی است»، آیا خطاب به خواهران هم هست؟ خواهشمندم برای روشن شدن این موضوع، مرا یاری فرمایید و جواب قانع کننده ای به من بدهید.

بسمه تعالی، خواهران هم مثل برادران، می توانند با مراعات موازین شرعیه، در اجتماعات شرکت کنند.

ص: 694

2. اگر انسان در انجام دادن يك كار يا يك مسأله دينی، شك كند كه آیا اگر این طور انجام دهم صحيح است، يا اگر آن طور كنم درست است و در عين حال مدتی طول بکشد، چه كار بايد بکند؟

بسمه تعالی، در مدت مزبور احتیاط نمایند.

[سؤال 12665] 7339

بسمه تعالی

دفتر امام، مدّ ظلّه، احتراماً سؤال می شود:

جلسه قرآنی است که حدود 70 تا 80 نفر در آن به طور مرتب شرکت می نمایند؛ در شب های احیاء به 500 تا 600 نفر می رسد. از این تعداد، حدود 3 - 4 نفر با وضعی خاص در جلسه حضور پیدا می کنند. در این میان یکی از خانم ها اعتراض کرده است که باید از ورود این چند نفر جلوگیری شود. خانم مدیر جلسه در جواب گفته است که از بدو تأسیس این جلسه (17 - 18 سال پیش) تا به حال، این مجمع توانسته است این گونه افراد را ارشاد نماید. امید است که اینان نیز ارشاد شوند؛ ولی این جواب مورد قبول آن خانم واقع نشده؛ لذا استفتا می شود که چه باید کرد؟ آیا باید از ورودشان جلوگیری شود یا حضورشان در جلسه اشکالی ندارد؟

بسمه تعالی، اگر مجلس زنانه است و مفسده ای بر آن مترتب نمی شود اشکال ندارد.

[سؤال 12666] 7340

بسمه تعالی

با عرض سلام، می خواستم مطلبی را مطرح کنم و از شما خواهش می کنم که توضیح دهید. بدون مقدمه شروع می کنم.

در کتاب خلاصه مطالبی از دین اسلام، منتخب عین الحیاء علامه مجلسی - اعلی الله مقامه - تألیف سید محمدباقر نجفی یزدی، جلد پنجم، صفحه 394 چنین آمده که چند کار برای زنان لازم و جایز نیست، که از جمله آن ها، حاضر شدن به نماز جمعه، و

ص: 695

نماز جماعت و عیادت مریض و تشییع جنازه است. و در کتابی دیگر خوانده و در سخنرانی‌ها شنیده‌ام که پیامبر صلی الله علیه و آله، کارهای داخل خانه را برای حضرت فاطمه علیها السلام، و کارهای خارج از خانه را برای امام علی علیه السلام قرار داده بودند.

در حالی که در جامعه کنونی، ما هم اکنون می‌بینیم علاوه بر این که زنان در تظاهرات و نماز جمعه و عیادت مریض و تشییع جنازه شرکت می‌کنند، به کارهای خارج از خانه نیز مشغول می‌باشند. از شما خواهش می‌کنیم در این مورد توضیح بیشتر داده و با توجه به این که هم در جوامع قدیم و زمان رسول اکرم صلی الله علیه و آله، و هم در این زمان، جامعه احتیاج به خدمت زنان دارد، آیا تکلیف زن‌ها این است که در خارج از منزل کاری نکنند؟

تا آن جا که من اطلاع دارم، کار زنان در صدر اسلام، اکثراً محدود به داخل خانه بوده، ولی امروزه ما - حتی در جامعه خودمان - شاهدیم که زنان در خارج از خانه نیز فعالیت گسترده دارند. خواهشمندم توضیح دهید. متشکرم

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، شرکت بانوان در تظاهرات و مراسم جمعه و جماعات، با مراعات وظایف شرعیه مانع ندارد.

[سؤال 12667] 7346

3. آیا حالا رفتن زنان برای تظاهرات و شرکت کردن آن‌ها در این گونه اجتماعات درست است یا نه؟ وظیفه زنان در زمان کنونی چیست؟

بسمه تعالی، با حفظ جهات شرعیه جایز است.

[سؤال 12668] 5657

4. در تظاهرات دینی شرکت زنان را صلاح می‌دانید یا خیر؟

بسمه تعالی، در کارهایی که احتمال می‌رود خطر به همراه داشته باشد زنان نباید شرکت کنند.

ص: 696

3. فعالیت خواهران در ارگان های اسلامی و در صورت ضرورت تماس با برادران چگونه است؟

بسمه تعالی، با مراعات کامل حجاب واجب و اجتناب از تماس های مفسده آمیز اشکال ندارد.

شرکت بانوان در جبهه

بسمه تعالی

سؤال این جانب، دربارهٔ وظیفهٔ زن در جامعه، به خصوص جامعهٔ امروزی می باشد که بسیاری از زنان جامعهٔ کنونی ما مایلند که در جبهه ها فعالیت کنند - در رشته های گوناگونی مثل کمک های اولیه - و یا در بیمارستان ها خدمت کنند. لطفاً نظراتان را در این مورد بفرمایید؟ و اگر جایز نیست که زن به جبهه برود، پس از چه راهی می تواند به اسلام و مسلمین خدمت کند که برابر جانبازی های برادران رزمنده در جبهه باشد؟ البته این موضوع هم مهم می باشد که تربیت نسل آینده، خدمت بزرگی به اسلام است، ولی این وظیفه را همهٔ مادران جامعهٔ ما انجام داده و می دهند. لطفاً بفرمایید که در کنار آن، چه کارهای دیگری بر عهدهٔ زنان است و آیا رفتن به جبهه برای زن ممنوع است و یا نه؛ و نظر شما و اسلام و قرآن در این مورد چیست؟ منتظر راهنمایی های شما هستیم.

بسمه تعالی، بزرگ ترین وظیفهٔ زن، کوشش در انجام وظایف شوهرداری و تربیت صحیح و اسلامی فرزندان است؛ و شرکت در خدمات اولیهٔ درمانی با مراعات کامل حجاب شرعی و در صورتی که شوهر داشته باشد، با اجازهٔ شوهر مانع ندارد. ان شاء الله موفق باشید.

بسمه تعالی

خدمت رهبر عالی قدر حضرت آیت الله العظمی امام خمینی

پس از عرض سلام، بقای عمرتان را از ایزد متعال خواستارم. دختری حدود 16 ساله هستم. از اوایل انقلاب تا کنون دلم می خواست به نحوی به پیشبرد انقلاب کمک نمایم. چندی پیش خبرنگاری از طرف سازمان رادیو و تلویزیون جمهوری اسلامی به دبیرستان ما آمد. بعد از کمی صحبت با من، مرا برای گویندگی تلویزیون انتخاب کرد. قرار است روز چهارشنبه به اتفاق او به سازمان برویم. از آن زمان من در کشمکش سختی به سر می برم. از طرفی فکر می کنم شاید بتوانم با این کار کمکی به انقلاب نمایم و راه را برای آنان که قصد سوء استفاده را دارند، ببندم و از طرفی فکر می کنم، شاید مورد امتحان خداوند قرار گرفته ام و چون زن تا حدودی از نظر پوشش و صحبت کردن محدود است؛ شاید این کار تا حدودی از نظر اسلام مطرود باشد، به خصوص این که این مطلب را با یکی از دبیران مورد اعتماد در میان گذاشتم و او این کار را رد کرد، و من نیز می ترسم از امتحان رو سیاه بیرون بیایم و حال آن که يك مسلمان باید تسلیم و مطیع خداوند باشد. اما من به دلیل عشقی که به خدا دارم، نه به دلیل ارتجاع، حاضریم از هر نوع کاری، با کمال میل بگذریم، حتی اگر مطابق میلم باشد. و نه این که کاری کرده باشم، بلکه این يك مسئولیت است. از شما تمنا دارم زودتر پاسخ نامه مرا بدهید. نهایت تشکر و ارادت را دارم و سلامتی شما را از خداوند خواستارم. خواهشمندم جواب نامه را صریح و روشن بنویسید.

بسمه تعالی، اصل شغل مانع ندارد، ولی باید کاملاً مواظب وظایف شرعیه خودتان باشید، از جمله از خلطه و آمیزش با مرد اجنبی اجتناب نمایید.

ص: 698

بسمه تعالی

حضور محترم حضرت حجت الاسلام والمسلمین، سید العلماء والمجاهدین، رهبر عالی قدر انقلاب اسلامی ایران، دامت برکاته سلام عرض می نمایم، و پس از عرض سلام، سلامتی آن رهبر کبیر اسلام و خانواده محترمه را از ایزد متّان خواهانم. و امیدوارم در زیر سایه حق تعالی و ولی عصر حجة بن الحسن - ارواحنا فداه - تندرست و سرفراز باشید و تا انقلاب حضرت مهدی - عجل الله تعالی - و در کنار ایشان به سر برید. این جانب از حضور مبارکتان سؤال شرعی دارم، که از محضرتان خواهانم پاسخ دهید.

آیا خانم ها در جمهوری اسلامی از نظر اسلام، می توانند در محلی مشغول کار شوند، که در آن جا مرد هم کار می کند، مثل بیمارستان که هم دکتر مرد و هم دکتر زن می باشد. آیا زن می تواند در آن بیمارستان، در حالی که بعضی از مریضان هم مرد هستند، کار کند؟

از جواب دادن شما به این مشکل، از صمیم قلب تشکر می نمایم. خدا یار و مددکارتان باد، خدایا، خدایا، تا انقلاب مهدی، حتی کنار مهدی، خمینی را نگهدار، از عمر من بکاه و به عمر او بیفزای

بسمه تعالی، اشکال ندارد ولی باید مراعات موازین شرعی، از حجاب و غیر آن بشود.

بسمه تعالی 1361 / 10 / 3

حضور محترم دفتر امام، با درود فراوان به رهبر کبیر انقلاب، و با امید پیروزی رزمندگان اسلام، در جبهه حق علیه باطل

این جانب دانشجوی رشته پرستاری، از آن جایی که در محیط بیمارستان، دچار

مسائل مختلف شرعی می شویم و مرجع کاملاً مورد اعتمادی در دسترس نداریم که مرتب بتوانیم با آن در تماس باشیم، لذا تصمیم گرفتم با این دفتر محترم مکاتبه کنم، تا در مورد مسائل شرعی که می بایست در محیط بیمارستان توسط کارکنان بیمارستان، خاصه پرستاران - که در ارتباط مستقیم با بیماران می باشند - رعایت شود، راهنمایی شویم. متأسفانه بیمارستان به خاطر وضع خاصی که دارد، در اجرای مسائل شرعی دارای محدودیت هایی است که تکلیف شرعی ما را مختل می کند. مثلاً در يك بخش از بیمارستان، که به فرض، تعداد 32 تخت وجود دارد، از این 32 تخت 28 نفر مرد و فقط 4 نفر آن ها زن است. با توجه به این که پرستاران اکثراً زن هستند و بسیاری از کارهای بیماران مرد، به عهده پرستار زن می باشد، خصوصاً در روزهای حمله، که تمامی رزمندگان مرد هستند و احتیاج شدید به کمک دارند. در ضمن راجع به یونیفورم پرستاران و رنگ آن (در مورد دانشجویان پرستاری، مانتو بنفش مایل به قرمز، مقنعه، شلوار و کفش سفید) نیز نمی دانیم که آیا از لحاظ شرعی، اشکال دارد که با این وضع در بیمارستان حاضر شویم یا خیر؟

خواهشمندم مسائل مختلفی که ای را که باید در بیمارستان رعایت شود، در اختیار این جانب و دیگر خواهران پرستار قرار دهید. توضیح آن که ما عده ای از دانشجویان پرستاری هستیم، که هنوز دوره کارآموزیمان در بیمارستان شروع نشده است. بنابراین خواهشمندیم تا قبل از رفتنمان به بیمارستان (یعنی دو ماه دیگر) جواب این نامه را ارسال فرمایید. با تشکر فراوان، من الله التوفیق

بسمه تعالی، با حفظ حجاب و موازین شرعی، اشکال ندارد.

[سؤال 12674] 7345

بسمه تعالی

امام امت! خمینی بت شکن! پس از عرض سلام و درود و تحیت دائم بر شما، سؤالی که برایم مطرح شده است را بیان می کنم.

ص: 700

بارها خودمان شاهد بوده ایم که شما در سخن های گران بهایتان از وظیفه اصلی زن، یعنی مادر بودن سخن گفته اید و آنچه از فطرت و غرایز او ناشی می شود نیز، همان تربیت صحیح فرد و تحویل دادن افرادی متعهد و صالح به اجتماع می باشد. مسأله ای که مطرح است این است که ما در مقابل نیاز جامعه به مشاغلی همچون پزشک زنان و از این قبیل قرار داریم که برای زن های ما و آن ها که بتوانند به این درجه از تحصیل برسند، واجب کفایی محسوب می شود. حال يك زن که آمادگی پذیرفتن هر يك از این وظایف را دارد، با توجه به وظیفه اصلی اش باید چه کند؟ آیا صحیح است که با سپردن كودك به مهدكودك و یا جاهایی از این قبیل، ساعت هایی از بچه دور باشد، در صورتی که این امر خللی در تربیت صحیح كودك ایجاد نمی کند؟ و اگر این عمل از نظر اسلام صحیح نیست، تکلیف مشاغل مورد نیاز ما در جامعه که به وسیله زنان تأمین می گردد چه می شود؟ البته در این بین، هدف فقط و فقط خدمت به اسلام و پیشبرد انقلاب است و ان شاء الله صفات پلید انسانی در انجام این اعمال دخالتی ندارند.

بسمه تعالی، در فرض مزبور مانع ندارد.

[سؤال 12675] 3679

2. کار کردن برای زن ها با حجاب شرعی در دستگاه حکومت هند، مثل معلمه شدن در مدارس و کار در باقی اداره ها جایز است یا خیر؟ بیان فرمایید.

بسمه تعالی، با رعایت ضوابط شرعی و حجاب واجب اسلامی، اشکال ندارد.

[سؤال 12676] 368

3. آیا کار کردن زنان در اداراتی که باید با مردها مرتباً برخورد داشته و حتی در يك اتاق باشند از نظر شارع مقدس اشکال دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، با رعایت وظایف شرعی و نبود مفسده اشکال ندارد.

ص: 701

2. آیا کارکردن زن صحیح است؟

3. آیا شغل هایی که امروزه در جامعه برای زن وجود دارد، از قبیل کارهای جهاد و سپاه و بسیج، که يك دختر با دو پسر، و یا کمتر و زیادت در يك ماشین می نشینند و به روستاها می روند، جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، 2 و 3، کار و شغل برای زن مانع ندارد، ولی باید از اختلاط با نامحرم اجتناب شود.

4. امام عزیز آخرین سؤال در رابطه با وظیفه زن در عصر حاضر است. اگر امکان دارد بفرمایید که مهمترین وظیفه زن در جامعه کنونی چیست؟ و در رابطه با خودم که مدیر يك مدرسه می باشم نظرتان چیست؟ آیا خانه نشستن و فرزند بزرگ کردن بهتر از شغل مدیریت است یا خیر یا توأم؟ که البته توأم به طوری که می دانید، مقداری قصور خواهد شد در هر دو وظیفه؛ یکی مادری و یکی مدیریت. لذا بفرمایید کدام ارجح می باشد؟ هرچه شما بفرمایید، مطمئن باشید که به جان، پذیرای آن می باشم.

بسمه تعالی، با رسیدگی به امر فرزند، به قدر امکان از خدمت اجتماعی کوتاهی نشود.

تحصیل و تدریس بانوان

بسمه تعالی

1. آیا درس خواندن زنان در دانشگاه جایز است؟ در صورتی که در دانشگاه امکان پوشانیدن چهره و دست ها نیست و لازم است که با استادا که تقریباً همه شان مرد هستند، در تماس باشد و در کلاس هایی که دخترها و پسرها با هم هستند شرکت کند

ص: 702

و سرویس های دانشگاه را که مختلط است و بیشتر اوقات خیلی شلوغ است، سوار شود و امثال این. و از طرفی هم الآن و هم در آینده، با داشتن مدرک برای دبیر بودن، امکان تبلیغ اسلام و حتی الامکان جلوگیری از انحرافات باشد و اکنون برای خودش فساد به همراه نداشته باشد.

بسمه تعالی، با فرض عدم مفسده و مراعات حجاب اسلامی و سایر وظایف مانع ندارد.

2. آیا رانندگی کردن برای زن در این شرایط جایز است؟ در صورتی که لازمه آن، کارهایی از قبیل تعمیر کردن ماشین، به تعمیرگاه بردن آن، بنزین زدن، تصادف کردن و... است و نبودن آن لازمه اش این است که منتظر تاکسی بماند، سوار تاکسی بشود و احتمالاً کنار مردها بنشیند و امثال این.

بسمه تعالی، با رعایت تکالیف شرعیه، اشکال ندارد.

3. آیا حالا رفتن زنان برای تظاهرات و شرکت کردن آن ها در این گونه اجتماعات درست است یا نه؟ وظیفه زنان در زمان کنونی چیست؟

بسمه تعالی، با حفظ جهات شرعیه جایز است.

4. در مورد حجاب و اندازه ای که باید رعایت کرد، آیا گردی صورت از چادر یا روسری پیدا شود اشکال دارد؟

بسمه تعالی، اگر تمام بدن به استثنای وجه و کفین پوشیده باشد، اشکال ندارد.

[سؤال 12680] 7347

بسمه تعالی

خدمت رهبر عالی قدر انقلاب اسلامی ایران، امام خمینی

امسال دیپلم می گیرم و تصمیم دارم برای ادامه تحصیل در دانشگاه، رشته دندان پزشکی را انتخاب کنم. با این که این رشته مورد علاقه من است، می خواستم بدانم که در دین مبین اسلام، این شغل برای زنان اشکالی ندارد یا دارد؟

در پایان سلامتی امام و بقای اسلام را از خدای دانای توانا خواستارم.

بسمه تعالی، تحصیل در رشته دندان پزشکی مانع ندارد، لکن باید مراعات وظایف شرعیه را بنمایید.

ص: 703

بسمه تعالی

دفتر استفتای امام

این جانب مربی فنی در رشته ارتباطات رادیویی مایکروویو با یازده سال سابقه خدمتی و هشت سال سابقه تدریس در اداره آموزش شرکت مخابرات هستم. از آن دفتر محترم درخواست استفتای امام را در مورد تدریس خانم به آقایان با رعایت کلیه موازین شرعی و اسلامی خواستارم. در خاتمه به اطلاع می‌رسانم که رشته مورد تدریس این جانب بسیار تخصصی بوده و به راحتی نمی‌توان فردی را جهت تدریس، جانشین این جانب نمود، ولی رئیس اداره کل آموزش مخابرات با وجود تأیید این جانب از لحاظ تعهد اسلامی، صرفاً به دلیل زن بودن این جانب و نیاز مبرم اداره به این جانب از رفتن به کلاس جهت تدریس جلوگیری می‌نمایند. خواهشمند است استفتای امام را در این مورد اعلام فرمایید.

بسمه تعالی، با حفظ حجاب و مراعات موازین شرعیه مانع ندارد.

بسمه تعالی

آیا زن می‌تواند علوم اسلامی را تحصیل نماید و به مقام اجتهاد برسد؟

بسمه تعالی، تحصیل علم برای عموم آزاد است.

بسمه تعالی

محضر مبارک رهبر انقلاب اسلامی ایران، امام خمینی، پس از سلام و آرزوی طول عمر برای شما، خواهشمندم به دو سؤال زیر پاسخ دهید:

1. با توجه به این که در آینده نزدیک دانشگاه‌ها باز خواهند شد و آموزش تخصصی برای جوانان کشور ضروری است، آیا رفتن به دانشگاه ضروری و بر حسب

وظیفه است، و حتی اگر در رشته های غیر تخصصی باشد یا نه؟

2. برای خواهانی که در حوزه های علمیه قم مشغول تحصیلند، حوزه ارجح است یا دانشگاه؟ و در ضمن، در صورت امکان رهنمودی برای خواهان طلبه بفرمایید.

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته، با تشکر

بسمه تعالی، موارد مختلف است و تشخیص اهمیت موکول به نظر خود شخص است.

[سؤال 12684] 7351

بسمه تعالی 1360 / 10 / 29

محضر مبارک امام خمینی، حفظکم الله تعالی

1. اگر آقایان و بانوان جهت تدریس به صورت جدا در يك سالن بنشینند، جایز است یا خیر؟

2. آیا شرکت زنان در نمازهای یومیه و جمعه کراهت دارد یا خیر؟ در شرایط فعلی چگونه؟

بسمه تعالی، با نبود مفسده مانع ندارد.

[سؤال 12685] 7352

بسمه تعالی 1360 / 8 / 4

با سپاس بی حد از خداوند کریم که نخست پیامبران و بعد از ایشان امامان را برای راهنمایی ما فرستاد و آنگاه که امام مهدی به فرمان خدا غایب گشت، نایبان آن امام راهنمایی ما را به عهده گرفتند تا حال که امام خمینی نیابت آن امام را به عهده دارد و با تشکر از شما که دائماً در سنگر ارشاد و راهنمایی ما استوار و پابرجایید و آنی آن را خالی نمی گذارید. سؤالاتی برایم بود که فکر کردم بهترین راه این است که از شما چاره جویی نمایم؛ لذا پرسشی را در زیر قید می کنم تا از آنچه که شرعاً جواب آن است ما را مستفیض فرمایید.

ص: 705

من مدیر دبستان پسرانه روستای محل زندگی ام هستم که يك دبستان پسرانه بیشتر ندارد و به علت کمی آموزگار مرد، بعضی سال ها آموزگار زن می فرستند. خواستم تکلیف مرا از نظر شرعی بیان کنید و نیز حقوق دریافتی من شرعاً به چه صورت است؟
بسمه تعالی، تدریس با مراعات حجاب اشکال ندارد.

[سؤال 12686] 7353

بسمه تعالی

سلام علیکم، حضور رهبر کبیر انقلاب امام خمینی

بدون مقدمه به عرض جناب عالی می رسانیم که حدود 8 الی 9 ماه پیش از طرف سپاه دزفول کلاس آموزش خصوصی طراحی پی ریزی شد. این آموزش - با کلی استفاده از هزینه سپاه - می رفت تا کامل شود که مسئول محترم روابط عمومی سپاه تعویض گردید و این مسئول با ادامه کلاس مخالفت کردند و دلایل ایشان هم این بود که از نظر شرع اسلام صحیح نیست که مربی خواهران، یکی از برادران باشد.

با توجه به لزوم تبلیغات در جهت صدور و نشر انقلاب اسلامی و نبودن مربی خواهر در زمینه هنری (باید اشاره کرد که هدف از تشکیل این کلاس، تربیت مربی است، به خصوص در این زمان که نیاز شدید به کادر آموزشی احساس می شود. مدتی پیش بسیج خواهران دزفول درصدد بود کلاس های هنری تشکیل دهد که به علت نبودن مربی، به خصوص در زمینه طراحی، این برنامه معلق ماند) حال از مقام رهبریت و مرجعیت استدعا داریم با فتوای خویش ما را در این امر راهنمایی و یاری فرمایید.

ضمناً این مسأله (شرعی بودن این نوع کلاس ها) تا کنون برای تمامی ارگان ها در سراسر کشور لاینحل و مبهم مانده است. والسلام علی من اتبع الهدی

بسمه تعالی، اگر آموزش مستلزم عملیات است، مربی خواهران باید مرد نباشد.

ص: 706

بسمه تعالی

حضور رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران، امام خمینی، با عرض سلام

این جانب مربی بخش فیزیک دانشکده علوم دانشگاه مشهد، به کار تدریس در دانشگاه اشتغال دارم. نظر به این که اکثریت شاگردان کلاس های دانشکده را دانشجویان پسر تشکیل می دهند، برای من و خواهران همکارم این سؤال مطرح است که آیا این کار از نظر شرعی اشکال دارد یا خیر؟ لباس ماضمن تدریس - به طور معمول - روپوش و شلوار و روسری می باشد. مستدعی است که تکلیف ما را از نظر شرعی روشن بفرمایید.

بسمه تعالی، با مراعات کامل حجاب اسلامی و رعایت مقررات شرعی مانع ندارد.

بسمه تعالی 15 / 2 / 1361

1. زنی که می خواهد به تحصیل خود ادامه دهد که بعدها شغلی انتخاب کند ولی فعلاً ادامه تحصیل ملازم با این است که با مرد نامحرم روبه رو شود - مثلاً در دانشگاه نزد مرد درس بخواند یا این که با مردها در یک کلاس باشد - همچنین تحصیلی جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، با مراعات وظایف شرعی و نبود مفسده مانع ندارد.

2. تراشیدن صورت با تیغ یا با ماشینینی که مثل تیغ از ته می تراشد حرام است یا چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، بنا بر احتیاط واجب باید ترك شود.

3. کسانی که اصلاً خمس نداده و نمی دهند وظیفه همسایه و خانواده آن ها چیست؟

بسمه تعالی، آن ها را امر به معروف نمایند.

4. بچه های بالغ یا جوان هایی که در اثر ضعف مفرط، روزه گرفتن برایشان سخت است یا زخم معده دارند چه بکنند؟

بسمه تعالی، اگر روزه ضرر دارد نباید بگیرند.

5. بازی کردن با آلات قمار در صورتی که قصد برد و باخت در کار نباشد و فقط صرف بازی کردن است، جایز است؟

بسمه تعالی، جایز نیست.

[سؤال 12689] 7356

بسمه تعالی 1361 / 5 / 14

خدمت رهبر مستضعفین

احتراماً؛ معروض می دارم این جانب دانشجوی سال اول تربیت معلم می باشم و در تاریخ 1361 / 5 / 7 با آقای که آموزگار یکی از دهات شهرستان بجنورد است ازدواج نموده ام و بر اساس سهمیه بندی، دانشجویان را به استان یزد منتقل نموده اند و بعد از فارغ التحصیل شدن، پنج سال دیگر باید در استان یزد تدریس نمایم و همسرم نیز در استان خراسان می باشد، با توجه به شرع مقدس اسلام آیا به نظر شما این جانب چه کنم؟ آیا درست است که از همسرم هفت سال دور بمانم؟ خواهشمندم نظرتان را با توجه به شرع اسلام اعلام دارید.

بسمه تعالی، با رعایت ضوابط اسلامی و اجازه شوهر اشکال ندارد.

[سؤال 12690] 2144

3. اگر معلم ناچار باشد که در يك اتاق، يك زن را درس بدهد و بالعکس (البته با رعایت جهات شرعی) جایز است یا نه؟

بسمه تعالی، با نبود مفسده و مراعات موازین شرعی اشکال ندارد و خلوت با اجنبیه جایز نیست.

[سؤال 12691] 836

6. خانمی که مشغول به تحصیل در دانشگاه می باشد و به جز ایشان، بقیه افراد کلاس، مرد هستند و کار تئوری و عملی هم به طور مشترك باید انجام دهند، آیا ادامه

ص: 708

تحصیل با این وضعیت جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، با مراعات کامل حجاب شرعی اشکال ندارد.

[سؤال 12692] 7362

2. آیا برای زن تربیت کودک افضل است یا تدریس در مدارس و بیمارستان ها؟

بسمه تعالی، موکول به تشخیص خود او است.

رانندگی بانوان

[سؤال 12693] 7357

بسمه تعالی

حضور محترم امام خمینی، سلام علیکم

امیدوارم که حال شما خوب و هیچ گونه کسالتی نداشته باشید و امیدوارم که همیشه در کارهای شرعی الهی موفق و پیروز باشید.

از حضور شما تقاضا می کنم که لطف فرموده و به چندین سؤال این فرزند کوچک خود جواب بدهید.

1. می خواستم بدانم آموزش رانندگی برای خانم ها شرعاً اشکال دارد؟ چون من علاقه زیادی به یادگیری رانندگی دارم، نه برای این که راننده باشم فقط برای مواقع ضروری که ممکن است اگر مردی راننده اتومبیل باشد، گناهی پیش بیاید، ولی این طور که می دانم هیچ کدام از مراجع، اجازه این امر را نمی دهند. البته یقین ندارم که چنین چیزی درست باشد و شما هم در یکی از فرمایشات خود فرموده اید که آموزش رانندگی را یاد بگیرید. آیا این فرمان، شامل خانم ها هم می شود یا خیر؟ لطفاً جواب مرا در این مورد بفرمایید.

بسمه تعالی، رانندگی برای بانوان با نبود مفسده اشکال ندارد.

2. در رساله ها مسائلی هست که نماز قضای پدر، بر پسر بزرگ تر واجب است. پس اگر مادری خدای

ص: 709

نکرده کوتاهی کرده و یا به دلایلی نماز قضا دارد، بعد از موت او چه می شود؟ چون من در رساله جواب خود را پیدا نکردم، این سؤال را از شما می پرسم. و اگر نماز قضای زن به عهده هیچ کس نیست، فلسفه این چیست؟

بسمه تعالی، قضای نماز و روزه مادر، بر پسر بزرگ تر واجب نیست.

3. چندی پیش کتابی خواندم و در یکی از صفحه های آن حدیثی از یکی از امامان بود که نوشته بودند: در روز قیامت، سه طایفه اند که خداوند با آن ها تکلم نمی کند. یکی، آن ها که موی صورت خود را می کنند و دوم، آن هایی که استمناء می کنند و سومی را یادم نیست و شما این را می دانید که یکی از آرایش های زنان، برداشتن موی صورت خود است. می خواستم بدانم منظور از این حدیث، زنان هستند یا مردان؟

بسمه تعالی، آرایش به نحو مزبور حرام نیست، مگر آن که فساد داشته باشد.

4. می خواستم بدانم رنگ موهایی که زنان گاهی برای رنگ کردن موی سر و ابروی خود به کار می برند، مانع از وضو و غسل است یا خیر؟ البته رنگ هایی که در ایران تولید نمی شوند و رنگ های غیر طبیعی منظورم هست.

بسمه تعالی، مجرد رنگ بدون جرم مانع نیست.

[سؤال 12694] 7358

بسمه تعالی

حضور محترم رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، پس از عرض سلام، لطفاً نظرتان را راجع به رانندگی - با توجه به نیازی که احساس می شود در مواقع ضروری - برای بانوان بفرمایید.

بسمه تعالی، با مراعات کامل حجاب شرعی مانع ندارد.

[سؤال 12695] 7359

بسمه تعالی

خدمت رهبر کبیر انقلاب اسلامی، امید مستضعفان جهان، نایب بر حق امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف)، امام امت و مرجع عالی قدر و شریف المقام حضرت آیت الله امام خمینی

با عرض سلامی گرم، به گرمی آفتاب که از اعماق دل بر می خیزد، و با آرزویی

ص: 710

بزرگ که به دیدار شما نائل آییم، سؤالی را که در شرع اسلامی می بایست از مرجع تقلید الهام گرفت بیان می داریم و آن این است که آیا تعلیم رانندگی خانم ها و این که خانم ها خود رانندگی فرا گرفته و وسیله نقلیه ای را اختیار نمایند، خلاف قوانین اسلامی است یا خیر؟

البته این موضوع از طرف دفتر آن جناب پرسش شده، و جواب گرفته شده است، اما چون برخی از خانم هایی که در امر تدریس علوم اسلامی فعال می باشند، با این موضوع - یعنی رانندگی خانم ها - مخالفند، نیک یافتیم که این حکم را از دست خط شریف خود شما دریافت داریم، تا سند محکمی بر پاسخ بدین سؤال باشد.

بسمه تعالی، با مراعات کامل حجاب شرعی و اجتناب از محرّمات خارجی، اشکال ندارد.

[سؤال 12696] 7360

بسمه تعالی 1361 / 2 / 9

محضر مبارک امام امت، خمینی بت شکن، بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران

دفتر امام! ضمن سلام و با تشکر از زحمات بی دریغ شما، سؤالاتی چند برایمان ایجاد شده، خواهشمندیم در مورد رفع این سؤالات مرا یاری نمایید:

1. آیا آموزش رانندگی برای زنان و گرفتن گواهی (امتحان) جایز می باشد یا نه؟

بسمه تعالی، با مراعات حجاب و نبود مفسده مانع ندارد.

2. حجاب متداول در مدارس و ادارات که مقنعه و روپوش بلند است، اشکال دارد یا نه؟

بسمه تعالی، اگر مقدار واجب را می پوشاند مانع ندارد.

3. جمع آوری تمبرهای اسلامی جایز است یا نه؟ و بعداً خرید و فروش آن چگونه می باشد؟

بسمه تعالی، مانع ندارد.

4. گوش دادن به سرودهای آهنگ دار چه صورتی دارد؟ (آن هایی که در رادیو و تلویزیون پخش می کنند)

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است و صداهای مشکوک اشکال ندارد.

ص: 711

محضر محترم رهبر عظیم الشان انقلاب اسلامی ایران، حضرت امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

پس از مراتب تحیت، خواهشمند است در مورد مسأله ذیل، دستور بفرمایید:

زن با حفظ کامل حجاب و پوشش اسلامی، اجازه رانندگی کردن را دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، در فرض مسأله، اگر مفسده در بین نباشد، مانع ندارد.

پیشگاه رهبر عظیم الشان جهان اسلام و مرجع عالی قدر، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دامت برکاته، با تقدیم سلام خالصانه؛ عنایت کنید و به سؤالات حقیر پاسخ فرمایید. خداوند وجود شریف حضرت عالی را از جمیع بلاها مصون و محفوظ بدارد.

1. آیا رانندگی برای زن اشکال دارد؟

بسمه تعالی، با حفظ حجاب کامل مانع ندارد.

2. آیا برای زن تربیت کودک افضل است یا تدریس در مدارس و بیمارستان ها؟

بسمه تعالی، موکول به تشخیص خود او است.

محضر مقدس حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

سال قبل از حضرت عالی درباره رانندگی خانم ها با حفظ تمام شرایط شرعی سؤال شد، فرمودید: «مفسده دارد، اجازه نمی دهم».⁽¹⁾ در حال حاضر یعنی دولت اسلامی باز

هم با حفظ همه شرایط و احتیاج مبرم خانم‌ها تجویز می‌فرمایید یا نه؟

بسمه تعالی، با حفظ جهات شرعیه مانع ندارد.

[سؤال 12700] 7364

بسمه تعالی 1361 / 11 / 17

حضور محترم امام خمینی بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران

با درود بر آن امام بت شکن عصر و مردان دلاور عرصهٔ پیکار و با گرامی داشت چهارمین سالگرد پرشکوه انقلاب در 22 بهمن 57 و با درود به روان ایثارگرانی که با خون خود این انقلاب را به ما سپردند.

من از مشهد يك مسأله را می‌خواستم از نظر شرعی جویا شوم و آن این که همچنان که زن مسلمان می‌تواند با رعایت کامل حجاب اسلامی رانندگی کند می‌خواستم بدانم آیا از نظر شرعی همچنین می‌تواند خلبان هواپیما باشد؟

بسمه تعالی، با مراعات حجاب و سایر وظایف شرعیه اشکال ندارد.

[سؤال 12701] 7365

بسمه تعالی 1361 / 10 / 18

با عرض سلام و آرزوی بقای عمر حضرت امام خمینی تا ظهور حضرت بقیه الله اعظم (عجل الله تعالی فرجه الشریف)

این جانب چون مقلد حضرت امام خمینی می‌باشم در مواردی برایم سؤال پیش آمده و جواب مشخصی تا کنون پیدا نکرده‌ام و همچنین در رساله امام خمینی هم این مسائل نبود، لذا تصمیم گرفتم جواب دو سؤال خود را بدین وسیله از حضرت امام جویا شوم.

1. می‌خواستم بپرسم آیا پشت فرمان نشستن (رانندگی) برای خانم‌ها از نظر ایشان اشکال دارد؛ جایز است یا حرام می‌باشد؟ لطفاً توضیح دهید.

بسمه تعالی، با رعایت حجاب و نبود مفسده مانع ندارد.

ص: 713

2. آیا ناخن بلند کردن خانم ها از نظر اسلام اشکال دارد یا ندارد؟

بسمه تعالی، اگر مانع از غسل و وضو نباشد و فساد نداشته باشد، اشکال ندارد.

[سؤال 12702] 7346

2. آیا رانندگی کردن برای زن در این شرایط جایز است؟ در صورتی که لازمه آن، کارهایی از قبیل تعمیر کردن ماشین، به تعمیرگاه بردن آن، بنزین زدن، تصادف کردن و... است و نبودن آن لازمه اش این است که منتظر تاکسی بماند، سوار تاکسی بشود و احتمالاً کنار مردها بنشیند و امثال این.

بسمه تعالی، با رعایت تکالیف شرعیه، اشکال ندارد.

[سؤال 12703] 5576

3. کلاً رانندگی برای خانم ها اشکال دارد یا نه؟

بسمه تعالی، با نبود مفسده جایز است.

[سؤال 12704] 861

8. آیا رانندگی برای بانوان و دختران جایز است؟

بسمه تعالی، اگر موجب فتنه و فساد نباشد با مراعات حجاب کامل اشکال ندارد.

[سؤال 12705] 5614

2. آیا رانندگی برای زن اشکال دارد؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

[سؤال 12706] 5589

6. آیا رانندگی خانم ها، با داشتن حجاب - مقنعه یا چادر و دستکش - از نظر شرعی بلامانع است؟

بسمه تعالی، با مراعات حجاب و وظایف، اشکال ندارد.

ص: 714

2. رانندگی اتومبیل از برای زن ها چه صورتی دارد؟ جواز یا عدم جواز آن را مرقوم فرمایید.

بسمه تعالی، با حفظ حجاب و وظایف شرعیه، مانع ندارد.

5. رانندگی برای خانم ها در صورتی که مجبور نباشند به چه طریق است؟

بسمه تعالی، با مراعات وظایف شرعی اشکال ندارد.

5. رانندگی اتومبیل برای خانم ها صحیح است یا خیر؟

بسمه تعالی، با نبود مفسده مانع ندارد.

شرکت بانوان در مسابقات ورزشی

5. شرکت خواهران در ورزش یا مسابقات ورزشی چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، با حفظ جهات شرعی و نبود مفسده مانع ندارد.

مشورت با بانوان

8. در خیابان فدائیان اسلام تهران نوشته هایی به این مضمون هست از قول رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم که از زن فرمان مبرید که هلاک می شوید آیا این عبارت درست است یا نه؟ و اگر درست است با این فرموده شما که مرد از دامن زن به معراج می رود چطور می شود؟ ثانیاً: در این زمان از انقلاب که منافقین و ضد انقلاب و خلاصه کسانی که به

انقلاب اسلامی ایمان ندارند و مرتب در پی فرصتی هستند مسأله ای را عنوان کنند و از آن به ضرر طبقه ای از اسلام علم کنند مانند همین مسأله فوق آیا این طور نوشته ها جایز است و اگر جایز نیست چرا بعضی این کارها را می کنند و آیا برایشان مقرراتی نیست؟
بسمه تعالی، امثال مطلب فوق يك دستور اخلاقی به حساب نوع است و موارد مختلف است و منافات با ارزش و احترام زن ندارد.

آرایش بانوان

[سؤال 12712] 7366

بسمه تعالی 1361 / 3 / 25

با سلام و درود فراوان حضور محترم رهبر و مرجع بزرگ شیعیان جهان

محترماً؛ به استحضار می رساند که مسأله آرایش زنان، به صورت يك مشکل لاینحل، همیشه مورد بحث ما است که تا چه حدودی باشد و یا اصلاً نباشد. در مورد حجاب، در کتاب «مسأله حجاب» استاد مطهری توضیحات کامل داده شده، اما راجع به آرایش، خصوصاً آرایش مصنوعی از قبیل: گرفتن ابرو، گلگون کردن لب و صورت و سرمه چشم، هیچ گونه دستور صریحی داده نشده و فقط به نقل روایات پرداخته است، و در آخر فرموده که آقایان و خانم ها باید تابع فتوای مرجع تقلید خودشان باشند. لهذا از حضرت آیت الله العظمی امام خمینی که مرجع تقلید ما است می خواهیم که به سؤالات زیر، جواب و طریقه عمل صریح داده شود.

1. به طور کلی، آرایش (گرفتن ابرو، گلگون کردن صورت و لب، سرمه) در زن و دختر، به طور جداگانه چگونه است؟

بسمه تعالی، آرایش مانع ندارد؛ ولی در معرض دید نامحرم قرار دادن و نگاه کردن نامحرم حرام است.

ص: 716

2. آیا این که گفته می شود که اگر چهره زن یا دختر، مو داشته باشد حرام است، صحیح است؟
بسمه تعالی، اصل ندارد، ولی اگر در زن شوهردار موجب نفرت شوهر باشد، واجب است اصلاح کند.

بسمه تعالی

با درود به رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران و با سلام به همه شما برادرانی که در آن دفتر خدمت می کنید.
می خواستم چند مسأله شرعی را که از دانستن آن ناآگاه هستم، از دفتر آن امام بزرگوار بپرسم و جواب صحیح را بدانم و مسائل از قرار زیر می باشد.

1. آیا مو و ابرو رنگ کردن گناه دارد؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد با حفظ از نامحرم.

2. اگر از زنی عکس بی حجاب بیندازیم و آن را به عکاس مرد بدهیم ظاهر کند گناه دارد؟

بسمه تعالی، اگر ظاهرکننده زن را نشناسد، بدون مفسده مانع ندارد.

بسمه تعالی

ضمن عرض سلام و آرزوی موفقیت برای همه شما خدمتگزاران به اسلام، تقاضا می شود سؤالات زیر را به حضور امام برده تا این جانب را در این موارد مطلع گردانند:

1. اصلاح صورت (کندن موی صورت و ابرو) که در میان خانم ها معمول است، با توجه به این که با تحمل درد همراه است، آیا جایز است؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

2. آیا به ماشین خمس تعلق می گیرد؟

بسمه تعالی، اگر جزو مایحتاج زندگی محسوب می شود خمس ندارد.

3. آیا پولی که به بانک واریز گردیده جهت تشرّف به حج، آیا خمس تعلق می گیرد؟

بسمه تعالی، اگر قبلاً مستطیع بوده و رفتن به حج واجب منوط به باقیماندن پول در بانک است خمس ندارد وگرنه خمس دارد.

4. اگر در گذشته نماز قصر بوده ولی بر اثر عدم اطلاع، به صورت کامل خوانده شده، باید اعاده گردد یا خیر؟

بسمه تعالی، اگر نمی دانسته که وظیفه مسافر قصر است و تمام خوانده، نماز صحیح است.

[سؤال 12716] 7369

بسمه تعالی 1361 / 2 / 13

حضور مستطاب آیت الله العظمی امام خمینی

محترماً؛ پس از سلام، خانمی هستم که شغلم آرایشگری و مخصوص بانوان مسلمان و با حجاب در محیطی محفوظ می باشد. خواهشمند است نظر مبارکتان را در مورد درآمد حاصله اعلام فرمایید.

بسمه تعالی، در فرض سؤال، اشکال ندارد و درآمد حاصله حلال است.

[سؤال 12717] 7370

بسمه تعالی

1. آیا عطر زدن برای زن اشکال دارد یا نه؟ اگر بوی خوش را مردی نامحرم استشمام کند، در صورتی که منظور زن از عطر زدن این نبوده که آن مرد استشمام کند و آن بوی خوش را بفهمد.

بسمه تعالی، اگر فتنه و مفسده ای بر آن مترتب نشود اشکال ندارد، ولی احتیاط نماید.

2. آیا اشکال دارد که دست از میچ به پایین پیدا باشد یا گردی صورت، یا این که زن در این دو مورد آزاد است؟ آیا چنین مسأله ای درست است که بهتر است زن این ها را هم بپوشاند یا این که پوشیده نشدن آن ها اشکال ندارد؟

بسمه تعالی، پوشاندن گردی صورت و میچ دست واجب نیست مگر آن که باز بودن موجب فتنه و مفسده باشد.

ص: 718

3. آیا لباس های گشادی که به نام مانتوی اسلامی زن ها می پوشند حجاب محسوب می شود یا نه؟ یا این که حتماً باید چادر باشد یا چادر بهتر است؟

بسمه تعالی، هر لباسی که بدن زن را از نامحرم بپوشاند کفایت می کند، اگرچه مراعات چادر بهتر است.

4. آیا حضرت امام کار کردن زن را در محیط هایی که مردها هستند، مجاز می دانند یا نه؟ یا این که می گویند اشکال دارد؟

بسمه تعالی، با مراعات حجاب کامل اشکال ندارد.

5. اگر انگشتری در دست زن باشد و مثلاً دست او را مردی نامحرم ببیند، این انگشتر زینت به حساب می آید و باید مخفی گردد؟

بسمه تعالی، احتیاطاً انگشتر را مخفی سازد.

6. اگر زنی ابرویش را برداشته باشد، آیا این زینت به حساب می آید و این ابرو باید پوشیده شود؟

بسمه تعالی، اگر عرفاً زینت محسوب نشود و مفسده ای در بین نباشد پوشاندن واجب نیست.

[سؤال 12718] 7365

2. آیا ناخن بلند کردن خانم ها از نظر اسلام اشکال دارد یا ندارد؟

بسمه تعالی، اگر مانع از غسل و وضو نباشد و فساد نداشته باشد اشکال ندارد.

[سؤال 12719] 7357

3. چندی پیش کتابی خواندم و در یکی از صفحه های آن حدیثی از یکی از امامان علیهم السلام بود که نوشته بودند: در روز قیامت، سه طایفه اند که خداوند با آن ها تکلم نمی کند. یکی، آن ها که موی صورت خود را می کنند و دوم، آن هایی که استمناء می کنند و سومی را یادم نیست و شما این را می دانید که یکی از آرایش های زنان، برداشتن موی صورت خود است. می خواستم بدانم منظور از این حدیث، زنان هستند یا مردان؟

بسمه تعالی، آرایش به نحو مزبور حرام نیست، مگر آن که فساد داشته باشد.

ص: 719

15. کسی که شغل او آرایشگری است می تواند خانم های بی حجاب را نیز آرایش کند؟ آیا پول او حلال است؟

بسمه تعالی، از آرایش زنان بی حجابی که خود را از نگاه نامحرم نمی پوشانند، باید خودداری کند.

6. آرایش کردن زن در مجلس زنانه چگونه است؟

بسمه تعالی، اگر مفسده نداشته باشد اشکال ندارد.

در مشت زنی چهار نوع ضربه وجود دارد؛ در حالی که ده ها و شاید هم بیش از یک صد نوع دفاع دارد و یک فرد مشت زن باید با به کارگیری انواع مختلف دفاع ها، از اصابت ضربه به خود جلوگیری نماید که اگر چنین نباشد، نام آن را ورزش نمی توان گذاشت و با توجه به این که در این ورزش، اصل بر دفاع کردن است و ضربه زدن نیست، میزان صدمات آن خیلی کمتر از ورزش های توپی و سایر ورزش های انفرادی رایج در کشور می باشد که آمار بین المللی گواه آن است که یک نسخه از آمار مذکور به پیوست تقدیم می گردد و ملاحظه می فرمایند که این ورزش از نظر صدمات، در رده هفتم ورزش های پر خطر قرار دارد؛ در حالی که شش رشته ورزش اول فهرست، آزادانه در کشور اسلامی ما فعالیت دارند، لکن جوانان علاقه مند به ورزش مشت زنی که در سطح کشور بیش از ده ها هزار نفر می باشند، از انجام فعالیت ورزشی خود محروم گردیده اند.

و با توجه به این که غرب و شرق و عوامل داخلی آنان برای فریب جوانان متعهد و مسلمان ما دام های وسیعی گسترده اند، این مسأله مشکل بر جوانان ما گردیده است که اوقات فراغت خود را در ایام محرومیت از فعالیت ورزشی، صرف چه کاری می نمایند؟

اینک با توجه به علاقه مندی خاص حضرت امام به سلامت و تن درستی جوانان، توأم با فراگیری فرهنگ اسلامی، مستدعی است با مطالعه کتابچه آیین نامه ورزش مشت زنی آماتور و ضمایم پیوست، در صورت عدم مغایرت با قوانین شرع مقدس، دستورات مقتضی صادر فرمایند.

بسمه تعالی، اگر دو نفری که مشت زنی می کنند یقین به مواجهه با خطر ندارند، اشکال ندارد.

[سؤال 12723] 7372

بسمه تعالی

مستدعی است نظر مبارك را در مورد مسابقات اسب دوانی و شرط بندی بیان فرمایید؟

بسمه تعالی، مسابقه اسب دوانی با شرایط شرعیه مانع ندارد.

[سؤال 12724] 7373

بسمه تعالی

محضر مبارك رهبر کبیر انقلاب حضرت امام خمینی، مدّ ظلّه، سلام علیکم

احتراماً؛ همان گونه که مستحضرید ورزش سوارکاری از ورزش های مفید و سفارش شده اسلام عزیز است و تا حدی این ورزش، بر اهمیت تلقی شده است که شرط بندی بر روی مسابقات آن جایز و حلال دانسته شده است.

علی هذا با عنایت به رشد نظامات بشری و جوامع ورزشی دنیا طی اعصار گذشته، خیلی از سیستم ها و علوم جایگزین یکدیگر شده است و جای خود را به مرحله جدیدی داده اند و مصادیق این امر در ورزش هم وجود دارد. به طور مثال، ورزش اسب سواری در حال حاضر جز در حد تفریح و ورزش، معنا و انگیزه اصلی و اسلامی آن را ندارد.

با توجه به این که اسب از مهمترین ابزار و ساز و برگ نظامی صدر اسلام بوده است و در جهت تقویت بنیه رزمی و نظامی جوانان، به این ورزش توجه خاصی شده است و ما امروزه با پیشرفت فنون و علوم جنگی و تغییر ابزار و آلات و ساز و برگ نظامی دنیا، اسب جای خود را به تانک، قایق، موتورسیکلت و از این قبیل وسائط داده است و لذا مستدعی است حضرت عالی بفرمایید که:

ص: 722

1. آیا شرط بندی بر روی مسابقاتی نظیر اتومبیل رانی، موتورسیکلت سواری، قایقرانی و شنا (با توجه به این که ورزش های شنا، غواصی و قایقرانی از مبانی مهم آموزش دریانوردی و رزم در دریا می باشد و آموزش این رشته ها در نیروی دریایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی معمول است) و دیگر ورزش هایی از این قبیل جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، امور مزبوره و کلیه مسابقات نظیر آن که قابل انتفاع و استفاده در جهاد و دفاع، مفید و مؤثر در تأمین و بالا بردن توان رزمی نیروهای نظامی و انتظامی است، مسابقه در آن امور و تعیین جوایز برای برندگان اشکال ندارد.

[سؤال 12725]

2. با توجه به مبانی ذکر شده، اهمیت ورزش سوارکاری نسبت به زمان صدر اسلام چگونه است؟ و در نظام جمهوری اسلامی ایران چه جایگاهی می تواند داشته باشد؟

بسمه تعالی، در زمان حاضر نیز ورزش و مسابقه سوارکاری اشکال ندارد.

[سؤال 12726] 3340

4. ورزش کونگ فو از نظر شرع اسلام چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، در فرض ضرر فاحش و خطر جایز نیست.

[سؤال 12727] 1671

3. دنبال کردن جریانات ورزشی و علاقه مندی به تیم های ورزشی و خوشحال و ناراحت شدن از پیروزی یا شکست آن ها، که از طرف بعضی برادران ارگان ها نیز اعمال می شود، چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، مانع ندارد.

[سؤال 12728] 7002

3. ورزش های بدنی امروزی، مثل توپ بازی (فوتبال) یا والیبال و کریکت و

ص: 723

هاکی بازی، که مقصود چیزی غیر از تفریح و راحتی و خوش گذرانی نیست، این چنین ورزش هایی جایز است یا خیر؟
بسمه تعالی، اشکال ندارد؛ مگر آن که مستلزم عمل محرّمی باشد.

[سؤال 12729] 7002

4. اگر مقصود از این ورزش ها فایده عقلائی باشد - مثل ورزش بدن و محکم شدن و صحت و استواری جسم - رجحانی دارد یا فقط جواز؟

بسمه تعالی، گذشت که در هر صورت اشکال ندارد.

حل کردن جدول

[سؤال 12730] 7374

بسمه تعالی

دفتر امام امت، خمینی عزیز

سپاس ایزد منان را که رهبری آزاده و مرجع بزرگواری را به امت مسلمان ارزانی داشته است و با سلام به رهبر عظیم الشان انقلاب اسلامی،
امام خمینی

خواهشمند است نظر امام عزیز را در موارد زیر بیان نمایید.

1. حل جدول که هم اکنون در اغلب نشریات و کتب چاپ می گردد.

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

2. حکم سیگار کشیدن در تمامی مقاطع سنی بدون اجازه و راضی بودن والدین.

بسمه تعالی، اگر موجب اذیت والدین باشد جایز نیست.

3. بازی های سرگرم کننده ولی بدون شرط بندی مانند شطرنج و تخته نرد و غیره.

بسمه تعالی، بازی با آلات قمار مطلقاً حرام است.

4. اقامه نماز جماعت، به امامت يك غير روحانی در جایی که روحانی هست، چگونه می باشد.

بسمه تعالی، با دسترسی به روحانی واجد شرایط، به غیر روحانی اقتدا نکنند.

5. معاشرت با افرادی که عمل حرامی چون مشروب خواری و زنا و غیره انجام داده اند.

ص: 724

بسمه تعالی، با مراعات شرایط مقرّره، نهی از منکر نمایند و ترك معاشرت، یکی از درجات نهی از منکر است.

[سؤال 12731] 7375

بسمه تعالی 1361 / 10 / 7

با سلام و درود به حضرت محمد صلی الله علیه و آله خاتم الانبیاء و ائمه معصومین و با سلام به رهبر کبیر انقلاب اسلامی امام امت، حضرت آیت الله امام خمینی و با سلام بر کلیه خادمین اسلام و مسلمین و با آرزوی اقامه نماز وحدت در کنار مرقد مطهر سیدالشهدا به امامت خمینی بت شکن؛ ان شاء الله تعالی.

لطفاً نظر امام عزیز را در مورد مسائل زیر بیان نمایید.

لازم به توضیح است که ممکن است جواب بعضی از مسائل را شخصاً بدانم و لذا به عنوان وسیله ای برای امر به معروف و نهی از منکر استفاده نمایم؛ اجرکم عندالله.

1. حل جدول؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

2. بازی های سرگرم کننده؛ مانند شطرنج و تخته نرد و غیره؟

بسمه تعالی، شطرنج و تخته نرد حرام است.

3. معاشرت با افراد شرابخوار و قمارباز و زناکار و غیره؟

بسمه تعالی، اگر موجب تنبّه آنان باشد معاشرت نمایید.

4. استفاده از کتاب ها و نوارهای انحرافی چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، جایز نیست.

5. گوش دادن به رادیوهای بیگانه؛ مانند رادیو بغداد و اسرائیل و B.B.C و غیره چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، مانع ندارد، مگر موجب انحراف شود.

6. سیگار کشیدن در تمامی مقاطع سنی بدون اجازه والدین و در جبهه های جنگ بدون اجازه مافوق؟

بسمه تعالی، جایز است، ولی بهتر است نکشند.

7. کیفیت استخاره و تقال نمودن چگونه است؟

بسمه تعالی، به کتاب های مربوطه مراجعه کنید.

ص: 725

[سؤال 12732] 7376

بسمه تعالی 1359 / 11 / 5

محضر مبارك حضرت آيت الله العظمى، نايب الامام، امام خمينى، دام ظلّه العالى

پس از تقدیم عرض سلام، معروض می دارد که درباره برخی از مسائل و مطالب، به اشکال و ایراد برخوردیم، که لازم بود برای رفع هرگونه اشکال، به حضور حضرت عالی کلماتی نوشته و از حضورتان بخواهیم که در این موارد، رهنمودهایی فرموده، تا این که در برابر افراد بی اطلاع برای ما حجتی باشد.

1. عده ای می گویند وقتی که پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله، اسلام را به حضرت علی علیه السلام عرضه داشت، علی علیه السلام عرض کرد: «يك شب را به من مهلت بده» و پیامبر به او مهلت داد و او آن شب را در فکر بود که آیا از میان خدا و بتان کدام يك را بپذیرد؟ آیا این مطالب صحیح است؟

بسمه تعالی، صحیح نیست.

[سؤال 12733]

2. آیا ابوطالب و عبدالمطلب، موحد یا این که مشرك و بت پرست بوده اند؟

بسمه تعالی، موحد بودند.

[سؤال 12734]

3. آیا صحت دارد که پیغمبر اسلام صلی الله علیه و آله فرموده است: «من خاتم پیغمبرانم».

نمی خواهد بگوید آنچه را که گفته ام برای انسان، الی الابد کافی است.

بسمه تعالی، اسلامی که پیغمبر آورده، برای انسان الی الابد کافی است و خاتم بودن پیغمبر، آن است که بعد از ایشان پیغمبر نیست.

ص: 726

4. آیا امامان تشیع علیهم السلام به غیب آگاهی دارند یا خیر؟

بسمه تعالی، به اذن خدا.

5. آیا می توان گفت که تعدد زوجات در اسلام، نسبت به زن خیانت است؟

بسمه تعالی، احتمال مزبور ناشی از عدم توجه به مصالح واقعی است، که در اسلام نسبت به حقوق زن و مرد ملاحظه شده است.

6. آیا موسیقی مطلقاً حرام است؟ و اگر به فرض این که بعضی از موسیقی ها حرام نباشد، می توان گفت که موسیقی از هنرهای اسلامی است؟

بسمه تعالی، موسیقی مطرب حرام است، و صداهای مشکوک مانع ندارد.

7. با توجه به سؤالات فوق، اگر کسانی خلاف آنچه که واقع است و حقیقت دارد نظر بدهند، وظیفه ما در برابر آنان چیست؟ و اگر کتاب هایی مشتمل بر آن خلاف حقیقت ها باشد، متمنی است در مورد این گونه کتاب ها نیز نظر خویش را مرقوم فرمایید.

بسمه تعالی، اشخاص ذکر شده را در صورت امکان ارشاد کنید و از کتبی که مشتمل بر مطالب گمراه کننده است، احتراز نمایید.

خداوند متعال سایه حضرت مستطاب عالی را تا انقلاب حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) بر سر مستضعفین جهان قائم بدارد، آمین، بحق محمد و آله الطاهرين.

بسمه تعالی 1361 / 10 / 25

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، رهبر کبیر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، ارواحنا فدا، سلام علیکم، اما بعد:

1. اگر زادگاه انسان محلی باشد که در آن جا دو نفر نماز گزار نباشد و بر مبنای رسومات مخالف اسلام زندگی کنند و انسان نتواند آزادانه عبادت نماید و یک توضیح المسائل پیدا نشود ولی خودشان را از پیروان اسلام می دانند، انسان می تواند در آن جا

زندگی کند و یا با آن جا رابطه داشته باشد؟

بسمه تعالی، اگر نمی تواند در آن جا به وظایف شرعی اش عمل کند، باید از آن جا برود.

2. اگر پدر و مادر انسان در زادگاهی که در سؤال اول ذکر شد زندگی کنند و نه خودشان عبادت نمایند و نه تمایل به فراگیری احکام اسلامی داشته و نه فرزندان شان را بر طبق موازین اسلامی تربیت نمایند و بعد از گذشت چهار سال از پیروزی انقلاب اسلامی آن را تأیید نکنند، چقدر وظیفه اطاعت از این گونه والدین به عهده فرزند می باشد؟ آیا می تواند در منزل آنان بماند یا قطع رابطه نماید؟

بسمه تعالی، باید قطع رحم نکند؛ ولی در وظایف شرعی، اطاعت پدر و مادر [لازم] نیست و باید شخص به وظیفه اش عمل کند، هر چند پدر و مادر راضی نباشند.

3. تأمین معیشت چنین خانواده ای و سرپرستی نمودن آنان مقدم است یا رفتن به جبهه جنگ؛ در صورتی که پدر و مادر راضی نباشند؟ و فرزند می تواند از حقوق خویش به این خانواده کمک مالی نماید؟

بسمه تعالی، به پدر و مادر احسان کند و اگر فقیر هستند و فرزند تمکن دارد، باید مخارج آن ها را بدهد. و در خصوص رفتن به جبهه، بستگی به نیاز جبهه ها دارد و تشخیص آن با مسئولین است.

4. آیا می شود با افراد فامیل و پدر و مادر که نماز نمی خوانند رابطه داشت و به منزل آنان رفت و آمد کرد؛ و به پدر و مادری که معتاد به مواد مخدر (تریاک) باشند کمک مالی نمود؟

بسمه تعالی، رابطه و کمک مانع ندارد؛ بلکه قطع رحم جایز نیست و آن ها را ارشاد نماید.

5. طبق مسأله 2472 توضیح المسائل جناب عالی، «اگر زنی بچه دختر خود را شیر دهد، آن دختر به شوهر خود حرام می شود». اگر بر اثر بی اطلاعی از مسأله، تقریباً 20 بار شیر داده و بعد از اطلاع، نداده باشد چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، حرام می شود؛ مگر آن که شرایط معتبره در شیردادن - که در رساله هست - موجود نباشد.

[سؤال 12738] 7378

بسمه تعالی

من می خواهم تا جایی که بتوانم عبادات خدا را بجا آورم، لطفاً مرا راهنمایی کنید؟

ص: 728

بسمه تعالی، ضمن جدّیت در انجام فرائض و وظایف دینی، در شناسایی معارف اسلام، و سعی در گسترش آن در میان جامعه، و آگاهی دادن به مستضعفان، و کمک به آنان کوشا باشید. خداوند شما را مؤید و موفق بدارد.

[سؤال 12739] 7379

بسمه تعالی

اگر انسان به امید کسب رضوان الهی خداوند را عبادت و اطاعت کند اشکال شرعی دارد؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

[سؤال 12740] 7380

بسمه تعالی

با سلام و درود به بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، امام خمینی

1. آیا صحت دارد که هر کسی در اوایل جوانی فوت کرد جزو شهدا حساب می شود؟

بسمه تعالی، موارد مختلف است و منظور، دارا شدن اجر شهید است.

2. اگر تازه عروسی فوت کند باید جهازیه آن را چه کنند؟ و آیا می شود آن ها را فروخت و با پول آن ان شاء الله با نابودی صدام به کربلا و یا مکه رفت؟

بسمه تعالی، هرچه که تا زمان حیات ملک او بوده جزو ترکّه او محسوب می شود و به ورثه می رسد و اختیار با وارث است.

3. اگر شخصی نداند و در اوایل بچگی خود - یعنی قبل از بلوغ - يك شیئی (چاقو) را از جایی بردارد و صاحب شیء هم ایراد نگیرد و بگوید اشکال ندارد و نمی شود صاحبش را پیدا کرد به هیچ وجه، حکمش چیست؟

بسمه تعالی، قیمت آن را ضامن است و اگر از پیدا کردن صاحب آن مأیوس است باید از طرف او به فقرا صدقه بدهد.

ص: 729

4. اگر شخصی نداند و عمداً تا اذان ظهر نیت روزه ماه رمضان نکند آیا اشکال دارد؟

بسمه تعالی، در فرض مرقوم، روزه آن روز قضا دارد.

سلامتی و سعادت‌مندی جناب عالی را در خدمت به اسلام و مسلمین از خداوند متعال خواستاریم. والسلام علی عباد الله الصالحین

[سؤال 12741] 7381

بسمه تعالی

محضر مبارک حضرت امام خمینی

با تقدیم احترام و آرزوی بقای عمر امام؛ خواهشمند است به سؤال این جانب در رابطه با مسأله زیر پاسخ داده، و وظیفه شرعی در قبال آن را بیان بفرمایید:

1. تکلیف فردی مسلمان که به دست کفار یا منافقان گرفتار گشته و برای رهایی از این گرفتاری که می‌خواهند در مقابل سب رسول الله یا ولایت فقیه او را آزاد نمایند به شرطی که «آزادی به نفع اسلام و آزادی مسلمانان دیگر باشد» چیست؟

بسمه تعالی، موارد، مختلف است.

2. اگر يك نفر در شهرستانی مستأجر بوده و درس می‌خواند، چنان که هر هفته به خانه خود در روستا برگردد و فاصله رفت و برگشت بین روستا و شهر، 50 کیلومتر است، وظیفه او در ادای نماز، به صورت شکسته است یا کامل؟

بسمه تعالی، در محل کار و بین راه حکم مسافر دارید و اگر در شهرستان، قصد توطن کرده اید در آن، حکم وطن ثابت است.

[سؤال 12742] 7382

بسمه تعالی

محضر محترم امام امت، رهبر مستضعفان جهان

با سلام و درود بسیار به رهبر عالی قدر و آرزوی سلامت و سعادت برای آن حضرت تا هنگام ظهور مهدی موعود (عجل الله تعالی فرجه الشریف)

غرض از نوشته که مزاحم اوقات شریف می‌شود، ذکر چند موضوع است:

ص: 730

ب) تقاضای توضیح در مورد یکی از مسائل فقه شما.

1. در مورد موضوع اول باید عرض کنم که بعد از انقلاب با شکوه 22 بهمن، مدتی کوتاه - یعنی از آغاز روی کار آمدن دولت موقت، الی سقوط آن - افکار انحرافی پیدا کردم؛ بدین معنا که از خط ولایت فقیه دور افتادم و به گمراهی و تذبذب کشیده شدم که این معصیتی بزرگ بود که من مرتکب شدم. بعد از متوجه شدنم رو به درگاه خداوند تبارک و تعالی آوردم و تقاضای آمرزش و قبول توبه کردم. برای جبران گناهایی که متوجه امت اسلامی مرتکب شده بودم از طریق بسیج به جبهه جنگ علیه باطل رفتم تا امکان قبول توبه من بیشتر باشد. بعد از مدتی به علت اصابت گلوله مجروح شدم و حالا دوران نقاهت را می گذرانم.

اما همیشه در این حالات، در درون به من متذکر می شود که باید از امام هم تقاضای بخشش کنی تا خداوند بیشتر لطف و مرحمت کرده، تو را ببخشد؛ لذا تصمیم به نوشتن این نامه گرفتم. من متواضعانه و ملتزمانه از آن امام بزرگوار می خواهم که گناهایی را که از من سر زده و مربوط به شما می شده است، ببخشند؛ ان شاء الله.

بسمه تعالی، آنچه مربوط به این جانب می شود بخشیدم؛ امید است خداوند متعال همه را مشمول عفو و رحمت خود قرار دهد و شما را شفا بخشد.

2. موضوع دوم در مورد مسأله 2080 توضیح المسائل است؛ لطفاً توضیح بدهید که چرا ربا گرفتن از کافری که در پناه اسلام نیست، حرام نیست؟ همچنین ربا گرفتن پدر از فرزند.

بسمه تعالی، حکم خداوند متعال است؛ باید پذیرفت.

[سؤال 12743] 7383

بسمه تعالی

اگر بین پدری با فرزندش - که حدود هفده سال دارد - اختلافی پیش آمد و هر کدام اسلام را از يك دید می نگریند، آیا اسلام راستین، پدر را مجاز می داند که عقیده اش را بر فرزند تحمیل کند؟ و از دید اسلامی که امام از آن یاد می کند، اگر این فرزند دختر

ص: 731

باشد یا پسر، پاسخ این پرسش تفاوتی می کند؟

بسمه تعالی، اسلام قوانین الهیه است که به دید اشخاص تغییر نمی کند و تشخیص آن با علمای اسلام است.

[سؤال 12744] 7384

بسمه تعالی

محضر مبارك دفتر امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

لطفاً جواب سؤالات زیر را جهت رفع ابهام این جانب توضیح دهید.

1. در ترجمه های قرآن، اکثر خطاب پروردگار باری تعالی به صورت «ما» صادر شده، در صورتی که این کلمه برای جمع می باشد نه مفرد، علت چیست؟

بسمه تعالی، گاهی برای دواعی دیگر بر مفرد نیز اطلاق می شود.

2. کمک نمودن به اقوام نزدیک و حتی فرزندان، در صورتی که مرام الحادی داشته ولی محارب با جمهوری اسلامی نیستند، شرعاً چگونه است؟

بسمه تعالی، مانع ندارد و سعی کنند آن ها را ارشاد نمایند.

3. پولی که به عنوان وام از بانک یا جایی دیگر جهت انجام معامله و یا راه اندازی کارگاه گرفته شده باشد، به آن خمس تعلق می گیرد یا خیر؟

بسمه تعالی، وام خمس ندارد.

4. هر ماه نزدیک به از حقوق این جانب به عنوان مالیات کسر می گردد و به صندوق جمهوری اسلامی واریز می گردد. آیا این مبلغ جزء خمس محسوب می گردد؟ و اگر نمی گردد، جزء چه محسوب می گردد؟ توضیح این که در نماز جمعه روز 26 / 9 / 1361 آقای رفسنجانی در این باره صحبت کردند، ولی برای من روشن نشد زمانی که جهت پر نمودن بیت المال، خمس گرفته می شد، آیا مالیات درآمد نیز گرفته می شد؟

بسمه تعالی، مالیات به جای خمس محسوب نمی شود.

[سؤال 12745] 1996

6. اگر کسی عقیده داشته باشد که تمام کارهایی که در دنیا انجام می گیرد همه به اذن خدا می باشد و همه مقدر از طرف ذات احدیت می باشند و آنچه را که انسان انجام

می دهد در انجام آن مختار است و فاعل فعل خود می باشد، ولی این عملی که انجام می دهد در حد يك وظیفه است که اگر وظیفه اش را خوب انجام دهد خوب و اگر بد انجام دهد بد می باشد. و ضمناً به عبارت دیگر تمام کارها اعم از خوب و بد تقدیر است از طرف خدا، یعنی معین است کما این که انسان در انجام آن ها مجبور نیست و با اختیار خود آن ها را انجام می دهد این عقیده چه صورت دارد؟

بسمه تعالی، در این گونه امور اعتقاد تفصیلی لازم نیست و چنانچه به نحو اجمال اعتقاد بما هو الواقع داشته باشد، کافی است.

[سؤال 12746] 7087

4. گاهی اوقات نسبت به وجود خدا شك می کنم و ایمانم کمتر می شود، آیا در این مدت گناه می کنم، در صورتی که این شك دست خودم نیست؟

بسمه تعالی، از وسوسه پرهیزید و سعی کنید با مطالعات، اعتقاد خود را بیشتر کنید.

[سؤال 12747] 3011

5. آیا ذکر نام حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) (م ح م د) در این زمان حرام است؟

بسمه تعالی، حرام نیست، ولی بهتر است اسم شریف آن حضرت برده نشود.

[سؤال 12748] 5536

3. شایع نمودند که روضه خواندن و مسأله گفتن در زمان انقلاب فایده ندارد و تا معنی نماز و قرآن را ندانی نباید خوانده شود. لطفاً چند جمله ای در این باره امر بفرمایید مرقوم فرمایند تا برای مؤمنان قرائت شود.

بسمه تعالی، نماز باید خوانده شود هر چند معانی آن را نداند و روضه خوانی و بیان مسائل شرعیه و قرآن خواندن، مطلوب بلکه در بعض موارد، بیان مسائل لازم است.

ص: 733

3. در کتاب قصص الانبیا تألیف مولانا محمد جویری در بیان آفرینش مطالبی مرقوم شده است. آیا تمام آن ها صحیح است و می توان به عنوان مدرک از آن ها برای پاسخ به افراد مشرک و بی نماز و غیره استفاده کرد؟

بسمه تعالی، به نحو نقل از کتاب و احتمال مانع ندارد.

4. راجع به یکی از نصایح امام به امت: «از مواضع تهمت دوری کنید» توضیح بیشتری دهید.

بسمه تعالی، می توانید از اهل علم سؤال کنید.

6. کسی که در زندگی از خیلی چیزها محروم می ماند، مثلاً از خانه، زندگی، ازدواج، بچه و خیلی چیزها، آیا در آخرت نصیب او می شود یا دیگر، قضیه تمام شدنی است و تنها به کردار نیک و بد خود گرفتار و مبتلا می شود؟

بسمه تعالی، بستگی به عمل شخص دارد و مؤمن در قیامت، از تمام نعمت ها برخوردار می شود.

6. اگر انسان برای چشم داشت به بهشت، خداوند را عبادت و اطاعت کند اشکال شرعی دارد؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

3. اگر کسی هیچ گونه نیت شرعی، مثل سوء ظن، ریا، تکبر و دیگر مفاسد اخلاقی در ذهن نداشته باشد و این گونه امور فساد به طور جرقه مانند، در افکارش ظاهر شود

و فوراً از آن جرقه هم اجتناب کند، آیا بر او گناهی محسوب می شود؟

بسمه تعالی، گناه نیست.

[سؤال 12754] 716

3. تمناً دارم بفرمایید: مثلاً يك بچه مسلمان و یهودی و غیره که پدر و مادر آن ها مسلمان نیستند و هنوز به سن بلوغ نرسیده اند از دنیا می روند، آیا بچه مسلمان، به دلیل این که پدر و مادرش مسلمان بوده اند، به بهشت می رود و آن دیگری، به این دلیل که پدر و مادرش مسلمان نبوده اند، به جهنم؟ و اگر نه، بلکه آن ها به این دلیل که هنوز به سن بلوغ نرسیده اند به بهشت می روند، در این صورت باید گفت آن ها سرنوشت خود را تعیین نکرده اند، در صورتی که این امکان وجود داشت که اگر آن ها بزرگ می شدند، بچه مسلمان، یهودی و بچه یهودی، مسلمان می شد.

بسمه تعالی، سؤال، فقهی نیست و در روایات، اشاره به این مطلب شده است.

[سؤال 12755] 3004

2. آیا مردان بر زنان برتری دارند؟

بسمه تعالی، تقوا موجب برتری است و هر کدام از زن و مرد وظایف خاصی دارند.

[سؤال 12756] 313

3. آیا در آخرت انسان به صورت جسم ظاهر می شود یا به صورت روح؟ در صورتی که به حالت جسم ظاهر شود آیا وقتی در موقع کالبدشکافی مثلاً قلب میت را بر می دارند و یا در قبرستان های قدیمی استخوان ها را جمع می کنند میت در آخرت احساس کمبودی در بدن خود نمی کند؟

بسمه تعالی، به کتب معتبره ای که درباره معاد نوشته شده مراجعه نمایید.

ص: 735

2. صفات سلبيه و ثبوتيه را معنا نماييد.

بسمه تعالی، صفاتی که در خداوند متعال هست - مثل علم و قدرت - آن ها را صفات ثبوتیه و آنچه در او نیست - مثل ترکیب یا داشتن جسم - آن ها را سلبيه می گویند و برای تفصیل و توضیح مطلب، به کتاب های مربوطه مراجعه نمایید.

5. درباره آخرت خیلی چیزها شنیدیم و در کتاب ها خواندیم، اما در هیچ جا نشنیدیم و نخواندم که در بهشت، کتاب و کتابخانه موجود است یا نه؟ در صورت مثبت، چه کتاب هایی و در چه زمینه هایی؟

در ضمن این همه کتب اسلامی - دنیایی که به وسیله فقها و علما و مجتهدین طراز اول تألیف و تصنیف می شود، آیا با از بین رفتن آن ها، تلاش و رنج های آن بزرگواران - ولو سال ها فوت شده باشند - از بین می رود یا این که اجرشان را دارند، آیا آثارشان یعنی کتاب هایشان در آخرت نمایان است، یا این که نه، فقط اجرشان را می برند؟

بسمه تعالی، در آن جا جهل وجود ندارد تا نیاز به کتاب باشد.

قرآن مجید و مسائل مربوط به آن

بسمه تعالی

1. آیا می توان در ماه مبارك رمضان، قرآن را به زبان غیر از عربی خواند؟

بسمه تعالی، اگر دقیقاً صحیح ترجمه شده باشد که دروغ بر خدا نباشد، اشکال ندارد؛ ولی ثواب قرائت قرآن، مخصوص قرائت قرآن عربی است.

2. شخصی می تواند عربی بخواند، ولی معنای آن را درک نمی کند و لیکن انگلیسی

را به خوبی متوجه می شود. بر اساس حدیث نبوی که هر کس، يك آیه از قرآن در ماه رمضان بخواند، به مانند مطالعه تمام قرآن است، آیا اگر به انگلیسی هم خوانده شود، همین طور است؟ اگر کسی قرآن را به عربی بخواند و معنای آن را نفهمد، باز هم ثواب خواهد داشت؟ بسمه تعالی، ثواب قرائت قرآن، منوط به درك معنای آن نیست، اگر چه خوب است سعی شود تا معنی آن را درك نماید، تا از ارشاد و علوم آن بهره مند گردد.

[سؤال 12760]

3. آیا می توان اعمال شب قدر را به زبان غیر عربی انجام داد؟

بسمه تعالی، مانع ندارد، ولی قرائت سور و آیات قرآن و ادعیه مأثوره، به نیت تحصیل ثواب مخصوص، منوط به قرائت متن عربی است.

4. آیا فطریه به حیوانات خانگی نیز تعلق می گیرد؟

بسمه تعالی، فطریه فقط به انسان تعلق می گیرد.

[سؤال 12761] 7386

بسمه تعالی

محضر حضرت آیت الله العظمی امام خمینی روحی فداك

پس از عرض سلام، در رساله عملیه است که قرآن را نباید به کافر داد و در صورتی هم که در دست او است بنا بر احتیاط واجب باید از او گرفته شود. این مسأله با توجه به این که کافر باید آگاه شود تا مسلمان گردد و اگر این عمل صورت بگیرد در مورد کسی که بخواید حقیقت را بفهمد آیا موجب ناراحتی و بدبینی نمی گردد؟ از محضر آن امام بزرگوار تقاضای پاسخ دارم.

بسمه تعالی، اگر معلوم است که برای حقیقت خواهی قرآن را می خواهد مانع ندارد.

ص: 737

بسمه تعالی

محضر حضرت آیت الله العظمی خمینی

1. قرآن که برای میت می خواند مطالعه کند صحیح است یا به زبان جاری کند؟ شما بیان فرمایید.

بسمه تعالی، مطالعه کافی نیست و باید با زبان قرائت کند.

[سؤال 12763]

2. يك جزء قرآن را سی مرتبه بخواند عوض ختم يك قرآن می شود یا نمی شود؟ شما بیان فرمایید.

بسمه تعالی، خواندن يك جزء سی مرتبه کفایت از يك ختم قرآن نمی کند.

[سؤال 12764]

3. قرآن را در مسجد ضبط کند هر وقت خواست باز کند بگوید این برای رضای خدا بخواند، ثواب این فلان میت هدیه کند، صحیح است یا نه؟ شما بیان فرمایید.

بسمه تعالی، ثواب قرائت قرآن را ندارد.

4. زن بچه دو ماهه داشته باشد در ماه مبارك رمضان اگر روزه بگیرد بچه بی شیر می ماند از پستان محروم می شود ولی بچه را می شود به شیر خشک اداره کرد، حالا مادر بچه روزه بگیرد یا قضا کند؟

بسمه تعالی، در مفروض سؤال به احتیاط واجب روزه را افطار نکنند در صورتی که خوف برای مزاج بچه نداشته باشد و الاً افطار کند.

[سؤال 12765] 7388

بسمه تعالی

دفتر استفتائات حضرت امام خمینی، محترماً استفتا می شود که:

1. آیا تشریح آیات قرآن مجید بدون مخالفت با موازین اسلامی چه حکمی دارد؟

بسمه تعالی، اگر تفسیر به رأی نباشد، مانع ندارد.

2. در جایی که بعضی روزها روحانی نباشد و با اجازه روحانی، غیر روحانی نماز بخواند با تمام شرایط لازم، اشکالی دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، با دسترسی به روحانی، غیر روحانی امامت نکند و اگر دسترسی نباشد، اقتدای به غیر روحانی با وجود سایر شرایط اشکال ندارد.

[سؤال 12766] 7389

In the name of Allah, the compassionate, the merciful

Edmonton, Alberta

June 16, 1983

:Dear Imam Khomeini

,Assalamu Alaikum

Is there any reward (thawaab) in reciting the Holy Qur'an in a language other than Arabic (eg. English) under the guidance of an Aalim, for the purpose of acquiring knowledge and wisdom in order to be guided on the Right Path and to strengthen our belief (Imam) in Islam? is yes, would this reward be more, less or equal to reciting the Holy Qur'an in Arabic without understanding the meaning

,Wassalam-u-alaikum

,Yours in Islam

سؤال: آیا خواندن قرآن به زبانی غیر از عربی (انگلیسی)، جهت دریافت معانی آن و ازدیاد معلومات اسلامی، ثوابی دارد؟

اگر ثواب دارد، آیا این ثواب بیشتر، کمتر و یا برابر با ثواب خواندن قرآن به زبان عربی (بدون فهمیدن معانی آن) است؟

بسمه تعالی، ثواب دارند، اما بیشتر از خواندن متن عربی آن، معلوم نیست.

ص: 739

2. اگر معلم یا سخنوری که آشنایی به زبان عربی و دیگر علوم قرآنی نداشته باشد، در سخنانش از آیاتی که بسیار مورد استفاده قرار می گیرد مانند: (إِنْ تَنْصَرُوا لِلَّهِ يَنْصَرْكُمْ) و یا (وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا...) و آیاتی مشابه آنچه ذکر شد در سخنانش استفاده کند و فقط به معنای ظاهری آن اکتفا کند، از لحاظ شرعی اشکال دارد یا خیر؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

3. گاهی مسلمانانی که دهانشان بوی مشروب می دهد تقاضای قرآن می کنند، آیا می شود به این افراد قرآن داد یا خیر؟

بسمه تعالی، چنانچه موجب هتک قرآن باشد، در دسترس او قرار ندهید.

4. به نظر من رابطه ای بین سوره توحید و اقسام توحید خدا رسیده است، آیا آن درست است؟

- توحید ذات: (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ)

- توحید صفات: (اللَّهُ الصَّمَدُ)

- توحید افعالی: (لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ)

- توحید عبادت یا ربوبیت: (وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ)

بسمه تعالی، به کتب تفسیر مراجعه نمایید.

4. معنای رمزهایی که در قرآن آمده است چگونه پیدا می شود؟

بسمه تعالی، به تفاسیر معتبر مراجعه نمایید.

[سؤال 12771] 7390

بسمه تعالی

دفتر استفتائات امام، محترماً استفتا می شود که:

آیا جایز است در وسط دعاهایی مانند: کمیل و توسل و ندبه و سایر دعاها، برای رزمندگان یا اسلام یا دردمندان و مستمندان و... ترجمه یا دعاهای غیر از این ها یا مراثی و نوحه خوانند؟

بسمه تعالی، بدون قصد ورود مانع ندارد.

[سؤال 12772] 7391

بسمه تعالی 4 / 3 / 1361

بنا به مقتضیات شغل معلّمی این جانب، در مورد تأثیر و ماهیت دعاهایی که به صورت نوشته روی کاغذ و پوست در موارد مختلف، و نیز تأثیر باطل السحر، مرتباً از این جانب سؤال هایی شده است، و من طبق اصول علمی، آن ها را رد کرده ام. البته این امر، از مقوله دعا و راز و نیاز با خداوند، جدا است و فلسفه دیگری دارد. لذا خواهانم تا نظر آن مرجع عالی قدر را در این موارد جویا شوم.

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، ممکن است دعای خاصی به صورت نوشته یا غیر آن، اثر خاصی داشته باشد، لکن کلی نیست و این طور نیست که آنچه در کتب نوشته شده، صحیح باشد.

[سؤال 12773] 7392

بسمه تعالی

لطفاً بفرمایید ما از يك عده شنیده ایم که می گویند نباید قسمت هایی از دعا را چند

ص: 741

بار تکرار کنیم و اگر چند بار تکرار کنیم دعا اشتباه است؛ مثلاً سه بار گفتن: «یا نور یا قدوس» یا سه بار گفتن: «یا وجیهاً عندالله اشفع لنا عندالله»، آیا این مطلب صحت دارد؟

لطفاً کمی فوری جواب دهید.

سلامتی و سعادت‌مندی جناب عالی را در خدمت به اسلام و مسلمین از خداوند متعال خواستاریم. والسلام علی عباد الله الصالحین
بسمه تعالی، تکرار اشکال ندارد، ولی در دعای مأثور اگر بخواهد به قصد ورود دستور آن از معصومین علیهم السلام بخواند باید به همان نحو که وارد شده بخواند.

[سؤال 12774] 7393

بسمه تعالی

حضور محترم مرجع تقلید مسلمین، امام امت، السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته، جواب این سؤال‌ها را بفرمایید:

1. تشکیل دعای کمیل برای کسانی که به دلایلی نمی‌توانند به دعای کمیل دسته جمعی شهر - یعنی به دعای کمیلی که در مسجد اصلی شهر برقرار است - بروند از نظر شرعی صحیح است؟

بسمه تعالی، مانع ندارد.

2. بفرمایید کسی که به علت شرعی نمی‌تواند نماز بخواند، آیا می‌تواند به قبرستان شهدا و مسجد جمکران برود؟

بسمه تعالی، اگر جنب یا حائض است، نباید به مسجد برود.

3. شما در توضیح المسائل در باب وضو فرمودید: «یک مشت آب ریختن واجب، دو مشت جایز و سه مشت آب ریختن حرام است» آیا منظور شما این است که فقط از دو مشت آب، بیشتر نریزیم یا این که هرچه آب بریزیم مسأله‌ای نیست فقط دو دفعه بیشتر روی عضو که آب ریختیم، دست نباید بکشیم؟

بسمه تعالی، منظور شستن است.

4. آیا جایز است که در راهپیمایی‌ها برای زن‌ها، زنی شعار بگوید، در صورتی که نامحرم صدای او را بشنود؟

ص: 742

بسمه تعالی، اگر رطوبت برای مسح، در دست هست از این کار اجتناب شود.

4. به نیت انجام غسل جنابت به حمام می رویم و بدن خود را با صابون یا شامپو می شوئیم ولی در موقع انجام غسل، آب قطع می شود (البته صابون ها را می شوئیم) آیا باز هم بدن نجس است و لباس که می پوشیم نجس می شود تا آن موقع که آب بیاید و غسل کنیم؟

بسمه تعالی، اگر آب به جاهای نجس بدن جاری شده، پاك شده است.

5. آیا کسی که سیگاری نیست ولی از لحاظ قانونی جیره دارد، می تواند آن را بگیرد و به قیمت آزاد بفروشد یا نه؟

بسمه تعالی، اگر خلاف مقررات باشد نمی تواند.

6. آیا همین که اذان شروع شد و «الله اکبر» را گفت، می شود نماز را بخوانیم؟

بسمه تعالی، باید یقین به دخول وقت پیدا شود.

7. آیا در غسل ترتیبی، طرفین بدن را باید با هم آب فرا گیرد یا اگر از بالا به پایین بشوئیم کافی است؟

بسمه تعالی، لازم نیست يك مرتبه یا با هم آب به طرفین برسد، بلکه هر طرف را می تواند به تدریج هر طور خواست غسل دهد.

در پایان سلامتی و طول عمر آن رهبر عزیز را از درگاه خداوند متعال خواهانم و خواهشمندم در این مورد مرا راهنمایی فرمایید.

[سؤال 12777] 7145

2. آیا جایز است عکس هایی که توسط اشخاص کشیده می شود و نام امامان معصوم به آن ها گذاشته می شود و مانند بت پرستش می شوند، در حالی که توسط خود انسان کشیده شده در اتاق منازل نصب شود؟

بسمه تعالی، به منظور تجلیل از مقام امامت یا تبرک مانع ندارد و بت پرستی نیست.

ص: 744

[سؤال 12778] 7395

بسمه تعالی

امام خمینی! سلام، ان شاء الله که حالتان خوب باشد و خدا بر عمر پر برکت شما روز به روز بیفزاید تا بتوانیم در سایه وجود شما، انقلاب شکوهمندان را هر چه بیشتر تداوم بخشیم.

از شما سؤالی داشتیم که به هر که مراجعه کردیم، به یک نحو جوابم را داده است. می خواستم بدانم اصلاً استخاره با تسبیح، قرآن، یا استخاره ذات الرقاع، از نظر اسلام

در مسائل مهم زندگی، مثل ازدواج و تصمیم گیری های مهم صحیح است یا خیر؟ و آیا می توان بر اساس آن، مسیر زندگی را مشخص نمود؟ التماس عاجزانه دعا دارم.

بسمه تعالی، مشورت با خداوند متعال و استخاره از طرق مأثوره برای رفع تحیر اشکال ندارد.

[سؤال 12779] 7396

بسمه تعالی 1360/7/12

پس از عرض سلام به امام خمینی و آرزوی سلامتی و موفقیت و طول عمر برای ایشان، سؤالی دارم که تصمیم گرفتم از حضور امام و دفتر ایشان کمک بگیرم و آن در مورد استخاره با قرآن است.

دختری هستم بیست و پنج ساله که دوره دانشگاه را هم تمام کرده ام. تا به حال خواستگارهای زیادی برایم آمده، ولی مادرم می گوید تا استخاره نکنیم و خوب نیاید، من نمی گذارم ازدواج بکنی و دلیلش هم این است که در ازدواج خودش استخاره با قرآن بد آمده و زندگی زناشویی خیلی بدی داشته است. (پدرم همیشه با اسلام اصیل مخالفت کرده و می کند).

ص: 745

می گوید من نمی گذارم تو هم مثل من بدبخت شوی تا به حال هم استخاره برای همه آن ها بد آمده، در صورتی که به نظر خودم چندتای آن ها خوب بودند، ولی مادرم نگذاشت. از شما واقعاً خواهش می کنم که جواب این نامه را هرچه زودتر بدهید و بگویید که آیا به نظر امام استخاره با قرآن درست است یا نه؟ اگر امام مسأله استخاره را قبول کنند من هم قبول می کنم.

بسمه تعالی، استخاره الزام آور نیست.

[سؤال 12780] 7397

بسمه تعالی 1361 / 1 / 27

دفتر امام خمینی، دام ظلّه العالی

با عرض سلام و تحیت به حضور امام عزیز و دستبوسی ایشان و با درود به شهدای پاکباز انقلاب اسلامی.

از خداوند بزرگ می خواهیم از عمر همه ما بکاهد و بر عمر امام عزیز بیفزاید و تا انقلاب حضرت مهدی امام را سلامت بدارد تا ملت ایران با رهبری امام بتواند زمینه حکومت الله را بر تمام جهان آماده کند. ضمن پوزش، یک سؤال دارم که تقاضامندم از امام بزرگوار پرسیده و هرچه زودتر جواب آن را ارسال دارید که ضروری است. ما دختر و پسری هستیم که به زعم خودمان در خط امام بوده و تا سرحد امکان در خدمت انقلاب بوده و هستیم و هر دو یکدیگر را دوست داشته و مایلیم با یکدیگر ازدواج کنیم و خانواده هر دو طرف نیز راضی به این امر می باشند؛ ولی گفتیم: بهتر است استخاره قرآن کنیم و حالا که استخاره کرده ایم و استخاره را هم امام جمعه مشهد گرفته است، بد آمده است و فعلاً صرف نظر نموده ایم. خواهشمند است بفرمایید: از نظر شرعی و آینده زندگی درست است با یکدیگر ازدواج نماییم یا خیر؟

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

بسمه تعالی، مانع ندارد و استخاره الزام آور نیست.

ص: 746

بسمه تعالی

من به خواستگاری دختری رفته ام که مادرش عرب و پدرش ایرانی است، بعد از طی مراحل اولیه و پرس و جوی خودشان اذعان دارند و دیگران هم گفته اند که ما آدم های خوبی هستیم ولی باز پدرش رفته استخاره کرده است و بد آمده است، با این که ما می گوئیم کار خیر استخاره ندارد ولی او می گوید که: من به استخاره پشت نمی کنم. تقاضا می کنم بفرمایید که آیا این استخاره درست است یا نه؟

از خداوند متعال، توفیق و عمر بیشتر امام کبیر را مسئلت دارم

بسمه تعالی، استخاره الزام آور نیست.

بسمه تعالی

آیا استخاره درست است و وقتی يك عمل خیری پیش آمد و ما استخاره کردیم بد آمد استخاره ملاك عمل است و باید به آن اعتقاد داشت؟ و آیا واقعاً استخاره درست می گوید؟

بسمه تعالی، از اصول اعتقادی نیست که اعتقاد به آن لازم باشد و در مورد تحیر به قصد رجا مانع ندارد.

2. استخاره ای را دو نفر کرده اند و در نتیجه، آن دو نفر به نتیجه استخاره راضی نیستند و با مشورت دیگران، آن ها گفته اند که این جا اصلاً جای استخاره نبوده. حالا سؤال این است که آیا در موارد فوق می توان نتیجه استخاره را نادیده گرفت یا این که وقتی که گرفته شد، باید حتماً از آن اطاعت نمود؟

بسمه تعالی، استخاره شرعاً الزام آور نیست.

[سؤال 12784] 7375

7. کیفیت استخاره و تقال نمودن چگونه است؟

بسمه تعالی، به کتاب های مربوطه مراجعه کنید.

[سؤال 12785] 1526

2. آیا در همه موارد می توان به قرآن استخاره کرد یا موارد خاصی دارد فی المثل در مورد طلاق گرفتن یا نگرفتن می شود استخاره کرد؟ و دیگر آن که اگر شخصی استخاره کند و به آن عمل نکند حکمش چگونه است؟

بسمه تعالی، استخاره الزام نمی آورد.

حجیت خواب و تعبیر آن

[سؤال 12786] 7006

3. چیزهایی که انسان در خواب می بیند چه صورتی دارد؟

بسمه تعالی، گذشت که خواب حجیت ندارد.

[سؤال 12787] 253

3. شبی خواب دیدم که امام حسین چند کلمه به من گفت و گفت: «از این کلمه ها به طور نسبت باید استفاده کرد». ولی صبح من یادم نیامد که چه بود. امام عزیز از شما می خواهم که خودتان شخصاً، چند نصیحتی - که در آینده برای من مفید باشد - بفرمایید.

بسمه تعالی، همیشه به یاد خدا باشید و از انجام وظایف دینی، غفلت نکنید، ان شاء الله موفق باشید.

[سؤال 12788] 1807

2. راجع به تعبیر خوابی که من دیده ام، خواب من این بود که در بعد از ظهر روز

ص: 748

29 / 3 / 1361 خواب دیده بودم، خواب دیدم که فرمانده منطقه جنگی ما پهلوی من آمد ولی چیزی نگفت؛ و باز در شب آن روز، بعد از اتمام پست (نگهبانی) و بعد خواندن نماز صبح، خوابیده بودم، ناگهان خواب دیدم که در حال گریه کردن بودم و در همین حال خواب دیدم که دزدی را دستگیر کردیم و به علت این که برای تحویل دزد به عقب جبهه وقت نداشتیم، آن دزد را به پدر دوستم که همراهمان بود دادیم تا به عقب جبهه تحویل دهد، بعد خودمان با مزدوران بعضی درگیر شدیم که از طرف آن ها به ما تیراندازی با اسلحه تیربار کلاش شد و من از ناحیه پا مجروح شدم و به زمین افتادم، بعد یکی از بعثیون به طرف من آمد و با تیراندازی رزمندگان اسلام به عقب برگشت، در همان حال که من تیر خوردم، شروع به خندیدن کردم که ناگهان پدرم به بالای سرم رسیده و گفت که مبارك باشد. این خواب من بود به طور مفصل. تعبیر این خواب چیست؟

بسمه تعالی، ان شاء الله خیر است. موفق باشید.

[سؤال 12789] 3002

2. برادر دینی ام، سؤال دیگری هم داشتم که در مورد رؤیا (خواب) است. چون خوابی دیده ام که بیش از حد روحم را آزار می دهد. از این که شاید گناه کبیره ای مرتکب شده ام. در عملیات فتح المبین یکی از آشنایان ما شهید شده بود. در یکی از شب های ماه رمضان خواب دیدم که من تکه هایی از جنازه آن شهید را از توی تابوت درمی آورم و می خورم و خیلی هم از این بابت لذت می برم. حتی می خواستم همه جنازه اش را بخورم ولی با خود گفتم الآن خانواده اش برای بردنش می آیند و می بینند که از جنازه اش اثری نمانده. برای همین از خوردن دست کشیدم.

یک هفته بعد از آن خواب دیدم که این دفعه جنازه خودم توی برانکارد است و سر و دست و پاهایم جدا شده اند و مادرم کنار آن ایستاده و من سرم را از توی برانکارد برداشتم و اطرافش را به صورت یک سیب خوردم.

ص: 749

خودم به هیچ وجه نمی توانم این دو خواب را تعبیر کنم. باشد که با لطف شما این مسأله نیز برایم حل گردد و تا حال به هیچ کس نگفته ام.

شب 22 بهمن سال 1360 خواب دیدم که امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) به خانه ما آمده اند و جلوی در نشسته اند و در مورد انقلاب و آینده آن با مادرم صحبت می کنند. و من هم پشت در ایستاده بودم. و گاه گاهی خم می شدم و به صورت امام نگاه می کردم. بعد از اندکی صحبت، یک پیکان زردرنگی آمد و مقابل خانه ما توقف کرد. در این موقع حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) بلند شدند و دستشان را دراز کرده و دو عدد نوار کاست به من دادند و فرمودند: «مراحل و مراتبی که شهید طی می کند در این نوارها به طور کامل تشریح شده».

این خواب به قدری صریح بود که من بعد از بیدار شدن انتظار داشتم نوارها توی دستم باشند. تا حال هرچه گشته ام (ارومیه و تهران و تبریز و مشهد) اثری از این نوارها پیدا نکرده ام. حال نمی دانم که واقعاً چنین نواری وجود دارد و این خواب برای معرفی این نوارها بوده است و یا خوابم رمز و معنای دیگری نیز دارد؟ به امید آن که این مراحل را عملاً طی بکنیم.

البته این نکته را هم باید متذکر شوم که هر خوابی را ببینم به همان صورت تعبیر می شود و حتی همان احساسی را که در خواب داشته ام در بیداری نیز هنگام اتفاق افتادن آن حادثه پیدا می کنم.

بسمه تعالی، رؤیای مذکور اگرچه رؤیای خوبی است، ولی حجت شرعی نیست. سعی نمایید با دقت در انجام وظایف شرعی، رضایت خداوند و حضرت ولی امر علیه السلام را تحصیل نمایید. ان شاء الله موفق باشید.

استدعا دارم مسأله زیر را برایم روشن فرمایید.

بنده چند سال است به طلبگی مشغولم. از روزی که معراج السعاده را خوانده ام؛ دچار تشویش فکر و وسواس در ترك محرمات و مباحات و مستحبات شدم. اگر کار بر من مشکل نشده بود، هرگز از شما عاجزانه درخواست راه حل نمی کردم و وقت شما را نمی گرفتم. معراج السعاده می گوید: «در مقام زهد باید بتوانی از هر چه حلال است، حتی نوشیدن آب خنك و خوردن يك تومان كيك یا غیر آن خودداری کنی»؛ اما آیه شریفه می فرماید: «چه کسی حرام می کند زینت های حلال خدا را...؟» مع هذا با خیلی از مراجع و علما مشورت نمودم؛ اما هر کدام به يك طرف امر می کنند و از طرف دیگر منع می کنند. بنده می خواهم در این مسأله نیز همچون مسائل دیگر از مجتهدم تقلید کنم. شما را به خدا حکم امام را در طریقه صحیح این مشکل بیان فرمایید. والسلام علیکم ورحمة الله

بسمه تعالی، استفاده از حلال بدون اسراف و تبذیر اشکال ندارد.

اختیار عزت و گوشه گیری

حضور محترم حضرت امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

با عرض معذرت از حضور جناب عالی مولانا و سیدنا و نایب امامنا بالحق، می خواستم تمنا کنم از محضر مبارکتان که برنامه ای در سیر و سلوک برای این بنده

حقیر سراپا تقصیر ارائه بفرمایید و راهی را به این بنده گنه کار دور از حق بنمایید. و در ضمن بفرمایید آیا عزلت در اسلام جایز است؟ و اگر هست، به چه مقدار و چگونه؟

با عرض پوزش و تشکر از حضور پربرکت و معظمتان که مزاحمت نمودم و با التماس دعا به جانب این منشأ رحمت و منبع فیض پروردگار - جلّ جلاله - این عریضه را خاتمه می دهم.

بسمه تعالی، برخلاف متعارف بین مسلمین حرکت صحیح نیست.

رعایت نوبت

[سؤال 12792] 7402

بسمه تعالی 10 / 3 / 1361

با توجه به اعتماد و علاقه و اظهار محبت ارگان ها و مردم نسبت به اصل سپاه؛ اگر چنانچه ما هم که قطره گل آلوده ای از این دریای بی کران هستیم، به ارگانی یا نهادی یا انجمن اسلامی رجوع نماییم؛ متأسفانه در بعضی موارد، بر حسب دلیلی که برای خودشان می آورند؛ ما را بر دیگران ترجیح می دهند. حال با این وضعیت ما چگونه عمل کنیم؟ و اگر هم چنین بشود و ما قصد سوء نداشته باشیم، ولی حسن نیت حزب الله موجب آن بشود؛ گناهی شامل حال ما می شود یا خیر؟ راه صلاح را بفرمایید.

بسمه تعالی، اگر از ناحیه شما حق کسی تضییع نشده، بر شما چیزی نیست.

سطح زندگی خانواده مسلمان

[سؤال 12793] 5563

9. سطح زندگی يك خانواده مسلمان با توجه به زمان حاضر چگونه باید باشد؟

بسمه تعالی، حد معینی ندارد، ولی مراعات اقتصاد خوب است.

ص: 752

[سؤال 12794] 2068

24. جوان متدینی سؤال کرد که در این چند سال اخیر با انتشار کتب آقای علی شریعتی و شهید جاوید و کتب سید ابوالفضل برقی و اختلافاتی که بین طرفداران و مخالفین این کتب پیدا شده در هر دو طرف افراد متدین و وزینی قرار گرفته اند که نمی توان قضاوت کرد حق با کدام دسته و جمعیت است و این موضوع در نهایت موجب تحیر و سرگردانی ما در امر دین شده است، آیا در این مشکلات چه باید کرد؟ راهنمایی بفرمایید.

بسمه تعالی، لازم است مسلمین از اختلافات که به دست سازمان ها در بین آن ها حادث می شود خودداری کنند.

اعتقادات باطل و خرافات

[سؤال 12795] 7403

بسمه تعالی 4 / 10 / 1361

با عرض سلام فراوان به امام عزیزمان

خدای را شکر که این روزها همه بحث های خانوادگی، گرد مسائل مذهبی دور می زند. برای من در این بحث ها دو سؤال پیش آمده است که استدعا دارم جواب کتبی دریافت دارم.

1. برادری دارم که اگر زن جلوی در آمد، از کاری که می خواهد بکند برمی گردد. دیشب در برنامه تلویزیونی آقای قرائتی این را نوعی شرك دانستند و آیه ای هم در این باره آوردند که متأسفانه فراموشم شده. با در نظر گرفتن این که با سرشماری هایی که تا کنون شده بیش از 55 درصد جمعیت کشور اسلامی ما را زنان تشکیل می دهند،

ص: 753

آیا این فکر اسلامی است؟! قابل یادآوری است که برادرم عقیده دارد که خداوند به وسیله ظاهر شدن زن، عدم موفقیت کارش را قبلاً به وی اطلاع می دهد.

بسمه تعالی، عقیده مزبور، صحیح نیست و لازم نیست از کار خود منصرف شود و اعتنا به این خرافات نکند.

2. در صورتی که شخصی در شهری نظیر تهران از محل کارش یا منزل باید فاصله ای بیش از نیم فرسنگ را طی کند آیا روزه اش قبول است یا باید از آخرین نقطه که فاصله بیش از رسیدن صدای يك خروس است تا چهار فرسنگ محاسبه شود که در شهری نظیر تهران ممکن است حتی به فاصله از منزل تا محل کارش به بیش از هفتاد کیلومتر هم برسد.

بسمه تعالی، در تهران مبدأ مسافت از منزل حساب می شود و در شهرهای عادی از آخر شهر.

خواهشمندم ضمن آنکه سلام خانواده ما و مخصوصاً خود من فراوان خدمت امام می رسد جواب نامه به آدرس ارسال گردد. خداوند شما را در کارهایتان یاری کند.

گدایی کردن

[سؤال 12796] 7404

بسمه تعالی

محضر شریف رهبر انقلاب، امام خمینی، با عرض ادب و احترام

لطفاً حکم گدایی کردن در اسلام چیست؟

بسمه تعالی، اگر همراه با دروغ و فریب نباشد، حرام نیست اگر چه مکروه است.

خواندن زیارتنامه در حرم امامزادگان

[سؤال 12797] 7405

بسمه تعالی 16 / 7 / 1358

در تهران و شهرستان ها امامزاده هایی که وجود دارند، آیا مثل حرم حضرت

ص: 754

رضا و حضرت معصومه علیهما السلام زیارتنامه خواندن احتیاج دارد و یا این که فاتحه خوانده شود؟

از خداوند بزرگ، موفقیت و سلامتی شما را آرزومندم.

بسمه تعالی، به قصد رجا مانع ندارد.

مدرك استنباط احكام شرعی

[سؤال 12798] 7406

بسم الله الرحمن الرحيم 10 / 9 / 1979

السید الکرم، آية الله الخميني، جزاه الله خيراً، السلام عليكم ورحمة الله وبركاته

نريد أن نضع بين أيديكم السؤال التالي، طالبين الإجابة عليه استفساراً:

ما هي مصادر التشريع عندكم؟ وما هو موقفكم من صحيح البخاري و صحيح مسلم و بقية الصحاح عند أهل السنة؟

و هل من الممكن تزويدنا بكتاب لكم باللغة العربية؟

و جزاكم الله خيراً، والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته

بسمه تعالی، ليس عندنا تشريع بمعنى جعل القانون الشرعي، نعم لاستنباط الاحكام الشرعيه مبادئ و مصادر، منها القرآن الكريم و الروايات المعتمدة في الكتب الأربعة و غيرها من الكتب المعتمدة عند الشيعة.

ترك درس طلبگی

[سؤال 12799] 690

3. آیا ترك درس طلبگی باعث تعرب بعد الهجره می شود؟

بسمه تعالی، خوب است بدون عذر شرعی ترك نکند.

ص: 755

محضر مبارك رهبر كبير انقلاب اسلامی ایران و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، سلام علیکم احتراماً، این جانب به عنوان يك مقلد، پاسخ سؤالات زیر را از محضر مبارك آن مرجع عظیم الشان و امام بزرگوار خواهانم. خواهشمند است با رهنمودهای پدرانۀ خود این جانب را راهنمایی فرمایید. از خداوند بزرگ، عزت و عظمت اسلام و مسلمین و نابودی کفر جهانی به سرکردگی امریکای جهان خوار را خواهانم.

1. آیا جایز است يك پزشك مسلمان که عهده دار مسئولیت اجرایی سازمانی است که آن سازمان، مشغول ارائه خدمات به مردم، به ویژه مستضعفین و محرومین جامعه است، مسئولیت اجرایی خود را در آن سازمان رها کند و بیاید به دانشگاه و مشغول آموزش و اخذ تخصص در رشته مورد نظر خود بشود؟

بسمه تعالی، هرکس موظف است در خدمت به اسلام و مسلمین کوشا باشد و انتخاب و تشخیص اهم با خود شخص است.

[سؤال 12801]

2. کدام يك از موارد زیر جایز است:

الف. يك پزشك مسلمان، مشغول تحصیل و اخذ تخصص در رشته ای بشود که جامعه نیاز دارد ولی خود پزشك به آن رشته علاقه ندارد.

ب. يك پزشك مسلمان، مشغول تحصیل و اخذ تخصص در رشته ای بشود که خودش علاقه زیادی دارد ولی جامعه به آن رشته نیاز چندانی ندارد.

بسمه تعالی، خوب است میزان کارآیی رشته انتخابی در خدمت به اسلام و مسلمین باشد.

3. آیا معاینه داخلی زنان (توشه واژینال) در ماه مبارك رمضان، روزه بیمار را باطل می کند یا خیر؟

بسمه تعالی، تنها معاینه موجب بطلان روزه نمی شود.

4. آیا يك استاد در بخش زنان و زایمان جایز است دانشجویان پزشکی پسر را تشویق به معاینه داخلی زنان (توشه واژینال) بنماید یا خیر؟ و در صورتی که جایز نباشد، از نظر شرعی وظیفه استادان در این گونه موارد که لازم است آموزش عملی به دانشجویان بدهند چیست؟

بسمه تعالی، در فرض مرقوم، جایز نیست.

5. آیا جایز است پزشک زن یا دانشجوی پزشکی دختر به عنوان آموزش و یا معالجه، برای بیماران مرد، سوند ادراری بگذارند؟

بسمه تعالی، جایز نیست و در مواقع ضرورت، باید حتی المقدور برای مردها پزشک مرد و برای زن ها پزشک زن متصدی شود.

6. خروج زن از منزل بدون اجازه شوهر در چه مواردی جایز است؟ و آیا شوهر می تواند مانع خروج زن پزشک خود که متخصص زنان و زایمان است و برای معالجه بیماران مجبور است در بعضی از شب ها خانه خود را ترک نماید، بشود؟

بسمه تعالی، کار کردن زن در بیرون منزل اگر منافعی با حقوق زناشویی شوهر نباشد، با حفظ حجاب، اشکال ندارد ولی خروج زن از منزل برای غیر واجبات منوط به اجازه شوهر است و در موردی که معالجه بیمار در بیرون منزل بر پزشک زن واجب شود، شوهر او حق ممانعت او را ندارد.

7. آیا دانشجویان پسر و دانشجویان پزشکی دختر می توانند در بخش زنان و زایمان و در اتاق زایمان به طور مخلوط آموزش ببینند، به طوری که دانشجوی پسر مشغول معاینه داخلی زنان بشود، در حالی که دانشجوی دختر در کنار او و در بالین همان بیمار ایستاده باشد.

بسمه تعالی، نظر به عورت زن بر غیر شوهر حرام است اگرچه نظر کننده زن باشد و نظر و لمس بدن زن نامحرم بر مرد حرام است.

[سؤال 12802] 7408

بسم الله الرحمن الرحيم 18 / 6 / 1982

والصلاة والسلام على سيد الخلق وأعز المرسلين محمد، وعلى آله الميامين وعلى أمير المسلمين ومرجع الأمة آية الله العظمى الإمام روح الله الموسوي الخميني، دام ظله

وبعد، نحن مجموعة من أبناء «جبل عامل» المهاجرين طلباً للعلم، العاملين بفتاواكم

ص: 757

قد وقفنا حائرین أمام الغزو الصهيوني لثغر من ثغور المسلمين في جبل عامل ولبنان... . إذ استشكل علينا الأمر، بالنسبة لالتحاق بطلانع المجاهدين هنا لك من ناحية ما إذا كان التحاقنا واجباً شرعياً في ظلّ اقتراب الفحوص النهائية لهذا العام الدراسي فهل علينا مع تحقّق إمكانية الالتحاق، أن ندع كلّ شيء ونلتحق أم نتربّص حتى تنتهي الامتحانات المقررة. أفتونا يأتكم الله أجرکم ويمدّ بعمركم. والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته

بسم الله الرحمن الرحيم، يجب تقديم ما هو أهمّ والضيق الوقت الذي لا مندوحة له.

[سؤال 12803] 7409

بسمه تعالی

حضور محترم نایب الامام، آیت الله خمینی، ادام الله ظله، روحی لك الفداء

ضمن عرض سلام و ابراز بیعت با آن حضرت؛ چون دانشجویی هستم که در حوزه مدت دو سال به تحصیل مشغول و اکنون مغنی می خوانم، سؤالات زیر را به امید ارشاد، خدمتتان عرضه می دارم:

تکلیف دانشجویانی که در حوزه (در مدت تعطیلی دانشگاه) مشغول به درس بوده اند چیست؟ در صورت پیشرفت مناسب در دروس حوزه، آیا در حوزه ماندگار باشند یا به دانشگاه بیایند؟ در صورت احتیاج جمهوری اسلامی به تخصص در رشته هایی خاص، دانشجویان آن رشته در حوزه بمانند یا نه؟

خداوند وجود آن حیات بخش امت اسلامی را در پناه عنایات خاصه خویش و ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) ارواحنا لتراب مقدمه الفداء محافظت نماید.

بسمه تعالی، اختیار با خود شما است.

[سؤال 12804] 5519

3. برای يك فرد روحانی تحصیل اهم است یا اشتغال به کارهای اجرایی؟

بسمه تعالی، تشخیص اهمیت با خود شخص است.

ص: 758

2. اگر شرکت در کارهای انقلاب و همچنین مراسم مذهبی جمعه، جماعات، جلسات، سخنرانی‌ها و کلاس‌ها به طوری وقت انسان را بگیرد که در منزل کمتر حضور پیدا کند و آن طور که باید و شاید به تربیت و اظهار محبت نسبت به عیال و فرزندان خود موفق نشود با این که انقلاب اسلامی هم به چنین فعالیت‌هایی نیاز دارد؛ آیا چنین شخصی معذور است؟ تکلیف چیست؟ نظر عالی مرقوم فرماید.

بسمه تعالی، باید تکالیف واجبه را مقدم بدارد.

بسمه تعالی 1361 / 3 / 29

سلام علیکم، ای امام عزیز، من بسیار خوشحال و مفتخرم از این که در حکومتی زندگی می‌کنم که می‌توانم هر آن و هر لحظه با امام و رهبر و مرجع به راحتی تماس حاصل کرده و مشکلاتم را در میان بگذارم، و مسلماً این نیست جز ثمره خون پاک هزاران شهید و مجروح از خرداد 42 تا کنون. حال برای آن که وقت عزیزتان را نگیرم مشکلم را مطرح می‌کنم، امیدوارم که مرا راهنمایی فرمایید (ان شاء الله):

من یکی از اعضای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی بیرجند هستم، با توجه به علاقه و استعدادی که در خود می‌دیدم تصمیم به تحصیل در دانشگاه یا حوزه نمودم و فکر می‌کنم که با تحصیل در یکی از این دو جا بتوانم مؤثرتر برای حکومت اسلامی واقع شوم. حال با توجه به این که سپاه مانعی در رفتن به دانشگاه و حوزه نیست و با توجه به این که الحمد لله استعداد هر دو جا رفتن را در خود می‌بینم و همین طور علاقه به هر دو دارم، از محضرتان درخواست می‌کنم بفرمایید برای من بهتر است دانشگاه بروم یا حوزه؟ توضیح این که میزان تحصیلاتم در حد دیپلم و رشته‌ای را هم که خواهم رفت - اگر خواسته باشم به دانشگاه بروم - رشته‌های فنی یا علوم انسانی است. والسلام

بسمه تعالی، اختیار هر يك مانع ندارد.

بسمه تعالی

افرادی که قبلاً دانشجوی بوده اند و فعلاً علاقه مندند به جای تحصیل در دانشگاه (پزشکی) در حوزه تحصیل کنند با توجه به ذوق و روحیه شان، و این که درس چندانی هم در دانشگاه نخوانده اند ولی بالقوه پزشک محسوب می شوند، و از طرف دیگر تا تکلیف شرعی نباشد احساس علاقه و ذوق به ادامه تحصیل در دانشگاه نمی کنند. با توجه به نیاز شدید کشور به پزشک و نیاز شدید انقلاب و مستضعفین جهان به روحانی متعهد و مسئول، تکلیف شرعی چنین افراد چیست و عدم رضایت پدر یا مادر یا هر دو نسبت به این تغییر رشته شرعاً چه نقشی دارد؟

بسمه تعالی، اختیار و انتخاب اصلح با خودشان است و رضایت پدر و مادر شرط نیست.

[سؤال 12808] 111

2. در حال حاضر زن این جانب که مدیر دبستان می باشد و در دبستان ضمن مسئولیت مدیریت، آموزش قرآن دانش آموزان را به عهده گرفته تا بیشتر فرزندان این امت را با اسلام آشنا سازد، ولی کمتر به تربیت فرزندانش می رسد، از نظر شرعی ایشان می خواستند بدانند کدام مسئولیت برایشان مقدم است؟

بسمه تعالی، تشخیص اهمیت با خود شخص است.

[سؤال 12809] 854

3. آیا کار کردن زن ها در ادارات، با توجه به رسالتی که مادران در تربیت فرزندان خود دارند و حضرت عالی هم تأکید زیادی نموده اید جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، مانع ندارد و تشخیص اهمیت هر يك از کار یا تربیت فرزند با خود شخص است.

ص: 760

تنظیم عریضه و شکایت نامه برای دیگران

[سؤال 12810] 7412

بسمه تعالی 1361 / 10 / 27

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، رهبر کبیر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، مدّ ظلّه العالی، السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

برخی از مسلمین بی سواد یا کم سواد برای تنظیم عریضه و شکایت به نویسندگانی که اطلاعات کافی دارند مراجعه می نمایند. مستدعی است در صدر ورقه مرقوم و مزین فرمایند نظر مبارك و فتوای حضرت مستطاب عالی را در زمینه تکلیف شرعی این قبیل نویسندگان که آیا باید خواست شکات را انجام دهند یا خیر؟ منظور این است که قبول درخواست و انجام آن تکلیف شرعی است یا خیر؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

تقلید صدای دیگران

[سؤال 12811] 3208

7. تقلید صدای دیگران چگونه است؟

بسمه تعالی، با عدم علم به رضایت، این کار را نکنند و اگر توهین است، مطلقاً نکنند.

شکل لباس و کلاه

[سؤال 12812] 7413

بسمه تعالی

محضر مبارك حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دامت برکاته

با نهایت ادب و توقیر از این که موجب تصدیع و تضییع وقت شریف و گران بهای

ص: 761

آن جناب می شوم عذر می خواهم و امید عفو دارم. سؤالی دارم در مورد لباس و کت و شلوار و کلاه دوره دار که تا اندازه ای معقول می باشد اخیراً اشخاصی روحانی نما پیدا شده که نسبت به لباس فوق الذکر معترض و گاهی توهین هایی هم به شخص می کنند، از محضر مبارك استدعا می شود در این مورد نظر مبارك آن حضرت را که آیا پوشیدن آن ها جایز است یا خیر اعلام داشته، زیرا بنده مقلد آن رهبر عالی قدر هستم و می خواهم تکلیفم روشن گردد.

طول عمر و دوام امامت و رهبری آن حضرت را از خداوند بزرگ مسئلت دارم. والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته
بسمه تعالی، مانع ندارد و هتک مؤمن جایز نیست.

مراجعه به پزشک ضد انقلاب

[سؤال 12813] 5729

6. آیا برای درمان درد، جایز است به دکتری که به اسلام و انقلاب و حتی شخص امام اعتقاد ندارد و بدگویی می کند، مراجعه شود؟ (البته تنها دکتر متخصصی است که به او دسترسی هست) از نظر شرع مقدس وظیفه ما چیست؟
بسمه تعالی، برای معالجه مانع ندارد؛ مگر این که رفتن نزد او ترویج ضد انقلاب باشد.

حجیت اطمینان

[سؤال 12814] 712

7. آیا اطمینان مطلقاً حجّت است یا نه؟
بسمه تعالی، اگر اطمینان صدق کند حجّت است.

ص: 762

[سؤال 12815] 1628

3. خطاب کردن افراد، به «برادر» و «خواهر» قبل از شناسایی خط و مسیر او چگونه است؟

بسمه تعالی، اشکال ندارد.

نحوه تدوین توضیح المسائل

[سؤال 12816] 7414

بسمه تعالی

خدمت رهبر انقلاب اسلامی ایران، امام خمینی، سلام علیکم

مسأله 2566: «هرگاه چیزی که پیدا کرده، نشانه ای دارد که به واسطه آن می تواند صاحبش را پیدا کند - اگرچه صاحب آن سنی یا کافری باشد که در امان مسلمانان است - در صورتی که قیمت آن چیز، به 6/12 نخود نقره سکه دار برسد، باید اعلان کند و چنانچه از روزی که آن را پیدا کرده تا یک هفته هر روز و بعد تا یک سال هفته ای یک مرتبه در محل اجتماع مردم اعلان کند، کافی است».

مسأله 1942: «کسی که زکات می گیرد باید شیعه دوازده امامی باشد و اگر از راه شرعی شیعه بودن کسی ثابت شود و به او زکات بدهد و زکات تلف شود، بعد معلوم شود شیعه نبوده؛ لازم نیست دوباره زکات بدهد». با توجه به مسائل فوق، معروض می دارد: ما از دانش آموزان اعزامی اردوی هجرت هستیم که توسط سپاه پاسداران به کردستان اعزام شده ایم. لذا در مدرسه، عده ای از دانش آموزان گرد - که اکثراً شافعی هستند - مسائل زیر را مطرح کرده اند:

چرا امام بین شیعه و سنی فرق گذاشته اند؟ چرا باید سنی همراه کافر آمده و کلمه

ص: 763

مسلمان را برای سنی به کار نبرده اند؟ چرا باید سنی و کافر در پناه مسلمانان باشند؟ در رساله ای که توسط حوزه علمی قم چاپ شده کلمه «سنی» چاپ نشده است. لطفاً نظرتان را بنویسید که کدام یک از رساله ها درست است؟ آن که حوزه چاپ کرده یا آن که چاپ غیر حوزه است؟ والسلام

بسمه تعالی، چنانچه در اول رساله توضیح المسائل مرقوم شده، بعضی از موثّقین، حواشی این جانب را در متن آن مندرج نموده اند و این عبارت از من نیست.

ص: 764

[سؤال 12817] 2891

3. اخیراً به طور تصادفی، برادرِ پالیزبان را که عدهٔ بسیاری را در ایران کشت، پیدا کرده ایم و من با برادران مسئول انجمن های اسلامی در شهرستان دیاگو در جریان گذاشتم و گفتم اگر افرادی باشند که بتوانند با زیر نظر گرفتن برادرش، خودش را پیدا کنند، اقدام کنند. در ضمن اگر خود برادرش که اسمش جهانشاه پالیزبان است کسی را کشته و یا دادگاه های انقلاب محکوم به اعدامش کرده، من شخصاً حاضرم که مجازاتش را به اجرا درآورم، البته در صورت ثابت شدن محکومیتش و اجازه داشتن شرعی اش. من از برادران انجمن هم سؤال کردم و کسی راجع به کارهای گذشتهٔ جهانشاه پالیزبان، برادر پالیزبان معروف، اطلاعی نداشتند. اگر جواب سؤال را به دلایلی نمی توانید بنویسید، من خودم بعداً با ایران تماس می گیرم و تلفنی از مقامات مسئول می پرسم.

بسمه تعالی، با مقامات مسئول دادستانی و قضایی تماس بگیرید.

[سؤال 12818] 1335

7. پر کردن صدا چه از راه تلفن و یا وسایل دیگر که خود طرف نداند، در صورتی که برای مدرک داشتن باشد که بتوان حرف را ثابت کرد، اشکال دارد یا اشکالی ندارد؟

بسمه تعالی، موارد مختلف است.

[سؤال 12819] 4477

13. آیا افرادی که از گروهک ها هستند، می توانند در امور اسلامی - از قبیل صندوق قرض الحسنه - دخالت مستقیم داشته باشند یا خیر؟

بسمه تعالی، این گونه افراد حق ندارند در امور مسلمین دخالت کنند.

ص: 765

حضور محترم مرجع عالی قدر شیعیان، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، دامت برکاته، با عرض پوزش از این که اوقات شریف آن حضرت را گرفتم محترماً سؤالات ذیل را تقدیم می نمایم:

1. در این جا (امریکا) از طرف دولت امریکا تسهیلاتی برای خانواده های بی بضاعت یا کم بضاعت فراهم شده که می توانند جهت کمک مالی، ماهانه مبلغی را دریافت دارند.

از آن جا که بعضی از خانواده های ایرانی - نظیر خانواده این جانب - به خاطر داشتن فرزندی که در امریکا متولد شده، می توانیم از این امکانات استفاده کنیم، در فرم تقاضای این اعانات که در مورد موقعیت مالی ما سؤال شده بود و همچنین در مورد مقدار درآمد یا دریافتی ماهانه از پدر و مادر، این جانب مقداری مطالبی گفته بودم که واقعیت نداشت و درآمد خودمان را کمتر از آنچه حیاناً دریافت می کنیم نوشتیم و الآن چند ماهی است که از این اعانات بهره مند شده استفاده می کنیم.

خواهشمندم مرقوم فرمایید که این مسأله، چه حکمی دارد و آیا استفاده آن جایز است یا خیر؟ با توجه به این که این مسأله در رابطه با حکومت کفر و به منظور کمک خرجی برای ما است؟ و اگر جایز نیست، آیا برای مبالغی که تا کنون استفاده کرده ایم، چه حکمی را الزام می دارید؟

بسمه تعالی، شما مجازید ماهانه را دریافت کنید؛ ولی از این به بعد خلاف گویی نکنید.

2. از آن جا که در جلسات مذهبی این جا نماز جماعت برقرار است و از طبقه محترم روحانیت کسی در

این جا نیست که عهده دار امامت این نمازها باشد، خواهشمندم مرقوم فرمایید که شرایط امام جماعت برای ما چیست؟

لازم به تذکر است که شرایط مرقومه در رساله شریفه احکام کاملاً مشخص نیست. محترماً مرقوم فرمایید که عدالت مشروطه، چه معنایی دارد؟

در ضمن آیا اگر کسی حتی یکی دو حرف از حروف قرائت نماز را هم دقیقاً تلفظ نمی کند، صلاحیت امامت نماز جماعت را ندارد؟

همچنین اگر کسی کاملاً واجد شرایط فوق نبود، آیا صلاح است به جای نماز جماعت که بسیار تأکید شده و از نظر وحدت، مورد اهمیت خاصی است، نماز فرادا به جا آوریم؟

بسمه تعالی، امام جماعت باید عادل باشد، یعنی گناه کبیره انجام ندهد و بر معاصی دیگر اصرار نکند و قرائت او هم باید درست باشد و در اسلام، نماز جماعت بسیار ارزشمند و مورد سفارش است.

3. در این جا خیلی از برادران و خواهران با توجیحات گوناگونی که دارند، از روی دست خارجی ها در مورد درس آن ها و در حین امتحانات تقلب می کنند. البته درس را می خوانند ولی مثلاً توجیحاتی از قبیل چون انگلیسی خوب نمی دانم باید نگاه کنم و یا اگر نگاه نکنم شاید نمره بد بگیرم و در نتیجه دوباره کلی پول و وقت هدر رود و یا حتی بعضی از درس ها به درد ما نمی خورد و باید ما برداریم و یا معلم سخت گیر است و با ایرانی ها خوب نیست و... آیا با توجه به توجیحات بالا این کار اشکال ندارد و اگر اشکال دارد، حکم این افراد نسبت به شخصی که خودش نمی دانسته و از روی دستش تقلب شده و به اصطلاح حقش را بدون اجازه کس دیگری استفاده کرده چیست؟

بسمه تعالی، درس بخوانند و خلاف عمل نکنند.

4. آیا قضای نماز شکسته را باید شکسته خواند یا کامل؟

بسمه تعالی، باید شکسته بخوانند.

[سؤال 12821] 7416

بسمه تعالی 1361 / 10 / 8

با سلام و تحیت بر شما رهبر مستضعفان جهان و درود بر رزمندگان اسلام و به امید پیروزی رزمندگان اسلام بر لشکریان کفر و ظهور عاجل امام زمان عجل الله تعالی فرجه و سلامتی دائمی جناب عالی تا ظهور ایشان، ان شاء الله

ص: 767

این جانب چندین سؤال شرعی داشتم؛ لطفاً جواب دهید تا ان شاء الله بتوانیم در سرزمین کفر به اجرای دستورات اسلام نائل آییم.

1. زیاده روی در مصرف و یا مصرف بیهوده برق، آب و امثالهم در کشورهای بیگانه و تحت حکومت کفر چگونه است؛ به طوری که تصور می شود که زیاده روی ما در آن ها باعث ضرر زدن به کفار می باشد؟

بسمه تعالی، جایز نیست.

2. بلاد کبیره چگونه بلادی است؟ یعنی بلاد کبیره با دیگر بلاد، چگونه و تحت چه شرایطی قابل تمییز از یکدیگر می باشند؟

بسمه تعالی، تشخیص آن با عرف است.

3. ما افرادی که برای چندین سال به خارج کشور آمده ایم و از وطن خود دور هستیم و قصد این را هم نداریم که برای همیشه این جا بمانیم، آیا می توانیم برای چندین سال، محلی را که در آن اقامت گزیده ایم، به عنوان وطن دوم خود حساب بیاوریم؟

بسمه تعالی، وطن محسوب نمی شود.

4. (سؤال چهارم در حالتی است که جواب سؤال سوم منفی باشد).

این جانب با تصور این که اقامتی نامحدود ولی نه همیشگی، شرایط وطن دوم را داراست، تا چندی پیش، نمازهای خود را در شهری که در آن اقامت گزیده ام، بدون قصد ده روز همیشه کامل خوانده ام و روزه هایم را گرفته ام، حال مسأله آن چگونه است؟

بسمه تعالی، نمازهایی که بر خلاف وظیفه خوانده اید و روزه ها را باید قضا کنید.

5. کالاهایی هستند که در شرکت های بیمه کفار بیمه می باشند، حال آن کالاها بر اثر حوادث از بین رفته اند. آیا می شود مبلغی بیشتر از ارزش آن کالا از شرکت های بیمه دریافت کرد؟

بسمه تعالی، جایز نیست.

[سؤال 12822]

6. دستگاه هایی هستند اتوماتیک که با انداختن پول در آن ها درب آن ها باز می شود و شخص می تواند به مقدار نامعین، از داخل آن ها روزنامه در بیاورد. آیا جهت خسارت به کفار و ایادی شیطان بزرگ، به مقدار خیلی ناچیز شما اجازه می دهید که به

ص: 768

ازای پول يك روزنامه که در داخل دستگاہ ریخته شده، مقدار زیادتری از روزنامه برداشته شود؟

بسمه تعالی، اجازه نیست.

7. اصلاح موی سر به اندازه خیلی کوتاه و یا پوشیدن لباس هایی که مورد جلب توجه دیگران در بلاد کفر می شود، برای يك مسلمان معتقد به خط شما چگونه است؟

بسمه تعالی، طوری عمل نکنند که انگشت نما و موجب وهن باشد.

[سؤال 12823] 1626

5. آیا دزدیدن از مغازه یا جایی که گران فروشی و اجحاف می کند درست است؟ و آیا عمل عده ای که یا برای ضرر زدن به دولت فرانسه که دستش به خون مسلمین آغشته است و مقادیر هنگفتی به مسلمین بدهکار است یا برای احقاق حق، تلفن مجانی می کنند یا اتوبوس مجانی سوار می شوند، صحیح و جایز است و گرفتن حق بدین ترتیب درست است یا نه؟

بسمه تعالی، عمل مزبور جایز نیست.

[سؤال 12824] 2021

3. بعضی برادران در این جا از این حقیر خواسته اند تا در بعضی از امتحاناتشان که تشریف نداشته اند، علی الخصوص ریاضیات، برایشان بروم و امتحان بدهم. آیا جایز است یا خیر؟

بسمه تعالی، این عمل خلاف است و جایز نیست.

[سؤال 12825] 7415

3. در این جا خیلی از برادران و خواهران با توجیہات گوناگونی که دارند، از روی دست خارجی ها در مورد درس آن ها و در حین امتحانات تقلب می کنند. البته درس را می خوانند ولی مثلاً توجیہاتی از قبیل چون انگلیسی خوب نمی دانم باید نگاه کنم و یا اگر نگاه نکنم شاید نمره بد بگیرم و در نتیجه دوباره کلی پول و وقت هدر رود و یا

ص: 769

حتی بعضی از درس ها به درد ما نمی خورد و باید ما برداریم و یا معلم سخت گیر است و با ایرانی ها خوب نیست و... آیا با توجه به توجیهات بالا این کار اشکال ندارد و اگر اشکال دارد، حکم این افراد نسبت به شخصی که خودش نمی دانسته و از روی دستش تقلب شده و به اصطلاح حتش را بدون اجازه کس دیگری استفاده کرده چیست؟

بسمه تعالی، درس بخوانند و خلاف عمل نکنند.

معاملات با سایر ملل

[سؤال 12826] 7417

بسمه تعالی

در معاملات با سایر ملل، بعضاً ضروری است که اولویت هایی ملحوظ گردد، آیا به نظر جناب عالی اولویت بندی زیر مورد تأیید است؟

1) مسلمان مستضعف؛ 2) مسلمان غیر مستضعف؛ 3) مستضعف غیر مسلمان؛ 4) اهل کتاب؛ 5) غیر اهل کتاب.

بسمه تعالی، موکول به نظر مسئولین مربوطه است.

[سؤال 12827] 1428

4. شرعاً آیا آمریکا مثل شوروی حکم کافر را دارند؟ و آیا معامله با کشور امریکا و اقامارش حرام است؟ و اصولاً معامله با چه طایفه و گروه و افرادی و کشورهایی حرام است؟

بسمه تعالی، غیر مسلمان، هر که باشد و در هر کجا باشد، کافر است و شرط صحت معامله، مسلمان بودن طرف معامله نیست و معامله با کشورهای خارجی، تابع مقررات دولت اسلامی است.

ص: 770

[سؤال 12828] 7418

پاسخ استفتا: [نقل از صحیفه امام، ج 20، ص 459]

زمان: 29 دی 1366 / 28 جمادی الاول 1408

مکان: تهران، جماران

موضوع: شرط اعمال ولایت از سوی فقیه جامع شرایط

مخاطب: خاتم یزدی، عباس - توسلی، محمدرضا - عبایی خراسانی، محمد - کشمیری، محمد جواد - قاضی عسگر، سید علی (نمایندگان امام خمینی در دبیرخانه مرکزی ائمه جمعه)

[حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی. پس از اهدای سلام و تحیت، در چه صورت فقیه جامع شرایط بر جامعه اسلامی ولایت دارد. ادام الله ظلکم علی رؤوس المسلمین.]

نمایندگان حضرت عالی در دبیرخانه ائمه جمعه سراسر کشور، عباس خاتم یزدی - توسلی - عبایی - کشمیری - قاضی عسگر [

بسمه تعالی

ولایت در جمیع صور دارد. لکن تولى امور مسلمین و تشکیل حکومت بستگی دارد به آرای اکثریت مسلمین، که در قانون اساسی هم از آن یاد شده است، و در صدر اسلام تعبیر می شده به بیعت با ولی مسلمین.

روح الله الموسوی الخمينی

[سؤال 12829] 7419

بسم الله الرحمن الرحيم

سیدی ومولای امام الأمة أدام الله وجودکم الشریف

ص: 771

سلام الله عليكم ورحمته وبركاته

أفتونا حفظكم الله إذا علم المكلف من شخص يعتمد به أن الولي الفقيه العادل له تصوراً وترجيحات معينة في قضية من القضايا السياسية، فهل يجب عليه شرعاً - في موقفه العملي - الالتزام بتلك الترجيحات التي تمثل توجهات الولي؟ وهل تحرم مخالفتها قبل أن يصدر الولي حكماً بها؟ أم لا بد أن يصدر الولي الشرعي حكماً بهذا الخصوص ليجب على المسلمين جميعاً اتباعه؟

أطال الله عمركم الشريف ووفقنا للسير تحت لواء الإسلام بقيادتكم المباركة وسلام الله عليكم ورحمته وبركاته

بسمه تعالى، في المسائل التي يجب فيها الرجوع إلى الولي الفقيه، لا يجوز المبادرة إليها بدون موافقة الفقيه الجامع للشرائط.

[سؤال 12830] 7420

بسمه تعالى 1358 / 9 / 20

حضرت آيت الله خميني

آيا اصل 110 قانون اساسی، ناقض حاکمیت ملی نیست؟ آیا منتج به استبداد قانونی تر و سیاه تر از پهلوی نخواهد شد؟ چرا به این ملت مستضعف و قربانی داده و پشت سر شما ایستاده، رحم نمی کنید؟ این تنها حرف من نیست، بلکه خواسته تمام آن هایی است که به قانون اساسی رأی «نه» دادند و اکثر آن هایی که اصلاً شرکت نکردند.

بیا باید لا اقل به خاطر خودتان و یا اسلام، به این اصل فوق قلم بطلان بکشید و تنها شورای نگهبان بتواند نگهبان مسیر درست و اسلامی قوانین تصویب شده باشد.

بسمه تعالى، با مراجعه به آرای ملت درباره قانون اساسی و رأی دادن اکثریت قاطع ملت به آن، اختیارات رهبری، نه تنها مناقض با حاکمیت ملی نیست، بلکه حذف آن مخالف با حاکمیت ملی و نقض آن است.

ص: 772

نامه: [نقل از صحیفه امام، ج 15، ص 297]

زمان: 19 مهر 1360 / 12 ذی الحجه 1401

مکان: تهران، جماران

موضوع: وضع قوانین ضروری بر اساس احکام ثانویه توسط مجلس شورای اسلامی

مخاطب: هاشمی رفسنجانی، اکبر (رئیس مجلس شورای اسلامی)

[بسمه تعالی محضر شریف حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، مدّ ظلّه العالی

چنان که خاطر مبارک مستحضر است قسمتی از قوانین که در مجلس شورای اسلامی به تصویب می رسد به لحاظ تنظیمات کلی امور و ضرورت حفظ مصالح یا دفع مفسدتی که بر حسب احکام ثانویه به طور موقت باید اجرا شود و در متن واقع مربوط به اجرای احکام و سیاست های اسلام، و جهاتی است که شارع مقدس راضی به ترك آن ها نمی باشد و در رابطه با این گونه قوانین به اعمال ولایت و تنفیذ مقام رهبری که طبق قانون اساسی هم قوای سه گانه را تحت نظر دارند، احتیاج پیدا می شود. علی هذا تقاضا دارد مجلس شورای اسلامی را در این موضوع مساعدت و ارشاد فرماید.

60/7/5 - رئیس مجلس شورای اسلامی، اکبر هاشمی رفسنجانی]

بسم الله الرحمن الرحيم

آنچه در حفظ نظام جمهوری اسلامی دخالت دارد که فعل یا ترك آن موجب اختلال نظام می شود و آنچه ضرورت دارد که ترك آن یا فعل آن مستلزم فساد است و آنچه فعل یا ترك آن مستلزم حَرَج است پس از تشخیص موضوع به وسیله اکثریت وکلای مجلس شورای اسلامی، با تصریح به موقت بودن آن مادام که موضوع محقق است، و پس از رفع

ص: 773

موضوع خود به خود لغو می شود، مجازند در تصویب و اجرای آن، و باید تصریح شود که هر يك از متصدیان اجرا از حدود مقرر تجاوز نمود، مجرم شناخته می شود و تعقیب قانونی و تعزیر شرعی می شود. والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته.

19 مهر ماه 1360 - روح الله الموسوی الخمينی

[سؤال 12832] 7422

بسمه تعالی 1358/7/21

حضور محترم زعیم عالی قدر، آیت الله العظمی خمینی، دامت برکاته

نظر شما در مورد سؤال ذیل چیست؟ در صورتی که دولت اسلامی با توجه به قوانین گوناگون اسلامی، از قبیل منع احتکار و ربا و وجوب خمس و زکات، دید در دست شخص یا گروهی، تکاثر ثروت وجود دارد و با ایشان برخورد کرد، پس از يك دوره ارشادی (لطفاً مدت تقریبی آن را معین کنید) آیا می تواند به زور بدون رضایت آن ها، ثروشان را تعدیل نماید؟

بسمه تعالی، مالکیت در اسلام محترم است و در بعض موارد، چنانچه صلاح اسلام و مسلمین اقتضا کند، ولی امر می تواند مطابق مصلحت عمل نماید.

[سؤال 12833] 7423

بسمه تعالی

برای تصدی اموری که نوعاً انتصابی است (مانند مشاغل دستگاه های اجرایی و قضایی) اگر ضروری است که ناصب شرایط تقوا، علم و لیاقت را برای منصوب رعایت نماید، آیا ناصب باید واجدین شرایط را از بین اطرافیان قابل دسترسی خود بیابد یا خیر الموجودین را در جامعه جست و جو کند؟

بسمه تعالی، اگر به نظر ناصب واجد شرایط باشند فرقی در بین نیست.

ص: 774

6. حاكم وولّي فقيه ولايت تصرف در اموال و انفس به طور كلّ و مطلق دارد؟
بسمه تعالی، هر جا که مصلحت اسلام و نظام اقتضا کند حق اعمال ولايت دارد.

6. المجتهد الجامع للشرائط إذا أصدر أمراً إلزامياً بالجهاد أو بأيّ شيءٍ آخر، فهل يجب على غير مقلديه، امتثال أمره؟
بسم الله تعالی، ینفذ حکم ولیّ الأمر فی حقّ الجميع، حتّى على المجتهدین الآخر.

2. هل تفصلون بين المرجعية الدينية و القيادة السياسية للإسلام، بمعنى أن يكون المقلد غير القائد؟
بسم الله الرحمن الرحيم، لا تفصیل بینهما و لیست ولاية القيادة السياسية إلا للمجتهد الجامع لشرائط التقليد.

تصرف در اموال حکومت های ظالم

بسم الله الرحمن الرحيم
والصلاة والسلام على محمد وآله الطاهرين، سماحة إمام الأمة الإمام الخميني، أيده الله تعالى، السلام عليكم ورحمة الله وبركاته
أرجو التكرم للإجابة على هذه الأسئلة، جزاكم الله خيراً:

1. هل يجوز التصرف بأموال أو أدوات الحكومة الظالمة كأخذ الأوراق، أو استعمال

التلفوتية و ما شابه ذلك دون إذن الحاكم الشرعي؟

بسم الله تعالى، موقف على إذن الحاكم الشرعي.

2. ما هو حكم الصلاة مع المخالفين جماعة، هل يجوز السجود على السجادة مباشرة دون وضع ما يصح السجود عليه كالتربة الحسينية أو ورقة أو ما في حكمها؟

بسم الله تعالى، لا مانع من ذلك في مواضع التقية و يجتري بتلك الصلاة.

3. ما حكم السماع والاستماع إلى الأناشيد المداعة من راديو الجمهورية الإسلامية، أم هناك استثناء؟

بسم الله تعالى، يحرم الاستماع إلى ما أحرز أنه من الموسيقى المطرب و يجوز فيما سوى ذلك.

4. ما حكم المصلي الذي وضع في جيب ملابسه جلد مشكوك بتذكيته ناسياً وتذكر أثناء الصلاة؟ أو تذكرها بعد انتهاء الصلاة؟

بسم الله تعالى، ما مضى من صلاته محكوم بالصحة.

5. من الملاحظ أنّ الرسالة العملية لسماحتكم والمكتوبة باللغة الفارسية أكثر وضوحاً وتحتوي على مسائل أكثر ممّا تحتوى على الموجودة بالنسخة العربية، ولذا أرجو التكرم بإصدار نسخة جديدة مشابهة للنسخة الفارسية، أيّدكم الله تعالى وجزاكم الله خيراً، خاصة وأننا هنا في الكويت نفتقر إلى العلماء الذين يجيبون بحسب فتواكم.

6. هل العطور المستورة من البلدان الكافرة والتي تحتوي على كحول، طاهرة أم نجسة؟

بسم الله تعالى، محكوم بالطهارة.

7. ما هو حكم السمك المستورد من البلدان الكافرة، ولا تعلم عمّا إذا كانت أخذت حيّة أم ميتة في الماء؟

بسم الله تعالى، محكوم بالحرمة.

8. ما هو حكم بيض الكافيار هل يجوز أكله أم لا؟

بسم الله تعالى، إن كان من السمك الذي له فلس أو اشتهب في أنّه من السمك ذي الفلس أو من السمك غير ذي الفلس حلّ أكله وإلا فلا.

بسمه تعالی

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

با اموال و جان های خود، در راه خدا جهاد نمایید، این برای شما بهتر است اگر بدانید.

(توبه : 41)

چند سالی است که مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه موفق به تولید نرم افزارهای تلفن همراه، کتاب خانه های دیجیتالی و عرضه آن به صورت رایگان شده است. این مرکز کاملاً مردمی بوده و با هدایا و نذورات و موقوفات و تخصیص سهم مبارک امام علیه السلام پشتیبانی می شود.

برای خدمت رسانی بیشتر شما هم می توانید در هر کجا که هستید به جمع افراد خیراندیش مرکز بپیوندید.

آیا می دانید هر پولی لایق خرج شدن در راه اهلبیت علیهم السلام نیست؟

و هر شخصی این توفیق را نخواهد داشت؟

به شما تبریک میگوئیم.

شماره کارت :

6104-3388-0008-7732

شماره حساب بانک ملت :

9586839652

شماره حساب شبا :

IR390120020000009586839652

به نام : (موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه)

مبالغ هدیه خود را واریز نمایید.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک 129/34 - طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: 03134490125

دفتر تهران: 021 - 88318722

بازرگانی و فروش: 09132000109

امور کاربران: 09132000109

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

